JOSEPHI XAUPI
a nobilibus Perpiniani
civibus, Canonici et Ar
chidiaconi in ecclesiâ
Perpinianensi, Abbatis
de Jau, Sacræ facultatis
Parisiensis e regiâ socie
tate doctoris et ab ineunte
anno 1765. V. decani.

MED Rev. 1

90-3-31

~~66-1-A.-N.31.~~

Incluida en el Indice de li-
bros prohibidos por decreto
de 4-XII-1792 y 13-VIII-1821

ACTA ERUDITORUM

ANNO
M DCC XII
publicata,

Cum S. Cæſareæ Majeſtatis & Regis Pol. atque Elect. Sax. Privilegiis.

LIPSIÆ,
Proſtant apud JOH. GROSSII Hæredes,
JOH. FRID. GLEDITSCH & FIL.
THOMAM FRITSCHIUM
&
FRID. GROSCHUF.

TYPIS JOH. CASP. MULLERI,
A. M DCC XII.

N. I.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ
Calendis Januarii, Anno MDCC XII.

HOMERI ILIAS ET ODYSSEA GRÆCE, & in easdem Scholia ſive Interpretatio Veterum, item Notæ perpetuæ in Textum & Scholia, Variæ Lectiones &c. cum Verſione Latina emendatiſſima. Accedunt Batrachomyomachia, Hymni & Epigrammata, una cum Fragmentis & gemini Indices. Totum Opus cum pluribus MSS. vetuſtiſſimis & optimis Editionibus collatum, auctum, emendatum, & priſcæ integritati reſtitutum. Opera, ſtudio & impenſis JOSUÆ BARNESII, S. T. B. in Academia Cantabrigia Regii Græcæ L. Prof.

Volumina II.

Cantabrigiæ, apud Cornelium Crownfield, 1711, 4 maj.
Alph. 11 pl. 4.

Cultiſſima gens Græcorum, quæ tot tantisque ſapientiſſimorum & eloquentiſſimorum Virorum, imo & Mulierum ingeniis, a plurimis retro ſeculis olim ſuperbiebat, quantis vix ulla poteſt natio; nullo ſe magis Scriptore ſemper jactavit, quam illo omnium fere vetuſtiſſimo, Homero inquam. Hunc admirabantur, hunc ediſcebant, ex hoc ingenium, mores & linguam formabant Poetæ, Hiſtorici, Oratores, Philoſophi, & quicunque his accenſeri poſſunt: plena ſunt eorum monimenta hujus ſententiis, plena præconiis. In hoc Scriptore Autor aureoli libelli περὶ ποιήσεως Ὁμήρου, ſive is Plutarchus, ſive Dionyſius Halicarnaſſenſis eſt, ex profeſſo oſtendit omnis humanæ ſapientiæ, virtutis & eloquentiæ ineſſe ſemina; ac proinde hunc præ omnibus merito & cum maxima utilitate legi dicit, initio ſtatim: Ὅμηρον τὸν ποιητὴν χρόνῳ μὲν τῶν πλείστων, δυνάμει δὲ τῶν πάντων

πρῶτον γενόμενον, εἰκότως ἀναγινώσκομεν πρῶτον, ὠφελούμενοι τὰ μέγιστα εἴς τε φωνὴν καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν τῶν πραγμάτων πολυπειρίαν. Hunc Dio Chryſoſtomus Viro cuidam illuſtri expetenti conſilium in legendis Autoribus ita commendat, ut dicat ab omnibus legendum eſſe, & omni ætati eſſe idoneum: Ὅμηρος δὲ καὶ πρῶτος, καὶ μέσος, καὶ ὕστατος, παντὶ παιδὶ καὶ ἀνδρὶ καὶ γέροντι· τοσοῦτον ἀφ' αὑτοῦ διδοὺς, ὅσον ἕκαστος δύναται λαβεῖν. Hunc tanto conſenſu veterum & probatiſſimorum hominum probatum & ſpectatum Scriptorem omnes Græcarum literarum veri amatores & cultores debent habere commendatiſſimum: eorumque laboribus honeſtisſimis, qui in illo perpoliendo illuſtrando atque ad uſus noſtros accommodatiore reddendo operam & ſtudium ſuum ponunt, ex animo favere, atque illorum conatus grata mente excipere. Id ſi quis eorum, qui poſt inventam typographiam Homerum ediderunt, eſt promeritus, erit is certe noſtro tempore Vir Clariſs. *Joſua Barneſius.* Qui non de improviſo, nec imparatus, aut ad rem poeticam ineptus, ut ceteri fere videntur, adjecit animum ad hanc Editionem; ſed poſtquam potuiſſet ingenium & ſtylum Poetæ penitus cognoſcere, eumque in ſuccum & ſanguinem quaſi convertere, diu admodum multumque ſibi tritum. Ita quippe de ſe ipſo ait in Præfatione ad Iliada: *Ego ſane divinitus, ut puto, φιλόμηρος factus, a teneris annis in illius amplexus ardens irruebam, nec ab eo unquam divelli potui. Hunc unicum ſtudiis meis ſcopum propoſui, hunc nocturna verſabam manu, verſabam diurna.* (Ubi errore, ut videtur, typographico, utrobique ſcriptum *verſabar.*)

Eſt omnino tantum in hac Editione præſtitum, quantum in nulla alia. Non eſt neceſſe ut omnia recenſeamus; Titulus, quem excerptum hic præmiſimus, ea indicat. Tantum addimus, quorum nulla ibi mentio. Nam loco προλεγομένων præfixi ſunt Iliadi, optimo conſilio, Græcorum Autorum Tractatus de Homeri Vita & Poeſi, Herodoti περὶ γενέσιος καὶ βιοτῆς Ὁμήρου, Procli γένος Ὁμήρου, quem ex Leonis Allatii Libro de Patria Homeri adjecit, uti & duos Anonymos de eodem argumento. Sequuntur quædam ex Suida & Pauſania de Homero: deinde

deinde Plutarchus de Vita Homeri; Certamen Homeri & Heſiodi; Libellus egregius Plutarchi, ſive ut ipſi & aliis quibusdam Doctis videtur, Dionyſii Halicarnaſſenſis περὶ ποιήσεως Ὁμήρου, quem recte ſeparavit a priore Plutarchi tractatu: Porphyrii Quæſtiones Homericæ: ejusdem de Antro Nympharum ad Odyſſ. v. 102 ſeqq. denique Dionis Chryſ. Oratio de Homero. Hæc omnia Græce tantum, quibus etiam paſſim Notulæ adſperſæ. Præterea Notæ habentur perpetuæ & variantes Lectiones non tantum in Iliadem & Odyſſeam; verum etiam in Batrachomyomachiam, Hymnos, Epigrammata, & in Fragmenta, quæ primus ipſe coacervavit, & cum Homero ſimul edidit.

Dum autem hanc Editionem omnibus aliis præferimus, ipſique Editori præcipuam laudem ſtudii, induſtriæ & facultatis in re Poetica Græcorum deferimus; non poſſumus interea quin illud etiam indicemus, nondum videri omnino ſatisfactum deſiderio doctorum hominum, hac etiam Editione. Hoc autem demonſtrandum nobis putavimus, partim ne videremur cœci de coloribus velle judicare: partim ne Lectores deciperemus, ἁπλῶς omnia laudando: quibus etiam non ingratum, nec inutile fore ſperamus, de erroribus quibusdam hic moneri, & aliqua emendari. Nec debet pro malevolis nos habere Vir optimus, ſi veritati plus tribuimus, quam affectioni.

Antequam autem ad contextum ipſum Homeri veniamus, & ad variantes Lectiones & Scholia, & Notas, quædam ex iis hic afferemus, quæ in Prolegomenis ſubinde notavimus; nam digni utique videntur illi etiam Autores, ut eorum aliqua ratio habeatur. In vita Homeri ſecundum Herodotum pag. 9 lin. 8 a fine, edidit: ὠφέλημα κάρτα καὶ πολλὸν ἔπαινον ἔχει minus recte, pro ὠφέλημα, καὶ κάρτα πολλὸν ἔπαινον ἔχει· vel κάρτα πολλὸν ὠφέλημα καὶ ἔπαινον ἔχει· ſed illud hic pejus, quod, cum tres addiderit voces, hoc tantum monet in Var. Lect. Γρ. ἔπαινον *Henr. Steph.* & MS. *Barocc. Oxon.* Aliæ enim Editiones, ut Loniceri, H. Steph. Oxonienſis, & Cantabrigienſium, tantum legunt κάρτα πολλὸν ἔχει· vox autem ἔπαινον eſt ex conjectura Henr. Stephani; certiſſima illa quidem, nam & Noſter eam videtur inveniſſe in MS. Barocciano, & nos eam videmus

in MS. Paulinæ noſtræ Bibliothecæ, ubi ita: *κάρτα πολλὸν ἔπαινον ἔχει* nihilominus tamen monendum erat, ab ipſo nunc primum eam inſeri: reliquas autem voces, præterquam quod perperam inſeruit, etiam non bona fide reticuit a ſe inſertas eſſe. Illud etiam hic ſemel monemus, maximam eſſe confuſionem in Variis Lectionibus paſſim, dum promiſcue inchoantur ab iſtis literis: Γρ. ut neſcias, num *γράφεται* velit, ut ſit indicium Var. Lect. quemadmodum ſolet: an *γραπτέον*, vel *γράφε*, ut ſit conjectura, aut indicet quomodo velit ſcribi: an *γράφω*, ut ſit indicium mutatæ ſcripturæ. Sed ad alia. P. XIII lin. 7, in Proclo, plane contrarium ejus quod Proclus volebat, Noſter edidit: *ὅτω δὲ ἐκεῖνον ἀθυμήσαντα σύννουν ἐπιέναι*· lege *ἀπιέναι*· nam triſtem abiiſſe Homerum a piſcatoribus vult dicere, non, triſtem ad illos veniſſe. P. XIV lin. 4 in Anonymo: *τάδε δὲ ποιήματα αὐτῦ ἀληθῆ–Πεισίςρατος Ἀθηναῖος συνέταξε.* Lege *τὰ δὲ ποιήματα αὐτῦ τὰ ἀληθῆ* &c. ut eſt in MS. Paulinæ Bibl. Ibid. lin. 15, pro *αἰσθάιαι*, quod non eſt Græcum, lege *αἰσθάνεσθαι*, vel potius *αἰσθέσθαι*, ut eſt in eodem MS. P. XXI lin. 7, in Certamine Hom. & Heſ. *Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήριον φέρυσι ἴδιον εἶναι πολίτην αὐτῶν* hic *αὐτῶν* ſe dicit addidiſſe, quod tamen rectius abeſt. Ibid. p. ſeq. ad Oraculum de morte Homeri - *ἀλλὰ νέων παίδων αἴνιγμα φύλαξαι* (ita enim ſcribendum in Imperativo, ut ſit *cave*; non *φυλάξαι*, quod eſt *cuſtodire*) hæc annotat: *De hac re Herodotus in Vita Homeri, & ab illo alii* &c. *Suidas tamen negat, illum ex dolore, ob ænigmatis perplexitatem concepto, fato conceſſiſſe.* Putares, aliud Suidam, aliud Herodotum tradere; atqui idem uterque dicit, & Suidas ipſa Herodoti verba deſcripſit. Ibid. p. XXIII lin. ult. *Ἕκλυον ἱδρώοντας· ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην*· hic lege *πολέμοιο κόρεσθεν*, aut *πολέμυ ἐκόρεσθεν*, ut apud Ariſtophanem habetur in Pace v. 1282, ubi iidem verſus extant. Ibid. p. XXV poſt med. *Κοινὰς ὠφελίας ἰδίαις μόχθοισι πορίζειν*, ubi lege *ἰδίοις*. Ib. p. XXIIX lin. 5, *παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας αὐτὸν ξενισθῆναί φασι*, lege *παραγενόμενον*. Audacter ſane in eodem Certamine p. XXIIX poſt lin. 10 omittit hunc verſum: *Λαὸς δ᾽ εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι*, nulla omnino urgente

cauſa

cauſa. Ibid. p. XXIX lin. 9 mutavit, ubi minime debebat, cum enim antea legeretur: Ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ἀλιήτορες ἢ ῥ' ἐχομέν τι· ipſe finem verſus ita edidit: ἢ ῥ' ἔχετ' ἰχθῦς· deinde annotat: *γρ. ἐχομέν τι olim; male*. Imo optime inquam: nec in antecedentibus ſuſtinuit quicquam mutare aut monere, ubi duobus in locis, nempe p. XIV & XV, verſus hic recte legitur. P. XXXVI in med. in Libro de Poeſi Homerica: ἔταν - ἐπιλαμβάνεται, lege ὅταν—ἐπιλαμβάνηται, ut Editio Loniceri. Ibid. p. XXXIX lin. 13 negligentiſſime; περὶ δὲ τὰς πλώσεις γίνεται ἀλλοίωσις παρ' αὐτῷ εὐθείας μὲν καὶ ἐναλλασσομένης· ubi omiſſa vox omnia turbat in poſterioribus, lege εὐθείας μὲν καὶ κλητικῆς ἐναλλασσομένης, ut Edd. Loniceri & Cantabrigienſium. Geminus plane error in Scholiis ad Iliados δ v. 2, ubi, cum Edd. Romana & Veneta habeant: τοῦτο γὰρ βούλεται αὐτοῖς ἥ τε ἀμβροσία, ἀβροσία τις οὖσα· καὶ τὸ νέκταρ παρὰ τὸ νεάζειν λεχθέν, recte, niſi quod diſtinctiones fere omiſſæ erant; Noſter edidit: τοῦτο γὰρ βούλεται αὐτοῖς ἥ τε ἀμβροσία τις οὖσα, καὶ τὸ νέκταρ, παρὰ τὸ νεάζειν &c. P. XLII lin. 10, ἠωνοὶ δ' ἑτέρωσε ſcribit οἱ δ' ἑτέρωσε· ſed ſine dubio ſcribendum οἷον οἱ δ' ἑτέρωσε. P. L lin. 16, ubi de Mundo & Univerſo eſt ſermo, pro vulgato & vitioſo ἐν δὲ τῷ ὀνόματι σημαίνει τὸ σιωπᾶν, ipſe edidit: ἐν δὲ τῷ ὀνόματι σημαίνει τὸ καλλωπίζειν, mira & audaci mutatione; nos pro σιωπᾶν ſcribendum σύμπαν putamus. P. LXXXV lin. 3, in Quæſt. Porphyrii, pro ὅσοι πῦρ καὶ ἑστίας ἔχουσι ſine cauſa ſcribit ὅσοι πῦρ καὶ ἑστίαν ἔχουσι. Ibid. p. LXXXVIII in med. τάς τε γὰρ οἰκείας τιθεμένας φωνὰς lege potius οἰκείως. Ib. p. C lin: 6 ipſemet edidit: -- χόλος ὅς τε καὶ ἄλλων Οἰδάνει ἐν στήθεσσι νόον, & tamen hæc annotat: *Aliæ Editiones νόον addunt* (quaſi ipſe non addidiſſet) *quod potius ad φρονεόντων pertinet cum οἰδάνει neutrum ſit*. Non poteſt illuc referri νόον, & οἰδάνει poteſt eſſe activum; nam invenitur hujus paſſivum Ἀλλά μοι οἰδάνεται κραδίη Il. ι v. 642, & τὸν νοῦν φρενῶν ineptum. Id quod poſtea in contextu Homeri videtur agnoviſſe Il. ι v. 550, ut ex diſtinctione & verſione patet. P. CIII lin. 11 a fine εἰ παρέχωσι ſcriptum, & annotatur, Henr. Stephanum velle περιέχωσι· ſed propter εἰ ſcribendum eſt

περιέχουσι nam παρέχουσι minus hic placet. P. CXVI in med. De Antro Nympharum, pro διὰ τοῦτο δεδήλωται lege διὰ τούτων δεδήλωται. mox lege: ἐκ διαφόρων μέν τοι καὶ οὐ τῶν αὐτῶν ἐννοιῶν ἑρμώμενοι, exciderat αὐτῶν. P. CXXIII lin. 4, εἰς τοῦτο τοίνυν φησὶν ὁ Ὅμηρος δεῖν τῷ ἄντρῳ ἀποτίθεσθαι πᾶν τὸ ἔξωθεν κτῆμα. ubi hæc Notula: γρ. τὸ ἄντρον *olim*, *male*. Imo bene, & ita omnino lege. P. CXXIV lin. 10, in Orat. Dionis Chryſ. pro vulgato καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Ἀριστοτέλης—ἐν πολλοῖς διαλόγοις ſcripſit καὶ δὴ αὐτὸς Ἀριστοτέλης—ἐν πολλοῖς δὴ λόγοις, obſecutus, ut videtur, Joanni Daviſio, cujus Notulam ſubjicit iſtam: *Non ſolitus fuit Ariſtoteles Dialogos ſcribere, quare reponendum puto ἐν πολλοῖς δὴ λόγοις* ſed hoc nimis inconſiderate negatur; Plutarchus certe contrarium teſtatur, in Dione Syracuſano: ὅ, τε Κύπριος Εὔδημος εἰς ὃν Ἀριστοτέλης ἀποθανόντα τὸν περὶ ψυχῆς διάλογον ἐποίησε. T. 1 Opp. p. 967, C. Niſi forte ibi etiam δὴ λόγον legendum putabit Daviſius; ſed aliud videbitur legenti fragmentum ex eodem illo Dialogo apud eundem Plut. in Conſolatione ad Apollonium T. 2 Opp. p. 115, B. C. D. Idem Daviſius ibid. Not. 5: Hæc ſic recte diſtincta & edita a Morello: οὐ γὰρ ῥάδιον διαστῆσαι τὸ τοιοῦτον· καθάπερ, οἶμαι, δύο φίλων ἀνδρῶν, ἀμφοτέρων σεμνῶν, τοῦ ἑτέρου τῷ ἑτέρῳ ἐγκαλοῦντος, ἑνὸς αὐτῶν καταγνῶναι, ita interpolare conatur: οὐ γὰρ ῥάδιον διαστῆσαι τὸ τοιοῦτον, καθάπερ οἶμαι· ΚΑΙ δύο φίλων &c. male. P. CXXVI in med. δέον τὴν βασιλέων ἐπιμέλειαν πατρικὴν καὶ κηδεμονικὴν εἶναι, μετ' ἐννοίας καὶ ὠφελείας. Legendum potius εὐνοίας pro ἐννοίας. Hæc in Prolegomena. Quod ſi in his errata etiam fuerunt typographica, quæ ſane iniquum foret imputari Cl. Editori, cum ea, ſi vel maxime omnia tollantur a diligente Correctore, tamen ſæpe negligantur a typothetis; age colligamus omnia, quæ in legendo properantes, nec ad omnes minutias nimis attenti obſervavimus, & pro typographicis habemus, ut æquitatem noſtram ſentiat. P. XXXIII circa finem ἀπείριτες impreſſum pro ἀπείριτος· P. XXXVII in med. fere: ἐλλείψις pro ἔλλειψις. P. XXXVIII lin. 4 πρὸ οὗ pro περὶ οὗ. P. XLVI lin. 12 καὶ οἱ pro καί οἱ. P. XLVIII poſt med. αὐτῇ τε pro αὐτῇ τε. P. LXXXIII lin. 13 περὶν pro πρὶν. P. LXXXIV

ante

ante fin. lin. 9 *φυλακας* pro *φυλακὰς*. P. LXXXV lin. 3 *ἑξιάν* pro *ἑςίαν*. P. XCII lin. 11 a fine *ἀκριϐῆς* pro *ἀκριϐὲς*. Ibid. lin. ult. *ἀθρίζοντας* pro *ἀθροίζοντας*. P. XCVI lin. 9 *ἁπαλοτρεφέος*, *σιάλοιο* delendum comma. Ibid. lin. 6 a fine *δεικῦναι* pro *δεικνύναι*. P. CXVII poſt med. *ψυχὴς* pro *ψυχῆς*, p. CXIX lin. 18 *ἀποθήσκειν* pro *ἀποθνήσκειν*.

Cum præter ſpem noſtræ in Prolegomena Animadverſiones excreverint, atque in Homerum ipſum & Scholia multo plura dicenda ſint; ut aliorum etiam Librorum recenſioni locum relinqueremus, volumus illa in Menſes ſequentes rejicere.

THE WORKS OF DR. EDWARD STILLINGFLEET.

h. e.

OPERA OMNIA ERUDITISSIMI PRÆSULis EDUARDI STILLINGFLEETI, Epiſcopi Wigornienſis, cum ejusdem charactere & vita; ſex Voluminibus comprehenſa.

Vol. I & II.

Londini, apud Henr. & Georg. Mortlock, 1710, fol.
Alph. 22.

EA fuit Reverendiſſimi Præſulis, *Eduardi Stillingfleeti*, dum viveret pariter & poſt fata, apud omnes Eruditos fama atque exiſtimatio, ut ab omnibus cenſendus ſit præclare de Orbe Erudito meruiſſe, quisquis eſt, qui hac eleganti collectione diſpersa hactenus, & in iſta diſperſione haud dubie ex parte brevi diſparitura, ſcripta omnia Viri doctiſſimi cum ejusdem Vita nobis exhibuit. Præmiſſa vero eſt biographia hæc toti Operi, continetur que adeo Volumine I, quo præter hanc nihil aliud comprehenditur, niſi L ſermones ſacri ab Autore diverſis temporibus e ſuggeſtu ſacro habiti, ipſoque adhuc vivente publicati. Natus ille eſt A. 1635 Cranburnæ in Comitatu Dorſettenſi, ac poſtquam tirociniis ſtudiorum innutritus eſſet in Scholis, ac ab A. 1648 in Academiæ Contabrigienſis Collegio

gio S. Johannis iisdem porro vacaſſet, A. 1653 Socius ejusdem Collegii eſt conſtitutus. Maluit tamen aliquandiu poſt in ſeceſſu literario degere, atque ibidem Muſis ſuis aliorumque inſtitutioni ruri vacare, unde poſtquam redierat, Magiſter Artium renunciatus Cantabrigiæ, Nottinghamiam porro ſeceſſit, ac paulo poſt A. 1657, temporibus quidem valde periculoſis ac difficilibus, noluit tamen Eccleſiaſticum munus Suttonii ipſi demandatum accipere, niſi obtenta per manus Epiſcopi, quanquam tum temporis ejecti, χειροτονίᾳ. Ubi quidem ignorari ipſum non ſunt paſſa ſcripta jam tum in iſta juventute ab ipſo publicata complura, quæ apud omnes ampliſſimam ipſi exiſtimationem conciliabant. Qua cum imprimis frueretur apud Humfredum Epiſcopum Londinenſem, ejus ope factum eſt, ut A. 1665 Londinum ad munera Eccleſiaſtica Parochiæ S. Andreæ obeunda vocaretur, non multo poſt a Sacris Carolo II Regi Angliæ eſſe juſſus, ac mox A. 1670 peculiari Regis ipſius commendatione Canonicus Eccleſiæ Cathedralis D. Pauli apud Londinenſes creatus. Paulo ante vero A. 1668 ſummo cum applauſu obtentis Cantabrigiæ Doctoris Theologiæ privilegiis honoribusque, aliisque compluribus de Eccleſia meritis ornatus, Guilielmo Sancrofto ad Archi-Epiſcopatum Cantuarienſem promoto, in Decanatu ejusdem Eccleſiæ Cathedralis ſucceſſor datus eſt, ſtatim inde Archi-Diaconus ac poſtea Decanus quoque Eccleſiæ Cathedralis Londinenſis factus. Quibus officiis ampliſſimis cum præfuiſſet temporibus periculo pleniſſimis, ea tamen cum cura diligentiaque, ut neq; Parochiæ ſuæ curis unquam deeſſet, neq; tamen usquam impunitam relinqueret qualiumcunque adverſariorum Eccleſiæ Anglicanæ inſultandi licentiam, tandem A. 1689 vacuæ ſedi Epiſcopali Wigornienſi a morte Epiſcopi præcedentis Præſul datus eſt. Quo munere ſe ipſum dudum demonſtraverat digniſſimum, cum obito per multos annos Prolocutoris in Domo inferiori Eccleſiaſticæ Convocationis officio, tum imprimis, dum Societati, a Rege Guilielmo III ad Liturgiam Anglicanam revidendam & ubi opus fuerit, emendandam inſtitutæ, aderat. Certum ſane eſt, eum in iſto quidem negotio inter primos fuiſſe habitum, multumque

tumque vel a præſtantiſſimis illius Societatis membris deſideratam fuiſſe prudentiam ejus judiciique ἀκρίβειαν, cum in medio operis nunquam deinde ad umbilicum producti podagræ vi ab iſto conventu abſtraheretur. Ceterum deinceps quoque, quanquam Epiſcopali fulgeret infula, non neglecta ſcribendi provincia, imprimis tamen curis Diœceſeos ſuæ ea fide, eaque in viſitationibus ſolemnibus, ter ab ipſo repetitis, exactitudine præfuit, ut exemplum fuerit ſollicitudinis a vero Eccleſiæ Dei Paſtore gregi ſuo jure meritoq; præſtandæ. Tanto magis vero deſideratus omnibus obiit diem ſupremum, qui ipſi fuit 27 Martii A. 1699, Weſtmonaſterio, ubi mortuus erat, Wigornium poſtea translatus, ibique ſolemnibus exequiis, ac monimento, quod inſcriptionem a Cel. Bentlejo factam exhibet inſignem, condecoratus. Bibliotheca ejus inſtructiſſima, in qua meminimus quinquies mille libros in fol. numeratos, a Narciſſo Archi-Epiſcopo Armachano & Hyberniæ Primate integra coemta, & Dublinii loco publico eſt colloca, MSpta vero, potiſſimum res Britannicas ſpectantia, miroque ſtudio ab ipſo collecta, Bibliothecæ Roberti Harlæi, nunc Comitis Oxonienſis, ſunt inſerta. Nunc age de ſcriptis ipſius, quæ hic conjuncta ſiſtimus, quantum ex inſtituti rationibus licet, pauca quædam delibemus.

Primum vero locum in Volumine II occupat præſtantiſſimum *Originum Sacrarum* opus, ab ipſo, nondum octo ſupra viginti annos nato, ſtupendo quidem eruditionis apparatu judiciique acrimonia elaboratum, publicæque luci expoſitum A. 1662. At de illo nunc quidem tanto minus attinet quicquam dicere, quod liber ille non modo vernaculo ſermone, quo ſcriptus eſt, ſepties recuſus, ſed & in Belgicum idioma, inque linguam Latinam dudum translatus, & a nobis A. 1688 p. 24 recenſitus, omnibus Eruditis pridem probe cognitus ſit. Addita vero eſt illi in hac Editione ex poſtrema Cantabrigienſi pars Operis poſthumi, quo Autor intenderat, quicquid ad ſupplenda fundamenta Religionis naturalis & revelatæ ſpectaret, quinque Libris complecti, tum quidem ex Autoris ipſius MSpto publicata, ſed non niſi Libri primi Caput I integrum, ſecundum imperfectum mutilumque continens. Caput I oppoſuit tribus Atheorum

noſtri temporis cavillationibus, quibus exiſtimant, modo religionem eſſe Politicorum inventum, modo originem debere illam ignorantiæ ſuperſtitioſoque timori hominum, modo integras eſſe nationes,quæ omni ſenſu Numinis deſtituantur. *Primæ* cavillationi objicit Autor, eos, qui illa utuntur, nullo modo poſſe vel probabiliter commonſtrare viros ac tempora, quibus ac per quos id genus fuci factum fuerit hominibus. Sane apud
pag. 3. Ægyptios probat non introductam demum fuiſſe ab Oſiride & Hermete Theologiam, ſed in ordinem tantum & formam ſcientiæ redactam, apud Phœnicios idem præſtitiſſe Hermetem il-
5. lum ſive Taautum, abſurdiſſimaque eſſe, quæ de prima religionis in mentibus Phœniciorum origine ex Taauto & Sanchonia-
7, 8. thone deſcripta eſſe jactet Philo Byblius. Neque apud Græcos demum ex Ægypto introduxiſſe ſenſum Numinis Orpheum, ipſum ante iter Ægyptiacum in Theologia patriæ, teſte *Diodoro*
11. *Siculo*, exercitatum, Græcosque ante Orphei ſuperſtitioſos ritus aſtra coluiſſe, religione multo magis cum ratione conſentanea, quam Orphica. Porro ipſum Diodorum Siculum, in ori-
15 ſqq. ginibus rerum deſcribendis Epicuræum ſyſtema unice ſequentem, ac productionem animalium ex putrefacta tellure deducentem prolixe caſtigat & refutat, Democritique, Anaximan-
24 ſqq. dri & Epicuri ſyſtemata de fortuito animalium hominumque ortu non minore eruditionis apparatu evertit. Denique, quisquis fuit præſtantiſſimorum Philoſophorum, eum aliam longe viam iniiſſe philoſophandi docet, ac tantum abeſſe, ut illi no-
39 ſqq. tionem Numinis pro invento haberent politico, ut potius exiſtimarent, non poſſe ſe rerum naturalium rationem reddere, niſi ſuppoſito tali rerum omnium ſupremo principio. A quorum
58 ſq. numero ne quidem ipſe excluditur Ocellus Lucanus, cujus librum de Univerſo, qui nunc exſtat, cum quod non Dorica Dialecto ſit ſcriptus, tum quod laciniæ Ocelli a Stobæo in Eclogis Phyſicis conſervatæ directe contradicat, pro ſpurio figmento Peripatetici cujusdam Athenienſis, poſt Stratonis Lampſaceni &
60 ſqq. Critolai tempora viventis, Autor habet. *Alteram* cavillationem, qua exiſtimatur ignorantia & timor hominum feciſſe Deos, deinceps perſequitur, Hobbeſii verba utplurimum ipſa allegans

gans

gans & preſſe refutans. *Tertia*, quam impugnat, ſententia eſt eorum, qui aſſerunt dari Nationes integras, quibus nullus inſit pietatis divinitatisve ſenſus, circa quam quidem monet, diſtinguendos eſſe Populos, vix quicquam præter externam ſpeciem cum humana natura habentes commune, ab iis, qui majori rationis uſu gaudeant, deinde ſtandum non eſſe mere levibus peregrinantium ac ab ipſis iſtis Nationibus pro hoſtibus habitorum narrationibus, neque inde quicquam concludi poſſe, quod nullum obſervare liceat apud quasdam Gentes vel tempus vel locum divino cultui deſtinatum, multo minus vero fidendum eſſe iis, qui hoſtili animo apud ipſas Gentes ſint verſati, cumprimis Hiſpanis, quorum e re erat Nationes crudeliſſime ab ipſis afflictas nigerrimis coloribus repræſentare. Ipſam rem deinde ex Itinerariis prolixius dijudicat ac in lucem producit. Cap. II propoſuerat Autor conſiderare modernas hypotheſes Atheiſticas, ſed, cum easdem diſtinxiſſet in eas, quæ ad Atheiſmum tendunt, & quæ plane ſunt Atheiſticæ, vix has abſolvit, conſideratis primo iis, quæ nota & recepta Dei & providentiæ argumenta infirmant. Ibi igitur Carteſii nova divinæ exiſtentiæ demonſtratio examinatur, idemque, quod ex Philoſophia Naturali finales cauſas ejecerit, ſevere caſtigatur, ſeveriusque adhuc Spinoſa, omnes cauſas finales ubique profligare contendens. Procedit deinde ad eos, qui nimium tribuunt Mechanicis materiæ motusque potentiis, ubi iterum caſtigatur Carteſius, primo quod notionem materiæ vel corporalis ſubſtantiæ ſtatuerit non dependentem a potentia divina, tum quod conatus fuerit omnium phænomenorum, hujus univerſi rationes reddere ex legibus Mechanicis motus ſine ſpeciali providentia, in quo quam infeliciter proceſſerit, dum demonſtravit Stillingfleetus, ſubſtitiſſe & operi immortuus eſſe videtur. Succedit vero huic operi Epiſtola ad Deiſtam ſcripta a Stillingfleeto A. 1675, de cujus Latina verſione pluribus dictum eſt in Actis Anni 1695 p. 160. Sequitur deinceps ejusdem *Irenicum*, primus ejus fœtus, publicatus A. 1657. Eo cum conaretur fatales in Eccleſia Anglicana de Eccleſiaſticæ Hierarchiæ forma controverſias ſopire, primo Libro, quid Lex Naturæ circa Eccleſiæ gubernationem ſuadeat, inquirit,

p. 68 ſqq.

83 ſqq.

86 ſqq.

93 ſqq.

102 ſqq.

107 ſqq.

L. I. Cap. I, II.

p. 178 ſqq. quirit, poſitisque principiis, quid ſit Legis Naturæ, obiterque probato Jure Magiſtratus Politici circa Sacra, duo circa guber-
Cap. III. nationis Eccleſiæ formam exiſtimat Lege Naturæ dictari, I neceſſariam eſſe inſtitutionem Societatum inter homines ad cultum divinum, quo trahitur Gen. IV, 26 & nomen בני אלהים Gen. VI, 2, nec non ſocietates Paganorum in cultu Deorum.
IV. II Eam ſocietatem ſuſtinendam regendamque eſſe ea ratione, quæ ſit convenientiſſima, ubi exiſtimat ſex ſequentia fluere ex Lege naturali: 1 diſtinctionem quarundam perſonarum in ſocietate, earumque præ reliquis ordinis poteſtatisque prærogativam: 2 venerationem debitam perſonis iſtis ſpecialius ad cultum divinum adhibitis; quod cum aliunde, tum imprimis ex omnium Gentium conſenſu probatur, antiqua tamen traditio, qua feruntur ante legem Moſaicam apud Iſraelitas primo-
V. geniti Sacerdotii jure reliquis præſtitiſſe, refutatur: 3 ſolemnitatem in rebus ſacris in iſta ſocietate peragendis in gravitate & decore ceremoniarum, (ubi de loco & tempore cultus divini etiam apud Paganos, & ſeptimo die apud ipſos ſacro habito,) tum
VI. in ſolemnitate diſciplinæ: 4 viam finiendi controverſias ſubortas ad pacem ſocietatis Eccleſiaſticæ violandam ſpectantes, ubi
VII. notiones ſchiſmatis ſimul evolvuntur: 5 conſenſum omnium, qui in ſocietatem admittantur, in certas leges ſocietatis, quibus velint ſubjici, vel implicitum, vel explicitum, ſtricte ab Eccleſia primitiva olim obſervatum: 6 eorum, qui in leges im-
VIII. pingant, ad rationem Superioribus reddendam & cenſuram ipſorum ſuſtinendam obligationem, ubi ſimul Druidarum excommunicatio ex Julio Cæſare adducitur, & Judæorum חרם non fuiſſe mere civilem ſed ſacram pœnam, prolixius demonſtratur. Poſteriore Libro, numquid Lege Dei poſitiva circa Hierarchiam Eccleſiaſticam fuerit determinatum, inquiritur.
L. II Cap. I. Ubi primo conceditur, ex Lege Dei poſitiva neceſſariam eſſe in unaquaque Eccleſia particulari certam gubernationis formam.
II. Deinde conceditur, juris divini eſſe, ut in Eccleſia perpetuum ſit Miniſterium Eccleſiaſticum ab ipſo Deo fundatum, imo id probatur, cavillationique loci Matth. XXVIII, 19, qua τὸ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος non nemo ad Judaicæ Politiæ destructionem

nem applicare conatus fuerat, itur obviam, & Eph. IV, 12 per Ἀποςόλους, Προφήτας &c. non intelligi perſonas, ſed dona his muneribus competentia, quibus καταρτίζονται οἱ ἅγιοι εἰς ἔργον διακονίας, exiſtimatur. Poſt formatur Quæſtio, an alterutra forma, vel Epiſcopalis vel Presbyteriana, jure divino ſit neceſſaria, quæque in V. T. fuerit gubernationis Eccleſiaſticæ forma, & an nos nunc obliget, disquiritur. Inde quæritur, an neceſſarium fuerit, ut Chriſtus peculiarem formam Hierarchiæ poſitiva lege conſtituerit. Idque feciſſe negatur. Negatur porro, per ullam Chriſti actionem ſingularem Eccleſiæ gubernationem fuiſſe invectam, ubi de Apoſtolis, eorumque æqualitate, nec non præ LXX Diſcipulis prærogativa, imprimis vero de locis Matth. XX, 25, 26, 27, Matth. XVI, 15, 16, 17, 18, & præcipue Matth. XVIII, 15, 16, 17, & quid hoc loco nomen *Eccleſiæ* ſignificet, (quam Autor accipit pro privato amicorum ſelectorum conventu,) disquiritur. Ulterius, num Apoſtolica praxi ſit determinatum, quæritur, quid ſit κλῆρος ἀποςολῆς, quid τόπος ἴδιος Act. I, monſtratur, Apoſtolos non ſibi ipſis Provincias conſtituiſſe probatur, ac prolixiſſime imprimis oſtenditur, Apoſtolos in praxi Eccleſiaſtica Eccleſiarumque gubernatione Synagogæ Judaicæ ritus ubique fuiſſe imitatos. Nec porro certum eſſe, Apoſtolos in omnibus Eccleſiis eandem formam introduxiſſe, docetur, neque, ſi id concedatur, id neceſſitatem illius formæ probare, cum abrogata fuerint & Apoſtolica præcepta, Act. XV, 29, & Apoſtolicæ praxeos momenta, oſculum ſanctum, agapæ, immerſio in Baptiſmo, communio bonorum, alia. Imo poſt Apoſtolos quoque, occaſione tantum ita ferente, introductas fuiſſe Diœceſes & Provincias, quasdam etiam Eccleſias, ut Scoticas ad annum 430 usque, Gothicas ad tempus Ulphilæ, ſine Epiſcopis fuiſſe, conformatamque fuiſſe Eccleſiaſticam gubernationem cum civili utplurimum, nec Presbyterorum ordinationes pro invalidis habitas fuiſſe, contendit. Unde denique Theologorum Reformatorum judicia afferuntur, & in tres claſſes diſtinguuntur, eorum, qui gubernationis Eccleſiaſticæ formam mutabilem, & a Magiſtratus & Eccleſiæ diſpoſitione dependere exiſtimant, quo refertur *Cranmerus*, ejusq; judicium ineditum

Cap. III. IV. V. VI. VII. VIII.

editum de hac re ex ipſius MSS. producitur, itemque *Whitgiftius*, Rex *Jacobus I*, *Chillingworthus*, *Chemnitius*, *Molinæus*, *Blondellus*, *Bochartus*, *Grotius*, *Verulamius*. Altera eſt eorum, qui æqualitatem Miniſtrorum pro primitiva forma agnoſcunt, ſed Epiſcopatum non damnant, ut *Auguſtani Confeſſores*, *Melanchthon*, *Confeſſores Smalcaldici*, *Georgius Anhaltinus*, *Calvinus*, *Beza*. Tertia eorum, qui Epiſcopatum Apoſtolicum eſſe putant, ſed non damnant Presbyteria. Concluditur per conſilia pacis, prudentiam ſuadentia, quæ doceat, primitivæ formæ maxime convenire præſidium Eccleſiaſtici Senatus ad vitam, ſed reſtaurata autoritate Presbyterii, imminutis Diœceſibus, inſtauratis Provincialibus Synodis. Fuimus vero in recenſendo hoc opere paulo exactiores, ut integrum ſit Lectori judicium, num debuerit Stillingfleetum pœnitere iſtius ſcripti ea eruditione ac moderatione compoſiti, ac an idem Apologia, qua illud ab eo excuſatum fuiſſe apud Eccleſiam Anglicanam vitæ ejus Autor refert, merito indiguerit. Addita huic Tractatui in ſecunda Editione fuit ab Autore *Diſſertatio de Poteſtate Eccleſiæ circa Excommunicationem*, qua Eccleſiam Societatem, eamque diſtinctam a civili ſocietate eſſe, ac proinde habere jus infligendi pœnas, idque non ex ſolo membrorum conſenſu, ſed ex legibus ab Autore ſocietatis illius conſtitutis, erudite docetur. Sequitur vero, qui hunc Tomum concludit, Tractatus, titulo: *The unreaſonableneſs of ſeparation*, ſive *ingenua Narratio*, *Hiſtoriam*, *Naturam & argumenta Separationis hodiernæ ab Eccleſiæ Anglicanæ Communione detegens*. Scriptus hic liber eſt editusque A. 1681, vindicando Sermoni ſacro ab Autore de eodem argumento habito, tribusque Partibus abſolvitur. Prima hiſtoricam narrationem de ortu & progreſſu hujus ſeparationis, curioſis monimentis ubique diſtinctam, continet. Altera naturam ſeparationis hujus inquirit, & ex re ipſa ſine ratione eam ſuſceptam docet. Tertia argumenta pro illa adduci ſolita confutat & ratione deſtitui probat. Adduntur ſcriptæ eadem ſententia de hac re Epiſtolæ ad Epiſcopum Londinenſem, Triumvirorum Gallorum, Le Moynii, Anglii, & Claudii. De reliquis Tomis alibi dicemus.

Ent-

Entdecktes Judenthum.

h. e.

JUDAISMUS DETECTUS A JO. ANDREA EISENMENGERO Prof. Orient. LL. Heidelberg.

Partes II.

Regiomonte,& proſtat Berolini,ap. Jo. Chriſtoph. Pape, 1711, 4. Alph. 11 pl. 13.

NOn obſcurum eſt eruditis, quibus fatis hoc opus fuerit obnoxium, quod a Cl. Autore jampridem elaboratum, & Francofurti ad Mœnum typis expreſſum, lucem videre poterat, niſi Judæorum conatus continuo obſtitiſſent. Legi hanc in rem ea poſſunt; quæ eruditi Commentariorum Trevoltianorum,ad rem literariam ſpectantium,Scriptores A. 1702 Tomo I p. 118 monuerunt. Nunc autem auſpiciis Potentiſſimi Boruſſorum Regis effectum eſt, ut nuper admodum idem opus, Regiomonte accurate recuſum, lucem adſpiceret & cum eruditis communicaretur. Cl. Autor, cujus accurata literarum & Antiquitatum Hebraicarum notitia aliis ſpeciminibus comprobata eſt, id egit potiſſimum, ut ex variis Judæorum ſcriptis, vel editis vel MSS. quorum ſeries in limine operis exſtat, indefeſſo labore colligeret, quæ in doctrinam diviniorem, & puriorem religionem injuria ſunt,& ineptas hujus gentis opiniones ac fabulas, plerisque hodie ignoratas, in lucem proferret. Ne autem hic calumniæ locus eſſet, Judæique de ſententiis ſibi præter rationem imputatis jure poſſent conqueri, diligentiſſimus Autor ipſa Judæorum teſtimonia Hebraico loquendi genere exhibet, eademque vernacula lingua fideliter reddit. Partis I cap. I inquirit in doctrinam eorum de Deo Patre, quæ a verbi divini præſcripto adeo recedit, ut ne cum ratione quidem conciliari poſſit. Sic in lib. Raſiel non edito Deo menſuram cer- p. 2.
tam adſcribunt, quæ quamvis ampliſſima ſit, in divinum tamen Numen omnino non cadere recte judicatur. Non minus inepte, Deum legi & ſapientiæ ſtudio operam dare Tr. Avoda Sara fol. 5.
3 & alibi, puerosque erudire, aſſeverant. In cœlo Academias va- 7-14.
riis

riis Doctoribus inſtructas & legibus quoque ſuis munitas dari, in quibus Deus aliquando diſputando ſuperatus ſit, nugantur.
p. 16-26. Deum illacrymatum fuiſſe expugnationi templi (vide Chagiga fol. 5 col. 2) neque ullam conſolationem admittere, fabulantur. Simili ratione Deum, ob expulſos in exilium Judæos, Moſis obitum, aliasque cauſas a lacrymis ſibi temperare non poſſe fingunt. Eundem ſibi exulibus adeſſe credunt in lib. *Maor hakkaton* fol.
30. 6 col. 2, cogique poſſe ad aliquid vel faciendum vel omittendum, aperte pronunciant Tr. Taanith fol. 19 col. 1, & paſſim comminiſcuntur diſſenſiones quasdam inter Deum & Angelos
34. obortas, v. c. in *Schene luchoth habberith* f. 180. Homines Geniosque ab initio malos & depravatos conditos eſſe, perſuaſi
35. 36. ſunt in Tr. Berachoth f. 61 col. 1, adeoque & cauſam peccati eſſe Deum: v. ib. f. 32 col. 1, idque excuſando peccatori ſufficere: v. Zeror hammor fol. 151 col. 2. Imo Deum ipſum contra legem peccaſſe, impie tradunt in Jalkut Schimoni f. 168 col. 2
37. num. 1025 ſq. cujus rei exemplum ex eo petunt, quod Lunam
39. Sole minorem condiderit. Omittimus cetera eorum de Deo commenta, quæ non minoris impietatis quam ſtultitiæ argumenta ſecum ferunt, de quibus vel ex allatis conjectura fieri pot-
61 ſq. eſt. Cap. II convicia in Servatorem noſtrum impio ore projecta complectitur. Sic eum appellant non ישוע ſed, ultima litera
67. truncata, ישו, cujus rei quinque afferunt rationes, inter quas quinta eaque potior iſta eſt, ut hoc modo, ſingulis literis, per voces integras expreſſis, indigniſſimum convicium tecte evomere poſſint. Literas enim has ita interpretantur ימח שמו וזכרונו h. e. *deleatur nomen & memoria ejus*. Eadem de cauſa frequentius pronunciant Jiſchu quam Jeſchu, ut ad verbum ימח eo re-
69. ctius alludi poſſit. Hac occaſione exſecrandi formulæ, Judæis receptæ, enumerantur, quibus deinceps ſubjiciuntur formulæ
72. bene precandi. Succedunt alia nomina ignominiæ plena, qui-
73-148. bus Servatoris gloriam deturpare conantur. Appellant enim Deum præputiatorum, Deum Edom, Deum peregrinum, Tauth, Jirah, Avoda Sara, Molech, Baal, Bel Peor, Hefel varik, h. e. vanitatem & inanitatem, Talui, ſive ſuſpenſum, maledictum, ſtultum, hæreticum & Epicuræum, impium *Adam belijaal* h. e.
hominem

hominem nullius pretii, Eſavum, *Mamſer* h. e. ſpurium, qua occaſione calumniæ libri *Toledoth Jeſchu* confutantur p. 112 ſq. *ben Stada* p. 133, *ul haſſimma*, h. e. ſobolem dedecoris, *nezer naaſuf*, h. e. ſurculum adulterinum, *nezer nitaf*, h e. ſurculum abominabilem, Deum abominationum, *otho haiſch*, h. e. virum illum. Cap. III crimina & ſcelera commemorantur, quæ Servator perpetraſſe, ſibique ipſi ſupplicium ultimum contraxiſſe fingitur. p. 148.
Sic criminantur, ſanctiſſimum Servatorem Magiam ex Ægypto 152.
attuliſſe, a divino Numine ejusque cultu abduxiſſe, miracula 154.
perpetraſſe, vel beneficio Schemhamphoraſch, vel ope Magiæ, 165.
quæ ſomnia graviter confutat Autor, ac deinde ceteras criminationes, in libro Toledoth Jeſchu eructatas refert & retundit. In 173 ſq.
Capite IV usque ad p. 227 aliæ fabulæ Judæorum leguntur, de iis rebus, quas poſt obitum Servatoris noſtri contigiſſe narrant.
Cap. V diſputatur, utrum Jeſus, cujus mentio in Talmudico 228.
corpore frequenter fit, idem ſit cum Servatore noſtro, an potius alius intelligi debeat. Judæi affirmant poſterius, nominatim Jechiel p. 20 & 21 diſputationis, quam præſente quadam Galliæ Regina cum Nicolao quodam habuit, R. Lipmannus in Sepher 230.
Nizzachon num. 347, & R. Salman Zevi in Theriaca Judaica c. 1
n. 7. Quamvis itaque hæc aliqua veri ſpecie non deſtituantur, 237-264.
judice Autore noſtro, ſedulo tamen caveri debet, ne aſſertioni eorum fidem protinus habeamus. Non enim alium in Talmude Jeſum commemorari, quam qui Servatoris loco Chriſtianis eſt, Autor non ſolum aliorum Judæorum teſtimoniis, ſed & diligenti comparatione, inter noſtrum & Talmudicum Jeſum inſtituta, commonſtrat. Cap. VI exponitur, quid Judæi de Spi- 264 ſq.
ritu S. confingant. Per eum certam prophetiæ ſpeciem ſignifi- 265.
cari volunt, cui ſententiæ præter cetera id opponit Autor noſter, quod Spiritus S. *Schichina* appellatur, quo nomine Deum notari, in lib. Avodath hakkodeſch parte I fol. 11 col. 1 conce- 268.
ptis verbis affirmatur. Cap. VII ſiniſtra Judæorum de ſcriptis 270.
N. T. Evangeliſtis & Apoſtolis judicia in ſummam conferuntur. Quamvis enim Judæi ipſi a Meſſia novam legem exſpectandam dixerint, per quam N. T. ab illis ſignificatur, hoc tamen eo loco habent, ut legem Edom, legem ſuſpenſi, legem

præputiatorum, legem profanam, legem erroris, &c. appellare
p. 277-293. non vereantur. Non mitius nec rectius de Evangelii præconi-
bus loquuntur, cum in univerſum, tum de ſingulis Apoſtolis,
quod fuſe enarratur. Viciſſim de Talmude præclare ſentiunt, &
magnifica elogia in eum conferunt, quæ ab Autore repetuntur,
qui paulo poſt diligentem operam in Talmudicis ineptiis pro-
293-453. ponendis collocat cap. VIII. Capite proxime ſequenti Judaica
legem interpretandi ratio explicatur, additis exempli loco in-
454. eptis quibusdam explicationibus. Tralatitium eſt, varios inter-
pretandi modos Judæos admittere, quorum alii 49, alii 70 fin-
gunt, imo Autor libri leſ arjeh f. 96 col. 4 tradit, ſingulos verſus
600000 modis explicari poſſe. Reliqua hujus capitis pars re-
cenſendis ridiculis Scripturæ interpretationibus usque ad p. 494
494. impenditur. Cap. X leguntur ea, quæ profana gens de religione
Chriſtiana, & verbi divini præconibus cum ſingulari animi im-
495. potentia eructare conſuevit. Primo quidem voces ignominio-
ſas in promtu habent, cum religionem noſtram appellant fidem
Nazarenorum, fidem ſuſpenſi, fidem Edomiticam, fidem menda-
499. ciis plenam, itemque errorem. Sic verbi Miniſtros dicunt Cuma-
rim, Cumere Jeſchua, Cumere Edom, ut & Gallachim ſive ton-
ſos &c. Templa Chriſtianorum indignis item nominibus affi-
507. ciuntur. Audiunt enim illis *Toeſa* ſeu abominatio, *beth avoda*
ſara ſive domus idololatrica, domus cultus idolorum, domus
vanitatis &c. quod ex cap. XI cognoſcitur. Sacramentum
utrumque non effugit horum hominum calumnias, quæ cap.
533. XII proponuntur. Aquam baptismalem vocant *Me baſſche-*
537. *med*, h. e. aquam perniciei, aquam ſuperbiæ, *me bakkedeſchim*
ſeu aquam meretriciam &c. baptiſmum vero ipſum *Schemed* ſive
540. perditionem, *Tuma* h. e. impuritatem; Sacram Cœnam di-
543. cunt *Seuda toma* h. e. convivium impurum, panem vero ſacra-
552. tum *lechem tome* h. e. panem impurum &c. vinum *Jen neſech*,
553. h. e. vinum effuſionis, vinum trepidationis, calicem כלב i. e. ca-
556. nem. Cap. XIII commemoratur, quid de Feſtis Chriſtiano-
rum pronuncient Judæi. Illa appellant *Ed* h. e. perniciem, item
568-588. *beſel*, i. e. vanitatem, *chogga*, h. e. terrorem &c. Cap. XIV mi-
reris incredibilem arrogantiam, qua gens ſupercilioſa ceteris
gentibus

gentibus ſe præfert, ita ut ipſis quoque Angelis cariores ſe Deo eſſe profiteantur in Cad hakkemach fol. 64 col. 4. Cap. XV oſtenditur, quam abjecte de ceteris populis, ſpeciatimque de Chriſtianis ſentiant & loquantur, quos vel inter ipſa bruta numerant in Bava mezia f. 114 col. 2, iisque multis modis immane odium teſtatum faciunt. Cap. XVI nomina ignominiæ plena, quibus Chriſtianos inſignire ſolent, leguntur, a quibus diſtinguuntur ea, quæ ad totum Chriſtianorum cœtum deſignandum adhibentur, cap. XVII. Capite huic proximo ex Judæorum mente variarum gentium, quæ Orbem habitent, numerus initur, & ſeptuaginta recenſentur, quibus totidem Angeli præſint, Sammaele Chriſtianorum res moderante. His tandem extremo capite doctrina Judæorum de Sammaele, Angelo mortis, & ipſis mortuis, ſuccedit. Illis capitibus prior Pars abſolvitur; de poſteriore alias dicemus.

p. 588.
594.
728-803.
631-728.

GASPARIS SANCTII, SOCIETATIS JESU Theologi, in Collegio Complutenſi Sacrarum Literarum quondam Interpretis, in Librum Job Commentarii cum Paraphraſi.

Antwerpiæ, ſumtibus Jo. Friderici Gleditſch & Filii, 1712, 4 ch. maj.

Conſtat Alph. 4 pl. 3.

QUibus commentationibus in librum Jobi, præcipuam fere laudem inter omnia doctiſſimi atque in dilucidandis ſacris paginis verſatiſſimi Autoris ſcripta merentibus, Compluti die 20 Junii A. 1623, ut ex fine hujus Operis apparet, ultima manus impoſita olim fuerat, eæ biennio poſt A. 1625 typis exceptæ Lugduni apud Batavos publicam lucem aſpexerunt. Nunc vero ob ſacræ pariter ac profanæ doctrinæ, qua abundant, receſſus ſummamque raritatem ſecunda vice prodeunt, ſumtus eam in rem libenter ſuppeditante Bibliopola, qui iterata hac editione communi utilitati conſulere voluit. Poſt præfationem Autoris, in qua propoſitum ſuum in exponendo Jobi libro ſenſum literalem perpetuo ſcrutandi, interdum etiam moralem

adjungendi declarat, nova alia exhibetur, quæ de vita & ſcriptis Sanctii agit. Natus videlicet eſt Centum-Puteoli in Hiſpania A. 1554, parentibus probis, ac ſodalitati, quæ a Jeſu nomen habet, anno ætatis decimo ſeptimo adſcriptus, tantam nominis celebritatem adoleſcens adhuc ſibi comparavit, ut multos in admirationem ſubtraheret, ſummorumque ac excellentium Virorum benevolentiam promereretur. Operam primum præſtitit in imbuendis ad humanitatis ſtudia juvenum animis, & egregia diligentiæ documenta tum in civitate Oropeſana, tum in Collegiis Huetano & Madritano dedit. Auditores habuit bene multos, illuſtri ſtirpe etiam ſatos, cumque ſpatium triginta annorum docendo conſumſiſſet, Societas ipſum ad interpretandum in Collegio Complutenſi divinum codicem evocavit. Cui ampliſſimo officio ut ſatisfaceret, recteque eodem defungeretur, non tantum ore in gratiam ſtudioſæ juventutis ſacras Pandectas interpretari, ſed etiam ſcriptis ſuas meditationes cum aliis communicare neceſſum duxit. Eum in finem nunc in libros hiſtoricos, Ruth, Eſther, Nehemiæ, Esdræ, Tobiæ, Judith, Maccabæorum, nunc in vaticinia Prophetarum, Jeſaiæ, Jeremiæ, Ezechielis, Danielis, duodecim minorum, threnos item Jeremiæ, nunc ex novo fœdere, in Acta Apoſtolorum commentatus eſt, ut de opuſculo, in tres partes diviſo, de Apoſtolorum Jacobi & Pauli in Hiſpaniam adventu, nihil dicamus. His vero omnibus palmam præripere videtur ultimum eruditionis minime vulgaris ſpecimen ac Operum Sanctianorum complementum, quod præ manibus jam habemus; ut adeo Sanctium noſtrum inter celebriores divinorum oraculorum Interpretes ex Jeſuitarum choro non infimum locum occupare exiſtimandum ſit. Ipſe liber in prolegomena & annotationes diſpeſcitur, ubi ad priorem claſſem neceſſariæ quæſtiones referuntur, atque vario eruditionis apparatu modo ventilantur, modo illuſtrantur, modo explicantur. Expendit enim Cl. Autor, an hiſtoria Jobi ſit vera, vel tantum parabola ad patientiæ exemplar conficta? an Moſes, cum eſſet paſtor in Midian, eam compoſuerit? cur Arabiſmi nonnulli in Jobo inveniantur? Diſſerit etiam de genere & patria Jobi, de ejusdem regia dignitate regiisque operibus, ſanctitate,

pro-

prophetico munere, ſacerdotio aliisque antiquorum Patrum de Jobo ſententiis & præconiis. Inquirit porro in hujus libri ſtylum, auctoritatem, linguam, obſcuritatem, nec examinare omittit, num liber ille Canonicis annumerari mereatur? ut alia ſilentio involvamus. In commentario hanc methodum obſervat Sanctius, ut præmiſſo ſemper cujuslibet capitis argumento textum perpetua paraphraſi ornatum afferat, eundemque ſenſu literali expoſitum cum ingenti doctiſſimarum lucubrationum copia reddat. Ex his vero animadverſionibus nonnullas ſpeciminis loco excerpere nec inſtituti noſtri ratio patitur, nec indoles libri, jam pridem quippe editi, requirit. Sub finem demum hujus editionis neceſſarii indices tum rerum memorabilium, tum locorum Scripturæ Sacræ, regularum item ac proverbiorum in his Commentariis occurrentium adjiciuntur.

C. A. H. ΕΠΙΚΡΙΣΙΣ *IN SPECIMEN COMmentarii MS. in Iobum, Hieronymo tributi, relatum Anno ſuperiore 1711, p. 270--275, & p. 513--520.*

SCriptum eſſe ab Hieronymo Commentarium aliquem in Iobum, ipſius nobis conſtat teſtimonio. Id enim ipſe fatetur Comment. in Amoſum cap. V, 19, *T. VI Opp. p. 77, a:* * *Coluber,* inquiens, *qui in præſenti loco Nobas, in Iob appellatur Leviathan. De cujus natura & terrore multiplici plenius in ipſo Volumine diximus.* Equidem in ſuo Catalogo ſcript. Eccl. cap. 135, ubi ſuos ipſius libros enumerat, hujus commentarii mentionem nullam fecit. Sed iſtud quidem leve eſt. Nam & alios quosdam ſuorum commentariorum ibi prætermiſit, ejusque rei cauſam ipſe ibidem reddit, ſcribens, *ſe multa alia de opere prophetali habere in manibus, quæ nondum ſint expleta.*

Iſte commentarius utrum perierit, an ſuperſit adhuc, diſpiciendum jam nobis eſt. Exſtat commentarius aliquis in Iobum inter opera Hieronymi Tomo VII. Verum falſo ejus Autorem haberi Hieronymum, jam conſentiunt Critici, maluntque eum Bedæ fœtum agnoſcere. Alium igitur eumque ve-

 rum

* Utor editione Fridericiana Francof. 1684.

rum Hieronymi in Iobum commentarium ſibi poſſidere viſus eſt Marcus Meibomius: cujus Specimen his Actis inſertum examini libet ſubjicere, & exponendis rationibus declarare, cur nec iſte commentarius pro Hieronymiano ſit habendus. En igitur rationes meas. I Solet Hieronymus in Procemiis ſuorum Commentariorum nominatim laudare eos, qui ante ſe eundem librum ſuſceperunt illuſtrandum. Atqui hoc in hujus MS. Commentarii procemio non eſt factum, cum tamen ante Hieronymum multi ſint in Iobum commentati, Ambroſius Alexandrinus, Didymus, Origenes, Hilarius Pictavienſis, de quibus ipſe teſtis eſt in Catalogo ſuo. II Hieronymus in ſuis commentariis creberrime adducit verſionem τῶν LXX, Symmachi, Aquilæ, & Theodotionis, item textum Hebraicum. Sed nec hoc in iſto ſpecimine fieri videmus: cum tamen vel maxime in ſuo ad Iobum commentario id feciſſe videatur Hieronymus. Nam *T. III p 17* exſtant duæ Hieronymi præfationes in Iobum: in quarum priore docet, ſe bis vertiſſe Iobi librum, primum ex editione τῶν LXX, deinde ex Hebræo. Idem repetit *T. II p. 81, f.* III In certis Hieronymi libris habentur interpretationes locorum quorundam Hieronymi ex Iobo, plane iis contrariæ, quæ in iſto MS. Commentario leguntur. Legas, Lector, ſupra* *p. 272* ſq. explicationem capitis III, 8, & tum audi ipſum Hieronymum, *T. VI Comm. in Ionæ III p. 103, f* hæc ſcribentem: *De Domino* (Chriſto) *Iob myſtice loquitur: Maledicat ei, qui maledixit diei, ille, qui magnum cetum capturus eſt. Præcipitur ergo huic magno ceto, & abyſſis & inferno, ut terris reſtituant Salvatorem, & qui mortuus fuerat, ut liberaret eos, qui mortis vinculis tenebantur.* Sic relege ſupra *p. 517* interpretationem Cap. XXXI, 27: & nunc ipſum conſule Hieronymum, qui plane aliter, idque erudite, illa Iobi verba exponit. Ita enim *T. V Comm. in Ezech. cap. VIII p. 336, 9* ſcribit: *Iob inter ceteras virtutes etiam hoc habuit, quod nunquam aſpiciens cœlum & Solem & Lunam & aſtra fulgentia oſculatus ſit manum ſuam, id eſt, adoraverit creaturas.* Eandem interpretationem repetit *Comm. in Hoſeæ cap. XIII T. VI p. 39, f.* Vel hic unus locus ſufficit ad commen-

* in his Actis A. 1711.

…tarium MS. Hieronymo abjudicandum. In eo enim … magna ignorantia phraſeos : *oſculari manum ſuam*; … fuiſſe ab Hieronymo e citatis duobus locis luculenter … IV In commentario hoc MS. obſervavi opinionem aliam …oris, cui contrarium ſenſit Hieronymus. Nimirum ad Cap. XXXIX, 7, *p.517* dicit Commentator MStus, *angelos fuiſſe primo in tempore creatos, non in initio*, id eſt, angelorum creationem …cidiſſe in hexaemeron Moſaicum. Contra Hieronymus … aliis eccleſiæ doctoribus, quorum loca citantur a Franciſco …anenſi in *Explicatione difficiliorum locorum Hieronymi*, ſub … *Angelus* num. IV, ſtatuit, ante viſibilem hunc mundum …tos fuiſſe angelos. En ipſius verba ex *Comment. ad Tit…: Sex millia nec dum noſtri orbis implentur anni, & quantas … æternitates, quanta tempora, quantas ſeculorum origines … arbitrandum eſt, in quibus angeli, throni, dominationes, … virtutes ſervierint Deo, & abſque temporum vicibus … menſuris Deo jubente ſubſtiterint.* V. Ad Cap. XXIV Iobi … ad cap. XXXIX *p.517* provocatur ad Patres Eccleſiæ. Quæ appellatio in Hieronymi ſcriptis non occurrit, nec ejus … …itata. Ex quinque his argumentis, credo, conficitur, Hieronymo perperam MS. illum Commentarium tribui. Omitto …di genus, quod paſſim ſapit recentius ſæculum : omitto …, notante Cl. Relando in commentario hoc MS. ad Cap. …IX *p.517*, verba de ibicibus etiam legantur in Iſidoro Hiſpalenſi, qui longe poſt Hieronymum vixit. Ea enim verba ex … transſcripta eſſe non dubito. Nam etſi notum ſit, Iſidorum ſua pleraque deſcripſiſſe ex aliis, adeoque reponi poſſit, Iſidorum ex commentario iſto MS. ea hauſiſſe : comparatio tamen verborum facile Lectori perſuadebit, Iſidorum ſcriptorem …iorem.

Hactenus, quis non ſit MS. Commentarii Autor, vidimus. Jam breviter indicabo, quis verus mihi Scriptor ejus fuiſſe videatur. Quanquam non pari hic uti poſſum fiducia in pronuncianda ſententia, ſed ſimpliciter tantum expoſiturus ſum, quid mihi in mentem venerit, curatiorem indagationem relinquens aliis, vel aliud in tempus mihi reſervans. Crediderim itaque,

itaque, autorem hujus commentarii fuiſſe Rabanum Maurum: in quam ſuſpicionem me adduxit lectio Commentarii in Threnos, qui exſtat in Tomo V Operum Hieronymi, & non ſolum Rabano illi jamdudum a Criticis vindicatus eſt, ſed etiam inter Rabani opera editus. Certe ſumma ſtyli eſt convenientia, & eadem methodus. Expromam ex eo exempli cauſa aliquot loca, quæ & ipſa ad Iobi ſententiam declarandam ſcripta ſunt: ut Lectores ea contendere poſſint cum Commentario MS. In illo igitur in Threnos Commentario *cap. III p. 304, c* hæc leguntur: *Per beatum Iob dicitur: Elegit ſuſpendium anima mea, & mortem oſſa mea. Quid per animam, niſi mentis intentio? quid per oſſa, niſi carnis fortitudo deſignatur? Omne autem, quod ſuſpenditur, procul dubio ab imis elevatur. Anima ergo ſuſpendium elegit, ut oſſa moriantur: quia, dum mentis intentio ad alta ſe ſublevat, omnem in ſe fortitudinem vitæ exterioris necat. Sancti enim viri certiſſime ſciunt, quia habere in hac vita requiem nequaquam poſſunt: & idcirco ſuſpendium eligunt, quia nimirum deſideria terrena deſerentes, ad alta animum tollunt. Suſpenſi autem mortem ſuis oſſibus inferunt, qui amore ſupernæ patriæ in virtutum ſtudiis accincti, hoc, quo fortes prius in mundo fuerunt, vinculo humilitatis inſequuntur.* Jam conſidera, quæ in Comm. MS. leguntur in Prooemio, *p 270*: *Quædam nequeunt ad litteram accipi, -- ut: --* Elegit ſuſpendium anima mea: *quaſi tam patiens velit ſuſpendio vitam finire.* Judicat ergo, allegorice illa verba eſſe capienda: idemque ſentit, ut modo vidimus, Rabanus Maurus. Porro *Comment. in Thren. cap. III p. 306, a*, poſtquam citaſſet Iobi XXII, 12, ſcribit: *Sunt plerique ita hebetes, ut formidare neſciant, niſi quod corporaliter vident, unde fit, ut Deum non metuant, quem videre non poſſunt.* Jam cum his verbis compone commentarium MS. ad Iobi XXII, 11 *p. 275*, & eadem fere verba deprehendes. Porro *Comment. in Thren. cap. III p. 303, e* hæc legimus: *In Iob ita ſcriptum eſt: Pharetram enim ſuam aperuit & afflixit me. Quid per pharetram Dei, niſi occultum judicium vel conſilium deſignatur? Sagittam vero de pharetra Dominus ejicit, quando de occulto judicii conſilio apertam ſententiam emittit. Quia enim flagellatur quisque,*

que, agnoſcimus: ſed ex qua cauſa flagellum veniat, ignoramus. Cum vero poſt flagella vitæ correctio ſequitur, & ipſa conſilii virtus aperitur. Pharetra igitur clauſa eſt conſilium occultum. Sed aperta Pharetra affligimur, quando per id, quod poſt flagellum ſequitur, quo conſilio flagellemur, videmus. Cum peccata Dominus videt, & tamen manum ad vindictam non commovet, quaſi clauſam pharetram tenet: ſed feriendo indicat, quantum ei in nobis diſplicuit hoc, quod videndo toleravit. Denique *Comment. in Thren. cap. IV p. 309, c, d* hæc exſtant: *De hoc ſtruthione & in libro Iob* (cap. XXXIX, 6) *legitur: Induratur ad filios ſuos, quaſi non ſint ſui: fruſtra laboravit, nullo timore cogente. Indurata eſt ergo crudelis ſynagoga Judæorum contra Apoſtolos & prædicatores Novi Teſtamenti, qui de ipſa gente nati fuerant, quaſi non eſſent ſui: odio eos habens & externos deputans, crudeliter illos ubique in deſerto gentium perſequebatur propter Evangelium Chriſti. - - Fruſtra ergo laborat, nullo timore cogente: quia cum Chriſtum perſecuta eſt tanquam everſorem gentis & deſtructorem regni, nec ſtatum regni, nec ſalutem gentis ſervavit, ſed magis perdidit.* Quæ duo poſteriora loca eo conſilio attuli, ut tractandi commentandique ratio lucidius cognoſci poſſit, & cum commentario MS. conferri. Ceterum ex Excerptis commentarii MS. ſupra adductis diſco, non magnopere de Rep. litteraria meriturum eſſe, ſi quis in lucem producat integrum illum Commentarium, plenum quippe indoctis & ridiculis etiam interpretationibus. Rectius fecerit, ſi ex illo ſterquilinio id, quod utile viſum fuerit, colligat & ſeorſim edat: quod comprehendi poſſe una vel altera plagula ſuſpicor.

Subjungam poſtremo aliquot emendationes Codicis MSti ſupra neglectas. Igitur *p. 273 lin. 30* deleatur prius *Iob.* Sermo eſt enim de antagoniſta Iobi. *P. 275 lin. 1* lege: *Et id adhuc cogitant hæretici, qui ſe. Pag. ead. lin. 21* lege: *fundamenta pro ſtatum ejus.* Ibidem *lin. 25* lege: *quod, dum ordinat.* Irrepſerunt vero & typographica ſphalmata in Excerpta iſta ex Commentario MS. Meibomiano, quæ hic annotabo. Nimirum *pag. 270 lin. antepen.* lege: *perdit, ut dum. P. 273 lin. 29* lege: *formicis, & eas. P. 274 lin. 1* leg. *quia virtutem. P. 515 lin. 13*

 lege:

lege: *& ſitiunt. P.517 lin. penult.* lege: *lib. XII cap. 1. P.518 lin. 2* lege: *cervi.* Ibidem *lin. 7* lege: *Ipſa.*

C. A. H. OBSERVATIO IN MATTH. XXIV, 51.

LEgi in Anni ſup. M. Oct. p. 450 novam Martianæi ſententiam de loco Matthæi cap. XXIV, 51, ubi herus domum redux improbum ſervum dicitur *διχοτομήσων*, *medium diviſurus.* Primus ſibi verum hujus loci ſenſum inveniſſe videtur Martianæus, eumque ait omnes adhuc fugiſſe interpretes. Ipſe autem de ſejunctione animæ & corporis, quæ morte fit, interpretatur. Verum nec hæc ſententia admitti poteſt, cum Chriſtus apud Matthæum non de divina pœna loquatur, ſed de pœna, qua herus ille ſervum ſit affecturus. Itaque videndum eſt, quæ humanarum pœnarum hic locum poſſit habere. Jam vero *medium aliquem dividere* proprie ſignificat corpus alicujus diſſecare, diſcindere: quæ pœna olim non inuſitata. Vid. Livius lib. I cap. 28, & lib. VIII cap. 24; Suetonius in Caligula cap. 27; Gellius Noct. Attic. lib. XX cap. 1. Herodotus quoque in Polymnia memorat, Xerxis juſſu Pythium quendam *medium diſſectum eſſe*, & dimidiam corporis partem alteram a dextro viæ latere, alteram a ſiniſtro poſitam eſſe. Aliis etiam gentibus id ſupplicii genus uſitatum fuiſſe, ex monimentis hiſtoricorum demonſtrat Rupertus in Floro illuſtrato ad lib. I cap. 3 §. 8 p. 96, 97. Verum hoc quidem ſupplicium præſenti Matthæi loco minime poteſt accommodari, cum quia Servator noſter loquitur de domino & patre familias, cujus tantam in ſervos poteſtatem eo ævo fuiſſe, nemo dixerit: tum quod meminit fletus & ſtridoris dentium, illam pœnam ſecuturi: id quod punitum ſervum vivum conſervari probat. Apud Horatium Lib. I Sat. 1 v. 100 *ſecuri medium dividere* eſt decollare aliquem, caput alicui abſcindere. Sed hunc in modum explicari verba Matthæi, eædem, quas modo attuli, rationes prohibent. Aliunde igitur lux quærenda hiſce verbis. Aut egregie fallor, aut Homerus & Arrianus ferent ſuppetias & tenebras illius loci diſpellent. Apud hunc enim Epictetus lib. III cap. 22 haud procul initio, eadem, qua Chriſtus, ſimi-

ſimilitudine uſus ita diſſerit: *Si quis* (ſervus) *in domo ſibi arroget gubernationem, non videtur ferendus: aut ſi non deſiſtat, revertens paterfamilias, atque videns turbulente ipſum ſe gerentem, tractum ad ſupplicium dividet medium.* In Græco eſt: ἑλκύσας ἔτεμεν. Apud illum Odyſſ. lib. XVIII v. 345 Ulyſſes ancillam ſibi contumelioſis verbis inſultantem ita locutus reprimit:

Certe cito Telemacho dicam, canis, qualia dicas,
- - ἵνα σ' αὖθι διαμελεϊστὶ τάμησιν,
Ut te membratim incidat ſive *diſſecet.*

Si quæris, quænam pœna innuatur, non dubito, ſervilem pœnam flagellorum ſignificari & ab Homero & ab Arriano, itemque a Matthæo. Notum quippe eſt, *horribili flagello* (ita vocat Horatius Lib. I Sat. 3 v. 119) dominos uſos eſſe ad puniendos ſervos. Flagellis autem terga eorum quaſi *ſecabantur* &, ut Plautum alicubi loqui memini, *rumpebantur.* Certe iſthoc dicendi genere utuntur Cyprianus ac Prudentius. Ille *Libro de lapſis cap. 9 p. 127: Cum duriſſimi judicis recrudeſcente ſævitia jam fatigatum, jam laſſum corpus nunc flagella ſcinderent, nunc contunderent fuſtes.* Hic in *Romano martyre:*

Mox & remota veſte virgis verberent,
Tenerumque ductis ictibus tergum ſecent.

Jam igitur claram eſſe puto ſententiam verbi illius apud Matthæum: quod an hunc in modum a quoquam Interpretum jam ſit expoſitum, me neſcire fateor.

DEMONSTRATIO DE DEO SIVE METHODUS ad cognitionem Dei naturalem brevis ac demonſtrativa. Cui accedunt Epiſtolæ quædam Miſcellaneæ de Animæ natura & immortalitate, de veritate Religionis Chriſtianæ, de univerſo &c.

Londini, apud Guil. Taylor, 1710, 4 maj.
Plag. 16.
Lipſiæ, ſumtibus Jo. Frid. Gleditſch & Fil. 1712, 8.
Plag. 10½.

EX quo Matheſis cum Philoſophia a ſemiſeculo & paulo amplius conjungi cœpit, multi viri ingenioſi demonſtrationes Mathematicæ certitudinis etiam in rebus Metaphyſicis, & maxime circa Deum & Animam nobis dare conati ſunt. Et laudandum eſt eorum propoſitum, & ſpes etiam eſt paulatim ad ſcopum perveniri poſſe. Sed hactenus raro ſucceſſus conatui reſpondit. Autor ingenioſus hujus libelli, Joſephus Raphſon, multa quidem habet egregia, (præſertim circa naturam Mentis,) ut mox patebit: ſed in demonſtrando & ipſe verſari videtur paulo laxius. Equidem in Præfatione rationibus *breviſſimis* & *maxime perſpicuis* rem (nempe demonſtrationem Dei) ſe aggreſſum ait. Et fatendum eſt, brevitatem tenuiſſe; ſed optandum foret, ut par eſſet evidentia. Itaque veniam nobis pro candore ſuo dabit, ſi interdum explicationem ulteriorem deſideremus. Incipit a Definitionibus: *Finitum* (inquit) dicitur, quicquid actu terminarur, ſive eſſentia, ſive actione, (ſeu mavis activitate) ſeu quovis alio modo; ſeu quod limites undiquaque habet ſuæ eſſentiæ, actionis, &c. Sed hic videtur magis Synonyma ſubſtituiſſe pro finito, ponendo terminatum, vel limitatum, quam rem explicuiſſe. [Imo ſunt qui dubitant, an omne terminatum ſit finitum: quidam enim concipiunt rectam infinitam, & tamen terminatam; ponatur enim infinite parva α & recta ordinaria b, ſeu LM incipiens a puncto aliquo dato L, & ſint in continua proportione rectæ α, b, c, d, omnes ab eodem puncto dato L incipientes, & ad easdem partes per L & M ductæ, dico ipſam tertiam c fore infinitam, ſed tamen terminatam, quia quarta d infinities major eſt, longiusque protenditur; etſi ipſa quoque non ſit interminata, ſed per quintam proportionalem infinities vincatur; & ita porro. Quanquam autem revera Autor calculi infiniteſimalis quantitates infinite parvas non habeat pro realibus, nec tales conſequentias admittat; ſunt tamen alii, qui admittunt, atque ideo notiones bene diſtinctæ ſunt afferendæ.] Porro Corollarium Cl. Autor infert ex ſua definitione, quod duo infinita in eodem genere eſſentia diſtincta dari non poſſint. Sed non explicat, quid ſit *in eodem genere* eſſe? an idem quod convenire eſſentia? ſed ita enuntiatio foret iden-

tica

tica. In ſcholio notat,ſe non agere de infinito potentiali ſeu Mathematico. Sed dubitari poterit,an omne infinitum Mathematicum ſit potentiale. Deinde, afferenda ergo definitio erat, qua infinitum, de quo agit, ab infinitis Mathematicis diſtingueretur. *Ens a ſe ipſo* definit, quod vi ſuæ naturæ ſive eſſentiæ exiſtit, ſeu exiſtentiam natura ſua involvit, adeoque exinde neceſſario exiſtit.

Poſtulat deinde (1) *aliquid exiſtere*, (2) *omne finitum poſſe ut non exiſtens concipi*, (3) *omne finitum majus & minus in eodem genere admittere*; Sed fortaſſe Epicuri ſectatores negabunt poſtulatum ſecundum, nam putant atomos ſuas exiſtere neceſſario & ideo fingi quidem poſſe ſeu concipi confuſe, quod non exiſtant, ſed hoc non poſſe concipi diſtincte. Sequuntur *Axiomata:* (1) *Nihil nil poteſt*, (2) *nihil ſit absque cauſa determinata*, (3) *quicquid eſt, aut a ſe eſt aut ab alio.* Ad tertium Axioma Epicurei dicent: quæ æterna ſint, ut atomi & vacuum, nec a ſe eſſe, nec ab alio. Quidam etiam fortaſſe addent tertium: poſſe aliquid eſſe partim a ſe partim ab alio, concurrentibus plurium naturis & ſe mutuo adjuvantibus. Sequitur *Propoſitio I: Ens a ſe ipſo exiſtit.* Demonſtratio: Aliquid exiſtit per poſtulatum 1, ſed nihil nil poteſt per ax. 1. Ergo aliquid exiſtit a ſe ipſo. Ergo Ens a ſe ipſo, quodcunque illud ſit, exiſtit. Hic fatemur ingenue evidentiam nexus deſiderari, nec facile apparere,quomodo forma argumenti hinc exſculpi poſſit.Dum brevis eſſe laborat Autor ingenioſus, fit obſcurus; ſuam tamen demonſtrationem in ſcholio illuſtrare conatur. Nempe ſi adverſarius dicat, Ens exiſtens produci ab alio, & hoc rurſus ab alio,& ſic in infinitum; reſpondet, Ens a ſe ipſo exiſtens debere eſſe coefficiens cum ſerie cauſarum infinita, alioqui non-ens fieret cauſa rerum, contra ax. I. Sed hæc omnia accuratiore comprobatione indigerent. Adverſarii dicent,ſeriem infinitam Entium non neceſſariorum ſibi ſufficere, ſemper enim adeſſe cauſam determinatam, etſi nulla ſit prima. Nec iis ſatisfieri poteſt, niſi per aliud altius & generalius axioma, quod Ill. Autor *Theodicææ* nuper præclare urſit, toto pene opere, ei inædificato, nempe *quod nihil ſit ſine ratione ſufficiente, cur ſit potius quam non ſit*; quod locum habe-

re debet, ſive res cauſam habeat ſive non,ſive æterna ſit ſive non. Ita enim patet,in ſerie tali non reperiri rationem exiſtendi ſufficientem,cum ſemper iterum quæratur ratio.

Prop. 4 probare ſtudet Cl. Autor *Ens a ſe eſſe infinitum.* Ita autem argumentatur: Ens a ſe ipſo eſt abſolute independens,& neceſſario omnes involvit perfectiones, (per Coroll. 3 propoſitionis 3) ergo & eſſentiam ſine limitibus. Sed in corollario illo 3 hæc tantum enuntiabantur: *Eſſentia Entis a ſe omnes perfectiones involvit, quæ exiſtentiam a ſe ipſo ſeu neceſſariam conſequantur*; quod quidem non poteſt non admitti, ſed nihil probat de omnibus perfectionibus abſolute. Bene ergo fecit,quod hanc eandem prop. 4 binis adhuc aliis modis comprobare conatur & primum hoc modo: Omne finitum (per poſt. 2) concipi poteſt ut non exiſtens, ſed Ens a ſe non poteſt concipi ut non exiſtens. Ergo Ens a ſe non eſt finitum. Hic ſyllogiſmus eſt probæ formæ; ſed poſtulatum, cum parum differat a concluſione, vix admittent adverſarii ſine probatione, ut jam ſupra monuimus. Tertiam adhibet probationem hujusmodi: Non poſſe non eſſe, Enti a ſe competit (recte) ſed non poſſe non eſſe, Enti actu infinito competit, (quod ait a ſe probatum libello de Spatio reali c. 3) Ergo Ens a ſe ipſo eſt actu infinitum. Hunc ſyllogiſmum forma laborare,dicent adverſarii,& negabunt procedere argumentum, niſi probetur prius τὸ non poſſe non eſſe, competere Enti infinito, ſoli. Et neſcio an huic objectioni ſatisfaciat remedium, quod Autor afferre tentat his verbis: *quod hæcce duo prædicata maxime ſint ſingularia, de quibus illud τὸ non poſſe non eſſe prædicatur, vix operæ pretium erit oſtendere.* Innuit credo: Ens a ſe, & Ens infinitum eſſe unica; & ideo procedere conſequentiam. Sed hoc aſſertum probare utique maxime operæ pretium erat. Quod ſi aliud intelligit,non ſatis mentem ejus capio. Et ſane demum Prop. 5 probare conatur *Ens a ſe, eſſe unicum*, ſed ibi a ſe demonſtratum ſupponit, Ens a ſe eſſe infinitum.

Parte ſecunda Cl. Autor ſtatuit, Deum, ſeu (quæ jam pro iisdem habet) Ens a ſe eſſe infinite extenſum, eſſe infinite activum,eſſe infinito intellectu præditum; citatque ſubinde Cab-

baliſtas

baliſtas & Helmontium juniorem in Seder Olam; cum Platonicis etiam diſtinguit divinum intellectum in νῦν νοερὸν, & νῦν νοητὸν; hunc eſſe rerum exhibitivum, illum perceptivum, & bene ſtatuit divinum intellectum eſſe eſſentiarum radicem. Addit autem, etſi infinita ſint poſſibilia, non tamen eſſe poſſibile, corporum ſyſtemata actu & quaquaverſum infinita ſimul coexiſtere; ob impoſſibilitatem motus ex eorundem impenetrabilitate orituram. Sed hoc argumentum an validum ſit, dubitatur. Bene etiam ſtatuit Cl. Autor, Deum a ſua perfectione ad agendum determinari, & hominem tum maxime libere agere, cum ſecundum rationem agit.

Sectione tertia Deo, cui infinitam extenſionem tribuerat, nunc (vocabulo Henrici Mori) tribuit *Holenmerianiſmum*, (p. 69) ut ſit totus in qualibet parte, pro contradictione autem habet Deum dici inextenſum. Creaturas autem ex Auguſtino lib. 4 Geneſ. c. 12 & Proſpero a Deo continue produci judicat. De Epiſtolis libro huic ſubjunctis cum multo plura dicenda ſuperſint, eas in proximum Menſem ſervabimus.

Acht Bücher vom Natur- und Völcker-Recht ꝛc.

h. e.

SAMUELIS L. B. DE PUFENDORF LIBRI octo de Jure naturæ & gentium, notis JOHANNIS NICOLAI HERTII, JOHANNIS BARBEYRAC & aliorum illuſtrati & in Linguam Germanicam converſi.

Francofurti ad Mœnum, apud Fridericum Knochium, 1711, 4. Alph. 12 plag. 1.

NObiliſſimum hoc B. Pufendorfii opus, ut etiam qui linguæ Latinæ rudes ſunt, utilitatem ex eo capere poſſint, feliciter admodum noſtra lingua expreſſum comparet. Præterquam quod ipſa interpretatio multis locis optimi commentarii loco eſſe poſſit, eruditiſſimus Interpres notas virorum quorundam celebrium ſelegit, ſuasque etiam, quibus multa loca egregie illuſtrantur, adjecit. Harum ut ſpecimen quoddam præbeatur, ſeligemus ex univerſo opere, quæ paſſim diſſerit de pudore naturali,

rali, quem homines in ſe ſentire ſolent, & de quo multa eſt inter
Juris Naturalis conſultos quæſtio. Statuit, pudorem hunc hu-
mano generi innatum legis inſtar eſſe habendum. Optat, ut
magiſtratus Chriſtiani veſtitum omnem libidini excitandæ
aptum prohibeant, utque ſequantur exemplum Papæ, qui ante
annos non ita multos ſolis proſtibulis publicis denudationem
Tom.I p.178. mammillarum permiſit, idque eorum ſignum eſſe juſſit. Longe
vero diſſentit a Cl. Barbeyracio, qui in annotationibus Gallicis
ad Pufendorfium opinatur, detectionem membrorum genitali-
um eſſe rem indifferentem & quæ non niſi per abuſum ad jus na-
390. turæ referatur. Ad locum Pufendorfii, ubi dicitur, parum gra-
vitatis ineſſe actui Venereo, & viros ſapientes, citra illecebras,
quibus illum natura condivit, ab eo ſe abſtenturos, Cl. Interpres
annotat, ea, quæ Pufendorfius de turpitudine cum actu genera-
tionis conjuncta diſſerit, videri favere ſententiæ Virorum quo-
rundam celebrium, qui ſtatuunt, Adamum, quem Interpres
845. corpore ſpirituali creatum fuiſſe in ſuperioribus jam docuerat,
cum adhuc imaginem divinam gereret, pudenda hæc membra
non geſſiſſe, ſed in uno Adamo duas naturas ſeu eſſentias vel
principia, maſculinum & fœmininum, ita fuiſſe conjuncta, ut
modo non turpi per commotionem internam & ſanctam cupi-
ditatem multas imagines divinas videndi, propagari genus ſu-
um poſſet, neque commixtione externa brutis etiam communi
opus haberet, quamvis, poſteaquam a Deo deficere aliquantum
incepiſſet, non amplius bonum fuerit Adamum eſſe ſolum, id
quod tamen ab initio valde bonum Deo fuiſſe viſum, in S. Literis
Tom. II dicatur. Ex eodem pudore ſenſuque turpitudinis clarum eſſe
p. 260. ſolo lumine naturæ exiſtimat, poſt reſurrectionem non eſſe poſſe
inter beatos aliquod matrimonium, id quod confirmatur dicto
Chriſti Matth. XXII, 25 ſqq. veritatem hanc contra Sadducæos
ex eo probantis, quod beatis angelis puritate & ſpirituali na-
tura ſimiles ſint futuri: ubi ſimul notatu dignum videtur Inter-
preti, quod Chriſtus Sadducæos ad S. Literas ablegarit, ut ex iis
diſcerent, quam ſanctus ab initio homo fuerit creatus, ſimulque
eos meminiſſe potentiæ divinæ juſſerit, ut crederent, Deum
poſſe hæc omnia in priſtinum ſtatum reſtituere, quamvis id mi-
rabile

bile ſit in oculis rudium & infidelium. Cum Puſendorfius pag. 297.
pudorem ac faſtidium, quo homines a conjugiis proximorum
conſanguineorum abhorrere ſolent, educationi potius quam
voluntati divinæ cordibus ipſorum inſcriptæ tribuendum eſſe
judicat, noſter Autor cum Conſultiſſimo Hertio ab eo hac in
re diſſentit. Uti enim, inquit, multa in rerum natura a priori
demouſtrari non poſſunt, etſi ſenſibus percipiantur, ita ab intel-
lectu recte conformato ſeu ſenſu interno multa etiam intelligi
ait, quæ cur ſint, exponere nequeat. Quod autem non omnes
idem circa eadem ſentiant, id non magis quidpiam ad rem hanc
facere, quam ſi quis dicat, hominem providum aliquid non vi-
diſſe, quia id ab oculo vago, vel clauſo, vel negligente non fue-
rit animadverſum. Optime itaque facturos homines, ſi
ad Deum ſe convertant, hujusque revelationem piis precibus
implorantes, cordi ſuo probe attendant: tum enim facilius lon-
ge cognitum iri, quid a Deo prohibitum ſit, & quas ob cauſas. 335
Pudoris ejus, qui circa generationem hominis ſentitur, ſecun- 361.
dum ſententiam, quam de prima creatione Adami jam recen-
ſuimus, Interpres noſter definitionem hanc profert: eſſe ſen-
ſum ſecretum de eo, quod res & facta quæpiam, pro iis circum-
ſtantiis, quæ nunc ſunt, cum primæva inſtitutione Dei & cum
dignitate hominis pugnent. Cauſam efficientem hujus pu- 338 & 342.
doris Puſendorfius naturam eſſe dicit: per quam Interpres in-
telligi hoc loco vult gratiam caſtigantem Spiritus Sancti, omni-
bus hominibus in univerſum propter Chriſtum tributam.
Hanc enim, quia eo tempore adſit, quo homo naturam ſuam
accipit, ſæpe naturam ipſam eſſe credi ejusque nomine exprimi,
a Theologis vero gratiam antecedentem appellari. Ad hæc pro-
banda allegat Rom. V, 15 ſeqq. Ioh. I, 9, Rom. I, 19 ſeqq. 345
Ioh. XVI, 8, Geneſ. VI, 3. Ceterum diſſimulare non poſſu-
mus, in verſione ipſa, ſi partem poſteriorem cum priori compo-
namus, quandam ſtyli diſcrepantiam obſervari; unde facile
conjectamur, non unum fuiſſe operis Interpretem.

DESCRIPTION DE DEUX NIVEAUX D' UNE nouvelle Conſtruction.

h. e.

DESCRIPTIO DUARUM LIBELLARUM nova ratione conſtructarum. Autore NICOLAO *HARTSOEKER.*

Amſtelodami, 1711, in 4.

Plag. 1 Tab. æn. 3.

EQuidem tam a veteribus, quam recentioribus tot excogitata ſunt libellarum genera, ut in inſtrumentis libellatoriis inveniendis ac perficiendis nullius induſtriæ aliquid amplius relictum videatur, præſertim poſt ea, quæ *Picardus*, *Hugenius*, *Remerus*, & *de la Hire* invenerunt, in Tractatu de libellatione, *Tom. I Supplem. p. 96 & ſeqq.* commendato, deſcripta; novam tamen libellæ conſtructionem eamque geminam dedit Vir celeberrimus *Hartſœkerus*. Prioris conſtructio talis eſt: ABCD eſt fulcimentum ferreum, cui in E & F afferruminantur tubi cum lamina orichalcea, qualem *Fig. 2* repræſentat. Eorum alter vitrum objectivum; alter oculare recipit. Pars inſtrumenti AK ſimiliter ex orichalco paratur, & inferius acu ex optima chalybe confecta, ſuperius autem cochlea H inſtruitur. Intra partem HK afferruminantur duæ lamellæ crena pertuſæ & cardinibus recipiendis aptæ, quos inter crux LMNO ſuſpenditur tubo PQ firmiter affixa, cujus utramque baſin filum horizontaliter extenſum bifariam ſecat. Lamellas illas in ſchematiſmo non expreſſit Autor. Tota hæc machina capſæ ligneæ ſecuritatis ergo includitur & tamdiu elevatur aut deprimitur HK, donec fila crenis lamellarum tubis afferruminatarum exacte reſpondeant: quem in finem non modo pondus alterutrum R vel S aut verſus T promovendum, aut inde removendum; verum etiam integra machina ope cochleæ L aut elevanda, aut deprimenda. Poſterioris libellæ, quam priori præfert Autor, ſtructura hæc eſt: AB eſt tubus quadratus, cujus utramque baſin A & B filum horizontale bifariam ſecat. In ejus medio infiguntur duo pedes cuſpidati D & C foraminibus tubi majoris EF immittendi, ex chalybe optima parati, quod etiam de reliquis in G & H notandum. Tubo quadrato I affi-

TAB. I. Fig. 1. (margin, beside "Hartſœkerus. Prioris conſtructio…")

Fig. 2. (margin, beside "vanda, aut deprimenda. Poſterioris libellæ…")

Fig. 3.

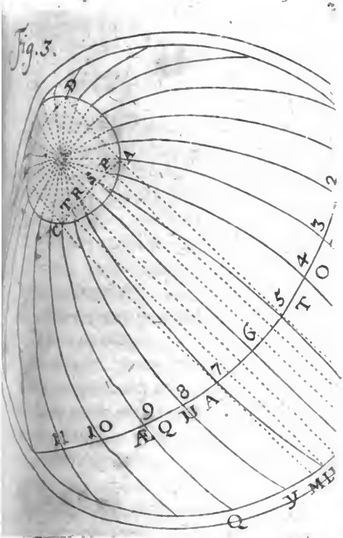

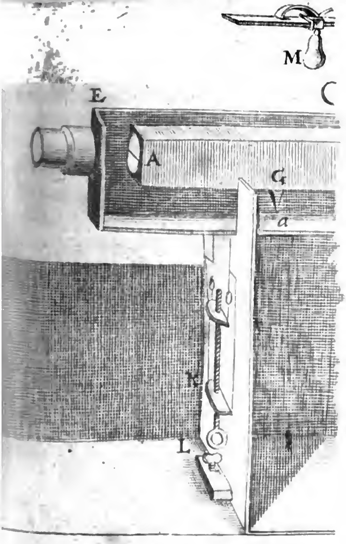

Digitized by Google

afferruminantur utrinque alii rotundi cum laminis orichalceis, qualem *Fig.* 2 repræſentat, ut eorum uni vitrum objectivum, alteri oculare inſeratur. Tubus autem AB alteri EF ita immittendus, ut centra filorum ſint in axe utriusque lentis, ipſa vero fila crenis lamellarum exacte reſpondeant. Tota hæc machina capſæ ligneæ imponitur, quæ ſuper corpore firmo ac ſtabili collocata ope cochleæ L elevatur, donec cuſpis G fundum tubi EF relinquat. Tubus AB invertitur, altero EF immoto, & ſi H eodem modo foramini *a* reſpondeat, ſive elevetur, ſive deprimatur, objectum, quod fila tegunt, eſt in linea horizontali apparente; ſin minus, pondus alterutrum M vel N aut verſus P promovendum, aut inde removendum, donec idem contingat. Beneficio cochleæ K tubus EF elevatur ac deprimitur, prout e re viſum fuerit. In utroque inſtrumento cochlea L ſub vitro oculari collocatur.

Johann Gauppens allgemeine Mechaniſche Sonnen-Uhr-Kunſt.

h. e.

JOHANNIS GAUPPENII GNOMONICA Mechanica Univerſalis.

Auguſtæ Vindelicorum, apud Paulum Kühtzen, 1711, 4.

Conſtat $2\frac{1}{2}$ Alph. Tab. æn. $21\frac{1}{4}$ plag.

PRopoſitum eſt Cl. Autori via facili ad horologiorum Solarium deſcriptionem perducere etiam illos, qui in theoria Mathematica parum ſunt verſati. Quamobrem *Cap.* 1 ex Geometria practica & *Cap.* 2 ex Aſtronomia repetit, quæ ad Gnomonicam cum fructu percipiendam cognitu neceſſaria ſunt, atque *Cap.* 3 terminos Gnomicos & diverſa horologiorum ſolarium genera declarat. Cumque *Henricus Bierum*, Architectus militaris, A. 1676 idiomate Batavo Tractatum brevem, quatuor nonniſi plagulis conſtantem, de horologiorum ſolarium deſcriptione publicaverit, in quo fundamentum perquam facile horologia ſolaria mechanice deſcribendi continetur;

eundem Germanice verſum & notis uberrimis inſtructum a *Cap.* 4 usque ad *10* exhibet. Notæ partim textum *Bierumii* illuſtrant, partim prætermiſſa ſupplent. Fundamentum vero illud mechanicum hoc eſt. Si in ſuperficie globi, cujus axis cum axe mundi parallelus, deſcripti ſint circuli horarii; notiſſimum eſt, umbræ ac lucis confinia in iisdem horas diurnas diſtinguere. Reſecentur prope utrumque polum quantacunque ſegmenta; & ex centro circuli CRDA ad puncta interſectionum ejus atque circulorum horariorum ducantur rectæ; erunt hæ lineæ horariæ horologii æquinoctialis ſuperioris. Eodem modo inveniuntur lineæ horariæ inferioris. Inſcribatur circulo CRDA quadratum cognomen & juxta ejus latera reſecentur undiquaque ſegmenta ſphæræ; ita prodit parallelepipedum, in cujus ſuperficie lineæ horariæ deſignantur, ſi puncta horaria C, T, R, S, P, A, &c. in quadrato ſuperiore connectantur cum reſpondentibus M, F, X, V, E, I, &c. in inferiore. Quoniam omnia plana, in quibus horologia ſolaria deſcribuntur, hoc parallelepipedum ſecare debent; ejus ope lineæ horariæ in quovis plano deteguntur. *Cap. 11* oſtendit Autor, quomodo in plano quovis ope Tabularum, quas eum in finem computavit, lineæ horariæ inveniantur, modo elevatio poli non ſit minor 30, nec major 60 gradibus. *Cap. 12* de ſignis Eclipticæ, longitudine dierum ac noctium, ortu & occaſu Solis &c. horologio inſcribendis, agit, cumque lineæ, per quas id præſtatur, ſint ſectiones Conicæ, non modo has lineas, quantum ſcopo ſufficit, declarat, ſed & ope quarundam tabularum eas in plano delineare docet. Subjungit *Cap. 13* horologiorum ſolarium in variis corporum ſuperficiebus deſcriptionem. *Cap. 14* de uſu eorundem tractat, in motu præſertim horologiorum reliquorum temperando, & tandem *Cap. 15* duodecim horologia univerſalia cum quibusdam inſtrumentis Gnomonicis deſcribit. Utraque æri ita incidi curavit, ut figuræ ligno agglutinatæ uſui eſſe poſſint, nec opus ſit, ut ea ipſimet deſcribamus.

TAB. I. Fig. 3.

D. GOTT

D. GOTTLOB FRIDERICI SELIGMANNI Orationes & Programmata varii argumenti, e muſeo HEINRICI PIPPINGII, D.

Dreſdæ, ſumtibus Godofredi Leſchii, 1712, 8.
Alph. 1.

RErenſuimus nuper in Actis Anni ſuperioris Menſe Februario p. 73 Exercitationes B. Seligmanni Academicas. Nunc vero nobis ſeſe ſiſtunt *Orationes* ejusdem, quas habuit, & quæ ſcripſit *Programmata*. Ad iſtas quod attinet, *primam* dixit in obitum celeberrimi JCti Henrici Rudolphi Redekeri, quem ſummis in Athenæo Roſtochienſi pariter ac Meclenburgi Principum aula muneribus perfunctum, tanquam *virum vere bonum* delineatum dedit. Qua in Panegyri tam ſe amabilem omnibus acceptumque præſtitit Orator, ut Phyſices paulo poſt Metaphyſicesque Profeſſor communi applauſu renunciaretur. Quæ excipit hanc, *ſecunda*, pronunciata eſt inaugurali die reſtaurati Roſtochienſis majoris Auditorii: qua Rectoris munere fungens Academicæ concepit felicitatis auguria. *Tertia* eaque poſtrema Lipſiæ Profeſſionem extra ordinem Theologiæ auſpicatus eſt. Per multos tum annos motus in Belgio haud parvos excitaverat quæſtio: quodnam primarium illud ultimumque momentum ſit, quo infallibili fide divina Scripturarum origo queat cognoſci? Eaque cum diu ſatis multumque inter Hulſium imprimis Regiumque agitata eſſet; accuratius demum trutinata utriusque ſententia, de falſa Auditores Vir beatus præmonendos, inque vera muniendos duxit. Altera hujus opuſculi pars continet, quæ in *feſtis*, *munerum auſpiciis*, *funeribusque* ab eo conſcripta ſunt *Programmata*. *Feſtivalia* in duas iterum partes abeunt, ſuntque vel *Roſtochienſia*, vel *Lipſienſia*. *Primum* in *illis* evocat ad feſtum Chriſti natalitium; ubi vaticinium extricatur de viro Zemach, Zach. VI, 12, petitumque exin coronæ triplicis duplicisque Pontificum Romanorum gladii fulcimentum enervatur. *Alterum*, quadrageſimali ſacratum tempori, Chriſtum repræſentat virum dolorum, cruciſixum & transfoſſum, ex Zach. XI, 10. *Tertium*, quod Paſchatos

ſchatos feſtivitatem intimat, Chriſtum generis humani Goelem, Goelisque leges & jura exhibet. In *his* autem Lutheri Reformationem *bina* recolunt, quorum *alterum* in originem feſti ac autorem inquirit, ejusque conſtitutionem tuetur ut legitimam: *alterum* vero Pontificiorum in Lutherum convitia deſtruit, eumque cum maximis veteris novique Fœderis luminibus, Moſe puta, Elia, Samuele, Johanne Baptiſta & Johanne Evangeliſta, Pauloque confert. In nativitatis Chriſti feſtivitate de λόγῳ, qui incarnatus Joh. I dicitur, commentatio fit, Platonicaque vocis uſurpatione rejecta, verus ejusdem ſenſus elicitur ac firmatur. Paſchali feſtivitate oraculum Jerem. XI, 10 evolvitur, quo ad Salvatoris ſepulturam applicato, diſſertatio inſtituitur de Chriſti ſepulcro in Palæſtina adhuc monſtrari ſolito. Ac in Pentecoſtis demum ſolemnibus, eruta feſti antiquitate, de Spiritus S. divinitate cultuque a fidelibus ipſi præſtando pluribus agitur. Poſt feſtivalia ordine ſequuntur duo *auſpicatoria:* quorum *altero* auſpicatus eſt Profeſſionem Theologiæ extraordinariam, *altero* ordinariam. In *illo* ſub incudem revocat Clerici libellum de incredulitate. In *hoc* autem convitia, quibus e Pontificiis nonnulli Beatos Confeſſores noſtros, de Eccleſiæ abuſibus in Aug. Confeſſ. conqueſtos, mordent, diluuntur. Ultimum occupant locum *funebria*, quæ annexis identidem vitæ obitusque defunctorum hiſtoriis varia lectu haud indigna inſinuant. In *primo* diſſeritur de Primitiis, quarum legibus ritibusque in Eccleſia Judaica ſolemnibus inculcatis, morem quoque iſtum apud gentiles obtinuiſſe, adſtruitur. *Secundum* cogitata ſuppeditat de væ triſti, quod parturientibus Salvator præſagit. *Tertium* caducam hominum vitam, tanquam perpetuum ſcribendi h. e. ad funera evocandi officium deſcribit. *Quartum* ſolemnioribus trium eadem ex urbe patria oriundorum Juvenum ſtudioſorum vna defunctorum exequias intimat, ſymbolumque illuſtrat, quod Anglicis Balnei Equitibus, inſignis loco tres coronas aureas in orbicello aureo expreſſas gerentibus, tributum, refert: TRIA IN UNUM. Qua ratione de ternarii ſimul numeri perfectione & ſanctitate curioſa quædam inſeruntur. *Quinti* argumentum

eſt,

eſt ſenectutis & honos & felicitas. *Sextum* numiſma, quod Palatius in Aquila Saxon. Lib. XIII c. 3 de VITA IN SALTU habet, declarat. In *ſeptimo* novi Fœderis Propheticæ, Hannæ, encomium exaratum, atque in *octavo* tandem Vincentium Friderici, Mecklenburgi Principum ordinumque provincialium Ærario præfectum, victoris pacifici titulo mactatum videas.

JO. FRANCISCI BUDDEI, TH. D. ET P.P. Commentatio de Concordia Religionis Chriſtianæ ſtatusque civilis; accedunt aliæ argumenti civilis Diſſertationes.

Halæ Saxonum, ſumtibus Orphanotrophii, 1712, 8.
Alph. 1 pl. 20½.

QUas Exercitationes Hiſtoricas & Philoſophicas Autor & varia eruditione & fama meritisq; quamplurimis celeberrimus antehac, cum moralem ac civilem Philoſophiam in Academia Fridericiana doceret, publicæ ventilationi expoſuit, earum partem quartam eamque ultimam nunc communicare voluit. Nam tres priores, quas modo Parerga Hiſtorico-Theologica, modo Selecta juris naturæ & gentium, modo Analecta hiſtoriæ philoſophicæ appellitare amat, jam ante aliquot annos lucem adſpexiſſe novimus, quarum duæ priores a nobis in Actis A. 1703 p. 318 & A. 1704 p. 533 fuerunt memoratæ, de tertia vero dicemus in Supplementis. Hæc pars complectitur quinq; μελετήματα, in quorum primo religionem Chriſtianam ad Rerumpublicarum conſervationem multum conferre, vitiis ex ambitione, avaritia & voluptatis cupiditate fluentibus obviam ire, prærogativa quadam præ religione & gentili & Muhammedana in conſervando ſtatu civili gaudere, oſtendit. Contra Hectorem Gothofredum Maſium, Philippum Jacobum Hartmannum, Petrum Joſephum Aurelianenſem, ac inprimis non una vice contra Machiavellum diſputat, variasque religionis Chriſtianæ ſectas & dogmata & mores imperio civili adverſos continere, ſpeciatim Romanenſes & Anabaptiſtas perniciofas Reipublicæ opiniones fovere, factisque comprobare, ſed per reformationem B. Lutheri imperanti-

bus autoritatem atque poteſtatem, quæ ipſis debebatur, redditam fuiſſe pronuntiat. In ſecundo de ratione ſtatus circa fœdera, in tertio de eô, quod decet circa ſolennia Principum, ac in quarto de metu comparationis ad C. Cornelii Taciti Annal. lib. I cap. LXXVI multa ediſſerit, & ſingulas ſententias hiſtoricis politicisque rationibus corroborare annititur. In quinto demum quæſtionem, an Alchemiſtæ in Republica tolerandi ſint? expendit, & commemoratis aliquot artis χρυσοποιητικῆς documentis, conſtituto item triplici Alchemiſtarum genere, homines artis revera peritos fovendos & in maximo pretio habendos, impoſtores gravi crimine ſe obſtringentes pro delicti iſtius frequentia aliarumque circumſtantiarum ratione puniendos, & illos demum, qui non malo equidem conſilio animum ad hanc artem adjungunt, ſed peritia ſufficienti deſtituti, bonis ſuis dilapidatis, in extremam tandem paupertatem ſe conjiciunt; acriori cenſura coercendos eſſe judicat. Huic autem Diſſertationum pentadi Præfationem præmittit Autor doctiſſimus, in qua primam diatriben de concordia religionis Chriſtianæ & ſtatus civilis quorundam errorum a nonnullis inſimulatam ulterius defendere conatur. Docuerat nempe, majeſtatis ſive ſummi imperii originem mediate a Deo derivari debere, ſive de prima Rerumpublicarum inſtitutione, ſive de collatione majeſtatis, quæ hodie aut per electionem, aut per ſucceſſionem fit, illud capiamus. Quam ſententiam & ſacris Literis & quotidianæ experientiæ rectæque rationi conſentaneam eſſe, nec libertatem ratione ipſius agentis, nec dominium ratione rerum ſenſu deſtitutarum, nec imperium ratione aliorum hominum in ſtatu conjugali, herili aut civili viventium ullam dubitationem admittere, fuſius probat. Poſt hæc inquirit data occaſione, ſitne fundamentum moralitatis ex lege divina tantum, an vero etiam ex ipſa natura & indole actuum humanorum repetendum? ubi poſterius a gentilibus effictum, ſecuriusque a Scholaſticis receptum eſſe affirmat, & illud tanquam juſtis rationibus minime ſuffultum rejicit, prius autem non tantum ex rationis rectæ placitis, ſed etiam ex teſtimoniis Chriſti, Moſis, Pauli ac Joannis Apoſtoli omni exceptione majoribus robur accipere, propterea-

ptereaque præferendum eſſe docet. Ultimo loco illis, qui Cl. Autorem noſtrum in calce memoratæ diſſertationis Anabaptiſtarum ſimiliumve hominum cauſæ faviſſe exiſtimarunt, reſponſurus, tum ad ipſam capitis iſtius lectionem provocat, tum erroneas Anabaptiſtarum verboque divino contrarias opiniones nequaquam ſe probaſſe, aut etiamnum probare oſtendit.

NOUVEAU DICTIONNAIRE DES PASSAgers Francois-Allemand & Allemand-Francois.

i. e.

NOVUM DICTIONARIUM GALLO-GERmanicum & Germano-Gallicum, in uſum peregrinantium concinnatum a JO. LEONHARDO FRISCH, Regiæ Scient. Academiæ Berol. Socio.

Lipſiæ, apud Jo. Fridericum Gleditſch & Fil. 1712, 8 maj.

Alph. 5.

INter plura, quæ hactenus prodiere, Dictionaria Gallo-Germanica, præcipuam quandam laudem meretur hoc ipſum, quod nec mole ſua laborat, nec deficit, ſive verborum copiam, eorum etiam quæ artibus & ſcientiis propriæ ſunt, ſive ſententiarum & phraſium ſelectum, uſumque Grammaticum & etymologias ſpectes, in quibus explicandis feliciſſime verſatus eſt doctiſſimus Autor. Imprimis vero cujusque vocis Gallicæ ſenſus varios diligentiſſime eruit, ut ad intelligendos ſcriptores Gallos, ſeu Oratores, ſeu Poetas, manu quaſi ducat; & præterea in Germanico Indice omnia ad linguæ noſtræ puritatem multo ſtudio accommodavit, quo magis peregrinorum commodis inſerviret, quod ipſo etiam titulo ſignificare voluit. Ceterum nihil niſi eximium exſpectari ab Autore noſtro potuit, quippe qui ob ſingularem linguarum notitiam dignus habitus fuit, qui Grammaticas aliosque libros ſcholaſticos, hactenus editis emendatiores, qui ſcholis Boruſſicis & Brandeburgicis omnibus inſervire poſthac queant, adjuvantibus aliis Viris eruditis, concinnaret, quo in labore Cl. Autor imprimis nunc occupatur.

LEONIS ALLATII APES URBANÆ ET JO. IMPERIALIS, Phil. & Medici Vicentini, Muſeum Hiſtoricum, cum Præfatione JO. ALBERTI FABRICII, D. & Prof. Publ.

Hamburgi, apud Chriſtianum Liebezeit, 1711, 8.

Alph. 1 l. 18.

POſtquam celeberrimus Fabricius, edita A. 1708 *Iſagoge in Notitiam Scriptorum Hiſtoriæ Gallicæ*, Ducheſnii Bibliothecam Chronologicam Scriptorum ab Originibus Regni Francici ad ſua usque tempora, una cum Gryphii & Meibomii ſimilis argumenti libellis, in lucem revocavit, eoque de Gallis Scriptoribus bene meruit, nunc Duumvirorum, qui de Italis potisſimum egere, ſcripta rariſſima pari liberalitate nobiscum communicat. Clariſſimum imprimis Allatii nomen eſt, cujus Apes Urbanæ, ab Urbano VIII, qui e Barbarinorum familia oriundus apes in inſignibus monſtrabat, dictæ, ac Romæ A. 1633 editæ, Viros illuſtres ſiſtunt, qui A. 1630 & biennio poſt Romæ adfuerunt ac typis aliquid evulgarunt. De quo libro ita cenſuit Adrianus Bailletus, quod etſi nihil admodum ſingulare contineat, commendandus tamen ſit vel eo nomine, quoniam ab autore optimo & doctiſſimo conſcriptus ſit. Acceſſit liber æque rarus, nimirum Joannis Imperialis Muſeum Hiſtoricum, antehac cum ejusdem Muſeo Phyſico Venetiis 1640 editum, variisque Eruditorum iconibus inſtructum, quas Noſter, ut pretium minueret, omiſit. In eo cum Autor Italorum præcipue elogia condat, non omittit tamen & aliarum gentium viros eruditione & fama illuſtres, quales ſunt Jo. Barclajus, Cominæus, Grotius, Dan. Heinſius, Meurſius, Naudæus, Sammartanus, Strada, I. G. Voſſius, alii. Ceterum Cl. Fabricius nuper admodum Memoriarum Hamburgenſium Tomum III edidit, quem æque ac ejus Bibliothecæ Græcæ Libri IV Partem I, A. 1708, & Partem II, A. 1711 editam, hactenus a nobis, neſcimus quo fato, prætermiſſam, proxime, quod ſperamus, recenſebimus.

COMENTARI DI GIO. MARIO CRESCIMBENI intorno alla ſua Hiſtoria della volgar Poeſia.

i. e.

COMMENTARII IN HISTORIAM POE-ſeos vernaculæ IO. MARII CRESCIMBE-NII, Cuſtodis Arcadiæ.

Vol. II Pars I & II.

Romæ, apud Antonium Roſſi, 1710, 4.

Alph. 3 pl. 19.

Quam in Actis noſtris A. 1699 M. Nov. commemoravimus Cl. Creſcimbenii Hiſtoriam Poeſeos Italicæ, eam doctiſſimis Commentariis, quorum Vol. I A. 1702 editum in Actis A. 1704 M. Nov. recenſuimus, nunc porro illuſtrat Cl. Autor. Duabus autem Partibus Volumen II diviſit, quarum prima complectitur Vitas Poëtarum Provincialium, quales delineavit Jo. Noſtradamus lingua Gallica, ex qua nunc in Italicam converſæ leguntur, eo nomine huc referendæ, quod ab illis origo poeſeos Italorum vernaculæ repeti debeat. Sex & ſeptuaginta in univerſum numerantur hujus generis Poetæ, quorum vitæ & in poeſin merita hic, habita ætatis, qua vixerunt, ratione, enarrantur, initio facto a *Godofredo Rudello*, fine autem in *Hugone di Sanceſario*, qui præter alia vitas Poetarum Provincialium compilavit, conſtituto. Singulorum vitis Cl. Interpres notas ſubjecit bene largas & eruditas, quibus aſſertionibus Noſtradami ex aliorum teſtimoniis fidem facit ampliorem, interdum etiam diverſam ab eo ſententiam tuetur, ac imprimis id agit, ut appareat, quinam fuſius de illis commentati ſint, aut, quæ ipſorum monimenta MSS. in bibliothecis exſtent. Sic ſæpe ad partes vocantur Codices Vaticani n. 3204, 3205 & ſeqq. ut ceteros taceamus, qui fragmentorum vel integrorum opuſculorum copiam faciunt. Sequuntur Acceſſiones ad Hiſtoriam Poetarum Provin- p. 185 226.
cialium, quorum notitia non facta eſt Noſtradamo, ad Cl. Creſcimbenium autem ex Codd. Vaticanis pervenit. Illa recenſio ſecundum literarum ſeriem, & majori quidem copia, quam quæ in Noſtradamo exſtat, inſtituitur. Hanc excipiunt frag- p. 213.
menta verſuum quorundam hujus generis Poetarum, ubi alte-

rum latus Provinciale, alterum Italicum dicendi genus repræſentat. Poetæ ſunt Arnaldus Maraviglia, Giraldus Bornellus, Arnaldus Daniellus, Anshelmus Faidit Blancaſſettus, Fatius ex Ubertis, Dantes Aligerius, Falquetus Marſiglia. Hæc fragmenta Cl. Editor accepta refert Cl. Ant. Mariæ Salvinio, Prof. Gr. L. Florentiæ, qui ea ex MSS. protraxit, & in Italicum ſermonem convertit. Pars altera hujus Voluminis illuſtrat potiſſimum librum II Hiſtoriæ Poeſeos Italicæ, quo inde ab ultimis originibus ſeries Poetarum Italorum ad noſtra usque tempora eſt producta. Abit hæc Pars in Libros ſeptem, quorum primus Poetas ſeculi XIII, ſecundus ſeculi XIV, tertius ſeculi XV, quartus ſeculi XVI, quintus ſeculi XVII eodem ordine recenſet, quo in Libro II Hiſtoriæ Poeſeos commemorati fuerunt. Hoc tamen diſcrimen ubique obſervatur, quod cum in priori loco ſtrictim de ſingulis fuerit expoſitum, hic longe majori induſtriæ contentione & ampliori doctrinæ ap paratu ea in medium afferantur, quæ ad vitam & merita ſingulorum literaria, ſpeciatimque, quæ in poeſin exſtant, cognoſcenda ſpectant. Propterea aliorum quoque judicia diligentiſſimus Creſcimbenius non omittit, quæ nunc diſertis verbis afferuntur, nunc in compendium miſſa, allegatis ipſorum ſcriptorum commentationibus, producuntur. Paſſim etiam deprehendas, hallucinationes aliorum in hac hiſtoriæ literariæ parte modeſte commonſtrari, & idoneis argumentis e medio tolli. In ſingulis his libris ſingulæ Poetarum Centuriæ comparent. Sic & Lib. VI exſtat Centuria Poetarum adhuc ſuperſtitum, & quidem eorum, qui in Illuſtrem Arcadum Societatem ſunt cooptati. His recenſendis ita defungitur Cl. Autor, ut præter nomina, ex ſocietatis legibus aſſumta, breviter poemata, quæ ab illis profecta vel ſeorſim, vel in collectionibus exſtant, commemoret. Denique Libro VII eoq; extremo leguntur emendationes quædam & annotationes ad Librum II Hiſtoriæ Poeſeos partim corrigendum partim perficiendum facientes. Multa quidem, nec contemnenda, erant, quæ ex egregio opere ſeligi & huc transferri poterant; ſed copia eorum tanta eſt, ut cœna fere dubia naſcatur, adeoque magis conſultum videatur nihil, quam pauca de illis dicere.

NO-

NOVA LITERARIA.

E Diarii Veneti Tomo V, anno ſuperiori edito, & prolixa ipſius ſummi Pontificis Clementis XI commendatione & privilegio aucto, præcipua breviter excerpta, pro more noſtro, cum B. Lectore communicabimus. Bononiæ Illuſtriſſimus Ludovicus Ferdinandus Comes Marſigli Epiſtolas duas pereruditas prelo ſubjecit, quarum altera: *Eſtratto del Saggio Fiſico ſpettante alla Storia del Mare*, altera: *Oſſervazioni naturali intorno alla grana detta Kermes*, inſcribitur. Ibidem Euſtachius Manfredus Amici quondam ſui *Victorii Franciſci Stancarii Schedas Mathematicas* prelo ſubjicere conſtituit. Florentiæ imprimitur Virginii Valſecchi *de M. Aurelii Antonini Elagabali Trib. Poteſtate V* Diſſertatio Hiſtorico-Chronologica, in qua rei antiquariæ & nummariæ ſcientiam Autor prodit haud vulgarem. Lucæ Poetæ Itali florentiſſimi Ludovici Adimari, Florentiæ die 23 Jun. 1708 defuncti, Poemata Sacra & Moralia, antea Flor. 1696 in fol. vulgata, recuduntur. Prodiit vero *Diſſertationum Legalium, circa materias utriusque Juris in foro ad normam recentiſſimarum S. Rotæ Romanæ Deciſionum judicatas, Marci Antonii Paulucci ex gente Calbula, J. C. & Patricii Forolivienſis*, Liber ſecundus. Neapoli rudera nuper effoſſa ſunt varia, quæ ad Templum ſpectare putant veteris oppidi, quod Herculaneum dictum eſt. In his inter alia inſcriptio exſtat hæc: APPIVS PVLCHER. C.F. COS. IMP. VIIVIR. EPVLONVM. Patavii Camillus Sylveſter Satyras Juvenalis & Perſii, Etruſco carmine tranſlatas, notisque & Diſſertationibus elegantiſſimis, quibus antiquitates variæ explicantur, adornatas, prelo ſubjecit. Parmæ Joſephus Maria de Turre *Inſtitutiones ad Verbi Dei ſcripti intelligentiam* vulgavit, quatuor tractatibus abſolutas, quorum I de exiſtentia Scripturæ S. ejusque Autore, de canone item & libris canonicis atque apocryphis, II de textu Hebraico & Græco ejusque variis editionibus ac verſionibus, III de difficultate Scripturæ S. ejusque ſenſu literali, myſtico & figurato, deque Interprete Scripturæ, ubi de autoritate Eccleſiæ, Pontificis ac conciliorum, ut & de modo interpretandi Scripturam, IV de perfectione

S. Scripturæ, ejusque œconomia, de Antichriſto omnibusque Hæreſiarchis & de Cabbala agitur. Regii vir doctiſſimus, Johannes Guaſcus, Academiæ *Mutorum*, quæ ibi floret, Hiſtoriographus, de ejusdem Academiæ initiis, progreſſu & inſtauratione opus elegans ad methodum Verulamii edere parat. Romæ Alexander Guidi, cujus Carmina vernacula in Actis A. 1706 M. Febr. p. 68 commendavimus, ſex Homilias ſummi Pontificis Clementis XI Etruſco carmine expoſitas prelo ſubjiciet. Ibidem auſpiciis Eminentiſſimi Cardinalis Imperialis prelo prope abſolutæ ſunt Caroli Delfini *Tabulæ Chronologicæ* quatuor, quæ Chronologiam accuratiſſimam rerum ab Orbe condito ad natum Chriſtum complectuntur, quas deinde excipient quinque aliæ, in quibus reliqua a C. N. ad noſtra tempora juſta ſerie diſponentur. Joſephus Juvencius, qui poſt Nicolaum Orlandinum, primum Soc. Jeſu Hiſtoricum, Franciſcum item Sacchinium, Vincentium Guinigi, Petrum Poſſinum, Danielem Bartoli (qui ſolus de Societate, nec pauca, Italice ſcripſit) Honoratum Fabri & Joſephum Reuſſium, qui ordine ſibi ſucceſſere in eo munere, nuper a Superioribus Hiſtoricus ejus Societatis electus eſt, librum edidit, ſub titulo: *Hiſtoriæ Societatis Jeſu Pars V Tomus poſterior, ab A. 1591 ad A. 1616, autore* Joſepho Juvencio, *Soc. ejusdem Sacerdote. Romæ, ex typographia Georgii Placchi, 1710*, in fol. Verum is liber publice haud proſtat, & Societatis uſui unice videtur conſecratus. Andreas Adami, Magiſter Capellæ Pontificiæ, ibidem opus vulgavit haud inelegans, ſub tit. *Oſſervazioni per ben regolare il Coro de i Cantori della Capella Pontificia, tanto nelle funzioni ordinarie, che ſtraordinarie*, Romæ, 1711, 4, cum figuris. Senis A. 1710 prodiit opus poſthumum Germanici Ptolemæi, Patritii Senenſis, ſub tit. *Vita B. Bernardi Ptolemæi, Congregationis Olivetanæ Fundatoris*, in 4. Venetiis Bernardus Treviſanus, qui A. 1704 primum Meditationum Philoſophicarum Tomum, in Actis A. 1706 M. Jul. p. 249 recenſitum, edidit, in eo nunc eſt ut prelo ſubjiciat *Nuovo Siſtema Filoſofico*, quem librum ceu prodromum Tomi ſecundi Meditationum emittere decrevit. Illic & Annalium Eccleſiaſticorum Baronii, quorum jam octo Tomi prodiere, nova e

tio a Bibliopola Laurentio Baſegio urgetur. Ceterum ex eodem Diarii Veneti Tomo V p. 354 diſcimus, Vincentium Pasqualigum, Prof. Publ. Philoſophiæ Venetiis, celebrem Ariſtotelicum, qui edito A. 1671 libro: *La Galleria di Ritratti Morali*, & A. 1678 *Prælectionibus Genialibus ad Philoſophiam*, inclaruit, ſuperiori anno, die 20 Martii, & p. 413, Joannem Baptiſtam Comazzi, Hiſtoriographum Cæſareum, cujus varia ſcripta in Actis noſtris memoravimus, Viennæ eodem anno die 27 Martii deceſſiſſe, relictis *Virorum ac fœminarum characteribus*, libro item Italico: *Filoſofia & amore*, aliisque prelo paratis.

LIBRI NOVI.

Andreæ Chryſoſtomi in Zaluskie Zaluski, primo Kijovienſis, poſtea Plocenſis & nunc Varmienſis Epiſcopi, S. Rom. Imp. Principis, Terrarum Pruſſiæ Præſidis & ſupremi Regni Poloniæ Cancellarii, Epiſtolarum Hiſtorico-familiarium Tomus I, a morte Ludovicæ Reginæ & abdicatione Regis Jo. Caſimiri, Regum Michaelis I & Joannis III Acta continens. Tomus I Pars I. Brunsbergæ, 1709; & Pars II ib, 1710, fol.

Ejusdem Epiſtolarum Hiſtorico-familiarium Tomus II, obitum Joannis III, ſciſſionem, pacificationem, motus Lituanicos, tractatus cum Porta Othomannica, & alia Acta usque ad A. 1701 incluſive continens. Ib. 1711, fol.

Ej. Tomus III geſta in Polonia totius Decennii ab A. 1701 continens. Ib. 1711, f.

Philippi Cluverii Introductio in univerſam Geographiam, tam veterem quam novam, Tabulis Geographicis XLVI ac Notis olim ornata a Jo. Bunone, jam vero locupletata Additamentis & Annotationibus Jo. Frid. Hekelii & Jo. Reiskii. Cum privil. Ordin. Holl. & Weſtfr. 1697. Quibus in hac editione accedunt plurima ex ſcriptoribus optimæ Notæ, Cellario præſertim & Luytſio excerpta & in marginem relata; quæ una cum typis æneis inſuper additis, Editionem hanc prioribus, tertia parte ſaltem, auctiorem reddunt. Lond. impenſis Jo. Nicholſon, 1711, 4.

Analyſis per Quantitatum Series, fluxiones ac differentias cum enu-

enumeratione Linearum tertii ordinis. Lond. ex offic. Pearſoniana, 1711, 4.

The Life and Acts of Matthevv Parker, the firſt Archbiſhop of Canterbury in the Reign of Queen Elizabeth. In four Books. By John Strype, M. A. London, for John Wyat, 1711, fol.

The Hiſtory of the Life and Acts of Edmund Grindal, the firſt Biſhop of London and the ſecond Archbishop of York and Canterbury ſucceſſively, in the Reign of Q. Eliſabeth. In tvvo Books. By J. S. M. A. London, for John Wyat, 1710, fol.

Antiquitates Rutupinæ, Autore Joanne Battely, S.T. P. Archidiacono Cantuarienſi. Opus poſthumum. Oxonii, e The. Sheld. 1711, 8.

An Account of ſeveral late Voyages and Diſcoveries. London, for D. Brovvn, 1711, 8.

The Peerage of England: or a Genealogical and Hiſtorical Account of all the flouriſhing Families of this Kingdom. Vol. II Part. II. Lond. for F. Sanger, 1711, 8.

Velleji Paterculi quæ ſuperſunt: cum variis Lectionibus optimarum Editionum, doctorum Virorum conjecturis & caſtigationibus & Indice locupletiſſimo. Accedit Annotationum libellus Ox. e The. Sheld. 1711, 8.

Hiſtoriæ Sacræ Libri VII, in quibus narrantur res geſtæ veterum Patriarcharum, Judæorum & Chriſtianorum a primo mundi origine usque ad excidium Hieroſolymitanum. Ex Ant. Cocc. Sabellici Enneadibus concinnatum per Guil. Nicholſium. Lond. impenſis Guil. Taylor, 1711, 12.

A Treatiſe of the three euils of the laſt times, 1 the Svvord 2 the Peſtilence, 3 the famine. Lond. printed by M. J. for Knoplock, 1711, 8.

Tractatus de imputatione divina Peccati Adami, poſteris ejus univerſis in reatum, Autore Daniele Whitby. Londini, impenſis J. Wyat, 1711, 8.

A demonſtration of the truth and divinity of the Chriſtian Religion by Robert Green. Cambridge, at the Univerſities Preſſ, 1711, 8.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Februarii, Anno MDCC XII.

SCRIPTORUM BRUNSVICENSIA ILLUſtrantium & religionis reformatione priorum Tomus Secundus; cura GODOFREDI GUILIELMI LEIBNITII.

Hanoveræ, ſumtibus Nicolai Fœrſteri, 1710, in fol. Alph. 13 pl. 2.

QVæ in primo egregii hujus pariter atque utiliſſimi Operis Tomo continentur, eorum epitomen in Actis A. 1707 p. 460 dedimus. Jam pergit Illuſtris variaque rerum hiſtoricarum ſcientia Clariſſimus Autor de erudito orbe præclare mereri, dum in ſecundo Tomo non tantum Brunſvicenſia & Luneburgenſia, ſed & res vicinarum regionum, epiſcopatuum, urbium, monaſteriorum, Principum & hominum illuſtrium, nonnulla etiam Gvelfica & Eſtenſia literis mandare, maximam partem ex MStis eruere, interdum augere & emendare prudenti conſilio allaborat. Scripta comprehendit numero LI, ac primo loco *vitam S. Conradi ex Gvelfis* orti, Epiſcopi Conſtantienſis, quam manu Joannis Gamanſii, Societatis Jeſu Presbyteri, ex antiquiore codice deſcriptam, a Conrado Janningio, ejusdem Societatis Theologo, accepit, exhibet, eandemque ab Udalſcalco, Udalrici Epiſcopi Capellano, concinnatam eſſe opinatur. Sequitur *Chronicon vetus Ducum Brunſvicenſium & Luneburgenſium*, cujus Autorem temporibus Eduardi I Regis Angliæ floruiſſe ex ipſo opuſculo evincit, ac primum eum inter extantes Scriptores eſſe obſervat, qui Brunſvigam a Brunone & Tanquardo fratribus, Ludolphi Ducis filiis, fundatam fuiſſe dixit. Qua occaſione in editione, quam Jo. Henricus Maderus olim A. 1661 iterumque A. 1678 adornaverat, errata notabiliora aliquot in locis corrigere neceſ-

ſum ducit. Porro exhibet *fragmentum Genealogiæ Ducum Brunſvicenſium & Luneburgenſium*, in quo errores nonnullos hiſtoricos notat; item *Genealogiam Ducum Brunſvicenſium illorum, qui Eimbeck, Oſterrot*, (Hamelen in titulo addendam cenſet illuſtris Leibnitius) *& Duderſtat cum attinentiis poſſederunt*, Theodorico Engelhuſio Autore evulgatam, collectioni inſerit. Succedunt *narratio Altahenſis de quorundam Ducum Bavariæ Genealogia & incrementis*, adjuvante Neſſelio, Bibliothecæ Cæſareæ quondam Præfecto, ex MSto edita; *Gerardi Mauriſii narratio disſidiorum Marchionis Eſtenſis cum Ezelino de Romano*, ideo potiſſimum ab Autore Conſultiſſimo adjuncta, quia partim ad indolem Ottonis IV penitius noſcendam facit, partim de rebus Marchionum Eſtenſium opinionem nuperi Scriptoris Romani, qui de Pontificio in Comaclum jure in epiſtola quadam egit, refellentibus nonnulla ſuppeditat: *Sententia Arbitralis Johannis Regis Franciæ ſuper controverſia honoris & appellatione ad Duellum, inter Ottonem Ducem in Brunswick & Henricum Ducem Lancaſtriæ*, quam ex Bibliotheca Cottoniana Thomas Smith, Anglicanæ Eccleſiæ Theologus, cum ipſo communicavit. Per Ottonem ibi eum utique qui ex linea Grubenhagia ortus, vulgo Tarentinus dictus vel Neapolitanus, bellis Italicis multum inclaruit, & Reginam Neapolitanam Johannam I duxit, intelligi poſſe ex circumſtantia temporis probat, adjicitque ex Theoderico a Niem & Gobelino Perſona *excerpta de geſtis ejusdem Ottonis*, ac de longinquis peregrinationibus ab hoc Duce ſuſceptis copioſe diſſerit. Poſt hæc comparent *Excerpta Chronologica de Ducibus Brunſvicenſibus, & de reliquiis Eccleſiæ Collegiatæ S. Blaſii*, tum ab Henrico Leone fundatore, tum ab aliis collectis, quæ partim Brunſvigæ, partim Hanoveræ hodierno die viſuntur: *Compilatio Chronologica a temporibus Caroli M. ad annum MCCCCX*, quamvis illa exigui ſit momenti & parvæ in antiquioribus autoritatis: *Chronicon Riddageshuſanum ad annum usque MDVIII continuatum*, non ita dictum, quaſi de monaſterio agat, ſed quod in eo monaſterio compoſitum eſt, cui *duæ continuationes Chronici Engelhuſiani* ſubjiciuntur. Poſtea de Telomonio Ornatomontano, cujus *deſcriptionem belli*

inter

inter Henricos Seniorem & Juniorem civitatemque Brunſvicenſem circa annum MCCCCXCII geſti affert, nonnulla commemorat, ac Rectorem Scholæ Brunſvicenſis eum fuiſſe, Telomoniumque pro Tilemanno appellare ſe conſueviſſe ſuſpicatur. Excerpta etiam depromit *ex necrologio Monaſterii S. Michaelis Hildenſemenſis*, cujus MStum in Bibliotheca Sereniſſimi Electoris Brunſvico-Luneburgici reperitur, e quo commemorationes aliquot Principum, Epiſcoporum & Abbatum huc transfert. Proximo loco *Chronicon Eccleſiæ Halberſtadienſis* proponit, cujus Autorem pleraque ex Chronico Halberſtadienſi Martini Rehbockii, Monachi Corbejenſis, hauſiſſe, Cl. Vir Chriſtianus Franciſcus Paullini olim teſtatus eſt. Ubi porro *hiſtoriam Alberti II Epiſcopi Halberſtadienſis ex Ducibus Brunſvicenſibus* exhibet, in libelli Autorem inquirit, eumq; M. Themonem, memorati Alberti Cancellarium, cum Guilielmo Budæo facit. Rebus Hildeſienſibus annumerari merentur *Catalogus Epiſcoporum Hildeſienſium*, nec non *præcepta Ludovici I & Henrici Sancti de terminis diæceſis Hildeſienſis*, quibus Celeberrimus Autor eruditas ac illuſtrationi inſervientes notas adjecit. Ad Mindenſes vero & Verdenſes pertinent *Hermanni de Lerbeke*, ex ordine Prædicatorum ad ædem S. Pauli in urbe Mindenſi, *Chronicon Epiſcoporum Mindenſium*, quod Cl. Editori cum Apographo manu Maderi ſcripto conferre licuit: *Chronicon Epiſcoporum Verdenſium*, beneficio Generoſiſſimi Alvenslebii, in aula primum Guelpherbytana, nunc Brandenburgica Conſiliarii intimi, ex codice authentico editum: *Vita S. Swiberti Epiſcopi Verdenſis*, item *narratio de ejusdem canoniſatione*, licet utrumque ſcriptum ſit ſuppoſititium, & tum Markelino Presbytero tum Ludgero perperam tribuatur. Nec excerpta ex opere Joannis Rhode, quod inſcribitur *Regiſtrum bonorum & jurium Eccleſiæ Bremenſis*, indigna viſa ſunt, quæ conſervarentur cum *Chronico Saxonum Quedlinburgenſi*, haut pauca continente, quæ alibi fruſtra quæras. Locum quoque in hac collectione occupant *Annales Corbejæ Saxonicæ antiqui*, ſed ſubinde interpolati, & ad annum M CCCCLXXI continuati ab Antonio ex gente Snakenburgiorum, Corbajæ Monacho, & poſtea Hersfeldæ,

ubi A. 1476 deceſſit. Plura vero ad res Gandeſianas ſpectantia afferuntur, videlicet *Roswitæ* Poetriæ Germanicæ non incelebris, quam cum Angla quadam ejusdem nominis imprudenter nonnulli confundunt, *carmen de primordiis & fundatoribus cœnobii Gandeſienſis: Supplementum ſyntagmatis Gandeſiani* ab Henrico Bodone, Cluſini Monaſterii Ordinis S. Benedicti Monacho, conſcripti & hactenus imperfecte editi: ſelecta *ex ejusdem Chronico Cluſino* excerpta, ac *diplomata Gandershemenſia*, ubi poſt Bodonem ſeries Abbatiſſarum Gandershemenſium & Abbatum Cluſinorum ab Autore noſtro in multorum gratiam abſolvitur. Porro *de fundatione & reſtauratione Monaſterii S. Michaelis in Luneburg* nonnulla commemorantur, a Viro Cl. Pfeffingero, Gymnaſii Luneburgenſis inſpectore, qui notulas ſimul ex diplomatibus adſperſit, ſuppeditata, quibus privilegium indulgentiarum Monaſterio A. 1281 conceſſum ſubjungitur. Repetuntur etiam, quæ Otto Kulzing, Præpoſitus in Hilgenthal Ordinis Præmonſtratenſis, *de fundatione Monaſterii ſui & translatione in urbem Luneburg* olim narravit. *Chronica* deinceps *Monaſteriorum Ordinis S. Benedicti*, tum *S. Michaelis*, tum *S. Godehardi* in civitate Hildeſienſi, quorum poſterius Autore Jo. Legatio Monacho concinnatum eſt, exhibentur, ac de origine cœnobiorum *Montis S. Mariæ Canoniſſarum Regularium S. Auguſtini prope Helmſtadium*, ac *Fontis S. Mariæ in Diœceſi Magdeburgenſi* ſitæ, notatu digna producuntur, inſerto catalogo Præpoſitorum Mariæbergenſium, quem celeberrimus Vir, Hermannus ab Hardt, hodie Præpoſitus, communicavit. Circa recenſionem *Chronici Monaſterii Marienrode* (antea Backenrode dicti) *Ordinis Ciſtercienſis prope Hildeſiam* obſervatur, quod Henricus de Bernten Abbas hanc ſui monaſterii hiſtoriam conſcribere cœperit, & Franciſcus Borſemius eandem ad annum usque 1579 continuaverit. Poſtea, quid *fundationi cœnobii S. Crucis* (extra muros urbis Brunſvigæ ante portam Petrinam ſiti) *Monialium Ordinis Ciſtercienſis* occaſionem dederit, exponitur, atque *ex Ordinario Eccleſiæ S. Matthæi apud Brunſvicenſes*, quæ a Templariis per Johannitas ad fratres Calendarum ſeu Sancti Spiritus translata fuit, nonnulla excerpta traduntur. Qua occaſione inquirit

quirit Illuſtris Autor in cauſam denominationis Fraternitatis Calendarum hodie adhuc florentis, ac credibile eſſe opinatur, quod, cum calendæ menſium initio præſertim in parandis conviviis eligerentur, nomen inde iſtis ſocietatibus hæſerit. Ubi *Libros IV de Reformatione Monaſteriorum quorundam Saxoniæ* ex codice MSto Monaſterii Hamerslebienſis, vel plenius ex duobus aliis a Sebaſtiano Kortholto, Profeſſore Kilonienſi, & Zeppenfeldio, cœnobii Sultenſis Præpoſito, publicæ luci donat, vitam Autoris, Joannis Buſchii, Ordinis Canonicorum Regularium S. Auguſtini, Præpoſiti in Sulta prope Hildeſiam & in novo opere prope Halam Saxonum, copioſe enarrat, ac inter ſcripta ejus librum de origine Congregationis Windeſemenſis, ejusque Viris illuſtribus, ab Heriberto Rosweido evulgatum, commemorans, teſtimonia Buſchii & Rosvveidi in gratiam illorum, qui celebratiſſimum opus de imitatione Chriſti Thomæ a Kempis adſcribunt, notat & uberius illuſtrat. *Narrationem* quoque *de Baſilica Goslarienſi ejusque Præpoſitis*, a Monacho quodam Hamerslebienſi relictam, communicat, & *Joannis de Polda*, Canonici Senioris Eccleſiæ Collegiatæ Hamelenſis, *Chronica modo dictæ Eccleſiæ*, ab Henrico Meibomio Juniore corruptiſſime antehac edita, auctiora reddit ac emendatiora. Porro *hiſtorias memorabiles Cæſarii Heiſterbacenſis*, Monacho Ordinis Ciſtercienſis, poſtea Priore, ſcriptas, excerpit, ac *diſputationem carmine conſcriptam inter Romam & Papam de Ottonis IV deſtitutione* ex Bibliotheca Cottoniana, opera Thomæ Smith celeberrimi Eccleſiæ Anglicanæ Theologi, depromit. Poſt hæc *Chronicon parvum Eccleſiæ S. S. Simonis & Judæ Goslarienſis* in lucem protrahit, ac *Chronica Slavorum* ab Helmoldo, Presbytero Boſovienſi, ad annum 1170 perducta & ab Arnoldo, Monaſterii Ordinis S. Benedicti ad D. Johannis apud Lubecenſes Abbate, ad annum 1209 continuata, nec non *loca in Hermanni Corneri Chronico inedito ex Helmoldo vel Arnoldo citata*, quæ tamen apud eosdem vel plane non, vel aliter leguntur, ex MSto ſuperaddit. De opere autem Helmoldi atque Arnoldi judicat, illud magis Hiſtoriam Henrici Leonis & majorum ejus ac filiorum, quam Chronicon Slavorum dici mereri. Progreditur ad *Otia*

Imperialia Gervaſii Tilberienſis, quorum partem ex duobus codicibus MStis, ut in Actis A. 1707 p. 464 monuimus, in lucem emiſit. Poſtquam enim R. P. Longus, ex congregatione Oratorii Pariſina, Otia Gervaſiana a Noſtro edita cum codicibus aliquot in Regia & Colbertina Bibliotheca extantibus contuliſſet, ſupplenda de Aſia Orientali, de parte Aſiæ meridionali, de Septentrionali, de Aſia minore, de Europæ parte ſeptentrionali, de Italia ac ſitu Romæ communicavit, paſſim, ubi opus fuerit, emendata. Hisce enarratis *Chronicon Epiſcoporum Hildeſienſium Abbatumque Monaſterii S. Michaelis* cum ſupplementis, quæ bini catalogi Epiſcoporum a Franciſco Borſemio & Henrico Bodone relicti ſuppeditarunt, adjungit, & *catalogum Præpoſitorum Conventus Canonicorum Regularium in Sulta prope Hildeſiam*, nec non *deſignationem Monaſteriorum Ordinis S. Benedicti Congregationis Bursfeldenſis per Germaniam, virorum duntaxat*, ex MSto exhibet. Tandem nonnulla de Theodorico Engelhuſio ediſſerit illuſtris Leibnitius, ac ejus *Chronicon res Eccleſiæ & Reipublicæ ab orbe condito ad ipſius usque tempora continens*, quod Cl. Madero debemus, ex tribus Codicibus MStis Hermanni Conringii, Reverendiſſimi Gerardi Molani Abbatis Luccenſis, & Eccleſiæ S. Crucis Hanoveranæ longe auctius reddit ac emendatius. Ceterum de tertio horum Scriptorum Tomo proximo Menſe dicemus.

HOMERI EDITIO BARNESIANA.

POſtquam ſuperiore Menſe Prolegomena Græcorum in hac Editione Homero præmiſſa percurrimus, nunc exequamur quæ ibi promiſimus. Eſt autem nobis conſtitutum, quædam tantum delibare ex prioribus aliquot Iliados libris; non enim defore ſperamus aliquem, qui ſeriam & ſeveriorem in hanc Editionem exerceat criticam, cum tam acres & validos adverſarios habere intelligamus Cl. Editorem. Et ſunt ſane ea fata ſcriptorum Homericorum, ut olim quidem iſtorum occaſione exorta ſit natio Criticorum, qui ἐκδόσεις & διορθώσεις Homeri fecerunt, quorum princeps Ariſtoteles (ἀφ' οὗ καί φασι τὴν κριτικήν τε καὶ γραμματικὴν ἀρχὴν λαβεῖν inquit Dio Chryſ.) deinde

deinde Zenodotus, Ariſtarchus, alii; noſtris autem & patrum noſtrorum temporibus ejusmodi fere prodierint Editiones illius Poetæ, quæ indigent illæ quidem omnes rigidiori cenſura, neſcio tamen qua fortuna evaſerunt, præter Schrevelianam, de qua Diſſertationem edidit Mericus Caſaubonus. Ex illis autem paucis, quæ attingemus, apparebit, quanta meſſis parata ſit Criticis hac etiam Editione; licet in ea plus ſit præſtitum plusque ſtudii & laboris, ut videtur, adhibitum, quam in quavis alia typis impreſſa.

Non ab re erit prius indicare, quibus adminiculis adjutus Vir Cl. præcipuam laudem ſuæ Editioni conciliaverit. Ea ſunt inprimis MSta diligenter, quod ubique apparet, excuſſa. Ipſe de ea re ſic in Præfatione ad Iliadem: *Manuſcripta autem hæc a me viſa & diligenter excuſſa, Ilias nempe & Odyſſea, Codex antiquiſſimus Theodori Archiepiſcopi Cantuarienſis, qui floruit ſeptima poſt Chriſtum incarnatum centuria &c. Quod ſumma cura plus ſemel a nobis collatum & attentius ventilatum; de quo plura paſſim in utroque Volumine, ubi his literis notatur MS. CCC. i. e. Manuſcriptum Collegii Corporis Chriſti. Aliud mihi MS. Iliados tantum ſuppeditavit Docta Humanitas Reverendi admodum Patris* JOANNIS MORI *Epiſcopi Elienſis; qui & tertium contulit MS. Joannis Tzetzæ* ἐξήγησιν εἰς τὴν ᾱ ῥαψῳδίαν Ἰλιάδος. *Præterea MS. Laudianum, Archiepiſcopi nempe & Martyris Laudi, Iliados* ᾱ *& ex parte* β̄. *Oxoniæ in Bibliotheca Bodleiana* C. 89. *Aliud totius Iliados Baroccianum* n. 203 *& tria alia MSS. Barocciana ſolam Batrachomyomachiam exhibentia. Quibus MSS. addere licet & alia ab aliis viſa & laudata, ut Colbertinum, & Cantabrigienſe, paſſim in hoc Opere memorata, cum Stephanianis nonnullis. Non eſt ut Editiones, quibus uſi ſumus, hic memoremus, Florentinam nempe &c.* Horum ope ſæpiſſime Homericum contextum reſtituit, valere juſſa non raro Henrici etiam Stephani auctoritate, quam ſua Editione tantam ille conſecutus fuit, ut plerique, qui poſtea Poetam edidere, illius veſtigiis tuto ſe inſiſtere poſſe crederent.

Non poſſumus hic ſilentio præterire, eandem, quam Cl. Editor gratus celebrat Doctam Humanitatem Reverendi admodum

admodum Patris JOANNIS MORI Epiſcopi Elienſis, nos etiam eſſe expertos; cum enim ſuperiore anno Vir eruditiſſimus M. Jo. Frid. Burg, S. Theol. Bacc. Collega noſter honoratiſſimus, dum Londini ageret, indicaſſet Viro Clariſs. Jo. Poſtletwayt, Gymnaſii Paulini Rectori, apud nos hic parari novam Editionem Herodoti: atque is, quæ ejus eſt ſingularis humanitas & erga nos benevolentia, ut aliquid conferret cœpto illi, mox conveniſſet de ea re Reverendiſſimum Epiſcopum; factum eſt, ut impetraverimus quædam, quibus non mediocre decus conciliabitur illi Editioni. Sed non pigebit pauca ſuper ea re ex literis Cl. Poſtletvvayt ad Curatorem illius Editionis humaniſſime ſcriptis apponere: *Quod itaque unum potui*, inquit inter alia, *communem illum Doctorum omnium noſtrorum Patronum optimum, Exterorum Fautorem & Adjutorem benigniſſimum, Reverendisſimum Joannem Morum Epiſcopum Elienſem adii, & cum eo rem communicavi. Is non modo quod certo expectabam, de ea re magnopere gaudere videbatur, ſed ſtatim ex ampliſſima Bibliotheca ſua libris omne genus optimis inſtructiſſima Codices duos Herodoti impreſſos protulit, quorum oris Joſ. Scaliger & Iſ. Caſaubonu. olim eorum poſſeſſores Adnotationes non paucas adleverant. Illorum librorum uſum Rev. Præſul ultro obtulit, ipſosque mihi tradidit, ut inde qua fieri id poſſet diligentia, Adnotata illa deſcribenda curarem. Quod ego libentiſſime ſuſcepi*, &c. Tales mult exiſtant Muſarum Patroni, talibus Deus vitam longiſſime prc roget, ipſique in primis Reverendiſs. Epiſcopo!

Sed nunc ad inſtitutum ut redeamus, optaremus utique e animo propter egregios iſtos conatus, ut plene & ſolide gratu lari liceret Cl. Editori de ejusmodi Editione Homeri, in qua ſa tem pauciſſima deſiderari poſſent; verum ut multa bene fac hic libenter & læti agnoſcimus, ita non pauca ſecus cecidiſſe d prehendere nobis viſi ſumus, id quod jam oſtendere conab mur. Iliad. α v. 14 στέμματ' in ſingulari editum i. e. στέμμα auctore Henr. Steph. pro στέμματ' i. e. στέμματα in plurali omnes habent Editiones ante Stephanianam ipſo Stephano tente; qui priſtinam Lectionem mutavit, quia non ita mu poſt ſequatur στέμμα θεοῖο. Deinde quia copulativam partic

l:

lam τὲ ſeries orationis, ut ait, omnino poſtulet. Prior ratio non eſt quidem nulla, ſed non ſufficit ad quidquam hic mutandum; nam etſi utrobique de eadem re eſt ſermo, tamen ſciendum, alterum ex perſona Poetæ vel Muſæ dici, alterum ex perſona Agamemnonis, qui,& quidem iratus, aliter loquens potuit introduci: eadem interim manente vi vocis illius, quemadmodum *velamina* & *ſerta* licet Poetis dicere, ubi ſufficiebat *velamen* & *ſertum* dixiſſe: & multæ ſunt voces in utraque lingua ratione numeri promiſcue uſurpari ſolitæ. Quod autem poſteriore loco de τὲ ait, quaſi id neceſſarium hic ſit, non ita eſt; nam eſt hic Trajectio: ita autem fluit oratio naturali ordine ἦλθε ςέμματα ἔχων, λυσόμενός τε θυγατέρα, φέρων τε &c. Cum igitur ſtare poſſit priſtina lectio, non debuit mutari contra conſenſum Editionum, & quod pluris eſt, contra auctoritatem veteris Scholiaſtæ, apud quem in Editione Romana & Veneta vox integra ita excerpitur ΣΤΕΜΜΑΤΑ & explicatur ςεφανώματα. Nec aliter certe legit Dio Chryſ. in Homero verſatiſſimus, Orat. XII, ubi huc alludit: ὁ χρυσοῦν σκῆπτρον φέρων καὶ ςέμματα ἱερὰ θεοῦ τινος ἐπὶ λύσει θυγατρὸς ἥκων εἰς τὸ ςρατόπεδον p. 199 A. B. & Orat. LXI: οἰόμεθα τὸν Χρύσην ἀκούσης τῆς θυγατρὸς εἰς τὸ ςρατόπεδον ἐλθεῖν μετὰ λύτρων ἅμα τὰ ςέμματα κομίζοντα τοῦ θεοῦ. p. 581 D, videatur & p. 586 C. Hæc nos merito movent ut priſtinam lectionem retinendam cenſeamus; non quod Henr. Steph. futurum putabat, ut aliquem moveat hæc interpretatio Ovidii 2 de Arte:

Audierat laurumque manu vittasque ferentem
Pro nata Chryſen non valuiſſe ſua.

Nam ſi vel maxime ςέμμα cum Henr. Steph. legiſſet Ovidius, nihilo minus pluraliter *vittas* potuiſſet dicere, ut ſæpiſſime alias occurrit: et melius dixit *vittasque ferentem*, quam ſi ſcripſiſſet *vittamque ferentem*, quod ambiguitatem involvit. Mox v. 20 λύσασθε ſcripſit pro λύσατε. Hoc jam τόλμημα multo minus ferendum quam illud prius; nam hic contra fidem omnium omnino Editt. illata eſt lectio, de qua dubitari poſſet, an hic ſit ſatis conveniens. Ipſi quidem in Notis ea *videtur confirmari ex* v. 13 λυσόμενός τε θύγατρα ſed non animadvertit, hoc

verbum apud Poetam in *voce Media* de eo ſolere uſurpari qui redimit captivos, in *Activa* autem de eo qui reddit redemtos. *Activæ vocis* exempla: illud v. 20 παῖδα δέ μοι λύσατε, & mox v. 29 τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω· & Il. ω v. 137, ubi Hectoris cadaver redimitur; Ἀλλ' ἄγε δὴ λῦσον, νεκροῖο δὲ δέξαι ἄποινα, deinde v. 561 -- νοέω δὲ καὶ αὐτὸς Ἕκτορά τοι λῦσαι. *Mediæ vocis* iſtud v. 13 & 372 λυσόμενός τε θύγατρα. Il. ω 502 Ἕκτορα· τοῦ νῦν εἵνεχ' ἱκάνω -- λυσόμενος παρὰ σεῖο, & ibid. v. 175 λύσασθαί σ' ἐκέλευσεν Ὀλύμπιος Ἕκτορα δῖον. Tam enormis autem mutatio facta eſt, ut verſus conſtaret: at quanto rectius factum fuiſſet, ſi Vir Cl. illud quidem λύσασθε miſſum feciſſet; alteram autem conjecturam ſuam, quam in Notis affert, dum poſſe & λύσαιτε legi dicit, illi prætuliſſet; nam hæc utique egregia eſt: non minus ac lectio illa quam nos in Scholiis MSS. Manuelis Moſchopuli invenimus, ita enim ad hunc locum ibi: λύσοιτε, ἀντὶ τοῦ λύσατε· τὸ δὲ εὐκτικὸν ἀντὶ προσταχτικοῦ· & optime convenit *optativus* λύσαιτε ſive λύσοιτε cum antecedente *optativo* δοῖεν· Totum autem locum ita diſtinguendum & legendum putamus

Ὑμῖν μὲν θεοὶ δοῖεν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὖ οἴκαδ' ἱκέσθαι·
Παῖδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην·

ut poſt punctum τὰ δ' ἄποινα δέχεσθε inferatur, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς, ut loquuntur Grammatici. Scripſimus etiam hic παῖδα δ' ἐμοὶ pro παῖδα δέ μοι ex mente Apollonii Alexandrini, quia ἐμοὶ eſt emphaticum, & refertur ad ὑμῖν, nec aliter Cod. MS. Homeri Paulinæ noſtræ Bibliothecæ. Videtur autem nihil penſi habuiſſe Vir Cl. ſi vel audacior videatur, dum reponat in contextum quod ei libitum foret; hinc Il. α v. 342 ſcripſit Τοῖς ἄλλοις· ἦ γὰρ ὅ γ' ὀλωῇσι φρεσὶ θύει. nempe pro vulgato ὀλοιῇσι fecit ὀλωῇσι non dubitans imitari τοὺς τολμήσαντας γράψαι ab Euſtathio caſtigatos, ita enim ille: τινὲς μέν τοι ἐτόλμησαν γράψαι ὀλωῇσι φρεσὶ, ſic autem ibi legendum eſſe vidit Vir Cl. cum interea potuerit etiam ὀλοιῇσι ſcripſiſſe Euſtathius. Cauſa eſt hic etiam quamobrem vocem illam refinxerit *ratio metri*; cum ſatius eſſet λαγαρότητα in hoc verſu agnoſcere,

quod

quod Euſtathius facit: multos ſane verſus Grammatici faſſi ſunt apud Homerum ejusmodi eſſe, qui *tempore* ſyllabarum deficerent, quod in medio ſi fieret verſus dicebantur λαγαροὶ & σφηκώδεις. Il. β. v. 35 editum ἀπεβήσετο, quod quamvis habeant aliæ etiam Edd. ut Aldinæ duæ, Henr. Stephani, Cantabrigienſium, & Romana cum Commentariis Euſtathii; vitioſum tamen eſt, & pro eo ſcribendum ἀπεβήσατο, ut recte hoc loco Editio princeps Florentina, necnon Cephalæi, & Scholiorum Editiones, princeps Romana, atque Aldina, denique Commentariorum Euſtathii Baſileenſis. Dum ſubinde inſpicimus has Edd. animadvertimus Var. Lectiones in hac Editione non ſatis diligenter annotari, nam & hic ne γρ. quidem, & alibi ſæpe tantundum. Nunc porro Il. δ. v. 202 λαῶν οἵ οἱ ἕπον Τρίκκης ἔξ· pro Λαῶν οἵ οἱ ἕποντο Τρίκης ἔξ· quod omnes habent Edd. Male autem in Τρίκκης hic duplicavit κ, ſed peſſime poſuit ἕπον ut *ſecuti ſunt* ſignificet, pro ἕποντο· ſemper Græcis ἕπεσθαι *ſequi*, non ἕπειν. Fallitur etiam vehementer dum hanc ſuam ſcriptionem defendit ex Il. λ v. 483 Τρῶες ἕπον πολλοί· nam ibi ἕπον divulſum eſt ab ἀμφὶ, ut ſit ἀμφεῖπον, ut recte Euſtathius, i. e. περιεῖπον, ut Minora Scholia exponunt: ἀμφέπειν autem & περιέπειν longe aliud ſignificant quam ἕπεσθαι, reſpondent illis Latina verba *excipere*, *tractare*, & *habere*, præcipue in paſſiva voce iſtud poſtremum, in bonam & ſequiorem partem εὖ περιέπειν, κακῶς περιέπειν nec eſt ut putet, in præſenti etiam loco ἕπον referri debere ad ἀμφὶ, quod hic itidem eſt in verſu antecedente; nam hic ad ἀμφὶ, adſciſcendum ἀπὸ κοινοῦ eſt εἱστήκεσαν, ut ſit -- τὸν δ' ἐνόησεν Ἑστaότ'· ἀμφὶ δέ μιν κρατεραὶ ςίχες (εἱστήκεσαν) ἀσπιστάων Λαῶν, οἵ οἱ ἕποντο Τρίκης ἔξ. Poteſt etiam tantum ſubaudiri ἦσαν. Il. ζ v. 488 πεφευγμένον pro πεφυγμένον· ubi Notula hæc: *Ita κατ' ὀρθογραφίαν ſcribendum* &c. *&* *ita τευκτὸς & φευκτὸς ſcribendum* &c. Sine dubio ergo & compoſita ἄφυκτος, ἄτυκτος, εὔτυκτος apud omnes Autores apud quos occurrunt, & in omnibus eorum Edd. & quotiescunque occurrunt, vitioſe erunt ſcripta ſecundum illud κανόνισμα, ut & ſimplicia illa; nimis hoc improvide Vir Cl. retineamus ergo priſtinam Lectionem Homeri πεφυγμένον, & ali-

bi φυκ]ὰ, uti & τε]υγμένα & τυκ]όν. &c. Il. ϑ v. 21 Ἀλλ' ὐκ ἄν μ' ἐρύσαιτ' ἐξ ὐρανόθεν πεδίονδε Ζῆν' ὕπα]ον. Hic addidit *Pronomen με*, non propter verſum, ut quis forte putaret, cum præcedens ἂν, alias plerumque breve, hic debeat eſſe longum; ſed, quamvis poſſit produci ἂν, tamen addidit με, *quia videtur hic inſeri debere*, ut ait: *idque adeo evidens eſſe, ut non amplius ſit dubitandum*. Nos abeſſe potius id debere putamus. Il. θ v. 468 ἐδυσσαμένοιο θεοῖο. Hic cum vera Lectio ſe obtuliſſet, eam diſcernere Vir Cl. a falſa non valuit. Sic enim in Var. Lect. θεοῖο] γρ. τεοῖο MSS. CCC. *Mori* & *Barocc. Oxon. Edd. Florentina, Baſil. Euſtathii*. Quibus nos addimus, τεοῖο legi etiam in Cephalæi Ed. Argentorat. & in Romana Euſtathii, ipſe enim Baſileenſem ſolet allegare. Hanc lecteonem deſeruit, nec cauſam ejus rei ediſſeruit: oblitus etiam, quid in eodem iſto libro ipſe ediderit, nempe idem iſtud hemiſtichium & in eadem σχέσει orationis v. 37 ἐδυσσαμένοιο τεοῖο recte, ut hic habent Editiones etiam illæ quæ v. 468 male θεοῖο legunt. Neceſſe eſt ut agnoſcat, ſe in alterutro iſtorum locorum falli, debet autem id fateri in poſteriore. Exponunt vero Scholia minora & Euſtathius ὀδυσσαμένοιο τεοῖο, Ὀργισθέντος σοῦ & Heſychius: τεοῖο, σοῦ quibus oportebat auſcultatum. Hæc hactenus.

Summatim notamus, ob metrum plurima hic aliter legi quam in aliis Editt. Hinc ſæpiſſime in *Futuris* & *Aoriſtis* primis Act. & Med. vocis geminatur σ, cum id rarius fiat in aliis. Il. γ v. 223 ἐρίσσειε. Il. δ v. 498 ἀκοντίσσαντος. Il. η v. 255 ἐκσπασσαμένω & v. 449 ἐτειχίσσαντο, & alibi in aliis plurimis. Forte tamen non in omnibus ſic temere id oportuit factum; nam de ἐάσω & ἐάσαι, quod frequentiſſime occurrens ſemper geminato σ ſcribit, ubi longa debet eſſe ſyllaba, quaſi alias in eo α ſit breve, de eo dubitari poteſt. Ipſe quidem cum Il. δ v. 42 edidiſſet ἐάσσαι, hæc annotat: *Ita ſemper cum duplici σ ſcribendum quoties metrum poſtulaverit, ut etiam in optimis & antiquis exemplaribus: certiſſimum enim τὸ ἐάσω mediam corripere, vel ex unico hoc loco Odyſs. φ. v.* 233: Οὐκ ἐάσουσιν, ἐμοὶ δόμεναι βιὸν ἠδὲ φαρέτρην. Nondum id usquequaq; certum; poteſt ibi eſſe συνίζησις, qualem ipſe omnino debet agnoſcere Il. v. 255: Ἄντιον εἶμ' αὐτῶν. τρεῖν μ' ὐκ ἐᾷ Παλλὰς Ἀθήνη

'Αθήνη. ſic enim edidit ἐᾶ, cum aliis etiam, Certe apud Autores alios,apud quos rarius geminatur σ ad producendas ſyllabas in *Aoriſtis* & *Futuris*, deprehendimus α longum. Sophocles in Ajace v. 1344 Οὔ φησ' ἐάσειν τόνδε τὸν νεκρὸν ταφῆς. Ariſtophanes in Nub. v. 697 Χαμαί μ' ἔασον αὐτὰ ταῦτ' ἐκ φροντίσαι. Quod autem de *Exemplaribus antiquis & optimis* ait, in illis cum duplici σ occurrere hoc verbum, id non ſemper ita ſe habere videmus; in illo ipſo verſu nulla Editio earum, quæ nobis nunc ſunt ad manus,habet ἐάσσαι· omnium antiquiſſima Florentina habet ἐᾶσαι tantum puncto perperam ſubſcripto, ceteræ ἐᾶσαι, Aldinæ duæ, Cephalæi, Euſtathii Romana & Baſileenſis, Henr. Stephani, Oxonienſium: nec aliter in Scholiis Min. in quorum primis illis Edd. Romana & Aldina, hæc ex verſu illo ita excerpuntur ΑΛΑΑΜΕΑΣΑΙ in aliis etiam locis rariſſime geminatur, ut potius geminatum vitioſum ſit ducendum. Eadem de cauſa duplicavit etiam λ Il. ι v. 570, ubi etiam σ duplex: Τὸν δ' ἐλλίσσοντο γέροντες. ubi Notula hæc: *Ita hic σ duplicandum cenſeo; ut & olim, in aliis plurimis locis, ut ε* v. 83 ἔλλαβε. χ v. 414 ἐλλιτάνευσε. *Odyſſ.* λ v. 35 ἐλλισάμην. & κ v. 481 ἐλλιτάνευσα &c. Eſt autem hic error in ſcribendo commiſſus; cum enim de duplici σ cœperit loqui, ejusque rei exempla ſe allaturum promiſerit, affert exempla tantum de λ: forte pro *ut & olim* voluit ſcribere *ut & τὸ λ*. Ceterum nec hic plane neceſſe erat geminari λ, maxime ſi pro vulgato τὸν δ' ἐλίσσοντο legas τὸν δὲ λίσσοντο, quam lectionem ipſe annotavit; ſcit Vir Cl. omnium optime δὲ ibi poſſe pro longa poni. Eadem de cauſa *vocales* quoque mutavit, Il. α v. 489. Διογενὴς Πηλῆος υἱός. hic Πηλῆος pro vulgato Πηλέος, vel Πηλέως, quod in MSS. inveniſſe ſe teſtatur, quæ utraque lectio cum ferri poſſit, ipſo fatente, ſi per συνίζησιν coaleſcant duæ ſyllabæ, ut ſæpiſſime fieri ſolet in ſimilibus; tamen quia tutius legi Πηλῆος poſſe putat, id, quod in nulla Editione, nec in MSS. invenerat, in contextum recepit. Hic quidem declinavit συνίζησιν· alibi autem libenter admiſit, ut Il. β v. 811, dum πόλεως pro πόληος reſcribit, Ἔστι δέ τις προπάροιθε πόλεως αἰπεῖα κολώνη, non male; ut & Il. δ v. 117. ubi recte μελανέων pro μελαινάων poſuit Ἀβλῆτα πτερόεντα

ῥοεν]α μελαινέων ἐρμ' ἐδυνάων, ubi inter alia: εων autem per συνίζησιν legitur μονοσυλλάβως, quod de αω vix æque dici poteſt. Ob metrum etiam vocem ἀρίκλυ]ος, ſæpe apud Homerum modo longa modo brevi penultima occurrentem, ipſe quoties longa eſſe debet, per ει ſcribit, Il. ε v. 55: Ἀλλά μιν Ἀ]ρείδης ἀριχλει]ὸς Μενέλαος, ubi, *Ita*, inquit, *pro ἀριχλυ]ὸς lege hic & ſemper alias, ubi metrum poſtulat* &c. Plura hujus generis obſervavimus, quæ partim probamus, partim improbamus, partim in dubium vocare poſſe videmur; ſed ea nunc omittemus.

Unam adhuc addemus obſervationem, nimirum ſæpiſſime in hac Editione ponitur *Articulus* compoſitus ὅδε in ſuis generibus & caſibus & numeris: ubi debebat ſimplex *Articulus* ὁ cum *Conjunctione* δὲ poni, quoties nempe iſte pro Demonſtrativo Pronomine ἔτος poetice uſurpatur, per quod ſæpisſime a Scholiaſta exponitur. Nimirum ſcribitur hic τῦδε, τῆςδε, τῷδε, τένδε, τῶνδε, τοῖςδε &c. pro τῦ δὲ, τῷ δὲ, τὸν δὲ &c. Hoc exemplis hic oſtendi minus commode poteſt, nam ex plurium verſuum contextu demum dignoſcitur, ubi hoc vel illo modo legendum. Sed aliud etiam circa hanc ſyllabam δὲ commiſſum invenimus, dum ea annectitur vocibus, quibus minime debebat annecti, nec unquam ſolet, ut in Scholiis ad Il. α v. 58 ἐν αυτοῖςδε, pro ἐν αὐ]οῖς δὲ, & in contextu Il. γ v. 200 Οὗτόςδ' αὖ & v. 229 Οὗτοςδ' Αἴας, pro Οὗτος δ' αὖ & Οὗτος δ' Αἴας. Nemo hic objiciat Scholion ad priorem illum locum v. 200: καὶ ἔτόςδε λέγε]αι καθάπερ τοιόςδε non extat hoc in Edd. quæ præcedunt Hakianam; ſed eſt additamentum Schrevelii falſisſimum; a Noſtro etiam retentum, ut multa alia, de qua re in poſterum plura.

JOSEPHI RAPHSON DEMONSTRATIO de Deo, cui accedunt Epiſtolæ quædam Miſcellaneæ.

Lipſiæ, ſumptibus Jo. Frid. Gleditſch & Fil. 1712, 8.

CUm de ipſo opere dictum jam fuerit M. Januario, nunc Epiſtolas additas perluſtremus. Epiſtola prima de Anima agens exhibet & cum Lucretii dogmatibus confert ſententiam

Co-

Cowardi, qui nuper contra animæ immaterialitatem & immortalitatem naturalem in Anglia diſputavit, cui etiam ex parte aſſenſus eſt Dodwellus. Et Autor noſter ei in eo aſſentitur, quod *Animæ naturam inextenſam* nuncupavit *impoſturam philoſophicam*. Nam ipſe Noſter contendit, etiam Deum & Animam extenſionem habere.

Secunda deinde Epiſtola ſententiam Hobbii exhibet, qui ſenſionem in quadam organorum reactione collocavit; & ex verbis Hypotheſis Phyſicæ Novæ Moguntiæ editæ & Londini recuſæ 1671 male intellectis, miratur, Autorem ejus, Virum acutiſſimum (ut ait) in eundem errorem incidiſſe. Sed Autor celeberrimus in libello illo etſi juvenili, multo tamen cum applauſu tunc excepto, longe alia quam doctiſſimus Autor noſter putat, animo volviſſe videtur; & quantum ex aliis ejus ſcriptis & tunc & poſt editis conſtat, nunquam illi in mentem venit, materiam per ſe perceptionem habere vel ſenſum; ſed perceptionem eſſe ſubjectum ſubſtantiæ toto genere diverſæ, nempe animæ. Equidem Autor noſter hæc illius libelli verba producit: *Nullus conatus ſine motu durat ultra momentum præterquam in mentibus. Omne enim corpus eſt mens momentanea, ſeu carens recordatione, quia conatum ſimul ſuum & alium contrarium, (duobus enim actione & reactione, ſeu comparatione, ac proinde harmonia, ad ſenſum, &, ſine quibus ſenſus nullus eſt, voluptatem vel dolorem opus eſt) non retinet ultra momentum. Ergo caret memoria, caret ſenſu actionum paſſionumque ſuarum, caret cogitatione.* Satis apparet, Autorem Hypotheſeos, cum dicit, corpus eſſe mentem momentaneam, indicare voluiſſe, corpus non eſſe veram mentem, ſed tamen eſſe aliquid menti analogum, et profunde admodum rimatus eſt hanc analogiam; nempe in natura conatus, qui in corpore non poteſt ſubſiſtere, niſi reapſe motum habeat, qui conatum illum involvit, nec in corpore poſſunt diverſorum momentorum conatus conjungi inter ſe; quod ſecus eſt in mente, quæ ideo etiam recordationem habet, qua corpus caret. Hinc ſi corpus moveatur in curva, in ultimo momento non habet conatum continuandi motum in curva, (niſi novus impulſus externus ad eam determi-

nans

nans accedat, ſed tantum in recta curvam in puncto noviſſimo tangente; ſeu in ultimi momenti directione curvam tangente. Si vero poſſet per ſe motum continuare in curva, haberet quodammodo memoriam non momentaneam tantum ſeu noviſſimi conatus, ſed etiam conatuum priorum, naturam curvæ definientium; et ita accederet ad perfectionem mentis. Hinc quando dixit, corpus eſſe quaſi mentem momentaneam, voluit oſtendere Corporis & Mentis analogiam in natura conatus apparere, etſi agnoſcat, res eſſe toto genere differentes. Uti ſiquis diceret, punctum eſſe corpus infinite parvum ſeu indiviſibile, aut ſi quis diceret creaturam intelligentem eſſe quaſi Deum quendam finitum ſeu diminutum vel imperfectum. Itaque fruſtra quærit Autor noſter, quid Autor Hypotheſeos ſibi velit per Mentem cogitatione carentem, quam ille proprie nullam novit, aut dixit. Et fruſtra objicitur ei exemplum gravitatis tanquam conatus continui ſine motu; quia gravitas ſecundum Autorem Hypotheſeos oritur non a priore conatu, quaſi is, effectu licet nullo impreſſionis ſecuto, manere poſſet; neque etiam a neſcia qua qualitate occulta, ſed a novo ſemper impulſu externo, motuque actuali, etſi is ſit per ſpatium inſenſibile. Itaque Autor Hypotheſeos illius novæ libenter ſubſcribet (ut ex ſcriptis ejus apparet) doctrinæ huic Autoris noſtri, quam hic his verbis exprimit p. 102: *Materia per ſe aut quovis modo modificata vel quovis motu (ſive rectilineo ſive ut alicubi vult D. Cowardus circulatorio) donata, unquam cogitationis capax eſſe poteſt.*

Cl. Autor deinde Ep. 3 eos improbat, qui ſtatuunt intellectum quendam agentem omnibus communem, & in hanc rem citat R. Burthogg in Ep. ad Lockium. Putat autem, Spinoſam ex Carteſianiſmo prolapſum in tales ſententias, & idem accidere aliis Carteſianis, qui cum ſibi finxiſſent mentem tanquam *ſubſtantiam inextenſam*, tandem deprehenſa ſubſtantiæ inextenſæ impoſſibilitate delabantur in Atheiſmum vel hylotheiſmum, ut mentem plane rejiciant, aut pro nuda materiæ modificatione habeant. Conceptus Scholaſticorum & Carteſianorum, de Mentis inextenſione, vocat tricas & nugationes nugaciſſimas (p. 107) ipſe autem confugit ad mirabilem quandam ſententiam Henrici

Henrici Mori, quod Anima ſit ſubſtantia quædam extenſa, ſed tamen penetrabilis. Et putat ſimile quid ſtatuiſſe Tertullianum & alios veteres. *Epiſtola quarta* porro urget, & fatetur, ſe quoque olim opinioni de inextenſione naturæ ſpiritualis adhæſiſſe, ſed lectione libri Henrici Mori de immortalitate Animæ, adjutum fuiſſe, ut ab ea liberari potuerit: impugnat deinde celeberrimum Norriſium, Theologum Anglum, Malebranchio adhærentem, & eo usque provehitur, ut p. 118 fin. dicat, Philoſophos illos recentiores cauſas atheiſmi hodierni præcipuas evaſiſſe, & evaſuros eſſe, quamdiu vaniſſima hujusmodi commenta, & nugas Carteſianas orbi obtrudent. Ipſe *Epiſtola quinta* ſtatuit cum Moro, extenſionem eſſe affectionem Enti reciprocam, accedere autem ſubſtantiæ τὸ vivere, mentemque ſemper vivere, etſi non ſemper cogitet. Solum Morum, ait, ſibi videri dixiſſe poſſibilia, etſi non ſatis explicata. Ipſe autem, ut rem paulo diſtinctius explicet, videtur confugere reapſe ad *doctrinam Autoris Hypotheſeos Novæ 1671 editæ*, quam tamen ſupra refutare videbatur, mentisque naturam explicare per *conatum plus quam momentaneum*, quem ſane explicandi Actionem Animæ modum jam tunc celeberrimo Lantino Senatori Divionenſis Curiæ, cum Hypotheſin illam novam vix editam legiſſet, valde placuiſſe, ipſumque hoc in literis ab illo ad Leibnitium ejus Autorem datis teſtatum accepimus. Itaque laudandus eſt candor ingenioſi noſtri Autoris, quod ipſe ſententiam illam *Leibnitianam*, ante tot annos editam, in opere ſuo allegare voluit. Sic autem in eundem fere ſenſum loquitur p. 121 Ed. Lipſienſ. *Suppone a Deo creari ſubſtantiam cujus* vitæ *Energia particularis ſit cogitatio. Actio iſta, in qua* cogitatio *conſiſtit*, *per modum actionis* inextenſæ (*ad inſtar fere* conatus *in materia*) *concipi poſſit. Veluti autem conatus in materia* ab extra *ſemper oritur*, *et* ſine motu aut cauſa continua *ſeu agente perpetuo* momentaneus *tantum eſt*, *ſeu ultra momentum non durat: ſic e contrario* conatus hicce ſpiritualis *ſeu actio vitalis* durabilis *eſt & continuationis capax*. Agere enim intra ſeipſum & ſine extenſione, *eſt energia* non modificatoria *ſeu materialis*, *ſed vitalis* reflexionis perpetuæ *quandam ſpeciem exhibendi capax*, *qualem*

intra nos cogitando experimur. Et mox p. 122: *Cogitatio eſt conatus eſſentialiter vitalis & qua talis durabilis intra* inextenſionem, *qui nihilominus motum ſpiritibus animalibus imprimere valeat, & hoc modo* extra ſeipſam agere, *eodem momento, quo intra ſe ipſam pariter reflectendo cogitat..... Mens ergo in iſto* conatu durabili *ſeu actione* (*quem* cogitationem *nominamus*) *adminiculo objecti externi vel etiam modis aliis fere innumeris, intra ſe ipſam ideam ſuam apprehendendo verſat, verſatamque contemplatur, et in contemplatione pergendo, hoc eſt, conatum ſuum continuando, diſcurſum inſtituit durabilem, ſeu ratiocinatur.* Conatus ergo iſte durabilis *eſt actio animæ in cogitando phyſica & fundamentalis, iſta autem apprehenſio eſt actio vitali-formis, ſeu ſpecificativa cogitationis. Hæcce actio continua* intra inextenſionem *Mechaniſmo* & *motui corporeo utcunque modificatis prorſus contrariatur, & per motum* (*ſive rectilineum, ſive, ut vult* Cowardus, *circulatorium*) *nullatenus explicari poteſt: multo minus ipſa* perceptionis *natura formalis* qua talis, *quæ ſpeciem quandam intuitionis incorporeæ & comprehenſionis per motus quoscunque phyſicos non ſolum inexplicabilem, ſed & contrariam ſeu inconſiſtentem non obſcure loquitur. Et ex hacce vita eſſentiali potentiæ hujus perceptivæ & (ſi ita loquar)* Antimechanicæ *fundamento* individuatio mentis *poſt mortem remanens ſeu ejusdem* immortalitas naturalis *petenda eſt & in eadem fundatur.* Hæc pulchre & profunde Autor noſter, quæ ideo ob rei momentum fuſius exhibere placuit. Ubi notamus, ipſum agnoſcere in actione cogitationis eſſe *inextenſionem* quandam neque opus eſſe extenſione ad naturam cogitationis explicandam. Cur ergo tantopere urget, Animam debere eſſe extenſione præditam? præſertim cum habere videatur de extenſione notionem longe diverſam a conceptu aliorum; quia Deum extenſum eſſe ait, & tamen eſſe totum in quavis parte, ſeu cum *Holenmeriſmo*, quod quidem longiſſime abeſt a conceptu recepto extenſionis.

Scholaſtici quidam, etiam recentiores, putant Angelos extenſionem habere, ſed eſſe penetrabiles, poſſe tamen ſeſe reddere impenetrabiles, quoties volunt impellere corpora & videntur neſcio quid ſimile concipere de anima, nonnihilque ad Henrici

Mori

Mori ſententiam accedere. Sed iſta facilius dici quam explicari poſſunt. Leibnitius cum ſatis quidem jam olim explicuiſſet intrinſecas animæ operationes, diu hæſit, quid de commercio ejus cum corpore ſtatueret. Agnoſcebat quidem, animam quodammodo eſſe πρώτην ἐντελέχειαν ſeu primum principium activum internum quod ſit in corpore; ſed cum leges motus veras eruiſſet, vidiſſetque, talem eſſe naturam rerum, ut neque nova vis neque etiam nova directio corporibus aliunde accedat; jam manifeſte agnovit omnia in corporibus fieri mechanice, ſed ita ut principia mechaniſmi ſint ab incorporeo, qui influxus animæ metaphyſicus dici poſſit, unam completam ex anima & corpore ſubſtantiam conſtituens; nec tamen animæ ullum poſſe in corpus influxum eſſe phyſicum[1], ſeu per quem leges motus turbentur; ſed conſentire operationes animæ & corporis per harmoniam ab initio rerum præſtabilitam, cujus ope ſublatæ ſunt difficultates de commercio animæ & corporis, quæ hactenus Philoſophos exercebant. Ceterum Cl. noſter Autor optime pro natura animæ immateriali & immortali urget, objecta mentis abſtracta, veritates morales & metaphyſicas, ipſamque cognitionem Dei infiniti, cum revera infiniti poſitiva ſit notio; quæ omnia in materiam non cadant, rem per ſe mere inertem tantumque antitypam, cujus partes unum aliquid formare nequeant, cum tamen perceptio ex unitate percipientis profluat. Nihilominus putat Autor p.126, percipiens extenſione quadam opus habere, ut imago rei extenſæ in ea velut pingi poſſit. Sed ita ſi veram vult extenſionem, partium ſcilicet extra partes, in omnes illas difficultates poſtliminio recidet, quæ perceptionem in materia non poni patiuntur: nec apparet, admiſſa unitate ſeu inextenſione in cogitatione, cur opus ſit extenſione ad ſpecificationem cogitationis.

Autor deinde Ep. 6 docet, talem rem, qualis anima eſt, non niſi a Deo annihilante poſſe deſtrui, quia non ſit res mechanica, nec ex corpuſculis conglomerata. Videtur ergo ſtatuere, animam eſſe extenſam, ſed tamen non eſſe diviſibilem in partes diverſas; ſed ita non explicat, quid per extenſionem intelligat. Leibnitius noſter equidem cenſet, nullam creaturam unquam dari ab omni

corpore ſeparatam, & ſemper ſpiritui humano vel etiam angelico adhærere corpus organicum conveniens, interea ipſam Entelechiam primitivam, fontem Actionis ſeu animam, omnino a paſſivo ſeu maſſa corporea diſtinguit, & extenſionem activo fruſtra, nec ullo intelligibili ſenſu attribui judicat. Ep. 7 & 8 agit Autor de Animæ noſtræ corruptione, tam ob labem naturalem quam pravos habitus, et brutum in homine rationi prævalere ſtatuit. Inde in ſtatu naturæ corruptæ eſſe quaſi bellum omnium in omnes, nec hoſpitem ab hoſpite tutum eſſe, itaque opus eſſe Regimine ad homines in officio continendos, homines tamen non eſſe Regentium cauſa, ſed contra, recte monet.

Epiſtolæ hactenus ſcriptæ erant ad Joh. Forteſcue Armigerum, quem poſtremo hortatur, ut edat progenitoris ſui, D. Forteſcue, olim Angliæ ſummi in banco Regio Juſtitiarii, Libellum quendam Manuſcriptum. Epiſtola 9 data eſt ad G. T. Ejus vicinum Dn. C. F. ait transfugiſſe ad caſtra Deiſtarum, remittit eum ad libros Euſebii & Huetii, & librum quem Dn. Ditton vernacula mox ſit editurus. Laudat deinde religionis Chriſtianæ puritatem. Epiſt. 10 ad Martinum Jubbs Armigerum ſtatuit cum Hugenio, magna illa ſyſtemata mundorum habitatores ſuos habere ratione præditos, & in hunc numerum refert ordines Angelorum. Quædam deinde ſubjicit ex libro G. Whiſton de completione prophetiarum, qui putat, aerem noſtrum, cum ſit corpus diverſos ubique habens denſitatis gradus, aptum eſſe ad creaturas ſpecifica ſua gravitate diſcriminandas; & ita ſpiritualia & inviſibilia defunctorum corpora ita diſtinguenda, ut unumquodque cum ſuis comparibus reperiatur; idemque etiam ad angelos applicat, qui non procul habitent a principe tenebrarum, & bonos cuſtodiant. Hic in ſummo ſub regimine Meſſiæ collocatos eſſe ordines Angelorum, huc (nempe ad altiſſimam aeris regionem) poſt Chriſtum aſcendiſſe S. Paulum, hinc ſe Stephano & Paulo oſtendiſſe Jeſum, huc Enoch & Eliam fuiſſe translatos, hinc Moſem & Eliam deſcendiſſe ad transfigurationem Chriſti. Imo hinc deſcendiſſe olim Meſſiam, antiquitus cum primævis Patriarchis converſatum. Hinc animas defunctorum ad amicos ſuos inviſendos venire. Hic denique

omnes

omnes hujusce mundi incolas corpore denudatos habitaturos, usque ad magnam illam periodum 1 Cor. XV, 24, 28, Apoc. XX, 2, in quo Filius regnum Deo Patri tradet, a cujus facie hæcce Tellus noſtra & hi cœli avolaturi ſunt. Hæc ſpeculatio (inquit Autor noſter p. 164) vel hinc non improbabilis exiſtit, quod Corpus Chriſti ſpirituale, tum etiam Moſis & Eliæ & eorum qui ſimul cum Chriſto reſurrexiſſe perhibentur, in loco aliquo vere ſic dicto, & aliquo modo vere corporeo reperiri neceſſe eſt, non in *ubi* Spirituum *fictitio* quorundam metaphyſicorum, non in decantata illa & impoſſibili *inextenſa Nullibiſtarum Utopia*, qui nihil ſatis ſpiritualiſatum exiſtimant, niſi conceptum omnem poſſibilem, imo omnem omnino poſſibilitatem transſcendat. Hæc Autor noſter, quæ recitaſſe ſuffecerit.

AN ESSAY CONCERNING THE KNOWLEDge and Cure of moſt Diſeaſes afflicting human Bodies.

ſeu

SPECIMEN PHYSICO-MEDICUM DE Corpore Humano & ejus morbis. Autore P. PAXTON, M.D.

Londini, apud Gulielmum Innys, 1711, 8.

Alphab. 1 pl. $2\frac{1}{2}$.

Cum Artis Medicæ fundamenta non niſi formis ſuppoſititiis atque meris opinionibus olim inniterentur, nihil certi illa promittere potuit, cum potius omnia litibus & alterationibus expoſuerit. Hinc Clariſſimus Autor, cujus *Manuductionem Phyſico-Medicam* in *Actis* hisce *Anno 1709 Menſe Octobri pag. 461* explicatam dedimus, vanitatem formarum detegere modumque demonſtrare ſategit, Medicinam tali fundamento ſuperſtruendi, quod omnia dubia omnesque imperfectiones removere valeat. In hoc igitur Specimine, poſthumo quidem, ſed ex ejus MStis collecto, methodum hiſtoricam ſecutus, ab omnibus verborum præjudiciis abſtinet, unice obſervando, quid natura moliatur in morbis excitandis, nullo habito ad unum alterumve affectum in ſpecie reſpectu. Idque ut eo feli-

cius aſſequatur, diverſas humani corporis partes, earumque officium & uſum rimatur diverſum, quo cognito errores earum ſeu ſtatus præternaturales eluceſcunt. Pro methodo hiſce medendi invenienda, remediisque ſeligendis, medicamenta conſiderat tanquam ſubſtantiam naturalem, eorumque operationem examinat, quam exercent in quodvis corpus naturale; dein reſpicit illorum effectum, quem edunt in corpus humanum, a quo eorundem uſum deducit. Pro certitudine igitur & veritate ſtabilienda principii ſui ad ſenſuum evidentiam provocat, tanquam unicum criterium, cui in hoc negotio fidere cogimur. In ideis morborum formandis naturæ noſtræ conſtitutio ipſi ſuppetias fert, dum diverſas corporis partes, diverſosque harum uſus inveſtigat; quanquam enim omnes in totius integritatem conſpirent, ſingulis tamen ſuum competit officium.

Sect. I. Summa principii ipſius in hoc conſiſtit: Morbi corporis humani ſunt ejus alterationes, a fluidis, non ſolidis partibus productæ. Sin autem hæ affectæ videantur, illis alteratio hæc in acceptum eſt referenda; externas injurias ſi exceperis, quæ eas vario modo lædunt. In corpore autem varia ſunt fluida, unum commune, ſcaturigo omnium aliorum, reliqua ad ſingulas partes ſpectant. Fluidum commune ſeu ſanguis ex diverſis & inæqualibus particulis conflatum & duobus ſubjectum eſt motibus; quorum alter ipſi tanquam fluido competit, & in inteſtina minimarum particularum agitatione conſiſtit; alter circularis, animalis & progreſſivus eſt. Priori motu ſanguis particulas homogeneas unit, heterogeneas expellit. Poſterior cordis determinato motui debetur. Utrisque naturaliter, æqualiter & juſte procedentibus, ſeparationes bene ſuccedunt, & ſanguis ſanus dicitur; interrupta vero hac harmonia hic de ſtatu naturali degenerat, & ſecretiones alterantur, & depravantur. Ea, quæ ab ægro Medicus diſcere poteſt, parum ei lucis affundere de morbi eſſentia, putat Autor, cum nihil referre norit, quam quæ ipſe intelligat, nullam vero ei de ſanguinis conditione eſſe notitiam. Vulgarem autem morbos ſub certis ſpeciebus tractandi methodum incertam & periculoſam nuncupat, cum eadem ſymptomata non ſemper morbum comitentur.

Frivole

Frivole etiam agere illos exiſtimat, qui in cauſas tam anxie inquirunt, utpote quæ, ſi vel maxime innoteſcant, ad curationem nihil tribuant. Quibus poſitis per ſe clarum eſt, talia inveniri debere medicamenta, quæ ad ſanguinem dirigantur, ejusque vitia corrigant. Quodſi enim morbus ejus juſto vehementior fuerit, talia ſunt propinanda, quæ pacatiorem hunc reddunt, indeque ſecretiones naturales adjuvant; ſin imminutus extiterit, talia ſunt excogitanda, quæ eum accelerant, & ſecretiones vitioſas corrigunt. Ad duo vero ſumma genera omnia referuntur remedia; ſunt enim vel evacuantia, vel alterantia; illa quantitatem imminuunt, hæc qualitatem emendant. Evacuantia vel portionem ex ipſo ſanguine educunt, vel humores ex ſanguine ſecretos exterminant; quæ ultima modo ipſos humores revera a maſſa ſanguinea ſeparatos ejiciunt, vel illos, qui ſanguini adhuc permiſti ſunt, diſponunt, ut commode poſſint ſecerni. Quod ipſum peragitur modo per vaſa, quæ nulla habent receptacula, humoribus colligendis apta, & tum immediate hi e corpore proſcribuntur, modo per talia, quæ habent receptacula, in quibus humores colliguntur, donec vel propter copiam, vel aliam irritationem ejiciantur. Evacuatio, quæ per ſanguinis miſſionem fit, univerſalis eſt, reliquæ particulares, hæque fiunt vel per organicam commotionem, ut purgatio, vomitus, ſternutatio, vel per ſanguinem ipſum, organis paſſive ſe habentibus, taleſque ſunt ſudoris, urinæ & ſalivæ provocatio. Quæ per organicam commotionem fit evacuatio, magis certa eſt, modo organa ad irritationem percipiendam apta, aut nimia medicamentorum applicatione naturæ familiaria non reddita fuerint, ut in ſternutatoriis contingere ſolet. Quæ vero per ſanguinem ipſum peragitur evacuatio, incerta eſt, nec ſemper optatum effectum aſſequitur. Si igitur ſanguinis motus nimius ſit, qui ſeparationes naturales ſufflaminet, venæ ſectio indicatur, ſin vero ſub ſanguinis alteratione ſecretiones ordinariæ adhuc feliciter ſuccedant, nec ullum contraindicans adſit, evacuationes particulares adminiſtrandæ ſunt; ſin morbus continuet, & periculum aliquod minetur, talia in uſum ſunt vocan-

da,

da, quæ ſanguinem alterant, ejusque motum aliquatenus ſupprimunt; quanquam enim hæc cauſam non tollant, vitam tamen ægri conſervant, donec alia pro extirpando malo ſe offerat occaſio. Opus enim naturæ eſt, materiam malignam & peccantem ex corpore proſcribere; et operam perderet, qui eam invita illa, & ſanguine ad ejusmodi ſecretiones non diſpoſito, educere conaretur. Vomitoriorum uſum indicari exiſtimat Clar. Autor, 1) quando ventriculus onuſtus eſt materia quadam heterogenea; 2) quando ſanguis ſuum ſecretionis opus abſolvere non poteſt, materia tamen peccans diſpoſita invenitur, quæ per hanc viam excernatur; 3) quando ſanguis ſecretionem præternaturalem eamque periculoſam in aliqua parte molitur; 4) quando vaſa ſecretoria, intra ſphæram hujus operationis conſtituta, obſtructa ſunt, aut humores non commode ſecerni poſſunt. Purgantia vero indicantur, quando ſanguis ad hanc ſecretionem diſpoſitus videtur & ſecretiones vitiatæ ſunt. Alterantia medicamenta, quæ qualitatem humorum corrigunt, in eo differunt a ſpecificis, quod illa lato & generali ſenſu accipiantur, et ſi aliquandiu continuentur, corrigant humores, effectum tamen ſperatum non ſemper aſſequantur; hæc vero ſtricto ſenſu veniant, & effectum optatum ſemper edant. Alterantia hæc in humores particulares non agunt, ſed ſanguinem primum afficiunt. Et quanquam ſpiritus animales pariter ex ſanguine ſecernantur, immediate tamen etiam hi non ſolum ab objectis in ſenſatione, ſed & ab ipſis medicamentis afficiuntur. Et cum hi ſenſus & motus autores ſint, eorum functiones læſæ ad duo capita referuntur, vel quatenus ſenſatio eſt abolita, ut in apoplexia, lethargo &c. aut depravata, ut in mania, melancholia, phrenitide, delirio &c. vel quatenus motus violenter, efficitur, ut in convulſionibus, aut aboletur, ut in paralyſi, aut una cum ſenſatione læditur, ut in epilepticis & hyſtericis affectibus. Atque hæc mala conſiderantur modo tanquam effectus immediati ſanguinis alterati, ut in febribus, tumque ſymptomatum nomen merentur, ſuntque continua, modo ut morbi, & tum intermittunt & per intervalla redeunt. Horumque cauſæ ſunt vel externæ, quando

Sect. II.

do aliquid ſpiritus animales irritat, & in motum præternaturalem invitat, ut in punctura nervorum, lumbricis &c. aut aliquid nervos comprimit, ſicque ſpirituum influxum intercipit; vel internæ, quando ſpiritus aliquatenus alterati & depravati ſunt, aut aliquid heterogenei ipſis admiſtum ad nervos properat. Quod curam affectuum ſpiritibus adſcriptorum concernit, ſi cauſa extra nervos hæreat, hæc ante tollenda eſt, quam effectui remedium opponatur; ſin intra nervos ſit, adeoque ſpiritus ipſi alterentur, hi corrigendi; ſi animi pathemata morbos produxerint, horum cauſa removenda, & ſpiritus placandi ſunt. Quodſi igitur in ſpiritibus ipſis aliquid offendatur, quod eos in muniis ſuis obeundis impediat, ſanguis emendandus eſt, utpote a quo ſpiritus originem ducunt. Remedia itaque, quæ ſpirituum motum ſufflaminant, aut excitant, aut extraordinariam ejus determinationem corrigunt, toto cœlo differunt ab eis, quæ illorum ſtatum præternaturalem & depravatum emendant. Quemadmodum enim priora ut plurimum in ſpiritus ipſos operantur; ita poſteriora non niſi per ſanguinem agunt. Inter alia medicamenta, quæ ſpirituum motum ſupprimunt, opium omnino prævalet. Cum autem ex ejus uſu evacuationes aliæ ſiſtantur, aliæ vero augeantur, una eademque operatione illud diverſos hos exhibere effectus, putat Autor Clariſſimus. Evacuationes enim, quæ per motionem organicam peraguntur, ab opio cohibentur, quæ vero a ſanguine dependent, augentur. Priori loco ſpiritus opio conſopiti ad organicam illam motionem promovendam non influunt; poſteriori vero, ſpiritibus in quiete conſtitutis, & poris dilatatis ſanguis ad ſeparationem præſtandam diſpoſitus eo felicius per cutem ſerum dimittit. Martialia cum non ſint corpora fugitiva, ſpiritus immediate non afficiunt, ſed in ſanguinem agunt, motum ſcilicet ejus augendo, ſi nimirum cauſa hæreat in craſi ſanguinis debilitata; ſin vero cauſa externa aliqua e. g. tumor, vel materia quædam heterogenea continuo ad ſanguinem affluens in culpa ſit, fruſtra illa propinantur. Quod denique morbos attinet, qui ab humoribus particularibus oriuntur, quanquam hi materialiter ſuam originem a ſanguine habeant, formam tamen a vaſis vel viſce- Sect. III.

K

viſceribus, a quibus excipiuntur, nanciſcuntur; adeoque alias obtinent qualitates, quibus ſanguis non gaudebat, iisdem tamen hunc inquinant, ſi ab eo iterum reſorbeantur. Secretiones præternaturales humorum morbos chronicos producentes dependent a ſanguinis motu circulari imbecilli, & mixtura corrupta; id quod exemplis Autor illuſtrat icteri, hydropis, podagræ & tabis. Coronidis loco quædam de ſalivatione per Mercurium producta addit. In hac operatione quanquam glandulæ ſalivales inſtrumenta ſint, per quæ evacuatio hæc peragitur, non tamen efficitur illa inſtar vomitus & purgationis per motum aliquem eis conceſſum, ſed mediante ſanguine, qui per Mercurium turbatus confringit, colliquat, dividit & ejicit particulas quasdam per has glandulas. Quod probat 1) quia glandulæ ſalivales nulla motione propria gaudent, quo hanc evacuationem promoveant; 2) quia non dantur viæ, quæ Mercurium ad eas ducant, niſi per ſanguinem; 3) quia ſanguis hoc modo turbatus per alia emunctoria particulas quasdam dimittit, ut in vomitu & diarrhœa apparet; 4) quia ſalivatio per purgantia ſufflaminatur. Cum igitur ea ſit efficacia Mercurius, ut ſanguinis particulas colliquet & dividat, ſeu ita diſponat maſſam ſanguineam, ut heterogeneitates per ptyalismum ſeparando ſenſim ſenſimque magis homogenea & depurata hæc evadat, Mercurium ſpecifica quadam virtute gaudere, dici non poteſt.

ANALYSIS PER QUANTITATUM SERIES, fluxiones ac differentias cum enumeratione linearum tertii Ordinis.

Londini, ex officina Pearſoniana, 1711, 4.

Plag. 16 & figg. æn.

G*Uilielmus Jones*, edita Synopſi palmariorum Matheſeos (vid. Acta A. 1707 p. 178) clarus, cum in ſcriniis *D. Collinſii* inter plurima a celebribus ejus temporis Mathematicis, præſertim Magnæ Britanniæ, ipſi communicata quædam reperiret, quæ a Viro ſummo *Iſaaco Newtono* venerant; de his edendis cogitavit,

vit, non male profecto facturus, ſi integri commercii epiſtolici *Collinſiani* aut certe uberiorum excerptorum publicatione orbem eruditum ſibi devinciret. Cum enim nec nos fugiat, Virum celeberrimum commercium litterarium habuiſſe eximium; nulli dubitamus, multa in literis ad ipſum ſcriptis præclara contineri, ad hiſtoriam Matheſeos ipſumque hujus ſcientiæ incrementum profutura. Nec obſtat, quod forte maxima pars eorum jam aliis occaſionibus typis deſcripta proſtet; norunt enim harum rerum intelligentes, quantum interſit noſſe, quo tempore Viri præclari in meditationes ſuas inciderint. Equidem Cl. *Joneſius* cum animadverteret, *Newtoniana* a *Collinſio* aſſervata ferme idem cum iis argumentum habere, quæ Vir illuſtris *Newtonus* jam ipſe in lucem edidit, conſilium ſuum mutavit; Tractatum tamen de Curvarum quadratura cum luculenter ac concinne conſcriptum & ad inſtruendos alios maxime accommodatum judicaret, eundem cum venia Autoris in lucem emiſit & alia nonnulla Analytica *Newtoni* inventa addidit, de quibus jam dicemus.

Tractatum iſtum de Quadraturis Curvarum inſcripſit *Newtonus* de Analyſi per æquationes numero terminorum infinitas et in eo demonſtrat, (vid. Fig. infra) ſi fuerit $ax^{m:n}=y$, aream eſſe $\frac{an}{m+n}x^{m+n:n}$ ſequentem in modum: Sit $AB=x$, $BD=y$, area $ABD=z$, $\beta B=o$, $BK=v$ & rectangulum $B\beta HK$ æquale ſpatio $B\beta\delta D$. Pro lubitu ſumatur $\frac{2}{3}x^{3:2}=z$, ſive $\frac{4}{9}x^3=z^2$ & $x+o$ pro x, $z+ov$ pro z ſubſtitutis, prodibit $\frac{4}{9}$ in $x^3+3x^2o+3xo^2+o^3=z^2+2zov+o^2v^2$, & ſublatis æqualibus $\frac{4}{9}x^3$ & z^2 reliquisque per o diviſis, reſtat $\frac{4}{9}$ in $3x^2+3xo+o^2=2zv+ov^2$. Si jam ſupponatur, o eſſe nihil, erunt v & y æquales & termini per o multiplicati evaneſcent. Quare reſtabit $3x^2.\frac{4}{9}=2zv$, ſive $x^{1:2}=y$. Ergo e contrario, ſi $x^{1:2}=y$, erit $\frac{2}{3}x^{3:2}=z$. Hanc methodum *Newtonus* applicat primum ad Curvas ſimplices, in quibus valor ipſius y unico termino conſtat, ut ſi fuerit $4\sqrt{x}=y$ vel $1:x^2=y$; dein ad compoſitas, in quibus e. gr. $x^2+x^{3:2}=y$, vel $x^2+x^{-2}=y$. Tandem valorem ipſius y in ſeriem reſolvit vel per diviſionem, exemplo *Mercatoris*, e. gr. ſi fuerit $a^2:$

($b+x$), vel per extractionem radicis, ut ſi fuerit $\sqrt{(a^2+x^2)} = y^2$. Ubi ſimul exponit methodum extrahendi radices tam Simplicium, quam affectarum æquationum a *Walliſio* in Algebra c. 94 f. m. 381 ex ipſius ad *Oldenburgium* literis jam repræſentatam. Eadem methodus quomodo ad longitudines Curvarum inveniendas, nec non ad curvas mechanicas quadrandas adhibeatur, aliquot exemplis docetur. Subjunguntur huic Tractatui Excerpta ex literis *Newtoni* ad *Oldenburgium* datis & a *Walliſio* Tom. 3 Operum publicatis, itemque aliis ad *Walliſium* miſſis, quæ in hujus Algebra leguntur, una cum fragmento epiſtolæ ad *Collinſium* d. 8 Nov. 1676 datæ.

Recudi una fecit Cl. Editor duos Tractatus, Opticæ *Newtonianæ* ad calcem adjectos, quorum alter de quadratura Curvarum agit, alter lineas tertii ordinis enumerat. De utroque diximus in Actis A. 1705 p. 30 & ſeqq. Sed egregie de Geometris meritus fuiſſet Cl. Editor, ſi demonſtrationem numeri linearum tertii ordinis, quam petenti non denegaturus erat *Newtonus*, una exhibuiſſet: immo adhuc bene mereri poterit, ſi per modum appendicis aut alia occaſione eandem edat.

Ultimo denique loco comparet exiguus quidam tractatus, cui Methodi differentialis hic imponitur nomen ſpeciali quodam ſenſu, quemque Cl. Editor ex autographo Autoris *Newtoni* deſcripſit. Complectitur doctrinam deſcribendi Curvas ex datis differentiis differentiarum Ordinatarum. Innititur problemati ducendi Curvam generis Parabolici per data quotcunque puncta. Quare cum omnes Parabolæ quadrari facillime poſſint; ejus uſum oſtendit in quadranda figura quacunque curvilinea quam proxime, cujus ordinatæ aliquot inveniri poſſunt. Non enim hic alia re opus eſt, quam ut per terminos ordinatarum datarum ducatur linea curva generis parabolici.

Ceterum quod Cl. Editor methodum rationum primarum & ultimarum methodo quantitatum infinite parvarum præfert; ſciendum eſt, variari tantum in modo loquendi & pro rigoroſa demonſtratione utramque ad methodum *Archimedeam* revocari debere, ut error quovis dato minor oſtendatur. Cumque in calculo præcedente adhibetur o & ov, quis non videt,

det, revera adhiberi infinite parvas, nempe o pro dx & ov pro dz. Sane o jam *Fermatius* aliique in talibus caſibus adhibuere. Sed calculo illuſtris *Leibnitii* differentiali invento, non jam ſimpliciter nullæ, ſed ſpeciales quædam quantitates nulleſcentes adhibentur, nempe exprimentes, ex qua decreſcente quantitate ad evaneſcentiam venerint. Ita dx vel dz eſt quantitas ſpecialiter ad quantitatem x vel z relata, ſeu affectio quædam ipſius x vel ipſius z, nempe duarum x vel duarum z differentia, ſed nulleſcens. Et ita non multiplicantur quantitates, quarum affectionibus ad curvas exprimendas eſt opus: atque adeo æquationes etiam curvarum tranſcendentium per ſolarum ordinatarum abſciſſarumque relationem habentur. *Leibnitius* noſter ad exemplum tam *Cavallerii*, quam *Robervallii*, nunc unam, nunc alteram exprimendi rationem, hoc eſt, nunc infinite parvam, nunc motum ſeu continuum tranſitum, ſive fluxum adhibuit, prout viſum eſt commodius; & uſum tranſitus hujus ultra Geometriam ad Phyſicam ipſam promovit, nova quadam conſideratione inventa, quam *Legem continuitatis* vocat, per quam tanquam lapidem lydium multa erronea in phyſicis redargui poſſunt. Propoſuit eam ante multos annos in Novellis Reip. literariæ *Baelianis* & exemplis illuſtravit.

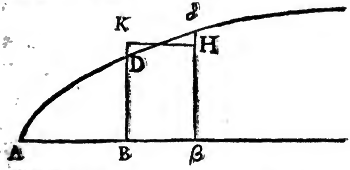

Vorbereitung zur groſſen Oppoſition &c.

h. e.

PRÆPARATIO AD OPPOSITIONEM magnam, ſive notabilis Cœli facies ad Annum 1712, quam ſequenti 1713 excipit Oppoſitio triplex Saturni & Jovis, delineata a MARIA MARGARETHA WINCKELMANNIA, Kirchii Vidua, Aſtronomiæ & Aſtrologiæ Cultrice.

Coloniæ ad Spream, apud Ulricum Liebpertum, 1712, 4.
Plag. 3 Tab. æn. 1.

CElebre inter Obſervatores hujus ævi nomen adeptus eſt *Godofredus Kirchius*, Aſtronomus nuper Regius in Societate Scientiarum Berolinenſi; menſe Julio A. 1710 mortuus. Ejus vidua *Maria Magdalena Winckelmannia* non minore in obſervando & calculo Aſtronomico dexteritate pollet, ac in utroque labore maritum, cum viveret, fideliter juvit. Quemadmodum vero marito Aſtrologia judiciaria, hodie quidem Aſtronomis parum probata, non prorſus diſplicebat; ita etiam ipſa huic arti aliquid tribuit, utut differentiam inter prædictiones Aſtronomicas & Aſtrologicas clare perſpiciens, illas intra demonſtrationum, has intra conjecturarum limites contineri agnoſcat. Cum itaque non ignoraret, non modo *Godofredum Ohnefurcht*, Aſtronomum peritum, Annis 1662 & 1663, ſed etiam ſagaciſſimum *Keplerum* A. 1618 ob quadratum Jovis & Saturni jam ante ipſum cometas & terræ motus non irrito ſucceſſu prædixiſſe, & præterea perpenderet, quod anno præſente d. 23 Jan. Saturnus Jovi opponatur, Luna fere 6 digitorum eclipſin in Leone patiente, d. 12 Maji ♂ ex 7° ♉ ♄ in 8° 52′ ♌ & ♃ in 6° 55′ ♒ adſpectu Quadrato reſpiciat, inter dies 27 & 28 Octobris ♂ & ♃ prope cor ♌ conjungantur, differentia latitudinis 2 5′ exiſtente, quo in loco A. 1680 d. 6 Nov. cometa Jovi arctiſſime conjungebatur, ♄ & ♂ vix prætergreſſi ſint loca, in quibus A. 1682 & 1683 triplicem conjunctionem magnam celebrarunt, ad triplicem oppoſitionem magnam nunc properantes; ex notabili hoc cœli ſtatu hoc ipſo anno cometam apparituram & terræ tremores globum noſtrum terraqueum infeſtaturos eſſe auguratur. Ut vero huic conjecturæ major probabilitatis gradus accedat, multis exemplis ex hiſtoria recentiſſima petitis probat, in ſimili cœli ſtatu cometas apparuiſſe & terræ motus notatos fuiſſe. Nimirum annis 1652, 1664, 1672, 1677, 1682, 1683 & 1702 viſi ſunt cometæ: ſed anno 52 fuit oppoſitio, A. 63 conjunctio magna, A. *72* ☍ ♄ ♃, A. 77 □ ♄ ♃, A. 82 conjunctio notabilis in ♌ & A. 1702 ☌ ♃ ♄ in ♌. Similiter terræmotus infeſtarunt A. 1706 d. 3 Nov. regnum Neapolitanum, A. 1703 d. 14 Jan. Romam, A. 1693 d. 9 Jan. Siciliam,

liam, A. 1690 d. 24 Novembr. Germaniam: fuit autem A. 1706 d. 3 Nov. ☌♄♂ & □♄♂♃, A. 1703 menſe Januario ☌♄♂ & ☌♃♂, A. 1691 menſe Decembri ☌♄♂ & fere ☍♄♂♃, A. 1690 d. 24 Nov. ☌♄♂☿ & △♄♂☿♃. Apparitionem autem cometæ circa autumnum hujus anni ſuſpicatur, propterea quod illa anni tempeſtate ♄ cum ♂ conjungitur. Cumque eadem conjunctio in ♌ celebretur; mortem minatur Regi potenti, in cujus themate natalitio ♌ domum notabilem occupavit. Hæc tamen auguria pro demonſtrationibus apodicticis haberi non vult, tum quod Cometæ apparuerint & terræ motus contigerint, ubi nullus adſpectus ſuperiorum Planetarum obſervatus, tum quod non deſint exempla iſtiusmodi adſpectuum, quos nulli cometæ, nulli terræ tremores comitati ſunt. Hæc non ideo commemoramus, ut Aſtrologiæ vanitatem aliis perſuadere ſatagamus; ſed quod laudi ducitur fœminæ ea animo comprehendiſſe, quæ ſine ingenii vi ſtudiique aſſiduitate non comprehenduntur.

BURCARDI GOTTHELFFI STRUVII Syntagma Juris Publici Imperii noſtri Romano-Germanici ex fontibus Hiſtoriarum, Legibus Imperii fundamentalibus, Actis publicis, Diplomatibus & obſervantia Imperii collectum atque ad præſentem Statum accommodatum.

Jenæ, ſumtibus Joh. Felicis Bielckii, 1711, 4.
Alph. 4.

CONcinnandi hujus ſyſtematis occaſionem nonnullos Juri-um Cultores, qui in uſum exercitationis publicæ theſes quasdam poſtulaverint, præbuiſſe docet Conſultiſſimus Autor. Conſtat itaq; hoc Opus viginti octo Diſſertationibus, quas omnes ad quinque Partes generales in Præfatione revocavit Autor. Prima Pars generalia Juris Publici principia, ſcilicet definitionem, diviſionem & periodos, in Diſſertatione prima exhibet. Sequitur territorium Imperii Romani, Regni Germanici, Italici, & Arelatenſis, quæ ab invicem diſtinguuntur Diſſertatione ſecunda, tertia & quarta,

quarta, quibus de territorio antiquo & hodierno atque Provinciis ab Imperio avulſis agitur. Quinta Diſſertatio diviſionem Imperii, ſexta Leges fundamentales illuſtrat, ac primam Partem abſolvit. Altera Pars Imperatori ejusdemque juribus atque in Imperio prærogativæ deſtinata eſt. Deſcripta igitur, Diſſertione ſeptima, Imperatoris electione atque coronatione, progreſſus in octava fit ad ejus titulos & inſignia, quibus ſubjunguntur Diſſertatione nona Palatia atque officiales Palatini. Hinc ad reditus atque Reſervata Imperatoris, quæ vel in Jure Sacrorum conſiſtunt, vel circa dignitates & Jura Imperii, aut circa privilegia verſantur, tractatio decurrit, ac ſingula Diſſertatione decima, undecima ac duodecima, additis etiam, quæ cum Electoribus communicata ſunt, juribus, exponuntur. Poſt jura Imperatoris ſequuntur Diſſertatione decima tertia modi, quibus finiatur Imperatoris poteſtas, nec non jura Vicariorum, quæ vel abſente, vel defuncto Imperatore exercentur, quibus Diſſertatione decima quarta materia de Rege Romanorum & Auguſta ſubjungitur. Tertia Pars Status Imperii comprehendit, ubi Diſſertatione decima quinta illi recenſentur, eorumque ordo & qualitas exponitur. Decima ſexta Electorum originem & jura tradit. Decima ſeptima de ſingulis Electoribus ſpeciatim agit. Decima octava & nona Principibus Secularibus & Eccleſiaſticis eſt deſtinata, vigeſima Comites & Barones Imperii, ac vigeſima prima Civitates Imperiales exhibet. Quarta Pars jura Imperii, Comitialia & judicialia, complectitur, hinc Diſſertatione vigeſima ſecunda Comitia Imperii univerſalia & particularia deſcribuntur, vigeſima tertia jura Comitialia examinantur. Diſſertatio autem vigeſima quarta illuſtrandis Judiciis occupatur, ac vigeſima quinta de Matricula, Idiomate, Archivo & Cancellaria Imperii diſquirit. Quinta Pars jura ſtatuum Imperii territorialia & quæ ipſis ratione dignitatis competunt, explanat. Agmen denique claudunt membra Imperii immediata & Vaſalli, qui juris ſunt Longobardici, hinc in Diſſertatione vigeſima ſexta de Territoriis Statuum & Superioritate, vigeſima ſeptima, de ſucceſſione Principum & Comitum, & vigeſima octava, de membris Imperii immediatis

mediatis & Vaſallis diligens & copioſa exhibetur tractatio. Toti operi præmiſit Conſultiſſimus Autor Diſſertationem præliminarem de Jure Imperii in Ducatum Parmenſem & Placentinum. De cetero in Opere hoc concinnando ita ſe verſatum eſſe ait; ut methodo arbitraria uſus a temporibus Ottonis M. inchoaret, ita tamen, ut ob hiſtoriæ connexionem, ad Carolingorum tempora usque progrederetur. Declaravit itaque, quis ſtatus priorum temporum, qua ratione ex monarchica forma ſenſim immutatum Imperium, & quæ mutationis pro temporis ſucceſſu fuerit ratio & quis ſtatus hodiernus. Fundamenti loco ipſi fuerunt fontes hiſtoriarum, Scriptores coævi, Conſtitutiones Imperiales, Diplomata, Leges Imperii fundamentales, ex quibus ſua potius hauſit, quam ex Compendiis & Syſtematibus, licet etiam nonnulla ſibi præiviſſe non diffiteatur. Diſſenſum a reliquis ſcriptoribus non affectavit, ubi vero neceſſitas hoc exigit, ſine pruritu & inſulſis cavillationibus debita & Chriſtianos decente modeſtia, rationibus & documentis ſuffultum contrariam ſe aſſeruiſſe ſententiam amplius admonet, inſimul faſſus, plures quidem ſe inſeruiſſe materias, in Syſtematibus nondum pertractatas, ſupereſſe tamen nonnullas, quæ ob temporis anguſtiam explicari rite non potuerint, imo brevius quædam fuiſſe dicta, de quibus nondum ſatis fuerit inſtructus, operam tamen ſe eſſe daturum, quo defectus hoſce alia occaſione ſuppleat. Speciminis loco pauca adjiciemus. In Diſſertatione tertia de Territorio Regni Germanici ſollicitus Noſter, Germaniam omnem, quæ præcipuam partem Imperii conſtituat, a Galliis Rhetiisque & Pannoniis, Rheno & Danubio fluminibus, a Sarmatis Dacisque mutuo metu aut montibus olim ſeparatam fuiſſe, hodie vero verſus Orientem, Poloniam atque Hungariam, verſus Occidentem Galliam atque Belgium, verſus Meridiem, Italiam & Helvetiorum Reſpublicas, verſus Septentrionem mare Balticum & Daniam habere fines docet. Eam porro antiquitus non in Provincias, ſed populos, quorum prima ætate plures occurrerint, fuiſſe diviſam, media vero ætate in originariam & acceſſoriam, quarum illa Germaniam, quæ fuit temporibus Ottonis M. hæc autem Regna, pro-

vincias & populos, qui poſt illa tempora acceſſerint, complectatur, diſtingui ulterius oſtendit. Sub Germania Originaria, ex doctrina Noſtri, reperiuntur Franci, Alemanni, Bavari, Thuringi & Saxones, quibus ob pactum inter Henricum Aucupem & Carolum Simplicem Gallorum Regem initum, acceſſerunt Lotharingi. Singulos illos populos ſpecialius deinde perſequitur, ac de Terris Slavorum, de Friſiis & Terra Rhenenſi nonnulla inſpergit; in quarta vero Diſſertatione acceſſiones Germaniæ expendit, ac nominatim de Regno Arelatenſi, Slavis Orientalibus, Bohemia, Maſovia, Dania, Hungaria, Gallia, Hiſpania, Anglia, Boruſſia & Livonia diſſerit, adjiciens, quod pleræque illæ Provinciæ, quæ Germaniæ acceſſerint, ab ejusdem finibus iterum fuerint avulſæ, & quod aliæ ſint, quæ ab Exteris vel Statibus etiam eximantur atque ab immediata ejus ſubjectione abſtrahantur, cujus exemtionis eum eſſe effectum ait, ut tales Provinciæ exemtæ Landſaſſiatus quidem jura plerumque ſaltem obtineant, ita tamen ut poſſeſſores iisdem Imperii juribus in terris exemtis utantur, quibus priores domini; teneantur etiam ad easdem præſtationes, quæ ante exemtionem terras exemtas ſequebantur, niſi vel ex ſingulari Privilegio, vel etiam præſcriptione illas ſine onere obtinuerint. Diſſertatio vigeſima ſexta Territoria Statuum & ſuperioritatem exhibet, ubi quidem Noſter in immediata & mediata, in feudalia & allodialia, in pura & mixta, in Eccleſiaſtica & ſecularia illa diſtinguit, ac inter alia obſervat, quod Ducatus & Principatus nulli reperiantur allodiales, bene vero Comitatus, qui vel pure ſint tales, vel pluribus allodiis intermixti; illorum exemplum præbere dicit Comitatum Hoenzolleranum, Oetingenſem, Hungenſem & Laubacenſem Solmenſium, Sarwerdenſem, Dynaſtiam Homburgenſem & Comitatum Wartembergicum, horum vero plura exempla, ac inter ea Comitatum Hanovienſem & Hachenburgicum occurrere docet. Superioritatem diſtinguit Conſultiſſimus Autor in nudam & Territorialem, illamque in juribus Majeſtati proximis, quæ ſinguli Status moribus & conſenſu Gentium exerceant, etſi Territorium immediatum non poſſideant, conſiſtere, hanc vero a Statibus in Territoriis

ritoriis exerceri aſſerit, ac de ejus indole, origine & juribus ſpecialius deinde disquirit.

LIBANII SOPHISTÆ EPISTOLARUM adhuc non editarum Centuria Selecta, cum verſione & notis JO. CHRISTOPHORI WOLFII Prof. Philoſ. Witteberg.

Lipſiæ, apud Jo. Frid. Gleditſch & Filium, 1711, 8.
Plag. 22.

JAm diu eſt, quod Viri Græcis literis exculti Libanio principem inter Græciæ Scriptores locum reliquerunt, & in colligendis, quæ in Codicibus manu exaratis latebant, monimentis ejus aſſidui fuerunt, eo conſilio, ut in lucem ea proferrent. Neque materia aut occaſio huic labori defuit, inprimis ſi epiſtolis aliquod pretium ſtatui debet, quas negligere non ſolent, quibus perſuaſum eſt, eas non minus ingenium quam dictionem Scriptoris legentibus prodere. Libanius autem, ſi quisquam alius, in epiſtolis ſcribendis diligens fuit, quod ipſe cum alibi, tum in Vita ſua, teſtatur, ut mirum ſit Frider. Morellum, non indiligentem nec infelicem ceteroquin Operum Libanii editorem, perpaucas, quæ vix ſpeciminis loco ſufficere poterant, in lucem protuliſſe. Cumque non deeſſent, qui illarum deſiderium ægre ferrent, exſtiterunt nonnulli, ſpeciatimque Leo Allatius, Henricus Valeſius, Laur. Normannus, Ill. Ezech. Spanhemius, alii, qui ſpem illarum eruditis ſubinde facerent. Neque tamen deſtinata illi executi ſunt, ſed provinciam hanc vacuam reliquerunt poſteris, ex quibus nunc doctiſſimus Editor negotium hoc aggreſſus eſt. Copia ipſi, quod in Præfatione refert, trecentarum Libanii epiſtolarum in præſtantiſſima Oxonienſium Bibliotheca Bodlejana facta eſt, quas cum in proprium uſum primum exſcripſiſſet, nunc earundem Centuriam unam, ſalivam quaſi moturus, in lucem edendam cenſuit, neque reliquas publico inpoſterum invidebit. Quod ad præſentem Centuriam ſpectat, eam, quod diximus, cum ceteris ex Bodlejanis Codd. deſcripſit Editor, atque adeo aliorum Codicum

ſubſidio deſtitutus ſubinde neceſſitatem ſibi impoſitam vidit ex ingenio medicinam illis locis faciendi, qui ab antiquitate vel librariorum negligentia male habiti videbantur. Interdum etiam ſuccurrit hærenti Collectio epiſtolarum Libanii Latina a Franc. Zambicario inſtructa & a Jo. Sommerfeldio Cracov. 1504, 4 edita. Illa tamen perpaucas habet ex iis, quæ nunc prodeunt, epiſtolas, & cetera quidem barbara & inepta eſt, niſi quod interdum germanæ lectionis veſtigia accurate res circumſpicienti oſtendat Apparet hoc inprimis ex prolegomenis Editoris, in quæ maximam partem animadverſionum & emendationum ſuarum retulit, quarum copia ipſi ex comparatione, cum Latina iſta interpretatione inſtituta, ſubnata fuit. His igitur præſidiis inſtructus Cl. Editor inſtitutum ſuum ita perſecutus eſt, ut contextum, quoad ejus fieri poſſet, integritati vindicaret, interpretationem Latinam, ad ſenſum magis quam ad verba relatam, ex adverſo adderet, ac denique in ſubjectis notis lucem Scriptori, nunc mentem interdum, quod in epiſtolis uſu venit, obſcurius expreſſam fuſius, collatis ceteris Libanii ſcriptis, explicando, nunc de vocum phraſiumque proprietate & efficacia cum cura differendo, nunc denique locutiones veterum, nominatimque Homeri, ad quas ſæpius Sophiſtarum exemplo alluſit, in medium afferendo, affunderet. Interdum etiam operam dedit, ut Sacri Codicis dictionem ex phraſibus Libanianis illuſtraret, & aliorum Scriptorum locos depravatos integritati reſtitueret. Totam Collectionem Præfatione munivit, quæ inter cetera notitiam ſuppeditat illorum Virorum, ad quos Libanius epiſtolas ſua dedit. Sine hac enim fieri vix poſſe cenſuit, ut, quid ſibi vellet Scriptor, curioſus Lector ſatis aſſequeretur. Epiſtolæ ipſæ maximam partem ita comparatæ videntur, ut diverſa hiſtoriæ Civilis & Literariæ, nonnunquam etiam Eccleſiaſticæ, capita ex illis illuſtrari poſſint. Epiſtola V ad Themiſtium data præterquam quod de Harpocratione Rhetore exponit, mnifeſte prodit, quanta fuerit apud Libanium Themiſtii exiſtmatio. De Nicomedia inexſpectato terræ motu ſubverſa, & Hierocli æque ac Ariſtæneto, Libanio amiciſſimis, exitium afferente, ep. VI & LII conqueritur. Ep. VII oſtendit,

oſtendit, quis animus Libanio & aliis fuerit, cum de Juliani nece triſtis nuncius afferretur. Ex eadem intelligitur, binas civitates, quas Editor in notis Antiochiam & Alexandriam vel Cæſaream certe fuiſſe ſuſpicatur, gaudii ſigna luculenta edidiſſe. Ep. IIX argumento eſt, Julianum Imp. Libanio permultum tribuiſſe, ac eadem opera exponit occaſionem & fortunam Orationis, quæ in laudem præſentis Juliani habita adhuc legitur Tomo II Operum p. 173. Omitto perſequi ceteras non minoris momenti epiſtolas, inter quas princeps locus tribuendus eſt LXX & LXXVII, ad Belæum in Orionis cujusdam gratiam ſcriptis, qui, cum ad Chriſti ſacra ſe convertiſſet, indignis modis, quæſito ſacrilegii ab eo perpetrati prætextu, tractatus fuit. Eo enim loco Libanius injuriam homini factam, tanquam Diis ipſis diſplicentem, graviter improbat, ac veretur, ne hoc modo Marcus quidam redivivus, de quo hiſtoriæ Eccleſ. Scriptores Chriſtiani exponunt, ſiſtatur, qui, cum vexationes omnes conſtanter & fortiter religionis cauſa pertuliſſet, tandem dimiſſus, omnium admirationem in ſe converterit. Supereſt, ut ex notis ſpecimina quædam expromamus. In illis p. 1 varii Philoxeni ex antiquitate commemorantur, quibus addendus eſt Libanii diſcipulus, de quo ep. ejus II magnam ſpem facit doctrinæ ac facultatis dicendi. Ad eandem ep. vox γνώμη exponitur, quæ cum eo in loco προαίρεσιν ſive *animi propoſitum* denotet, alibi nunc de *inventione* Rhetorum, nunc de *Deo*, nunc de *agrorum limite* uſurpari ſolet. Ad ep. III p. 5 oſtenditur, vocem ἀδάμας eo in loco non de *lapide* ſed de *ferro* accipiendum eſſe, ac propterea ἀδαμάντινον ſignificare, quicquid firmum & maxime munitum ſit. Ad ep. VII p. 17 νέφος & *nubes* pro *multitudine* ab utriusque Linguæ Scriptoribus crebro adhiberi demonſtratur, laudatis aliis, qui id ex profeſſo egerint, Autoribus. Ad ep. VIII p. 21 illa loquendi ratio, qua Græci dicunt κίνησιν κινεῖσθαι diligenter explicatur. Ad ep. XIII p. 31 de proverbio Græcorum agitur, quo dici ſolet λυδὸν εἰς πεδίον προκαλεῖς de eo, qui alterum laceſſit ad id præſtandum, quod ſua ſponte & non provocatus agit. In ep. XVI p. 38 Athenienſium urbs κατ' ἐξοχὴν πόλις vocatur, ubi in notis alia urbis hujus elogia,

Græciæ Scriptoribus recepta, in unum collata cumulum videbis, ſicut p. 132 urbis Romæ tituli proferuntur, quæ nunc πόλις βασιλὶς & βασιλεύουσα, nunc *Dea terrarum* & *Regina gentium* &c. appellatur. Ad ep. LXXXIX p. 272 proverbium Græcorum, πάντα λίθον κινεῖν explicatur, eademque opera Apollonii epiſtolæ VII p. 387 Opp. Philoſtrati noviſſimæ, minus recte hucdum intellectæ, lux accedit. Locus ita habet: πάντα φασὶ δεῖν τὸν ἔμπορον κάλων σείειν· Ἐμοὶ δὲ εἴη τὴν ἁλιὰν τρυπᾶν ἐν Θέμιδος οἴκῳ. Utrinque proverbialis loquendi ratio eſt, quarum prior reſpondet Latinorum φράσει *omnem lapidem movere*, poſterior autem idem ſignificat, quod Perſius Satyra V dixit *terebrare ſalinum*. Ultimo loco id videtur commemorandum, quod in calce Voluminis appendicis loco ex MS. Biblioth. Bodlejanæ CCXIX ingens lacuna, quæ Orationem Libanii in Juliani Imp. Necem p. 300 Tomi II Opp. hactenus afflixit, nunc demum Græce ſuppleatur. Latina interpretatio in aliud tempus rejicitur, ſimulque ſpes fit aliarum Libanii Orationum, quæ lucem nondum viderunt, ex tenebris protrahendarum.

ALPHONSI HUYLENBROUCQ SOCIEtais Jeſu vindicationes, adverſus famoſos libellos quamplurimos, & novam ex iis compilationem ſub titulo Artes Jeſuiticæ.

Gandavi, ex Typogr. Mich. Graet, 1711, 8.
Alph. 1.

Libri hujus mole non magni ſcopus in univerſum eſt, ut variis Scriptis, quibus Societatis Jeſu vel doctrina, cumprimis circa mores laxior, vel ingenium & mores perſtringuntur, obviam eatur, labesque Societati aſperſa detergatur. Quod argumentum nemini non, quibuscunque partibus addictus ſit, gratiſſimum eſſe poteſt, cum navata in eo opera notitiam ſaltem ejus generis ſcriptorum liberaliter ſuppeditet. Ita autem

Cap. I. ea defunctus eſt Autor, ut, poſt præmiſſam ſatis acrem invectivam, adverſus Autorem libelli, qui titulo *Artium Jeſuiticarum* inde ab A. 1703 iteratis editionibus verſionibusque lucem adſpexit,

xit, quod ſæpius caſtigatas calumnias ex parum idoneis moni-
mentis repetiverit, in claſſes quaſi diſtribuat Societatis aggreſſo-
res, qui ſtylo ipſius partim Hæretici fuerint, partim Apoſta- Cap. II.
tæ eus ordinis, partim Catholici non ſatis inſtructi, quibus
omnibus variæ obſervationes generales ad excuſandam Socie-
tatem pertinentes opponuntur, & catalogus Scriptorum Apo-
logeticorum pro Societate ſubjungitur. Inde initio ducto a P.
Molinæi Catalogo traditionum Romanarum, quod opuſculum
Genevæ A. 1632 primo lucem adſpexit, & fontem præbuiſſe cre-
ditur Autori plerisque ejus generis ſcriptis, quibus a Janſeniſtis
Jeſuitæ impetiti fuere, ordine cetera percenſet, quæ partim
decretis Pontificiis, partim ſummorum Principum edictis da-
mnata oſtenduntur. Accuſationes vero iis comprehenſæ,
partim ex male citatis & intellectis autorum locis, par-
tim ex optime dictis & male reprehenſis, partim ex privato-
rum ſententiis & factis toti ordini imputatis, oriri oſtenduntur:
quod tamen in paucis fere fit, ſpeciminis, ut Autor vult, loco, ex
quibus cetera etiam ſuſpecta reddantur. Inprimis vero oſten- VII.
ditur Societatem dictis ſummorum Pontificum ſemper obaudi-
entem fuiſſe, & falſo rebellionis adverſus ea accuſari. Propo- VIII.
ſitiones etiam ab eis damnatas præcipuos Societatis Scriptores,
etiam antequam damnarentur, rejeciſſe, poſt damnationem vero
totam Societatem repudiaſſe, falſumque eſſe quicquid in contra-
rium ab adverſariis hic afferatur. Et tamen ex peſſimis hujus- IX, X.
modi accuſationibus novum iſtum libellum de *Artibus Jeſutai-
rum a Janſeniſticæ* partis hominibus conflatum eſſe deprehendi.

Des Herrn von B. Schrifften ꝛc.

i. e.

DOMINI DE B. SCRIPTA QUOTQUOT colligi hactenus potuere, partim proſa, partim verſa oratione compoſita.

Lipſiæ, apud Jo. Frider. Gleditſch & Fil. 1711, 8 maj.
Alph. 1 pl. 10 & pl. æn. 3.

Inter eos, qui in promovenda vernaculæ noſtræ puritate ope-
ram ſtudiumque hactenus poſuere, principem utique locum
meretur

meretur Vir Illuſtris atque Excellentiſſimus Johannes de Beſſer, Reg. Maj. Boruſſ. primus ceremoniarum Magiſter & Conſiliarius intimus, nec non Magiſter ceremoniarum ordinis aquilæ nigræ, qui, ſive proſæ orationis decus ſive carminis elegantiam ſpectemus, parem hodie inter Germanos habet neminem. Quo majores itaque gratias debemus Operum horum Editoribus, qui quicquid vel typis excuſum vel calamo exaratum ex Amicorum ſcriniis colligere potuere, impetrata demum ab Illuſtri Autore venia, publici juris fecere. Habes itaque hic non tantum præfationes quasdam & deſcriptiones pomparum, tum nuptialium tum exequialium, aliaque proſa oratione compoſita, verum & carmina omnis generis elegantiſſima, panegyrica, heroica, lugubria, nuptialia, amatoria, miſcellanea. Ut de illis, quæ ſoluto ſermone conſtant, nihil dicamus, in quibus vitæ conjugis Beſſeriæ, natæ Kühlweiniæ deſcriptionem p. 242 vix ſine lacrymis legas, carmina certe haud ſatis poſſumus commendare, quæ & leniter fluunt ſuaviterque, nusquam hiſpida aut tortuoſa, & ita limata ac ſententiis referta ſunt, ut ne vocula quidem usquam fruſtra vel propter rhythmum (quod Germanis Poetis admodum ſolenne eſt) adhibita deprehendatur. Præterea vero hoc habet præcipuum Illuſtris Autor, quod in aula Boruſſica, omnis elegantiæ & cultus ſtudioſiſſima, inde a juventute verſatus eſt, Cæſarem, Ciceronem, Virgilium, Horatium, Ovidium, Claudianum, Quintilianum, et e recentioribus Buſſium Rabutinium, Fleſcherium, Boilavium, Racinium, Benſſeradium & Ruffenſem Comitem imitatus, quos pariter in magnorum Principum aulis profeciſſe conſtat. Atque hinc porro ſingulare pretium ſcriptis Beſſerianis accedit, cum pleraque res magnas publiceque geſtas complectantur, quæ adeo non tantum delectant, verum & proſunt, maxime iis qui de rebus a Boruſſis hic illic fortiter feliciterque geſtis cupiunt erudiri: quo ſpectant e. g. panegyricus in Fridericum Wilhelmum & alia, quæ ſub Heroicorum titulo hic comparent, leſſus in Ludovicum Marchionem Brand. A. 1687 defunctum, & carmen in nuptias Johannis Georgii IV El. Sax & Eleonoræ Erdmuth Ludovicæ. Ceterum non minus amatoriis, quam heroicis carminibus ſcribendis

ſcribendis aptus eſt Ill. Autor, quandoquidem jam pridem omnium plauſum meruit ſuaviſſimum poema, quod *Sinus amantium* inſcripſit p. 435, ut alia omittamus. Nec tacendum denique, intentatum hactenus Germanis carmen, quod inter choreas (*balets danſez*) adhibent Galli, tanta prudentia aggreſſum eſſe Noſtrum, ut haut invidendus Gallis amplius videatur egregius hujus carminis artifex Iſaacus de Benſſerade, ex quo Germanis in eo carminis genere feliciſſime præivit Johannes de Beſſer. Unum publico nomine obteſtamur Virum ſummum, ut & alia, quæ in ſcriniis adhuc ſervat, ſcripta luce digniſſima & ea imprimis quæ de decoro ceremoniarum tum uſu quotidiano comperta habet, tum ex elegantiſſima, qua inſtructus eſt, Bibliotheca collegit, publici juris faciat.

MARTINI SCHRADERI D. CONSIL. Elect. Brunſv. Luneb. Senatus Populique Hildeſ. Syndici in patria primarii, Conſiſt. Directoris, de Cauſis Fori Eccleſiaſtici Tractatus ex Jure Communi, Civili & Canonico, nec non Conſtitutionibus ac obſervantia Eccleſiarum, imprimis vero Evangelicarum, deductus.

Guelpherbyti, ſumptibus Godofredi Freytag, 1710, 4.
Alph. 1 pl. 17.

SEcunda hac vice Tractatum hunc, atque adeo multo auctiorem & correctiorem, ut ederet Conſultiſſimus Autor, rationes habuit ſane haud leves. Diligenter enim providendum eſt, ne pomœria ſua ad alias cauſas Conſiſtoria extendant, quam quæ ſua natura ad illa pertinent. Refert autem illas ad tres claſſes; prima eſt de eis, quæ ratione cauſæ ipſius ad illa ſpectant, altera earum, quæ ratione perſonæ, ac tertia denique, quæ ratione utriusque. Ad primam claſſem referuntur ſuo jure ac primo loco cauſæ matrimoniales. Et harum evolutioni copioſam certe elaborationem impendere non dedignatus eſt Conſultiſſimus Autor, ita ut maximam partem Tractatus ſolæ illæ exhauriant. Tametſi enim totam doctrinam includat aphoriſmis mira brevitate concinnatis, diffundit ſe tamen in

annotationibus, et ſingula pene verba illuſtrat nunc obſervationibus & remiſſionibus, nunc veluti commentarium ſuperaddit. Recentiſſimorum enim JCtorum non tantum ſententias recitat, ſed & plurimorum Conſiſtoriorum & aliorum Collegiorum Juridicorum reſponſa, certis Caſibus illuſtrandis, cum Lectore communicat, quodque inprimis ad laudem Conſiſtorii Reipublicæ Hildeſienſis multum facit, tantum non ubique exempla Hildeſienſis fori ſecundum Statuta illius inſerit, & obſervantias ibi receptas exponit. Qua in re induſtriæ ſuæ fructum uberrimum tulit, utpote laudatiſſimi illius Conſiſtorii Director per annos plusquam tredecim. Sed & hac occaſione innotuit nobis, Autorem ipſum eſſe Vindiciarum & Aſſertionis Libertatis, pro civitate Hildeſienſi ejusque Jure circa Sacra & Conſiſtorii ſimul, quas Senatus Hildeſienſis anno 1700 & 1706 publicis typis exſcribendas curavit. Quumque jam tum A. 1696 opponerentur illi Vindiciæ in puncto Gravaminum Eccleſiaſticorum, Anti-Vindicias Statuum Provincialium Evangelicorum memorat editas fuiſſe, ubi ejus ſententia contra partem adverſam latius defendatur. Poſt Cauſas Matrimoniales ſequuntur Cauſæ Decimarum, Cauſæ quæ concernunt Jus Patronatus, Cauſæ Præbendarum & Salariorum Clericis competentium, Cauſæ Voti & Juramenti, Cauſæ Piæ, Cœmiteriorum & ſepulchrorum, Natalium & Legitimationis partus, immunitatis Eccleſiæ, miſerabilium perſonarum, nec non denegatæ Juſtitiæ, ſecundum Canones ſcilicet, quod tamen ad Status Imperii non pertineat, Cauſæ Delictorum & Pœnæ Eccleſiaſticæ. His poſitis, Claſſis ſecunda & tertia brevioribus aphorismis abſolvuntur, quandoquidem ex anterioribus capitibus maximam partem dependeant. Ceterum quæ occaſione hujus operis ad nos ſcripſerit Vir Conſultiſſimus Chriſtfridus Wæchtlerus, Suppl. Tomo V Sectione IV leguntur.

Eigentliche und wahrhafftige Abbildung der alten und neuen Griechiſchen Kirche.

i. e.

i. e.

D. JOH. MICH. HEINECCII VERA DELIneatio Eccleſiæ Græcæ quoad antiquum præſentemque ſtatum, continens Hiſtoriam dogmatum & rituum, tribus Partibus diviſam, una cum Appendice Monimentorum bonampartem hactenus ineditorum, additis Iconibus & Indicibus neceſſariis.

Lipſiæ, ſumtibus Joh. Frid. Gleditſchii & Filii, 1711, 4 Alph. 7 & Fig. æn. 16.

VIr ſumme reverendus & doctiſſimus operis hujus Conditor, plurimis ingenii pariter ac hiſtoriæ monimentis editis perquam clarus, atque in his ipſis Actis aliquoties merito laudatus, novum ſibi decus e præſenti Eccleſiæ Græcæ delineatione quæſivit, quam Potentiſſimo Boruſſorum Regi FRIDERICO I ejusdemque Sereniſſimæ Conjugi SOPHIÆ LUDOVICÆ ideo dedicat, quod ambo ſingularibus ac plane regiis beneficiis Eccleſiam Græcam hactenus ſublevarunt. Jam excellentiſſimus Autor inſtituti ſui rationem in ipſius Operis Præfamine ſatis equidem explicuit: at quo tamen illud tanto magis pateat, juxta eruditiſſimi libri ductum quædam delibabimus, illud quidem a benevolo Lectore antea pacti, ut multo ſibi plura & excellentiora ex ipſa lectione polliceatur.

Partis primæ Cap. primum Helleniſmum late patentem, & omnes prope gentes complectentem, ſimul vero natam paulo poſt diſtinctionem Eccleſiæ Latinæ & Græcæ, hujusque origines, puritatem doctrinæ ad Seculum V conſervatam, rituum ſimplicitatem, diſciplinæ & exercitiorum integritatem ita tradit, ut merito Eccleſia Græca Filia Apoſtolorum primogenita dicatur. Caput II de prolapſione illius, erroribus, rituum multitudine, corruptione diſciplinæ, miſero Sacerdotum Præſulumque ſtatu refert, inſerto accurato Epiſcopatuum per omnes Provincias Catalogo: de ambitione porro Præſulum, Laicorum impietate ex nimia proſperitate nata, de ceremoniis e ſuperſtitione Judaica hauſtis, de contentionibus & Sectis Neſtorianorum, Eutychianorum, Jacobitarum, Armenorum, Mono-

p. 6.

p. 32 & ſeqq.

theletarum, Maronitarum, Habeſſinorum, Coptitarum, Mahu-
medanorum: quæ omnia ex optimis quibusque atque rariſſimis
vetuſtis æque ac recentioribus Scriptoribus, prudenti ſelectu
habito, hauriuntur. Ad calcem capitis de damno Theologiæ
p. 115. Scholaſticæ, aliis etiam integerrimis Viris dudum deplorato,
memoratu digniſſima adjunguntur. Capite tertio magna dili-
gentia lites Eccleſiæ Græcæ cum Romana de Paſchatis celebra-
tione per Victorem Pont. Rom. excitatæ, de Primatu ambabus
partibus expetito, & a Joanne Jejunatore flagrantius deſiderato,
ſed a Gregorio M. repreſſo, & nihilominus tamen paulo poſt
a Romanis Pontificibus arrepto: tum turbæ Iconomachicæ,
& Photianæ, per Michaelem Cerularium revocatæ: fraudes
Pontificum R. in Expeditionibus Sacris ſatis detectæ: unionis
conſilia Florentiæ agitata, ſed a Græcis ſpreta: Huſſitarum
amicitia Græcis expetita, eorundemque cum Melanchtone &
209. Tubingenſibus literarum commercia: Cyrilli Lucaris geſta,
fata, viciſſitudines: ejusdem in Sectam Reformatam ſtudia in-
felici tandem exitu terminata: Cyrilli Contari vita mores-
que infames: Parthenii in Reformatos odia: Religionis Refor-
matæ apud Moſchos incrementa Græcis inviſa, liberiusque exa-
gitata, et Conciliationes a Romanis Græcis oblatæ, exponuntur.
Caput IV ſedulam ſibi contemplationem poſcit, quandoqui-
dem tradit, qua ratione in lectione librorum ad cognoſcendum
Eccleſiæ Græcæ ſtatum facientium ſit verſandum: tum quod ju-
dicium ferat Noſter, quid de confeſſionibus Græcorum ſit ſta-
tuendum, quotque earundem hodie extent.

Parte ſecunda Capite I veterum recentiorumque Græcorum de Scriptura S. ſententiæ panduntur, veteribus Græcis Scripturam S. vernaculæque uſum præferentibus, recentibus ita a majorum more alienis, ut Concilia & Traditiones admittant vel præferant, linguam ignotam tolerent, quin etiam Laicos ab Oraculorum S. lectione plane prohibeant. Caput II amborum ſententias de SS. Trinitate, Divinitate Chriſti, duarum naturarum adoratione, de Angelorum ſanctarumque imaginum cultu ſiſtit, et quantum recentiores in objecto cultus religioſi aberraverint, oſtendit. Cap. III doctrina eorum de imagine Dei

in

in homine,de Peccato,Lege,Libero Arbitrio,quamque ea hodie ſit obſcura, nec ſatis legentibus pervia, enarratur. Capite IV oſtenditur, Officium Servatoris Mediatorium a Græcis modernis minus recte explicari, dotesque per Chriſtum in nos derivatas, per requiſitionem bonorum operum & ſatisfactionis a parte hominis quodammodo labefactari. Cap. V doctrinam Græcorum recentiorum de Gratia Vocationis, Illuminationis, Regenerationis, Juſtificationis, Sanctificationis, ambiguam & omnibus prope contendentium partibus acccommodatam ſiſtit. Cap. VI doctrinam veterum & novam de Mediis Gratiæ ſeu Sacramentis,eorumque occultatione, de Sacramentis itidem Confirmationis,Ordinis,Extremæ Unctionis, Pœnitentiæ,Matrimonii, Baptiſmi Hæreticorum, infantum, ejusque dilatione, ſub SS. Trinitatis nomine adminiſtratione, neceſſitateque: de Sacramento Cœnæ etiam infantibus dando, Communione ſub utraque, aquæ mixtura, reali præſentia, frequenti uſu, virtute & ſacrificio ediſſerit, recentiorum errores autem expugnat. Caput VII Pœnitentiæ & Fidei dogmata explicat, a quibus recentiores defeciſſe, oſtenditur, ideo quod pœnitentiam liberi arbitrii viribus adſcribant, partes ejus parum accurate conſtituant, temereque augeant, fidem vero plane excludant. Cap. IIX,quid de Eccleſia ſentiant, declarat: caput nempe illius eſſe Chriſtum non Pontificem, Eccleſiæ ſigna Verbum & Sacramenta, Mahumedem Antichriſtum. Cap.IX de Mortuorum Reſurrectione, Vita æterna & Damnatione inſcribitur, quibus Articulis recentiores medium animæ ſtatum,interceſſionem pro mortuis,quietis æternæ usque ad diem Judicii procraſtinationem addiderant.

p. 145. §. 16.

Pars Tertia publicum cultum & ritus deſcribit: unde Capite I varia Clericorum nomina dignitatesque cum veſtitu cuique proprio accurate explicantur. Cap. II loca ſacra, & templa depinguntur, Seculo ſecundo nota, ſplendore poſt Conſtantini M. tempora vero aucta. Accedit delineatio altarium, enumeratio reliquiarum, effigies amborum Baptiſteriorum, Portarum, Organorum & ſi quæ alia ſcitu memoratuque digna. Cap. III de Feſtis Judæorum & Chriſtianorum, de die Solis ejusque cultu,Feſto Paſchatos,Pentecoſtes,Circumciſionis, Epiphaniæ, Aſcenſionis, Diebus Martyrum, Demetrii, Chryſo-

 ſtomi,

norum prelo ſubjicere parat; et Paulus Bernardus Calvus, Chirurgus, qui jam pridem Chirurgiæ Partem I de tumoribus edidit, nunc Partem II de vulneribus procudet. Denique tacere non poſſumus, ex Monte Regali, urbe Siciliæ, nuntiari, Virum doctiſſimum Michaelem del Giudice (cujus *Annotationes ad Auguſtini Inveges Apparatum Præliminarem ad Annales Siciliæ* Panormi 1709, 4 prodiere) tres Tomos *Scriptorum Rerum Siculorum* imprimendos publice offerre Typographis, quorum priores duo hactenus ſparſim edita, Fazelli nempe, Aretii, Nigri, Ritii, Falcandi, Curopalatæ, Malaterræ, Fulconis Benevent. Alexandri Abb. Cœl. Romualdi, Richardi a S. Germano, Beſoldi, Valguarneræ, Gualterii, Cluverii & Theodoſii Diaconi opera, tertius vero inedita comprehendet, qualia ſunt Bartholomæi Neocaſtrenſis *Hiſtoria Siciliæ ſub Carolo Andegavenſi & Petro Arragonio*, tum Nic. Specialis *Hiſt. Siciliæ ad A. 1555*, ut & Simeonis Leontini *Chronicon Regni Siciliæ* & quædam Anonymorum *Chronica*, nec non ipſius Editoris *Breve Chronicon omnium Siciliæ hiſtoriarum a Diluvio ad noſtra tempora*, *Continuatio* item *hiſtoriæ Fazelli* & *Citationes locorum omnium, ubi de re aliqua Sicula Autores ſcripſerunt.*

LIBRI NOVI.

THe Rights of the Clergy of the Chriſtian Church; by Tho. Bennet. *London, for James Knapton, 1711, 8.*

A Vindication of the Church of England from the Aſperſions of a Late Libel intiled: Prieſtcraft in Perfection; *by a Prieſt of the Church of England. Lond, by W. B. for R. Wilkin, 1710, 8.*

The true Churchman and Loyal Subject. Lond. for J. Morphew, 1710, 8.

Sacerdotal Powers: or the Neceſſity of Confeſſion, Penance and Abſolution; by the Author of Lay Baptiſm invalid. *Lond. for H. Clements, 1711, 8.*

The Diſſenters repreſented and condemnd by themſelves on the Points of the vocation of their Miniſtry, the Conſtitution of their Churches and their Separation from the Church of England. Lond. for H. Clements, 1710, 8.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ
Calendis Martii, Anno MDCCXII.

FOEDERA, CONVENTIONES, LITERÆ & cujuscunque generis Acta Publica Anglicana; cura THOMÆ RYMER.
Tomus IX.

Londini, apud A. & J. Churchil, 1709, fol.
Alph. 10 plag. 5.

RECenſuimus ultimo loco M. Jun. 1711 p. 239 Tomos VII & VIII & cum iis Henrici IV Hiſtoriam abſolvimus, nunc ad Henricum V progredimur, qui rebus domi foriſque geſtis immortale nomen meruit. Is *pace Regis* ex more *proclamata*, peractaque Coronatione, ad Teſtamentum paternum curas convertit, in quo, conſtitutis quibusdam executoribus, de bonis relictis creditoribus prius ſuis ſatisfieri juſſerat, quam legatariis aliquid dinumeraretur, vel pils cauſis impenderetur. Aſt cum ad hæc omnia Regis bona non ſufficerent, & executio adeo teſtamenti impediretur, bonaque proinde venditioni publice exponi deberent; Henricus V ea æſtimatione facta ad ſe recipit, executoribus dictis pretium illorum ſolvere promittens, ut inde pro debitis a patre contractis ſatis fiat. Fervebat eo tempore in Anglia negotium religionis, quod acriter adverſus *Wicleſitas*, vel, ut tum communiter appellabantur, *Lollardos* agitabatur. Celebris eſt inter hujus ſectæ homines *Johannes OldCaſtellus*, miles, ad quem quæ pertinent, paulo accuratius ex Archiepiſcopi Cantuarienſis epiſtola ad Epiſcopum Londinenſem enarrabimus. Accuſabatur ille, quod protegat, defendat & recipiat hæreticos, in certis quibusdam Diœceſibus eos ad prædicandum transmittat, & prædicationibus

Pag. 1. 9. 46. 61.

interſit, gladii etiam ſecularis potentia contradictores compeſcat, de Sacramentis, altaris nempe & pœnitentiæ, peregrinationibus, adorationibus imaginum & clavibus aliter ſentiat, quam Eccleſia Romana. Attamen, quoniam Regis erat familiaris, ad ipſum primo rem deferebat Archiepiſcopus, & cum hic privata commonitione nil profeciſſet, citabatur ad Præſulem. Reus vero nuntium, qui citationem ferebat, ad ſe non intromittere, quapropter per edictum citatio bis repetebatur, nec tamen prius comparebat, quam Regis juſſu captivus adduceretur. Ibi fidei ſuæ confeſſionem editurus, teſtabatur, primo *ſe nunquam aliter induxiſſe in animum, quam ut firma fide omnia Dei Sacramenta amplecteretur, quæ ab ipſo ad uſum ſuæ Eccleſiæ ſint tradita.* Dein de *Sacramento Altaris* profitebatur, credere ſe, quod *illud exiſtat corpus Chriſti ſub panis ſpecie, & quidem id ipſum, quod a Maria natum, pro nobis crucifixum ſit* &c. De *pœnitentiæ Sacramento, apprime neceſſariam ad ſalutem peccatricis vitæ correctionem, talemque ſubeundam pœnitudinem ex vera confeſſione, indiſſimulata contritione, [illegible]timaque ſatisfactione, qualem divinæ præſcribant literæ.* De *imaginibus, eas non meræ fidei eſſe, ſed permittente Eccleſia in uſum irrepſiſſe, ut laicis ſubſerviant pro Calendario, cujus admonitu pia exempla facilius reminiſcerentur. Ceterum ſiquis ſimulacris eum cultum exhibeat, qui ſoli Deo debeatur, eum criminaliter peccare in Deum.* Denique de *peregrinationibus* ad loca ſancta ſtatuebat, ex iis nec ſalutem exſpectandam impingentibus in præcepta Dei, nec juſte viventium beatitudini earum intermiſſionem ullo modo obeſſe. Cum ita mentem ſuam declaraſſet Old-Caſtellus, nonnulla vero adhuc obſcura viderentur judicibus, qui ulteriorem eorum explicationem urgebant, ille, *ſe aliter prædicta declaraturum*, negabat, quin etiam paulo poſt haud obſcure prodebat, *ſe autoritatem Papæ, Cardinalium, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum cæterorumque Eccleſiæ Prælatorum in determinandis rebus fidei haud admittere.* Ad hæc, cum judices mora conceſſa ipſi certos quoſdam Articulos proponerent, quibus poſt aliquot dies reſponderet, is ſpatio hoc elapſo tanta cum conſtantia comparuit, ut abſolutionem Eccleſiæ offerenti Cantuarienſi diceret, *quod nullam in hac parte abſo-*

abſolutionem peteret ab illo, ſed a ſolo Deo. Et tum quidem *tranſſubſtantiationem* diſerte negavit, addens, aut S. Eccleſiam ita de hac re non ſtatuiſſe, aut ſi ſtatuerit, feciſſe contra Scripturam. Ad *pœnitentiam* confeſſionem coram ſacerdote minime requiri, ſed ſola contritione peccata poſſe deleri. *Adorationem* S. Cruci haud præſtandam, ſed ſoli Domino, qui ab ea pependerit, *Papam* denique eſſe *Antichriſtum* & quidem caput ejusdem, Archiepiſcopos, Epiſcopos & Prælatos membra, fratres caudam. Hac iterum edita Confeſſione, alta voce manibus expanſis alloquendo circumſtantes dixit: *Iſti qui judicant & volunt damnare me, ſeducent vos omnes & ſe ipſos, & vos ducent ad infernum, ideo caveatis ab eis.* Hoc facto demum ſententia excommunicationis adverſus eum lata, ipſeque ut hæreticus judicio ſeculari fuit relictus. Videtur tamen poſtea e carcere dilapſus, ſiquidem Rex illi, cujus conſilio vel indiciis Old-Caſtellus captus fuerit, 500, ei vero, qui capiat ipſe, 10000 Marcas, civitati autem vel villæ Pag. 89. per quam detentus fuerit, immunitatem a tributis pro pretio proponit. Sicut autem plerumque in religionis reos civilia 119, 129, 170, quoque crimina conferuntur, ita Lollardis etiam accidebat, qui 193. de totius regni perturbatione, cæde Regis fratrumque cogitaſſe & Old-Caſtellum Regentem regni conſtituturi ferebantur, quibus tamen pleriſque veniam rex concedebat. Eodem 300. tempore inteſtina in Comitatu Suthamptoniæ adverſus Regem conjuratio fuit detecta, cujus rei agebantur Richardus Cantabrigiæ Comes, Comes Marchiæ, Henricus Scrop & Thomas Grey. Ibi quantum ex confeſſione Cantabrigienſis Anglicis ejus ævi verbis concepta licet percipere, conjurati partim Richardum Regem adhuc vivum fingebant, partim Marchiæ Comes ſe Angliæ hæredem proclamari volebat, Henricum Regem publice *Harry of Lancaſtre, Uſurpur of Yngland* appellans, & in ſignis militaribus Anglici regni inſignia pariter ac coronam Hiſpanicam, cujus pars, ut alibi vidimus, a quodam Lancaſtriæ Comite vindicata fuerat, picta habens. Denique ad re- 730. formationem abuſuum in Eccleſiaſticis Angliæ negotiis inter Henricum & Martinum V Papam *capitula* quædam *concordata* fuerunt, quorum in numero ſunt, *ut numerus Cardinalium*

S. Romanæ Eccleſiæ adeo ſit moderatus, quod non ſit gravis Eccleſiæ nec nimis numeroſitate vileſcat, Cardinales etiam indifferenter ex omnibus provinciis Chriſtianitatis eligantur, porro, *cum indulgentiæ a Sede Apoſtolica conceſſæ ad abſolvendum quoscunque viſitantes vel offerentes certis in locis, plus ſolito in Anglia abundarent, & peccandi audaciam facerent, ut ſcandaloſæ inter illas omnino ſuſpendantur*, poſtremo, *ut aliqui de natione Anglicana idonei, ad ſingula officia curiæ Romanæ aſſumantur una cum aliis de cæteris nationibus indifferenter.*

Res *Scoticæ* ſatis quidem tum afflictæ, nihil tamen, præter multiplices de pace & liberatione Regis captivi congreſſus, ſem-
Pag. 417. per quidem inutiles nobis exhibent. Pactum aliquando erat, ut Rex obſidibus datis dimitteretur, ſic tamen ut reditum in carcerem aut ingentem pecuniæ ſummam promitteret, quod poſt aliquot demum annos factum eſſe conſtat. Et licet juſto inter Sco-
299, 307, tos & Britannos bello non certaretur, belli tamen ſpecie illi hos
791. ſubinde terrebant, Delphino quoque Franciæ ſubſidia contra Henricum mittentes.

Rerum *Italicarum* potiſſimæ, præter varias cum Genuenſibus, Venetis & Lucenſibus ob commercia vel pecuniam
49. mutuo acceptam conventiones, hæ ſunt. *Roma* per Ladislaum Neapolitanum poſt initam paulo ante pacem *occupata.* Sic enim expreſſe Johannes Pontifex ſcribit Henrico, *eum paulo ante ſibi publice & ſolenniter fidelitatem juraſſe & homagium feciſſe* &c. *Schisma* per trium Pontificum altercantium depoſitionem & Martini V electionem finitum, quæ in Concilio Conſtantienſi
523, 534. non a Cardinalibus ſolum, verum & a ſex viris ex qualibet quinque nationum delectis fiebat, prout literæ Martini & Cardinalium ad Regem teſtantur, quibus in ſcriptis *obedientia* vox ſingularem prorſus, & quantum divinari poteſt, factionis ſignificatum obtinet. Johannes vero vel, ut alias vocabatur, Balthaſar
540. Coſſa, A. 1418 adhuc in carcere Ludovici Comitis Palatini nomine Concilii detentus fuit, (cum alii eum 1416 dimiſ-
567, 767. ſum dicant,) ut ex literis Martini ad Wintonienſem Epiſcopum & Imperatoris ad Comitem Palatinum p. 538 patet. Deinde cum *aſſignari ipſum* Martino *deberi* Concilium decreviſſet

A. 1419.

A.1419 in Italiam ductus eſt, ubi ad Caſtrum Felini Parmenſis Pag. 538.
ditionis, in carcerem ſe trahi putans, e cuſtodum manibus dilapſus, Sarzavæ Genuenſi oppido latuit, usque dum a Martino & Florentinis, apud quos tum erat Pontifex, ſalvi conductus literis acceptis, ad Martinum accederet, priſtinæ dignitati denuo renunciaret, ſoloque Cardinalis honore eſſet contentus, quod 701, 705 ſqq.
& Martinus & ipſe Coſſa Regi nuntiant. Denique lectu digniſſima ſunt, quæ de Duce Bedfordiæ per Johannam II Neapolitanam adoptando, tum in literis regiis, quibus aſſenſum ſuum huic negotio præbet, tum in monitis, quæ legatis Britannicis dabantur, tum etiam in articulis, de quibus jam inter utriusque partis Commiſſarios convenerat, legi poſſunt, quanquam res ipſa nullum ſortita ſit exitum, cum Johanna paulo poſt Alphonſum Arragonium adoptarit.

In *Hiſpania* variæ cum Caſtellanis gliſcebant ſimultates, multis per mare & terram exercitæ rapinis, quæ per Treugas tamen cum Johanne Caſtellano initas A. 1414 componebantur, 105.
repetendas etiam, cum nutare videretur amicitia A. 1416 ob fœ- 419.
dus a Caſtellenſibus cum Gallis initum, quanquam firma pax inter eos non fuerit, prout ex mandato Henrici A.1419 edito patet, 702.
qua copiæ colligi jubentur, contra claſſem quæ adverſus Anglos in Hiſpania parari nunciabatur. Aſt cum Arragonio Ferdinan- 293. ſqq.
do plane de fœdere tractatum, & matrimonium etiam a Rege, cum Maria Ferdinandi filia ineundum, propoſitum. Hic inter monita Henrici ad legatos ſuos obſervatur, quod, cum Angli Reges Romanorum & Caſtellæ excepiſſent, id minime ab Hiſpanis conceſſum, quoniam ipſi unum ſolum Caſtellæ regem exceperint, quapropter liberum Ferdinando facit Henricus, ut & ipſe alterum excipiat, dummodo non ſint Franciæ vel Scotiæ Reges.
Eadem actio cum Alphonſo ſucceſſore Ferdinandi A. 1416 repe- 410.
tita. Attamen in Conſtantienſi Concilio lites inter Arragonios
legatos & Anglos de *prioritate* oriebantur, quibus Hiſpani Be- 439.
nedicto XIII addicti Concilium rumpere voluiſſe videntur, prout ex Epiſtola cujusdam R. A. ad Epiſcopum Dunolmenſem patet, quæ cum varia in Concilio geſta contineat, legi prorſus meretur. Cum *Luſitanis* fœdus jam dudum habebant Angli re- 27.

N 3 petitum

petitum etiam a Johanne I Notho, vi cujus fœderis pacem quoque cum Caſtellanis fieri poſtulat alicubi Henricus, cum Treugis inter Luſitanos & Caſtellanos factis incluſi ſint utriusque partis fœderati.

Pag. 16. In *Germania* Conſtantienſe tum Concilium celebrari incipiebat, ad quod ſplendidam omnino legationem mittebat Henricus. Sed præterea cum Principibus Germaniæ majorum exemplo amicitiam colebat ſatis arctam. Primum inter eos locum obtinet ipſe Sigismundus Imperator, cum quo et ante fœdera pangere conſtituerat, & poſt arctius contrahebat, cum Si-
155, 168. gismundus Angliam Concilii cauſa adiret, quo tempore, cum
339. tot labores ad promovendum iſtud ſubiret Imperator, publicis
372. pro ipſo precibus in Anglia oratum eſt. Ipſum vero fœdus
377. Cantuariæ factum A. C. 1416, adverſus Galliæ Regem imprimis, qui & Schiſma foviſſe & Sigismundum pariter ac Henricum vana pacisſpe deluſiſſe accuſabatur. Inde firma inter duos Reges amicitia videtur fuiſſe, quam publice in Conſtantienſi Concilio declaravit Sigismundus, *Robam Garteriorum cum collario Regis*,
434. ſive inſignia ordinis equeſtris a periſcelide nominati publice, cum alta miſſa celebraretur, geſtans, & alias etiam in multa gratia Anglos habens, ut orator Regis Joh. Foreſter ſcriptis propterea literis teſtatur. Quin ſerio plane propoſitum habebat cum armata Germanorum, Bohemorum & Ungarorum manu ad
604. Henricum in Galliam ire, quod ipſe declarat literis ad Electores datis, quos Trevirim convocat, quo cum iis de Imperio ante diſceſſum queat colloqui. Henricus vero etiam matrimonium inter fratrem ſuum Ducem Bedfordiæ & quandam Imperatoris conſanguineam contrahi volebat, qua de cauſa legatos ad Frideri-
710, 711. cum Norimbergenſem Burggravium de filia ſua rogandum deſtinabat, quibus iisdem tamen eadem eodem die ad Ducem Lotharingiæ mandata dabat. Præter Imperatorem alii quoque
343, 346. Principes Germaniæ Anglis ſe adjunxerunt. Nominatim Colonienſis Archiepiſcopus accepta pecunia annua *mille Nobilium* homagium Henrico præſtitit & fœdus contraxit, ad præſtandum Regi, quotiescunque opus fuerit, ducentorum militum au-
715. xilium. Idem dein Moguntinus etiam & Trevirenſis Archiepiſcopi

piſcopi fecere. Quin imo legatis ſuis ad Concilium Conſtantienſe mandatum dederat Rex, tractandi cum omnibus Germaniæ Principibus pariter ac cum Hanſeaticarum urbium ſocietate. Inveniuntur etiam hoc in Tomo varia, quæ Ludovicum Palatinum Electorem concernunt, documenta, quo pertinet confirmatio dignitatis Electoralis & quorumcunque Jurium ipſi & Succeſſoribus ſuis *Laicis duntaxat* a Sigismundo Aquisgrani ipſo coronationis die facta. Quantacunque tamen fuerit Ludovici hujus apud Imperatorem gratia, neutiquam fuit conſtans. Accuſabat Sigismundus Electorem, ab eo ſe impeditum, quo minus Anglo adverſus Gallos ſubveniret, et omnino Ludovicum adverſus ſe fœdera clam inivisse, repetebat etiam ab eo Balthaſarem Coſſam, quem, ut ſupra vidimus, ipſemet antea Martino Papæ tradi juſſerat, de quibus omnibus coram Henrico Rege ſe purgat Ludovicus. Omnis tamen hæc ſimultas inde videtur orta, quod Elector oppidum quoddam *Sels*, hodie Seltz dictum, in Alſatia inferiore pignoris loco a patre Ruperto ſibi datum in poteſtatem ſuam redegerat, quam tamen urbem cum aliis ita Imperio addixerat Sigismundo, ut nullo modo vel titulo in alterius Domini manus venire poſſet, quem in finem omnes anteceſſorum ſuorum literas huic privilegio adverſas reſciderat.

Pag. 412 ſqq. — 172 ſqq. — 605 ſqq. — 661.

In *Belgio* cum Burgundiæ Duce, quantum ad Flandriam, in mercaturæ ſecuritatem Treugæ continuatæ. A Johanne quoque Bavaro Leodienſi Epiſcopo, qui poſt mortem Wilhelmi Hollandiæ Comitis hæreditatem ejus adverſus Jacobam filiam & Johannem Burgundum maritum appetebat, Imperatore etiam juvante, de auxilio imploratur Henricus.

476, 760, 779, 843. — 566, 580.

Nihil vero Henrici hujus regimen majori gloria auxit, quam res in *Gallia* omni ſpe præclarius geſtæ. Sub initium quidem regni confirmabantur A. 1413 treugæ olim inter Richardum II & Carolum factæ. Quo tempore Carolus Henrico prolixa Epiſtola ſeditionem Pariſienſium adverſus ſe narrat, rebelleſque, ſi qui forte in Angliam confugerint, capi petit. Novæ & ampliores treugæ factæ A. 1414, ubi inter utriusque partis legatos primo non ſatis conveniebat de lingua, qua ſint ſcribendæ, volentibus Anglis communem ſive Latinam, Gallis ſuam depoſcentibus,

35, 56. — 51. — 91--104, 131, 140 ſq. 151, 166, 182 ſq. 186 ſq.

ſcentibus, donec in utriusque uſum conſentirent. Agebatur hoc negotium Londini, poſt quod Henricus legatos in Galliam deſtinabat & ad pacem omnino confirmandam & ad matrimo-
Pag. 136 ſqq. nium cum Catharina Caroli filia contrahendum. Quam in rem
142. inprimis cum Johanne Burgundiæ Duce, qui tum apud Gallos omnia poterat amicitiam inire nititur, legatosque mittit, qui homagium ab eo, tanquam vaſallo & ligio ſuo accipiant. Licet
196 ſq. vero ſub initium A. 1415. Treugæ prorogarentur, quo com-
205 ſqq. modius de pace colloquia fieri poſſint, tamen, cum Angli omnia olim a Johanne in Bretiniacenſi pace Eduardo IV conceſſa reſti-
222. tui, magnamque præterea pecuniæ ſummam ſolvi poſcerent, Gal-
262. li vero parum concederent, bellum ab Henrico decernebatur.
313. Ipſe igitur A. 1415 menſe Auguſto, cum novæ quoque Treugæ in menſem factæ exſpiraſſent in Galliam tranſit, Harflerioque (Harfleur) occupato, Delphinum ad duellum provocat, quo omne bellum terminetur, ea conditione, ut ipſe, ſi victor diſcedat, permiſſurus ſit, Carolum Patrem regia dignitate per vitam frui, quo tamen mortuo ſibi cedere Gallia debeat. Quod vero Delphinum provocet, expreſſe propter infirmitatem patris factum ſcribit. Irritum vero fuit hoc tentamen, & paulo poſt
362, 365. ad Agencurtium Galli acerrimo prœlio profligati. Poſt illud cum Sigismundus Imperator & Comes Hollandiæ pacem conciliare niterentur, & propter hoc ipſi in Angliam proficiſcerentur, Galli tamen, dum hæc agerentur & Harflerium obſidebant, & illi etiam Magnates, quos captivos tenebat Henricus, conſen-
375. tire in pacis conditiones renuebant. Quapropter a Duce Bedfordiæ denuo ad dictum oppidum prœlio navali ſunt ſuperati.
390 ſqq. 451. Interea Dux Burgundiæ Anglorum partibus accedit, Henricumque ſe pro Domino ſuo Ligio habiturum promittit, ſimul-
397. ac majorem Galliæ partem in poteſtatem ſuam redegerit. Dein
423 ſqq. menſe Octobri 1416 aliquot menſium fiunt induciæ Caleti. Tum vero Magnates, quos e prœlio habebat captivos Rex, multa de pace agunt, ſed nemo magis Burboniæ Duce, qui eo usque procedebat, ut agnoſceret, æquum poſtulari a Rege, petente,
42 ſqq. quicquid olim in *pace*, quæ *magna* dicebatur, erat conceſſum, et proinde ſalvum in Galliam diſceſſum peteret, ut eam pacis con-

ditionem

ditionem validius urgeret, pollicitus, Gallo non conſentiente, ſe in Henrici partes tranſiturum, prout Rex ſchedula propria manu ſcripta & ad quendam *Tiptiſt* miſſa nunciari præcipit Imperatori. Anno 1417 cum paciſcendo nihil proficeretur, in Galliam denuo revertitur Henricus, quam cum attigiſſet, per Epiſtolam primo Carolum, ut bellum vitet, hortatur, totam dein Normanniam capit, & cum Duce Britanniæ Treugas init. Interim bello licet graſſante, de pace tamen rurſus agebatur, convenientibus ab utraque parte legatis Bernevillæ, Papa etiam nuncios ſuos ad ſtabiliendam concordiam mittente. Incipiebatur etiam cum Delphino tractari, quam in rem mandata ſecreto legatis data legi merentur, pariter ut *Diarium actorum in tractatibus cum Delphino Alenconii*, ubi dies quindecim variis altercationibus conſumti, neutra parte ſatis ſincere cum altera agente, ſic ut appareat tamen, quantum conceſſurus fuerit Delphinus ob turbas in Gallia inteſtinas ex imbecillitate patris ortas, dummodo de promiſſorum impletione ſatis ſecuri potuiſſent eſſe Britanni. Pollicebatur tamen ſpe pacis Henricus Delphino, ſe intra certum temporis ſpatium cum Burgundiæ Duce, graviſſimo Delphini adverſario, fœdus non facturum, quippe quæ ſimultates Delphinum ad urgendam pacem maxime compellebant, teſtantibus ipſius ad Regem literis, quibus & coram cum Henrico colloqui optat. Dein cum nomine Gallici Regis denuo legati de pace ad Pontem Arcuenſem (Pont-de l'Arche) cum Anglis conveniſſent, ſuborta lis eſt de idiomate, quo tractatus ſint inſtituendi, Anglis Gallicam linguam, quam illi ſolam volebant, ipſi vero ſe non ſatis intelligere profitebantur, plane reſpuentibus. Tandem per Cardinalem Urſinum res eo deducta, ut in duas conſentirent ſcripturas, Gallicam & Latinam, hanc vero pro judice ambiguitatum in illa occurrentium declararent. Poſt per turbas, quæ inter Delphinum & Burgundiæ Ducem agitabantur, nova rerum facta mutatio, ſic ut jam illius nulla amplius haberetur ratio, ſed ipſi inter ſe Reges mutuum colloquium decernerent, cui ſi Gallus ob morbum intereſſe nequiret, Regina tamen cum Catharina filia & Britanniæ Burgundiæque Ducibus ſola intereſſet. Quæ poſtulata dein ſint a Gallis, quæ ab Anglis

[Marginal references: Pag. 482. — 511. — 517. — 558. — 628. — 632-645. — 646. — 647. — 655-659. — 717 ſqq. 751. — 756. — 762, 763, — 767 ſqq.]

glis reſponſa, loco ad marginem citato legi poſſunt. Interim novæ ſubinde moræ pacis negotio injiciebantur, ſuperveniente potiſſimum cæde Burgundiæ Ducis, aſtu a Delphino decepti,
Pag. 816. poſt quam omnino Anglis ſe addicebat ejus filius Philippus.
818. Inibantur induciæ generales per Franciam, exceptis Delphini di-
825, 840. tionibus, fœdusque inter Burgundum & Henricum adverſus
847. Delphinum coaleſcebat. Rothomagi vero A. 1420 Henricus monetas cudi curabat, minores quidem tribus liliis inſignitas, cum inſcriptione, *Henricus Francorum Rex*, majores cum inſignibus Galliæ & Angliæ, inſcripto titulo, *Henricus Dei gratia Rex Franciæ & Angliæ*; illis præterea ſolenne illud Gallorum, *Sit nomen Domini benedictum*, his hæc verba, *Chriſtus vincit*, *Chriſtus re-*
895. *gnat*, *Chriſtus imperat*, impoſita. Denique Trecis Regina Galliæ cum Burgundiæ Duce nomine Caroli & Henricus conveniebant menſe Majo A. 1420 & pacem firmiter concludebant, cujus hæ potiſſimæ conditiones, ut Catharina Caroli filia Henrico matrimonio jungeretur, Carolus per vitæ tempus dignitatem regiam teneret, ita tamen ut, ipſo per imbecillitatem impedito, Henricus omnia regni negotia adminiſtraret, & poſt mortem Caroli imperium Galliæ in eum vel hæredes ejus transferretur,
907. retur, excluſo penitus Delphino. Titulus Henrici, quoad Carolus viveret, hic erat: *Henricus Dei gratia, Rex Angliæ, Hæres*
909, 910. *& Regens Regni Franciæ, & Dominus Hiberniæ*, quæ appellatio
920. ſtatim ipſi a Duce Lotharingiæ & Pariſienſibus tributa, & monetæ poſt etiam fuit inſcripta.

THE WORKS OF DR. EDWARD STILLINGFLEET.
i. e.
D. EDUARDI STILLINGFLEETI, EPISCOPI Wigornienſis, Opera omnia.
Volumen III.

Londini, apud Henr. & Ge. Mortlock, 1710, fol.
Alph. $11\frac{1}{2}$.

POſt *Origines Britannicas*, *ſive Antiquitates Eccleſiarum Britannicarum*, de quibus diximus in Actis Erudit. Anni MDCLXXXVIII,

MDCLXXXVIII, p. 24, comparet hic *Diſſertatio de Satisfactione Chriſti*, Crellio potiſſimum oppoſita. Eam jam A. 1669 prima vice publicatam, ſecundis curis reviſam ediderat Stillingfleetus A. 1697, addita imprimis luculenta ſatisque prolixa Præfatione, qua adverſus nonnullas Socinianorum Anglorum ſchedas evincit, non deſiiſſe a nobis diſſentire Socinianos in hoc capite, neque mutationibus phraſium, partim in recentiori Stavropolitana Catechiſmi Racovienſis editione, partim per alia paulo magis recentia Socinianorum ſcripta admiſſis, ita conſultum fuiſſe ſanæ circa hunc articulum doctrinæ; ut integrum nobis eſſe poſſit hanc cum ipſis controverſiam vel negligere, vel etiam pro logomachia damnare. In ipſo Tractatu Cap. I in genere ſtatum controverſiæ format. In illo vero nimium quantum errare, bonamque cauſam prodere eos cenſet, qui ſatisfactionem, pro qua pugnant, Servatoris rei plane ejusdem, quam nos peccatores præſtare oportebat, præſtationem eſſe contendunt. Cumque id fiat eo, quod obligationem rei ad pœnam cum obligatione debitoris ad præſtandum debitum confundant hi pariter orthodoxi, ipſique Sociniani, hinc duarum obligationum diſtinctas rationes exacte ediſſerit, monſtrando partim earum diverſam cauſam, quæ in debitis quidem ſit dominium & proprietas, in pœnis vero juſtitia & autoritas legislatoria, (ut proinde ne in divinis quidem jus puniendi pendeat a ſolo dominio,) partim diverſum finem, qui in debitis non ſit alius, niſi compenſatio, in pœnis vero præter compenſationem bonum publicum, exemplique autoritas. Unde graviſſime caſtigat Crellium, qui finem pœnarum exiſtimat eſſe ultionem, h. e. ſolatium ex alieno dolore, ad quam cum per ſe & legitime quidem ſpectare contendat Crellius affectum iræ, quæ ſit ὀρέξις ἀντιλυπήσεως, eamque tantum non eodem modo Deo tribuere non dubitet, hinc, quæ ſit vera iræ cum in homine ratio, exponit, tum in Deo, apud quem ira nihil ſit aliud, quam juſta Dei voluntas puniendi peccata ſanctiſſimæ naturæ ſuæ contraria, quam ſequatur pœna, aſſerendæ divinæ Majeſtati læſæ, exemploque inter homines de non temere peccando, ut decet, ſtatuendo deſtinata. His præmiſſis, deinde totam controverſiam in

Cap. I. §. II

Cap. II.

in duas Quæſtiones reſolvit. *Prior* eſt: *An mors & paſſiones Chriſti conſiderandæ ſint tanquam pœna, an tanquam merus actus dominii?* Hoc cum aſſerat Crellius, Stillingfleetus docet, Scripturæ dicta, quæ agunt de Paſſionibus Chriſti in relatione ad peccata, alium quam noſtrum ſenſum non ferre. Examinantur itaque primo phraſes, cum dicitur Chriſtus *portare peccata*, & an earum vim elevet locus Num. XIV, 33 & Hirci Azazelis exemplum, qui dicitur נשא עונית disquiritur. Potiſſimum vero vindicat vim vocis ἀναφέρειν, 1 Pet. II, 24, eaque non ita, ut nos volumus, conſtituta, ſenſu deſtitui verba Petrina, ex ipſa Socinianorum hypotheſi demonſtrat, locumque Eſa. LIII, 11 eandem vim habere, non obſtante v. 4, ejusque citatione Matth. IIX, 17, adduntur que loca Eſ. LIII, 5, 6, 7. Cumque v. 5 מוסר non poſſe ſumi pro punitione παραδείγματος inſtar ſe habente contendat Crellius, monſtratur hanc omnino in noſtra hypotheſi obtinere παραδείγματος vim, nullo modo in Sociniana. Urgentur porro loca, quibus dicitur Chriſtus ἁμαρτία אשם & κατάρα, ac Crellii ſubterfugium, ex 3 Reg. I, 21 futile eſſe probatur, adduntur que tandem particulæ διὰ, περὶ, ὑπὲρ, de paſſionibus Chriſti uſurpatæ. Enimvero cum in confeſſo ſit apud ipſos, noſtræ ſententiæ multo magis favere ἐνέργειαν phraſium Scripturæ, contrariari autem juſtitiæ divinæ, hinc progreditur Noſter ad inquirendum, num ſit injuſtum illegitimumque punire aliquem innocentem præter meritum ſuum loco alterius ſontis. Crellio, id aſſerenti, & peccata aliena impulſivam forte cauſam debitæ alioqui alteri punitionis, at certe meritoriam eſſe non poſſe, contendenti, opponit Stillingfleetus conſenſum Gentium in pœnis liberorum ob parentum delicta, nec non vadum obſidumque. Ejus generis pœnas vero dum Crellius mira diſtinctione pro *vere ita dictis*, non item pro *juſtis* habet, docet eas ſufficere finibus omnibus pœnæ, innocentemque hic non conſiderari, qua eſt innocens, ſed quatenus vel proprio arbitrio vel alia juſta cum reo conjunctione ſe ipſum ad ſuſtinendam debitam alteri pœnam obſtrinxit. Afferuntur porro exempla Scripturæ, & ad Ezech. XVIII, 20 reſpondetur, iſtic non pro injuſtis declarari id genus punitionis, ſed ſeveri-

Cap. III.

tatis,

tatis, qua illæ a Deo in extraordinaria vindictæ adverſus Iſraelem in captivitate exercendæ periodo exactæ fuerant, mitigationem promitti. Cumque adeo in ſe juſta ſit ſubſtitutio innocentis in locum puniendi, eam injuſtam non fieri, ſi eo fine eaque conditione ſuſtineatur, ut ſons liberetur, evincit. *Poſterior* Quæſtio controverſa eſt: *Num mors paſſionesque Chriſti rationem habuerint Sacrificii expiatorii?* Ut hoc probet, tria ad hoc ſacrificium requiſita in morte Chriſti obtinere docet. I Subſtitutionem victimæ in locum peccatoris, quam probat obtinuiſſe in ſacrificiis V. T. Leviticis, de quibus ante omnia monet, male a plerisque concedi, ea non aliam niſi *Typicam* expiationem peccatori acquiſiviſſe, cum id argumentum Socinianorum, quo contendunt, expiationem in N. T. quoque non eſſe *realem*, ſed tantum *declarativam*, confirmet. Itaque ipſe affirmat, expiationem revera per ſacrificia V. T. fuiſſe obtentam, quanquam non *ſpiritualem*, ſed tantum *Politicam*, & *Eccleſiaſticam* vel *ritualem*, ad quam obtinendam ſubſtitutam fuiſſe animam ſive ſanguinem victimæ pro ſanguine hominis probat ex Lev. XVII, 11 qui locus adverſus Crellium prolixe vindicatur, nec non Num. XXXV, 33. Chriſtum vero nobis ſubſtitutum fuiſſe, cum probent loca, quæ ipſum ὑπὲρ ἡμῶν & ἀνθ' ἡμῶν, imo tanquam λύτρον, pro nobis mortuum eſſe dicunt, eam tamen ſurrogationem non inferre *ejusdem* plane *pœnæ* luendæ neceſſitatem, quod Crellius nobis falſo tribuerit, neque etiam ſufficere vel nudam *ſubſtitutionem*, quam ille concedit, factam eo fine, ut alter liberetur, neque *commutationem*, quæ eſt inter perſonam vel rem *redimendam*, & redemtionis *pretium*, qua excludatur *ſubſtitutio perſonarum*, docet. Sane *redemptionem* non tantum per pretium ſolutum fieri, ſed & per ſurrogationem perſonarum, neque tantum ad captivi liberationem ſpectare, ſed ad quodcunque malum, denique in ea non neceſſario ei, qui detinet captivum vi, ſed potius ei, qui jure & vi legis captivitatem reo impoſuerit, λύτρον numerari docet. II Oblationem victimæ factam Deo in mactatione, ubi probatur, Chriſti ſacerdotium primario reſpicere Deum ejusque reconciliationem, non nos, ex Hebr. V, 1, certumque hoc eſſe, niſi fateri velimus, Chriſtum tantum

Cap. IV.

Cap. V.

metaphorice aut, ut verius dicamus, prorſus non eſſe Sacerdotem. Deinde id Sacerdotium exercitum fuiſſe a Chriſto offerendo ſe ipſum in cruce. Sane Eph. V, 2 Chriſtum dici *θυσίαν καὶ προσφορὰν*, & bonum odorem alias quoque expiatoriis tribui, quod negaverat Crellius, non tantum pacificis vel holocauſtis, docetur, & quem influxum *mactatio* victimæ ad *expiationem* habuerit, monſtratur. Tandem oblationem non fuiſſe factam in cœlo demum poſt reſurrectionem, ſed in cruce, neque aliter poſſe accipi in Epiſtolæ ad Hebræos innumeris locis, oſtenditur. Denique ipſam expiationem ſecutam eſſe paſſiones Chriſti, eamque jam in V. T. proprie ſacrificiis fuiſſe tributam, ex notionibus τῶ כפר חטא, *καθαρίζειν*, *ἁγνίζειν* & *ἁγιάζειν*, probatur, eodemque modo ſacrificio mortiq; Chriſti tribui *veram*, non tantum *declarativam*, neque ita, ut per mortem Chriſti omnia ejus conſequentia intelligantur, confirmatur, expiationemque iſtam Hebr. I, 3 tribui Chriſto, antequam aſcenderet in cœlum. Ceterum peccatis expiatis reconciliationem quoque eorum, qui peccaverant, ſubſecutam docet, eamque per *mortem* Chriſti, Rom. V, 10, ſolvitque objectiones a Dei amore mortem Chriſti præcedente erga homines, & a libera gratia Dei adverſus eos petitas. Subjungitur Tractatui Sermo, in 1 Tim. I, 15 eodem de argumento ab Autore habitus, nec non Pars altera Tractatus de ſatisfactione Chriſti, ſcripta a Stillingfleeto occaſione ortarum circa annum 1694 ſqq. apud Presbyterianos in Anglia inter Antinomos & Neonomos controverſiarum. Nempe Antinomi, quos vocabant, imprimis *D. Criſpins* Anteſignanus illorum, contendebant, ſatisfactionem & quæ ejus cauſa facta fuerit a Deo, ſurrogationem perſonarum ita eſſe concipiendam, ut vi ejus electorum *ipſiſſima peccata reatui contradiſtincta, cum perſonali reatu culpæ, pœnæque, ac ipſa turpitudo & macula peccatorum transferretur in Chriſtum*, ut ille æque eſſet peccaminoſus, ac illi ipſi; ſatisfactione vero præſtita, electos eadem perfectione eſſe juſtos, qua Chriſtus eſt juſtus, ut proinde ab illorum parte nulla prorſus ſit conditio fœderis gratiæ: ut remiſſio peccatorum ſit potius conditio fidei, quam fides conditio remiſſionis: ut doctrina de juſtificatione noſtri *ante fidem* ſit vera & genuina, fidesque

Cap. VI.

non

non niſi declarationem juſtificationis noſtræ operetur: ut Deus in credentibus peccatum prorſus nullum videat, neque peccata ulla electis quidquam damni afferant, neque Deus ob illa eis indignari poſſit. Neonomi contra, quos appellabant, imprimis *Baxterus* & *Williams*, defendebant, Chriſtum non tanquam *peccatorem*, ſed tanquam *Mediatorem*, puniri ob peccata noſtra, eorumque pœnas ſuſtinere, eoque Deo Patri ſatisfacere, pœna, inquam, non proprie *meritis ipſius debita*, ſed *analogica*, in quantum non ei infligitur, qui eam proprie promeruit. De his judicium rogatus A. 1697 Stillingfleetus primum ſententiam priorum damnat, & Antinomianiſmi myſteria in illa latentia oſtendit, inde num poſteriorum verba Socinianiſmo faveant, quod querebantur alteri, diſputat, idque diſerte negat, etſi ea pars operis non videatur ab Autore ad umbilicum eſſe perducta. Sequuntur *Vindiciæ pro doctrina de SS. Trinitate*, quas memoravimus in Actis An. 1698 p. 496, iisque ſuccedunt *Reſponſiones duæ ad Joh. Lockii Vindicationem ſui ipſius*, de quibus dictum eſt itidem in Actis A. 1699 p. 12, 19. Subjiciuntur deinde *Caſus Eccleſiaſtici*, *Eccleſiaſtical Caſes*, &c. duabus Partibus comprehenſi. Prior Pars tres *Orationes Synodales* continet ad Clerum Wigornienſem habitas, documenta curæ Epiſcopalis ab Autore noſtro non neglectæ. Prima earum in genere repræſentat officia Cleri Parochialis, cum ex Scriptura, tum ex legibus Eccleſiaſticis Angliæ; ex quibus notatur, depoſitioni obnoxium reddi Parochum ebrioſitate, incontinentia, ſimonia, dilapidatione bonorum Eccleſiæ, denique pluralitate Parochiarum. Secunda Oratio ſpecialius naturam officiorum Parochi perſequitur, convenientiam diviſionis Eccleſiarum in Parochias oſtendit, probatque, ea officia eſſe reſtricta circa jus diſciplinæ ad Diœceſani autoritatem. Tertia particularia iſta officia ſtrictius urget, obſervationem diei Dominicæ, concionum ſacramentorumque ſolemnitatem, imprimis vero, quam vocant, Reſidentiam, ſive conſtantem in loco, cujus ſis Parochus, manſionem. Succedit inde Diſcurſus *de legitima ſuſtentatione Cleri Parochialis*. Conſideratur itaque *Manſa*, quæ eſt pars ſolii culturæ apti, cum comprehenſa, ut aliqui volunt, domo Parochiali,

Pag. 413.

chiali, data Parochiæ, ſive dos originalis Eccleſiæ data, ſine qua Templum non poterat conſecrari, niſi Epiſcopus approbaſſet donationem ſolennem, unde digne domus Dei ſuſtentaretur, a qua donatione ortum eſſe Jus Patronatus, non a ſolio, in quo ædificabatur Templum, demonſtratur. Inde *oblationes* Populi conſiderantur, quas valde fuiſſe numeroſas & opimas olim, ex Concilio Bracarenſi III, Agobardo, Tertulliano, & Cypriano docetur, ac de oblationibus defunctorum, quas Saxonica Lex *Soulshot* vocabat, nec non mortuariis disquiritur. Tandem de *Decimis* agitur, querendo de inconſtanti legum circa earum præſtationis modum præſcripto, multisque inquirendo in legitimas exemptiones a præſtatione earum. Poſt brevem Diſcurſum de *Eccleſiaſticorum in Anglia Canonum obligatione*, ſubjungitur Tractatus, quo inquiritur, num *Pactum a Candidato Cleri pro Beneficio Eccleſiaſtico obtinendo cum Patrono fieri ſolitum, quo ille ſe ipſum ad renunciandum Beneficio, quandocunque & quocunque prætextu Patrono placuerit, ſi ſemeſtri ſpatio ante ea de re eum admonuerit, ſalva conſcientia præſtari ac a Simonia crimine vindicari poſſit.* Negat id Autor, & partim ex legibus conſcientiæ, partim ex ſtatutis Eccleſiaſticis contendit, conſuetudinem nimium jam in Eccleſia Anglicana radices agentem nullo pacto tolerari poſſe. Poſterior *Caſuum Eccleſiaſticorum* Pars continet I *Diſcurſum de Eccleſiaſtica Jurisdictione in Anglia* ejusque fundamentis in Legibus, cui an Magna Charta ſit contraria, & an per Henrici IIX ſupremasum illa fuerit abrogata, prolixe diſquiritur. At multo notatu dignior eſt diſcurſus II *de Eccleſiaſtica Jurisdictione in relatione ad ſupremasum Regis Eccleſiaſticum Lege conſtitutum.* Nempe illum eo tempore elaboravit Autor, quo Jacobus II *Commiſſione*, quam vocabat, *Eccleſiaſtica* omnia miſcere cœperat, ac ipſe Stillingfleetus ob detrectatam ejus autoritatem cenſuram illius exſpectabat. Itaque
Cap. I. jus talem Eccleſiaſticam jurisdictionem extraordinariam invehendi, Anno primo Eliſabethæ Parliamenti autoritate Regi aut Reginæ conceſſum, alia lege Parliamenti Anno 17 Caroli I & Anno 13 Caroli II revocatum eſſe, ac non tantum quoad poteſtatem mittendi in carcerem, aliisque pœnis affligendi refractarios,

ſed

ſed ſine ulla reſtrictione fuiſſe abrogatum docet. Inde adverſus Cokium monſtrat, nunquam ante Henricum VIII tale jus Reges Angliæ habuiſſe, multo minus vero ſuprematum poſtea ipſis conceſſum eo ſpectaſſe, ut Jus Clavium Eccleſiaſticarum ipſis tribueretur, monſtrat, & quicquid pro uſurpatione ejus juris a temporibus inde Saxonicis a Cokio adductum eſt, refellit. Cap. II.
Inquiritur deinceps in jus Regi tributum *diſpenſandi circa leges Eccleſiaſticas* Anno II Henrici VII, quia ea ſint *mala prohibita, non mala per ſe.* Eam diſpenſandi conſuetudinem a Paparum plenitudine potentiæ primo deductam, hac data ratione Regi Angliæ jure non vindicari poſſe probatur, quod id jus mutet totam formam Regni Angliæ, cum jus hoc omnem potentiam legislatoriam Regi tribuat aut tributam ſupponat, cujus non niſi pars apud ipſum conſiſtat; quod illud tollat omnem ſecuritatem & ſacrorum & libertatis civilis legibus innixam; quod contradicat ſenſui nationis Anglicæ & conſuetudini ab antiquiſſimis temporibus; tandem quod ipſis legibus ſit contraria. III.
Denique per ſuprematum ab Henrico IIX aſſertum tale jus Regibus non fuiſſe vindicatum, neque, ſi id jam Jacobo II negetur, eo ipſo ejus ſuprematum negari, prolixe contendit. Sequitur Diſcurſus III *de Jurisdictione Epiſcoporum in cauſis capitalibus*, h. e. an liceat Epiſcopo eſſe præſenti & judicialem ſententiam per votum ferre in capitalibus cauſis, ſi quæ in Parliamento dijudicantur? Aſſeritur id a Noſtro, & inter reliqua, ex Hiſtoria legibusque Anglicanis eruditiſſime deducta, imprimis Conſtitutio Clarendoniana ſub Henrico II facta, qua dicitur, *Epiſcopi, ſicut cæteri Barones, debent intereſſe judiciis curiæ Regis, quousque perveniatur in Judicio ad diminutionem membrorum vel ad mortem*, examinatur, ac, quam inviti ea tempeſtate Epiſcopi obtrudi ſibi paſſi fuerint titulum Baronum, tanquam argumentum ſervitutis Regi obnoxiæ, quam fugiebant, ex Matthæo Paris & Petro Bleſenſi demonſtratur. Inquiritur & in proteſtationem, quam anno XI Richardi II publice interpoſuere Archi-Epiſcopus Cantuarienſis & Suffraganei, *quia in præſenti Parliamento agitur de nonnullis materiis, in quibus non licet nobis juxta ſacrorum Canonum inſtituta quomodolibet perſonaliter intereſſe*, & IV. II.

an ea adhuc Epiſcopos Angliæ obliget, diſpicitur. Itidemque dignitas Epiſcoporum, qua Pares Regni & tertium ſtatum in Parliamento Angliæ conſtituunt, vindicatur, & adverſus objectiones aſſeritur. Magis adhuc ſpeciales Regni Angliæ leges concernunt, quæ ſequuntur, duæ Orationes ab Autore in Parliamento dictæ, altera de *viſitatione Collegii Exonienſis, quod eſt Oxonii*, altera de *Jure Regis Epiſcopo cuicunque tribuendi Commendam*, h. e. Beneficium Eccleſiaſticum ad vitam cum Epiſcopatu retinendum. Potior nobis eſt Diſcurſus *de vera Urbis Londinenſis antiquitate*, ubi primo docetur, Londinum originem ſuam non debere Britannis, quos diu ante Cæſaris adventum ſub Lud Rege volunt urbem ædificaſſe. Cæſari quippe & Claudio eam ignorari, nec niſi a Tacito demum Annal. XIV, C. 33 commemorari, non obſtante numo Claudii a Camdeno & Burtono adducti, quo BA. ΛΟ. tanquam βασιλέως Λονδίνου accipi volunt. Imo ne ullam quidem civitatum vel Britanniæ primæ, vel ſecundæ, vel denique maximæ Cæſareenſis, a Britannicis Scriptoribus memoratam natales ſuos ultra tempora adventus Romanorum referre poſſe, enumeratis illis omnibus, probat. Inde quæ fuerit conditio urbis Londinenſis, Romanis Remp. gerentibus, inquirit. Fuiſſe vero in provincia Britanniæ, quomodo in reliquis provinciis Imperatori immediate ſubjectis, ſupremum gubernatorem, qui Legatus Aug. pro Prætore Provinciæ dicebatur, probat ex duabus inſcriptionibus Britannicis apud Gruterum, & alia Londini poſt A. 1666 inventa, Marcii Viviani, Legati Hadriani Imp. in Britannia, monimentum exhibente. Eum vero Londini haud dubie ſedem habuiſſe, urbemque adeo non Præfecturæ, ſed Coloniæ rationem habuiſſe, conjicit. Quanquam enim a Tacito negetur, Londinum Coloniæ cognomento inſigne fuiſſe, mixtas tamen Colonias, in quibus cives Romani & indigenæ pariter conjuncti viverent, non quidem titulo, ſed privilegiis tamen Coloniæ utentes, olim datas fuiſſe, cum Panvinio, Capacio & Velſero exiſtimat, ex quibus Capacius imprimis Puteolos inter harum numerum refert, quam urbem Cicero emporium eodem nomine, quo Tacitus Londinum, appellat, Livius autem aliique Coloniam. Ita-

que

que hoc modo nobile & habitatoribus affluens emporium brevi factum fuiſſe exiſtimat Londinum: Britanniam tamen etiam ante Romanorum adventum cum Galliis habuiſſe mercium ſtanni imprimis & plumbi conſuetudinem, ex Diodoro Siculo aliisque probat. Tandem antiquam fabulam, qua eodem loco, quo nunc Cathedrale D. Pauli Templum Londini eſt, olim Dianæ Templum exſtitiſſe creditum, examinat & explodit, potiusque contendit, eo loco Capitolium fuiſſe, quod & ſoliti fuerint Romani condere in Coloniis, & loco illi civitatis cumprimis conveniat, maxime vero inſigni copiæ capitum taurinorum eo loco ſub Eduardo I inventorum, quippe quibus cum maxime Jovi ſacra faciebant Romani, congruat, cum e contrario, quomodo Dianæ Perſicæ vel Tauricæ, quibus duabus unice ſacri erant boves, cultus in Britanniam translatus fuerit, nulla pateat ratio. Inde fundationem Templi Cathedralis Paulini per Regem Ethelbertum factam perſequitur, & quem fructum apud Anglos Saxones Cathedralium Eccleſiarum inſtitutio habuerit, demonſtrat. Nos his inhærere diutius nolumus, neque tribus Tractatibus, qui in fine Voluminis hujus comparent, quorum primus, A. 1689 exaratus, *adverſus novum Schiſma in Eccleſia Anglicana*, ob detrectatam jurejurandi a Guilielmo Rege exacti præſtationem ortum, alter *de Guilielmi Regis & Mariæ Reginæ poteſtate, ſedes Epiſcopales per depoſitionem eorum, qui jusjurandum præſtare nolebant, vacuefactas replendi*, adverſus Guil. Beveregium, oblatum ſibi Epiſcopatum Bathonienſem & Wellenſem, quo pulſus erat hoc nomine Anteceſſor ipſius, accipere detrectantem, tertius *adverſus ſeditioſam ſchedam a Joh. Ashtono, antequam Londini capite plecteretur, diſperſam contra Jus Regis Guilielmi pro Jacobo & Principe Walliæ.*

TRACTATUS DE IMPUTATIONE DIVINA peccati Adami poſteris ejus univerſis in reatum; Autore DANIELE WHITBY, S. T. P. Eccleſiæ Sarisburienſis Præcentore.

Londini, impenſis Jo. Wyat, 1711, 8.

Pl. 14½.

POſtquam noſtro ævo eclecticum philoſophandi ſtudium invaluit, & inter Philoſophos hæretici præſtantiores ac ſapientiores haberi cœperunt orthodoxis, id eſt, iis, quibus Ariſtotelis & Scholaſticorum autoritas pro ratione eſt: accidit, ut JCti quoque ac Medici ſuis ſe in diſciplinis profeſſi ſint eclecticos. In ſola Theologia illam ratiocinandi libertatem plerique vel non neceſſariam vel etiam impiam judicant. Nec tamen deſunt, qui & in repurgata Theologia emendationi adhuc locum eſſe contendunt, multasque doctrinas cenſent exterminandas, quas ex Scholaſticorum ſterquilinio ſupereſſe ſibi perſuadent. Verum ea de re non eſt noſtrum arbitrari, ſed Cl. Autoris, cujus *Examen Var. Lect. in N. T. Milliano* ſuperiore anno *p. 95* recenſuimus, qui [illegible] præſenti in libro doctrinam de peccato originali eclectica philoſophandi ratione perſequitur, ſenſa ſimpliciter exponemus. Enimvero invidioſum hoc ipſum eſſe ſentiens in Præfatione profitetur, ſe ſolo veritatis amore ductum & propoſito ſibi divini nominis honore hæc ſcripſiſſe, confiſus *p. 152*, ſe Dei cauſam in hac agere controverſia. Ac proinde hæretici nominis infamiam cum Auguſtino deprecatur, adverſarios monens, ne Clementem Alexandrinum, Athanaſium, Chryſoſtomum, aliosque veteres Doctores, quorum hic ſequatur ſententiam, imprudentes inveterata orthodoxiæ laude defraudent.

Totus liber decem continetur Capitibus, quorum primo
naturam peccati originalis explicat. Ratus nimirum, homi-
Pag. 1. nem non fuiſſe moriturum, licet natura mortalem, niſi peccaſ-
2. ſet, docet, ex Adami peccato factum eſſe, ut ejus poſteri nunc &
pravis laborent animi affectibus, & corpus habeant morbis
mortique obnoxium. Cum vero intellectu difficile ſit, quomo-
do unum peccatum actuale naturam & Adami & totius poſte-
4. ritatis vitiare potuerit, duas hujus rei affert cauſas. Prima eſt
mortis perpetuus metus, quem ſcelerum omnium cauſam vocat
2. & originem. Per mortem enim Adamo divinitus denuntia-
tam intelligi debere cenſet mortem corporis: quippe cum (1)
3. *morte mori* in omni Scriptura S. non aliud mortis genus ſignifi-
cet, & (2) mors illa Adamo denuntiata dicatur ab Apoſtolo per-
vaſiſſe in omnes homines, etiam ſanctos, in quibus tantummo-
do

do corporis mors locum habet. Ex hoc mortis metu, adeoque vitæ terrenæ deſiderio, proficiſci putat amorem mundi, rerumque mundanarum acrem concupiſcentiam: ex qua gignatur deinceps ira, mœſtitia, pugnæ, invidia, ſi nimirum quis videat alios mundi bonis fruentes, ſeque illis carentem. Altera depravatæ naturæ, Noſtro judice, cauſa eſt, quod homines naſcimur infantes: unde neceſſario eveniat, ut ſenſuum imperium reddatur firmius, rationique ac Spiritui S. in adulta ætate cedat ægerrime. Hinc porro tradit, ob miſerrimam hanc humani generis conditionem ortam eſſe neceſſitatem ſecundi Adami, qui nobis (a) daret ſpem futuræ a morte reſurrectionis, (b) largiretur S. Spiritum, ut victis cupiditatibus pravis divinæ voluntati poſſimus parere, (c) admiſſorum peccatorum veniam apud Deum pro nobis obtineret. En peccati originalis explicationem eam, quæ Cl. Whitby arridet! Sed cum videat, ſuæ ſententiæ non nihil opponi poſſe, difficultates tres proponit & diluere ſtudet. Primum videri queat hæc ſententia in divinam injuria eſſe juſtitiam, quippe quæ non patiatur, *ut ſit innocenti, ſicut nocenti, Geneſ. XIIX, 25.* Noſter ad hoc reſpondet duobus modis: (a) agnoſcendo hoc dictum, & inde concludendo, vulgarem opinionem de reatu peccati Adamici univerſali eſſe falſam: (b) in malis ad corpus ſpectantibus eadem pati, quæ ſua culpa meriti ſunt parentes, non eſſe injuſtum, ſi mala illa poſtea in bonum convertantur: jam vero Deum in ſtatu lapſæ naturæ bonitatis, miſericordiæ & patientiæ ſuæ illuſtrandæ majores occaſiones habuiſſe, & homines ad plures virtutes compoſitos eſſe, caritatem erga miſeros, patientiam erga nocentes, & id genus alias. Secundo objici poteſt, cum pœna reſpectum habeat ad peccatum, nec juſta poſſit eſſe, ubi non ſit culpa, ſequi, ut pœna Adamici peccati non pertingat ad innocentes ejus poſteros. Reſpondet autem, mala poſteris Adami illata non eſſe pœnas proprie dictas. Tertio ſibi objicit dictum illud Prophetæ: *Filius non feret iniquitatem patris: anima, quæ peccaverit, ipſa morietur.* Hoc præfatus multo fortius retorqueri poſſe in vulgarem ſententiam, pro ſua cauſa ſupponit, a Deo nihil injuſte fieri: & hinc concludit, cum Deus peccatum

Pag. 4. 5. 8. 9 ſqq. 19. [illegible] 22. 25.

Adami omnino ceteris hominibus non imputet, ſed tantum mala inde orta propagari permittat, hoc fieri ſalva Dei juſtitia, quamvis ejus rei rationem ſatis explicatam non habeamus. *Cap. II* vulgarem proponit ſententiam, ejusque fundamenta evertenda ſuſcipit. Statuentes enim Theologi, actualem Adami inobedientiam poſteris ejus imputari, his utuntur rationi-
Pag. 31. bus: (1) Adamum in Paradiſo duplicem geſſiſſe perſonam, cum ſuam, tum poſterorum: (2) cum Adamo Deum iniiſſe fœdus univerſale tanquam cum capite humani generis, ita ut, quamprimum ille ab eo receſſerit, poſteri quoque omnes peccati rea-
32. tu obſtringerentur: (3) quod voluntas Adami in hoc peccato habeatur pro noſtra, ex ſola voluntate Dei proficiſci, cum alias liberi parentum culpas non luant. Hæc omnia Noſtro videntur humani ingenii commenta eſſe, cum neque ex rectæ rationis principiis deduci poſſint, & altum de iis ſit in Scriptura S. ſi-
36. lentium. Addit argumenta in contrarium. I Si peccatum Adami noſtrum non eſt, niſi imputatione Dei, ſequitur, ut Deus nos faciat, non inveniat, peccatores, utque abſoluto quodam decre-
38. to nos condamnet. II Infantes cruciatibus æternis ſubjicere ob peccatum Adami, eſt ſeverius cum iis agere, quam Deus egit cum diabolis, qui propter proprium & voluntarium peccatum
40. damnati ſunt. III Confugere ad fœdus Dei, cum Adamo perſonam totius humani generis ſuſtinente initum, eſt ad fœdus crudele, ineptum, nec cum ſapientia, bonitate aut juſtitia Dei conveniens recurrere: id quod pluribus comprobare nititur.
42. IV Vulgaris ſententia eſt contra ſenſum communem & conſcientiam, quæ accuſat & damnat ea, quæ a me, non quæ ab alio, me nondum exiſtente, patrata ſunt: teſtaturque de peccatis meis: teſtari autem non poteſt, me id feciſſe, quod ab aliquo aliquot annorum millibus ante me nato factum eſt. Eadem conſcientia pœnitentiam poſtulat ob mea peccata. Quem autem pœnitere poſſit facinoris ab alio ante ortum ſuum commiſſi? *Cap. III* reſpondet ad argumenta, quæ vulgari ſententiæ ſtabiliendæ afferri conſueverunt ex Rom. V, 12 & 19 & VI, 23. Utrobique vulgarem interpretationem ipſo ex contextu refellit. *Cap. IV* Amyraldi & Placæi de peccato originali ſententiam

con-

confutat. Hi ſtatuerunt, (1) in infantibus vitium eſſe originale inhærens, quod ipſos in utero deliteſcentes æternæ mortis reos peragat. (2) Hoc vitium ideo infantibus ineſſe, quod immundus mundum gignere non poſſit. (3) Hoc vitium non eſſe peccatum actuale, ſed habituale ſeu habitum pravum omnibus animæ facultatibus impreſſum. (4) Peccatum originale dici voluntarium, non quia eſt a voluntate, ſed quia eſt in ea. Docet, multa manifeſto abſurda hanc ſententiam conſequi, iſtosque Theologos ex Scylla, quod ajunt, in Charybdim incidiſſe. Quæ a patronis allatæ modo ſententiæ proferuntur Scripturæ dicta, *Cap. V* eum in ſenſum interpretatur, qui illos nihil adjuvet. *Cap. VI* producit Patrum teſtimonia, negantium, poſteros Adami ob hujus peccatum pœnæ reos eſſe. Hic prodit Clemens Alexandrinus, Origenes, Cyrillus Hieroſolymitanus, Arnobius, Chryſoſtomus, Theodoretus, Cyrillus Alexandrinus, Theodorus Antiochenus, Rufinus, Epiphanius, Gregorii Nazianzenus & Nyſſenus, Didymus, Iſidorus Peluſiota, Tertullianus, Cyprianus, Optatus. *Cap. VII* alia Patrum loca affert receptæ ſententiæ adverſantia: ſpeciatim cum illi diſputant contra Marcionitas, Origenem, Stoicos & Manichæos. Hic potiſſimum Auguſtini contra Manichæos argumenta producit, quibus ejusdem de peccato originali opinio deſtrui Noſtro videtur. Oſtendit, Auguſtinum id ipſum vidiſſe, propterea que, cum adverſus Pelagianos diſceptaret, principiis ſuis renuntiaſſe in libris Retractationum: ita tamen ut Pelagianis haudquaquam ſatisfaceret. *Cap. VIII* contendit, Patres ante Auguſtinum alienos fuiſſe ab hujus de peccato originali ſententia, quæ deinceps invaluerit, ac hodieque vigeat. Hic pluribus refutat Voſſium, qui *lib. II Hiſt. Pelag.* contenderat, ſententiam vulgarem ſemper in Eccleſia viguiſſe: examinatque omnia ab eo adducta Patrum loca. *Cap. IX* reſpondet ad concilia, ad quæ provocarat Voſſius: ſimulque oſtendit, quam injuſte in Conciliis diſputatum fuerit cum Pelagio & Pelagianis, quorum tamen cetera placita improbat. *Cap. X* urget, doctrinam de peccato originali Judæis ſemper ignotam fuiſſe: quod non leve putat eſſe adverſus hancce doctrinam præjudicium. Ubi etiam

Pag. 51, 52. 132 ſqq. 143 ſqq. 155. 188 ſq.

etiam adducit locum ex Joh. IX, 2, 3, quem jam attigerat *p. 114.*
P. 197 ſqq. Porro oſtendere copioſe conatur, dogma illud cum rationis naturalis principiis, quæ Philoſophi & JCti agnoſcant, adverſa fronte concurrere, cum iisque conciliari nulla ratione poſſe.
213. Poſtremo addit, rationem juſtitiæ non permittere, ut crimen, auctori plene remiſſum, in alio, ejusdem criminis tantum per Dei ipſius imputationem reo, pœnis exquiſitiſſimis Deus vindicet, ob hanc unam cauſam, quod ab Autore in gratiam jam recepto naſceretur.

VIBIUS SEQUESTER DE FLUMINIBUS Fontibus, Lacubus, Nemoribus, Paludibus, Montibus, Gentibus, quorum apud Poetas mentio fit. Ex recenſione FRANCISCI HESSELII, cum ejusdem annotationibus.

Roterodami, apud Arnoldum Willis, 1711, 8.
Alph. 1.

INter priſci ævi conatus perficiendi Dictionarium Geographicum, ad legendos felicius Poetas accommodatum, Vibii Sequeſtri operam non fuiſſe ab eruditis prorſus contemtam, ex tot ejus editionibus merito colligimus. Poſtea enim quam primus Mazochius Romæ eum typis vulgarat, Venetiis Aldus Manutius A. 1514, Florentiæ Ant. Francinus A. 1519, interjectaque Lugdunenſi editione A. 1539 facta, Baſileæ Joſias Simlerus 1575, ac Toloſæ Mauſſacus A. 1615 eum denuo edidere. Centum igitur propemodum anni exacti ſunt, ex quo nemo novam Vibii paravit editionem: ac proinde non parvam ab eruditis inibit gratiam Cl. Heſſelius, Roterodamenſis Gymnaſii Profeſſor, celeberrimique ſucceſſor Bælii, Vibio rurſus in lucem quaſi revocato, doctiſſimisque ornato annotationibus. Equidem quo tempore Autor iſte vixerit, incertum eſſe fatetur in Præfatione, addens, Lucanum Poetam eſſe recentiſſimum eorum, qui a Vibio citentur nominatim. Nec tamen Lucano æqualem putat, ſed longo intervallo, immo aliquot ſæculis poſt Lucanum barbaro illo & caliginoſo ævo vixiſſe ſibi perſuadet. Ceterum ſuum de eo judicium his complexus verbis eſt: *non eſt magni judicii*

judicii magnæque facultatis: nec tamen eſt inutilis. Ut autem præſens editio eſſet, quam fieri poteſt, locupletiſſima, Cl. Editor Præfationi ſubjecit (1) Cl. Relandi ad ſe datam epiſtolam, in qua & errores aliquot Vibii ex male intellectis Poetarum, maxime Lucani, locis nati notantur, & corrupta aliquot ejus loca acutiſſime emendantur: (2) Viri ampliſſimi, Jo. Cornelii de Pauw, Canonici Trajectenſis, epiſtolam, Criticæ eruditionis pariter plenam, in qua cum loca Vibii nonnulla illuſtrantur, tum obſervatur, autorem hunc a poſterioris ævi Grammaticis interpolatum eſſe: (3) Addenda ad ſuas annotationes: (4) Teſtimonia & judicia de Vibio Simleri, Mauſſaci, Gerh. Voſſii, Hallervordii, Hoffmanni, Fabricii, Barthii, Heinſii & Morerii. Succedit jam Vibii Sequeſtris libellus, ampliſſimis Heſſelii annotationibus ſuccinctus, quibus non modo varias lectiones exhibet, ſed autorem quoque doctiſſime illuſtrat & explicat. Finito Vibii libello ſequuntur a pag. 166 Loci enarratorum veterum, & a pag. 198 Loci Poetarum, qui faciunt ad Vib. Sequeſtrum. Adduntur a pag. 213 Excerpta ex Ioannis Boccacii Libro de montibus, ſylvis, fontibus &c. et a pag. 233 Jo. Jac. Claudii, Sacerdotis jam Londinenſis, pereruditæ ad eundem Vibium notæ. Totum opuſculum concludunt Epiſtolæ Cl. Virorum, Iſſelii & (cujus Eginhardum nuper recenſuimus,) Schminckii, quibus Oaxem Virgilii Cretæ fluvium eſſe, quod Vibius tradit, negant. Ceterum non opus eſt, annotationum aliquot a nobis afferri ſpecimina, cum ex jam dictis de earum argumento & præſtantia Lectori noſtro ſatis conſtet. Unum tamen occaſione hujus libri monere viſum eſt. Nimirum Vibius pag. 106 meminit Salmacidis fontis, *ex quo qui bibat, molleſcat.* Cl. Heſſelius ad hunc locum adducit Ennii illud, quod a Cicerone lib. I de Offic. cap. 18 (quem tamen locum non citavit Vir doctus) affertur:

Salmaci da ſpolia ſine ſudore & ſanguine.

Alii libri habent unam vocem, *Salmacida:* quæ lectio priori propterea præferenda, quod & ii libri, in quibus diviſe legitur *Salmaci da*, teſtibus αὐτόπταις, non habent interjectum comma, adeoque non obſcure confirmant, unam eſſe vocem debere, non

non duas. Accedit, quod longa ſyllaba vocis *da* per metri legem admitti vix poteſt: quodque, ea admiſſa, non emergit commodus ſenſus, quomodocunque explices. Videtur itaque reſcribendum eſſe *Salmacia ſpolia.* Ut enim a Caſtalis Caſtalius, a Lycia Lycius, a Thracia Thracius: ſic a *Salmacis* fit adjectivum *Salmacius.* Quod ſi ſic legas, non modo metro conſulitur, verum etiam ſententia prodit quam planiſſima. Facile quoque corruptæ ſcripturæ reddi poteſt ratio. Nam *a* & *d* ob figuræ vicinitatem ſæpius confuſa ſunt. Unde ſi forte in uno codice exſtitit *Salmacia*, in altero *Salmacid*, factum eſt, ut aliquis hæc conjungeret, ſcribens *Salmacida.* Denique de ipſo hujus libelli autore liceat novam proferre ſententiam, quam eruditorum judicio libenter permittimus. Arbitramur ſcilicet, & Vibium Sequeſtrem & Virgilianum filium, cui librum inſcripſit, eſſe ψευδωνύμυς. Cum enim ſtylus præfationis manifeſto ſapiat monachum, eo tempore viventem, quo regnarunt in orbe Scholaſtici: quo tempore nec Vibius Sequeſter nec Virgilianus uſitata fuere nomina: conjicimus, *filium* hic non ſignificare naturalem filium, ſed diſcipulum. A monachis enim diſcipulos ſuos dictos eſſe filios, neminem fugit. Quæ conſuetudo jam Auguſtini ætate invaluerat. Is enim Voluſianum vocat filium ſuum, *Epiſtola 1* & *3:* Marcellinum *Epiſtola 5* & *7:* Bonifacium *Epiſt. 70:* immo & fœminam Italicam filiam appellat ſuam *Epiſt. 6.* Ac ſi Vibius ille ſcripſiſſet ad verum ſuum filium, haud dubie plura dixiſſet de paterno amore ſuo, deque filiorum erga parentes officio. Jam vero, qui Virgilianum Vibii fuiſſe filium credunt, nullo uti poſſunt argumento, quam quod in proœmio ita eum affatur: *fili cariſſime.* Id quod quam leve ſit, apparet. Crediderim autem, a Vibio hunc diſcipulum ideo Virgilianum appellatum eſſe, quod ei illo tempore Virgilium Poetam explicaret. Cui ſententiæ inde etiam robur additur, quod pleraque hujus libelli loca ex Virgilio ſunt deſumta, ut cognoſci poteſt ex Heſſelianis annotationibus. Scriptus igitur hicce liber eſt ad facilitandam lectionem Virgilii. Cur autem autor ipſe Vibii Sequeſtris nomen adſciverit, difficilior eſt conjectura. Mihi videtur illud ſibi finxiſſe ex iſto proverbio: *Vara vibiam ſequitur:* quod

cum

cum *ſimiles nugas* ſignificet, Auſonio interprete, autor noſter modeſtiæ cauſa inde nomen ſibi fabricaſſe dici poteſt, ſignificaturus, Poeticam hanc notitiam, ſi cum ſcientia Theologica conferatur, inter nugas referendam eſſe. Non nego, puerilem & ridiculam eſſe hanc nomenclaturam: ſed, ſi recte novi monachorum illius ævi ingenium, ab eo talia abhorrere non puto.

SINENSIS IMPERII LIBRI CLASSICI SEX, nimirum Adultorum Schola, Immutabile Medium, Liber Sententiarum, Memcius, Filius obſervantia, Parvulorum Schola, e Sinico idiomate in Latinum traducti a P. FRANCISCO NOEL, Societatis Jeſu Miſſionario.

Pragæ, apud Joannem Kamenicky, 1711, 4.
Alph. 3 plag. 11.

MUltum profecto omnium ore celebratur *Sinarum* ſapientia: hactenus tamen *Europæis* parum fuit perſpecta. Utilem igitur operam in vertendis libris, quos omnes pueri Sinenſes in urbibus, oppidis, pagis artem legendi ac ſcribendi addiſcentes non modo legunt, ſed etiam memoriæ mandant, poſuit R. P. *Franciſcus Noel*, præſertim cum dubitandum non ſit, quin poſt longum viginti annorum & amplius ſtudium, quibus linguæ Sinicæ addiſcendæ librisque illis pervolvendis non ſegniter ſe vacaſſe profitetur, genuinum ſenſum ſatis fuerit aſſecutus. Præmiſit doctiſſimus Interpres ſynopſin capitum & articulorum, in qua omnis doctrina nervoſe proponitur, & in præfatione optime monet, non reconditam in illis libris ac ſublimem quærendam eſſe doctrinam, ſed ſolam Ethicen vulgarem, morum compoſitionem, familiæ diſciplinam & fere ſemper boni regiminis artem, quam maxime cordi eſſe Sinenſibus abunde conſtat. Farraginem ſcilicet reperies regularum, dialogorum & exemplorum, quibus ad prudentem actionum humanarum directionem proficua continentur, ſed nullo ratiociniorum nec materiarum nexu concatenatorum.

Libri primi, qui Sinenſibus *Ta Hio*, Interpreti *Adultorum Schola* dicitur, partes ſunt duæ. In priore *Confucius* docet, doctrinam, qua adultorum animus imbuendus, conſiſtere 1 in reparanda rationalis ſuæ facultatis claritate primitiva, 2 in renovandis populis, 3 in quærenda claritatis iſtius tam propriæ, quam alienæ ſumma perfectione. Eum in finem perſcrutandas eſſe rerum naturas ac rationes, ut perfecta boni & mali notitia acquiratur: qua acquiſita, voluntatem in veri boni amore & veri mali odio ſtabiliendam eſſe, ut veram cordis rectitudinem conſequamur & hinc porro omnes mores noſtros rite componamus. Ex hac propria emendatione ſponte fluere emendationem aliorum, familiarum concordiam, principatuum bonum regimen & imperii univerſi pacem ac tranquillitatem. Notandum ſcilicet, totam olim *Chinam*, etſi uni Imperatori ſubjectam, in plurima tamen regna diviſam fuiſſe, quibus Reguli vectigales præfuere. Eorum collectio ſeu tota *China* dicebatur Imperium, quamvis tunc nec tam longe, nec tam late quam nunc patebat. In parte poſteriore *Confucii* diſcipulus *Tſem Tſu* decem capitulis uberius explicat, quæ a Magiſtro ſuccincte tradita fuerant, & exemplis Imperatorum inprimis Sinenſium illuſtrat. Explanare nimirum intendit, quid ſit 1 rationalis facultatis claritatem primitivam reparare, 2 populum renovare, 3 in ſumma perfectione ſiſtere, 4 ſui reparationem primario, aliorum vero ſecundario ſpectare, 5 rerum naturas inveſtigare & veri boni malique notionem acquirere, 6 voluntatem in veri boni amore & mali odio ſtabilire, 7 vitam & mores rite componere, 9 totam familiam pulchro diſciplinæ ordine, pace ac concordia bene dirigere, et 10 principatum recte gubernare. Verum enim vero explicationes iſtæ ad normam Philoſophiæ rationalis exigendæ non ſunt. E. gr. explicaturus, quid ſit rationalis facultatis claritatem primitivam reparare; Imperatorem *Vu Uam*, ait, cum fratre ſuo minore *Kam Xo* dixiſſe: Noſter parens *Ven Vam* ſuam rectæ rationis facultatem clariſſimam reddere ſingulariter noverat. Addit, primum imperii miniſtrum *Tyn* Imperatori *Tay Kia* his verbis præclara vivendi & regendi præcepta dediſſe: Olim clariſſimus tuæ Majeſtatis parens *Chim Tam* fulgidam illam cœli legem

legem ſemper ante oculos habebat. Ex Annalibus familiæ imperialis *Tam* citantur hæc verba: Sapientiſſimus iſte heros *Yao* tanta luce ac ſplendore magnam ſuam facultatem implere valuit, ut totum orbem radiis ſuis illuſtrarit.

Librum ſecundum *Sinenſes* vocant *Chum Yum*, Interpres *Immutabile Medium.* Conſcriptus eſt a *Tſu Su*, nepote *Confucii* ex filio *Li* cognomento *Pe Yu.* Docetur in eo, ad ineundam virtutis viam ſemper ſequendum eſſe medium. Explicat *Thu Su*, quid ſit natura, naturæ ductus & recta vitæ diſciplina. Illa ipſi eſt lex cœli; is recta agendi via; hæc ſunt recte vivendi præcepta. In his conſiſtere arbitratur illud immutabile medium, a quo ne latum quidem unguem recedere liceat, quin erretur, ac ideo obſervandos eſſe primos motus, qui quidem alios, ſed minime eum fugiant, cui inſunt. Illas animi commotiones, amorem & odium, triſtitiam & gaudium, ceteraſque paſſiones, antequam in actum erumpunt, nil aliud eſſe, quam ipſam naturam in ſtatu tranquillitatis ſeu æquilibrii poſitam & ideo tunc dici ipſum rectæ rationis medium. Cum autem in actum erumpunt & naturam ad ſtatum commotionis transferunt, ſi ſervata æquitate juſtæ moderationis terminos non excedant, perfectam eſſe paſſionis cum recta ratione concordiam. Hæc effata ſua variis *Confucii* teſtimoniis confirmat, & exemplis variis ſapientum illuſtrat. Ad immutabile medium tres potiſſimum virtutes, prudentiam, pietatem ac fortitudinem requirit, quarum una deficiente non poſſit ad perfectionis metam pertingi. Contendit autem, medium illud tum quoad theoriam, tum quoad praxin eſſe admodum facile, ſi utcunque idem ſequi decreveris; ſed idem difficillimum exiſtere, ſi adæquate id ipſum cognoſcere ac eidem ex aſſe ſatisfacere volueris. Hinc in ſpecie deducit, virum ſapientem id tantum agere, quod eſt officii ſui; nequaquam appetere, quæ ſphæram ejus tranſcendant. Oſtendit etiam ad bonum aliorum regimen requiri regimen ſui ipſius, & communem omnium hominum vivendi viam quinque; modum, quo hæc via conficitur, tria complecti. Illa quinque recenſet, principem & ſubditos, quos inter æquitas; patrem & filium, quos inter amor; maritum & uxorem, quos inter diver-

ſitas; fratres, quos inter ſubordinatio, & amicos, quos inter fides intercedat. Tria illa eſſe prudentiam ad vitam rite cognoſcendam; pietatem ad conſtanter ſequendam; fortitudinem ad generoſe perficiendum. Cuivis Imperatori novem imperandi leges præſcribit, ſcilicet 1 ſuos mores & vitam recte componere, 2 Viros ſapientes ſingulari honore afficere, 3 parentes ac conſanguineos intimo amore complecti, 4 primos imperii miniſtros honorificentiſſime habere, 5 reliquos omnes præfectos & dignitatum candidatos ut ſeipſum ſpectare, 6 univerſos populos ut filios curare, 7 cujusvis artis & induſtriæ opifices in ſuas terras accerſere, 8 advenas, hoſpites & externorum Principum legatos liberaliter excipere, 9 omnes clientelares Principes intra officii ſui limites continere. Commemorat fructus ex his officiis profluentes: futurum nempe affirmat, ut ſit aliis optimum vivendi exemplar, ſapientum conſiliis adjutus non erret, cognati in dignitate ejus tuenda conſpirent, miniſtrorum prudentia fretus, quid agendum ſit in negotiis arduis, decernat, præfecti erga ipſum gratos ſe præbeant & officium ſuum rite exequantur, amorem populi ſibi conciliet, opibus & omnibus ad uſum vitæ neceſſariis abundet, exteri in ejus ditione ſedem figant, Principes clientelares Majeſtatem ipſius revereantur & poteſtatem timeant. Monſtrare quoque conatur, quomodo legibus iſtis ſatisfiat. E. gr. Mores ſuos rite componet Princeps, ſi abſtinentiæ diligenter vacet, munditiem ſervet, modeſto ac gravi amictu veſtiatur, nihil indecorum, nihil turpe committat. Sapientes ad ſibi inſerviendum invitabit, ſi paraſitas & adulatores ab aula arceat, illecebroſas pulchritudines rejiciat, divitias parvi pendat, unam virtutem magni faciat. Conſanguineos ad amorem reciprocum exſtimulabit, ſi illorum nobilitatem revereatur, cenſus augeat, amet ac oderit, quæ ipſi amant ac oderunt. In omnibns autem actionibus urget cordis ac operis veritatem, ita ut procul abſit omnis fucus, ſimultas omnis. Ad hanc perfectionem perveniri, ſi omnes animi motus, quibus ad unam particularem virtutem impellimur, accuratiſſime expleamus. Ea inſtructum & ſe, & alios perficere, futura quodammodo prævidere ac ſplendore inſigni refulgere: Princeps ſi fuerit,

erit, leges optimas ſancire. Ad eam denique non requiri geſta ardua aut inſolita; ſed ſapientem virtutem ſuam abſcondere.

Librum tertium Sinenſes *Lun Yu*, Interpres *Librum Sententiarum* vocat, et parva nonnulla ſcholia de Sinarum hiſtoria, ritibus antiquis & Muſica inſpergit. Notat, *Confucium* & priſcos *Sinarum* Imperatores Muſicam plurimum feciſſe, utpote quæ multum conduceret ad populorum concordiam, bonos mores, rectum regimen. Regis thronum apud *Sinas* ad Auſtrum vergere, uti & Magiſtratuum tribunalia. Sinenſes pro uno die naturali numerare tantum 12 horas, quarum ſingulæ duabus Europæis æquales. Hora prima ab undecima noſtra nocturna usque ad primam nocturnam vocatur *Tſu*, reliquarum nomina ſunt *Cheu*, *In*, *Mao*, *Xin*, *Su*, *Ou*, *Vi*, *Xin*, *Teu*, *Sio*, *Hay*. His 12 horis reſpondere 12 ſigna cœleſtia ſive anni 12 Menſes, ita ut nunc ſignum aquarii ſeu primus menſis dicatur *Tſu*, quamvis olim Capricornus *Tſu* dictus fuerit. Tres imperiales familias, *Hia*, *Xam*, *Cheu*, ſingulas in principio ſui imperii principium anni civilis immutaſſe. Familiam *Hia* pro anni principio conſtituiſſe menſem & horam *In*; familiam *Xam* menſem & horam *Cheu*; familiam *Cheu* menſem & horam *Tſu*. Olim in Muſicæ Præſidem adſcitum fuiſſe cœcum, ut ſic melius tonos tonorumque concordiam diſtinguere poſſet. De argumento hujus libri in compendio diſſerere vix licet, cum ſententias disjunctas inſtar fere Proverbiorum *Salomonis* ac *Siracidis* complectatur, variis occaſionibus a *Confucio* & ejus diſcipulis prolatas. E. gr. *Confucius* ait: Adulatores pios vix ac ne vix quidem reperias. Ego quotidie in tribus rebus me ipſum diſcutio: 1 utrum præſtando alteri obſequium me totum impenderim; 2 utrum frequentando amicos & ſocios candorem ſervaverim; 3 utrum excipiendo Magiſtri doctrinam, eam in praxin redegerim, nec ne. Ecquis foras egreſſurus per portam non exit? Eccur ergo quoad rectam vivendi viam non exeunt homines per hanc rectæ rationis portam? Qui viam ſapientiæ tantum novit, certe non æquatur ei, qui illam inſuper diligit; & qui illam tantum diligit, non æquatur ei, qui illa inſuper delectatur, nimirum operando. Dum Princeps honeſtatem amat, ſine difficultate imperat. Qui longe ventura non præmeditatur, huic dolor prope imminet.

Si

Si te ſevere, alios manſuete arguas, quævis odia a te amovebis. Sapiens agnitam veritatem firmiter, ſed ſine pertinacia tuetur. Sapiens ſine perſonarum & conditionum diſcrimine omnes inſtruit. Suas culpas non corrigere, eſt novas committere. Licet ego in perſcrutandis rerum naturis totam pene diem ſine cibo & totam pene noctem ſine ſomno tranſigam, nullum tamen fructum ex illa nuda contemplatione percipio; præſtat ergo practicis ſapientiæ diſciplinis operam navare. Sapientiæ alumnus in ſtudendo non dignitates, ut laute comedat: ſed virtutes, ut recte vivat, ſibi acquirendas proponit. Quemadmodum agricola terram colit, ut victum acquirat, ſi autem annus ſterilis occurrat, hinc famem in ſuo labore reperit; ita Sapientiæ alumnus literis vacat, ut virtutes acquirat; ſi autem ei Magiſtratus obtingat, tunc victum in ſuo ſtudio reperit. Idcirco Sapientem non paupertatis metus, ſed virtutis profectus anxium ſemper ac ſollicitum reddit. Tantum: de reliquis in poſterum plura.

OBSERVATIO ECLIPSIS LUNARIS D. 23 Januar. 1712 veſperi facta in Academia Leopold. Soc. Jeſu Vratislaviæ a R. P. CHRISTOPHORO HEINRICH, Theol. Mor. & Math. Prof. Publ. ac Ord.

Tempus Solare horologio oſcillatorio menſuratum & per obſervatas quatuor fixarum culminationes correctum: quantitas vero juxta micrometrum teleſcopio inſertum determinata fuit.

Pallor in Luna notatus	Hor. 7.15'.39''	Magnitudo 3 digit.	Hor. 8.54'.18''
Initium penumbræ	34.54	Culminavit pes Orientalis *Orionis*	9.11.18
umbræ denſæ	40.11		
Magnitudo unius digiti	50.51	duorum dig. & dimidii	12. 2
Culminavit oculus Tauri, *Aldebaran*	56. 3	duorum digitorum	21. 7
duorum digitorum	57.58	unius & dimidii digiti	30.12
Ariſtarchus attigit umbræ limbum	8. 3.31	unius digiti	33.36
Incepit diſparere	6. 7	Finis umbræ denſæ	38 33
trium digitorum	17.13	penumbræ	44. 4
Culminavit pes Occ. *Orionis*	38. 7	Culminavit Canis major *Sirius*	10.9.17
trium dig. & dimidii	38.52		

Color

Color umbræ per teleſcopium videbatur cinereus, ſubcæruleus & accedens ad nigrum. Incepit apparere ſupra *Ariſtarchum* & tranſivit deinceps ſuperiorem Lunæ partem.

ARITHMETICUS PERFECTUS, QUI TRIA numerare neſcit, ſeu Arithmeticæ dualis, in qua numerando non proceditur niſi ad duo, & tamen omnes quæſtiones Arithmeticæ negotio facili enodari poſſunt; Autore WENCESLAO JOSEPHO PELICANO.

Pragæ, typis Caroli Franciſci Roſenmuller, 1712, 12.
Conſtat pl. 4.

Arithmeticam decadicam, qua utimur omnes, non eſſe unicam, ſed ipſi ſubſtitui poſſe aliam quamvis, ſatis conſtat inter eruditos. Hoc ut ſpecimine aliquo oſtenderet Cl. Pelicanus, uſitatas operationes Arithmeticas ad Arithmeticam dyadicam ſeu dualem, quam ipſe vocat, applicavit in libello, quem Per-Illuſtri Dn. *Joanni Carolo Zitſchy de Znoriza*, in excelſo Regiarum Appellationum Tribunali Regni Bohemiæ Conſiliario, Viro Juris tam publici, quam privati peritiſſimo, inſcripſit. Eſt vero præterea uſus alius multo excellentior, ob quem Arithmeticæ dyadicæ mentionem inter eruditos injecit Illuſtris *Leibnitius*, uti monuimus in Actis A. 1710 p. 369. Multa nimirum adhuc in ſcientia numerorum præſertim circa ſummationem ſerierum ſeu numerorum certa lege progredientium deſiderantur, unde in Geometria præclara pendent. Summatio hæc leges ſerierum ſupponit: leges ſerierum per Arithmeticam binariam ſimpliciſſimas haberi poſſe, non modo hinc intelligitur, quod ea numeros in ſimpliciſſima ſua principia 0 & 1 reſolvat, ſed idem etiam ſpecimen loquitur, quo in Miſcellaneis Berolinenſibus legem periodicam numerorum progreſſionis Arithmeticæ cujuscunque oſtendit Cl. *Dangicourt*: uti annotavimus in Actis A. 1711 p. 9. Cum itaque Cl. Autor Arithmeticam dualem

illuſtrare & velit, & poſſit; operæ pretium faciet, ſi ſeries numerorum quaslibet dyadice exprimet, leges earundem eruet, uſum denique in praxibus Arithmeticis & in Geometria oſtendet.

THE SHIP-BUILDERS ASSISTANT:

h. e.

ARCHITECTORUM NAVALIUM ADSTATOR, ſeu Tentamina nonnulla ad perficiendam Architecturam navalem tendentia; Autore GUILIELMO SUTHERLAND, Tignario navali & Nauta.

Londini, apud R. Mount, A. Bell & R. Smith, 1711, 4. Alph. 1 Tabb. 14.

CUm Autor conſideraret, nec theoriam, nec praxin Architecturæ marinæ ſatis adhuc excultam eſſe; quæ ipſi triginta duorum annorum ſtudio ac experientia innotuerunt, cum publico communicare dignatus eſt. Quinque ſunt tentamina, ex quibus opus utiliſſimum compoſitum. In primo obſervat, Architectos navium hactenus non ea, qua fieri debebat, induſtria in figuram navis inquiſiviſſe, et *Iſaaci Newtoni*, Viri magno ſuo merito celeberrimi, inventum de ſolido minimæ reſiſtentiæ commendat. Uſum doctrinæ de centro gravitatis & legum hydroſtaticarum tam in ſtruendis, quam onerandis navibus oſtendit. De tignis quoque & aſſeribus ſcitu utiliſſima tradit, quorum in tentamine ſecundo pretium dimenſionibus ipſorum proportionatum juxta certas regulas definire docet. Progreditur in tentamine tertio ad fundamenta Architecturæ navalis explicanda. Monet in genere, in Architectura rationem habendam eſſe ſoliditatis, œconomiæ, diſpoſitionis, convenientiæ ac pulchritudinis: quibus in navali ſatisfacturus docet, quomodo navis recenter conſtructa ſine damno in Oceanum devolvatur (ubi curvam celerrimi deſcenſus commendat); qua cura in electione materiarum utendum (ubi monet, ſi figura eſſet navibus regularis, minori ſumtuum compendio tigna fabrefacta

brefacta apportari poſſe); quanam re opus ſit, ut navis in Oceano facillime moveatur & anchoris firmiter retineatur; quomodo interior concameratio omnibus reſpondere debeat uſibus; quomodo denique fabrica externa oculos ſpectatorum allicere debeat, ita tamen ut perfectioni eſſentiali non obſit. In tentamine quarto de onerandis navibus ex principiis hydroſtaticis diſſerit: ubi ex *Harriſianis* experimentis aſſumit, digitum cubicum aquæ eſſe 256 granorum & aquam communem eſſe ad marinam ut 1000 ad 1028. In ultimo de malo erigendo & proportionando diſſerit. Tandem Lexicon navale, in quo præcipui termini in hac Arte uſitati explicantur, operi colophonem imponit.

VITÆ SELECTÆ QUORUNDAM ERUDItiſſimorum ac illuſtrium Virorum, ut & Helenæ Cornaræ & Caſſandræ Fidelis.

Vratislaviæ, ſumptibus Chriſtiani Bauchii, 1711, 8. Alphab. 2.

Cum præcipuam hiſtoriæ literariæ partem eruditorum vitæ conſtituant, eorum præcipue, quos ingenio & doctrina ceteris præſtitiſſe conſtat, Vir Cl. Chriſtianus Gryphius vitas præſtantiſſimorum hominum, in quibus vel ipſi, vel alii Viri celebres æternitati conſecrandis multum laboraverant, ſollicito ſtudio undique conquirere, & in aliquot volumina redactas typis vulgare conſtituerat. Eo vero præter ſpem rebus humanis exemto, antequam collegiſſet, quæ vel ad mediocre volumen conſtituendum ſufficiunt, Bibliopola demum aliorum opera adjutus primum hoc volumen vulgavit. Deſcribuntur in eo vitæ (I) Hieronymi Fracaſtorii, (II) Vidi Fabricii Pibracii, (III) Nicolai Fabri, (IV) Andreæ Mauroceni, (V) Jacobi, Johannis, Andreæ & Hugonis, fratrum Guijoniorum. (VI) Johannis Rutgerſii, (VII) Petri Caſanovæ, (IIX) Jacobi Palmerii Grentemesnillæi, (IX) Helenæ Cornaræ, (X) Olai Borrichii, (XI) Jo. Vincentii Pinelli, (XII) Roberti Cottoni, (XIII) Octavii

Pantagathi, (XIV) Fulvii Urſini, (XV) Jo. Phil. Pfeifferi, (XVI) Joh. Oporini, (XVII) Caſſandræ Fidelis.

Hieronymus Fracaſtorius perantiqua ac nobili Veronæ familia ortus Philoſophiæ & Medicinæ peritia celeberrimos ſui temporis viros æquavit: humaniorum vero literarum ſcientia, & poeſi imprimis ſicuti multos ex veteribus, ita omnes, qui poſt annos mille quingentos aliquod in eo genere ſcribendi nomen habuere, ſuperavit. Teſtatur divinum illud *Siphilidis* ſive de morbo Gallico poema, heroico carmine ſcriptum, & Petro Bembo, Leoni X Pontifici Max. tunc a ſecretis, dicatum, quod tanta omnium admiratione exceptum eſt, ut cum non multis poſt annis Neapolin ad Jacobum Sannazarium in lucem editum deferretur, vir ille omnium ſuæ ætatis diſertiſſimus & Virgilianæ majeſtatis affectator egregius atque alieni carminis laudator alioqui parcus atque amarulentus, Hippolyto Medici Cardinali, qui forte ad eum ſalutandum, nobili eruditorum corona atque adeo ipſo Jo. Bapt. Montano, Medico clariſſimo, & acri Fracaſtorii æmulo, ſtipatus acceſſerat, hunc unum eſſe confeſſus ſit, a quo non Jovianus modo Pontanus, ſed ipſemet quoque in Partu Virginis, accurata carminis dignitate, viginti amplius annorum lima ac labore perpoliti, eſſet victus. Fato functus eſt Fracaſtorius ſeptuagenario major VIII Idus Auguſti A. M D LIII, dum pranderet, apoplexia correptus. Ferunt equidem, dum langueret, cognito fatali morbo, poſt multas amicas ſibi herbas in olfactum balbutiente lingua efflagitatas, amiſſo penitus ſermonis uſu, manu ſæpius in verticem exporrecta, iis, qui aderant, innuere voluiſſe, ut celeriter cucurbitula affecto & laboranti cerebro, quo ille peropportuno remedio ſe olim Veronæ unam Monialium virginum D. Bernardino dicatarum curaſſe adhuc meminerat, ſubvenirent. Sed re nequaquam a domeſticis intellecta, cum alii alia adhibenda tum eſſe pharmaca prædicarent, fruſtra expectato remedio, leniter ſub noctem exſpiraſſe. In vita ſua Jo. Rutgerſius nihil æque deplorat, quam quod perpetuis itineribus ad perficienda Regis Sueciæ negotia, cui a conſiliis erat, occupatus, nulla quiete conceſſa, literis, quibus tantopere capiebatur olim, nihil præter amorem præſtare poſſit. In vita

Vidi

Vidi Fabricii Pibracii, a Carolo Paſchalio ſcripta, narratur, Vidum in gremio nutricis poſitum, poſtquam valide tonuit, cœleſtem flammam eique mixtam caliginem ſepſiſſe, nutrice de cœlo tacta ac levi vulnere in ſiniſtro crure icta, infante illæſo nec territo. Vitam Jo. Phil. Pfeifferi, Theologi quondam Regiomontani ob defectionem ad Pontificios famoſi, gener ejus Chriſtianus de Helwich, Medicinæ Doctor, deſcripſit, in qua de Græcarum Antiquitatum Libris Pfeifferi peringenue judicat, ſtilum non ſatis purum in illis fluere, imo interdum vix eſſe Grammaticum, opus ipſum quoad rerum tractationem eſſe mancum ac mutilum, in eo multa eſſe omiſſa, alia vix levi brachio tacta, alia a recentioribus longe majori diligentia exculta, prætermiſſam fere fuiſſe tractationem de veterum Græcorum Muſica, de Oraculis, quæ tradita ſunt, non ſatis eſſe examinata ac falſitatis convinci poſſe, non ſatis videri penetraſſe aut exhauſiſſe, quæ veterum Græcorum concernunt Architecturam. Porro non exacte obſervatam temporum differentiam, ac ætates Græciæ varias. Neque enim dubitandum, ſicut ex lectione Græcorum Autorum ac Poetarum conſtat, Græcorum mores pro diverſitate temporum alios atque alios fuiſſe, levitatem eorum etiam proverbio locum feciſſe. Præterea modum exceſſiſſe Autorem in allegandis Lexicis, & quæ ſunt alia, quæ Helwichius magna cum libertate ipſi olim expoſuit Autori. Ceterum Univerſitatibus Jenenſi, Lipſienſi, aliisque, quas Pfeifferus perluſtraſſe dicitur *p. 583*, erronee accenſetur *Gerana*. Digna quoque vita Oporini, Typographi Baſileenſis eruditiſſimi, viſa eſt Viro cuidam docto, quæ reliquis adjungeretur. Orationem de ejus ortu, vita & obitu in Argentinenſi Academia Jo. Henricus Hainzelius, Auguſtanus, recitavit, autore Andrea Jocisco, Sileſio, Ethicorum in eadem Academia Profeſſore. In ea multa de Theophraſti Paracelſi impietate vivendique ratione traduntur, qui ſub initium repurgati Evangelii Baſileam venit, & Magiſtratui ab Oecolampadio commendatus, Profeſſionem Medicam in Academia obtinuit. Cumque Oporinus ad Medicinæ ſtudium animum adjunxiſſet, & Theophraſtus ſuperbe jactaret, ſe unius anni ſpatio eximium artis Doctorem perfecturum, tam

arcte ei adhæſit, ut ab ejus conſuetudine nunquam diſcederet, imo domeſtico etiam ejus conſortio uſus operam ipſi ſuam, famuli & amanuenſis functus officio, locaret, ſperans, ſe vel hac officioſa diligentia perfectam artis cognitionem, quam Doctor ille plenis buccis crepabat, conſecuturum. Latinæ linguæ cognitionem Theophraſtus habuit, ut ſæpe affirmavit Oporinus, perexiguam: memoria tamen adeo felici erat præditus, ut integra Galeni loca memoriter & expedite recitaret. Solebat præterea Theophraſtus vino madidus noctu ſtricto gladio per dimidium fere horæ cum larvis depugnare, non abſque Oporini, qui eodem in conclavi cubiculari ſuo lecto latebat, magno metu & periculo. Inde Oporinum ad dictata excipienda excitabat, quæ tam expedite recitabantur, ut dæmonum inſtinctu ea ſuggeri, Oporinus ſe putaſſe ſæpe affirmaret. Vocatus aliquando ab ægroto ruſtico Theophraſtus, cum Euchariſtia uſum intelligeret, ſuæ arti jam non locum eſſe apud illum ajebat, qui alium auxiliatorem quæreret. Vitæ Oporini adjectus eſt Catalogus librorum, qui ipſo obſtetricante, aut beneficio preli ejus lucem viderunt. Minus vero perfectum eſſe illum indicem, vel exinde intelligitur, quod nulla Epiphanii A. C. 1544 Græce editi Baſileæ in fol. cum præfatione Oporini noſtri, mentio in eo fiat. Ceterum & alterum Vitarum volumen proditurum, ſi hoc non ingratum Lectoribus fuerit, ſperamus.

THE GREAT ABUSE OF MUSICK IN TWO PARTS.

h. e.

INGENS MUSICÆ ABUSUS, DUABUS partibus oſtenſus, ab ARTURO BEDFORD M. A. Capellano Ducis Bedfordienſis & Vicario Templi Briſtolienſis.

Londini, ſumtibus Jo. Wyat, 1711, 8.

Plag. 18.

CUm Cl. Autor intelligeret, nobiliſſimam artem illo ſcopo hodie maximam partem excidiſſe, quem veteres ejus inventores inprimis ſibi præfixerant, operæ pretium ſe putavit facturum, ſi aliis

ſi aliis abuſum hunc commonſtraret. Hoc conſilio duas totius tractationis partes conſtituit, quarum altera conditionem & uſum Muſices, qualis antiquiori memoria fuit, ex idoneis monimentis variarum gentium exponit, commemoratis eadem opera cautionibus, quibus veteres abuſum ejus amoliri conati ſunt; altera ſtatum Muſices hodiernum, in quem profanis & impuris hominum moribus redactus eſt, ediſſerit. Hoc ipſo perſonam eam ornare optimo conſilio aggreſſus eſt Cl. Autor, quam imponi ſibi paſſus eſt, poſtquam nomen ſuum dedit illorum *Societati*, qui in amplificanda *Chriſtianæ Doctrinæ cognitione* operam ſuam & induſtriam collocant. In priore itaque parte oſtendit, quæ Muſices ratio olim fuerit apud gentes Orientis, ſpeciatimque Judæos. Inter eos autem homines meliorum partium & pietatis ſtudioſi Muſicam ita tractarunt, ut primo quidem concelebrandis Divini Numinis laudibus, deinde menti ad contemplationem rerum divinarum excitandæ ea inſerviret, ac denique mentes ad Muſicam cœleſtem quaſi præpararet. Neque tamen defuerunt inter eos, qui eadem abuterentur. Sic vel ſub initium inventæ inſtrumentalis & vocalis Muſicæ, ad Jubalem, qui ex Caini poſteris erat, autoritate Geneſ. IV, 21 referendæ, Caini poſteritas, vitiis nimium dedita, ab abuſu ſibi vix caviſſe videtur. Poſt diluvium vero uſus ejus genuinus Abrahami poſteris v. c. Labani, Gen. XXXI, 27, videtur fuiſſe commendatus, quemadmodum nec idololatræ ejus ignari fuerunt, ac nominatim Chaldæi, cujus rei exemplum exſtat Dan. III, 5. Sicut autem Caini poſteri, tanquam primi inventores, quod vel ex eo patet, quod Arabes cantatricem adhuc *Cainat* appellare ſolent, Muſicam in abuſum abripuerunt; ita deinceps eorum veſtigiis inſtiterunt ex Abrahami poſteris Idumæi, de quo conqueritur Jobus c. XXX, v. 9, & c. XXVII, v. 36. Ægyptii viciſſim artem hanc a labe illa immunem conſervaſſe atque hoc nomine elogio ſapientis & antiquæ gentis ornati videntur Jeſ. XIX, 11. Neque enim his alium ejus uſum quam ſacrum fuiſſe veroſimile fit ex Jſraelitarum exemplo, qui eorum imitatione procul dubio ducti, Exodi XXXII, 18, vitulum aureum voce & cantu proſequebantur. Paſtores Ægyptiorum Muſicam ad virtutem & amorem conjugalem amplificandum,

Pag. 3.

4.

alii

alii vero ad majorum res geſtas enarrandas & virtutis ſenſum
Pag. 5. poſteris infigendum adhibebant, quod Herodotus in Euterpe
teſtatur. Prima Muſicæ exercendæ occaſio in Iſraelitarum gen-
te refertur Exodi XIV, 30 & XV, 1, ubi tranſitus per mare ru-
brum ſolemni ritu dedicatur, quem Judæos ab Ægyptiis didi-
6. ciſſe, arbitratur Kircherus Oedipi Ægypt. Tom. I p. 297. Ejus-
modi exempla plura in tabulis ſacris referuntur, v. c. Deut.
XXXII, 1 Sam. II, Judic. V, &c. Neque exſtat exemplum,
quo probari poſſit, hunc genuinum uſum ante Davidis tempo-
ra exſpiraſſe, quod Cl. Autor fuſius exponit. Quæ etiam cau-
ſa eſt, cur Judæi illius ætatis a Comœdiis æque ac Tragœdiis
13. alieniſſimi fuerint, neque earum uſum ante Antiochi Epiphanis
tempora receperint. Vide 1 Maccab. I, 11 & 2 Maccab. IV, 9 &c.
Propterea etiam Judæi in labem Muſicæ illatam invecti ſunt,
quod apparet ex verſione τῶν LXX, Eccleſ. X, 11 & Joſephi An-
14. tiquitatibus Judaicis lib. XV c. II. Sic & Philo paſſim in ſcriptis
ſuis v. c. *de ſomniis* & *de vita contemplativa* laudat Eſſenos, qui
17. Muſica non niſi in efferendis Dei laudibus utantur. Græci, de
quibus cap. II commentatur Autor, ut Muſicam acceptam fe-
runt Ægyptiis, ita eodem conſilio illam adhibuerunt. Sic
hymni Homeri ad Deos laudandos, ejus Ilias & Odyſſea ad me-
moriam Regum conſervandam pertinuerunt. Idem apparet ex
Orphei, antiquiſſimi Poetæ, hymnis, qui ſuperſunt, quem pau-
lo poſt Homerus, ut hunc Heſiodus, imitatus eſt. Nec Lyri-
corum, nominatim Pindari, in Odis &c. aliud fuit conſilium, a
24 ſqq. quo tamen abiit Anacreon. Ipſæ Græcorum Comœdiæ & Tragœ-
diæ de moribus hominum emendandis inprimis laborabant, &
ſicubi peccaretur prolatis in morum præjudicium ſententiis, pru-
dentiores in temeritatem hanc animadvertere graviter ſole-
30. bant, quod Euripidi accidit, cum Hippolytum de mente in-
jurata gloriantem in ſcenam produxiſſet. Hunc Muſices &
Poeſeos uſum cum Athenienſes tum Lacedæmonii certis inſti-
tutis & legibus perpetuum ſervare conati ſunt, quemadmodum
alii abuſum ejus verbis gravibus ſunt abominati, ut Ephorus &
Alcibiades, quorum pronunciata legere licet apud Polyb. hiſt.
lib. IV, Athenæum Dipnoſophiſt. XIV, 11 & Plutarchum in
Alci-

Alcibiade. Proximo loco ad partes vocantur Romani cap. III, Pag. 33.
qui ut Muſicæ & Poeſeos uſum a Græcis acceperunt; ita nec eorum conſilium & ſcopum ſub initium migrarunt. Sic Virgilius in Æneide ſua Homerum, Ovidius ſæpe Heſiodum, Terenti- 35.
us Menandrum imitatur. Nolim tamen cum Cl. Autore dicere, Virgilium in Georgicis ſuis imitatum eſſe Oppianum, quem ſub Antonino Caracella vixiſſe, adeoque ætate Virgilio inferiorem eſſe conſtat. Horum itaque opera Muſicæ & Poeſeos uſus ſalvus fuit, quem non parum detriverunt Poetæ ſequentium 39.
ſeculorum, Ovidius, Juvenalis, Martialis &c. Quod ad Comœdias attinet, ab illis Romani in primis gentis originibus prorſus abſtinuerunt, deinde vero, cum adhiberentur, morum præceptis ita temperarunt, ut, cum vel ſic abuſus non prorſus evitari poſſet, ſubinde de eo ipſi ſcriptores conquererentur. Vide Senecam de brevit. Vitæ c. 12 & Ovid. de remedio amoris lib. 44.
2. Succedit cap. IV, quod comprehendit diverſa Doctorum Eccleſiæ oracula & conciliorum decreta, quæ Muſices abuſum reprehendunt. Inter illos obſerves Clementem Alex. Pædagog. III, 11 & II, 4, Tertullian. de Spectac. p. 695, Hippolytum in Orat. de Anti-Chriſto, Cyprianum de Spectaculis &c. Ex conciliis huc pertinent Agathenſe Sec. VI can. 39 & Nanatenſe anni 890. nec non Synodus Senonenſis anno 1524 coacta, &c. Hoc labore defun- 61.
ctus Cl. Autor præcipuum ſuum inſtitutum in Parte II urget, qua exponit omnes illos abuſus, qui hac ætate Muſicam & varia ejus 64.
genera premunt. Hinc præmiſſa, quam vocat, cap. I Introductione, cap. II de hymnis minus decentibus agit, qui ignobiliori hominum ſorti hodie inter Anglos frequententur. Ex his primo loco exempla affert, deinde idoneas rationes commemorat, quibus eorum uſum diſſuadere ſe poſſe ſentit. Cap. III pro- 75.
fanos hymnos & impios vulgo receptos perſtringit. Cap. IV Scenicos Anglorum ludos repræſentat, ratione decori minus obſervati, ſicut cap. V profana eorundem inſtituta & aſſerta rejiciuntur. Cap. VI Cantica non decentia deſcribuntur, quæ doceri ſolent fœminæ ætate juniores, melioris, quæ prætexitur, inſtitutionis cauſa. Cap. VII ſiſtit cantica ejusdem generis ſed in ipſam pietatem injuria. Cap. IIX recenſentur effecta peſſima,

quæ ex ejusmodi Canticorum uſu conſequuntur. Cap. IX Muſices corruptio ex ipſius hodierna conſtitutione in ſe conſiderata demonſtratur, ratione compoſitionis & ſtructuræ ejus. Cap. X idem agitur & evincitur ex Organœdis templorum. Cap. XI Muſicæ divinioris & ſacratæ Deo præſtantia ac commoda, acceſſionesque quibus amplificari poſſit, exponuntur, ac cap. XII probatur, Muſicam, in eam conditionem reductam, multum ad emendandos gentis mores conferre poſſe. Tandem cap. XIII concluſio pathetica operi finem imponit.

SCRIPTORUM BRUNSUICENSIA ILLUſtrantium & religionis reformatione priorum Tomus tertius; cura GODEFRIDI GUILIELMI LEIBNITII.

Hanoveræ, ſumtibus Nicolai Fœrſteri, 1711, in fol.
Alph. 11 pl. 15.

COlophonem nunc illuſtris Autor egregio huic operi imponit, ac præter res Brunſuicenſes & Luneburgenſes nonnulla Eſtenſia, leges item complures antiquas Saxonum inferiorum & monimenta hiſtorica ipſa horum dialecto in tertio hoc Tomo exhibet, maximamque partem ex MSto in lucem protrahit. Quamvis enim non diffiteatur, quædam inepta & falſa in Scriptoribus nonnullis huic Tomo inſertis legi, ea tamen ob alia utilia, quæ ſubinde occurrunt, ſupprimere nefas duxit. Reſidua ergo ſcripta numero XLII communicat, ac primo loco *Chronicon Principum Brunſuicenſium*, ab Anonymo quodam, qui tempore Alberti I Ducis Brunſvicenſis floruit, verſibus dialecto Saxonica ſcriptis, poſtea a Juſtino Goblero JCto & Conſiliario rhythmis ad Thuringorum dialectum accommodatis conſcriptum, producit. Viſum autem ipſi fuit oppoſitis columnis utramque dare recenſionem, tam e Bibliotheca Auguſta Guelpherbytana ſumtam, quam Goblerianam, quia innumeris locis altera alteram explicat, nonnullis etiam ſupplet. Sequitur *Apographum Tabulæ vernaculæ de rebus Ducum*, in Baſilica S. Blaſii Brunſvicenſi ſuſpenſæ, quod Leibnitius noſter ex collectione Maderiana repetit.

repetit. Ubi verſus Saxonicos antiquos *de fundatione & incrementis Eccleſiæ Gandeshemenſis* enarrat, Everhardum Presbyterum iſtorum verſuum Autorem ex Chronico illius Eccleſiæ Latino vetuſto, quod intercidit, ſua ſumſiſſe obſervat. His *Chronicon Luneburgicum ab initio Ducatus Luneburgici ad A. MCCCCXXI* vernacula Saxonum inferiorum dialecto a cive quodam Luneburgico, qui Seculo XV adulto ſcripſit, confectum adjungit, et excerpta deinceps ex *Chronico Hermanni Korneri ab A. MCCCLXXI ad A. MCCCCXXXV* ad urbem Luneburgum pertinentia, nec non *continuationem ejusdem Chronici ad A. MCCCCXXXVIII*, quam ex MSto volumine chartaceo ſatis grandi in folii forma, extante in Bibliotheca Sereniſſimi Electoris Brunſvicenſis, depromſit, tradit. *Fragmentum* porro *Chronici Bardevicenſis ad A. MCCCCXLI* proponit, ac *de Magni Ducis, vulgo Torquati, fatis* differit, verſusque aliquot, quos Georgius, ex Ducibus Brunſvicenſibus, Archi-Epiſcopus Bremenſis & Verdenſis, in hunc Ducem, atavum ſuum, ſcripſit, annectit. Notitiam quoque *rei nummariæ Luneburgicæ, Hamburgenſis & Lubecenſis* ab A. MCCCXXV ad A. MDXXV explicandorum veterum contractuum gratia præbet, & Henrici Langii, Conſulis urbis Luneburgi, libellum *de origine belli Prælatorum Luneburgici* vernaculo ſermone concinnatum in apricum producit. Poſt odam Saxonicam brevem & carmen Saxonicum prolixius *de bello Hildeshemenſi*, vulgo *Stifftiſche Fehde*, quod A. MDXIX inter Epiſcopum Hildeſienſem & Henricum Ducem Brunſvicenſem Cellis commorantem ab una parte, ab altera vero inter Duces Brunſvicenſes alterius lineæ exarſit, collectioni ſuæ inſerit, & *fragmentum Chronici Hildeſienſis*, vernaculo Saxonum ſermone ſcripti, ſubjungit. Ex archivo civitatis Hildeſienſis *Joannis Stadtweg Poppendikenſis Chronicon* promit, & circa recenſionem *Chronici Brunſvicenſium picturati*, h. e. more illius temporis multis figuris xyloglypticis referti, in quo varia alibi non obvia inveniuntur, annotat, quod illud a Conrado Bothone, cive Brunſvicenſi, conſcriptum, & Moguntiæ ſub titulo: *Cronecken der Saſſen*, A. 1492 ex officina typographica omnium prima, nempe Patri Schöfferi, qui ſocerum habuit Joannem Fauſtum invento-

 rem,

rem, vulgatum fuerit. Res Goslarienſes illuſtrabunt *Chronicon breve Principum Romanorum*, qui Goslariæ aut in vicinia Eccleſias privilegiis donarunt, & Catalogus *Reliquiarum Eccleſiæ Collegiatæ*, vulgo *das Munſter* dictæ. Ad Brunſvicenſes autem ſpectant *antiquiſſimæ Leges Municipales civitatis Brunſvicenſis*, quæ a Duce Ottone I latæ, & ab Imperatore Friderico II confirmatæ ſunt, uti quidem codici membranaceo adſcriptum legitur; item *Ordinarius Senatus Brunſvicenſis*, ipſius juſſu A. 1408 conſcriptus, qua occaſione illuſtris Editor de judicio *Vemeding* dicto ac Feimeris, de inventione haleces ſaliendi & cui illa tribui debeat, aliisque rebus ad antiquum ſtatum civitatis & linguæ veteris Saxonicæ cognitionem pertinentibus agit. *Leges* etiam *antiquas municipales* tum *Cellenſes* tum *Goslarienſes* commemorat, & *metallicas antiquas Goslarienſes* pro fodinis in Rammelsberg ex MSto ſuperaddit. Facta deinceps *Chronici S. Ægidii in urbe Brunſviga* mentione, adjuvante Roberto Verbockhorſt, Monaſterii S. Ludgeri apud Helmſtadium Præpoſito, tum Franciſci Henningi Hagenii *Syllabum Abbatum Werthinenſium & Helmſtadienſium*, tum Uffingi Monachi Werthinenſis *carmen in laudem Werthinæ* exhibet. Sequuntur Werneri Rolevinkii Larenſis Ordinis Carthuſiani *de moribus & ſitu antiquorum Saxonum* libri tres, cum emendationibus & additamentis tum *ad vitam B. Mathildis* Reginæ Germaniæ, tum *ad Chronicon de Gvelfis Principibus*, quorum utrumque Tomo I memoratum fuit. Excerpſit etiam Autor celeberrimus ex *Viti Arnpeckii*, Sacerdotis Bavari, *Chronico Bajoariorum* nonnulla de Gvelfis, ac notat, Arnpeckio innotuiſſe, Azzonem Marchionem, patrem Gvelfi Ducis, Eſtenſem fuiſſe; quod apud nullum ex Scriptoribus in tota collectione occurrentibus, qui Arnpeckio ſit prior, legitur. Rurſus ex Bibliotheca Auguſta Gvelfica narrationem *belli a Magno Juniore Duce ejusque filiis cum Luneburgenſibus geſti*, & excerpta ex *Collectaneis Poeticis Theoderici Blockii*, Brunſvigo-Hildeſienſis Medici, qui circa finem Seculi XV floruit, communicat. Poſtea adjicit *Chronologiam Abbatum Ilſenburgenſium*, cum annotationibus quibusdam Guilielmi Budæi, Halberſtadienſium Medici, ac notitiam tum *de origine & Abbatibus*

Mona-

Monaſterii Luccenſis, cui Gerardus Molanus, primus Prælatus Ducatus Calenbergici & ſupremus Theologus Sereniſſimi Electoris Brunſuicenſis, hodie præeſt, tum *de Abbatibus S. Michaelis Luneburgenſibus* ex veteri tabula præbet. Emendat etiam ac ſupplet Henrici Bodonis. Syntagma de Eccleſia Gandeſiana, quod Tomo II collectionis ſuæ dederat. Ex Ambroſiana vero Bibliotheca *Arnulfi Hiſtoriæ Mediolanenſis libros IV* beneficio Johannis de Sitonis, JCti Mediolanenſis, nactus eſt, quos ideo huic Operi inſerere voluit, quia Arnulfus multa de antiquis Eſtenſibus Principibus a Sigonio primum dicta confirmat. Adductis deinde partim ex *Necrologio Monaſterii Werdinenſis*, partim ex *Andreæ Danduli*, Ducis Venetiarum, *Chronico Opere* rebus memoratu dignioribus, lacunam *Chronici Magdeburgenſis* ab Henrico Meibomio Juniore editi ex MSto ſupplet, ſuppeditante ſupplementum V. Cl. Jo. Georgio Eccardo, Hiſtor. in Acad. Julia Prof. Publ. qui Ill. Editorem in recenſendis his Scriptoribus non mediocriter adjuvit. Nec omittit *legum Wisbyenſium ab Henrico Leone confirmatarum* præfationem, cui tandem *leges antiquas Luneburgenſes de Hæreditatibus* & obſervationes *ex Necrologio Fuldenſi antiquiſſimo* ſubjungit.

Poſt introductionem in hunc Tomum comparet Epiſtola elegans æque ac erudita de poſteris Azzonis Marchionis, præſertim Italis, a celeberrimo Viro Ludovico Antonio Muratorio ad illuſtrem Leibnitium exarata, quem paucis hoc loco recenſebimus. Nimirum duas habuit uxores Azzo ſeu Albertus, primam Cunizam, ſeu Cunigundam Welphicam, e qua filium unicum, quantum conſtat, *Welphonem IV* ſuſcepit, quem Henricus IV Imp. A. 1072 ad Bavariæ Ducatum evexit, alteram Garſendem, Hugonis Cænomanenſis Comitis & Principis filiam, quæ illi *Fulconem* & *Hugonem* filios peperit, quorum uter major natu ſit, incertum Noſtro videtur. Ex his Hugo exſtincta Comitum Cænomanenſium in Herberto Garſendis fratre prole maſcula Principatum illum aliquandiu obtinuit, vulgo *Hugo a Manſo* a Cænomanicæ urbis nomine dictus; ſed & rurſus illo excidit. De Jtalicis vero provinciis, quæ tum ſub *Marchionatus Liguriæ* titulo veniebant, haud ſatis con-

venit inter fratres, quod Fulconi præ reliquis proſpectum Pater voluiſſet & Welpho in Germania abſens partem, quæ ſibi in Italia debebatur, tueri ægre poſſet; quæ lites ita demum A.1154 fuere compoſitæ,ut Henricus Leo,Welphonis IV nepos,Fulconis filiis jura ſua ſolenniter in feudum concederet. *Welphoni IV* filius primum ſenior *Welpho V*, cui Matildis, celebris Italorum Comitiſſa, A. 1089 nupſit, eoque non relicta prole defuncto, junior *Henricus* Niger ſucceſſit, qui e Wulfilde, Magni Saxonum Ducis filia, Juditham,Friderico Suevorum Duci nuptam,matrem Friderici I Imp. filiosque *Henricum* & *Welphonem VI* aliosque liberos haud ita memorabiles ſuſcepit. Horum alter *Henricus*, qui ducta Gertrude Lotharii II filia, ad Bavariæ Ducatum Saxoniam adjecit, multa quoque adhuc in Marchia Treviſana & Veronenſi tractu tenebat, quemadmodum Noſter e tabulis evincit, unicumque filium habebat Henricum Leonem. *Welpho VI* vero a Friderico I Imp. ſororis ſuæ filio, A. 1152 *Marchiam Tuſciæ*, *Ducatum Spoletanum*, *Principatum Sardiniæ* & *Domum* ſeu hereditatem *Matildis* in beneficium accepit, verum is, *Welphone VII* filio jam tum A. 1167 exſtincto, improlis deceſſit A. 1191, Henricus Leo filios habuit, *Henricum*, *Saxoniæ Ducem* & *Palatinum Comitem Rheni* dictum (nam Palatinatum ducta filia unica Conradi Palatini, qui Friderici I Imp. frater erat, acceperat) *Ottonem IV* Imp. & *Guilielmum* Ducum Brunſuicenſium ſatorem. Sed ut ad Hugonem & Fulconem, Azzonis filios, revertamur, illius quidem ſtirps cum Manfredo nepote defecit, maxima hæreditatis parte ad Fulconis familiam, reliqua ad Eccleſias translata, hic vero familiam Ducum Mutinenſium propagavit, quos jam circa A. 1170 *Marchionum Eſtenſium* axiomate compellatos fuiſſe, Autor obſervat. Ceterum genealogiam Principum Eſtenſium usque ad mortem Azzonis VI, quæ in annum 1212 incidit, pulcre deducit, pluribus, quæ hactenus latuere, ex archivis depromtis, quæ hic cuncta recenſere ob brevitatis ſtudium haud licet. Illud tacere poſtremo non poſſumus, ſub finem hujus Tomi III Indicem locupletiſſimum in tres Tomos Scriptorum Rerum Brunſuicenſium comparere, quem

quem magno hiſtoriarum cupidis uſui futurum omnino nobis perſuademus.

NOVA LITTERARIA.

NOn ingratum Lectori exiſtimamus, ut, quæ in cauſſa Camaclenſi hactenus edita accepimus, brevibus hoc loco memoremus. Notum eſt, primum Pontificis partes tuendas ſuſcepiſſe Juſtum Fontaninum, edito A. 1708 libro: *Il Dominio temporale* &c. cui eodem anno Lud. Antonius Muratorius reſponſionem ſub tit. *Oſſervazioni ſopra una lettera intitolata Il Dominio* &c. oppoſuit, de quibus ſcriptis accurate egimus in Actis A. 1709 p. 195 ſeq. Inde cum Fontaninus librum illum recuderet A. 1709, Defenſionem quoque, *La Difeſa* &c. ſubjunxit, qua ad Obſervationes illas quædam repoſuit, eodemque anno Latine Romæ prodiit *Diſſertatio hiſtorica de ſummo Apoſtol. Sedis Imperio in Urbem Comitatumque Comacli*, cujus autor perhibetur Laur. Zaccagnus, Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus, nuper defunctus. Sed dum utrique juſto opere reſpondere conatur Muratorius, interim Prodromi loco A. 1710 præmiſit Supplicem libellum nomine Ducis Mutinenſis ad Cæſarem datum, *Umiliſſima ſupplica*, de quo, ut & de Fontanini & Zaccagni ſcriptis in Actis A. 1711 p. 225 dictum eſt. Interea nec alii promachi defuere Ducibus Mutinenſibus, quippe pro illorum cauſſa prodiere libri: *Succinta Eſpoſizione delle Ragioni del S. R. Imperio & della Sereniſſ. Caſa d' Eſte ſopra Comacchio*, 1710, in fol. & *Quiſtioni Comacchieſi, oue ſi eſpongono i punti ſuperflui, a quali vorrebbe la Camera Apoſtolica ridurre la Controverſia di Comacchio*, 1711 in fol. incertum quo loco editi. Hinc Fontaninus, quaſi colophonem controverſiæ impoſiturus, Defenſionem ſecundam *La Difeſa ſeconda* &c. ſuperiori anno in 4 prodidit, cui etiam *Tabulam Chronologicam Jurium & Actorum ſupremæ poteſtatis S. Sedis Apoſtolicæ ſuper Civitate Comaclenſi* addidit; quæ cum Nuntius Pontificius in nuperis Comitiis Electionis Cæſareæ pro aſſerendo jure Pontificis exhiberet, Legatus Ducis Mutinenſis Illuſtriſſ. Comes d' Olivazzi in iisdem Comitiis duo opuſcu-

opuſcula Francofurti vulgavit, quorum alterum Italice & Gallice ſub tit. *Quanto ſia giuſto e convenevole, che Comacchio ſi conſervi al S. Rom. Imper. per lo Ser. Sign. Duca di Modena, che n' e ſuo Vaſallo*, i.e. *Memoire pour prouver* &c. in fol. alterum Latine ſub tit. *Animadverſiones pro S. Romano Imperio & pro Seren. Duce Mutinæ in Monitum Lectori, quod præmittitur Tabulæ Chronologicæ favore Rev. Cameræ Romanæ nuperrime editæ in cauſa Comaclenſi* in 4, neutrum vero Autoris aut Loci mentione facta prodiit. Prodiere & Moguntiæ ante biennium fere ſub tit. *Copia inveſtituræ Mantuanæ* in fol. ſine Loco & Anno, variæ literæ inveſtituræ ſtatus Ferrarienſis & ſpeciatim Comacli, quæ in hac cauſſa conferri cum fructu poſſunt; et recuduntur nunc uno volumine Francofurti ad Mœnum ſcripta quædam ad eam cauſam pertinentia, in quibus tamen, cum Pontificiorum autoritate imprimantur, ea, quæ Eſtenſium jura tuentur, vix omnia comparitura, credamus.

Transmiſſus nobis nuperrime fuit titulus: *Imperium Orientale ſive Antiquitates Conſtantinopolitanæ in IV Partes diſtributæ: quæ ex variis ſcriptorum Græcorum operibus & præſertim ineditis adornatæ, Commentariis, ac Geographicis, topographicis aliisque quam plurimis monumentorum ac numismatum tabellis illuſtrantur & ad intelligentiam cum ſacræ tum profanæ hiſtoriæ apprime conducunt. Opera & ſtudio* Domni Anſelmi Banduri, *Raguſini Presbyteri ac Monachi Benedictini e Congregatione Melitenſi. Pariſiis, typis & ſumtibus Jo. Baptiſtæ Coignard*, 1711, 4 maj. acceſſere & contenta Operis ſatis prolixa, e quibus apparet, tribus Partibus prioribus, quæ primum operis Tomum conſtituunt, variorum Autorum, ut Conſtantini Porphyrogeniti, Hieroclis Grammatici, Agapeti Diaconi, Baſilii Macedonis Imp. Theophylacti, Nicetæ Choniatæ, aliorumque, Anonymorum potiſſimum, opera anecdota vel minus emendate hactenus edita, quartâ vero Parte, ſeu Tomo II, Cl. Editoris Animadverſiones & Commentarios contineri.

* *
*

N. IV.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Aprilis, Anno M DCC XII.

HISTOIRE DE L' ACADEMIE ROYALE des Sciences Année M. D CC IX. &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENtiarum Anni M D CC IX, cum Commentariis Mathematicis & Phyſicis.

Amſtelodami, apud Petrum de Couſt, 1711, 12. Alph. 1 pl. 10 Tabb. 15.

P*Hyſicam generalem* illuſtrant *De la Hire*, *Maraldi* & *Lemery* filius. *De la Hire* obſervationes barometricas recenſet, quas barometro compoſito *Hugenii* inſtituit ad explorandas diverſas Mercurii altitudines in locis elatis ac depreſſis. Invenit altitudinem columnæ aereæ cum unica linea Mercurii æquilibrium ſervantis 76 fere pedum, pondere totius atmoſphæræ 28″ & fere ½‴ Mercurii æquilibrato. Obſervationibus iſtis alias jungit de influxu caloris ac frigoris liquorum barometri compoſiti, comparans altitudines Mercurii in ſimplici cum altitudinibus in compoſito. Supponit nimirum (quod experientia ipſum docuit) in barometro ſimplici, etiamſi radiis ſolaribus aut frigori hiberno exponatur, ſenſibilem altitudinis Mercurii variationem non mutari. *Maraldi* obſervationes Genuæ a Marchione *Salvago* factas cum Pariſienſibus comparat & *inde* concludit, quod Genuæ ac Pariſiis mutationes barometri ſint fere eædem, ventis licet ſtatuque aeris diverſis. Reperit autem conformitatem maximam in altitudine media Mercurii, quam adeo commendat, ubi per barometricas obſervationes, in diverſis locis eodem tempore factas, montium altitudines

invenire volueris. Notat ulterius, in locis meridionalibus Scalam totius variationis Mercurii minorem eſſe quam in ſeptentrionalibus: a qua tamen regula recedunt obſervationes *Scheuchzeri* Tigurinæ. Oſtendit denique, aërem non habere in omnibus locis terræ eandem vim ſeſe dilatandi atque hinc heterogeneum eſſe. *Lemery* de materia ignis disquirit, & præter ſubtilitatem ſummam & agitationem celerrimam, inſuper figuram ipſi propriam requirit. Ei tribuit, quod calx aqua affuſa incaleſcat, & hinc probat, ipſam in corporibus, quibus includitur, non mutari. Includi eam corporibus calcinatis, quia poros calore dilatatos ingredi poteſt; ſed per frigore conſtrictos egredi nequit. Immo ab ipſa inflammabilitatem corporum unice pendere. Mirati ſunt Academici, cur hyeme extraordinaria Anni 1709 per plures dies durante frigore Auſter ſpiraverit, nec Sequana tota glacie obducta fuerit: id quod tamen hyeme ordinario fieri ſolet. Varias quoque ibi de pluvia & ventis obſervationes reperies.

In *Anatomicis* delirium melancholicum explicaturus *Vieuſſens* filius, ſupponit, ſedem functionum ſpirituum animalium eſſe centrum ovale, quod pater ipſius contextum eſſe docuit ex ſubtiliſſimis vaſculis, quæ mediantibus aliis adhuc minoribus innumeris in locis inter ſe communicant. In primis ſanguinem attenuari, ut ad formam ſpirituum induendam paratus ſit, & hinc per altera ſpiritus ex eo ſeparari. In hiſce vaſculis fere imperceptibilibus omnes fieri motus, quæ ideis aut perceptionibus mentis reſpondent. Sanitatem igitur ſpirituum pendere a regularitate, æquabilitate & libertate motus ſpirituum per dicta vaſcula. Si eorum plurima occludantur, ut ſpiritibus tranſitus denegetur, ut in ſomno, ſpiritus per paucos apertos fluentes ſomnia excitare. Si e contrario omnia aperiantur, & ſpiritus nimia copia affluant, phreneſin cauſari. Si quædam obſtructa ſpiritus excludant, animam non poſſe uti illis ideis, quibus reſpondent motus in vaſculis obſtructis, uti tamen prompte reliquis. Inde delirium melancholicum ortum trahere, cujus adeo cauſa remota ſit ſanguis nimium craſſus & lente fluens, vel quia ob vehementem calorem tranſpiratio nimia facta, vel quia ex alimentis

mentis craſſioribus elaboratus eſt ſanguis, vel quia ingenti ac diuturno metu perculſi fuimus &c. *Gandolphus* per triplex vulnus tunicæ corneæ inflictum humorem aqueum a ſanguine ob vehementem contuſionem magna copia extravaſato purgavit & vulnera intra octiduum feliciſſime ſanavit, ita ut ne minimum cicatricis veſtigium ſupereſſet, linteamina aqua plantaginis & vulneraria (4 nempe uncias prioris miſcuit duabus poſterioris) madefacta, decenter applicans. Hoc remedium in vetuſto quodam libro ſe repeiſſe teſtatur. Pupilla utut perfecte rotunda, nimis tamen dilatata ſemper deprehenſa, ita ut diameter oculi ſanati ad diametrum alterius eſſet in ratione dupla. *Helmontius* dudum obſervavit, cancros circa menſem Junii ægrotare & per 9 circiter dies quaſi ſemimortuos jacere. Tunc temporis novam formari membranam, quæ ſtomachum ipſorum involvit & inter quam ac ſtomachum ex liquore lacteo lapilli (cancrorum oculos vulgo vocant) formentur. Ex ea novum generari ſtomachum & priorem intus concluſum cum lapillis & liquore reſiduo in nutrimentum ejus abire. *Godofredus* junior non minoris momenti judicans, ut obſervationes, veterum præſertim, dubiæ denuo confirmentur & confirmatæ conſerventur, quam ut novæ in apricum producantur, propria experientia confirmat, quæ *Helmontius* annotata reliquit. *Reaumur* experimentis docuit, cochlearum teſtas formari ex exhalationibus, quæ ex corpore animalis intus poſtea latentis prodeunt & circa ipſum indurantur. Limacum ſcilicet teſtas pertudit & interpoſita inter foramen atque corpus pellicula fruſtum ablatum infra eam continuo reſtitui didicit. Similiter cum exteriorem teſtæ partem avelleret, ut reliqua corpori limacis tegendo non amplius ſufficeret, atque cuticulam complicatam extus & intus teſtæ agglutinaret, partem avulſam nihilominus reſtitui annotavit. Die 1 Februarii A. 1709 Aquis-Sextiis uxor lanii cujuſdam enixa eſt intra aliquot dierum ſpatium 9 infantes utriusque ſexus, (qui omnes ſacro lavacro adſperſi) una cum maſſa informi quatuor priores inſecuta. Matricis in fœmina læſionem minime lethalem eſſe, memorabili exemplo docetur. *Plantade* e Societate Regia Monteſpeſſulana duos commemorat pullos, quibus duo corda

largita eſt natura, intervallo dimidii digiti diſtantia. *Mery* in teſticulis maris reperit veſiculas iis ſimiles, quæ in ovariis fœminarum aſſervantur, & in aqua calida pariter indurantur: indurationem adeo hanc non eſſe argumentum ſufficiens, concludit, quo probetur, veſiculas in ovariis fœminarum latentes ova eſſe. Idem *Mery* & *Littre* fœtus monſtroſos deſcribunt. Prior etiam motus linguæ Pici accuratius, quam *Borellus* & *Perrault*, explicare intendit. *Lemery* 4 unciis Mercurii crudi miſcens 8 uncias ſalis decrepitati & in pulverem redacti, ſine vitriolo ſublimatum paravit; ſed cum vitriolo ſolo ſine ſale parare haud potuit. *Godofredus* junior foco vitri cauſtici *Tſchirnhuſiani* ſuper catino ordinario vel ſilice expoſuit ferrum, cuprum, ſtannum & plumbum & quæ exhibuerunt phænomena, diligenter annotavit, ut inde in intimam compoſitionem aditus pateret. Concludit autem, baſin horum metallorum eſſe terram friabilem, quæ in vitrum abire poteſt, diverſam tamen in diverſis. Huic ſociari ſulphur, in omnibus non modo metallis, ſed etiam vegetabilibus & animalibus idem: a quo opacitas, ſplendor & malleabilitas ortum ducat. Poſterius probatur, quia metalla carbonibus impoſita vitrificari nequeant. *Boulduc* per analyſes chymicas convictus docet, grana Indica, quæ *Cachou* appellari ſolent, eſſe ſuccum ex vegetabili extractum. *Lemery* contra opinionem vulgo receptam defendit ſcolopendras viviparas, & earum analyſin chymicam inſtituit. Duas autem agnoſcit ſpecies, alteram domeſticarum, quæ in tectis, cellis & locis humidis atque nitroſis reperiuntur; alteram agreſtium, quæ in frumento, rimis arborum veterum & lignis commorantur. Ex domeſticis e. gr. per deſtillationem ſal volatile extraxit, prorſus ſimile ei, quod ex viperis extrahitur, & eandem cum hac virtutem medicam habens. Cum carbones a deſtillatione in retorta reſiduos calcinaret, in cineribus ferrum reperit: quale etiam in cineribus aliorum animalium invenit. Nullum tamen dedere cornu cervi, ebur, lapilli cancrorum, teſtæ oſtrearum. Quamvis experimenta quædam ſuadere videantur, acida mineralium & vegetabilium eſſe diverſa; *Hombergius* tamen pro identitate pugnat. Ex terra enim acidum ſuum attrahunt plantæ: in terra

vero

vero mineralia exiſtunt. Habet autem acidum pro faſciculo acicularum, quæ in tranſitu per exigua plantarum vaſcula disjunctæ pungendi vim ex unione ortam amittunt. Reperit etiam, fel boum eſſe ſaponem artificiali admodum ſimilem, compoſitum nempe ex oleo & alcali; id quod jam agnitum eſt ab *Havero* in Actis A. 1705 p. 546. Idem ſua Chymiæ tentamina continuans de Mercurio diſſerit, per quem nonniſi argentum vivum intelligit. Quamvis enim Mercurium in numero compoſitorum contineri concedat, quia deſtrui poteſt; cum tamen modus ipſum in ſua principia ſimplicia reſolvendi nondum in publicum conſtet, ipſum tamdiu in numerum principiorum chymicorum referendum eſſe exiſtimat, quamdiu ejus analyſis non aperitur. Mercurii figuram triplici in ſtatu conſiderat, 1 cum fluidus eſt, 2 cum in metallum degeneravit, 3 quam poſt deſtructionem metalli recipit. In primo ſtatu ex globulis ſolidis ac politiſſimis eundem conſtare: in ſecundo illos globulos a materia luminis undiquaque perforari & in iſtis foraminibus materiam luminis reſidere: in tertio foramina hæc adeo dilatata eſſe, ut materiam luminis amplius continere nequeant. In primo ſtatu globulos eſſe Mercurium verum; in ſecundo metallum; in tertio rudera Mercurii a metallorum deſtructione reſidua, hoc eſt, materiam terreſtrem, ex qua Mercurius reviviſcere nequeat. Differentiam argenti ab auro hanc adeo agnoſcit, quod in illo producendo materia luminis minus temporis inſumſerit, quam in hoc. Quodſi enim argentum ab omni auro liberatum centies fundatur & per unius minimum horæ ſpatium in fluore detineatur, notabilis auri quantitas tandem inde ſeparabitur, quam de novo productam eſſe cenſet. Eandem argenti in aurum per materiam luminis tranſmutationem alio experimento corroborat, quod minus temporis, ſed plus laboris requirit. His addit, quod interdum in mineris obvium ſit aurum nimis pallidum, a quo tamen nihil argenti ſeparari poſſit, per repetitam fuſionem ad colorem conſuetum evehendum. Ex hac hypotheſi una rationem reddit, cur aqua fortis argentum ſolvat, non aurum & aurum contra ſolvat aqua regia, non vero argentum.

In *Botanicis* plantam monſtroſam ex earum genere deſcribit

Marchant, cui raphani minoris oblongi ceſſit nomen. Ejus rationem redditurus aſſumit, variis experientiis fretus; plantam eſſe congeriem innumerarum plantarum exiguarum ſimilium, quæ non niſi partes ejusdem totius comparent. Quod ſi itaque contingat, ut pars aliqua evolvatur, quæ evolvi non debebat, ut ſub forma totius appareat, cum nonniſi partem exhibere deberet; monſtrum produci in plantarum genere. Circulationem ſucci nutritii, A. 1665 a Medico quodam Hamburgenſi primum publicatam, multis experimentis confirmare anniſi ſunt *Perrault* atque *Mariotte*, cui hypotheſi etiam calculum ſuum adjecit *Malpighius*, ſed ſemper adverſati ſunt *Du Clos* & *Dodart*. Admiſit equidem *Dodartus*, non minus ex foliis ad radicem ſuccum deſcendere, quam alius a radicibus ad folia aſcendat; ſed eundem numero eſſe, qui aſcendat & deſcendat, pernegavit. Hanc controverſiam renovavit *Magnolius* & ad ſingula experimenta data opera reſpondit. Summa reſponſionum capita in Hiſtoria *Fontanellius* recenſet. Ulmus circa veris initium A. 1708 a radice usque ad ramos cortice denudata per æſtatem omnem folia aluiſſe dicitur. Unde ſuſpicatur, corticem non adeo neceſſariam eſſe ad arborum vitam, ac vulgo putatur.

In *Algebraicis Rollius* corroborare conatur objectiones contra methodum *Sluſianam* conſtruendi æquationes, quarum mentionem injecimus in Actis A. 1710 p. 207.

In *Geometricis* cylindros & conos, circulares, ellipticos, parabolicos, integros aut truncatos, ſegmenta ſphæræ, paraboloidum, conoidum &c. invenire docet *Parentius*, quorum ſuperficies pariter ac ſoliditas æqualis eſt ſuperficiei ac ſoliditati alicujus ſphæræ. Caſus ſimpliciſſimus hic eſt: Sit radius ſphæræ $=r$, peripheria $=c$, erit ſuperficies $=2rc$, ſoliditas $=\frac{2}{3}cr^2$. Sit altitudo cylindri $AG=l$, radius baſis $AF=m$, erit peripheria baſis $cm:r$, conſequenter ſuperficies $cml:r=2rc$ & ſoliditas $cm^2l:2r=\frac{2}{3}cr^2$. Ex prima æquatione elicitur $l=2r^2:m$; ex altera $l=4r^3:3m^2$. Unde $m=\frac{2}{3}r$ & $l=3r$, hoc eſt, $AC:2r=2r:AG$. Proſtant paſſim Geometrarum methodi, quibus radius evolutarum *Hugenianarum* determinatur. In iis ſupponitur, radios omnes eſſe ad curvam alteram perpendiculares. Itaque *Reaumur* problema

TAB. II. Fig. 1.

TAB. II ad A. 1712 M. April. pag. 150.

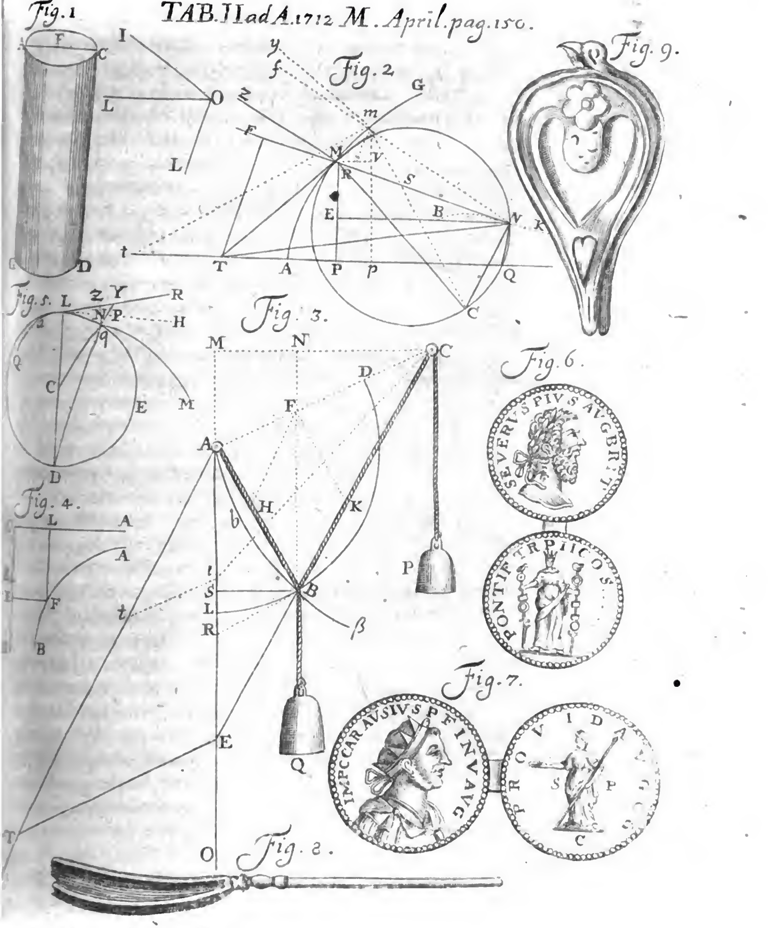

blema illud generalius redditurus, conſiderat etiam alios caſus, in quibus lineæ rectæ infinitæ numero FM & fm in punctis contactuum M & m cum tangentibus TM & tm angulos FMT & fmt æquales faciunt angulo cuidam dato IOL recto minori aut majori. Docet nimirum determinare 1 punctum interſectionis N duarum linearum FM & fm infinite propinquarum, 2 naturam curvæ BNK per innumeras iſtiusmodi interſectiones deſcriptam. Sint itaque MC & mc radii evolutæ curvæ AMG infinite propinqui, ducaturque ex centro N radio NM arculus MR: erunt ſectores CMm & NmR ſimiles, quia anguli cognomines æquales. Demittantur porro perpendiculares PM & pm & ducatur axi AP parallela MV. Quodſi jam fiat $MC=r$, $MN=z$, $Mm=ds$; erit $MC(r):MN(z)=Mm(ds):MR\,(zds:r)$. Quoniam in triangulo ad R rectangulo MmR omnes anguli dantur, ſi ſinus anguli mMR dicatur m, ſinus anguli MmR vero n; erit $m:n=mR\,(zds:r):MR\,(nzds:mr)$. Eſt etiam $MR=\surd\,(Mm^2-mR^2)=ds\surd\,(r^2-z^2):r$. Quare $nzds:mr=ds\surd\,(r^2-z^2):r$, conſequenter $z=\pm mr:\surd\,(m^2+n^2)$. Ergo MN eſt quarta proportionalis ad ſinum totum, ſinum anguli dati & radium evolutæ. Æquationem pro curva BNK ita elicit. Ducatur NQ ad axem AQ curvæ AMG perpendicularis, itemque TF ad FM. Jungantur puncta T & N recta TN. Agatur denique per N recta EN axi PQ parallela. Sit jam $AP=x$, $PM=y$, $AQ=u$, $QN=s$, ſubtangens $TP=p$, tangens $TM=t$: erit $PQ=EN=AQ-AP=u-x$; $ME=PM-PE=y-s$. Quoniam $MN^2=ME^2+NE^2$; erit (A) $z^2=y^2-2sy+ss+uu-2ux+xx=m^2r^2:(m^2+n^2)$, per ſuperius demonſtrata. Ob ſimilitudinem triangulorum FMT & RMm anguli eorum eosdem habent ſinus: quare ut ſinus totus $\surd\,(m^2+n^2)$ ad ſinum anguli $FTM\,(n)$ ita $TM\,(t)$ ad $FM\,(nt:\surd\,(m^2+n^2))$ & ut ſinus totus $\surd\,(m^2+n^2)$ ad ſinum anguli $FMT\,(m)$ ita $TM\,(t)$ ad $TF\,(mt:\surd\,(m^2+n^2))$. Hinc $FN=FM+MN=(nt+mr):\surd\,(m^2+n^2)$. Eſt vero $QT=PT+PQ=p+u-x$. Ergo $QT^2+QN^2=p^2+2pu+u^2-2ux-2px+x^2+s^2$ & $FT^2+FN^2=(n^2t^2+2mntr+m^2r^2+m^2t^2):(m^2+n^2)$, conſequenter (B) $t^2+(m^2r^2+2mtr):(m^2+n^2)=s^2+p^2+2pu+u^2-2px-2ux+x^2$. Quodſi æquationem A ex hac altera B ſubtrahas,

TAB. II. Fig. 2.

has, relinquetur tertia (*C*) $2mntr : (m^2 + n^2) = p^2 - t^2 + 2pu - 2px - yz + 2sy$, in qua ſi ſubſtituatur valor ipſius $-y^2 = p^2 - t^2$, prodit quarta (*D*) $mntr : (m^2 + n^2) = pu + sy - px - y^2$, quæ cum æquatione *A* & altera curvæ *A MmG* ſufficiet ad inveniendam aliam, in qua nonniſi coordinatæ *u* & *s* curvæ *DNK* occurrunt, ut uno alteroque exemplo *Reaumur* oſtendit. Sed cum in hac methodo ſupponatur radius evolutæ cognitus; ideo ſolutionem alteram ſuperaddit generalem, quæ etiam ei caſui una ſatisfacit, ubi radii evolutarum quæruntur. *Saurin* analyſin exhibet problematis *Bernoulliani*, quo ex infinitis cycloidibus ea determinari jubetur, per quam deſcendens grave ad datam quandam poſitione lineam citiſſime pertingat, a *Jacobo Bernoullio* in Actis A. 1698 ſynthetice demonſtrati; & idem problema generalius ad omnes curvas ſimiles in eodem plano verticali deſcriptas extendit.

In *Aſtronomicis* hiſtoriam ſtellæ in hydra per vices apparentis ac diſparentis tradit *Maraldi*, quem ejus variabilitatem primum detexiſſe, annotavimus in Actis A. 1708 p. 347. Sub initium ægre per tubum videri poteſt; poſtea ad magnitudinem quartam excreſcit ac inde rurſus decreſcit. Periodum revolutionis ſtatuit *Maraldi* duorum annorum, quæ cum obſervationibus ſatis congruit, initio in Anno 1662 conſtituto, niſi quod Anno 1702 non apparuerit, cum tamen vi hujus periodi apparere deberet, & annis 1705 ac 1706 extra periodum ſuam viſa fuerit. Plures iſtiusmodi ſtellas commemorat, quæ ſimiles viciſſitudines amant, & optat, ut ex novis obſervationibus mappæ cœleſtes conſtruantur, quibus ſtellæ nudo oculo viſibiles annotentur, quo illarum cum cœlo collatio mutationes facilius prodat. *Caſſini* ſuccinctam Aſtronomiæ theoricæ hiſtoriam condidit & motus Planetarum ex Tellure viſo, *Saturni* quidem ab A. 1708 usque ad annum 1737, *Jovis* ab anno 1708 usque ad A. 1720, *Martis* ab anno 1708 usque ad A. 1723, *Veneris* ab A. 1708 usque ad A. 1716, Mercurii denique ab A. 1708 usque ad A. 1715 per ſchematiſmos repræſentavit, quorum uſus in determinando tempore convenientiſſimo ad parallaxin Planetarum inveniendam & in determinandis Veneris atque Mercurii phaſibus. Ipſe parallaxin

Martis

Martis invenit 25″, unde parallaxin Solis elicuit 10″. Uterque *De la Hire* menſibus Januario & Februario motum maculæ ſolaris obſervarunt periodo $27\frac{1}{2}$ dierum reſpondentem. Denique variæ obſervationes eclipſium A. 1708 & 1709 recenſentur.

In Opticis *De la Hire* rationem reddit phænomeni, cujus jam A. 1706 p. 441 in his Actis mentio facta eſt, cur ſcilicet felis capite ſub aquis demerſo & oculis Soli obverſis, 1 pupilla dilatetur & 2 fundus oculi diſtincte videri queat. Nimirum cum humor aqueus ejusdem fere ſit denſitatis cum aqua; radii ex aqua in oculum perpendiculariter vergentes fere irrefracti ad retinam pertingunt, adeoque impreſſio minor eſt, quam ubi ex aere in oculum ingreſſi per refractionem uniuntur. Addit, quod felis pupilla ob attentionem ejus magis dilatetur, etiam in lumine fortiore, experientia teſte.

In *Acuſtica* docet *Carre*, non a vibrationibus ſolarum chordarum, ſed potius particularum minutarum pendere ſonum & ea fini in ſonum a cylindris diverſis editum inquirit.

In *Mechanicis* ſuas de reſiſtentia medii meditationes continuat *Varignonius*, idemque problema hydroſtaticum ſequens ſolvit. Si duo pondera *P* & *Q* chordæ *ABCP* alligata, quæ retinetur clavo *A* & revolvitur circa trochleam *C*: determinandum eſt punctum *B*, in quo pondera æquilibrium ſervant. Ducatur ſub angulo quocunque *ET* ea lege, ut ſit $ET : AE = P : Q$. Sint rectæ aliæ *et* innumeræ ipſi *ET* parallelæ, ducanturque *CE* & *ce*. Si ſemper fiat $eb = et$, $EB = ET$; curva *AbBβ* circulum *DBL* ex centro *A* radio *AB*, (*Ab*) deſcriptum interſecans puncta æquilibrii determinat. Sit enim parallelogrammum *HK*, cujus diagonalis *BF* ſit in verticali *QB* verſus *F* prolongata & latera *BH*, *BK* in portionibus chordæ *ABCP*. Ob triangulorum *FKB* & *ABE* ſimilitudinem erit $BK : BF = BE : BA = ET : EA$ (*per conſtruct.*) $= P : Q$. Ergo ex alibi demonſtratis conſtat, pondera *Q* & *P* eſſe in æquilibrio. Locum quoque curvæ *AbBβ* duplici æquatione determinat. TAB. II. Fig. 3.

Academia Scientiarum duos hoc anno amiſit Socios, *DN. de Tſchirnhauſen* & *Poupartum*. Illius elogium jam extat in Actis A. 1709 p. 41. Hic juvenis Philoſophiam *Carteſianam* excoluit,

luit, ſcholaſtica neglecta, & pædagogum Pariſiis egit inopia preſſus. Mox tamen, cum animadverteret, multum ſic temporis falli debere; parcius vivere maluit & Phyſicæ ac hiſtoriæ naturali ſummo cum ardore ſe totum tradidit, inſectorum præcipue contemplationi vacans. Anatomiæ plenius percipiendæ ergo chirurgum in noſocomio egit & cum triennium in hac functione conſumpſiſſet, Medicinæ ſoli operam dedit, & in Academia Remenſi Medicinæ Doctor creatus, ut *Carteſii* Philoſophiam intelligeret, Matheſi quoque aliquam operam navavit ita, ut nec Architecturam inſuper haberet. Vidit eum *De la Hire* inter auditores ſuos, cum Architecturam profiteretur, & miratus, cum eum in Academia Scientiarum A. 1699 in numero Medicorum videret. Inter novos ſocios tunc primus in Academia creatus, diſſertationem de hermaphroditis in medium proferebat, cui poſtea alias de quibusdam inſectis addidit, quæ in Hiſtoria Annorum præcedentium recenſentur. Mortuus eſt ſub initium Novembris. Autor creditur libri, cui titulus: *Chirurgia completa.* Ipſi ſucceſſit *Engueard*, Medicinæ Doctor e Facultate Pariſina; *Tſchirnhuſio* vero *Sloane* Anglus, Societatis Regiæ Londinenſis Secretarius.

PETRI VARIGNONII RESPONSIO ad P. GRANDINI Librum de Infinitis Infinitorum.

PEr annum exſpectatus P. Grandini liber de *Infinitis infinitorum*, quo me oppugnari audiveram, ad manus tandem pervenit menſe Decembri anni proxime elapſi 1711. Hunc eo ardentius exoptaram, quod nihil mihi ſit veritate carius, ut nimirum mentem corrigerem, ſi forte erraverim in expendendis *plusquam infinitis* Walliſianis, quæ reſpui in Reg. Sc. Acad. Mon. an. 1706, quorumque P. Grandinus in libro ſuo patrocinium ſuſcipit: cujusvis enim hominis eſt errare, nullius niſi inſipientis perſeverare in errore. Quamobrem ſimul ac illius libri compos fui, eundem curſim & avide legere ſum ingreſſus. Terruit me, fateor, P. Grandinus, ubi eum ipſum Virum Religioſum in Dedicationum ſuarum altera quæ eſt ad Nobiliſſimum atque eruditiſſimum

mum Virum Henricum Newton, vidi tentantem in me commovere totam Regiam Societatem Anglicanam, quam ſumma ſemper veneratione colui, etiamnumque colo. Aſt ficta a Grandino controverſia totum metum ademit, quem iſte mihi pro reverentia illi Societati omni ſcientiarum genere percelebri debita gravem incuſſerat: imo hæc Grandini fictio riſum movit ubi ipſum vidi phantasmatis duntaxat ſpolia tam venerabili Societati offerre auſum magnifica narratione præclarorum facinorum, a præeunte Poeta decantatorum, quæ pro tuenda illius Societatis gloria ſe patraſſe jactat, quaſi unius membri lapſum judicet totius eſſe Societatis; quod quam iniquum ſit judicium, nemo non videt.

Porro phantasma, quo debellato P. Grandinus me funditus deletum eſſe putat, ipſi natum eſt ex logomachia, quam induxit appellando infinita alia aliis infinities majora eodem *pluſquam infiniti* nomine, quo Cl. Walliſius fractiones denominatorum aut indicum negativorum prius appellarat: hujus ſcilicet identitate (ut ajunt) nominis deceptus Grandinus, incaute credidit identitatem eſſe quoque rei. Unde non mirum, ſi me, Walliſiana pluſquam infinita negantem, & ſua negare ſit arbitratus. Sed ut pateat, quantopere in iis hallucinetur P. Grandinus, oſtendendum mihi eſt, quantum Walliſiana pluſquam infinita diſtent a Grandinianis: quocirca audiamus Walliſium ſua definientem, deinde Grandinum pariter audiemus in definitione ſuorum.

I. Cl. Walliſius, *Arith. infinit. prop. 104* agens de fractione exprimente aream hyperbolicam aſymptoticam, ita loquitur: *Si denique ejuſmodi figura ſic continuo decreſcat juxta ſeriem, quæ ſit reciproca directæ, indicem habenti unitate majorem; habebit illa ad parallelogrammum inſcriptum rationem pluſquam infinitam: qualem nempe habere ſupponatur numerus poſitivus ad numerum negativum ſive minorem nihilo.* Hoc autem ut clarius exemplis exponat Walliſius (quaſi Grandino omne perfugium intercludere intendiſſet) addit in explicatione hujus ſuæ prop. 104: *Ratio quam habet 1 ad indices illos ſic auctos, puta 1 ad —1, 1 ad —2, 1 ad —3, &c. major erit quam infinita, ſive 1 ad 0; quia nempe* (attendat

dat velim Grandinus) *rationum conſequentes ſunt minores quam o.*

Ex his Cl. Walliſii verbis palam eſt *plusquam infiniti* nomine eum intellexiſſe fractiones denominatorum negativorum, quales ſunt $\frac{1}{-1}$, $\frac{1}{-2}$, $\frac{1}{-3}$, &c. quas ideo *plusquam infinitas* appellavit, quod exiſtimaverit, harum rationum conſequentes eſſe minores quam o, ſeu quam zero abſolutum, Hæc ſunt *plusquam infinita* Walliſiana : diſpiciamus jam, quæ ſint Grandiniana.

II. P. Grandinus de his ſuis *plusquam infinitis* in ſuo libro *de Infinitis infinitorum def.* 7 ita loquitur : *Si quæ magnitudines infinities majores oſtendantur aliis magnitudinibus jam abſolute infinitis, adeoque ordinis ſuperioris ad ipſas probentur, illæ plusquam infinitæ poterunt appellari.*

Hæc ſunt etiam *plusquam infinita* Grandiniana, quæ quantum diſcrepent a Walliſianis (*art. 1*) nemo Geometrarum non videt. Unde licet ſua demonſtraverit P. Grandinus, non inde ſequitur, eum etiam Walliſiana firmaſſe, niſi præterea demonſtraverit (juxta præcedentes duos articulos) fractiones denominatorum negativorum exhibere infinita alia aliis infinities majora.

III. Hoc incumbere Grandino demonſtrandum innueram in contextu epiſtolæ ad Amicum, a quo expetebam illius Autoris Librum *de infinitis infinitorum*, quique hanc epiſtolæ partem ab ipſo Italice redditam Diario Veneto commiſit. Sed P. Grandinus in reſponſione ſua id ſibi ſumere demonſtrandum recuſat. At qui poteſt id recuſare? cum in falſa ſua *expoſitione controverſiæ* pag. 13, 14 de ſpatiis hyperbolicis aſymptoticis omnium generum agens, iſtam ipſam (*art. 1*) Walliſii ſententiam ſit amplexus his verbis: *Ratio hyperbolici ſpatii poſt unam ex dictis ordinatis juxta ſuam aſymptoton, cum ipſa curva, infinite productam extenſi, ad inſcriptum parallelogrammum erit, ut y ad x—y, hoc eſt, ut 2 ad 1—2 (nempe ut 2 ad —1, ſive ut 1 ad* $-\frac{1}{2}$*); vel ut 3 ad 1—3 (id eſt, ut 3 ad—2, ſive ut 1 ad* $-\frac{2}{3}$*) & ſic de aliis; quæ ratio cum major ſit ratione 1 ad o (ob conſequens minus quam o) ſitque 1 ad o ratio ſimpliciter infinita, conſtat majorem rationem ſpatiorum,*

tiorum, de quibus loquimur, ad inſcripta parallelogramma eſſe plusquam infinitam & ideo dicta ſpatia merito a Cl. Walliſio plusquam infiniti nomine fuiſſe appellata.

Hæc ipſa ſunt P. Grandini verba, quibus conſtat (*art. 1*) eum fuiſſe cum Cl. Walliſio in errore Analyſtis olim pluribus communi, nimirum quantitates negativas $-1, -\frac{1}{2}, -2, -\frac{2}{3}$ &c. minores eſſe quam 0. Quodſi ita eſſet, ultro hercle faterer, rationes 1 ad -1, 1 ad $-\frac{1}{2}$, 3 ad -2, 1 ad $-\frac{2}{3}$, &c. *merito a Cl. Walliſio plusquam infiniti nomine fuiſſe appellatas*, etiamnumque a P. Grandino appellari. At id ipſum eſt quod Walliſio negavi, quodque Grandino pariter nego. Si enim $-1, -\frac{1}{2}, -2, -\frac{2}{3}$, &c. minores eſſent quam 0; atque ita ratio 1 ad -1 major eſſet quam infinita, viciſſim eſſet ratio -1 ad 1 minor quam infinite parva. Attamen eſt $-1 : -1 = -1 : 1$. Siquidem productum extremorum æquatur producto mediorum. Ergo juxta Walliſium & Grandinum ratio major quam infinita eſſet æqualis minori quam infinite parvæ. Quod ſane abſurdum cur tam oculati Geometræ non viderint, vix capio; unde non mirum mihi eſt, quod P. Grandinus jam admonitione mea in Diario Veneto inſerta melius conſultus id demonſtrare recuſet.

IV. Id demonſtrandum ſuſcipere eo etiam prudentius abnuit, quod viderit art. 6 pag. 16, 17 Acad. Mon. an. 1706 edit. Paris. (Amſtelodamenſis editio non eſt ad manum) ſcripti ab ipſo impugnati fractiones ſeu areas hyperbolicas negativas Walliſii, quantumcunque productas ſecundum ſuam aſymptoton, nedum non eſſe plusquam infinitas, imo ne quidem eſſe ſimpliciter infinitas, ſed ſolummodo finitas; e contra affirmativas, in infinitum ſecundum alteram aſymptoton pariter productas, infinitas ſemper eſſe. Unde patuit, aſymptoticas hyperbolarum omnium areas duabus conſtare partibus, quarum in infinitum extenſarum altera expreſſionis eſt negativæ & finita, altera expreſſionis affirmativæ & infinita; excepta ſolius hyperbolæ Apollonianæ area, cujus hæ duæ partes ſunt infinitæ ſingulæ. Qua ratione dixi, hanc eſſe quodammodo infinitiorem cæteris una tantum ſui parte infinitis ſingulis: non quod ad infiniti naturam attendens, quicquam infinitius altero, ſeu vere plusquam infinitum

aſſequi mente valeam; ſed tantummodo quod aſymptotica hyperbolæ Apollonianæ area, utpote utrinque infinita, ſit veluti dupliciter infinita reſpectu ceterarum, quas non ideo negavi ſua parte infinita alias aliis infinite majores eſſe, etſi non infinitiores, cum infiniti definitio his ſingulis æque competat; nec etiam varia hæc infinitorum genera aſſerui, imo ne quidem ad ea me cogitaſſe memini, cum de his controverſia non eſſet; ſed duntaxat de fractionibus negativis, num ſcilicet infinito quovis $\frac{1}{0}$ vel $\frac{a}{0}$ majores eſſent; atque ita *plusquam infinita* dici poſſent, ut (*art. 1*) cenſuit Walliſius. Tantum autem abeſt ut varia illa genera infinitorum aliorum aliis infinities majorum reſpuerim, ut potius omnia hyperbolica aſymptotica contexuerim in una ſimpliciſſima formula quatuor lineis demonſtrata art. 5 ſcripti a Grandino reprehenſi. Tam paucis, inquam, horum Grandinianorum (*art. 2*) plusquam infinitorum veritas, & (*art. 1*) Walliſianorum falſitas demonſtratur art. 5, 6 monumenti illius, ut ea hic referre liceat, quibus Lector inſtructus judicet, jure an injuria Grandinus ſua plusquam infinita me rejeciſſe aſſerat. En itaque Latine duobus articulis proxime ſequentibus, quod in illo meo ſcripto art. 5, 6 Gallice legitur.

TAB. II. Fig. 4.

V. Poſita hyperbola generali *AFB* inter aſymptotos orthogonales *CA*, *CB*, quibus ab hyperbolæ puncto quovis *F* parallelæ fingantur *FE*, *FL*: „ſint $CE = x$, $EF = v$, & $CK = a$ con„ſtanti; ſitque $x^m v^{m+n} = a^{2m+n}$, vel $v\,(EF) = a^{\frac{2m+n}{m+n}} x^{\frac{-m}{m+n}}$ lo„cus ad hyperbolam, ex quo fit elementum $v dx = a^{\frac{2m+n}{m+n}} x^{\frac{-m}{m+n}}$ „dx, & area *ACEFA* $(\int v dx) = \frac{m+n}{n} \cdot a^{\frac{2m+n}{m+n}} x^{\frac{n}{m+n}} = \frac{m+n}{n} \cdot CK$ „$^{\frac{2m+n}{m+n}} \cdot CE^{\frac{n}{m+n}}$, ſcilicet finita ad partem *A*, cujus reſpectu *CE* fi„nita eſt, & ſolummodo infinita ad partem *B*, ſiquidem *CE* hanc „ad partem tantummodo infinita eſſe poteſt.

„VI. Ergo, ſi aſſumendo *LF* (x) in ordinatam hyperbolæ *AFB*,

AFB vel (*art.5*) $xdv = a^{\frac{2m+n}{m}} . v^{\frac{-m-n}{m}} dv$ in elementum areæ,,
aſymptoticæ *BCLFB*; area hæc ($\int xdv$) reperiatur $= \frac{m}{-n} . a^{\frac{2m+n}{m}} . v^{\frac{-n}{m}}$,,
negativa, ſignum non eſt eam eſſe plusquam infinitam ut,, (*art.1*) Cl. Wallifius aſſerit, ſed ſolummodo quod loco illius areæ,, *BCLFB* aſſumendum ſit complementum ejus *ALFA* $= \frac{m}{n} . a^{\frac{2m+n}{m}} . v^{\frac{-n}{m}}$: quod ſæpe ſæpius contingit in multis aliis qua-,, draturis.,,

VII. En hoc art. 6 monumenti a Grandino culpati confutata plusquam infinita, quæ Wallifius poſuit (*art. 1*) in fractionibus negativis: en etiam art. 5 ſtabilita, quæ Grandinus e contra poſuit (*art. 2*) in infinitis ſeſe invicem infinities excedentibus, ut ipſe jam monitus perſpiciet: poſita enim x longitudinis infinitæ, eo plura infinita alia aliis infinities majora aut minora exhibebit illi formula (*art.5*) in qua eſt $x^{\frac{n}{m+n}}$, quo plurium valorum poſitivorum majorum aut minorum fiet index numericus n, manente eodem quovis numero poſitivo m; ſiquidem tunc quantitas (*hyp.*) infinita x eo plurium aut pauciorum dimenſionum evadet: quamobrem his diutius non immoror.

Patet ergo, me in ſcripto, quod Grandinus (hæc omittens) oppugnat, non ſolum plusquam infinitorum Wallifianorum (*art.6*) falſitatem, ſed etiam Grandinianorum (*art.5*) veritatem demonſtraſſe. Fateor tamen, de his Grandinianis aliter me tunc non cogitaſſe, quam quod eorum formula (*art.5*) viam ſterneret (*art. 6*) ad confutanda Wallifiana, de quibus ſolis erat controverſia, & hæc cauſa fuit, cur inanem reliquerim ſuperiorem (*art.5*) iſtorum plusquam infinitorum formulam. Hinc etiam liquido conſtat, me de his non cogitaſſe: qui autem fieri potuiſſet, ut ea non cogitata rejeciſſem, aut ea cogitata non vidiſſem in ſuperiore eorum formula art. 5, inquirenti Analyſtæ cuivis etiam Tyroni ea propalante?

Cur

Cur autem de his pluſquam infinitis Grandinianis non cogitaverim, jam dixi: eo quod ſcilicet de ſolis Walliſianis ageretur, a quibus toto cœlo diſcrepant (*art.1, 2, 5, 6*) infinita alia aliis infinities majora, quæ non ſuſpicabar eodem nihilominus *pluſquam infiniti* nomine a Grandino fore appellanda; atque hac ſua logomachia deluſum, affictuırum perperam eum eſſe mihi ſua exploſiſſe pluſquam infinita, eo quod Walliſiana reſpuerim. Permirum ſane mihi eſt, & haud dubie erit Geometris, qui me norunt, Grandinum autumaſſe, varia illa infinitorum genera a me repudiari, quaſi vero qui infinite parva alia aliis infinities minora recepit, poſſet ratione ſaltem Geometrica aſcendendo, non admittere infinita alia aliis infinite majora; quaſi, inquam, Grandinus non me vidiſſet ſæpe ſæpius horum ideo minora præ majoribus nihili facientem.

IIX. Tantum porro abeſt ut Cl. Fontenellus, a P. Grandino contra me citatus, a mea hac de re ſententia diſceſſerit in eleganti ſua expoſitione monumenti a Grandino damnati, ut potius in ea totus ille videatur eſſe, cum Gallice dicit, quod Latine Grandinus (*pag. 17*) reddit his verbis: *illas pluſquam infinitas magnitudines demum cenſendas eſſe, quæ ab infinitorum ordine emergentes, ad ordinem ſuperiorem fuerint elevatæ, ut accidit finitis magnitudinibus, ubi ad ordinem ſuperiorem tranſierint.* Hæc, inquam, mea eſt, fuitque ſemper ſententia, videlicet ut finitæ magnitudines infinitæ evaſiſſe dici nequeunt, niſi cum finitarum quarumvis ſimiles ſunt transgreſſæ, ſic etiam pluſquam infinitas pari ratione dici nequire, niſi quæ (ſi id fieri poſſet) ultra infinitarum quarumlibet extenſionem aſſurrexiſſent, quales (ut docte obſervat idem Fontenellus) forent Walliſianæ fractiones denominatorum negativorum, ſi hi nihilo minores eſſent. Certe quidem ſi loco citato Cl. Fontenellus ab hac mea ſententia mihi viſus fuiſſet alienus, contra eum ſtatim dixiſſem, quod nimirum in interpretatione meorum a meo ſenſu abfuiſſet. Scit autem ipſe, & teſtari paratus eſt, me huic ejus relationi non reclamaſſe, imo hanc approbaſſe.

Quod ſpectat Diarii Gallici loca duo, usque adhuc mihi ignota, quæ Grandinus mihi etiam opponit, cum primus ſolis &ipſiſſimis

& ipſiſſimis ſuperioribus Cl. Fontenelli verbis conſtet, eum jam ſuperius comprobavi: ſecundum autem, in quo Diarii Autor poſuit, varios infinitorum *ordines* a transcendentali Geometria prohiberi, pariter approbo, ſi omnia infinita ſimul includi voluerit ille in uno trium ordinum, quibus infinite parvum, finitum, & infinitum ſecernuntur ab invicem; hoc enim ſenſu unus eſt, non multiplex, infinitorum ordo. Contra vero ſi per illos *ordines* idem Autor intellexerit varia genera aut varias claſſes infinitorum aliorum aliis infinities majorum (quod vix crediderim); hunc ſecundum Diarii locum eo magis improbo, quod (ut jam dixi) ſæpe ſæpius in Acad. Mon. infinita alia aliis infinite majora mihi obvenerint, qualia ſunt x, x^2, x^3, x^4, &c. in hypotheſi ipſius x infinitæ; adeo ut priora præ poſterioribus pro nihilo habuerim, ponendo ſcilicet (hac in hypotheſi infinitæ x) $x+x^2 = x^2$, $x+x^2+x^3 = x^3$, $x+x^2+x^3+x^4 = x^4$, &c. quæ cum aut ſimilia ratione ſimili a me tractata in iisdem Monumentis identidem Grandinus viderit; magnopere iterum miror imputantem eum mihi infinita alia aliis infinite majora negaſſe. Sed quid tamdiu his inconſulte objectis immoror? cum factis alienis non tenear.

IX. Non modo Walliſiana plusquam infinita ſpeciatim ratione art. 6 ſed etiam generatim omnia ideo reſpui, quod (prout ipſa *plusquam infiniti* vox ſonat) ea, ſi quæ eſſent, omnem transgrederentur extenſionem *infiniti* definitione comprehenſam: ac proinde cum ipſa infiniti, utpote inexhauſtibilis, natura pugnarent; ſiquidem nihil omnium rerum eſt plusquam quod ſua definitione continetur: hoc P. Grandinus ſuos adoleſcentes olim ſe docuiſſe non meminit. Atque hæc cauſa fuit, cur dixerim in præfatiuncula ſcripti, quod Grandino bilem movit, non nihil in illis contradictionis & chimeræ mihi videri, aſymptoticasque deinde hyperbolarum omnium areas (quantumcunque infinitas) eſſe tantummodo infinitas, non negando tamen, alias aliis infinite majores eſſe, ut ex ſuperioribus conſtat, nec etiam aſſerendo, cum id e re controverſa non eſſet.

Hinc etiam fuit cur in Acad. Mon. an. 1710 d 4 Junii, quo ſane tempore P. Grandini librum *de infinitis infinitorum* (ſi forte tunc

eſſet editus) nondum videram, cum (ut jam dixi) eum non obtinuerim niſi menſe Decembri anni proxime elapſi 1711. Hinc, inquam, fuit cur in illis Mon. an. 1710 pag. 359 licet (exigente quæſtione) duo varia genera infinitorum in una hyperbola Apolloniana demonſtraverim absque auxilio ullius alterius curvæ, atque hac occaſione repererim infinita numero genera infinitorum aliorum aliis infinities majorum, plane diverſa ab iis quæ Grandinus demonſtrare ſuſcepit; nihilominus tamen ibi dixerim quantitatum infinite parvis majorum nullam eſſe poſſe præter finitam aut infinitam, utpote quod infiniti ordinem, ſive naturam aut inexhauſtibilem extenſionem nulla transgredi queat nec conſequenter vere *plusquam infinita* ſeu *plusquam infinite magna* dici poſſit, ut infinite parvarum aliarum aliis infinities minorum nulla *plusquam infinite parva* hucusque dicta fuit, licet hæ parvitatis limitem habeant zero, illis ſuæ magnitudinis termino carentibus.

X. Siquidem hanc loquendi rationem moleſte fert P. Grandinus, ſummopere vereor, ne moleſtius longe ferat aliam, qua in iisdem Monumentis an. 1710 ipſum etiam *Infiniti* nomen abnegavi variis generibus quantitatum ſuperiorum (*art. 9*) quas notavi (eas animadverterat quoque Cl. Fontenellus) medias finitam inter & ſimpliciter infinitam, licet illæ ſint quacunque finita majores, qualis nimirum eſt y inter finitam a & infinitam x in æquatione parabolica $ax = yy$ dum x infinita ponitur: quæ y ſi tunc infinita dicatur, hæc illam x de infimo ad ſecundum infinitorum gradum illico contra hypotheſin efferet; atque ſic de aliis proportionalibus mediis inter finitam quamvis quantitatem & ſimpliciter infinitam ad libitum inſerendis, quæ ſi *infiniti* nomine donarentur, hanc illæ de inferiori infinitorum gradu ad totuplicem eveherent quot illæ eſſent inſertæ; atque ita (Grandiniana lingua loquendo) ea primum (*hyp.*) ſimpliciter infinita, jam tunc plusquam infinita gradus ad arbitrium dicenda foret; quod abſurdum forſan ipſi Grandino videbitur.

Utut ſit, cum illo de vocibus pugnandi non eſt animus: itaque ſi libeat ipſi, non ſolum quantitatibus illis finitas inter & infinitas mediis, nomen *infiniti*, ſed etiam *plusquam infiniti* nomen

men aliis infinitis ſeſe invicem infinities excedentibus ultro concedam, modo tamen ille hæc ſua plusquam infinita accurate ſecernat a Walliſianis, quæ, licet ejusdem nominis, multum ab illis diſcrepare vidimus art. 1, 2. Quod ſi non fecerit P. Grandinus, logomachia ſua continuo abutetur: Grandinianam dico *logomachiam;* quia nulla fuit Walliſio fractiones ſuas negativas (*art. 1*) appellaſſe, licet abſone, *plusquam infinitas*, cum nova nomina ſint arbitraria; ſed idem *plusquam infiniti* nomen alio (*art. 2*) poſtea detorſiſſe, vere Grandini logomachia fuit, aut alterius cujusvis, ſi quis prior illo & Walliſio poſterior detorſerit.

Ceterum licet doctiſſimum Walliſium in his ſuis plusquam infinitis hallucinatum eſſe crediderim, etiamnumque credam, mea tamen illi obſervantia nunquam, defuit nec deerit ob multiplicia erudiſſimaque opera, quibus Rempublicam Literariam ditavit: ſed ſunt in Sole maculæ; & ideo ſi quam in Cl. Walliſio tot ac tantis operibus illuſtri notavi, ea ſane nihil quicquam detrahere debet de veneratione tanto Viro debita, ut de P. Grandini (pluribus etiam operibus illuſtris) autoritate quidquam apud me, licet ab ipſo inique laceſſitum, detraxit nec rumor, quem falſum ſparſit de me circa infinita, nec error, in quem raptus eſt ipſe animo contra me dicendi, dum unam etiam impugnat methodorum, quibus vires centrales, oſculorumque radios olim definivi. Hoc enim unum eſt adhuc in quo me vellicat; ſed videat rurſum quam temere id tentavit.

Error in reprehendentem ipſum Grandinum recidens.

XI. P. Grandinus in eodem ſuo libro, de quo huc usque, Schol. prop. 4 arguit me, quod (aſſumptis curva quacunq; QLM, & circulo EDL eam oſculante in aLl, pro polygonis infiniti lateris) aſſeruerim angulum RLl contactus eſſe æqualem angulo LCl centri; quaſi neſciat ille hac in hypotheſi polygonorum oſculum fieri per duplicem contactum factum in duobus infinite parvis lateribus aL, Ll, polygoni regularis EDL, productumque latusculum rectum aL verſus R, tangentem fieri LR illis duobus polygonis communem. Hæc autem cum non ignoret P. Grandinus, qui fieri potuit in eadem hypotheſi a me poſita & ab ipſo admiſſa, TAB. II. Fig. 5.

miſſa, ut negaverit angulum contactus RLl æqualem eſſe angulo centri LCl? ſiquidem enim eſt de regulari polygono EDL, cujus centrum C, angulique a, L, l, &c. ut habeat non modo $CL = Cl$, ſed etiam angulum $CLa = CLl = ClL$; erit quoque de ejusdem polygoni natura ut habeat angulos $CLa + CLl = ClL + CLl$. Ergo cum ſint anguli $CLa + CLl + RLl = 2$ rect. $= ClL + CLl + LCl$, reſtat ut contactus angulus RLl ſit æqualis angulo LCl centri. Ac proinde hanc angulorum æqualitatem, olim etiam aſſertam ab inſigni Geometra Jac. Bernoullo, in Act. Lipſ. an. 1694 pag. 264, Grandinus male reprehendit.

XII. Jam vero ſi loco latusculi aL in tangentem LR producti medietate anguli RLl diſſitam ab accurata perpendiculari LH ad radium CL, quæ ipſamet eſt tangens peripheriæ circularis elementis ubique curvis conſtantis, quorum unius tum chorda eſt elementum rectum ejusdem peripheriæ polygonæ EDL; palam eſt angulum RLl, ſive (*art. 11*) LCl duplum eſſe anguli HLl, ut innui in Acad. Mon. an. 1706, 24 Aprilis, art. 17, ubi (producto radio Cl usque ad occurſum cum rectis LR, LH, in punctis T, P,) dixi lT duplum eſſe ipſius lP: Unde cum ex hoc fluat ultro angulus $HLl = \frac{1}{2}$ RLl (*art. 11*) $= \frac{1}{2}$ LCl, ſive $HLl = \frac{1}{2} LCl$, idque ſolum demonſtret P. Grandinus in Schol. ſuæ prop. 4, quo me appetit, nihil de hac æqualitate dicit quod non prior ſatis dixerim.

Aſt in eo fallitur ille, quod elementum circuli polygoni aſſumat hic in elementum circuli ubique curvi, ſeu ſubtenſam pro arcu. Erroneum quidem non eſt, in infinite parvis chordam arcui æqualem ponere, cum inter ſe non diſcrepent niſi differentia ad eos infinite parva; ſed erroneum omnino eſt, angulum HLl, illa chorda & tangente LH comprehenſum ſumere pro angulo contactus circuli elementis ubique curvis conſtantis, id eſt, pro angulo contento hanc inter tangentem LH & arcum illa chorda Ll ſubtenſum, cum hic angulus longe futurus ſit minor altero, quamdiu circulus ubique curvus ſpectabitur, illique duntaxat ſit æqualis in hypotheſi circuli polygoni, in qua (*art. 11*) conſtitit angulum RLl contingentiæ æqualem eſſe angulo LCl centri, ut dixeram cum Cl. Jac. Bernoullo, cujus heu! nimis immaturam mortem lugemus, demonſtraveramque in Acad. Mon. locis, quos hac

in

in re Grandinus improbat. Videat ergo jam ille, uter noſtrum accuratius infinite parvorum leges obſervavit.

XIII. In Acad. Mon. an. 1706 d. 24 April. & 18 Decemb. de radiis oſculorum & de viribus centralibus agens, ſpectavi circulum curvasque cæteras omnes non ſolum ut rectis, ſed etiam ut curvis elementis conſtantes, qua nim rum duplici conſideratione pateret, hanc utramq; hypotheſin eodem redire in conſequentiis; nec quidem fruſtra, cum ambæ ſigillatim eosdem impertiverint mihi radios oſculares, easdem virium centralium rationes, & eosdem valores earum abſolutos comparate ad conſtantem mobilis gravitatem. Attamen quod notaveram (art 15 Mon. 24 April.) de variis modis earum rationes easdem exprimendi, id perperam Grandinus *excuſationem* appellat, quod æquior appellaſſet diverſas eodem perveniendi vias.

XIV. Licet autem illa omnia vera eſſe fateatur, tamen nihilominus addit de mea methodo ſuperiore (*art. 11*) qua (ut & altera) ea omnia inveni, quod, *admiſſa hac arguendi ratione, poſſet in aliis caſibus talis error irrepere, unde falſa penitus concluſio deduceretur*. Geometra qui aſſerit, is aſſertum demonſtrare tenetur: Unde velim demonſtrare tentet mihi P. Grandinus caſum vel unum, in quo arguendi rationem deficere credat; & ſtatim oſtendam, illum ipſum potius a vera defeciſſe. Cauſa aſſertionis aut ſaltem formidinis ejus in eo ſolo poſita eſt, quod non viderit conſenſum (*art. 11, 12*) ſuperiorum mearum methodorum, quarum una utitur ut alteram convellat. Sed ut conſenſio hæc magis adhuc ipſi pateat, inſuper addo ex angulo LCl = RLl in circulo polygono æque ac hexangulo LCl = 2 + HLl in circulo ubique curvo (latuſculo ſcilicet recto Ll prioris, quod eſt chorda poſterioris, manente eodem in triangulis LCl, ZLl, NLl, quorum medium ZLl ſit iſoſcelium baſin habens arculum lz centro L radioque Ll factum, ſive rectulam lz occurrentem tangenti LH in puncto N, alio nimirum ab eo N, in quo eidem tangenti occurrit producta Dl per extremitates D & l diametri LD & latuſculi Ll) ſequi ND + Nl = LN + LN, quod hac in re Grandinianæ difficultatis caput eſt, quodque eſt demonſtratu perfacile. Nam quidem (*art. 11*) in circulo polygono eſt contactus angulus RL

 LCl,

$=$ LCl, triangula (*conſtr.*) iſoſcelia ZLl, LCl, dabunt CL. Ll :: Ll. zl $= \frac{Ll+Ll}{CL}$. Unde cum ſit (*art. 12*) lY $=$ 2+lP, ac proinde etiam zl $=$ 2+Nl, erit quoque 2+Nl $= \frac{Ll+Ll}{CL}$, ſive Nl $= \frac{Ll+Ll}{2CL} = \frac{Ll+Ll}{LD} = \frac{LN+LN}{ND}$; atque ita eſt ND+Nl $=$ LN+LN impoſito circulo polygono perinde ac in circulo ubique curvo, idque ſequitur (ut nunc palam eſt) ex angulo LCl $=$ RLl in priore pariter atque ex angulo LCl $=$ 2+HLl in poſteriore: unde cum ex hac ſecunda æqualitate nil timeat P. Grandinus, nec etiam ex illa quicquam timendum habet. Fateatur ergo neceſſe eſt, nimio me laceſſendi animo, aut (ut de Viro Religioſo officioſius judicem) nimia præcipitantia ſe in errorem fuiſſe inductum, dum has duas æqualitates inter ſe pugnare dixit, ut dum me infinita alia aliis infinite majora negaſſe protulit.

XV. Hæc ſunt quæ coactus dicenda habui ad ea, quæ de me percepi in P. Grandini libro *de infinitis infinitorum*, cujus tantummodo legi Dedicationes, non nihil poematum, expoſitionem controverſiæ, ſolos propoſitionum titulos, & Schol. prop. 4, inquirens duntaxat in illo libro, quid inibi eſſet quod ad me pertineret, cum eum totum legere nondum vacaverit. Quamobrem hac in reſponſione de Demonſtrationibus *plusquam infinitorum* Autoris nil affero; attamen cum ſint de re aliunde mihi nota, libens præſumo has valere omnes, præter eam quæ reperitur in Schol. prop. 4, quamque cæterarum tituli mihi ſuaſerunt ſolam eſſe quæ me attingat, & quam Autor in hac reſponſione (*art. 11, 12, 14*) falſam eſſe deprehendet. Porro ſimul ac primum fuero ſolutus a negotiis, quibus undique premor, quibusque multum ac ſæpe reſponſio fuit impedita, totum librum illius eo ardentius legam, quod, quæ mihi analytice nota ſunt, ea ſynthetice demonſtrata mihi ſint perplacitura, quodque magno in numero mihi ſit Libri iſtius Cl. Autor, qui (ut ſpero) veniam dabit juſtæ huic meæ defenſioni, pro illata mihi ab ipſo injuria moderatiſſimæ, tum pacis ergo, tum ob reverentiam Viro Religioſo debitam.

G. G. L.

G. G. L. OBSERVATIO, QUOD RATIONES *ſive proportiones non habeant locum circa quantitates nihilo minores; & de vero ſenſu Methodi infiniteſimalis.*

Cum olim Pariſiis Vir ſummus Antonius Arnaldus ſua nova Geometriæ Elementa mecum communicaret, atque in iisdem admirari ſe teſtatus fuiſſet, quo modo poſſet eſſe 1 ad —1, ut —1 ad 1; quæ res probari videtur ex eo, quod productum eſt idem ſub extremis, quod ſub mediis, cum utrobique prodeat +1; jamtum dixi mihi videri, *veras* illas *rationes* non eſſe in quibus quantitas nihilo minor eſt antecedens vel conſequens; etſi in calculo hæc, ut alia *imaginaria*, tuto & utiliter adhibeantur. Et ſane identitatis rationum verarum fundamentum eſt rerum ſimilitudo, quæ facit, exempli cauſa, ut ſegmentis ſimilibus diverſorum circulorum aſſumtis, ſit ubique eadem ratio chordæ ad radium, ſeu ut chorda minoris ſe habeat ad radium minoris, ut chorda majoris ad radium majoris. Sed vero nulla plane apparet ſimilitudo in ſupra dicta Analogia; ſi enim —1 eſt minus nihilo, utique 1 ad —1, erit ratio majoris ad minus. Sed vero contra ratio —1 ad 1 eſt ratio minoris ad majus. Quomodo ergo utrobique eadem ratio erit? Sed rationes iſtas eſſe imaginarias etiam alio certiſſimo argumento comprobabo, ſcilicet a Logarithmis. Nempe ratio cui nullus datur reſpondens Logarithmus, ratio vera non eſt. Porro poſito unitatis Logarithmum eſſe *o*, rationis —1 ad 1, idem eſt Logarithmus qui ipſius —1. At ipſius —1 non datur Logarithmus. Non enim eſt poſitivus, nam talis omnis eſt Logarithmus numeri poſitivi unitate majoris. Sed tamen etiam non eſt negativus; quia talis omnis eſt Logarithmus numeri poſitivi unitate minoris. Ergo Logarithmus ipſius —1 cum nec poſitivus ſit, nec negativus, ſupereſt ut ſit non verus ſed imaginarius. Itaque & *ratio* cui reſpondet, *non vera ſed imaginaria* erit. Idem etiam ſic probo: ſi daretur verus Logarithmus ipſius —1, ſeu rationis —1 ad 1, ejus Logarithmi dimidium foret Logarithmus ipſius $\sqrt{-1}$, ſed $\sqrt{-1}$ eſt quantitas imaginaria. Itaque daretur Logarithmus verus imaginariæ, quod eſt abſurdum. Et proinde non nihil humani paſſus eſt inſignis inpaucis Geometra Iohannes Wallisius, cum dixiſſet rationem 1 ad —1 eſſe

—1 eſſe plus quam infinitam; & recte hoc (etſi aliis conſiderationibus) celeberrimus Varignonius rejicit. Interim nolim cum ipſo negare —1 eſſe quantitatem nihilo minorem; modo id ſano ſenſu intelligatur. Tales enuntiationes ſunt *toleranter vera*, ut ego cum ſummo Viro *Ioachimo Iungio* loqui ſoleo; Galli appellarent *paſſables*. Rigorem quidem non ſuſtinent, habent tamen uſum magnum in calc lando & ad artem inveniendi univerſalesque conceptus valent. Talis fuit locutio Euclidis, cum Angulum Contactus dixit eſſe rectilineo quovis minorem; tales ſunt multæ Geometrarum aliæ, in quibus eſt figuratum quodammodo & crypticum dicendi genus. Sunt tamen quidam, ut ſic dicam, *tolerabilitatis* gradus. Porro ut nego, rationem, cujus terminus ſit quantitas nihilo minor, eſſe realem; ita etiam nego, proprie dari numerum infinitum vel infinite parvum, lineamve infinitam, vel infinite parvam. Etſi Euclides ſæpe, ſed ſano ſenſu, de linea infinita loquatur. *Infinitum* continuum vel diſcretum, proprie nec unum, nec totum, nec quantum eſt; etſi analogia quadam pro tali a nobis adhibeatur; ut verbo dicam, eſt modus loquendi. Cum ſcilicet plura adſunt, quam ullo numero comprehendi poſſunt, numerum tamen illis rebus attribuimus analogice, quem infinitum appellamus. Itaque jam olim judicavi, cum infinite parvum eſſe errorem dicimus, intelligi dato quovis minorem, revera nullum. Et cum ordinarium & infinitum & infinities infinitum conferimus; perinde eſſe ac ſi conferremus aſcendendo diametrum pulviſculi, diametrum terræ & diametrum orbis fixarum, aut his quantumvis (per gradus) majora minoraque eodemque ſenſu deſcendendo diametrum orbis fixarum, diametrum terræ & diametrum pulviſculi poſſe comparari ordinario, infinite parvo, & infinities infinite parvo, ſed ita ut quodvis horum in ſuo genere, quantumvis majus aut minus concipi poſſe itelligatur. Cum vero ſaltu ad ultimum facto ipſum infinitum aut infinite parvum dicimus, commoditati expreſſionis ſeu breviloquio mentali inſervimus, ſed non niſi *toleranter vera* loquimur, quæ explicatione *rigidantur*. Atque hæc etiam mea ſententia eſt de areis illis Hyperboliformium Aſymptoticis, quæ infinitæ infinitieſque infinitæ eſſe dicun-

tur,

tur, id eſt, talia rigoroſe loquendo vera non eſſe poſſe, tamen ſano aliquo ſenſu tolerari. Atque hæc tum ad terminandas Virorum Clariſſimorum Varignonii & Grandii controverſias, tum ad præcavendos chimæricos quosdam conceptus, tum denique ad elidendas oppoſitiones contra *methodum infinite ſimilem*, prodeſſe poſſunt.

Entdecktes Jüdenthum.

h. e.

JO. ANDREÆ EISENMENGERI Judaismus detectus.

Pars II.

Regiom. & Berolini apud Jo. Chriſt, Pape, 1711, 4.

PArtem priorem Operis hujus laborioſiſſimi primo hujus anni Menſe per ſumma capita euntes recenſuimus, nunc poſteriori eadem opera præſtanda erit. Capite I Rabbinorum pronunciata de animabus Chriſtianorum, & eorum, qui a Judæorum ſacris alienos ſe eſſe profitentur, Cl. Autor recenſet, illisque ad latus collocat eorundem aſſertiones, de animabus ſuis, earumque ex alio corpore in aliud, aut ex alio loco in alium commigratione, prolatas. Et mireris ſane, μετεμψύχωσιν tam pag. 25.
craſſam illis vero viſam eſſe ſimilem, ut animas hominum non ſolum in alios homines, ſed etiam in beſtias cujuscunque generis, plantas item & arbores, ipſaque adeo corpora ſenſu & motu carentia ac vel in diabolos devolvi putarent. Hæc perſuaſio 34.
effecit, ut, cum animas in animalium mundorum corpora abire cenſeant, ſollicite caveant, ne acies cultrorum, quibus ad mactanda ſacrificia uti ſolent, inciſuris, ex quibus animæ illæ nimium dolorem ſentirent, depravata & interſtincta ſit. Vide librum Miſchmath chajim fol. 160. De tranſitu animarum im- 42.
piarum in diabolos & pravos ſpiritus exponit liber Emek hammelech fol. 85. Eaſdem nusquam conſiſtere poſſe, ſed huc illuc ferri, quod pœnæ genus *Na vanad* appellant, traditur in eodem libro fol. 16. Hanc migrationem repetitis vicibus fieri 55.

 præci-

præcipiunt eorum Doctores, qui tamen in definiendo numero diſſentiunt, cum alii ter, alii quater, millies alii eam uſu venire ſtatuant. Argumenta, quibus ſententiæ ſuæ fidem facere
Pag. 16 ſq. conantur, nunc infirma & lubrica, nunc ridicula & vana ſunt, quod evincit Autor fuſius. Cap. II commemorantur exſecrationes & diræ, quibus Judæi in Chriſtianos graſſari impie ſolent.
90 ſq. Quamvis enim in nonnullis ipſorum ſcriptis v.c. in Opere Schulchan Aruch & ejus parte, quæ inſcribitur *Choſchen hammiſchpath*, n. 425, in Maaſch haſſchem f. 134, in Meor Enajim cap. 55 contrarium præcipiatur, & Judæi ad preces pro gentibus, inter quas verſentur, faciendas diſertis verbis excitentur, noſter tamen Autor ex ſolennibus precum formulis, quibus utuntur, & aliis argumentis evincit, præceptiones has non ubique occur-
98. rere, nec locum illis relinqui. Propterea multa in precatiunculis eorum invenias, quæ ultionem divinam de gentibus ſumendam expoſcunt. Speciatim id perſpicitur ex oratione, quam *craſſam Tephillam* vocant. Negari tamen non poteſt, Judæos v. c. Lipmannum in libro Nizzachon num. 348 & alios omnem operam in eo collocare, ut hanc ſuſpicionem a ſe amo-
109. liantur. Sed irritum omnem eorum laborem eſſe apparet ex il-
121. lis, quæ Cl. Autor erudite commentatur. Sigillatim poſtea enumerantur dies, quibus ſolemni quaſi ritu precibus ſuis ad procurandam Chriſtianis divini Numinis pœnam abutuntur.
154. Inter hæc ſuaviter ſomniant, Chriſtianos ipſorum Judæorum peccata luere debere, quod apparet ex Parte II libri Machſor, qui Pragenſis dicitur, fol. 4 col. 2; unde etiam impudenter fin-
158. gunt, hircum Aſaſel, qui anniverſario Expiationis feſto in deſertum emitti ſolebat, Eſavum ejusque poſteros ac ſpeciatim Chriſtianos adumbraſſe. Hæc cauſa eſt, cur anno 1699 Franco-
161. furti ad Mœnum, ea, quam diximus, feſtivitate recurrente, fœminam quandam, Chriſti ſacris addictam, certa pecuniæ ſumma conduxerint Judæi, ut ſibi hirci expiatori loco inſerviret.
189. Cap. III Judæorum in Chriſtianos odium amplius exponit, quod tantum eſt, ut religioni ſibi ducant, Chriſtianum, in vitæ periculo conſtitutum, vitæ & incolumitati vindicare. Ita enim ſentire jubentur in Schulchan Aruch, ſpeciatim in Jore dea n. 158,

cujus

cujus præcepti varias afferunt cauſas, Imo odium illud his ter- pag. 194.
minis non coercetur, ſed tantæ acerbitatis eſt, ut Judæos, ad
Chriſti ſacra converſos, ſe jure quodam ſuo vita privare poſſe
putent. Vide Jore dea num. 158 & alios locos, quos Autor af-
fert, quibus accedit illuſtre ejusdem rei exemplum p. 197. Non
illos vero ſolum, quos a doctrina ſua diſceſſionem feciſſe vident, 200.
occidere ſe poſſe opinantur, ſed nec illis omnibus parcunt, qui
Chriſtianis Parentibus orti ſunt. Præcipiunt enim, licere ſibi
gentium ſanguinem profundere, profitentur, dignas eſſe gentes,
quæ funditus evertantur, dignos eſſe idololatras, qui intere-
ant, &c. quæ ſingula præter alia ex ipſorum monimentis com-
probantur. Deinde non unum exemplum cædis, in Chriſtia- 219.
nos adultos, vel eorum liberos perpetratæ, in medium affertur,
totumque momentum ea diligentia, &, ut putamus, fide tracta-
tur, ut vel hujus Autoris beneficio controverſia illa, quæ inter
Wagenſeilium ac Tenzelium τὰς μακαρίτας agitata olim eſt,
finiri poſſe videatur. Sub finem diſputatur, utrum Judæi ſan- 225.
guine Chriſtianorum carere non poſſint, &, cum Judæi, no-
minatimque Aberbanel, per calumniam hoc dici conquerantur,
rem in medio relinquit diligentiſſimus Autor. Ultimo loco 227.
idem uſum Medicorum Judaicorum Chriſtianis graviter diſſua-
det, ideo, quod Judæi hoſtes Chriſtianorum jurati ſint, iisdem
cædes Chriſtianorum licita putetur, Medici Judæorum ejusmo-
di medicaminum, quorum vim ignorant, experimentum in
Chriſtianis capere jubeantur, plerique eorum Medici literarum
vel ignari vel non admodum periti ſint, multi denique non pa-
rum detrimenti inde ceperint. Propterea in Jure Canon. Par-
te II Decret. Cauſa 28 qv. I c. 13 Chriſtiani Judaicorum Medico-
rum opem ad levandos morbos implorare prohibentur. Cap. 234.
IV novum odii in Chriſtianos exemplum repræſentatur. Sicut
enim Judæi nemini ſuorum ſalutis ſpem dubiam faciunt; ita ean-
dem adimunt omnibus, quos ſacra ſua averſari intelligunt Ne-
que obſtat illorum aſſertio, quæ exſtat in Jalkut Rubeni tit. Gil-
gulim num. 63 in eam ſententiam, qua pii inter gentes partem
futuri ſeculi ſperare jubentur. Hujus enim liberalitatis quaſi
obliti verpi in omnia alia aliis in locis diſcedunt, v. c. Bechai in 248.

comment. in Pentat. fol. 55 col. 4 & fol. 144 col. 4 &c. Dum in
pag. 236. his eſt Cl. Autor, obiter etiam & ſtrictim disquirit, quid per
עוֹלָם הַבָּא ſive *ſeculum futurum* intelligi debeat, de quo argumento
eruditæ Witſii & Rhenferdi commentationes in publicum exſtant.
274. Spem illam, quam de ſua ſalute animo conceperunt, variis modis confirmare annituntur, &c, cum peccatis ſe infectos videant, illorum veniam non uno ſibi modo pollicentur. Eam enim certiſſimam ſibi credunt, ſi obitum pie defuncti doleant, ſi legi ſtudeant, ſi peccatorum pudore corripiantur, ſi veſpera Sabbathi verba Gen. II, 1 legant, ſi denique ſacrificiorum
278. leges ſcrutentur. Recipiunt ſe præterea etiam ad merita Sanctorum defunctorum, quos pro vivis ſupplices ad Deum
280. preces deferre putant, ac propterea eosdem religioſe venerantur.
281. Nec minus confidunt in precibus, celebratione Sabbathi, in caſtigationibus & calamitatibus, morte ac variis bonorum operum generibus, quæ ne difficiliora videantur, obedientiam legi præſtandam tam anguſtis limitibus conſtringunt, ut, qui uni præcepto obtemperet, is totam legem obſervaſſe judicetur in Medraſch Miſchle fol. 65 col. 3. Imo, ne quid confidentiæ deſit, impios quoque Judæos de ſalute bene ſperare volunt, in
295. lib. Thorath Adam fol. 100 col. 2. Cap. V Judæorum de Paradiſo doctrina explicatur, quem duplicem illi faciunt, ſuperiorem alterum, alterum inferiorem, utrumque ſeptem nominibus inſignem, & in ſeptem domicilia diſtinctum ac ſeptem juſtorum ordines ſive cœtus comprehendentem. In eo fingunt varia herbarum odoriferarum genera ſuccerſere: vide A-
313. vodath hakkodeſch fol. 46. Ex inferiore in ſuperiorem paradiſum animas evehi, & viciſſim ex hoc in illum deturbari, affir-
323. mant in Jalkut chadaſch fol. 57 col. 2. Cum hoc argumento cap. VI conjungitur eorum doctrina de Inferno, quem variis nominibus deſignatum itidem duplicem & in ſeptem manſiones
337. diſtinctum credunt. In eum omne hominum genus deferri ſtatuunt, ex quibus tamen animæ piorum non diu in illo commorantur, ſi credimus autori Niſchmath Chajim fol. 82 col. 2.
347. Damnatis tamen quotidie quatuor & dimidiam horas a vexationibus liberis eſſe licet, ſecundum Jalkut Rubeni fol. 167 col. 4.

Ex

Ex impiis alios breviori, alios longiori temporis intervallo, alios in æternum, pro delictorum varietate, infernalibus pœnis ſuſtinendis deſtinari iidem putant, quam in rem præter ceteros legi poteſt Menaſſeh ben Iſrael in Niſchmath Chajim fol. 37 col. 2; quæ tamen cum illis vix conciliari poſſunt, qui ipſum infernum olim in paradiſum commutatum iri cenſent, in Jalkut Rubeni n. 2. Sufficere hæc poſſunt, ut cum de Autoris noſtri diligentia tum de Judæorum ineptiis judicium ferri queat. Propterea reliquorum capitum argumenta ſtrictim enumerabimus. Caput VII doctrinam de Angelis bonis, cap. IIX de Angelis malis, ſive Diabolis, proponit. Cap. IX contemtionem Magiſtratuum Judæis familiarem & religionis in præſtando jurejurando neglectionem deſcribit, ſicut cap. X iidem Judæi de ditionibus ſuis, quas aliis in regionibus poſſideant, Principibus ac Regibus ſuis ſubjecti, magnifice gloriantes introducuntur. Cap. XI fraudes, furta & immodicam lucri cupiditatem ſiſtit. Cap. XII de ciborum & potus ratione, cap. XIII de Meſſia, cap. XIV de iis, quæ a Meſſia ſibi pollicentur, cap. XV de imperii, a Meſsia adminiſtrandi, duratione, cap. XVI de reſurrectione mortuorum, cap. XVII de extremo Judicio, ex ſententia Judæorum, commentatur, quibus extremum caput ſubnectitur, quod in cauſas, quæ Judæorum converſionem prohibeant, inquirit, ac quibus illa mediis promoveri queat, non infeliciter oſtendit.

pag. 368. 370.

S. IRENÆI, EPISCOPI LUGDUNENSIS ET Martyris, Detectionis & everſionis falſo cognominatæ agnitionis, ſeu contra hæreſes Libri quinque. Studio & labore RENATI MASSUET, Presbyteri & Monachi Benedictini e Congregatione S. Mauri.

Pariſiis, typis & ſumtibus Io. Bapt. Coignard, 1710, fol.
Alph. 9 pl. 15.

Mirifico decem abhinc annis excepta plauſu eſt ſplendida illa Irenæi editio, quam e Sheldoniano theatro emiſit Grabius, recenſita nobis A. 1702 p. 308 ſq. Nec tamen is omni ex parte ſatisfecit Maſſueto, quippe qui in Præfatione, poſt latum de

 ceteris

ceteris omnibus Irenæi editionibus judicium, notat, Grabium in multis Irenæi locis lectiones minus ſanas amplexum eſſe, rejectis melioribus: in aliis corruptelam vel non animadvertiſſe, vel infeliciter ſublatum iviſſe: porro, ut Irenæum vel invitum Anglicanæ eccleſiæ adjungeret, in notis ſæpius ad nauſeam usque copioſum eſſe: aliorum notas nullo delectu adſciviſſe: ſuas vero auxiſſe majorem in modum iis locis, ubi ad Irenæi ſententiam illuſtrandam parum conferant: contra nihil ſæpe annotaſſe, ubi autori luce erat opus: capitum lemmata pro arbitrio ſuſtuliſſe vel diſſecuiſſe: denique fragmenta Græca admodum incommode diſpoſita eſſe, quod quidem typographi culpa factum eſſe Maſſuetus credit. Hisce proinde nævis ne ſua laboraret editio, ſibi providendum putavit. Ac primum, ut Irenæus prodiret quam emendatiſſimus, eum ad tres MSS. codices, nondum a quoquam recenſitos, exegit: quorum, primus judicio Mabillonii ante annos 800 exaratus eſt, tertius ante 400 annos, medius autem ipſi viſus non eſt. Accepit enim varias lectiones, toto libro I & prioribus octo libri II capitibus Paſſeratii manu adſcriptas ad oram editionis cujuspiam Eraſmi: niſi forte eæ lectiones a Paſſeratio partim ex aliis libris jam impreſſis annotatæ, partim ex ingenio depromtæ ſunt. Quod ſi ita eſſet, non tres, ſed duos tantum MSS. codices laudandi Maſſuetus cauſam haberet. Diſſerit deinceps de aliis MSS. codicibus, quibus uſi ſunt Fevardentius atque Grabius, quantumque iis auctoritatis ſit tribuendum, ſententiam exponit ſuam. Horum codicum ope factum ait eſſe, ut Irenæum adeo emaculatum reddiderit, pauca ut jam ſupereſſe videantur, in quibus Lector hærere ac genuinam deſiderare lectionem poſſit. Fragmenta Irenæi commodiore ordine diſpoſita, & interdum auctiora emendatioraque, quam in Grabiana editione exſtent, exhibere ſe ait, eorum, quæ ex Epiphanio excerpta ſunt, Latina quoque verſione Iac. Billii e regione veteris adjuncta. Fecit quoque novam capitum ſectionem, novaque ſingulis præfixit lemmata: idque ea de cauſa, quod vulgata diviſio una cum lemmatibus & Irenæo ſit multo recentior, & utraque ſæpius abſurdiſſima ſint. Quin & capita in paragraphos diviſit, veteri tamen diviſione capitum, legentium commodo, in margi-

margine ſervata. Ut vero & ſententia Irenæi, ſæpe obſcura, planius cognoſceretur, difficilia quæque loca ſubjectis textui notis explicare conatur, adjectis aliorum etiam doctis obſervationibus, niſi quod eas prætermiſit, quæ ſolum ad eruditionis oſtentationem vel ad dogmata & fidei controverſias pertinent. Ceterum quæ fuſiori examine indigebant, ſingularibus Diſſertationibus toti operi præmiſſis pertractavit, de quibus poſtea dicamus. Singulis Irenæi libris brevem præmiſit ac dilucidam analyſin, hauſtam ex Nurrii Apparatu ad Bibliothecam maximam veterum Patrum Ad calcem operis, præter deperditorum Irenæi librorum fragmenta, quorum quædam nunc primum prodeunt, adjecta ſunt ex Grabii ſpicilegio excerpta ex veterum Gnoſticorum libris. Tandem adjunxit eorum præfationes, prolegomena, notas & obſervationes, qui novas Irenæi editiones adhuc publicarunt vel illuſtrarunt: ut ſic uno volumine comprehenſa minorique ſumtu Lector habeat, quæ antea pluribus contenta & majore impenſa erant comparanda. Agmen claudunt quatuor Indices, primus Græcarum obſcuriorum vocum, alter Latinarum difficiliorum, tertius Scripturæ S. teſtimoniorum, quartus rerum.

Nos antequam ad ipſum Irenæum adeamus, Maſſueti Diſſertationes Irenæo præfixas perluſtrabimus. Harum prima hæreticos perſequitur, quos primo libro recenſuit Irenæus, eorumque actus, ſcripta & doctrinam. §. 1 de Valentini agit patria, cumque Epiphanius eum Phrebonitem fuiſſe ex Ægypti quadam ora referat, Phtenotitem legere mavult. §. 2 in ejus ætatem inquirit, ſubductiſque rationibus cenſet, eum anno circiter 158 mortuum, natum vero anno circiter 85. §. 4 recte notat eorum errorem, qui ex Tertulliani verbis perperam intellectis tradiderunt, librum a Valentino ſcriptum fuiſſe ſub nomine Sophiæ. Tertullianus quippe ad Sophiam, Valentinianorum æonum noviſſimum, alludit, non ad librum eo titulo vulgatum. §. 5 de Valentini dogmatibus agens rejicit Cl. Buddei opinionem, (quam tamen ante eum jam alii faverunt, ut Corn. Agrippa de Vanit. Scient. c. 47 & 48, Hottingerus Theſ. Philol. 53. lib. I cap. 3 Sect. V p. 445 & Io. Crojus in Specim. Conjectur. in Irenæum,) Valentiniano-

nianorum placita ex Judæorum Cabbala derivantis, probatque ex veterum ſilentio, Sephiroticas chimeras, Cabbaliſticos mundos ac reliquas Cabbaliſtarum ineptias nondum illo tempore auditas fuiſſe. Addit, libros Cabbaliſticos, hodie qui exſtent, vix ante annos quingentos aut ſexcentos exarari potuiſſe. Noſter arbitratur, Valentinum ſyſtematis ſui inventorem non fuiſſe, ſed iis, quæ jam adinvenerant Gnoſtici priores, addidiſſe non nihil ac ſupremam admoviſſe manum: Gnoſticis vero pariter ac Valentinianis occaſionem præbuiſſe Pythagoricos ac Platonicos Philoſophos, Ægyptiosque, & Chaldæos Myſtagogos, quorum placitis ac myſteriis ipſorum animi fuerint imbuti: id quod præclare probat ac dilucide, facta cum illorum doctrinis collatione Valentinianorum dogmatum. Quod ſi non ſingula recte ſunt a Noſtro explicata, (quis enim tantis in tenebris ſatis lynceus ſit?) in univerſum tamen apparet, eum veros nugarum Valentinianarum fontes monſtraſſe. Quando vero Noſter p. 46 exinde concludit, Valentinianos puros putosque Chriſtianos fuiſſe, qui ridiculis gentilium philoſophematis ſimulatam Chriſtianiſmi ſpeciem induxerint: nobis contrarium videtur verius, nimirum eos fuiſſe Chriſtianæ quidem religionis approbatores, ſed partim amore Philoſophiæ, cui aſſueti erant in Gentiliſmo, partim metu calamitatum Chriſtianos ceteros prementium, Chriſtianiſmo ſpeciem induxiſſe religionis vel gentilis vel ſaltem philoſophicæ, id eſt, Theologiæ naturalis. Nihil enim cauſæ erat, cur Valentiniani videri vellent Chriſtiani, a cujus nominis ſocietate iis temporibus nil commodi ſperari poterat, ſed potius mala omnia. Contra complures eſſe tum malebant Chriſtiani, quam videri, cavebantque, ne haberentur in contemtoribus Gentiliſmi: quippe quod hominum genus in bonorum vitæque perpetuo verſabatur diſcrimine. Nec videtur notatu indignum, quod nusquam legimus in veterum monimentis, hoc genus hominum in acerbiſſimis illis Chriſtianorum vexationibus ſimul fuiſſe male habitum: quam libertatem omnino debuerunt ſyncretiſmo ſuo, quo Chriſtiana & ethnica ſcita in concordiam quandam redigere ſtudebant, more eorum, qui e Judaismo ad Chriſtianam religionem ſe converterant, notati ab Apoſtolo Galat. VI, 12. Pergit

Maſſue-

Maſſuetus, & Artic. II agit de Valentini diſcipulis, Secundo, Epiphane, Ptolemæo, Colarbaſo, Marco, & in horum quoque placitis ſubinde notat Platoniſmi veſtigia: quod & facit Artic. III agens de Valentini magiſtris, Simone Mago, Menandro, Saturnino, Baſilide, Carpocrate, Cerintho, Ebionæis, Nicolaitis, Cerdone, Martione, Tatiano, variis Gnoſticorum ſectis, Ophitis & Sethianis. Inter hæc p. 54 propugnat cum Tillemontio traditionem veterem de poſita Romæ ſtatua Simoni Mago quod fortaſſe non feciſſet, ſi, quæ ad refellendam hanc fabulam ab Antonio Daleo lib. de Orac. p. 579 ſqq. afferuntur, expendiſſet. P. 65 ſq. non obſcure indicat, ſibi videri nullum exſtitiſſe Ebionem, cum ejus nullam fecerit mentionem Irenæus, Euſebius vero & Origenes diſerte ſcribant, Ebionæos non a magiſtro ſuo, ſed a paupertate nomen accepiſſe: quique Ebionem aliquem ſtatuant, ſint recentiores ac duce utantur Epiphanio. P. 76 diſſertationem hanc primam concludens ait, ſe hæreſes ab Irenæo memoratas ad genuinos fontes, Platonica philoſophemata, revocaſſe: pleraſque enim Gnoſticorum fabulas purum putumque Platoniſmum eſſe, laceris & fœde mutilatis Scripturæ S. tegumentis Chriſtianæque religionis dogmatibus peſſime veſtitum.

Diſſertatione II de Irenæi vita, geſtis & ſcriptis commentatur Maſſuetus. Ac §. 2 Irenæum circiter A. 140 natum eſſe, ſubductis rationibus fidem facere conatur. §. 13 ſqq. docet, Irenæi ævo in Gallia nullum fuiſſe Epiſcopum, præterquam Lugduni, adeoque tardius in ea gente Chriſtianam religionem ſe diffudiſſe. §. 19 ſqq. agit de controverſia ob celebrationem Paſchatis orta, ingenueque Victoris Papæ fervidiorem æſtum notat & ab Irenæo merito eum fuiſſe reprehenſum fatetur. §. 30 ſqq. Dodwelli, Irenæum fuiſſe martyrem negantis, argumenta labefactare & vulgatam opinionem confirmare conatur. §. 42 probabile facit, eum, ad quem Irenæus ſuos contra hæreſes libros ſcripſit, fuiſſe Epiſcopum. §. 46 probat, Irenæum operi ſuo hunc dediſſe titulum: Ελεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. §. 47 contendit, Irenæum hoſce libros circa A. 192 conſcripſiſſe, ac §. 48 & 49 Dodwellum & Grabium, ratos,

Z eum

eum ſcripſiſſe ſub annum 177, refutat. Ceterum Græce ſcripſiſſe Irenæum, non Latine, quod Eraſmo viſum fuit aliisque, operoſe comprobat §. 51 & 52. Unum, ſed firmiſſimum, argumentum & ipſo Irenæo addemus, qui in præfatione excuſat ſcripturæ ſuæ genus his verbis: *Orationis artem non exquires a nobis, qui apud Celtas commoramur, & in barbarum ſermonem plerumque avocamur.* Si enim Latine ſcripſiſſet, *Gallos* dixiſſet pro *Celtis*, nec Latinam linguam βάρβαρον διάλεκτον appellaſſet. Utrumque autem a Græcis dici, ſatis notum eſt. Latinæ porro verſionis autorem fuiſſe Græculum quempiam, ſermonis Latini plane rudem, docet §. 53: ubi &, verſionem illam eſſe antiquiſſimam, ex Tertulliano, ipſa ejus verba producente, &, ubi Latinus interpres erravit, ipſo quoque lapſo, manifeſtum reddit: item §. 54 ex Cypriano atque Auguſtino, a quibus pariter ipſa Latini Irenæi verba recitentur. Unum fortaſſe caput in hac diſſertatione deſiderabunt lectores nonnulli, quo fides Irenæi hiſtorica ſub examen revocata ſit. Vulgus quidem hiſtoriæ lectorum non conſiderat, quanto locorum ac temporum intervallo disjunctus ſit autor aliquis ab eo de quo ſcripſit, ſed quam longe a ſua legentium ætate remotus ſit: at prudentiores ſcire avent, inprimis in hiſtoria de adverſariis ſcripta, an ſcriptor notitiam habuerit undiquaque certam, eamque ſine affectu expoſuerit. Non ignoramus, Irenæum a Tertulliano vocari *omnium doctrinarum curioſiſſimum exploratorem.* Sed an vera ſit hæc laus, dubitare in mentem venit, poſtquam videmus, ipſum Maſſuetum longe doctius de origine Gnoſticorum errorum judicare, quam Irenæum. Cum igitur Irenæus non viderit, hæreticorum illorum dogmata ex Theologia gentilium, maxime Platonis, repetenda eſſe, verendum eſt, ne non ſatis peritus fuerit hiſtoriæ philoſophicæ, nec ubique recte exponere potuerit hæreticorum dogmata. Unde nondum damnare audemus Cl. Jo. Clerici judicium, quod de Irenæo tulit in Animadverſ. ad Ioan. I, 16 p. 41: *Vir*, inquiens, *profecto fuit pius & religioni Chriſtianæ addictiſſimus: ſed callidum rerum & dogmatum æſtimatorem nunquam credent, qui ejus opus non oſcitanter legerint.* Sed ne manes ſanctiſſimi Viri immerito videamur laceſſere, duo ejus capita expendemus paucis,

qui-

quibus Nicolaitarum & Simonis Magi hæreſes deſcribens nec diligentiæ nec ingenii nec doctrinæ magnæ dedit documentum. De Nicolaitis enim ita agit lib. I cap. 27, ut manifeſto appareat, eum de hæreſi eorum non aliunde notitiam hauſiſſe, quam ex Apocalypſi Joannea. Attamen non ſolum audacter affirmat, eos flagitioſe vivere, quaſi ſua adhuc ætate viguerit Nicolaitarum hæreſis: ſed etiam eorum magiſtrum & autorem fuiſſe Nicolaum diaconum, Actor. VI, 5 laudatum, ſine ulla dubitatione tradit. Quodſi perſpicuum fecerimus, nullos unquam exſtitiſſe hæreticos Nicolaitarum nomen gerentes: ex quo deinceps illud conſequetur, ut nugas egiſſe judicentur, qui audito Nicolaitarum nomine hujus hæreſeos originem continuo retulerunt ad Nicolaum illum diaconum, quaſi præter hunc nullus Nicolaus in orbe tum eſſe potuerit: neceſſe nobis erit fateri, & nimis credulum & exiguo admodum judicio præditum fuiſſe Irenæum noſtrum. Quod enim alii poſt Irenæum idem tradiderunt, facilius excuſari poteſt, quod hi ſibi viſi ſunt ſequi autorem fide dignum, quique niſi exploratum & certo perſpectum nihil tradiderit. Ceterum facile eſt demonſtratu, nullo unquam loco vel tempore exſtitiſſe ſub Nicolaitarum nomine hæreticos. Ioannes quippe Apoſtolus in toto illo libro (quod vel perfunctorie legentibus manifeſtum fit,) non proprietatem verborum ſecutus, ſed ſymbolico atque ænigmatico dicendi genere uſus eſt. Unde Nicolaitas memorans non docet, fuiſſe pravos homines id nominis gerentes, ſed, exſtitiſſe tum temporis nonnullos, qui revera eſſent (etſi ita non appellarentur) Nicolaitæ, quique hoc nomine haud injuria vocari poſſent. Eundem in ſenſum capite eodem v. 20 mentio fit Jeſabelis, non quod tum aliqua hujus nominis fœmina turbas dederit in eccleſia, ſed quod multi eſſent Jeſabelis, Ahabi regis uxoris, ſimiles ac verum Dei cultum idololatria commaculantes. Hi ſub Jeſabelis, peſſimi exempli mulieris, perſona eundem in modum notantur, uti totum regnum Antichriſtianum, quod plures ſane habuit adminiſtratores, ſub perſona meretricis regio cultu ornatæ Apoc. XVII proponitur. Sic & Apoc. VII, 4 & XXI, 12 per Iſraelem non Judæi ſignificantur, ſed Chriſtiani, qui veri ſunt Iſraelitæ, & majori jure, quam

Judæi, ſic appellari poſſunt. Conf. Rom. IX, 6. Pari modo cum Apoc. III, 9 ſcribitur, falſos doctores videri voluiſſe Judæos, cum tales non fuerint: per Judæos ſignificantur veræ religionis profeſſores, quales olim erant Judæi. Etiam Apoc. VIII, 11 magni cujusdam impoſtoris nomen eſſe dicitur ἄψινθος. Certe nullus in Eccleſia exſtitit hæreſiarcha hoc nomine uſus. Quare non poteſt id nominis de re ipſa non accipi. Sicut enim Chriſtus Matth. XVI, 6, 11 & 22 doctrinam Phariſæorum vocat *fermentum*, quod inficiat totam veluti maſſam veritatis: ſic hoc loco doctrina Muhammedis (is enim innui videtur) comparatur cum *abſinthio*, quippe cum illa totum Chriſtianiſmum (cujus doctrina eſt *dulcis*, 1 Corinth. V, 8,) corrumpat & ingratum peſtiferumque ſaporem ei inducat. Sed quid multa? Ipſe Ioannes Apoc. XI, 8 expreſſis verbis docet, nomina in hoc libro ab ſe poſita non proprie eſſe capienda, ſed πνευματικῶς. Nec alia deſunt exempla hujus loquendi generis. Nam & Jeſaiæ VII, 14 dicitur, Meſſiæ nomen fore Immanuelis, quod ſcilicet is eſt (licet ita non fuerit nominatus, ſed JEſus,) verus Immanuel, id eſt, DEus nobiscum. Conf. Jeſa. IX, 6; Matth. V, 19. Hinc jam certum eſt, Nicolaitarum nomen in Apocalypſi mere ſymbolicum eſſe. Dicuntur autem Nicolaitæ, quod ipſorum errores conveniebant cum Balaami, verſu præcedenti memorati, doctrina. *Balaam* enim apud Hebræos ſignificat *Dominum populi*, ac reſpondet Græco nomini Νικόλαος. Eodem modo Apoc. IX, 11 mali angeli nomen eſſe dicitur Hebraice Abaddon, Græce Apollyon. Conf. Apoc. XVI, 16. Ergo Græco hic nomine dicuntur Nicolaitæ, qui Hebraico appellandi erant Balaamitæ. Accedit, quod, qui v. 14 & 15 deſcribuntur ſub Nicolaitarum appellatione, iidem ſub Jeſabelis perſona repræſentantur v. 20: ut vel hinc pateat, utroque loco nomina ſymbolice eſſe interpretanda. Ceterum quæ fuerint Nicolaitarum illorum doctrinæ, jam non exponemus, illud ſolum monentes, eas pariter myſtico ſenſu capiendas eſſe: ut & hinc appareat eorum error, qui ex verbis Apocalypſeos Nicolaitis flagitioſum ac propudioſum vitæ genus affinxerunt. Sufficere hæc poſſunt ad revincendum Irenæi de Nicolaitis errorem. Unum addimus, quod

nec

nec Lucas, Nicolai mentionem in Actis faciens, nec ceteri Apoſtoli, quorum epiſtolas adhuc habemus, quicquam de Nicolao hæreſiarcha vel Nicolaitis hæreticis meminerint: quod ſilentio præterituros eos fuiſſe, oblatis tam ſæpe ac tam commodis occaſionibus, ſi quidem Nicolaitarum titulo tunc hæretici fuiſſent in orbe, vix ac ne vix quidem credi poteſt.

Alterum, ex quo Irenæi autoritatem labefactari prædiximus, eſt hiſtoria illa de Simone Mago hæreſiarcha, quam perſequitur lib. I cap. 20. Neque enim Simonem illum hæreticum, neque ſectæ novæ conditorem fuiſſe, Lucas Apoſtolorumque epiſtolæ, dum tacent, clamant. Quod ſi enim vera eſſent, quæ de eo narrantur, oportet, ut acciderint Luca & Apoſtolis, quorum hodie ſuperſunt ſcripta, ſuperſtitibus. Hos tanti Antichriſti voces impias nec ſucceſſu carentes excepiſſe ſilentio, ecquis, rem animo ſecum reputans, a ſe impetrare poſſit, ut credat? Nec vero tota illius hiſtoriæ tela ex fabulis contexta videtur, cum omnis fabula aliquid ex vero trahere merito credatur. Ipſe Irenæus accurate inſpectus nobis perſuadet, occaſionem vulgari fabulæ dediſſe Simonem quendam Gnoſticum, quocum Simonem illum magum a veteribus confuſum eſſe, conjicienti Cl. Vitringæ lib. V Obſ. ſacr. cap. 12 prorſus aſſentimur. Etenim Gnoſticæ doctrinæ veſtigia ſatis luculenta deprehendimus in Irenæi hiſtoria Simoniana. Hinc ob nominis ſocietatem in ſenatum hæreſiarcharum allectus fuit Simon Magus, id quod facile accidit, cum primis Eccleſiæ temporibus ore, non ſcriptis, memoria rerum conſervaretur, fama, ut fit, addente multa, multa detrahente, non nulla immutante. Jam poſtquam pro certo compertoque haberetur, Simonem Magum fuiſſe hæreticum, ſequens ætas id ſibi negotii datum credidit, ut hiſtoriolam hanc exornaret & augeret narrandis artis ejus magicæ ſpeciminibus. Non ſatis erat, generatim ex Luca noſſe, eum artem illam Samariæ exercuiſſe: ſed Pſeudo-Clemens ac Nicephorus Calliſti ſuum eſſe putabant, largiſſima manu admetiri, (prope dixerim *admentiri*,) quid patrarit. Proinde memoriæ prodiderunt, eum in aerem evolaſſe, lapides convertiſſe in panes, in varias ſpecies ſe transmutaſſe, & quæ ſunt hujus generis alia. Ex quo rurſus nova nata

eſt fabula de ultimo Simonis volatu, qui ob Petri preces male ei ſucceſſiſſe legitur: cujus fabulæ natales detexit B. Ittigius noſter Diſſ. de hæreſ. ſect. 1 cap. 2 §. 8. Ceterum mirum videri non debet, de Simone illo tantum fabularum confictum & creditum eſſe, cum ne Cypriano quidem martyri ejusmodi nugivenduli pepercerint, Confeſſionem ſub ejus nomine componentes, in qua refertur, quantam magicæ artis peritiam is habuerit: de quibus vigilantium ſomniis merito ac graviter queſtus eſt doctiſſimus Epiſcopus, Ioannes Fellus, in lectu digniſſima præfatione, illi Confeſſioni præmiſſa. Sed ut ad Simonem Gnoſticum redeamus, quid is docuerit, ex Irenæi narratione erui poteſt, modo advertamus animum. Quæ enim eum docuiſſe refert de Ennoea & angelis mundi fabricatoribus, amice conſpirant cum ceterorum Gnoſticorum deliriis ſuamque adeo originem ſatis produnt. Notamus tantummodo, fabulam de Selenæ, quam poſteriores in Helenam mutarunt, pariter ortam eſſe ex *συζυγίαις* Gnoſticis: id quod manifeſtum eſt ex ipſo Irenæo. Idem Simonem dixiſſe ſcribit, ſe in Samaria ut Patrem deſcendiſſe, in Judæa ut Filium apparuiſſe, ad reliquas gentes veniſſe ut Spiritum ſanctum. Poſterior ætas mendacium hoc comtius exornavit, & hiſtoriam effinxit credibiliorem, nempe eum dixiſſe, (ita refert Auguſtinus,) ſe in monte Sina legem Moſis in perſona Patris dediſſe Judæis, tempore Tiberii in Filii perſona apparuiſſe, poſtea ſe in linguis igneis Spiritum S. veniſſe in Apoſtolos. En quantum hæc relatio mutata ſit a priore! Ceterum originem hujus narrationis conjectura aſſequi non eſt difficile. Conſentaneum quippe eſt, Simonem illum Gnoſticum æque, ut hæreticos ſequentes, myſterium Trinitatis pervertiſſe, veritumque, ne ex formula baptiſmi Chriſtiani tres crederentur Dii, ſtatuiſſe, unum eſſe Deum, qui in veteri Teſtamento ſe manifeſtaverit ut Patrem: deinde ad Judæos adſumta hominis perſone venerit ut Filius; tandem ad ethenicos quoque venerit ſecumque illos reconciliarit per Spiritum Sanctum ejusque miraculoſa opera per Apoſtolos patrata. Quod igitur Simon Gnoſticus de Deo dixerat, id Simon Magus de ſemet ipſo dixiſſe ferebatur, partim ut homo exoſus fieret eo execrabilior, partim quod proclivius eſſet ad credendum, cum

Scri-

Scriptura S. teſtis ſit, eum a Samaritanis habitum fuiſſe pro magna virtute DEI. Ex quo & illud confingi cœpit, quod refert Hieronymus, eum dixiſſe: Ego ſum ſermo DEI, ego ſpecioſus, ego Paracletus, ego omnipotens, ego omnia DEI.

Neque vero, cum Irenæo non ſimpliciter credendum eſſe contendimus, omnem ei fidem derogamus. Nam quæ de Valentinianis commemorat, majorem mereri auctoritatem ex eo debent, quod, ut in præfatione Libri I ſcribit, ipſorum Valentini diſcipulorum commentarios legit, & cum quibusdam Valentinianis colloquens eorum opiniones ſtuduit perdiſcere. Ibidem meminit, Ptolemæum Valentinianum ſuo tempore floruiſſe, in cujus adeo dogmatum notitiam pervenire ipſi facile fuit. Porro lib. I cap. I & 9 refert, ſe Valentinianorum errores didiciſſe ex converſarum aliquot mulierum confeſſionibus. Marcionis quoque ſcripta ſibi lecta eſſe, lib. I. cap. 29 fatetur. Quanquam mulierum illarum teſtimonium fortaſſe non eſt omni exceptione majus. Poteſt enim factum eſſe, ut illæ dogmata Gnoſticorum, obſcura quippe ac myſterioſa, non recte ceperint: item, ut prava quorundam facinora prodiderint, quæ Irenæus tribuit toti ſectæ. Verum mittamus hoc argumentum, progreſſuri ad Maſſueti *Diſſertationem III*, qua de doctrina Irenæi agens, ſyſtema Theologiæ Irenæi ſiſtit, ita tamen, ut eum Pontificiorum in caſtra ſæpius obtorto collo rapiat, ac Proteſtantibus, qui eum ſibi vindicare conantur, inprimis Grabio, identidem dicam ſcribat. Non fert inſtituti noſtri ratio, ut in talibus recenſendis multi ſimus, nec multa hic occurrunt, quæ non dicta ſint prius. Quapropter ad Irenæum ipſum eſſet veniendum: ſed, ne nimis longa ejusdem operis recenſione patientiam Lectoris benevoli fatigemus, reliqua reſervabimus Menſi proximo.

DE VALENTINIANORUM HÆRESI conjecturæ, quibus illius origo ex Ægyptiaca Theologia deducitur.

Londini, typis Guil. Bowyer, 1711, 4.
Pl. 3½ & fig. æn.

Cum

CUm proxime in recenſione Irenæi ſententiam Maſſueti de Valentinianæ hæreſeos origine retulerimus, haud alienum fuerit, brevem hancce Diſſertationem ejusdem argumenti ſubnectere. Autor, qui nomen quidem non appoſuit, eſt Georgius Hooper, S. Theol. Doctor, olim Eccleſiæ Centuarienſis Decanus, nunc Bathonienſis & Wellenſis Epiſcopus, cujus ſcripta, *Eccleſia Anglicana a Papiſmo libera* & *de Jejunio quadrageſimali*, vernaculo ſermone ἀνωνύμως edita, plauſum Eruditorum dudum meruere. Incidit autem in eandem opinionem, quam Maſſuetus tuetur, ac Tertulliano concedens, Platonicum fuiſſe Valentinum, altius id repetendum ducit. Oſtendit idcirco, Platonem ac Pythagoram, cujus ille placita eſt amplexus, ex Ægypto ſua hauſiſſe dogmata. Philoſophiam enim Ægyptiacam non ſolum ideas admiſiſſe, ſed voluiſſe, ut numina illa varia, quæ coluit, mortalia eſſent imagines æternorum. Porro docens, Valentinianos a Platone & Pythagora mutuo ſumſiſſe prærogativas numerorum, quaternarii, octonarii, denarii, duodenarii ac tricenarii, addit, Ægyptiis pariter numerum duodenarium fuiſſe ſolennem, quod tot menſes annum conficerent: tricenarium, quod tot diebus menſis abſolveretur. Sic &, Herodoto teſte, Dii Ægyptiorum majores octo fuerunt; ſecundi ordinis duodecim, inferiores decem, ne ſuus cuique menſis diei deeſſet Deus. Ex quo apparet, eodem numero eſſe & in claſſes ſimiles diſtributos Valentinianorum Æonas & Ægyptiorum Deos. Connubia quoque Æonum Valentinianorum redolent Ægyptiorum dogma, quos conjugia inter Deos ſuos conciliaſſe, Jamblichus teſtatur. Procedit hinc Autor ad ipſos Æonas, ex quibus nonnullorum peregrina nomina, ab Epiphanio commemorata, ad Ægyptiacam linguam reducens, eorum quoque primarios in Ægyptiorum Theologia inveniſſe ſibi videtur. Bythum certe Valentinianorum inviſibilem & incognitum Ægyptiis tribuunt Jamblichus, Plutarchus atque Damaſcius. Ab iisdem Sigen, quam Bytho conjugem dedere Valentiniani, cultam fuiſſe, ex Jamblicho probat, ſimul recordatus, eosdem veneratos eſſe Harpocratem, *ſilentii* Deum. Proximum quoque Æonum Valentinianorum par, e Bytho & Sige enatum, Νοῦν & Ἀλήθειαν, inter Ægyptiorum ac Platonis myſteria

myſteria fuiſſe, docet. Tertio pari Æonum, λόγῳ & ζωῆ reſpondere putat celeberrima Ægyptiorum numina, Oſirin & Iſidem, allato Jamblichi loco. Ceterum quod non pari felicitate cetera omnia cum Ægyptiorum dogmatibus comparari queant, ex eo fieri judicat, quod illi myſteria ſua ſtudioſe occultarint. Quare reliquas Autoris conjecturas prætermittimus, Lectorem ablegantes ad ejus in Tertulliani Opus *de Valentinianis* notas, quas ſe propediem emiſſurum eſſe pollicetur.

JOANNIS BATTELY, S. T. P. ARCHIDIAconi Cantuarienſis, Antiquitates Rutupinæ; Opus Poſthumum.

Oxoniæ, e Theatro Sheldoniano, 1711, 8 maj.
Plag. 6½ cum 4 tab. æneis.

ETiamſi Latinarum pariter ac Græcarum literarum omnimodæque antiquitatis peritiſſimus Autor hiſtoriam oppidi *S. Edmundi Burgi* & celeberrimi in eo monaſterii concinnare cœperit, eandemque ad annum MCCL perduxerit, & alia forſan opera molitus ſit, nullum tamen opuſculum excepto hoc, quod in modum dialogi ſcripſit, abſolutum reliquit. Ad hoc autem promovendum perficiendumque optimam ei occaſionem dederunt numi, fibulæ, annuli, claves, urnæ, aliæq; Romanæ ſupellectilis reliquiæ, quæ in vicinia loci, in quo vixit, quotidie repertæ, & continuo ad eum allatæ fuerunt: quarum theſaurum ſatis amplum collegit, & nepoti ſuo *Joanni Battely*, e Collegio Trinitatis Cantabrigiæ, integrum legavit. Dum ergo in eo verſatur, ut Regulbium Rutupiasque, antiqua Cantii loca exponat, Tanatim inſulam Cantiano littori objectam portum facere, portumque duobus oſtiis, quorum unum Septentrionem, alterum Orientem ſpectat, gaudere ait. Rutupias geminas olim fuiſſe, earumque alteram, inclinato ac prope jacente in memorata Inſula imperio Romano, *Regulbium* vocatam arbitratur, ac in ſitum portus Rutupini, quem cum veteri Sandwicenſi unum eundemque, immo iisdem terminis circumſcriptum eſſe dicit, ſedulo inquirit, ſuamque ſententiam teſtimoniis Autorum corroborare annititur.

Nec a propoſito longius abeſſe putat, quando de *Lapide tituli* loquitur, eumque non apud *Stonar*, cum Camdeno & Uſſerio, nominis origine deceptis, ſed ad ripam *Gallici maris* collocat. Ex portu egreſſurus ad ipſam urbem properat, quam neque Dubrim, neque Sandwicum, neque Cantuariam, neque Roffam fuiſſe, ſed in dejectu collis, cui caſtrum imponitur, exporrectam jacuiſſe, autoritatem Camdeni ſecutus, affirmat. De caſtri autem ſitu neminem dubitare patiuntur præclaræ illius reliquiæ, quæ ſeptem circiter ſtadiis a Sandwico in edito loco adhuc conſpiciuntur. Deinceps, paucis de portu Trutulenſi, Cantii promontorio, ac Tanatis inſulæ nomine, celebritate laudibusque interjectis, in nominis Rutupini originem inquirit, quod, cum Rutupias noſtras tam ab Oroſio, quam a Beda *Rutubiportum* conſtanter appellari, & in Gallia, tempore Julii Cæſaris, Rutubi portum fuiſſe conſtet, a Gallico derivat. Nam omnia fere urbium nomina in Britannia e Belgio i. e. Gallia Belgica accerſiri poſſe, tum teſtimonio Cæſaris luculento tum aliquot exemplis probat. Miſſis Rutupiis, Regulbium ex Notitia Provinciarum memorat, quod juxta oſtium Aquilonare fluminis *Genlade* ſitum fuit, nomenque a Britannicis vocabulis *rhag* & *gwylſa*, in Latio *præ* vel *ante* & *ſpeculatum* vel *excubias* denotantibus accepit. Regulbium enim, inquit Autor, prima omnium ſpecularum in littore Cantiano poſitarum ſeſe e Thameſi fluvio navigantibus oſtendit, unde jure merito *ſpecula anterior* dicitur. Porro de loco, ubi Cæſar ad Britanniam appulerit, diſceptat, cumque urbes ſe reperiſſe teſtetur ipſe Cæſar, ſentit, fuiſſe in Britannia ante Romanorum ingreſſum ſive urbes ſive oppida, non quales Hiſtorici fingunt ac deſcribunt, muris, turribus, portis inſtructas firmiſſimis, at ſaltem tales, in quibus conventus habere, contra hoſtium incurſiones ſe tutari, atque mercaturam commode exercere poſſent. Colligi in agro ſive littore Regulbino innumeros numos æreos, minutos, rudes, ait, Romanos tamen, quod indicant ſignata in iis capita vel laureata, vel diademate redimita, atque in averſa parte vel ſigna militaria, vel equites hoſtes proſternentes, vel lupa cum Romulo & Remo. Illorum minutiſſimos vix viceſimam drachmæ Romanæ partem æquare aſſerit, eosque vel inclinante imperio vel

urgente

urgente neceſſitate publica cuſos, & numero non pondere æſtimatos fuiſſe autumat. Unum atque alterum ex illis affert, præcipue qui rem Britannicam & videntur ſpectare, & poſſunt illuſtrare. Notatu dignus eſt *Severi Imperatoris argenteus* cum figura inter duo ſigna militaria ſtante, in quo *Britannicus* anno Tribunitiæ poteſtatis ſecundo appellatur, etiamſi titulus non ante annum decimum octavum, reliquis numis, lapidibus ipſaque hiſtoria teſtibus, ei obtigerit. Nec minus memorabilis eſt Carauſii numus, in quo Imperatoris caput radiatum & in averſa parte *Providentiæ* typus conſpicitur. Apparet etiam ex inſcriptione, Imperatorem non ſolum in partem orbis regendi a Diocletiano & Maximiano vocatum, ſed etiam ob proſperos belli eventus *Invicti* nomen ſibi arrogaſſe. Poſtea in hisce Antiquitatibus recenſentur urnæ, pateræ, ollæ, teſtæ, latera, acus ſartoriæ, annuli tam clavibus inſtructi quam ſigillis inſculpti, ephippiorum ornamenta ænea, armorum fragmenta, armillæ aureæ ſapphiris diſtinctæ, baltei, fibulæ & id genus ſupellectilis Romanæ reliquiæ. Multa inprimis de ſtrigili ejusque uſu tum primario in balneis tum ſecundario in re medica differit, ac *ligulam* ſtrigili multo minorem, non καμπτύλην ſive incurvam, ſed rectam, cujus figuram communicamus, affert. Triplex genus ligularum aut menſuris aut rei ruſticæ aut menſis inſervientium fuiſſe notat, ligulamque Regulbinam pro *menſæ vaſculo* inſtar cochlearis agnoſcit. Ad rem veſtiariam deinceps progreſſurus *bullarum* mentionem facit, duplicemque bullæ uſum olim apud Romanos fuiſſe ex Macrobio confirmat, *primum*, quod ingenuis pueris attributum ſit, ut cordis figuram in bulla ante pectus annecterent, quales inſpicientes, ita demum ſe homines cogitarent, ſi corde præſtarent: *ſecundum*, quod geſtamen eſſet triumphantium, quam in triumphis præ ſe gerebant, incluſis intra eam remediis, quæ crederent adverſus invidiam valentiſſima. Exhibemus talem utrique uſui convenientem, quæ non ſolum in cordis figuram ſtructa, ſed & eadem inſculpta eſt; & in pyxidum morem cava, excipiendisque amuletis apta, ut alia antiquitatis monumenta, quæ Cl. Auctor ſollicite conſervare voluit, ſilentio prætereamus.

TAB. II. Fig. 6. — Fig. 7. — Fig. 8. — Fig. 9.

DE RELIQUIIS ADAMI, PROTOPLASTI, Epiſtola M. PAULI CHRIST. HILSCHERI; accedit ejusdem de Bibliotheca Adami Schediaſma.

Dreſdæ, apud Joh. Chriſt. Zimmermann, 1711, 4.

Plag. 5.

CUm D. Georgius Henr. Gœtzius, Lubecenſ. Superintendens, in edita A. 1710 Diſſertatione, de *Patriarcharum reliquiis*, Adami etiam mentionem feciſſet, anſam Cl. Autori dedit hanc ad ipſum conſcribendi Epiſtolam. Dicendi initium ab iis capit reliquiis, quæ poſitæ ſunt extra controverſiam, interque eas refert *coſtam Adami*, ex qua Eva fuit extructa, & relicta tandem poſt mariti obitum vidua; *poſteritatem* ejus, numerumque veriſimilem invenit, quot liberos ex ſe natos vidiſſe poterat, & vivos poſt ſe relinquere moriturus; *peccatum originis*, ad omnes in univerſum homines derivatum, *plurimarumque rerum ſcientiam*, ac denique *totum terrarum orbem*, tanquam poſſeſſionem, hæreditatemque longe ampliſſimam. Deinde ad illa καταλείμματα procedit, quæ ſuſpecta non ſolum, ſed manifeſto etiam conficta ſunt. Sunt vero illa: *Animæ ſingulorum hominum*, quæ a Judæis in Adamo tanquam vagina fuiſſe feruntur reconditæ primitus, & poſtmodum ſuo cuique corpori diſtributæ, ipſiusque *Adami* demortui *anima*, quæ in Davidis corpus, & Meſſiæ, itemque Pauli Apoſtoli, ac denique Poſtelli migraſſe dicitur; *lutum*, ex quo Adamus fuit conditus, cujus reſiduæ partes juxta Muhamedanos quosdam ad formandas locuſtas adhibitæ ſunt, juxta Judæos autem arcam præbuerunt altari Patriarcharum; *Adami corpus*, ad Sethum Noachumque translatum, & a Semo tandem & Mathuſalemo eo in loco, ubi meditullium terræ, ſepultum; *materia*, ex qua *Maria*, aliaque *particula ſubſtantiæ Adameæ*, ex qua humana Chriſti natura aliquando naſceretur, in ipſo Adamo a labe immunis conſervata, & ad poſteros admiranda propagine traducta; *tegumenta corporis*, quæ ſibi & uxori ipſe contexuerat e foliis, quæque tandem herbis fragrantiſſimis originem dederint; *tunica a Deo confecta*, hereditarioque jure ad Jacobum usque translata, hodieque

hodieque aſſervata Romæ; *baculus*, qui per Patriarcharum manus ad Moſem pervenit, ac tandem ſtipitem fabricandæ Salvatoris cruci ſuppeditavit; *arboretum* in eoque palmæ imprimis, aureæque arbores; *poma Adami*, *numus*, *annulus magicus*, *ſpelunca*, *lectus*, *fons*, *lacryma*, *vinum*, *altare*, quo & ceteri Patriarchæ uſi, cujusque lapidem unum ſibi Jacobus ſubſtraverit dormiturus in exilio, Scotia tandem acceperit, nunc vero Londinum felici omine repoſitum habeat; *feretrum*, *ciſta libraria*, *calcaneum*, *columna*, *pons*. Atque has reliquias, etſi nullam ex mereantur fidem, habere tamen Cl. Autor ait, quo ſe commendare maximopere poſſint, antiquiſſimæ ſcilicet vetuſtatis nomen, & honorificam relationem ad hominem omnium primum præſtantisſimumq; ac univerſi generis humani admirabilem celeberrimumque conditorem: ipſam quoque materiæ hujus tractationem non omnino inutilem eſſe, quia non ſolum ad ſententias aliquot Rabbinorum rectius intelligendas, ſed loca etiam Scripturæ ſacræ non pauca illuſtranda faciant. Denique hortatur maxime Reverendum Gœtzium, ut *Moſis* quoque, *Aaronis*, *Prophetarum*, & *Regum V. T. reliquias*, quod promiſerat olim, publicam lucem adſpicere jubeat.

His accedit ejusdem *de bibliotheca Adami protoplaſti Schediasma*, librorum ipſius catalogum, cenſuram, & fata exhibens. Libros Adamo Arabes XXI alii X aſſignant, eosque oppido incertos. Memorantur ex iis, quorum apud Scriptores extat memoria: *Adami tabula a b c daria*, cujus quatuor exempla afferuntur, nimirum Angeli Rocchæ, Laurentii Schraderi, Julii Bartoloccii, & Jacobi Bonaventuræ, porro *Liber ignis*, *Adami apocalypſis*, *liber de Chryſopœja*, *de divinitate*, *de agricultura*, *Sedræ Adam*, ſeu ordo Adam, *Sepher le Zira*, liber *de omnibus rerum virtutibus*, *Sepher toledoth Adam*, ſeu *Sepher Channoch*, itemque *de genealogia filiorum & filiarum Adami* vel *Geneſeos*, *Sabaf Adam*, & *Sabaf Hieabie*, *Chavæ*, *Adami* & *Evæ Pſalmi*, Adami *tabulæ Eccleſiaſticæ*, *laminæ ſaxeæ artium conſervatrices*, liber *de pœnitentia Adami*, *tres libri incerti*, *Adami teſtamentum*, *prophetia Evæ*, *ejusdemque Evangelium*. De his opuſculis Theologicis, Phyſicis, Genealogicis, Apocalypticis, Hiſtoricis, Magicis, Chymicis,

œconomicis, grammaticis, ita judicatur, quod, etſi quorundam Deus ipſe, quorundam angelus Raziel Raphaelque, quorundam Adamus autor eſſe perhibeatur, aliquot tamen eorum animi tantum gratia & exercendi ingenii cauſa conficta ſint, alia inconſiderantiam, alia ignorantiam, alia pruriginem defendendi novas opiniones, alia ſuperſtitionem, alia confuſionem obſtetricem habuerint. Fata denique quod attinet bibliothecæ hujus, deperditam fuiſſe eam olim, ſed reſtitutam per Razielem, ad Abrahamum, & poſtremo Salomonem perveniſſe ajunt.

CHRISTOPHORI CELLARII DISSERTAtiones Academicæ, in ſummam redactæ ſtudio JO. GEORGII WALCHII, qui & Diſſertationem de Autoris vita & ſcriptis adjecit.

Lipſiæ, apud Jo. Ludovicum Gleditſchium, 1712, 8.
Alph. 2 pl. 13.

MAgna omnino Cellarii merita ſunt, quæ in antiquioris literaturæ incrementum contulit. Inter ſcripta, quibus eximia doctrina, quæ illis ineſt, magnum locum fecit, Diſſertationes quoque, quæ Halæ Saxonum XIII annorum ſpatio propoſitæ ſunt, laudem merentur. Quæ cum ſeorſim diſtractæ fuerint, doctisſimus Editor ad hoc literarum negotium excitatus eſt, ut illas in uno faſciculo conjunctas in publicam lucem emitteret. Eoque nomine præter Dedicationem ad Cl. Bœrnerum, Gœtzium ac Menckenium, Diſſertationem ipſi operi præmiſit, qua de vita, meritis ac ſcriptis Cellarii, de quibus nos quoque ſuo loco diximus, verboſius ediſſerit & ejus ingenii monumentorum fata, quæ illis contigere, uberius recitat. Ipſas Diſſertationes duæ partes complectuntur, quarum prioris ſunt: de imperio Palmyreno; Cn. Pompeji expeditione Judaica; principio regnorum & hiſtoriarum; Silio Italico; origine linguæ Italicæ; gente Samaritana; itinerario Pauli; Joanne Baptiſta; captivitate Babylonica; utilitate propædevmatum; hiſtoria Herodum; originibus & antiquitatibus Medicis; LXX Interpretibus; primo Principe chriſtiano, & de ſtudiis Romanorum literariis. Poſteriori

rioris autem partis ſunt: de carcere Joannis Baptiſtæ; vigiliis & lucubrationibus veterum; ſeptem eccleſiis Aſiæ; Cimbris & Teutonis; fatis Latinæ linguæ; Julii Cæſaris bello contra Arioviſtum; Cl. Druſi expeditionibus; initiis cultioris Germaniæ; Neronis crudelitate; Magis ex Oriente; Germanico Cæſare; Poetis ſcholæ utilioribus; ſolutæ orationis ſcriptoribus ſcholis commendandis, & de Pauli Romana civitate. Hiſce appendix ſubjuncta eſt duarum, de excidio Sodomæ & Pathmo Lutheri, quæ opera eorum, qui reſponderunt, conſcriptæ, ſub præſidio tantum Cellarii diſcuſſæ fuerunt, quibusve ideo ultimum locum aſſignare libuit.

HERMANNI VON DER HARDT, PROF. Publ. & Præpoſ. Mariæb. de Juramento per dextræ carpum Commentatio.

Helmſtadii, apud Hammium, 1711, 4.

Plag. 7.

IN ſacris paginis invenimus duo loca Geneſ. XXIV, 2, XLVII, 29, quæ memorabilis jurandi apud Ebræos conſuetudinis mentionem faciunt, ac tale juramentum in rebus Abrahami & Jacobi, qui illud tum a domus curatore tum a Joſepho exegerunt, præſtitum eſſe declarant. Quodſi modum reſpicias, Veteres manum femori alterius ſubjicere conſueviſſe, communis hactenus Interpretum fuit ſententia: aſt longe aliter ſentit Cl. Autor, cui ritus hoc modo expoſitus ab honeſtate, aptitudine & ratione valde remotus eſſe videtur. Hinc novam prorſus opinionem Eruditis proponit, eidemque, poſteaquam vulgarem ſententiam & nonnullis difficultatibus premi & Judæis ſuarum rerum imperitis deberi oſtendiſſet, robur addere annititur. Non enim per femur, ſed potius per dextram dextræve carpum olim juraviſſe arbitratur, & ante omnia illud ex nativa vocis ירך ſignificatione, qua carpum, nobilem dextræ partem, notat, probare ſatagit. Probat etiam ex uſu totius Orbis, veteris & recentis, morem jurandi per dextram, atq; ex luculentis Homeri & Euſtathii teſtimoniis oſtendit, veteres juraſſe per dextræ carpum. Denique ex Arabica ver-

ſione

ſione in illum ſenſum conſpirante nonnulla promit, ac exemplum ipſius Dei, qui per dextram ſuam robuſtumque brachium juraſſe memoratur, ſubjungit.

LIBRI NOVI.

De M. Aurelii Antonini Elagabali Tribunitia Poteſtate V Diſſertatio Hiſtorico-Chronologica. Autore P. D. Virginio Valſechi a Brixia, Monacho Bened. Congr. Caſinenſis. Florentiæ, typis Regiæ Celſitudinis, 1711, 4.

Diſſertatio Hiſtorico-Canonica de Epiſcopo Viſitatore, ſeu de antiquo regimine Eccleſiæ vacantis, ad intelligentiam verborum in Regiſtro Epiſtolarum B. Gregorii Magni Viſitator accedas. *Autore Franciſco Nicolai, Epiſcopo Caput-Aquenſi. Romæ, excudebat Franc. Gonzaga, 1710, 4.*

Jo. Mariæ Lanciſii, Intimi Cubicularii & Archiatri Pontificii, Diſſertatio de nativis, deque adventitiis Romani cœli qualitatibus, cui accedit Hiſtoria Epidemiæ Rheumaticæ, quæ per hyemem Anni MDCCIX vagata eſt. Romæ, apud Franciſcum Gonzagam, 1711, 4.

Memorie Iſtoriche dell' Antico Tuſcolo oggi Fraſcati, raccolte da D. Domenico Barnaba Mattei. In Roma, nella Stamperia di G. Fr. Buagni, 1711, 4.

Theologiæ Moralis Summa, in qua per traditas diſtinctiones brevia ac facilia firmantur theoremata ad quoslibet Conſcientiæ caſus reſolvendos accommodata. Autore Clemente Piſelli ab Olibano, Clericorum Regul. Minorum, in Romano Sapientiæ Archigymnaſio Ethicæ Profeſſore. Partes III. Romæ, typis Bernabo, 1710, 8.

La Vita civile e l'educazione del Principe, di Paolo Mattia Doria, Parte I, II & III. Francfort, 12.

Guidonis Grandi, Cremonenſis, Monachi Camaldulenſis, S. Theol. Doct. in Piſana Univerſitate Publ. Phil. Profeſ. ac M. Ducis Etruriæ Theologi & Mathematici, e Regia Soc. de Infinitis infinite parvorum ordinibus Disquiſitio Geometrica. Piſis, e typogr. Franc. Bindi, 1710, 4.

* * *

ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipſiæ
Calendis Maji, Anno M DCC XII.

HERMANNI HAMMELMANNI OPERA Genealogico-Hiſtorica de Weſtphalia & Saxonia inferiori.

Lemgoviæ, ſumptibus Henrici Wilhelmi Meyeri, 1711, 4.
Alph. 8 pl. 16.

RAriſſima fuerunt opuſcula Hermanni Hammelmanni, Superintendentis quondam Eccleſiarum in Comitatu Oldenburgico, Viri in hiſtoria Germanica medii ævi verſatiſſimi æque ac fide digniſſimi, qui A. 1595 ſeptuagenarius obiit. In hoc volumine, cujus editionem Nobiliſſimus Vir, Erneſtus Caſimirus Waſſerbachius, curavit, qui tamen, antequam opus prodiret, mortuus eſt, potiora opuscula ab Autore edita comparent. Acceſſerunt etiam inedita quædam e Manuſcripto Autoris, quod Editor ex Bibliotheca Guelferbytana, curante Illuſtri Leibnitio, obtinuit. Primum opuſculum agit de populis olim in Weſtphalia habitantibus, cui ſub finem adduntur quædam de populis hodie illam terram incolentibus. Alterum continet tractationem de Ducatibus, Principatibus, Comitatibus & Dominiis Weſtphaliæ veteribus & hodiernis. Exiſtimat vero Autor cum Cranzio, pleroſque Comites in Weſtphalia initio fuiſſe Gallos natione, a Carolo M. adductos & rebelli populo præfectos: id quod nomina Gallica *Pirmont*, *Halremont*, *Tretmont*, aliaque complura indicare ipſi videntur. Sequitur delineatio urbium & oppidorum Weſtphaliæ, cujus in præfatione Autor multa diſſerit de Irmenſula, celebri veterum Saxonum idolo. Delineationem hanc excipit Oratio de Weſtphaliæ Viris ſcientia claris, ut & Relatio plenior de eodem argumento poſthac edita. p. 48.

edita. Inter viros hos claros eminent Alexander Hegius, Eraſmi in Schola Daventrienſi Præceptor, qui quanquam gloriæ contemtu quodam pauca admodum nec quidquam eximium ſcripſit, a diſcipulo tamen ob eruditionem, ſanctitatem & facundiam paſſim laudatur, Theodorus de Nyem, Epiſcopus Verdenſis, poſtea Cameracenſis, Conradus de Vechta, Archiepiſcopus Pragenſis, quorum uterque de abuſibus Eccleſiæ Romanæ teſtimonia publica edidit, aliique non pauci. Inprimis vero Rudolphum Langium & Hermannum Buſchium, equites Weſtphalos, peculiaribus Orationibus, huic collectioni inſertis, Autor noſter laudavit, vitamque eorum deſcripſit. Prior dicitur primus
p. 109. fuiſſe Poeta Germanus, & refelluntur illi, qui Conrado Cel-
295. ti hanc gloriam tribuunt. Poſterior cum in aliis Academiis, tum etiam Lipſiæ per aliquot annos Philoſophiam & humaniores literas publice magna laude docuit. De hoc Chriſtianus Bojarius, Friderici Sapientis Electoris Cancellarius, in tetraſticho quodam teſtatur, quod ipſo duce in Academia noſtra barbariei peſtis primum exſtingui cœperit. Sed quia nimio applauſu audiebatur, non deſierunt fautores barbariei Georgium Ducem inſtiga-
298. re, donec eum urbe ejiceret. Idem Buſchius, ſi Noſtro credimus, Epiſtolas obſcurorum virorum in invidiam Ortuini Gratii, itidem natione Weſtphali, quod hic, opimam præbendam aucupans, cauſam Jacobi Hochſtrati, Theologi barbari, contra Johannem Capnionem defendendam ſuſcepiſſet, una cum Hermanno Comite de Neuenar, Ulrico Hutteno aliisque contexuit. Subjuncta eſt Oratio hiſtorica, qua probatur, hominibus Weſtphalis potiſſimum reſtaurationem linguæ Latinæ in Germania deberi. Succedunt Genealogiæ Ducum, Comitum, Baronum & Dominorum, quorum familiæ eo tempore, quo hæc ſcripta ſunt, in Saxonia inferiore & Weſtphalia floruerunt: in quo opere Autor magna diligentia verſatus eſt, ſed dolendum, quod annos, quibus quisque deceſſit, non addere potuerit. Poſt Genealogias ſequuntur Chronica, Monaſterienſe, Oſnabrugenſe & Mindenſe, ex Alberti Cranzii operibus potiſſimum collecta. Quæ vero Cranzius de rebus Oſnabrugenſibus omiſerat, ſupplentur e Chronico Ertwini Erlmanni, Conſulis quondam Oſnabrugenſis,

brugenſis, qui ſub initium ſeculi decimi ſexti obiit, ab Autore noſtro ex Codice MS. in epitomen redacto. Præ ceteris tractatibus utiliſſimi ſunt, qui ſequuntur, Libri tres de Familiis emortuis, quæ olim in inferiore Saxonia & Weſtphalia floruerunt, ubi plerumque piis meditationibus ſubjunctis ſedulo imprimis annotat, quam parum commodi plerumque Viri principes eorumque familiæ habuerint ex bonis & ditionibus injuria aliorum aut certe avaritia partis, imo quod ipſi potentia & divitiis ſuis miſeriores facti fuerint quam ceteri mortalium, non ſolum ob graves rationes ſupremo judici poſt mortem reddendas, ſed etiam ob moleſtias, quas in hac vita perpetiendas habuerunt. Fuſe quoque admodum Autor perſecutus eſt hiſtoriam Lutheranismi per Saxoniam inferiorem & Weſtphaliam: qui liber fere dimidium totius voluminis abſolvit. Optandum vero eſſet, ut Cl. Editor, uti in prioribus tractatibus cœptum, ita in ſequentibus quoque ſummaria præmiſiſſet, quod fortaſſis morte præventus facere non potuit. Fuiſſet id in hiſtoria hac eccleſiaſtica eo magis neceſſarium, quo minus plerorumque lectorum intereſt de rixis paſtorum in urbibus & pagis, de quibus multa paſſim inſperſit, cognoſcere. Ipſe quidem Autor inſtitutum ſuum in Præfatione eo excuſat, quod & in S. literis multarum perſonarum & rerum mentio fiat, quarum memoria carere poſteritas potuiſſe videatur. Qua in re tamen hiſtorias ſuas minus apte cum hiſtoriis ſacris comparat, quippe ſub quibus, quamvis initio parum memoratu dignæ videantur, Spiritus Dei, qui Autores agitavit, ſæpiſſime res maximi momenti recondere voluit, uti inter alia exempla ex hiſtoria Hagaris, collata interpretatione Pauli in epiſtola ad Galatas, apparet. In fine ſubjunctæ ſunt Epiſtolæ quatuor Juſti Lipſii, in quibus de Weſtphalia parum honorifice judicavit, una cum apologiis Hammelmanni & Johannis Domanni pro Weſtphalia. Nec illud denique ſilentio prætereundum, additum eſſe indicem rerum ac nominum ſatis locupletem. Ceterum Typographus, ſi, quod in Præfatione promittit, reliqua etiam Hammelmanni opuſcula prelo ſubjiciat, faciet rem hiſtoriæ patriæ cupidis gratiſſimam.

A REPLY TO D. ALLIX'S REMARKS. &c.

i. e.

AD PETRI ALLIXII OBSERVATIONES in quædam loca Librorum GUIL. WHISTONI partim impreſſorum partim manuſcriptorum Reſponſio, cum Appendice triplici; Autore GUILIELMO WHISTONO, M. A.

Londini, impenſis Autoris, 1711, 8.
Plag. $2\frac{1}{2}$.

PLura de Appendice libelli hujus dicenda erunt, quam de ipſo libello, quem Vir doctus Petri Allixii ſtricturis, ad quædam loca librorum Whiſtoni, ut videtur, deproperatis, oppoſuit. In Whiſtoni Præfatione Hiſtorica, Suppl. T. V Sect. V recenſita, p. 8 inter eos nominabatur Cl. Allixius, qui faterentur, invocationis Spiritus S. tribus primis ſeculis nullum apparere veſtigium. Ab ea imputatione famam ſuam vindicare cum laboraſſet Alli-
p. 3. xius, dicendo, de publicis precibus, non de privatis ſermonem tum fuiſſe, hic a Whiſtono compellatur, ut, ſi quod habeat ex iſta ætate exemplum precum privatarum ad Spiritum S. directarum, id producat. Vindicatur porro a Whiſtono ſuppoſita antea in Commentario in Apocalypſin ab ipſo verſus primi Cap. I Ezechielis tranſpoſitio, quem quidem Capiti II prorſus adverſari, at vero ad vaticinium contra Ægyptum, quæ habetur Ezechielis XXX Capite, ſpectare, contenderat. Hac autem hypotheſi Allixius exiſtimaverat ridiculam fieri prophetiam iſtam, quippe quæ anno ante Chriſtum 599, ex Whiſtoni ſententia, fuerit prolata, cum Ægypti per Nabuchodonoſorem occupatio per eam
5. prædicta 4 annis ante, nempe anno 595 ante Chriſtum facta ſit. Oſtendit igitur Whiſtonus ex Uſſerio, factam eam eſſe A. 599 paulo poſt prophetiam Ezech. XXX proditam, quæ diſertis verbis proxime inſtare illius rei impletionem, v. 2 & 3 præ ſe ferat. Porro ea, quæ Allixius contra Conſtitutiones Apoſtolicas urgeri voluerat, breviſſime perſtringuntur, imputatio, quaſi Whiſtonus *Arii perſonam* defendat, abſtergitur, & alia minoris momenti vel a Whiſtono defenduntur, vel Allixio objiciuntur.

Denique

Denique velitatio illa concluditur gravi Whiſtoni querela de iniqua adverſariorum contra ſe agendi ratione, cum qua adhuc conflictetur. Sed Appendix magis eſt commemoranda, qua primo continetur Præfatio τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀποςόλων ex Arabico MS. Bodlejano integra inſerta Anglice, quam Latinam hic exhibere viſum eſt, ut libri, quem inter Canonicos reponere ſtudet Whiſtonus, indoles noſcatur. Titulo præfixo: Didaſcalia, ſequitur: „ In nomine Patris omnipotentis, & Filii ejus unigeniti, & Spiritus S. Paracleti. Nos duodecim Apoſtoli unigeniti Filii Dei Patris omnipotentis, Domini & Servatoris noſtri Jeſu Chriſti (cui ſit gloria) congregati ſumus Hieroſolymis in urbe magni Regis, & ſimul nobiſcum præſens eſt frater noſter Paulus, vas electum, Apoſtolus gentium, & Jacobus Apoſtolus dilectæ civitatis Hieroſolymorum. Confirmavimus nos hanc *Catholicam Didaſcaliam* in hac urbe. Denominavimus porro gradus juxta dignitatem ſuam ad exemplum cœlicarum poteſtatum, ita nos diſpoſuimus ordines eccleſiaſticos. Sciat unusquisque obligatum ſe eſſe, ut in celebratione Euchariſtiæ ſtet conſtitutione facta per Epiſcopum, tanquam Paſtorem, per Presbyteros, tanquam Doctores, per Diaconos, tanquam Miniſtros, per Subdiaconos tanquam aſſiſtentes, per Lectores, & eos, qui cantant cum intelligentia, & per inferiores ordines, nec non per populum & reliquam congregationem audientem verbum Evangelii cum intemerata vitæ praxi. Itaque impoſito fine *Canonibus ordinationum*, iisque in *his Eccleſiis* repoſitis, hic eſt alius *Liber Didaſcaliæ*, quam etiam nos ſcripſimus, & utramque miſimus per manus Clementis ſocii noſtri, ut hæc Didascalia declaretur in univerſo orbe, ut vos, qui eſtis Nazareni, h. e. Chriſtiani ſub Sole, intelligatis præcepta, ſciatisque quid ſit maxime purum. Et quicunque audiet ſervabitque præcepta, quæ ſunt in hoc libro, is habebit vitam æternam. Hæc itaque ſunt a Domino noſtro Jeſu Chriſto, hæc ſunt, quæ ille nobis commiſit ex magno myſterio, quod in illis continetur. Enimvero, qui fuerit inobediens neque obſervaverit hæc præcepta, hunc tanquam hoſtem ejicimus, & infernus habitatio ejus æterna erit, quemad-

modum

„ modum ſcriptum eſt: Qui mala egerint, ibunt ad æternas pœ„ nas, & qui bona egerint ad vitam æternam in regno cœlorum. Amen.„ Hæc Viro doctiſſimo fucum facere potuiſſe incredibile videri poterat, niſi ipſe addita nota plenam ſe his fidem adhibere teſtatus eſſet, atque iſtam Synodum Apoſtolicam A. D. 67 fuiſſe celebratam, *Catholicam Didascaliam* primo memoratam ſex priores libros τῶν διαταγῶν innuere, ex quibus hæc ſit excerpta, *Canones ordinationum* VII & VIII Conſtitutionum libros deſignare, *has Eccleſias* novendecim illas eſſe, quibus Apoſtoli ipſi Epiſcopos præfecerint & διαταγὰς commiſerint, nominatas L. VII Conſt. Apoſt. extremo, aſſeruiſſet. Quibus ſubjunxit, ſacrum hunc διδασκαλίας minoris librum inter Acanonicos N. T. (h. e. eos, inquit, qui poſt LXXXV Canonem Apoſtolicum fuerant conſcripti) referri ab Euſebio, Athanaſio, Autore Synopſeos Scripturæ S. & antiquis ſtichometriis, Origenem quoque Homil. X in Levit. id allegare: Invenimus in quodam Libello ab Apoſtolis dictum &c. quod dictum in hoc libro reperiatur, denique illum ab Eccleſiis Æthiopicis & Copticis pro ſacro ſemper habitum fuiſſe. Altera Pars Appendicis exhibet propoſitiones Cl. Whiſtoni, quibus complexus eſt primitivam fidem Chriſtianorum & ſuam de Trinitate & incarnatione, quas forte non ingratum erit fere ſine ulla omiſſione hic legere: „ I Non datur niſi *unus Deus ſupremus*, vivens, æter„ nus, infinitus, omniſcius, omnipotens, inviſibilis, *Pater* Do„ mini noſtri Jeſu Chriſti, *Origo* omnium *entium,* Creator omni„ um creaturarum. II Deus Pater & ille ſolus primario eſt co„ lendus & adorandus, h. e. ſenſu maxime proprio & modo ma„ xime ſublimi, ſolus qui ſit objectum ſupremi gradus divini „ cultus per Jeſum Chriſtum. III Jeſus Chriſtus ſingulari quo„ dam modo eſt *Filius Dei unicus*, *unigenitus*, *dilectiſſimus*, h. e. „ Perſona divina extraordinaria & peculiari ratione derivata a „ ſupremo Deo Patre, eique proxima & chariſſima. IV Jeſus „ Chriſtus eſt vere *Deus* & *Dominus*, ſive reapſe ex conſtitutio„ ne Patris, *Deus noſter* & *Dominus noſter*, *Rex* & *Judex noſter*. „ V Jeſus Chriſtus eſt *Sanctus Dei*, perſona ſupereminentibus & „ *divinis perfectionibus*, *ſcientia*, *potentia*, & *autoritate* prædita,

& in

&in tantum *ſuperior* omnibus ſubordinatis creaturis, thro- „
nis, dominationibus, &c. quæ ipſi ſubjecta ſunt. VI Jeſus „
Chriſtus eſt λόγος θεῦ προαιώνιος, primogenitus omnium „
creaturarum, principium creationis Dei, Perſona divina, „
creata vel *genita* a Patre ante omnia ſecula, ſive ante omnes „
ſubordinatas creaturas viſibiles & inviſibiles. VII Deus Pater „
per Verbum & Filium ſuum, tanquam per miniſtrum & in- „
ſtrumentum activum, primo *creavit*, fecit, ordinavit & diſpo- „
ſuit, & adhuc *gubernat* omnes ſubordinatas creaturas, viſibi- „
les & inviſibiles. VIII Jeſus Chriſtus, Verbum & Filius Dei, „
eſt divina Perſona, multum *inferior* Patre ſuo, natura, attribu- „
tis & perfectionibus. IX Hinc Jeſus Chriſtus, Verbum & Fi- „
lius Dei, frequenter *miſſus* fuit in mundum a ſupremo Deo Pa- „
tre primis ætatibus, & iterum magis evidenter per incarnatio- „
nem ſuam, tanquam ſervus, legatus & miniſter. X Fuit & „
ſemper *penitus ſubordinatus & obediens* Patri, ejusque bene- „
placito in omnibus rebus *miniſtravit*. XI Inde frequenter ſo- „
lebat *adorare* & *laudare* & *fiduciæ ſuæ proponere* Deum ſupre- „
mum, tanquam *Dominum*, *Deum & Patrem ſuum*, & adhuc *in- „
tercedit* apud eum in cœlis pro Eccleſia & populo ſuo in terra. „
XII Porro fatebatur, omnem *ſcientiam*, *potentiam*, *autorita- „
tem*, *revelationes*, *doctrinam & miracula* ſe referre accepta „
Patri, omniaque ita agebat, ut ultimo tenderent ad *gloriam* „
Patris. XIII Jeſus Chriſtus, Verbum & Filius Dei, ſecundum „
divinam ſuam naturam, antiquiſſimis temporibus proprie *de* „
cœlo deſcendere ſolebat, & diverſis temporibus locisque Patri- „
archis apparebat, *referens Perſonam* Dei ſupremi, ejusque no- „
mine, tanquam legatus & vicarius ejus in mundo rem omnem „
peragens. XIV Jeſus Chriſtus iterum proprie ſecundum divi- „
nam naturam deſcendit de cœlo, & *Homo factus eſt*, conce- „
ptus virtute Spiritus S. in Maria Virgine & ab ea natus, cre- „
ſcensque deinde ſapientia & ἡλικίᾳ inſtar aliorum hominum. „
Lemma. Antiqua diviſio Hominis Seculo I & II erat in tres „
partes, *ſpiritum* ſive rationalem & divinam partem, animam, „
ſeu ſenſitivam partem, & corpus, πνεῦμα ſeu νοῦν, ψυχὴν, „
σῶμα ſive σάρκα. Etſi antiqui autores frequenter tres partes „
ſub

„ ſub generali in corpus & animam diviſione comprehendant. „ XV Jeſus Chriſtus itaque, Verbum & Filius Dei, h. e. divina ejus „ natura, aſſumſit humanum *corpus* vel *carnem*, cum ejus pro„ prietatibus & affectionibus, ſive ſtylo veterum, *σῶμα* vel *σάρ*„ *κα* cum ejus ψυχῇ, factusque ita eſt *anima divina* in corpore „ humano, *Deus incarnatus*, phraſi Scripturæ, *λόγος γενόμε*„ *νος σάρξ*. XVI Jeſus Chriſtus, cum eſſet incarnatus, obno„ xius fuit *tentationibus* juxta *divinam naturam ſuam*, & in ea „ *paſſus eſt* pro nobis, quomodo anima rationalis tentatur & pa„ titur in aliis hominibus, participando ex tentationibus paſſio„ nibusque corporis. XVII Jeſus Chriſtus, Verbum & Filius „ Dei, in conſummatione rerum omnium, reſignabit Regnum „ illud, in quo Deus ſupremus eum a reſurrectione conſtituit, „ in manus Patris ſui, & inde, cum omnibus reliquis entibus ſub„ ordinatis, Patri penitus in æternum ſubjectus erit. XVIII Su„ pereminens ac *divinus honor & cultus* Filio Dei debitus, red„ dendus ei eſt non tantum *obediendo* ipſi, tanquam Domino „ noſtro, *baptizando* in nomine ejus, *vovendo* gratiam & pacem „ *ab ipſo*, & per *Doxologias*, ſed & propria *adoratione*, diſtincta „ & directa *invocatione* & *gratiarum actione*. XIX *Spiritus S.* „ *Dei eſt Perſona divina, facta* ſub ſupremo Deo per Servatorem „ noſtrum, vel (debito ſenſu) *procedens a Patre Filioque*, per„ fectionibus officiisque a Filio Dei prorſus diverſa, natura & „ attributis omnibus *creaturis ſubordinatis* ſuperior, at Patre Fi„ lioque inferior, iisque ſubordinata in creatione & guberna„ tione rerum, *inſpirator* Prophetarum Apoſtolorumque, effe„ ctor miraculorum, Paracletus Eccleſiæ, magnus ſanctificatio„ nis in omnibus piis autor, & præcipuus Servatoris noſtri te„ ſtis. XX Spiritus S. nunquam vel in Scripturis vel maxime „ primitiva antiquitate directe vocatur *Deus* vel *Dominus*, *Deus* „ *noſter*, *Dominus noſter*, *Rex* vel *Judex noſter*, neque tum pro„ prie ab ullo Chriſtianorum unquam fuit *invocatus*. XXI „ Dignitas Spiritus S. ſupereminens admittenda eſt & aſſerenda, „ nec non conveniens divini cultus gradus ipſi reddendus, non „ tantum *ſequendo* ſanctos illius motus, ſed & per formam *Bapti*„ *ſmi*, *Benedictionis*, nec non per *Doxologias*. XXII *Deus Pater*,

Verbum

Verbum ſive *Filius Dei* & *Spiritus S.* ſunt Entia & Perſonæ divi-„
næ, realiter & *numero* a ſe invicem diſtinctæ. XXXIII Neque„
tamen ſunt Entia prorſus ſeparata vel independentia, ſed Filius„
& Spiritus intime cum ſupremo Deo Patre, per *dependentiam*„
naturalem, conſtantem *conſenſum*, junctamque in gubernatio-„
ne mundi *operationem* ſunt *uniti*.„ Hucusque propoſitiones Whiſtoni, quibus tertio loco in Appendice jungitur ejusdem ad Archi-Epiſcopum Cantuarienſem Epiſtola data 5 Aprilis 1711, qua primo quidem veniam orat quibusdam durius, ſeverius ac præcipitantius in Hiſtorica Præfatione a ſe dictis, coram Deo pariter & hominibus, illo quidem ſinceritatis ſuæ ſummo teſte advocato. Deinde imputationem a ſe amolitur, quaſi *Hæreſin Arii* & peculiarium aſſeclarum ejus quorundam reſuſcitare vellet, condemnatam in Synodo Nicæna. Nempe novas iſtas phraſes, ἦν ὅτε ὐκ ἦν, πρὶν γεννηθῆναι ὐκ ἦν, ἐξ ὐκ ὄντων ἦν, ab eo primo introductas & turbandæ Eccleſiæ adhibitas a ſe non recipi, κτιςὸν tamen Chriſtum a ſe dici, quod illa ſit non nova Arii, ſed omnis Antiquitatis Eccleſiaſticæ phraſis, denique per Arianiſmum ſuum nihil aliud a ſe unquam intelligi, niſi doctrinam ejus Eccleſiæ partis, quæ Seculo IV ex odio dicebatur Ariana, non ipſius *Arii* ſolius cum paucis aſſeclis doctrinam, cujus præcipites novasque aſſertiones ne iſta quidem ipſa pars Eccleſiæ Seculo IV admiſerit probaveritque. Tandem iterum Synodo ſub præſidio Archi-Epiſcopi tum congregatæ examen cauſæ ſuæ ſerio commendat. Nihil nos nunc addimus, niſi quod ex nuntiis noviſſimis conſtet nobis, Virum Clariſſ. ſecundam jam edidiſſe ad Petri Allixii Obſervationes Reſponſionem, iis haud dubie, quæ Allixius quoque in ſecunda ſuarum Obſervationum Editione addidit, oppoſitam, quæ tamen ad nos nondum quidem pervenit.

AN ESSAY UPON TWO ARABICK MANUSCRIPTS.

i. e.

TENTAMEN CIRCA DUO MANUSCRIPTA Arabica Bibliothecæ Bodlejanæ, & antiquum illum librum, qui dicitur: Doctrina Apoſtolorum, quique in illis credi-

creditur exſtare: in quo V. Cl. GUIL. WHISTONI errores circa utrumque clariſſime probantur; Autore JOHANNE ERNESTO GRABE, S. Theol. Prof.

Oxonii, e Theatro Sheldon, impenſis Henr. Clements, 1711, 8. Plag. 4.

POſtremum exhibemus pietatis & doctrinæ Clariſs. Grabii monumentum, quem poſt editum hoc Opuſculum luctuoſa orbi erudito fata menſe Novembri anni proxime elapſi tulere. Inſcriptum hoc eſt nomini Præſulis doctiſſimi Guilielmi Lloyd Epiſcopi Wigornienſis, cujus non nullas prorſus in Whiſtoniana controverſia partes fuiſſe, ex Suppl. T. V Sect. V conſtare poteſt. Sequitur Præfatio, qua Grabius partim, quæ ſibi & ab aliis Viris ſummis & ab ipſo Cl. Whiſtono in hanc arenam deſcendendi impoſita fuerit neceſſitas, exponit, quod ab hoc ejusdem fere circa διαταγὰς Apoſtolorum mentis eſſe publice eſſet inſimulatus; partim dilationem editionis τῶν ό, quæ adhuc non eſt perfecta, excuſat, cum a defectu collationum MStorum cum ſignis Origenianis, quas exſpectabat, tum ab aliis, quæ ſupervenerant in edendis Tomis prioribus, moleſtiis. Monet tamen, quod hic non debet a nobis præteriri, totum Codicem Alexandrinum a ſe non tantum prorſus eſſe deſcriptum, ſed & inde iterum cum eo Codice apographum ſuum ſe contuliſſe, adhibita opera Miniſtri cujusdam Londinenſis, cujus pariter teſtimonio ſcriptisque celeberrimi Potteri & Wanleji teſtimoniis id confirmat, ut proinde ſpes ſit, vel defuncto iſtius Codicis vindice Grabio, fore in Anglia, qui in matrice veluti jam verſanti ad lucem adſpiciendam demum obſtetricetur. Neque hoc omittendum, quod memoratur in Præfatione, in legendis interpretandisque duobus MSS. Arabicis, de quibus hic eſt controverſia, omnes partes fuiſſe Cl. Joh. Gagnier, ante decennium fere a Gallicana ad Anglicanam Eccleſiam transgreſſi, cui debemus luculentam Joſephi Ben Gorionis verſionem, Suppl. T. IV Sect. I p. 12 laudatam. Ad rem ipſam progredimur. Memoravimus vero, in recenſione Præfat. Hiſtoricæ, Guil. Whiſtonum gloriari de inventa in duobus MSS. Arabicis Bodlejanis antiqua

qua *διδαχῆ τῶν Ἀποςόλων*, ejusque Latinam verſionem inter reliqua primitivi Chriſtianiſmi Collectanea, tanquam ſacrum & Canonicum librum, publicare ipſum ſpopondiſſe, monuimus itidem in Actis A. MDCCXI p. 558. Duo illa MSS. in Catalogo MStorum Angliæ inter Huntingtonianos Codices reperiri numero 84 & 104, utrumque vero libri titulum ſic ſe habere: אלדסקליה, (ſcribamus enim Arabica literis Hebraicis) *Daſcalia*, Pag. 2.
loco Didaſcaliæ, docet nos Grabius. Præfationem vero ipſam ex Whiſtono exhibuimus Suppl. T. V Sect. V. De hoc libro primum 4.
adverſus Whiſtonum agere conſtituit Cl. Grabius, cum antea Conſtitutiones Apoſtolicas primum examinare inſtituiſſet, partim quod Whiſtonus in Reſponſ. ad Allixium p. 8 diſertis verbis jactaverat, ſine hujus libelli refutatione nullo modo poſſe rejici *τὰς διαταγὰς*, partim ut inſigni hoc ac pene incredibili temeritatis ac præcipitantiæ Cl. Whiſtoni ſpecimine cum aliis tum ipſi Viro doctiſſimo monſtraret, quam incaute hactenus in iſthac controverſia ab eo fuerit actum. Sane incredibile, ut diximus, prorſus videri poterat, Cl. Whiſtonum, antequam librum in 6. ſqq.
Arabicis MSS. contentum pro Canonico venditaret, non tantum eum non curioſe examinaſſe & probaſſe, ſed ne legiſſe quidem ſemel totum, niſi hoc manifeſto inde pateret, quod librum hunc a Conſtitutionibus diverſum eſſe fidenter aſſeruerit, quem prorſus cum illis eundem eſſe patet; atque pluribus circumſtantiis cum ſtupore a Grabio demonſtratam hanc *προπέτειαν* Whiſtoni hic legeremus. Tria vero ſunt, quæ in hoc Opuſculo a Viro celeberrimo demonſtrantur. *Primum* eſt, hanc Didaſcaliam Arabicam, præter Præfationem & ſex ſeptemve folia, non eſſe epitomen VI librorum Conſtitutionum Clementinarum, ſed ipſiſſimos quinque libros priores cum parte ſexti, gravisſimeque proinde hallucinatum eſſe Cl. Whiſtonum, qui eam pro libro deperdito habuerit, vanaque ſpe illius cum ipſis Conſtitutionibus publicandi orbem Chriſtianum lactaverit; quanquam Capita hinc inde fateatur tranſpoſita. Apparet hoc ad oculum ex tabula, qua Cl. Grabius prælectæ totius Didaſcaliæ Arabicæ Capita omnia ad loca ſua ex Conſtitutionibus, quæ ad verbum ſunt Arabice reddita, retulit, nec non cum titulis XXXVIII Capitum Ca-

 nonum

nonum Æthiopicorum, a Vanſlebio in Hiſtoria Eccleſ. Alexandrinæ, & Ludolpho in Comment. ad Hiſtor. Æthiop. p. 334, 335 exhibitis, contulit. Patet hinc, quicquid ſex Libris Conſtitutionum usque ad finem fere Cap. VI Lib. VI habetur, iſthic Arabice exhiberi, deinde Lib. VI C. XXX, a verbis ἀπαραιτηρήτως δὲ συναθροίζεσθε usque ad finem Libri. Didaſcaliæ vero Capita XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXVIII & XXXIX, quæ tamen ultra V folia non conſtituunt, ac quorum tituli conveniunt cum Æthiopicorum Cap. 25, 27, 28, 29, 30, aſſuta ſunt, quæ in Conſtitutionibus non comparent. Tituli eorum ſunt ſequentes: 35 de Fabrica Templi & Loci ſancti, 36 de Ordinatione Epiſcopi, 38 de temporibus precum ab Epiſcopo & reliquo Clero obſervandis, 38 quod Epiſcopum poſt ordinationem per tres hebdomadas oporteat jejunare, nec quicquam edere per hebdomadem niſi Sabbatho, 39 Myſtagogia Jeſu Chriſti Dei noſtri, quam Chriſtianos poſt S. Cœnæ uſum recitare oportet, quippe quæ ſit fides, quam ille docuit Apoſtolos. Cæterum, quæ omiſſa ſunt ex Libro VI, ea non ſtudio fuiſſe præterita ab Epitomatore, docet Cl. Grabius ex eo, quod in medio diſcurſu de hæreticis, qui habetur Lib. VI Cap: VI in verbis: ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ προτέρῳ λαῷ, prorſus ἀπροσδιωνύσως abrumpatur filum, manifeſto documento, in Græco exemplari τῶν διαταγῶν, ex quo verſio hæc Arabica fuit facta, defuiſſe plagulas bene multas Libri VI ſuperſtite relicta ſola plagula ultima, in qua Caput XXX Lib. VI ſervatum ſit. Quibus ita demonſtratis, ut obviam iret rumoribus a Cl. Whiſtono ubique ſparſis, quaſi parum ipſius judicium de διαταγαῖς a Whiſtoniana ſententia abhorreret, tribus, quod ajunt, verbis, (uberiorem enim deductionem integro de iſtis Conſtitutionibus tractatui, quem meditabatur, & ad quem ſpectantia complura, ex MSctis Galliæ Italiæque deſumta, tum adhuc exſpectabat, reſervandam eſſe cenſuit) ſuam de illis

Pag. 25, 26. ſententiam declarare ipſi viſum eſt. Itaque publice profitetur, eandem animo ſuo adhuc hærere opinionem, nec unquam ad hunc usque diem mutatam fuiſſe, quam de Conſtitutionibus iſtis prodiderat in Spicileg. Patrum Sec. I p. 48 & 285 ſqq. cum Pearſono judicans, iſtam, qua modo utimur, καθολικὴν διδασκαλίαν, in

in octo Libros digeſtam, ex variis διδασκαλίαις antiquioribus apocryphis Apoſtolorum, Barnabæ, Clementis, Ignatii, &c. poſt ævum Epiphanii conflatam, & has in illa utplurimum conſervatas, ſed mirum quantum ubique fere interpolatas nonnunquam & corruptas eſſe. Ad *ſecundum* demonſtrandorum Caput inde progreditur Cl. Grabius, quo quidem probat: Arabicam hanc Didaſcaliam non poſſe pro eadem haberi cum antiquo illo libro: διδαχὴ τῶν Ἀποςόλων, a nonnullis Scriptoribus Eccleſiaſticis citato, ſed, quanquam iſta διδαχὴ fundamentum fuerit Conſtitutionum Græcarum pariter, & harum quoque, tamen tam multa iis fuiſſe addita, tamque inſignes factas mutationes, ut pro eadem non poſſint jam amplius ambæ haberi. Id evincit ex ipſis iſtis Scriptoribus, quos de διδαχῇ illa allegaverat doctiſſimus Whiſtonus in Reſponſ. ad Allix. p. 27. Nempe ex *Athanaſii* Epiſtola Heortaſtica docet, διδαχὴν iſtam fuiſſe cenſitam cum Sapientia Salomonis, Siracidis, & Paſtore Hermæ, tanquam τετυπωμένην παρὰ τῶν πατέρων ἀναγινώσκεσθαι τοῖς ἄρτι προσερχομένοις καὶ βελομένοις κατηχεῖσθαι τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον. Unde patet, διδαχῇ iſta haud dubie non niſi præcepta morum fuiſſe contenta, neutiquam vero quicquam ad myſteria Chriſtianorum ſpectans, quæ catechumenis certe non revelabantur. Enimvero hæc Didaſcalia Arabica, quicquid ſex Libris Conſtitutionum de Myſteriis Sacramentisque Chriſtianorum habetur, id omne continet, neque adeo is liber eſſe poteſt, qui catechumenorum uſibus olim ſerviit. *Stichometrias* porro antiquas allegaverat Cl. Whiſtonus, quarum tamen non niſi unam, Nicephoro Conſtantinopolitano adſcribi ſolitam, διδαχῆς mentionem facere, Catalogum autem alterum ſcripturarum, qui eſt apud Cotelerium in præf. ad Conſtitut. Clementis, qui & ipſe διδαχὰς Ἀποςόλων memoret, Stichometriam dici non poſſe, docet Grabius. Enimvero ex ipſa Nicephori Stichometria luculenter conſtat, Arabicam hanc Didaſcaliam non eſſe διδαχὴν Ἀποςόλων: Nempe διδαχὴ iſta Nicephoro & ejus interpreti Anaſtaſio memoratur fuiſſe 6 ςίχων, 200 commatum, unde conſtet, libellum hunc Cantico Canticorum adhuc fuiſſe minorem, cui idem Nicephorus tribuat 280 ςίχες. At Arabica

Pag. 28. 29. 31.

daſcalia longe hæc omnia magnitudine excedit, 67 folia in folio, 82 in forma quarta majori complens. Nec quicquam profuerit Cl. Whiſtono lectio alia in Nicephori Stichometria, qua τῇ διδαχῇ tribuuntur ϛ΄ ϛίχοι, h. e. 6000, qui numerus viciſſim
p. 32, 33. multum ſuperaret magnitudinem Arabici libri. Præterea *Origenes* ab ipſo Whiſtono citatus διδαχὴν hanc libellum dicit, quæ quidem appellatio tam magno libro vix convenit. At multo magis adhuc notandum eſt, dictum ab *Origene* his verbis citatum: *Invenimus enim in quodam libello ab Apoſtolis dictum: Beatus eſt qui etiam jejunat pro eo, ut alat pauperem. Hujus jejunium valde acceptum eſt apud Deum & revera digne ſatis*, ne reperiri quidem iſthoc modo in Arabico libro, ſed non niſi amplam ejus περίφρασιν, quam habes Conſtitut. Apoſtol. L. V C. 1, in
36. hoc quoque Cap XXVII occurrere. Quin notat etiam, immediate citationem Origenis præcedere hæc verba; *Sed eſt & alia adhuc religioſa*, (jejunandi ratio,) *cujus laus QUORUNDAM APOSTOLORUM literis prædicatur. Invenimus etiam* &c. Ex quibus Verbis conſtat, διδαχὴν ab Origene viſam non niſi *quorundam Apoſtolorum* nomen præ ſe tuliſſe cum Arabicæ Præfatio
37, 38. omnes Apoſtolos autores hujus fœtus faciat. Supereſt citatio τῆς διδαχῆς, quæ eſt in libro de aleatoribus inter Opera *Cypriani: Et in doctrinis Apoſtolorum* (dicitur:) *Si quis frater delinquit in Eccleſia, & non paret legi, hic non colligatur, donec pœnitentiam agat, & non recipiatur, ne inquinetur & impediatur oratio veſtra.* Iſta vero verba neque in Clementinis διαταγαῖς neque in hoc Arabico habentur, ſed prolixa eorum paraphraſis Conſtitut. L. II C. 16, 17, Arab. C. 4 & L. II C. 37, 38, 39, Arab. Cap. 8. Plures antiquæ τῆς διδαχῆς citationes cum non ſuperſint, contulit Cl. Grabius ad minimum cum Arabico hoc codice duas Perico-
40-45. pas Syriacas ex codice Syro *Didaſcaliæ* ſive *Doctrinæ Catholicæ Apoſtolorum* ab *Abrahamo Ecchellenſi* in Originibus Eccleſiæ Alexandrinæ p. 156, 157 & 161 exhibitis, cujus tamen Codicis apographum integrum Roma Vir Cl. exſpectabat. Convenit harum periocharum altera ex p. 156 cum Conſtitut. Apoſtol. L. II C. 25, Arab. Cap. VI, altera ex p. 161 cum Conſtit. L. II C. 11, Arab. Cap. III, ita tamen, ut Syriaca ubique in Græco & Arabico mire ſint interpolata.

polata. Ex quibus interpolationibus duas notamus, unam ex priori, qua Græcus pariter & Arabs nominant *Anagnoſtas*, *Cantores* & *Janitores*, quos Syrus prorſus non agnoſcit, alteram ex poſteriore loco, ubi mira illa de Epiſcopo verba in Græco Arabicoque obvia τῷ πάντων ἄρχειν ἀνθρώπων, ἱερέων, βασιλέων, ἀρχόντων, πατέρων, υἱῶν, διδασκάλων, καὶ πάντων ὁμȣ̃ τῶν ὑπηκόων, Syrus neutiquam habet, quemadmodum & ſunt ab omni antiquitate Apoſtolica longe abhorrentia. Denique cum Arabicus hic liber Conſtitutionem de Paſchate celebrando eandem prorſus exhibeat, quam Græcæ Conſtitutiones habent L. V Cap. 17, hoc eſt, διατάξεσι τῶν Ἀποστόλων, ab Epiphanio Hæreſ. LXX §. 10 in hanc rem allegatis, e diametro contrariam, inde diverſitatem hujus libri ab iſta διδαχῇ luculentiſſime Cl. Grabius deducit. Supereſt *tertium* Caput, quo oſtendit Vir Celeberrimus, Didaſcaliam hanc Arabicam non eſſe ſcriptum Apoſtolicum, neque ſacrum N. T. librum debere ullo modo appellari. Ante omnia ad ea provocatur, quæ hactenus demonſtrata ſunt, librum hunc non eſſe eundem cum διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων. At ſi vel maxime eundem eſſe ſupponi poſſet, neque eum tamen ſacrum habitum eſſe docetur ex antiquis, *Athanaſio*, qui eum inter βιβλία ȣ̓ κανονιζόμενα retulerit, & διδαχὴν tantum καλȣμένην τῶν Ἀποστόλων dixerit, *Euſebio*, qui L. III H. Eccl. C. 25 itidem τῶν Ἀποστόλων τὰς λεγομένας διδαχὰς nominaverit, imo quod majus, ex libris ȣ̓κ ἐνδιαθήκοις ἀλλὰ καὶ ἀντιλεγομένοις, in duas claſſes a ſe diviſis, hunc librum manifeſte in claſſem τῶν νόθων detruſerit, autore *Synopſeos Scripturæ* inter opera Athanaſii, hanc διδαχὴν recenſente inter ἀντιλεγόμενα, παραγεγραμμένα, νόθα, ἀπόβλητα, ἀπόκρυφα. His quod opponere poſſit Cl. Whiſtonus, non eſſe, niſi Præfationem, quam nos ſupra expoſuimus. Hoc vero genus teſtimonii quam ſit lubricum atque infirmum, luculenter a Grabio monſtratur. Quod ut magis pateat, ipſius Præfationis κακοπλαστία detegitur: introduci hic patet in Synodo (quam fingit Præfationis autor, Whiſtonus vero ad A. D. 67 refert) omnes duodecim Apoſtolos, ex quorum numero 23 annis ante hæc tempora *Jacobus Major*, frater Johannis, capite fuerat plexus. At multo etiam abſurdius eſt, quod in Præfatione non tantum

p. 45-52.

55 ſqq.

60, 61.

tantum 12 Apoſtolis jungatur tanquam diſtinctus *Jacobus Hiero-*
ſolymorum Epiſcopus, qui præſens fuerit, cum ille videatur fuiſſe
p.62-63. ex Apoſtolorum numero 1 Cor. XV, 7, Gal. I, 19, ſed *præſens*
fuiſſe dicatur, qui aliquot annis ante *obierat Martyrium*, ipſo man-
gone libri hujus Arabici & Conſtitutionum teſte, qui oblitus κα-
κοπλαστίας ſuæ Martyrium Jacobi diſerte refert, Conſtitut. L. V
C. 8 & hujus Didaſcaliæ Arabicæ Cap. 28, ſi modo idem ſit autor
64 ſqq. Præfationis. Agitur deinceps de nominibus *Subdiaconorum*,
Lectorum, *Cantorum*, *Acoluthorum*, & *Janitorum* in Præfatione
hac memoratis, quæ longe ſunt Apoſtolica ætate inferiora. Quod
vero per *Clementem* dicatur in Præfatione miſſus eſſe hic liber, id
quoque vix ſatis cum temporum ratione convenire oſtenditur,
68. cum Clementem jam *Romæ* iterum An. 68 vel 69 fuiſſe certum
ſit. Denique ipſam Præfationem non ab eodem autore, qui Con-
69. ſtitutiones, cujus Arabica Didaſcalia non eſt niſi verſio, ſuppoſu-
it, factam eſſe demonſtratur, cum autor Præfationis duos poſtre-
mos τῶν διαταγῶν libros ne quidem viderit. Id prolixe conten-
dit Cl. Grabius, docetq; *Canones ordinationum*, in Præfatione me-
59. moratos, non eſſe, ut vult Whiſtonus, VII & VIII Conſtitutio-
num ſed primos XXX Canonas, quorum contenta habet Vansle-
bius P. V Hiſtor. Eccleſ. Alex. C. 1, qui in fronte horum Arabico-
rum MSeptorum comparent, ſpecioſo titulo ornati, deinde τὰς
διαταγὰς τὰς διὰ Κλήμεντος καὶ Κανόνας ἐκκλησιαστικὰς τῶν
ἁγίων Ἀποστόλων, qui & ipſi in MSS. his Arabicis habentur, quo-
rum vero Græcum apographum ex Bibliotheca Vindobonenſi
poſſidebat Cl. Grabius, denique διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων διὰ
ἱππολύτου, quam Græce ex Codice 26 Barocciano dudum deſcri-
pſerat Grabius: omnia vero hæc ulterius in Tractatu de Conſtitut.
Apoſtolicis erat deducturus. De ipſa Didaſcalia, in quantum
cum διαταγαῖς Græcis convenit, ibidem erat dicturus, niſi quod
hic unico exemplo oſtendat, quomodo non nusquam interpres
Arabs ipſas διαταγὰς quoque perverterit, & νοθείας documentis
pluribus diſtinxerit. At de quinque Capitibus poſtremis Di-
daſcaliæ dicere plura heic voluerat Cl. Grabius, niſi interveniſſet,
quæ poſtea ipſi fatalis fuit, ægritudo. Quæ quidem effecit, ut
plura de his Capitibus non liceret ipſi addere, præter tria quatu-
orve

orve loca, ipſius Cl. Whiſtoni de Trinitate doctrinæ prorſus inhoc libro, ut vult, Canonico contraria. Sic Cap. XXXV Pag. 76, 77.
אלתלות אלמקדש, *Sancta Trinitas* dicitur, ut hæc appellatio proinde, ſi Liber ſit Apoſtolicus, ipſa quoque ejusdem ſit ætatis. Sic Cap. XXXVI preces finiuntur hoc modo: *Per unicum filium tuum Jeſum Chriſtum, eique honor, laus & gloria debetur*, לך ולה ורוח אלקדש מן קבל אלדהר כלהא *tibi & illi, & Spiritui S. ante omnes αἰῶνας, & nunc & ſemper in æternum*. Cap. XXXIX de Filio Dei: *Qui erat ab omni æternitate*, & paulo poſt dicitur idem מולוד הו ולם יתכון, *genitus non factus*. Et ita quidem finitur cum ſeria admonitione & voto Tractatus hic Cl. Grabii, qui non dubitandum eſt, quin nemini non eruditorum ſalivam moveat alterum de Conſtitutionibus opus ejus videndi, quarum quidem ſcrutinio & examini vix quisquam erat inter Viros doctos, qui magis incubuerat. Cujus vero ſpem aliorumque, quæ meditabatur, valde verendum eſt, ne mors Viri longiſſima vita digniſſimi omnem ſuſtulerit.

M. VELLEJI PATERCULI QUÆ SUPERſunt, cum variis Lectionibus & Indice locupletiſſimo. Accedit Annotationum libellus.

Oxoniæ, e Theatro Sheldon. 1711, 8.
Plag. 16½.

JO. Hudſonus, V. Cl. quem hortatu Arthuri Charletti S. Th. Pr. Oxon. 1693, 8 ἀνονύμως ediderat Vellejum Paterculum; quum exempla deficerent, ſuperiori anno eodem loco eademque forma, diſſimulato iterum nomine, typis repetendum dedit. Illam, in Act. A. MDCXCV p. 113 ſq. recenſitam editionem, textus integritas & elegantia, variæ doctorum lectiones, rerum verborumque Index, ac quos præmiſerat Annales Dodwelli Vellejani commendaverant. Novæ huic præter textum, qui ad caſtigatiſſimum Nic. Heinſii exemplar exactus, accuratior dari non potuit, ex priori nihil ſupereſt: reliqua aut aucta, aut in melius immutata ſunt. Annales Vellejanos quoniam Quintilianeis & Statianis, Oxon. 1698, 8 editis, addidit ipſe Dodwellus, iterum hic exhibere ſupervacaneum viſum eſt: quare Synopſis Chronologica

 duplex,

duplex, altera Dodwelli, altera Cellarii, horum loco præfixa eſt. Notæ Criticæ, quas prior editio jam habebat, hic illic auctæ; acceſſit Annotationum libellus, notas Acidalii, Bœcleri, Boxhornii, Cellarii, Gruteri, Heinſii, Lipſii, Ruperti, Schegkii & Voſſii continens. Ultimo Index iis, quæ curam olim effugerant, locupletatus eſt.

D. NICOLAI HIER. GUNDLINGII DE Efficientia Metus tum in promiſſionibus liberarum gentium, tum etiam hominum, privatorum auxiliisque contra metum, Liber ſingularis.

Halæ, apud Godofr. Renger, 1711, 4.

Pl. 22.

SI, quam frequenter tractarunt, exhauſiſſent metus materiam Scriptores, inanis videri poterat præſens opera. Sed quum controverſias vulgo exigerent ad illam regulam, quam præjudicium, vulgaris philoſophia, juriumque confuſa notitia animo perſuaſerat, fecit inepta hæc tractatio, ut argumentum utile magis quam novum ſingulari Libro repeteret Celeb. Vir, Nicol. Hieron. Gundlingius. In quo diſtinctis ab invicem juribus, ordine quis metus effectus, quæ contra eum data ſint auxilia, VI Capitibus digeſſit. Cap. I de Metu reſpectu voluntatis humanæ agit. In eo poſtquam evictum, voluntatem humanam cogi poſſe, coactamque nihilominus eſſe voluntatem; actiones metu ſuſceptas voluntarias & hactenus obligatorias eſſe concluditur. At cum præter voluntatem promittentis, a parte ejus cui promittitur, jus acceptandi requiratur, hoc vero in metu extortis deficiat, inde obligationem nullam eſſe, docetur. Cap. II effectum metus in promiſſionibus eorum, qui in ſtatu libertatis vivunt, expendit. Hoc ſtatu, quia omnium æquale jus, ſi metus injuſte inferatur, quod ejus cauſa promiſſum eſt, non obligabit. Ut enim ex promiſſo obligatur promiſſor, ita metum injiciens tenetur ad promiſſorem liberandum; & hac ratione obligatio cum obligatione compenſatur. Hæc ſatis plana, ſi in idea diſputentur; difficilior deciſio eſt, ſi ad cauſas liberarum gentium transferenda ſint, neque enim tunc quis metus licitus, quis illicitus,

ſicitus, facile definitur. Si Princeps Principi in bello ſolenni promiſſum extorſit, valebit ideo, quia uterque in vim metumque compromiſit: quæ ratio pactum Franciſci I, contradicentibus fruſtra Gallis quibusdam, facit obligatorium. Si promiſſa Imperantibus a ſubditis ſine cauſa ſint extorta, non obligabuntur illi: ita Maria Scotica, cum in cuſtodia regnum ejuraret, obligata non fuit; & Fridericus III pactionem Maximiliani cum Brugenſibus recte reſcidit. Si vero de juribus & privilegiis inter Principem & cives oriatur diſceptatio, quod ita promiſſum, valebit: ita ex fœdere cum Luſitanis obligantur Hiſpani. Statui Germanico hæc principia ſi applicentur, videndum, an Cæſar ſtatibus, an ſtatus ſtatui quid extorqueat. Priori caſu, ſi ſecundum publicarum legum tenorem metum Cæſar incuſſerit, promiſſum erit obligatorium; ſi ſecus, erit nullum: ita Conrado Teklenburgi Comiti injuſte metus a Carolo V illatus eſſe dicitur. Quæ ſtatus ſtatui per metum eripuit, ad ea ſervanda promittens non tenetur: neque enim jus belli inter ſe ſtatus habent. Ita Rudolphus & Albertus I in cauſis ſtatuum deciderunt. Cap. III metus effectum ſecundum Jus Romanum examinat. Eſt hic pro diverſitate contractuum varius. In contractibus b. f. damnatur omnis metus; in iis vero, qui ſt. j. ſunt, antea toleratus eſt, donec formularii juris rigorem temperaret Lucius Octavius Prætor, & poſt Gallum Aquilium, qui actionem & exceptionem doli mali ſuggeſſerat, metus cauſa geſta reſcinderet. Quod quidem contractuum diſcrimen cum ſublatum credant multi, perpetuum nec jure Codicis mutatum eſſe probatur; & quæ vulgo metus requiſita afferri ſolent, exponuntur. Cap. IV, quid jure Pontificio obtineat, docet. Hoc jus cum in omni contractu bonam fidem requirat, omne id, quod metu extortum, pro irrito habet, ita tamen, ut ſi acceſſerit juramentum, abſolutione ex arcanis Cleri opus ſit, Qua occaſione obſtans c. 2 X. h. t. reſolvitur, & vulgaris Pontificiorum & Evangelicorum quorundam Doctorum de abſolutione ad juratam promiſſionem neceſſaria opinio refutatur. Cap. V, quis metus effectus ſecundum Jus Germanicum, oſtendit, idque Jus Naturæ ſpreta Romanorum ſubtilitate ſequi, ex Legibus Viſigothorum, Bajuwariorum, Capitu-

laribus Francorum & formulis Marculphi probat; ſimulque Capitulare Caroli M. in quo reſtitutionis in integrum mentio fit, ad Franco-Romanos vel Italos, non Germanos ſpectaſſe evincit. Cap. VI denique auxilia contra metum pro diverſitate jurium adducit. Jure Nat. vindicatio rei amiſſæ, item exceptio & replicatio pro conſervanda ea datur. Romani olim pro diverſa læſionis ſpecie vel actione inj. vel e Lege Julia, vel condict. ob turpem cauſam, vel actione de dolo agebant. Introducta formula Octaviana liberum erat, vel reſtitutione in integrum uti, vel actione quod metus cauſa, cujus requiſita explicantur, & obiter totus in hac cauſa Romani Juris ordo deſcribitur. Denique quadruplum nec Jure Pontificio, nec in foris Germaniæ obtinere, contra Ill. Bergerum præcipue, multis rationibus ſtatuitur.

JOHANNIS BAPTISTÆ BIANCHI HISTORIA Hepatica, ſeu de Hepatis ſtructura, uſibus & morbis.

Auguſtæ Taurinorum, typis Pauli Mariæ Dutti & Johannis Jacobi Gringhelli, 1710, 4.
Plag. 20.

P. I cap. 1. AD meliorem Hiſtoriæ ſuæ Hepaticæ elucidationem de ſecretione animali quædam præmittit Autor Clariſſimus, cujus neceſſitatem 5 rationibus firmat; 1 quia particulæ nutritiæ ex maſſa ſanguinea ad partes nutriendas continuo deponi debent; 2 quia non omnes partes alimentariæ ad ſanguinis ſinum devolutæ iſtius ſunt conditionis, quæ nutritionem præſtare poſſint, ex ea proin eliminandæ; 3 quia particulæ nutritiæ per tot circumgyrationes cum ſanguine & per concuſſiones a ſolidis æque ac fluidis perpeſſas debitam figuram, magnitudinem, locationem ad nutritionem neceſſariam mutant, adeoque ineptæ redduntur pro nutriendis partibus; 4 quia plures cumulantur particulæ nutritiæ, quam ſanguinis penus & nutritionis ratio exigebat; 5 quia particulæ partibus jamdum appoſitæ a transfluente ſanguine denuo abraduntur, ab hujus maſſa tanquam ſuperfluæ vel nocuæ elutriandæ.
2. Præter alibiles vero ſuccos alia ſunt fluida, quæ a ſanguine ſeparantur, eaque duplicis familiæ, ſeu

ſeu ſenſibilia proprio humorum nomine inſignita, ſeu inſenſibilia vel impalpabilia, quæ effluvia, fuligines & flatus nuncupantur. Quia ſanguis per vaſa denſis parietibus circumtexta pererrat, fluida ſenſibilia ab ejus complexu ſecedere nequeunt ordinario, niſi in illis partibus, ubi idem appellens cruor ampliora oſtia reperit, molibus ſcilicet partium ſecernendarum transcolandis conformia; hæque partes parenchymata vel glandulæ vocantur. Inſenſibilia vero propter exilitatem ſecretorio hoc beneficio non indigent, quoniam per inſenſibilia tunicarum, vaſa cingentium, ſpiracula a maſſa communi fugiunt, indeque per poroſam partium omnium ſubſtantiam transmeando breviores propriis excurſibus ſibi comparant vias, usque ad ſeceſſum e corpore, ita ut glandularum miliarium miniſterio opus non ſit pro inſenſibilis transpirationis ſecretione. Fluida, quæ in glandulis ſecernuntur, duplicis ſunt claſſis, alia enim tenuioris deprehenduntur conſiſtentiæ, quam ſit maſſa ipſa communis in vaſis, ut urina, ſaliva, ſuccus pancreaticus, ſudor, lacrymæ, &c. alia craſſioris, ut bilis, ſemen, mucus inteſtinalis, naſalis, & faucium. Quorum craſſorum quidem alia præter intimam ſuam ad craſſeſcendum diſpoſitionem a cauſa externa e. g. aere ſuam inſimul craſſitiem nanciſcuntur, ut mucus narium, ſputum, &c. vel quod aer ſubtiliores mobilioresq; partes abripiendo in ſtrictiori cœteras contiguitate relinquat, vel quod nitroſitate ſua utrasque figat & vinciat; alia vero absque cauſæ externæ concurſu incraſſantur, ut bilis. Cum autem ipſius ſecretionis negotium a Medicis vel chymice per fermentationem, vel mechanice per glandularum tanquam totidem cribrorum diverſos poros particularumque ſecernendarum molem & figuram diverſam explicari ſoleat; utramque hanc hypotheſin refutat Autor. Et quidem Fermentiſtas quod attinet, ſolutionem ſanguinis fermento glandularum inſito imputatam non fieri, probat, quia ſecretio abunde a motibus ordinariis ejusdem fluidi, & ſolidorum præcipue, a cordis impulſu validiſſimo, a vegeto arteriarum elatere, a vi partium omnium oſcillatoria, ab aere pulmonico, & a textura canalium peragitur. Data vero hac fermenti inſiti in ſanguinem operatione, ſeu ſolutione, poni inſimul putat in po-

c. 3. (margin, beside "craſſantur, ut bilis. Cum autem ipſius ſecretionis negoti-")

4. (margin, beside "plicari ſoleat; utramque hanc hypotheſin refutat Autor. Et")

rorum conformatione varietatem, per quorum aliquos ſecretus ſuccus, per aliquos reſiduus cruor derivetur. Addit, ſi ſpecifica glandularum fermenta riganti has ſanguini non immiſceantur, nullam exerceri ſecretionem, ſin miſceantur, ea per circulationem ſanguinis ad omnes corporis partes deferri, ſicque non eſſe amplius glandularum indigena, eorumque actionem ſecretoriam per omnes indifferenter partes exerceri. Abſurdiſſima pariter vocatur hæc hypotheſis, quia circulationis legibus e diametro oppoſita cernitur, ſiquidem ſtabilis mora fermentorum in organis ſupponitur. Adde quod glandularum ſubſtantia canalicularis ſit, per quam continuo & rapide trajiciens cruor abſtergeret liquidum ibidem fermentum. Denique cum fermenta ſint fluida, naſcente ſanguine ab eodem ſecreta, ſequitur, eorum ſecretionem a ſanguine absque fermentorum præſentia factam eſſe, adeoque ſuccos reliquos absque eis fieri poſſe. Sin ad hanc fermenti ſecretionem aliud concurrere fermentum dicas, aliud fermenti fermentum erit determinandum, idque in infinitum.

c. 5. Contra Poriſtas, quos vocat, dum agit Autor, cribrationis modum locum obtinere exiſtimat in corporibus cribro impoſitis, & ſibi invicem contiguis, e. g. in tritici granis; eundem tamen non extendi poſſe ad partes intime unitas & implicatas, niſi aliud ſupponere velis agens, eas ab intima cohæſione ſejungens. Urget etiam, nec pororum in glandulis figuram, nec ſecernendorum molem & conditionem ſatis eſſe perſpicuam, adeoque totam hypotheſin eſſe precariam. Addit porro, omnia fluida infinita partium parvitate pollere, quæ ſe cuivis figuræ accomodent, adeoque non neceſſariam eſſe in orificio excipiente peculiarem figuram. Imo data in minimis ſanguinis inſita habitudine ſpecificæ configurationis & magnitudinis, a quarum diverſitate detur & in eisdem varietas, requiritur tamen, ut molecula e. g. cubica in quadratum meatus glanduloſi orificium intromittatur, ut quoad latera & angulos ſint ſimiliter poſita orificium & latera; unicus igitur erit modus, unicusque caſus, ſi ſuccus aliquis excerni debeat, adeoque ſecretio admodum parce procedet. Et metuendum erit, ne conica e. g. particula pro ſitu ſuo diverſo porum figuræ circularis,

cularis, parabolicæ, ellypticæ, hyperbolicæ, triangularis &c. intret. Denique manifeſte conſtat, per cujuscunque figuræ orificia transvehi debere quomodocunque poſitas ſuccorum particulas, quarum major diameter minor ſit aut ſaltem æqualis diametro orificii minori, hinc ſequitur, variorum ſuccorum ſecretiones per easdem glandulas fieri poſſe. Quibus poſitis con- c. 6.
templatur Autor hepar ſecundum partes externas, ejusque vaſa lymphatica & nervos. Illa quod concernit, in canibus majori- 7.
bus poſt amplas ſaginationes ſtrangulatis & in mactatis ſuibus profundas ſatis ea in hepatis ſubſtantia origines ſumere, indeque didicit, non ex glandulis conglobatis ea ad hepatis cavum ſitis oriri, nec has glandulas in omnibus individuis comparere, cum tamen adſint aquæductus; in quibus autem obſervantur, non penetrari a lymphaticis, ſed ſuperſcandi. Multo minus vaſa hæc lymphatica ex glandulis gracilibus in cavitate capſulæ communis ortum ducere putat, in qua opinione confirmatur partim autopſia, partim ratione, eo quod ſcilicet nullum vas lymphaticum a glandula naſcatur, ſed ab ipſismet fibrarum intercapedinibus in partibus animalis omnibus; ideoque aſſerendum exiſtimat, ſeriflua vaſcula, hepatis ſubſtantiam ſubeuntia, ex capſula declinando commiſſuras acinorum exoſculari, ibidemque fluidum ſuum exſugere, foras inde derivandum. Inde pergit ad cetera hepatis vaſa, explanatoque hepatis paren- 8, 9, 10.
chymate ſuam, quam fovet, de ſecretione animali ſententiam exponit. Videlicet quoniam omnes ſanguinis particulæ uniformem inter ſe ineunt commiſtionem, neceſſe eſt, ut pro ſecretione præſtanda liquor ſecernendus a reliquis humoribus expeditus, ſolutus & liber factus ſit; ſed nec in ſanguine, nec in colatorio fermentum exiſtit, quod hoc efficere queat. Reliquum igitur eſt, ut hoc principium vel in motibus ſanguinis, vel in canalium ſtructura inquiratur. Sanguis igitur motu ſuo inſtar omnium liquorum ſponte fermenteſcentium inſitam habet vim, heterogeneum quodcunque ex ſuo ſinu exturbandi. Canales quod ſpectat, notum eſt, quod arteriæ quævis in conum abeant. Dum igitur maſſa ſanguinea ad arteriæ parietes & imprimis ad angulos ex ramorum diſtributione reſultantes alli-

dit

dit, diſſolvitur eadem, & præparatur, ut recrementa ab aliarum partium compage liberentur. Sed cum ſucci varii ſecernendi veniant e penu ſanguinis, non ſolum tenuioris, ſed etiam tenacis, ramoſæ, implicabilis & concentratæ texturæ, qui ab ordinariis ſanguinis arietationibus in latera & angulos arteriarum non liberantur ſufficienter ab aliarum partium complexu, natura multiplicavit inſtrumenta ſolventia proportionaliter ad multiplicationem reſiſtentiæ ſolutionis in ſanguine, per multiplicationem ſcilicet angulorum & laterum per longius protractam itineris extenſionem a fonte impulſus, ſeu corde, ad filtrum. Inde eſt, quod ſanguis immediate deſcendat ad renes pro tenui urina ſecernenda, per varias vero ambages ad
c. 11. hepar appellat pro tenaci bile reddenda. Inde ad bilem revertitur Autor, cujus definitionem, ortum & uſum ſuppeditat. Bilem definit per recrementum maſſæ ſanguineæ, lentum & viſcidum, in ſanguinis ſinu genitum, & congeſtum. Concreſcere eum putat ex reſiniformi ſubſtantia, aſperiorique ſalino-fixa, in ſanguine inutili, ſero competente eliquata. Uſum quod concernit, notum eſt, quod ex ventriculo chymus ad inteſtina provolvatur viſcidæ & complicabilis conſiſtentiæ, qui lateribus inteſtinorum adhærendo horum motui periſtaltico non auſcultaret, & oſtiola vaſorum lacteorum obſtrueret, quo minus purus chylus per ea transcolari poſſit. Id ne eveniat, & ut glutinoſitas illa tollatur, bilis ad principium duodeni infunditur, tanquam corpus liquidum oleaginoſum, ut oleoſis interjectis particulis a variorum corporum implicatione res glutinoſæ liberentur, & tanquam lixivioſum & ſaponarium, ad deterſionis opus alacrius exequendum. Proritat inſimul bilis acore ſuo ſenſiles inteſtinorum tunicas, ad motum continuandum peri-
12. ſtalticum. Expoſita inde ſtructura & uſu cyſtis felleæ, modo-
13. que, quo bilis in cyſtidem influit, eam per vices ex illa effluere,
14. ſtimulumque ad hunc motum a ventriculo recipere exiſtimat. Cum enim hic tempore chylificationis non ſolum a ciborum mole, ſed ulterius a fermentativa quadam rareſcentia magis magisque diſtendatur, neceſſario adjacentem folliculum fel-
15. leum tum temporis premit. Hinc vaſa cyſtidis propria, eorumque

rumque uſum examinat; biliſque quantitatem in hominis he- c. 16.
pate & cyſtide naturaliter contentæ ſex unciarum eſſe dicit, quanquam nycthemeri ſpatio ultra unciam unam illa non excernatur. Sed plures uſus hepati Autor præter ſecretorium bilis 17.
adjudicat, inter quos non ultimus eſt, quem facultatem ventriculi chylificatoriam juvando exercet hepar. Quemadmodum enim ventriculus chylificationis tempore in inferiori orificio a ſphinctere & mechanica tortuoſitate occluſus, in ſuperiori ab adjacentibus viſceribus, liene & hepate, premitur; ita, tanquam operculis ſtricte appoſitis in machina Papiniana, transſpirare non ſinit hic activiores menſtrui partes, a digeſtivo conflictu exaltatas, ac extricatos jam ipſiusmet maſſæ alimentaris ſpiritus; quibus inde in digerendam maſſam reverberatis acuitur ſolutiva virtus, eique per univerſam ciborum congeriem liberior aperitur via. Adde quod copioſiſſimi habitus calidi & humidi ex hepate expirantes in ventriculi cavum penetrent, & ciborum ſolidiorum eliquationem, haud ſecus ac cornu cervi philoſophice præparatur, adjuvant. Ultimus hepatis uſus in eo conſi- 18.
ſtit, ut ſanguinis diverticulum ſit, una cum liene, quotiescunque hic vel copia, vel rarefactione auctus ultra ordinariam quantitatem ulteriores amplioresque exigit vias; dilatat enim tum fiſtularum hepatis cavitates, & orbitam ſibi majorem aperit. Hæcque, quæ hactenus præfatus eſt Autor clariſſimus, ulterius in *Curſu* ſuo *Anatomico*, quem meditatur, explicaturum ſe pollicetur. Ad ſtatum præter naturalem pergimus cum Au- P. II c. I
tore, qui expoſita in genere morborum theoria, hepatis morbos in tres claſſes diſpeſcit, quarum prima eos complectitur, qui ab hepatis ſolido immediate proficiſcuntur, altera illos, qui a fluidis per hepar excurrentibus oriuntur, tertia iſtos, qui ad neutram harum claſſium reduci poſſunt. Morbi, qui a ſolido hepatis dependent, vel ſunt a toto ſolido, vel a ſolido vaſculari, vel a ſolido nerveo. Dum morbos, qui toti ſolido adſcribuntur, 2.
aggreditur, vitia hepatis ab ejus morbis diſtinguenda eſſe inculcat, hos nuncupando affectionem præter naturalem, quæ in animalis parte inſidens lædit ejusdem actionem; illa vero, quæ partis actioni non nocent, licet præternaturalia audiant.

Quemadmodum autem hæc in magnitudine, in numero, in figura, & in ſitu obſervantur; ita illi in intemperiem, morbum organicum & ſolutionem continui diſpeſcuntur. Ad intemperiem hepatis refert ejus atoniam, quam a tota ſubſtantia morbum dixerunt veteres, qualis obſervatur in ejus flacciditate, ſeu imbecillitate, in gangræna & ſphacelo, & in colliquatione. Ad morbos organicos trahit locationem vitioſam. Solutio continui patratur vel a cauſa interna, ut in ſimplici eroſione & ulcere; vel a cauſa externa, ut in contuſione, & vulnere,
c. 3. vel ab utraque in rimis & fiſſuris. In morbis hepatis a ſolido vaſculari oriundis accuſatur potiſſimum canalium laxitas præternaturalis & unitatis ſolutio. Laxitatem inducunt interfluentes ſucci, eadem diſtrahendo; quæ diſtractiones in arteriis anevriſmata, in venis varices, in lymphaticis hydatides, in excretoriis ductibus peculiari vocabulo appellantur. Circa unitatis ſolutionem præter alias cauſas communes bilis acrimonia accuſatur, quæ notabiles frequenter exeſiones & ulcera veſicæ
4. felleæ inducit. Inter morbos a ſolido nerveo ortum ducentes potiſſimum dolorifica partium nervearum tenſio ſeu criſpatura examinatur, quæ non ſolum in præcingente tunica, aut ligamentis, ſed & in omnibus per ejus ſubſtantiam diſperſis villis membranaceis obſervatur, ut in hypochondriacis, ictericis, hecticis
5. & in quibusdam obſtructionibus evenire ſolet. Ad morbos hepatis a fluido oriundos pergit Autor; & quemadmodum ſub hoc titulo ſanguis, lympha & bilis continetur, ita ſanguis lentore ſuo obſtructiones infert, quæ veræ audiunt, & propriam ejus ſubſtantiam ſeu parenchyma occupant, ſuntque vel frigidæ, quando ſubſiſtentis ſanguinis partes implicatæ omnes uniformiter inter ſeſe ulteriorem ad motus inteſtinos validos aptitudinem non ſervant, ſed tantum non quieſcentes penitus, nullo ſymptomatum ſtrepitu morbum producunt: vel calidæ, quæ etiam inflammationes audiunt, quando in moles vaſtiores concretæ particulæ ſanguinis, ſicque proprio fluxui obſiſtentes, tenuibus tamen adhuc aliis, ſolutis mobilibusque intertextis, motus quosdam inteſtinos exercent, ſumme irregulares, & celeres, indeque acris perceptio caloris in parte obſervatur, harumque

accre-

accretio a ſuperfluente perenniter ſanguine, arietante in obſtructionis locum, & ab ulteriore permeatione impedito, trudendo vaſa violenter extrorſum, ſiſtit moleſtæ tenſionis ſenſum, a violenta adjacentis diaphragmatis preſſura ſingultum & tuſſim ſiccam, a repulſis in maſſam ſanguineam tumultuarie fluidis febrim, &c. Ex quibus inflammationibus abſceſſus quandoque oriuntur; ſi ſcilicet particulæ leneſcentes cavitatem formant in viſceris ſubſtantia. Quod autem iidem abſceſſus poſt capitis vulnera frequenter in hepate obſerventur, inde oriri putat, quod ſanguis partem purulentam imbibens majores ejus portiones ad hepar deponat, tanquam viſcus maximum, utpote in quo longe majora, quam in aliis omnibus apponuntur vaſa, longeque majores eorundem diramationes; in quo lentior ſuccorum eſt curſus; in quo viſcidius ſecernitur liquidum; in quo nulla eſt muſcularis potentia, quæ depoſitum pus iterum depellere queat. Lympha vero ſive copia ſive viſciditate peccans in hepate tumores, frigidos nuncupatos, concitare poteſt; ut in œdemate, obſtructione, atheromate, ſteatomate, meliceride, ſcirrho, concretionibus calloſis, gypſeis &c. videre eſt. Bilis morborum autor exiſtit, vel quando eſt aucta, vel quando imminuta, vel quando abolita, vel quando ad alia etiam organa eſt tranſlata ejusdem ſecretio. Exuberat bilis, quando luxuriantibus in ſanguine bilis principiis uberior horum tranſcolatio in hepate fit, aut quando conſueta ſolum vigente tum in ſanguine, tum in colatorio quantitate bilis, hæc ab inſolitis hepatis aut partium adjacentium contractionibus valide adeo copioſeque per ductus ſuos in duodenum exprimitur, ut ſoliti effluxus menſuram & exigentiam longe tranſcendat. Imminuitur bilis ſecretio vel organi vitio, quando meatus ejus minores ſunt, quam qui bilem admittere valeant, vel bilis culpa, quando hæc propter lentorem ſuum intra poros hepatis reſorberi non poteſt. Hæcque craſſities oritur, vel cum ſpiritu bilis aut aquea humiditate, aut utroque propter nimium calorem privatur: vel cum in ea depreſſa liquidiora hæc principia a terrei & gelatinoſi prædominio illaqueantur, vel cum craſſiores, irregulares, limoſasque partes ſuas tanquam ſedimentum amurcoſum & cretaceum critice in hepatis colum

c. 6.

7.

 deſpu-

c.8. deſpumat cruor. Cauſæ abolitæ ſecretionis eædem eſſe poſſunt, ac modo allegatæ, ſed in majori gradu.
9. Depravatæ bilis qualitates ſunt vel tactiles, vel guſtabiles, vel viſibiles. Tactu ſua vitia prodit bilis, quando conſiſtentia vel tenuiori vel craſſiori pollet. Saporem præternaturalem contrahit eadem, vel quando minime amareſcit, ſed inſipida aut dulci-proxima eſt; vel quando nimium acorem contrahit. Prius fit vel ex ſalium defectu, vel ſuppreſſione, vel mole grandiori, interiorique ponderoſitate; poſterius vero, quando hoc recrementum ob prævias in maſſa ſanguinea fluidorum motiones varias variis figuræ modis ſalina ejus aculeantur principia, variisque inde locationibus cum ceteris partibus concurrunt; unde ſalſum, acidum, ponticum evadit. Color depravatus in bile oritur, quando eſt pallida, vitellina, porracea, æruginoſa, cœrulea, glaſtea, & atra; hæque qualitates ex intima innovatione ab acido quodam inex-
10. tricabili in ea plus minuſve redundante dependent. Morbos quod concernit, qui a ſecretione bilis ad alia organa translata oriuntur, obſervantur hæc vel glanduloſa, ut glandulæ ſalivales, renales, cutaneæ, & aliæ, vel non-glanduloſa, quando ſcilicet bilis vel per anaſtomoſin, vel diapedeſin exſtillans & transſudans in quibusvis corporis partibus colligitur, ut in ictero patet, cujus duo ſumma genera conſtituit Autor; Prima claſſis oritur a limoſa & inerti bile, quæ eandem conditionem ſervat, quam qualem habuit, dum primos in hepate infarctus perpetravit. Altera a cauſa ſolutiva ſanguinis dependet, & bilem agnoſcit
11. ſubtilem, volatilem, & ſpiritualiſatam. Reſtant morbi, qui a corpore extraneo originem ducunt, ubi notantur calculi, ex bilioſis particulis in durum concreſcentibus & tanquam vitrificatis concreti; vermes, qui gignuntur, quando iners bilis eſt acredo & vieta; flatus, qui ex viſcidis, fermentantibus ſuccis in ſpiritus elevatis aerique aliquali innatantibus componuntur, & tandem polypi, tam gelatinoſi quam carnei.

Calci hujus tractatus appoſita legitur Epiſtola Ioh. Mariæ Lanciſii, in ſecretionis humanæ negotium inquirens, in qua quemadmodum quædam Bianchi noſtri hypotheſes confirmant, quædam refutant; ita quid ad ea reſpondendum ſit, paucis monet Noſter.

DE

DE INFINITIS INFINITORUM ET *infinite parvorum Ordinibus Disquiſitio Geometrica; Autore D. GUIDONE GRANDO &c.*

Piſis, ex typographia Franciſci Bindi, 1710, 4.
Plag. 14.

CUm admodum Rev. P. *Grandus* ſpatia plusquam infinita hyperbolica *Walliſiana* ab objectionibus celeberrimi *Varignonii*, in Actis A. 1708 p. 343 commemoratis, & Menſe ſuperiore repetitis, vindicare conſtituiſſet; commodum ipſi videbatur, quæ recentiores Geometræ in Analyſi infiniteſimali præſertim de infinite parvis aſſumunt, more veterum una demonſtrare. Unde ipſi enata eſt Diſquiſitio de infinitis infinitorum & infinite parvorum ordinibus, ita ut, qui primum primarius erat Cl. Autoris ſcopus, in ſecundarium abierit. Præmittitur operi præludium poeticum, in quo vates Geometrarum ſuperioris & hujus ſeculi clariſſimorum, *Galilæi*, *Cavallerii*, *Torricellii*, *Gregorii*, *Sluſii*, *Hugenii*, *Mengoli*, *Walliſii*, *Leibnitii*, *Newtoni*, *Bernoulliorum*, *Hoſpitalii*, *Tſchirnhuſii*, *Craigii*, *Hermanni* (qui ex Academia Patavina in Francofurtanam nunc evocatus) atque *Facii* merita canit. Huic ſuccedit expoſitio controverſiæ, quæ Autorem ad præſentem Tractatum ſcribendum impulit. *Walliſium* ſcilicet in Arithmetica infinitorum prop. 104, 105 &c. fol. 409 & in Mechanica c. 4 prop. 7 fol. 679 *plusquam infiniti* appellationem primum in Geometriam introduxiſſe, dum rationem 1 ad — 1 ſeu in genere numeri poſitivi ad privativum infinita (quæ ipſi eſt ut 1 ad 0) majorem pronunciavit & hinc plusquam infinita dixit ſpatia, quæ ſunt ad aliud finitum ut numerus poſitivus ad privativum. Eſſe autem ſpatia aſymptotica hyperbolarum ſuperiorum in iſtiusmodi ratione ad parallelogrammum aliquod rectilineum finitum, ipſe quoque ſe jam oſtendiſſe monet in demonſtratione theorematum *Hugenianorum* c. 8 n. 11 p. 99 & 100, de qua diximus in Actis A. 1708 p. 343. Cl. *Carré* in Methodo menſuræ ſuperficierum &c. Sect. 1 Cor. prop. 23 p. 20 eandem appellationem quidem retinuiſſe, ſed tantum ideo, ut ipſe in margine addit, ne a communi loquendi more recederet. *Parentium* in

diſquiſit. Phys. & Mathem. Tom. I part. 3 p. 512 hanc denominationem exagitaſſe. Tandemque *Varignonium* in Comment. Acad. Regiæ Scientiarum A. 1706 expreſſe *Walliſium* ſibi confutandum propoſuiſſe. Sequitur tractatio ipſa: ubi monet, ſe per *rationem aſſignabilem* intelligere talem, cui æqualis vel quantumlibet proxima per poſitivos numeros exhiberi poteſt. *Magnitudines finitas* vocat, quæ ad ſimilem, in noſtro ſaltem corpore determinandam, rationem aſſignabilem habent. Quodſi hæc ratio fuerit qualibet aſſignabili major, *magnitudinem infinitam* dicit, ſi minor, *infinite parvam. Ejusdem ordinis aut gradus* cenſet quantitates, quarum ratio eſt aſſignabilis: quas tandem *plusquam infinitas* appellet, ex Actis Menſis ſuperioris p. 156 conſtat. Miratur vero, celeberrimum *Varignonium* in quantitatibus infinite parvis diverſos ordines admittere, in infinitis autem minime. Hinc oſtendit, ſummam & differentiam duarum magnitudinum ejusdem ordinis eſſe cum alterutra ipſarum ejusdem ordinis: unde porro concludit, ſi quantitas per quemlibet numerum finitum multiplicetur aut dividatur, factum & quotum intra eundem cum illa ordinem conſiſtere, adeoque qualitatem infinite parvam per numerum finitum multiplicatam non degenerare in finitam. Docet præterea, rationem qualibet aſſignabili majorem non minorem eſſe ratione 1: 0, & hanc rationem reddit, cur quantitas infinite parva intuitu finitæ ſit merum nihil, adeoque ipſi addita vel demta eandem non augeat vel minuat: quæ quantum valeat, ex Actis A. 1710 p. 464 intelligitur. Quantitatum infinite parvarum quasdam eſſe ejusdem ordinis, & quamlibet inter ſe rationem aſſignabilem habere poſſe, oſtendit 1 in triangulo, 2 in curva quacunque. Inde infert, errare illos, qui eas vel ut penitus indiviſibiles, vel ut invicem æquales conſiderant. In hanc regulam impegiſſe ipſi videtur ingenioſiſſimus *Varignonius*, dum in Commentariis Academiæ Regiæ Scientiarum Annorum 1700, 1702, 1703 & 706 vires centrales determinat, utut eandem in aliis meditationibus ab eodem obſervatam eſſe agnoſcat. Monſtrat etiam, quantitates infinite parvas eſſe interdum diverſi ordinis, alias enim eſſe aliis infinitis majores aut minores, idque ſine ullo limite. Hic vero

vero una methodum differentiandi quantitates variabiles & integrandi differentiales exponit. Similiter probat eodem fere modo, quo celeberrimus *Hallejus* in Tranſactionibus Anglicanis, n. 195 p. 556, quantitatum abſolute infinitarum quasdam eſſe ejusdem ordinis & quamlibet inter ſe rationem aſſignabilem habere poſſe: quasdam vero diverſi eſſe ordinis, atque alias aliis infinities majores aut minores, idque ſine ullo limite. Docet inter alia, areas hyperbolarum ſuperiorum infinite majores eſſe areis inferiorum, quantumvis jam infinitis, vel plus quam infinitis, quod primario ſibi probandum propoſuerat. In arearum adeo dimenſione non ſufficere, ut quædam ipſarum abſolute infinitæ demonſtrentur, ſed gradum quoque infinitudinis determinandum eſſe; quod fiat obſervando, ad quod infiniti aliunde noti genus rationem aſſignabilem habere poſſint. Spatium infinitum eſſe, quo hyperbola ſecunda extra primam exorbitat. Sed ne credamus, ſpatium aſymptoticum hyperbolæ primæ eſſe in genere infinitorum minimum; ſpatium invenire docet infinitum ipſo infinities minus. Monet, *Laurentium Lorenzini* egregium; Tractatum de Curvis Logarithmicis ſcripſiſſe, quem adhuc premat. Tandem hyperbolam quadraticam (quam vocat,) cum *Apolloniana* confert.

Appendicis loco ſubjungitur Epiſtola Geometrica ad Illuſtr. Equitem *D. Aſcanium Lippi Aretinum*, in qua doctrina in opere comprehenſa ex elementis planis & conicis ulterius applicatur & nova ratione confirmatur. Reſpondetur etiam ad objectiones amici, quas contra infinitatem ſpatii aſymptotici hyperbolici fecerat.

Cæterum, quid Cl. *Varignonius* ad objectiones a Cl. P. *Grando* factas reſpondeat, ex Menſe ſuperiore repetendum.

NICOLAI BION Neu-eröffnete Mathematiſche Werck-Schule &c.

h. e.

NICOLAI BION TRACTATUS DE CONſtructione & præcipuis uſibus inſtrumentorum Mathematicorum.

Franco-

Francofurti, Lipſiæ & Norimbergæ, in bibliopolio Hoffmanniano, 1712, 4.

Alph. 2 plag. 5 & 28 Tabb. æn.

CUm Autor Gallus Tractatum hunc de inſtrumentis Mathematicis idiomate patrio edidiſſet; eundem in Actis A. 1710 p. 15 & 16 tum iis commendavimus, qui praxin Mathematicam cordi habent, tum artificibus, qui in parandis inſtrumentis deſudant. Quoniam itaque opus utiliſſimum in ſuo genere unicum; bene de Germanis noſtris meritus eſt Cl. *Doppelmeyerus*, Mathematum in Gymnaſio Norimbergenſi Profeſſor, quod illud in linguam nobis vernaculam tranſtulerit, & figuras æri nitide incidi curaverit. In gratiam noſtrorum artificum addi poſſent appendicis loco inſtrumenta ad Geometriam ſubterraneam pertinentia, qualia repræſentat *Nicolaus* Voigtel in ſua Geometria ſubterranea, Vir in praxibus iſtiusmodi verſatisſimus. Argumentum libri repetatur ex Actorum loco citato.

SINENSIS IMPERII LIBRI Claſſici ſex.

Pragæ, apud Joach. Joan. Kamenicky, 1711, 4.

DE tribus libris prioribus dictum eſt Menſe Mart. p. 123. Quartum compoſuit *MemTſu*, in duos tomos diviſum, quorum ille ſex, hic octo capitibus conſtat. Materias tractat *Memcius* magis inter ſe connexas, quam quæ in libris reliquis occurrunt. Extollit potiſſimum veram imperandi normam, reprobat bellicum imperii pacandi modum, explicat naturæ humanæ rectitudinem

Lib. I Cap. I. & falſa dogmata refutat. Præcipua ejus dogmata hæc ſunt. Principem ſapientem non utilitatem, ſed æquitatem quærere debere. Bonum regimen populi frequentiam parere. Radicem boni regiminis eſſe rebus ad victum populi neceſſariis proſpicere, v. gr. rei agrariæ, piſcationi, arborum amputationi, bombycum & animalium domeſticorum alendorum utilitati. Tempore famis Principem egenti populo opitulari nec inutilium animalium turbam alere debere. In pœnis parcum, in tributis modicum, in agricultura ſollicitum, in morum inſtructione providum eſſe jubet.

bet. Muſicæ amorem Principi prodeſſe ad bonum regimen ob Lib. I Cap. 2.
conſimilem & ſonorum & animorum concordiam; dummodo delectationes ſuas cum populo communes faciat. Honeſtum ſive opum ſive voluptatum amorem non obeſſe bono regimini, ſed Principis duntaxat duritiem & incuriam. Antequam Princeps aliquem ad dignitatem magnam evehat, opus eſſe ut diligenti
prius examine utatur. Cor obfirmandum eſſe, ut non concutia- 3.
tur in rebus dubiis atque periculis. Tempore pacis vacandum bono regimini, non otio aut voluptatibus ſolis. Ad officia & dignitates dignos duntaxat evehendos. Si quis pietatem, æquitatem, honeſtatem, prudentiam non exerceat, id non ex naturalis facultatis defectu, ſed ex propriæ voluntatis culpa provenire.
Hæc tria ad militiam maxime conducere, tempus & locum com- 4.
modum atque hominum concordiam. Principem, qui non prior inviſit, ſed ad ſe accit Philoſophum, peccare contra urbanitatem. Sapientiæ Magiſtrum modo decere, modo dedecere accipere a Principibus munera. Præfectum, qui non poteſt officio ſuo bene
fungi, illo abdicare ſe debere. Neminem eſſe, qui non poſſit virtu- 5.
tem exercere ac ſapientes imitari. Triennalem luctum ob parentum mortem decere filios, quem *Memcius* Principi *Ven Kum* perſuaſit. Principem pro tributo unam tantum decimam aut undecimam frugum partem exigere debere. Commendat *Memcius* quadrangularem agrorum diviſionem, ut nec agricolis, nec Mi-
niſtris regiis furandi locus relinquatur. In Regno diverſis diverſa 6.
officia & opificia eſſe oportere. Philoſophum peccare contra honeſtatis leges, ſi ſine prævia invitatione adeat Principes, ſuam iis de arte bene vivendi & regendi doctrinam traditurus. Ipſum quærere quidem dignitatem, ut ſuam doctrinam propaget, ſed recta æquitatis via. Dignitate licet careat, mereri tamen, qui propter Magiſterii beneficium laute a Principibus tractetur. Dum Principes ſigna honoris ac benevolentiæ exhibent Philoſopho, conveniens eſſe, ut hic eos inviſat. Inveteratam ſceleris conſuetu-
dinem ſubito abrumpendam, non lente diminuendam. Ad bo- Lib. II Cap. 1.
num regimen antiquorum Principum leges commendat *Memcius*, qui vaſorum, inſtrumentorum, menſurarum, ponderum formam tradiderunt, Muſicæ concordiam inſtituerunt, rectæ di-

ſciplinæ leges tulerunt. In Principe ſapientiam & æquitatem; in Miniſtris promptitudinem & fidelitatem requiri. Æquitate ac pietate Regna conſervari. Boni regiminis fundamentum eſſe morum in Principe compoſitionem: tunc enim omnes cupere illi ſubeſſe. Ut hominem noſcas, inſpiciendam eſſe oculi pupillam. Præfectum, qui ſuo Principi pium regimen non gerenti, rigidis tributi exactionibus opes coacervare tantum ſtudet, a *Confucio* & Confucii ſchola rejici. Utendum eſſe miniſtris, qui corda ipſorum ſcrutari valent ad ea dirigenda & qui defectus regiminis corrigere norunt. Ea animi ægritudine paſſim laborare homines, quod ament fieri aliorum magiſtri, quando ipſi adhuc
Lib. II Cap. 2. diſcipuli eſſe deberent. Principem ſapientem unicuique reddere, quod ſuum eſt. Si Rex velit humanitatem atque honeſtatem a Miniſtro ſuo erga ſe ſervari; ipſe prior erga Miniſtrum eam ſervet neceſſum eſſe. Intereſſe Principis, monſtrat *Memclus*, moribus ſuis invigilare. Prudentem rerum æſtimatorem vocat, qui ab actione tempeſtive ceſſare norit. Optat, ut vir, qui aliena vitia patefacit, ſciret, quantus hinc poſtea dolor ſibi ſit adventurus. Virum doctrina & virtute magnum infantilis ætatis animum innocentem nunquam exuere. Filiorum munus eſſe, parentes, dum vivunt, alere; cum obierunt, ſepelire. Virum ſapientem quærere eſſentialem virtutis rationem clara cognitione aſſequi & in ſe ipſo poſſidere. Non eſſe appetenda, nec facienda, quæ primo adſpectu bona videntur, accuratius perſpecta talia non deprehenduntur. Prudentis eſſe res dirigere juxta naturalem earum curſum; ſapientis, ſervare ritus præſcriptos. Ejus, qui ab alio offenditur, officium eſſe, ut ſe ipſum examinet & ad perfectionem ulteriorem extimulet. Hominum, qui honores ac dignitates ambiunt, ut uni ſuæ utilitati conſulant, eos eſſe mores, ut, ubi illas quærunt, clam humiliter ſeſe abjiciant; ubi illas
3. obtinuerunt, palam inſolenter ſuperbiant. Commendatur Principis *Xun* ardor emendandi parentes male viventes, qui ex imperii gloria nihil voluptatis capiebat, quamdiu eos vitiis litantes conſpiciebat. Commendatur ejus erga fratrem natu minorem *Siam* amor, quem beneficiis ac honoribus cumulavit, utut inſidias ab eo paſſus. Commendatur & Imperatoris *Xun* ſingularis &

utilis

utilis erga patrem honor, quem tanquam patrem Imperatoris aluit magnificentiſſime. Dum aliquid fit, cujus cauſa non apparet, iſtius rei autorem eſſe cœlum. Sapientem, ut dignitatem quærat, non ſe abjicere ad indigna & vilia officia. In Miniſtris Lib. II cap. 4.
laudatur integritas, magnanimitas, affabilitas, prudentia. Munus, quod accipere æquum eſt, quantumvis magnum, non eſſe rejiciendum. Si quis magiſtratum ambiat, paupertatem ſuam ſublevaturus, eum in humiliori gradu ſubſiſtere debere. Virum ſapientem, qui officio caret, accitum a Regulo, non teneri illum adire, cum ſit Magiſter ſeu Philoſophus: non decere enim Philoſophum ſic acciri. Hominis naturam ex ſe rectam ac bonam, 5.
adeoque pietatem & æquitatem ipſi intrinſecam eſſe. Rectitudinem ad ſequendam virtutem non minus propriam eſſe hominis naturæ, ac gravitatem aquæ, utpote quæ in ratione conſiſtat, pietatis & æquitatis radice. Additur, quod inſit naturæ humanæ appetitus, qui unam honeſtatem ſpectat, isque quadruplex, commiſerationis ſcilicet, pudoris, reverentiæ, ſcientiæ; ſeu quod ſit quædam pietas, æquitas, honeſtas, prudentia inchoata & ingenita. Unam eſſe in omnibus hominibus naturam: quod adeo aliqui male vivant, id ex eorum non natura, ſed pravitate oriri. Iſtam cordis rectitudinem poſt diurnos pravæ cupiditatis tumultus veſpere & mane repullulare, ſed ſi interdiu ſemper peſſundetur, tandem ſuffocari ac perire. Nihil tamen illa pretioſius eſſe, immo pluris eam æſtimandam eſſe quam vitam. Sed deperditos homines illam non curare, nec nobiliorem ſui partem, cor ſcilicet ac mentem, alere, de ventre tantum ſollicitos, parte longe ignobiliori. Rationem hanc eſſe, quod per mentis cognitionem non firment ac roborent cor ſuum adverſus pravos rerum mundanarum incurſus; quin imo vitiis ſuis frivolas cauſas prætendere. Cordis honeſtatem pluris faciendam, quam eſcam & 6.
voluptatem. Neminem eſſe, qui non poſſit antiquos viros illuſtres imitari. Viri ſapientes in regnis utiles judicantur & multa traduntur de optima regiminis forma. Virum recti amatorem, qui lubens monita & conſilia audit, eſſe optimum regni miniſtrum & contra. Vitam felicem ex rebus adverſis, ex doloribus, ex laboribus; mortem infelicem ex rebus ſecundis, ex otio,

Lib.II cap.7. ex delitiis oriri. Qui cognoſcit rerum naturas, illum poſſe cœlum cognoſcere eique inſervire. Virum ſapientem in omni re cœli providentiam exſpectare illique acquieſcere. Sapientis Principis exempla fortius trahere quam decreta. Sapientem tribus delectari, 1 ſi videat patrem & matrem adhuc ſuperſtites ac bene valentes, fratresque concordes; 2 ſi cœlum adſpiciens nihil in animo, in terram oculos demittens nihil in moribus animadvertat, cujus ipſum pudeat; 3 ſi omnes in imperio verbo & exemplo inſtruere & ad vitæ perfectionem adducere queat. Eundem naturæ ſuæ beatitatem in virtutis exercitio collocare; nec honore aut contemtu, nec opibus aut paupertate moveri; propter morum exemplum & doctrinæ beneficium dignum eſſe, qui a Rege ſtipendium accipiat. Triennalem ob parentum mortem luctum imminui non debere.

8. Principem ſapientem non egere armis ut vincat; ſola pietate & æquitate omnes ad ſe allicere. Nullum cordis cuſtodiendi meliorem eſſe modum, quam illius deſideria imminuere.

Ceterum *Memcius* lib. 2 c. 4 §. 10 & ſeqq. deſcribit imperii totius formam, quæ fuit ſub imperiali familia *Cheu*, & perfectisſima a Sinis prædicatur. Quare cum apud nos Sinarum in Rep. conſtituenda & adminiſtranda prudentia omnium fere ore celebretur; illam deſcriptionem excerptis noſtris ſuperaddere viſum eſt. Dignitates in toto imperio erant quinque: 1 Imperator, 2 Dux (*Kum*), 3 Princeps (*Heu*), 4 Comes (*Pe*), 5 Marchio (*Tſu*) & Baro (*Nan*). In quacunque aula dignitatum ſex erant gradus: 1 Imperator in ſua ſede imperiali & Regulus in ſua regia, 2 ſupremorum tribunalium Præſides, 3 primarii Præfecti, 4 liberalium artium alumni ſeu Doctores ex ſupremo, 5 ex medio & 6 ex infimo ordine. Imperialis ſedis tota ditio extendebatur ſtadiis 1000; Ducis ac Principis ditio 100; Comitis 70; Marchionis & Baronis 50. Ex his terris reditus ſibi ad vitam neceſſarios accipiebant. Cujus ditio 50 ſtadiis minor erat, ille per ſe Imperatorem convenire non poterat, ſed vicini Reguli cognominis patrocinio adhærebat. In aula imperiali dignitas Præſidis tribunalium ſupremorum æquipollebat dignitati Regulorum Ducum ac Principum; dignitas Præfectorum ea erat quæ Regulorum

lorum Comitum; Doctorum primi gradus ea quæ Regulorum Marchionum & Baronum: Hinc eædem quoque ipſis aſſignabantur ditiones. Nimirum illi ab aula recedentes has dignitates; hi vero ad aulam vocati illas dignitates nanciſcebantur. In magno Regno, quod 100 ſtadia quadrata complectebatur, ditio Reguli Ducis aut Principis erat 32000 jugerum; Præſidis 3200; Præfecti 800; Doctoris ex primo ordine 400; ex ſecundo ordine 200; ex infimo 100, qualis etiam erat virorum popularium, qui aliquod munus in Magiſtratu gerebant. In Regno mediocri 70 ſtadiorum quadratorum ditio Reguli Comitis erat jugerum 24000, Præſidis 2400, Præfecti 800, Doctoris ex primo ordine 400, ex ſecundo 200, ex tertio 100. In parvo deniq; Regno 50 ſtadiorum quadratorum Reguli Marchionis aut Baronis ditio erat 16000 jugerum, Præſidis 1600, reliquorum ut in regnis ceteris.

CONRADI SAM. SCHURZFLEISCHII Epiſtolæ arcanæ, varii, politici inprimis, hiſtorici, antiquarii & literarii argumenti, cura H. L. SCHURZFLEISCHII. Acceſſerunt quædam orthographiæ Supplementa.

Halæ Magd., apud Jo. Godofr. Rengerum, 1711, 8.
Alph. 1 plag. 20.

QUo majus & clarius eſt inter eruditos nomen Schurzfleiſchianum, tanto minus librum hunc gratiam ab iis initurum eſſe, dubitamus. Editionem ejus acceptam referimus curæ Viri Cl. Henrici Leonardi Schurzfleiſchii, Doctoris Vitemb. publici, & Sereniſſimo Principi Saxo-Vinarienſi a Conſiliis & Bibliotheca, qui ut Fratri celeberrimo in munerum iſtorum adminiſtratione ſucceſſit, ita exemplo ejus bene de re literaria meretur, & cum ſui ingenii monumentis, quorum non ſemel in his Actis honorificam mentionem fecimus, tum fraternis etiam ſcriptis, quæ hucdum inedita ſervat, colligendis & in lucem emittendis, illam ornare pergit. Inter poſteriora alterum hoc Epiſtolarum Volumen (de primo anno 1700 edito & nuper hoc ipſo anno recuſo diximus Suppl. T. III Sect. 10 iterumque T. V Sect. 5) eas complectitur, quæ ab anno Chriſti 1679 usque ad 1689 ſcriptæ ſunt, & cum Latini ſermonis elegantia, qua inprimis B.

Autor excelluit & quaſi facem aliis prætulit, tum varietate & præſtantia argumenti ſe commendant, atque adeo non minorem utilitatem quam voluptatem Lectori pollicentur. Nos unum vel
p. 5. alterum ſaltem exempli cauſa enotabimus. Hieronymum Græcum Daumii Florentiam miſſum eſſe dolet, tanto magis, quod omiſſus ſit in Bibliotheca Patrum & controverſiæ ſuper eo vertantur.
15. D. Muſæum, Theologum Jenenſem, cum in abſolvendo contra Theologum quendam (fortaſſe D. Calovium) opere laboraret, & defenſio fere confecta eſſet, inopinato apoplexia cor-
24. reptum deceſſiſſe, refert. Clementis Epiſtolam veram & germanam eſſe cenſet, etſi id e noſtratibus negent aut in dubium vocent Hulſemannus, Calovius, Danhauerus & alii. Multum
25,31. quoque de controverſia Helleniſtica eo tempore inter eruditos diſceptata affert, & ita de illa judicat, ut facile appareat, negantem illi ſententiam placuiſſe. Gatakerum in eo ludere operamque perdere affirmat, quod in charactere idiotico latibulum quærat, ut eludat argumenta quæ a Poetis Tragicis petuntur, cum tamen hi, non minus ac alii ſcriptores Græci, Græcæ linguæ indolem ſervent. Lexicon linguæ Helleniſticæ, quod Druſius promiſit, neque editum fuiſſe, neque edi potuiſſe oſtendit, niſi lepide id confinxiſſet. Hinc & Hugonem Grotium Helleniſmo
65. applauſiſſe, miratur & improbat. Dum Galli inſidias & molitiones contra imperium Rom. memorat, nunquam tres & raro duos Reges Francorum continua ſucceſſione felices ac præpotentes
204. fuiſſe obſervat. Poſt mortem Meiſneri Theologi Vitembergenſis, pro Spenero ſurrogando Profeſſores quosdam ſententiam dixiſſe, ſed Theologos nullam ejus mentionem feciſſe, & alienati animi ſigna dediſſe, oſtendit. De Actis noſtris eo tempore primum cœptis æquum & honorificum p. 185, 201, 303, 355 fert judicium.
213. De R. Simonis Hiſtoria Critica ſententiam rogatus, Virum hunc nimium ſibi indulgere, veteresque terminos movere, & magis conjecturis, quam certis monumentis nixum ad ſcepticiſmum, in ſacris valde periculoſum neq; a cordato Critico ferendum, viam
326. munire, reſpondet. D. Mayeri in Acad. Vitemb. adventum celebrat, eumque omnes oratoris ſacri partes explentem Chryſoſto-
413. mi Saxonici titulo cohoneſtat. Ill. Magliabechium, propter ſcriptum quoddam Tenzelii, a Schelſtratio in periculum & ſuſpicio-

nem

nem non ſinceræ religionis adductum eſſe dolet. Ex Belgio quædam de Coccejanorum & Voetianorum diſſidiis nunciat: controverſiarum Gronovii cum Fabretto & Iſ. Voſſio meminit: nimiamq; Pufendorfii in refutandis adverſariis acerbitatem notat. A Spanhemio ſe accepiſſe, ſcribit, Salmaſii notas in novum Fœdus intercidiſſe, quod tamen Stephanus le Moyne divino nutu factum putarit, quia multa oracula detorquendo & ſecus interpretando crucem Theologis fixiſſet. Joſephum annotationibus Scaligeri manuſcriptis diſtinctum ſe ex auctione Bibliothecæ Goeſianæ obtinuiſſe, lætatur. Munus Bibliothecarii Cæſarei obtinendi ſpem ſibi factam eſſe, religionem vero, quo minus id capeſſeret, obſtitiſſe, ſignificat. De Codice Joſephi modo laudato, & a Jo. Andrea Boſio, quondam novam Joſephi editionem moliente, pariter ac Nicolao Heinſio, iſtius precibus adducto, per totum fere Belgium fruſtra quæſito, ſingularis extat epiſtola a Clariſſimo harum Epiſtolarum Editore ac hodierno illius cimelii poſſeſſore ad Dan. Neſſelium Auguſtæ Bibliothecæ Vindobonenſis præfectum ſcripta. Ex hac, illum ſuprema Scaligeri voluntate ad Gomarum ea lege perveniſſe, diſcimus, ut in curam Chronici Euſebiani rurſus edendi incumberet. Deinde vero neſcio qua fortuna inter libros Goeſianos relatus, & his publica auctione divenditis, in magno licitantium certamine, B. Conrado Samueli Schurzfleiſchio obvenit. Poſtremo notamus, in titulo promiſſa Supplementa orthographiæ propediem cum tertio Epiſtolarum Schurzfleiſchianarum Volumine in lucem proditura.

516. 524, 531. 552. 520. 529.

APOLOGIA PRO JOHANNE BASILIDE II Magno duce Moſcoviæ tyrannidis vulgo falſoque inſimulato.

Viennæ Auſtriæ, apud Autorem, 1711, 4.
Plag. 10.

INter præcipua tyrannidis atque crudelitatis exempla Joannem Baſilidem Ruſſorum Principem vulgo commemorari, conſtat. Sed hujus vitii ſuſpicione atque infamia eum quanto poteſt ſtudio Anonymus noſter liberare nititur, & ne primus id auſus eſſe videa-

videatur, ad Thuani, Jovii, Schurzfleiſchii, Becmanni, Meiersbergii, aliorumque teſtimonia provocat, qui mitius de illo judicarunt. Totum laborem tribus Capitibus abſolvit. Horum *primo* oſtendit, quam difficile ſit, Principem quendam ac nominatim Baſilidem tyrannidis reum agere. Summa huc redit: duo eſſe tyrannidis genera, alterum *juris*, quo quis principatum injuſte occupat, alterum *exercitii*, quo principatus jure licet acquiſitus injuſte adminiſtratur, ita quidem, ut leges & commoda Reipublicæ evertantur. Prioris tyrannidis nulla veri ſpecie accuſari poſſe Baſilidem, cum imperium paternum hereditatis jure obtinuerit. Quod vero ad poſteriorem attinet, diſtinguendas eſſe gentes, diverſas Rerumpubl. rationes, & ſeveriorum ſuppliciorum cauſas. Ruſſos eſſe populum rudem, agreſtem, immorigerum, ſervituti aſſuetum, qui ſine acrioribus pœnis in officio contineri non poſſit. Pro ratione ſtatus graviora eſſe in una Republ. delicta, quæ in aliis civitatibus ſæpe leviora videantur. Ita Nicotianæ uſum & furtum rerum leviſſimarum legibus inſtitutisque Ruſſorum capitalia eſſe, propterea quod utantur ædibus non ſatis munitis & ad flammam concipiendam maxime idoneis, atque adeo furtorum & incendiorum periculo ita expoſitis, ut ſine tam acribus remediis id evitari non poſſit. Cap. II etiam facta ipſa, quæ in Baſilide tyrannidis accuſantur, in dubium vocat, & pleroſq; ſcriptores, qui de vita & rebus geſtis ejus expoſuerunt, ſuſpectos reddere ſtudet: alios partium ſtudio impeditos fuiſſe, alios falſa aut non ſatis explorate cognita pro veris certisq; tradidiſſe, alios rationem ſtatus non intellexiſſe, alios facta miniſtrorum Principi ipſi perperam tribuiſſe, contendit. Inter partium ſtudio deditos refert inprimis Polonos & Livonos, utpote perpetuis fere bellis a Baſilide vexatos, nominatim Alexandrum Guagninum, caſtri & copiarum Polonicarum, quæ adverſus Moſcos militabant, præfectum, Chriſtophorum Warſevicium, Stephani Regis Pol. legatum, qui in oratione iſti dedicata in reprehendenda Baſilidis hoſtis tyrannide magis oratorem, quam hiſtoricum egerit, Georgium von Hof, qui XIV annis duram captivitatem apud Moſcos ſuſtinuerit, Reinoldum Heidenſteinium, Regis Poloniæ ſecretarium, Paulum Oderbornium, Eccleſiæ Rigenſis Paſtorem, qui

in

in bello Livonico multis incommodis affectus eſt. Ea occaſione etiam reliquorum ſcriptorum, qui res geſtas Baſilidis perſecuti ſunt, hiſtoriam percenſet, & præſtantiſſimos quosque parciſſime de illius crudelitate commemorare, affirmat. Cap. III tandem in cauſas, quamobrem Princeps iſte tam male audiat, inquirit, & has fere præcipuas fuiſſe, exiſtimat: 1 Quod facinoroſos quosdam paulo atrocioribus ſuppliciis affecerit, quæ facile crudelitatis ſpeciem præbuerint. 2 Quod in Clericos Romani cœtus acerbius conſuluerit, quin & ſuorum ſacrorum antiſtites, quos *Popas* vocant, criminis cujusdam, præcipue ſeditionis reos ſevere animadverterit. 3 Quod ſummum & herile imperium non ſolum omni cura rigide tueri, ſed & augere ſtuduerit. Hinc cum Duces Ruſſicos, qui provincias ſibi commiſſas tantum non hereditario jure ad poſteros ſuos olim transmiſerant, alio transferret, odia & conjurationes extitiſſe ſeveriſſimis pœnis extinguendas. 4 Quod continua fere cum finitimis bella geſſerit, in quibus cum milites, præſertim Tartari & Coſaci, multa crudeliter & immoderate feciſſent, ea deinceps Principi ipſi fuiſſe imputata.

THESAURUS NUMISMATUM MODERnorum hujus ſeculi, ſeu Numiſmata Mnemonica & Iconica, figuris æneis expreſſa, Latinaque & Germanica explicatione illuſtrata.

Norimbergæ, apud Jo. Andr. Endterum, 1711, fol. Alph. 1.

THeſauri hujus Numismatici Editores Clariſſimi anno ſeculi noſtri X exeunte fidem publico ſcripto, Norimbergæ Germanice typis expreſſo, fecerant, conſtitutum ſibi eſſe, *Hiſtoriam Seculi XIIX Numiſmaticam* novo Opere exhibere, in quo libello inſtituti ſui rationem expoſituri varia, eademque memoratu digniora Numiſmata Mnemonica & Iconica, tam in noſtra Germania, quam alibi cuſa, una cum explicatione accurata ſeſe communicaturos eſſe, in ſe receperant. Etenim interjecta aliqua mora prodit nunc Tomus I operis hujus Latine & Germanice, in quo, mutato paulum titulo, numi Anni

MDCC res geſtas illuſtrantes diligenter explicantur. Etſi enim annus hic ad ſeculum XIIX non ſpectet, attamen cum & memoria litis de initio ſeculi frequens occurrat in numis, & annus ille rerum geſtarum, quarum pars in ſequentem etiam excurrit, magnitudine inſignis ſit, bene utique fecere operis hujus Autores, quod ab eo initium ceperunt. Primo loco itaque hic exhiben-
Pag. 1. tur Numiſmata Secularia, ea præſertim quæ occaſione certami-
8. nis de anno MDCC, utrum ſeculi XVII complementum, an vero XVIII initium in eo ponendum ſit? a doctis moti, prodi-
10. ere. Hos excipiunt Numi Jubilæi Romani ſolemnia varios-que ritus & ceremonias, eo tempore adhiberi ſolitas, referen-
21. tes. Succedunt alii, inventæ Artis Typographicæ, emenda-
26. torum Faſtorum, inaugurationis Friderici IV Daniæ Regis, ſolu-
32. tæ obſidionis Tœnningenſis, & hanc confeſtim inſecutæ Pacis
39. Travendalenſis, Nativitatis Cæſarei Principis Leopoldi, Leopoldi
43. M. e Joſepho nepotis, præmaturo eheu! fato brevi poſt extincti,
47. Teſtamenti & ſucceſſionis Hiſpanicæ, novos, bello cruento
54. Pace Ryſvicenſi vix ſopito, motus excitaturæ, liberatæ ab obſidi-
58. one Narvæ, ac commemorabilis Suecorum victoriæ a Moſchis
67, 69. reportatæ, electionisque & inaugurationis Clementis XI, qui hodie Romanæ Eccleſiæ rebus præeſt, memoriam inſtaurantes: quorum copioſiori commemoratione jam ſuperſedemus. Non mediocrem vero præcipuorum eventuum, converſionum, rerum geſtarum, aliarumque hiſtoriarum, cognitionem ex eo petere poterunt, qui, a numeroſioribus Commentariis & Annalium ſcriptoribus, aut temporis otiique lucrandi, aut ſumptuum parcendorum cauſa, abhorrentes, breviori & faciliori via ex conquiſitis ac diligenter collectis Numiſmatibus ſingulorum annorum Hiſtoriam cognitam ſibi perſpectamque reddere voluerint. Speciatim vero juventutem, illuſtri loco natam, in peritum atque in Hiſtoricis, Geographicis, Genealogicis, Heraldicis & ſimilibus ſtudiis probe verſatum ducem incidentem, ex hoc Opere majorem in modum inſtrui atque erudiri poſſe, nemo inficiabitur; quod etiam ab Editoribus in Præfatione, qua Theſaurum ſuum auxerunt, extrema monitum fuit atque obſervatum. Quæ quum ita ſint, gratiſſimam omnibus

Numiſma-

Numiſmatum Hiſtoriarumque Cultoribus navabunt operam, ſi in continuando & perficiendo hoc Opere, quod publice teſtati ſunt, operam atque induſtriam ſuam deſiderari haud patiantur. Nunquam enim his mercibus deerunt emptores, propterea quod, præter jam commemorata, ornamentis, quæ vocant, externis omnibus præditæ, figuræque Numorum in æs inciſæ elegantisſime expreſſæ ſint, nec characteres denique & charta nitore ac ſplendore ſuo deſtituantur. Et jam *Numiſmata* quoque *Hiſtorica Anni MDCCI* nuperrime prodiiſſe accepimus, de quibus dicemus alio tempore.

IL NUOVO CONFEDERAMENTO &c.

h. e.

NOVUM FOEDUS SUMMA FIDE EX GRÆco Italice redditum a MATTHÆO BERLANDO DELLA LEGA, D. Theologo, Profeſſore Philoſophiæ & Linguar. Exotic. in Academ. Equeſtri Erlangana, & JAC. PHILIPPO RAVIZZA, Doctore Theologo.

Volumen II.

Chriſtian-Erlangæ, apud Dan. Mich. Schmalz, 1712, 8. Alphab. 2.

REpræſentamus nunc poſteriorem Verſionis Italicæ partem, de cujus priore ſuperiore Anno commentati ſumus. Præfatio ſtrictius exponit, quam diverſa conſilia Interpretes in convertendo ex originalibus linguis Codice Sacro ſecuti ſint, cum alii verba verbis reddenda, alii, iique rectius ſentientes, mentem Scriptoris Sacri, dictione tamen non omnino neglecta, cum cura exprimendam cenſuerint. Hanc ſequitur Narratio hiſtorica *de Structura Papatus*, cujus architectricem ſolam aſtutiam fuiſſe contendunt Cl. Autores, quæ quatuor potiſſimum ſcopos, ad quos collinearet, præfixos ſibi habuerit, nempe ſubjectionem vulgi, amplificationem divitiarum, Pontificis & Cleri dignitatis incrementum, ac denique conſervationem partorum. Primum ſcopum aſſequi hujus conſilii autores voluerunt, Scripturam S. ex oculis lectorum amoventes, & ſolicite caventes, ne illa in linguas vulgares converteretur. Vulgus hoc modo faſcinatum facile ſe abduci ad imagines, ornamenta & variarum cere-

moniarum apparatum paſſum eſt, præcipue cum varia in præjudicium S. Codicis afferri ſolerent, quod ſcilicet non omnia ad ſalutem neceſſaria complectatur, obſcura præterea & ambigua ſit, & quæ ſunt hujus generis criminationes aliæ. Viciſſim judicium de rebus fidei ſoli Papæ relinquendum dicebatur, & cumulum addebat inſignis varietas, qua omnium animos, diverſis ceteroquin ſtudiis ductos, rapere ad ſe & pertrahere poterant. Pompæ veſtigia in Cardinalibus, Antiſtitibus, Templis &c. Stoicismi in Capucinis, otii in Abbatiis, Canonicatibus, Monaſteriis, doctrinæ apud Jeſuitas, ignorantiæ apud alios &c. inveniuntur. Cumulandis divitiis religionis prætextus quærebatur, nominatimque inſervire debebat novus fidei articulus, qui credere jubebat, pro peccatis homines in purgatorio ſolvere pœnas debere, quæ tamen per Miſſas frequenter, dato pretio, celebratas diminui poſſint. Huc invocatio Sanctorum & commenta de miraculis ac reliquiis eorundem ſimiliter referebantur. Exiſtimationem augebant tituli & elogia Papæ, quem vocabant Deum, Sponſum Eccleſiæ, Principem totius Orbis, Epiſcopum Oecumenicum &c. In honoris ſocietatem veniebant ſacrificuli, facta illis poteſtate ipſum Conditorem in Miſſa creandi. Magnificis verbis rem exponit *de Beſſe* lib. 1 c. 3 *de dignitate Sacerdotali: Creatura*, inquit, *obediebat Joſuæ, Creator Sacerdotibus. Illi Sol, his Deus, quotiescunque ſacrata verba proferunt. Sacerdotium & divinitas omnia habent communia, eandem magnificentiam, eandem poteſtatem.* Ut denique facultates his fraudibus partas tueri poſſent, Clerici conjugii uſu interdicebantur, quia verendum erat, ne Epiſcopi Eccleſiæ bona in familias ſuas migrare juberent. De dignitate & exiſtimatione tum Pontificis Rom. tum Cleri in univerſum ſimilibus mediis conſultum erat. Hæc & alia ejusmodi grata brevitate commemorant doctiſſimi Autores, quæ in compendio ſiſtunt illa, de quibus purioris Eccleſiæ Scriptores commentarium non unum in lucem protulerunt. Quod ad ipſam Verſionem attinet, eadem hujus Voluminis, Acta Apoſtolorum, Epiſtolas & Apocalypſin complexi, quæ prioris, ratio eſt, adeoque contextui ipſi variæ notæ & animadverſiones, partim ad reddendam interpretationis rationem, partim ad rerum diffi-

difficiliorum explicationem, partim ad diſſentientium, nominatim Pontificiorum, refutationem pertinentes, ſubjectæ leguntur. Sic ad Actuum c. I v. 18 diverſorum de Judæ morte ſententiæ & vocis ἀπάγχεσθαι notiones enarrantur. Ad Cap. III, 21 notantur Origeniſtæ recentiores, qui ſententiæ ſuæ præſidium eo in loco præter rationem quærunt. Ad Cap. V, 6, voci συστέλλειν notio *ſepeliendi* vindicatur, allegato Caſaubono Miſcell. Theolog. lib. VI c. 18, ubi veremur, ne quid, librarii vel typographi culpa, exciderit, cum Caſaubonus Miſcellanea Theologica non ſcripſerit, ac præterea cetera verba oſtendant, Autorem hujus notæ plures afferre voluiſſe. Ad Cap. IX, 32. Sancti quidam chimærici & manifeſtum fictionis argumentum ſecum ferentes nominantur v. c. S. *Almachius* ex voce *Almanacus*, qua Calendarium indicatur, ortus, *S. Corona* & *S. Zinonides* &c. In nominibus Scriptorum exprimendis nonnunquam a librario vel typographo erratum eſſe deprehendimus, v. c. p. 58, ubi Aut. Bideus de M. J. C. laudatur, qui dicendus erat Antonius Bynæus de morte J. C. Accedit Appendix binarum plagularum, quæ complectitur varias animadverſiones in N. T. ex Cl. Deylingii Obſervationibus Sacris repetitas.

JO. HENRICI FEUSTKINGII S.S. THEOL. Doctoris, ejusdemque Prof. Publ. Conſiſtorii Regio-Elector. Aſſeſſoris, Auguſtiſſimæ Electr. Saxon. Concionatoris Aulici, Seren. Ducis Saxo-Gothani Conſiliarii Eccleſiaſtici, h. t. Academiæ Wittebergenſis Pro-Rectoris, Palinodia Sacra, ſive de retractationibus Theologorum in rebus fidei ſchediasma.

Wittenbergæ, ſumtibus & typis Chriſtiani Gerdeſii, 1711, 4.
Plag. 21.

QUod dudum deſideratum ab eruditis fuit, ut peculiare aliquod de retractationibus Theologorum in rebus fidei ſchediasma extaret, in præſenti erudito tractatu (quem duabus antea Diſſertationibus publicæ eruditorum diſquiſitioni ſubmiſerat) ſumma cum laude Summe Reverendus Autor præſtitit. Cum enim elegantes doctorum de retractationibus Patrum exſtent

meditationes, id unum reſtare videbatur, ut Theologorum quoque palinodiæ ſacræ peculiari ſchediaſmate Lectori exhiberentur. Sub initium hujus ſchediaſmatis in veras tam parcæ noſtra ætate retractationis cauſas inquirit, quarum præcipuas, philavtiam, arrogantiam, malitiam atque inſcitiam recenſet. Poſtea vocis *palinodiæ* ἔτυμον evolvit, imprimisque ſe Theologorum, qui Lutheri ætate & ſubſequentibus ſeculis defenſionem Eccleſiæ ſuſceperunt & ab objectis criminibus eandem perpurgarunt, retractationes conſideraturum pollicetur. Interim vero illorum quoque ὡς ἐν παρόδῳ mentionem injicit, qui metu ſupplicii, aliisque nefandis de cauſis, relicta vera, falſam religionem amplexi ſunt, quales ſunt Hieronymus Pragenſis, Thomas Cranmerus, Andreas Frommius, & Chriſtophorus Pelargus, quin & Patres nonnullos, Auguſtinum, Origenem, Hieronymum Stridonienſem &c. commemorat, ut JCtorum, Medicorum (quos inter doctiſſimus artis ſalutaris in hac Academia Doctor, Johannes Bohnius primum locum obtinet) Criticorum, Philoſophorum, Hiſtoricorum (in quorum numero etiam Celeberrimus Jenenſium Theologus, Joannes Franciſcus Buddeus, & Vir Cl. Burchardus Gotthelf Struvius recenſentur) Pontificiorum denique ac Reformatorum exempla prætereamus. Ad Theologos vero dum propius accedit, varias claſſes conſtituit, eoque primo loco de iis, qui falſam, quam ante profeſſi ſunt, religionem rejecerunt, Urbano Rhegio, Petro Paulo Vergerio, & Jacobo Reihingio, qui a Pontificiis ad Lutheranos tranſierunt, hinc de iis, qui perperam a ſe facta condemnarunt, exemplo Tilemanni Heshuſii, qui, ſe peccaſſe, quod a D. Georgio Majore, Brabeuta, titulum & privilegia Doctoris Theologi acceperit, publice faſſus eſt, commemorat. Deinde de iis agit, qui integros libros vel ſuſpectos, vel ſcandaloſos, vel mala fide conſcriptos, repudiarunt, ut ſunt Bucerus, Æneas Sylvius, Beza, Beverland & Claudius Salmaſius. Chytræum quoq; & Hutterum ex eorum numero, qui, quæ in rebus hiſtoricis contra fidem publicam commiſerant, agnovere, in medium affert. Præterea eos, qui palinodiam in re illicita factam denuo retractarunt, recenſet, quo Hieronymum Pragenſem & Thomam Cranmerum, quorum mentio jam antea

facta

facta eſt, refert. Denique ad eos, qui a ſententiis ſacris & in rebus fidei aſſertis, admiſſis quondam atque defenſis, receſſerunt, ſe recipit, primumque eos, qui doloſe revocarunt, e. g. Euſebium Nicomedienſem, Berengarium Presbyterum, Huldaricum Zwinglium, &c. quorumque retractatio fuit inconſtans, exemplo Samuelis Huberi; impedita, exemplo Eraſmi Glizneri; incerta, exemplo Petri Abælardi; coacta, exemplo Papiſtarum, ſeorſim conſiderat, & tum demum ad enumeranda longo agmine, obſervato temporis, quo vixerunt, ordine, noſtratium Theologorum exempla pergit. Provocat itaque ad ipſum Megalandrum noſtrum B. Lutherum, quem reliqui Theologi de Eccleſia Chriſti optime meriti, Philippus Melanchton, Johannes Æpinus, Johannes Bugenhagius, Andreas Bodenſtein Caroloſtadius, Michael Stieffelius, Johannes Agricola, Andreas Muſculus, Georgius Major, Eraſmus Sarcerius, Johannes Matthæi, Smalcaldienſis, (quem cum Johanne Matthiæ, Epiſcopo in Suecia Stremenſi, qui Syncretiſticas favit opiniones, easque pariter retractavit, non confundendum eſſe obſervat,) Paulus Crellius, Nicolaus Selneccerus, Gelmerus Nemorimontius, Georgius Kargius ſive Parſimonius, Georgius Mylius, Nicolaus Hemmingius, Joachimus Stygius, Tilemannus Heshuſius, Daniel Hoffmannus, Eilhardus Lubinus, Balthaſar Meiſnerus, Juſtus Feurbornius, Johannes Gerhardus, Conradus Dietericus, Detlevus Meierus, Chriſtophorus Raſelius, Jacobus Taubius, Thomas Tantovius, Martinus Statius, Henricus Nicolai, Petrus Muſæus, Johannes Conradus Durrius, Johannes Hulſemannus, Johannes Adamus Scherzerus, Salomon Glaſſius & Auguſtus Pfeifferus longo ordine ſequuntur. Ceterum hiſtoria retractationum per ſingula exempla copioſe & eleganter traditur, & epiſtolæ quoque nonnullæ amœbææ, quæ ad declarandam & uberius explicandam hiſtoriam facere videbantur, inſuper adduntur.

Kurtzer Bericht von Veränderungen des Teutſchen Reichs/ &c.

h. e.

h. e.

DE IMPERII GERMANICI MUTATIONIbus Notitia brevis; Autore BURCHARDO GOTTHELF STRUVIO.

Jenæ, apud Joh. Felicem Bielkium, 1712, 4.
Plag. 8.

Quemadmodum hiſtoria Germanica præcipua prudentiæ politicæ pars eſt, omnisque hiſtoriæ reliquæ præcipuum fundamentum, ita Excellentiſſimus Autor omne ſuum ſtudium diligentiamque eo convertit, ut hanc elegantiſſimam eruditionis partem e tot præclariſſimis rerum Germanicarum monimentis indies magis magisque erueret. Et ejus quidem Syntagma Juris Publici alibi recenſuimus. Sequitur præſens opuſculum, quo in gratiam Auditorum hiſtoriam Germanicam rite pertractare, eandemque cum Juris Publici notitia conjungere docet. Igitur ſecundum quatuor Imperii Germanici mutationes, periodos hiſtoriæ conſtituit quatuor, quarum prima Germaniam liberam, altera eandem ſub Romanis, tertia ſub Francis, ultima ſub Germanis Imperatoribus exponit. Quæ fatales Imperii vaſtiſſimi mutationes uti formæ irregularis, quemadmodum nonnulli loqui amant, fuerunt cauſæ; ita Juris Publ. ſcientiæ tractandæ periodos conſtituit ſeptem, quarum primam ab Ottone M. qui anno 962 electus fuit Imperator, usque ad Henricum IV., alteram usque ad interregni tempora, tertiam ad Carolum IV, quartam ad Maximilianum I, quintam ad Carolum V., ſextam ad pacem Weſtphalicam, ſeptimam denique ad hæc tempora pertexit. Præcipue vero id agit, ut omnia e genuinis fontibus rerumque Germanicarum monimentis depromat; & eadem ratione hiſtoriam Germanicam ſuam evulgandam promittit, quam Orbis literatus avide exſpectat.

ERRATUM.

M. Jan. p. 22 l. 20 dele *Hieronymi.*

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Junii, Anno M DCC XII.

SILESIA NUMISMATICA, oder Einleitung zu dem Schleſiſchen Müntz-Cabinet.

i. e.

INTRODUCTIO AD REM SILESIÆ NUMARIAM, in qua 368 ex parte rariſſima, antiquiſſima & pulcerrima, intra Sileſiam cuſa, numiſmata, æri inciſa accurate repræſentantur, cum ſtudio & cura enarrantur, ac ſimul complures in Hiſtoria Sileſiaca admiſſi errores deteguntur; Autore M. GODOFREDO DEWERDECK, Archi-Diacono & Bibliothecario Templi Petro-Paulini apud Lignicenſes.

Jauravii, impenſis Autoris, 1711, 4.
Alph. 5 figg. æn. plag. 11½.

POſt complurium Virorum eruditorum in Hiſtoria Sileſiæ illuſtranda navatam operam, ſupererat, ut illa ex numiſmatibus Sileſiacis modo confirmaretur, modo emendaretur, modo colluſtraretur. Id vero qui tentaret, nemo hactenus fuerat præter Godofr. Rhonium, cujus de ſtudio Rei numariæ Sileſiacæ Epiſtola, & de numis Epiſcopalibus Johannæis Vratislavienſibus Exercitatio, utraque Vratislaviæ A. 1693, 4 edita, multa de affecto illius de re numaria Sileſiorum opere integro ſperare nos jubebat, niſi præmatura morte abrepto Autore res intra ſpem ſubſtitiſſet. Præclariſſime ergo de Hiſtoria Sileſiorum meritus eſt Plur. Reverendus & Clariſs. *Dewerdeckius*, quod viam nemini antea tritam ingreſſus, eleganti Opere hoc rem numariam Sileſiorum ornaverit atque enarraverit. Fundamenti vero loco ſubſtravit Autor Diſſertationes Viri in Hiſto-

ria hac citra controverſiam principis, B. Martini Hankii, *de Moneta Sileſiorum*, Dramatis Gymnaſtici inſtar, ut Vratislaviæ exhiberi ſolent, ſub forma Dialogorum publice A. MDCCVI d. 22
p. 32 ſqq. Junii exhibitas. Has, inquam, a B. Hankio Autori conceſſas & reviſas, in initio operis collocatas habes, ac deinceps perpetuo veluti commentario enarratas, perſæpe auctas, aliquando & emendatas. Ipſum opus in ſex Libros diſpeſcitur, quorum *Primus* de ſupremorum Sileſiæ Ducum intra hanc provinciam
89 ſqq. cuſis numiſmatibus agit. Eo titulo a Poloniæ Regibus cuſas monetas vel dari poſſe vel re vera dari negatur, eaque occaſione ſuprema poteſtas Ducum Sileſiæ a Polonicorum Hiſtoricorum detorſionibus vindicatur. Inter Bohemiæ Reges, quibus ſe ſpon-
112. te ſua Sileſiæ Duces Seculo XIV certis conditionibus ſubjecere, primus memoratur Ladislaus, in cujus numo aureo Sileſiæ dominium innuitur, quippe in quo inter inſignia poſt faſcias Hungaricas, & leonem Bohemicum, tertio loco ſuccedit aquila Sileſiaca, quarto faſcia Domus Auſtriacæ. Inde inter Regum Bo-
118 ſqq. hemiæ numos recenſetur curioſus Uladislai, obuli magnitudine, numus, quo iſte Rex dextra manu filium Ludovicum recens coronatum geſtans in adverſa parte, in averſa aquila Sileſiaca repræſentatur, quemque A. MDXI, cum Uladislaus una cum filio Ludovico Vratislaviam veniſſet, ut filio homagium præſtaretur, cujus rei circumſtantiæ curioſe hic deſcribuntur, percuſſum eſſe
130 ſq. exiſtimatur. Poſt Ludovicum Ferdinandi I aureus imprimis notandus, A. MDLXIII factus, cujus adverſa imaginem ipſius cum titulo: FERDI. D. G. EL. R. IM. S. A. G. H. BO. averſa pars aquilam imperialem duplicem, cujus pectori impoſitum ſcutum min9 Sileſiacam aquilam monſtrat, cum perigraphe: REX INF. HISP. ARC. AU. D. SILÆ. 1563, raro inſignium Sileſiacorum honore ſi-
135. ſtit. Cui non valde diſſimilis eſt Rudolphi II aureus, niſi quod parma, Sileſiacam aquilam habens, ſuperimpoſita ſit mediis Re-
137. gni Hungariæ & Bohemiæ inſignibus. Ac ne id quoque prætereamus, in aureo numo, cujus adverſa Maximiliani II Imperatoris faciem gerit, aquilam in averſa exhibitam, quæ globum pede tenet, cum perigraphe: DOMINUS PROVIDEBIT, Sileſiacam omnino eſſe, aſſeritur. Inde inter alios habes quatuor nu-

mos

mos Friderici Electoris Palatini, quorum duo coronam exhibent p. 149 ſqq.
quinque manibus ſuſtentatam, quarum una Sileſiam haud dubie repræſentat, cum inſcriptione: *Dante Deo & Ordinum Concordia*, tertius *Ducem Sileſiæ* eum diſerte nominat, quartus cum hoc titulo inſignia Sileſiæ cum aliis repræſentat. Inter Ferdinandi II, III, Leopoldi I & Joſephi I numos, etiam intra Sileſiam cuſos, 165, 166.
raro invenias quicquam præter titulum Ducis Sileſiæ, aliquando ſtatim regiis titulis adjectum, niſi quod in Ferdinandi II crucigero anno 1626 percuſſo aquila Sileſiaca etiam a dextris faſciæ Auſtriacæ, & in Leopoldi dimidio unciali A. 1695 cuſo eadem ſcuto in medio reliquorum inſignium ſuperimpoſita appareat. In univerſum notandum eſt, partim obolos, partim æreos numos rationibus Cameræ Sileſiacæ inſervientes ab antiquo tempore non geſſiſſe niſi initialem literam nominis ejus, qui tum regnabat, Regis, tectam vel corona Bohemica vel Imperiali, addito quandoque anno, averſa vero parte aliquando leonem Bohemicum, ſæpius aquilam Sileſiacam referente, quod numis Uladislai, Ludovici, Ferdinandi I & II Maximiliani II & Rudolphi II probatur. *Libro Secundo*, de Ducum Sileſiæ numis agente, primo 169.
disquiritur de jure monetandi, quo gaviſi ſunt Duces illi Piaſtæi, atque id eos ab avis ſuis ad ſe delatum accepiſſe, neque eo ſe defraudaſſe, cum Bohemiæ ſe adjungerent, demonſtratur. Cumque Epiſcopi Vratislavienſes ob Ducatum Niſſenſem Ducibus Sileſiæ ipſi quoque accenſeantur, illos jus iſtud ex donatione Piaſtæi Henrici, Ducis Sileſiæ, Cracoviæ & Sendomiriæ obtinuiſſe, 172 ſqq.
ejusque donationis diploma, quod integrum hic adducitur, non, ut vulgo credunt, ab Henrico II ſive Pio A. 1240, ſed ab ejus nepote, Henrico IV Probo, A. 1290 datum fuiſſe, fuſe & accurate docetur, & duo numi, qui videntur eſſe Epiſcopales, ſatis antiqui adducuntur. Inter indubitatos Epiſcopales, de quibus Cap. II agitur, primus hactenus inventus eſt Johannis Turſonis numus, in adverſa caput Johannis Baptiſtæ, cum perigraphe: S. BAPTIST. SUCCURRE. in averſa inſignia gentilitia Epiſcopi 189 ſqq.
exhibens cum verbis: JOANNES EPUS VRAT. Huic a Maximiliano I Imperatore data confirmatio juris monetandi, occaſionem dedit verbis: *Munus Cæſaris Maximiliani*, quæ in ſucceſſo-

ceſſorum, *Jacobi a Salza*, *Balthaſaris a Promnitz*, *Caſpari a Logau*, *Martini Gerſtmanni*, *Johannis a Sitſch*, & *Sebaſtiani Roſtock* numis fere ſemper apparent, ab Epiſcopis vero illis, qui ipſa nativitate Principes erant, ſemper ſunt omiſſa. Præter ea vero, quæ hac occaſione de Epiſcopis iſtis memorantur curioſa, cumprimis notari meretur inſolita inſcriptio numi a Caſpa-
p. 209 ſqq. ro a Logau cuſi, qua ſe ipſum ita appellat: CASP. LOGUS EPI. VRA. IM. FER. DEC. h. e. *Epiſcopus Vratislavienſis Imperatoris Ferdinandi Decreto*. Neque prætereunda forte eſt averſa numi, a Mart. Gerſtmanno Epiſcopo Vratislavienſi facti, qua circa cornu
214. copiæ apes duæ exhibentur cum verbis: *Et mel & aculeus*; ejusdemque Epiſcopi amor erga Hiſtoriam Sileſiacam laudatur, quæ ab ipſo juxta ſeriem Epiſcoporum cœpta, ut a Secretario Wenceslao Cromero continuaretur & publicaretur, huic mille vallenſes teſtamenti tabulis legavit. Quibus merito adjungimus ſuc-
217. ceſſoris ejus Andreæ Jerini verba: *Utinam noviſſima providerem*,
223. & tertii ab hoc Epiſcopi, Caroli Archiducis Auſtriæ: *Anima mea*
225 ſqq. *ad te Deus deſiderat*, numis ipſorum impreſſa. De quo Carolo dum agitur, literæ ipſius Niſſæ d. 14 Auguſti A. 1619 ad Archi-Epiſcopum Gneſnenſem datæ, quibus Epiſcopatus Vratislavienſis in iſtius temporis turbis Regi Poloniæ commendatur, & *ea, qua Sedi Metropolitana Gneſnenſi antiquitus a Vratislavienſi tanquam Filia debeatur, connexio* commemoratur, ab Autore adducuntur & excuſantur. Poſt Carolum Ferdinandum, Succiæ & Poloniæ Principem, cujus pleroſque numos condecorant verba: *Omnis poteſtas a Deo eſt*, & ſucceſſores ejus, memorandum eſt cum-
250. primis Friderici Landgravii Haſſiæ, Cardinalis & Episcopi Vratislavienſis, numiſma, in averſa parte pedilavium Chriſti repræſentans, cum verbis: *Exemplum enim dedi vobis, Jo. 13*, quod ſpectat ad imitationem hujus facti quotannis ab Epiſcopo Vratislavienſi
262. ſuſcipi ſolitam. Inter Lignicenſium & Bregenſium Ducum numos, de quibus Cap. III ſermo eſt, haud immerito forte Henrico Barbato vel ejus conjugi Hedwigi tribuitur ille, qui adverſam aquila liliis circumſperſa inſignitam, averſam voce TREBNIZ inſcriptam exhibet, quod monaſterium Hedwigis munificentiæ debetur. Inter alios antiquos, ſed incertæ ætatis, qui ibidem adducuntur, haud prætereundus eſt is, qui Ducis imaginem gladium

trans-

tranſverſum tenentis, cum verbo: *Boleſlaus*, altero latere caput humanum, cum verbis: *SCS. Adalbertus* exhibet, & Boleſlai III eſſe exiſtimatur, cujus filios duos Wenceslaum I & Ludovicum I a Rege Bohemiæ A. 1342 ſimultanea, quam vocant, inveſtitura honoratos, duobus numis bracteatis, quorum uterque duas facies ad ſe invicem converſas cum vexillo, alter vero literas WENC. alter EVICus, exhibent, repræſentari creditur. Non memoraremus hic alium numulum, aquila Sileſiaca cum literis L.D.B. altera vero parte Diva templum manu gerente inſignitum, niſi monendum eſſet de Ludovico II Duce Bregenſi anno 1374 nato, anno 1436 mortuo, cui hic numus tribuitur, multa notatu digna ab Autore congeſta hic eſſe. Certiores vero ſunt, qui ſequuntur, ex quibus primus eſt Friderici I Ducis Lignicenſis, Sanctæ Hedwigis, ut prolixe demonſtrat Autor, in parte averſa imaginem geſtans. Cujus filius Fridericus II uti ad oſtendendum pro veritate Evangelii zelum pleriſque numis ſuis verba hæc inſculpi fecit: *Verbum Domini manet in æternum*, ita & inſignia Ducum Lignicenſium primus integra in illis repræſentavit, quæ Reverendus Autor late explicat, & errores circa illa plerorumque Heraldicorum manifeſte detegit. Qua occaſione & de hujus Friderici A. 1507 in Palæſtinam ſuſcepto itinere, ubi Eques auratus eſt creatus, & de bello ab ipſo Vratislavienſibus A. 1509 illato, ac biennio poſt ſopito, deque illius pro orthodoxia evangelica ſtudio contra Fanaticos, Valentinum Krantwaldum & alios, ex MStis & aliis monumentis multa cum cura enarrantur. Porro cum A. 1546 Regio mandato vetitum eſſet Ducibus Lignicenſibus, ne monetam cuderent amplius, id jus tandem, poſtquam Joachimus Fridericus luculenter demonſtraſſet, ſibi illud legitime deberi, ad Duces rediit. Hujus A. 1602 defuncti memoriæ primum, quod quidem conſtet, in Sileſia cuſis numismatibus eſt parentatum, poſt quem filii duo Joh. Chriſtianus & Georgius Rudolphus ad Annum fere 1622 omnibus monetis ſuos utriusq; imagines & titulos inſculpi curarunt. Tum inter Johannis Chriſtiani numos notandi imprimis ſunt illi, quibus inſcriptum eſt ſymbolum: *Integritas & rectum cuſtodiant me*, de quo Duce inter alia a Reverendo Autore monetur, male illi tribui tritum

p. 265. 268 ſqq. 273 ſqq. 281 ſqq. 294 ſqq. 302. 306. 321 ſqq. 318. 347.

 illud

p.348. illud *Conſilium & Mandatum Ducale de neceſſaria perſecutione mediorum, quibus Dei juſtum judicium, ira & pœna, quam hodie Orbi minatur, rite agnoscatur, & ſi non penitus averruncetur, ſaltim aliquo modo mitigetur.* Nunquam id autoritate Ducis publicatum, ſed a Johanne Theodoro de Tſeſch, Equite Sileſio, Apologia pro Jac. Behmio ſcripta famoſo, ex odio adverſus orthodoxos Miniſtros conſarcinatum, deinde ab Abrahamo de Franckenberg, hujus amico, ut Amſtelodami imprimeretur, curatum fuiſſe contendit. Inter Georgii Rudolphi numos memorabile eſt, cum in numo A. 1621 cuſo ſe appellare Ducem Sileſiæ Lignicenſem, Bregenſem & *Goldbergenſem*, quod tamen novum non eſſe Ducibus Lignicenſibus, erudite ab Autore monſtra-
335 ſqq. tur. Neque forte eſt prætereundus numus major ejusdem, cujus averſa Lignicium ab ipſo novis aggeribus munitum, tanquam
346. obſeſſum ſiſtit, cum verbis, quæ ſymboli loco ipſi erant: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* 1622; nec alter minor, cujus averſa mon-
342 ſqq. ſtrat verba: *Fürſtlich Almos* h.e. *Eleemoſyna Ducalis*, de qua eleemoſyna, quotannis die Soterio Lignicii incredibili pauperum numero confluenti dari adhuc ſolita, multa curioſa hic memorantur. Succeſſere huic filii Johannis Chriſtiani, Georgius, Ludovicus & Chriſtianus, diviſis poſſeſſionibus in Ducatum Lignicenſem, Bregenſem & Wolavienſem, ubi imprimis legi merentur, quæ Cl. Autor ad vindicandam diſtrictui Wolavienſi
362 ſqq. *Ducatus* appellationem ex antiquis monumentis producit. Hi Fratres plerumque conjuncti in numis viſuntur, aliquando cum verbis: *Sufficit mihi Gratia tua Domine*, ſoli utplurimum cum ſymbolis: *Sors mea a Domino: Conſilium Jehovæ ſtabit:*
385. *Conſtanter & ſincere.* Chriſtiano, de cujus circa Superintendentis Reformati apud Lignicenſes conſtitutionem cum Statibus ſuis diſſidio hic etiam agitur, ſuccedentis filii Georgii Guilielmi, præmatura & luctuoſa morte A. 1675 abrepti, tam recens eſt in animis pariter & numis memoria, ut eos, ab Autore licet ſtudioſe collectos, hic tamen memorare vix attineat. Properamus enim ad *Librum tertium*, quo reliquorum Ducum Sileſiæ numi pertractantur. Capite I, ubi de Monſterbergico-Olſnenſibus agit,
408 ſq. ex Polonorum ſive Piaſtæorum, qui Ducatum Monſterbergenſem poſſedere,

poſſedere, Ducum numis unus eſt a Clar. Autore adductus, cujus latus alterum aquilam cum perigraphe: *Juvenum Bol.* (ita Autor legit, & explicat: *Juvenum Bolkonis*,) alterum galeam cum voce *Muenſterberg* gerit. Obſcuriſſimus vero eſt alius, ad Duces Monſterbergicos familiæ Podiebraticæ quidem haud dubie ſpectans, e Gazophylacio Arnſtadienſi hic adductus. Utrumque latus leonem ſiſtit ad dexteram converſum, & pede ſiniſtro ſcutum tenentem, cui Luna falcata & duæ ſtellæ inſculptæ ſunt. Inſcriptio adverſæ eſt: *Groſſus Ducum Munſ.* averſæ: *M. Duciſſa de Sagan.* Hoc nomen & inſigne qui recte explicet, ut inveniatur, vehementer optat Autor. Succedunt deinde certiores, Caroli, mox Joachimi, Henrici, Johannis, & Georgii fratrum, Henrici & Caroli fratrum, numi, plerique inſignibus Monſterbergico-Olsnenſibus, altera vero parte verbis: *Moneta Reichſteinenſis*, & S. Chriſtophori, aurifodinæ Reichſteinenſis Patroni, imagine inſignes. Ubi inter alia, cur Duces iſti utplurimum ita titulum ſuum expreſſerint: *S. R. I. Princeps, Dux Monſterbergenſis, Sileſia-Olsnenſis*, *Comes Glacenſis*, &c. erudite Autor perſequitur. Eundem titulum retinuit poſtremo nominatus inter hos Duces Carolus II, licet jam vendito Ducatu Monſterbergenſi & Comitatu Glacenſi, cujus ad annum usque 1617, quo beate omnibus bonis deſideratiſſimus obiit, numos ſat multos hic habes, imprimis funebres complures, meritæ Ducis iſtius gloriæ teſtes locupletiſſimos. Hujus filiorum par, Henricus Wenceslaus, & Carolus Fridericus, ex Podiebratica Domo poſtremi, primo conjunctim, inde ſeparatim numos cudi fecere, ille addito quandoque ſymbolo: *Sufficit mihi Gratia tua Domine*, hic: *Dominus Protector meus*, difficillimis uterque temporibus. Qui dum enarrantur, additur ab Autore inſignium Monſterbergico-Olsnenſium explicatio prolixa. Caroli Friderici filia Eliſabetha Maria cum beneficio privilegii, a Johanne Rege Bohemiæ A. 1338 dati, quo Olsnenſis Ducatus feudum fœmininum eſſe jubebatur, eum ad Sylvium Nimrodum, Ducem Wurtenbergicum, conjugem ſuum, devolverit, hujus non niſi unus numus, Eliſabethæ Mariæ autem A. 1686 demortuæ duo funebres adducuntur. Filii tres Sylvius Fridericus, Chriſtianus Ulricus & Julius Sigismundus

p. 411 ſqq.

419 ſqq.

439 ſqq.

tot tamque elegantibus numiſmatibus nomen pariter ſuum, familiæque, & nuptiarum ſolennitates conſecravere, ut nobis vix integrum ſit quicquam ex iis decerpere, rectiusque ad ipſum Autorem remittamus harum rerum curioſos. Unum non adducere non poſſumus, Jubilæi Tubingenſis ſolennitati a Sylvio Friderico in ipſa Sileſia ſacratum, cujus imaginem & titulum adverſa pars, averſa Coronam Ducalem e nubibus porrectam, ac ſub ea pulvinari incumbentem caduceum repræſentat, ſubſcriptis verbis: *Olsna Sileſiorum* 1677, perigraphe vero hæc eſt: *Eberhardus Barbatus ex utroque immortalis.* Der hat die Hertzogs-Würde bracht *1495 d. 21 Julii* und Tübingen berühmt gemacht *1477 d. 31 Julii* h. e. ille Ducalem dignitatem in Familiam introduxit, ille Tubingam celebrem reddidit. Chriſtiani Ulrici filiis, Carolo Friderico & Chriſtiano Ulrico, & Julii Sigismundi filio Carolo, hodie ſuperſtitibus, ſacros numos deinde habes, quibus adjuncta eſt vindicatio tituli *Ducatus* diſtrictui Berolſtadienſi dati, & inſignium in hac Familia obtinentium enarratio. Cumque a Ferdinando III Ducatus Monſterbergenſis Auerſpergiis Principibus in feudum conceſſus ſit, unus Joh. Weickhardii numus adducitur, hac inſcriptione gaudens: *Joann. We. D. G. Dux Munſterberg. S. R. J. Princeps ab Auerſperg.* Ratiborenſium Ducum familia A. 1516 exſtincta, Oppolienſium A. 1532, (de quibus Cap. II agitur) ceſſus eſt uterque Ducatus cum Monſterbergenſi a Ferdinando I Iſabellæ viduæ Johannis de Zapolia, ejusdemq; filio A. 1551, qui, quanquam jam dudum violata ſtipulatione, tamen in aureis A. 1565 cuſis inter inſignia Sileſiacam aquilam videtur agnoſcere cum titulo: *Joannes Secundus D. G. electus Rex Ungariæ.* Quomodo & Bethlenus Gabriel, qui poſt Sigismundum Bathori hos Ducatus a Ferdinando II A. 1622 obtinebat, etſi iis A. 1623 jam exutus erat, tamen & titulum & inſignia eorum in numis ſuis conſtanter retinuit. Teſchinenſium Ducum primus, qui reperitur, numus eſt Wenceslai, A. 1560, & alter A. 1574, uterque cum verbis: *Benedictio Domini divites facit*, cuſus. Ubi omnino obſervanda ſunt, quæ de titulo Teſchinenſium Ducum, quo ſe *Duces Majoris Glogoviæ* appellabant, Cl. Autor monet, partem nempe Ducatus imo Civitatis quoque Glogovienſis Caſimirum

[Margin notes: p. 452 ſqq. (beside "re non poſſumus"); 488. (beside "adjuncta eſt vindicatio"); 492. (beside "ducitur, hac inſcriptione"); 501. (beside "ſcere cum titulo"); 508 ſq. (beside "ſuis conſtanter retinuit"); 515 ſqq. (beside "quo ſe Duces Majoris")]

mirum Teſchinenſem a Johanne Rege obtinuiſſe, atque ejus rei memoriam, quanquam ipſo dominio a Ducibus Teſchinenſibus Regi Matthiæ I ceſſo, per hunc titulum ſervatam fuiſſe. Filium p. 525 ſqq. Wenceslai Fridericum Caſimirum Patre adhuc ſuperſtite, A. 1569 numos cudi feciſſe memorabile eſt, de cujus nuptiis cum Catharina, Friderici III Ducis Lignicenſis filia, & Friderici hujus proſcriptione bene multa ex MSCtis adducuntur. Poſtremi Teſchinenſium Ducis Friderici Guilielmi numi non habent quicquam aliud ſingulare, niſi epigraphen averſæ, ſymbolum nempe Ducis: *In Deo meo transgrediar murum*. Hoc A. 1625 mortuo Eliſabetha Lucretia ſoror Ducatum tanquam feudum fœmininum ſibi poſtulabat, cujus & numos habes, inſcriptos altera parte: *Eliſabetha Lucretia, D. G. in Sileſia Teſchinenſis & Maj. Glogoviæ Duciſſa, Principiſſa de Lichtenſtein*, altera: *Moneta nova argentea Teſchinenſis*. 534. Sed abjudicato illi hoc jure, Ferdinandus III Ducatum accepit. Oppavienſium Ducum in omni Sileſiaca hiſtoria intricatiſſimam 537 ſqq. ſeriem Cl. Autor prolixe perſequitur, deinde Caroli & Caroli Euſebii, Principum de Lichtenſtein, quibus is Ducatus ceſſit, numos adducit. E Marchionibus Brandenburgicis, qui Sileſiæ 546. Ducum titulum in numis geſſere, primi fuiſſe videntur Georgius, & hujus ex fratre nepos Albertus, qui conjuncti in numis uncialibus viſuntur, cum epigraphe: *Georgius & Albertus, Marggr. Bran. & Sleſie.* In altera parte perpetuo verba exhibentur: *Si* 552. *Deus pro nobis, quis contra nos?* Cum vero diſſentiant inter ſe Hiſtorici, quo titulo Georgius Marchio a Ludovico Rege acceperit Ducatum Carnovienſem, Cl. Autor eos probat, qui commutatum cum iis quæ a Beatrice, Joh. Hunniadis filia, prima conjuge ſua, ac- 561. ceperat Georgius, prædiis in Hungaria hunc Ducatum fuiſſe tradunt. Aquila Sileſiaca ſive Croſnenſis inter numos Brandenburgicos primum comparet in numis Johannis A. 1548 cuſis, deinde in complurium Electorum, imprimis Friderici Guilielmi M. numiſmatibus frequentiſſime, de quibus ut & reliquorum Marchionum Domus Onoldienſis, qui Carnovienſium Ducum titulo uſi ſunt, numis Cl. Autor agit. Saxonicorum Ducum, quibus ab A. 574. 1472 Saganenſis Ducatus ad A. 1548 usque ſuberat, non dantur numi, qui hujus in Sileſia dominii ullam mentionem faciant.

Ii Idem

p. 577. Idem vero Ducatus A. 1628 Alberto Wallenſteinio donatus, ab hoc plurimis, Sagani etiam percuſſis, numiſmatibus eſt nobilitatus. Ducum Glogovienſium numus vix alius eſt exſtantior, quam qui a Sigismundo, Uladislai Regis Bohemiæ Fratre, deinde Rege
594. Poloniæ, cuſus eſt, cum epigraphe: *Sigismundus Dux Glogoviæ, Kazimiri Regis Poloniæ natus.* Inter Suidnicenſes Duces Bolkoni, Boleslai Calvi filio, A. 1304 mortuo, tribuitur a Cl. Autore numus antiquus ſed elegans, aquilam Sileſiæ, ac in altero latere
598 ſqq. galeam plumis pavonis ornatam cum epigraphe: *Galea Ducis Bolkonis* ſiſtens, de quo Bolkone & aliis ad Sileſiæ Hiſtoriam intimiorem ſpectantibus multa hic curioſe annotantur. *Liber quartus* de Comitum, Dynaſtarum & Urbium Sileſiæ numis agens, primo Comitatum Glacenſem, variis ab omni memoria Dominis obnoxium, exhibet, qui poſtquam a Podiebraticis A
616. 1500 venditus eſſet, inde A. 1537 Johanni Baroni a Bernſtein in
618. Helffenſtein ceſſit, cujus numi habentur: quo privilegio etiam Erneſtus Comes Palatinus Rheni ab A. 1549 uſus, tum vero ipſe Comitatus Regum Bohemiæ perpetuo dominio redditus eſt. Frequentior eſt in numis memoria Dynaſtiæ Reichenſteinenſis inſigni aurifodina nobilitatæ, cujus nomen pleroſque Ducum Monſterbergenſium numos gerere ſupra notavimus, qui cum il-
624. lam A. 1581 Wilhelmo a Roſenberg in Crumman, Gubernatori Domus Roſenbergicæ, vendiderint, viſuntur ab eo tempore hujus Wilhelmi & Petri Woki a Roſenberg Reichſteinenſes numi,
631. quod nomen & frequens eſt in Johannis Chriſtiani & Georgii Rudolphi Ducum Lignicenſium & Bregenſium numis, quorum
636. Parens Dynaſtiam hanc a Roſenbergiis acquiſiverat. Wartenbergicæ quoque Dynaſtiæ, quod vix ſperabatur, monumentum in numo invenit Reverendus Autor, quem repræſentat, a Georgio Braunio Libero Dynaſta Wartenbergico A. 1589, haud dubie peculiari Rudolphi II, cujus literam initialem averſa pars habet, gratia cuſum. Civitatem Sileſiæ vix ullam eſſe alicujus momenti, quæ non monetandi jure gaviſa fuerit, monſtrat Cl. Autor, & adducuntur quidem numi Civitatis Leobergenſis, tum Suidnicenſis,
645 ſqq. cujus exſtant & antiqui obuli minores, & groſſi; & recentiores numi majores, qui dum recenſentur, de nominis Suidnicii origine,

gine, de inſignibus civitatis, de turbis & tumultibus a civitate iſta ob monetæ mutationem præcipue A. 1514 motis, ac de variis hujus juris monetandi in illa urbe periodis ſingularia multa monentur. Lignicenſis civitatis numi ſequuntur, de qua ſperare jubemur adhuc publicationem Memorabilium Lignicenſium a D. Georgio Thebeſio jam dudum accuratiſſime ſcriptorum, hactenus in MSCto ſervatorum, ſed a Cl. Autore plus una vice hic allegatorum. Dum in inſignium Civitatis hujus, a Ladislao Rege Bohemiæ auctorum, enarratione verſatur Autor, contentionem ſimul perſequitur, quæ poſt mortem Ludovici II Ducis Lignicenſis, & Eliſabethæ Conjugis ejus, de ſucceſſione interceſſit inter Fridericum III Imperatorem, Ladislai Bohemiæ Regis tutorem, feudum tanquam vacuefactum pupillo ſuo vindicantem, & Johannem ac Henricum Duces Lubenſes, Ludovici II ex fratre abnepotes, a civitate Lignicenſi feudi hæreditarii prætextu armata vi homagium exigentes; inque difficillima iſta re Lignicenſium conſilia & facta deſcribit, laudat & ab atris adſperſionibus prolixe vindicat. p. 676 ſqq. Inde numi civitatum Goldbergenſis, Lubenſis, Olavienſis, Wolavienſis, Monſterbergæ, Strigoviæ, Glogoviæ, Niſſæ, 697 ſqq. (de cujus donatione, qua Epiſcopatui Vratislavienſi acceſſit Jaroslai voluntate, hic multa obſervantur,) Carnoviæque ſuccedunt. 724 ſqq. Integer *Liber quintus* abſolvitur numis civitatis Vratislavienſis enarrandis. Ea civitas juris cudendæ monetæ, jam A. 1334 a Duce ſuo Henrico V obtenti, a Carolo IV A. 1360 & 1362 confirmationem adepta, ab eo inde tempore obulos diverſa & figura & ſculptura fieri fecit, quorum aliquot Cl. Autor repræſentat. 732 ſqq. Id jus a Matthia I luculenter confirmatum, qui, quanquam A. 1470 ipſe regiam officinam monetariam Vratislaviæ conderet, diſertis tamen verbis cavit, ne illa officinæ monetariæ Civitatis quicquam obeſſet, inde a Ludovico A. 1523 omni libertate largiſſime donatum eſt. 739 ſq. Unde frequentes ſunt groſſi Vratislavienſes *Matthiani* dicti, Patrono Urbis Johanne, & inſignibus Matthiæ I inſculptis gaudentes. Quanquam alii numi aurei Vratislavienſes, ſub Uladislao, Ludovico & Ferdinando I percuſſi, loco Johannis Baptiſtæ Wenceslaum Ducem Bohemiæ Patronum præ ſe ferant. Præter vero hos aureos primi unciales Vratislaviæ 756 ſqq.

cuſi ſunt A. 1540, leonem Bohemicum cum verbis: *Ecce vicit Leo de Tribu Juda*, in altera facie inſignia Urbis cum inſcriptione: *Moneta argentea Vratislavienſis*, præ ſe ferentes. Reliquorum Regum Bohemiæ omnium, Maximiliani II, Rudolphi II, Matthiæ II, Friderici Palatini, Ferdinandi II & III ac Leopoldi memoriam numis a civitate Vratislavienſi cuſis conſervatam habes, de quibus vix quicquam monere attinet, niſi quod a Rudolphi II temporibus hodieque hoc titulo, a Carolo V ipſi conceſſo, in nu-
p. 766 ſqq. mis uſa fuerit hæc civitas: *Moneta Senatus Populique Vratislavienſis*, a quo Carolo V data & aucta inſignia Vratislaviæ cum cura ab Autore declarantur. Inter memoriales numos ab eadem civitate cuſos eminent, major A. 1629 periculis iſtius temporis ad-
783. umbrandis factus cum epigraphe: *Concordia res parvæ creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur*, & in altero latere: *Niſi Dominus*
785. *cuſtodierit Civitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam*, alius A. 1633 in memoriam feralis peſtilentiæ, quæ anno iſto in urbe hac necaverat tredecies mille trecentos, percuſſus, nec non alii apertæ iſtic Bibliothecæ publicæ, renovatæ atque munitæ portæ, celebrati nuper A. MDCCX ob Senatoriam dignitatem, a Præſide civitatis Haunoldo per L annos adminiſtratam, ſolennis Feſti, de quo Suppl. T. V Sect. 4 p. 180 ſq. diximus, aliarumque rerum memoriales. Quibus adjunguntur præmia Gymnaſtica argentea quotannis inter ſelectos Juvenes a Senatu diſtribui ſolita, & ſculptura & emblemate inſignia. *Sextus Liber* numos Principum
810 ſqq. & Statuum Sileſiæ univerſæ nomine cuſos perſequitur, inter quos antiquiſſimi ſunt Denarii S. Petri, qui habentur argentei, altera facie S. Petrum cum nimbo & clave, altera aquilam Sileſiacam præ ſe ferentes. Cumque A. 1511 Principes & Status Sileſiæ inter ſe convenerint, ut communi nomine per ſexennium cuderent obolos, & peculiares ſingulorum officinæ monetariæ quieſcerent, id
816 ſqq. pactum etiam una cum obolo tali ab Autore exhibetur. Enimvero magis notari merentur numi ex argento puro a Sileſiæ Ordinibus A. 1621 inter ferales belli Bohemici flammas cuſi, quadrati,
822 ſqq. (*Klippen* vulgo vocant,) e quibus unciales ſex thalerorum, ſemiunciales trium, quadrantis unciæ pondus habentes ſesqui thaleri pretium ferebant, inſcriptum ipſi numo, quippe qui cum

Sileſiaca

Sileſiaca aquila verba hæc monſtrabat: *Moneta argentea Sileſiæ ſex Thalerorum.* Pari modo & eodem A. 1621, poſtquam ad Ferdinandum II rediiſſet Sileſia, ab Ordinibus moneta aurea cum inſcriptione: *Moneta aurea Sileſiæ XXV Joachimicorum*, & mox A. 1622 aurei & argentei numi, altero latere Ferdinandi II faciem titulumque, altero aquilam Sileſiacam cum verbis: *Moneta nova aurea Sileſiæ*, monſtrantes cuſi ſunt. Sed magis etiam memorandi ſunt & aurei & argentei Ordinum Evangelicorum numi, Vratislaviæ, quod litera W addita docet, cuſi. Ex his aureorum alii adverſa nomen *Jehova*, radiis veluti nubila diſſipans, exhibent, cum perigraphe: *Salus & victoria noſtra 1634*, averſa aquilam Sileſiacam cum verbis: *Moneta aurea Principum & Statuum Evangelicorum*, alii ſimili averſæ adverſam jungunt inſcriptam: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Argentei, aquilam in adverſa ferentes, inſignia Ducum Olsnenſium & Lignicenſium cum iisdem inſcriptionibus in averſa ſiſtunt. Qui numi quandoquidem accuratiſſime repræſentant aquilam, quæ eſt inſigne Sileſiæ, inde Cl. Autor, quod toto libro perſæpe monuerat, iterato monſtrat, aquilam hanc non eſſe coronatam, neque lunam falcatam, ut vulgo creditur, ſed faſciam albam in pectore gerere utrobique non in cruces, ut ajunt, ſed in lilia deſinentem, in cujus faſciæ medio punctum & puncto ſuperimpoſita crux totum inſigne abſolvunt. Additur operi ſub finem Appendix, qua, quæ antea deſiderabantur, ſupplentur, quædam etiam emendantur, ſubjuncto Indice duplici copioſo & locuplete. Eam vero Appendicem cum ipſe augere polliceatur Cl. Autor, vel aliis, qui otio majori abundent, ſubſidia lubenter ſuppeditare, nos quidem Viro plurimum Reverendo vitam valetudinemque, quam Hiſtoriæ Sileſiacæ & Orbi erudito merito ominamur non futuram infructuoſam, apprecamur.

p. 827 ſqq.

830 ſqq.

832, 833.

DE LITERIS INVENTIS LIBRI SEX, AD Illuſtriſſimum Principem THOMAM HERBERTUM Pembrockiæ Comitem; Autore GULIELMO NICOLS, A. M.

Londini, apud Henr. Clementem, 1711, 8.

Alph. 1 pl. 3.

ILluſtriſſimo Principi *Thomæ Herberto* Pembrockiæ Comiti, veteris amicitiæ cauſa, hos de inventis literis Libros, ætate florente conſcriptos, Cl. Autorem dedicaſſe, tria, quibus Dedicatio abſolvitur, diſticha indicant:

Carmina quæ quondam ſcripſi florentibus annis,
Optime amicorum, jam Tibi mitto ſenex:
Nam dolor immenſus ſubitæ mihi cauſa ſenectæ
Extitit, & canos attulit ante diem.
Accipe, & hæc animo, quo Tu mea cuncta legebas,
Dum jucunda ætas eſſet utrique, lege.

Ipſi quidem de literis inventis (quam materiam a nemine ante ſe carmine traditam Autor contendit) libri Elegiaco carmine terſo & quantum materiæ ſalebroſæ in quibusdam locis conditio patitur, ſatis concinno conſcripti ſunt. Singulorum librorum argumenta verſibus Hexametris Autor complexus fuit: quæ hic repetenda & diſtinctius paulo explicanda duximus. Primi igitur Libri hæc ſumma traditur:

Primus ſcribendi liber incunabula pandit,
Et quos Autores hanc artem habuiſſe vetuſtas
Crediderit: multa huc ſpectantia promere tentat,
Quæ ſint utilia & non injucunda juventæ.

Scilicet cum obſcura admodum & dubia Doctorum de literarum inventarum autore ſententia ſit, aliis Moſi, Mercurio aliis, vel Cadmo, vel Abrahamo inventionis earum gloriam tribuentibus, hæc accuratius paulo inquiſita tradere primo Libro Noſter ſatagit. Et initio quidem miratur, qui factum ſit, ut utiliſſimi inventi, quo viginti quatuor vel paucioribus etiam ſignis innumeræ voces formantur, omniumq; gentium ſocietas & commercia ſuſtentantur, autor literis a nemine commendatus fuerit, artisque, quæ alios ab oblivione vindicat, repertor ſine honore jaceat, cum arvorum cultum, Cererisq; & Bacchi munera, quibus inventoribus debeamus, ſummi Poetæ tradiderint, quibus tamen utilius ipſaq; loquela præſtantius literarum inventum habendum ſit, literaque vocis imago archetypum ſuum vincat, & nullius adeo humani inventi neceſſitas, utilitas gloriaque cum literarum uſu comparanda ſit; unde & factum credit, quod tot gentes ac nationes hujus ſibi inventi

venti gloriam tribuerint. Exinde Autor neque *Mercurium*, neque ullum Moſe recentiorem, neque *Phœnices*, neque *Chaldæos*, neq; ipſum quidem *Moſen* literarum inventorem exiſtimandum tradit, cum Moſes ignobiliora etiam inventa referens, & Judæa gens gloriæ non omnino contemtrix nullam plane hujus rei mentionem injiciant, Moſeque antiquior Jobus ea verba cap. XIX, 23, 24 habeat, quæ literarum ſcribendique uſum certo præſupponant: ex quo *inſtauratorem* potius *literarum Moſen* quam *inventorem* reputandam perhibet. Porro neque *Enochi*, ſi quædam omnino ſcripta ab eo fuerint, ut Auguſtinus e citata epiſt. Judæ v. 14 Prophetia ejus credit, prima omnium ſcripta fuiſſe docet, quanquam & hoc autore, ſeptimo ſcil. ab Adamo viro, ſi inventæ eſſent literæ, cana ſatis ipſorum vetuſtas eſſet. Neque *Aſſyrios*, *Tyrios*, *Syros* vel *Sidonios*, quod Plinius credit, literas inveniſſe aſſerit, quarum potius æternum uſum, *Divinum*que ac *ipſius* ſimul *humani generis Autorem* credere fas ſit. Quia autem varii varias gentes Viri primi literas docuerint, factum putat, ut Ebræis *Moſes*, *Carmenta* Latinis, *Abramus* Syris, Ægyptiis *Iſis*, *Phœnix* & *Cadmus* Pelasgis atque *Ulphula* Gothis literas humano generi pene coævas inveniſſe perhibeantur. Paulo poſt Moſis tempora *Phœnices* artem ſcribendi habuiſſe e ſaxis, juxta Herculeas columnas repertis vocibusque juxta Procop. de rebus Vandal. lib. IV *ἡμεῖς ἐσμεν, οἱ φυγόντες ἀπὸ προσώπου Ἰησοῦ τοῦ λῃστοῦ υἱοῦ Ναύη* inſcriptis, declarare nititur. Ex eo autem falſum eſſe colligit, quod Joſephus prodat, Græcos ſcil. ante Homerum literis non uſos fuiſſe, cum ipſe Homerus Il. ζ. v. 168, 169 *σήματα λυγρὰ ἐν πίνακι πτυκτῷ γραφθέντα* dixerit.

Poſt hæc *non ſimul cuncta elementa inventa eſſe* prodit, ſed Hebræos primo tantum habuiſſe *decem*, ab א ad י, Grajos & Latinos *ſedecim*, quibus poſt apud Græcos *δασέα καὶ τὰ διπλᾶ*, & tandem *Palamedis aves* ſive *τὰ μακρὰ στοιχεῖα*, apud Latinos *tria* etiam *a Claudio Cæſare* elementa addita fuerint. His quædam *de diverſis literarum formis*, *Ebræis*, *Babylonicis*, *Samaritanis*, *Phœnicibus*, *Grajis*, *Romanis* quibus plurimæ gentes utantur, ſubjungit, votumque addit, ut in ſolatium & levamen Babylonicæ confuſionis *gentes omnes iisdem figuris ejusmodi uterentur, quæ*

rerum

rerum ipſarum vivida ſigna forent, nominaque rebus referrent, qualia primum parentem cunctis indidiſſe credit, & de quibus *Jo. Wilkius* Epiſcopus Ceſtrienſis doctiſſimum librum ſub titulo *de charactere reali* ſcripſerit. Ita enim fore, ut valens ingenio non longo tempore linguas omnes diſcere poſſit. *Prærogativam* deinceps *literarum* ſcripturæque *præ loquela* pluribus exſequitur, cum fidi magis oculi quam aures ſint, literæque verba non tantum videri, ſed æri inciſæ palpari etiam poſſe faciant, ita ut non oculis modo ſed digitis etiam legi vel a cæco literarum ductus palpante queat; cujus rei quod exemplum ſatis prodigioſum viderit, hiſce exprimit:

Vidi oculis captum, qui, ductus literularum
  Palpando, ſcripti ſignificata daret:
Et qui ſentiret ductis per membra figuris,
  In cute quæ leviter ſcripta fuere ſua.
Vidi qui ſurdus fuerat (mutusque proinde
  Ex quo forte miſer tempore natus erat)
Qui ſibi quæſitis, quæ in ſcriptis facta fuere,
  Reſponſa in ſcriptis redderet apta ſatis,
Pingeret & voces quas non audierat unquam,
  Ut quis facundum crederet eſſe virum.

Exin alios literarum uſus juventuti utiles refert, quales ſunt quot *numerandis rebus* inſerviant literæ, Latinis barbaris Arabum ſignis uti nolentibus, ſæpeque & *vocem & numerum* notent, unde quæ majoris numeri nomina eſſent, v. g. ſi HeCtoreM conferas PatroCLo, AChILLeM HeCtorI, auſpicatiora credebantur. Huc refert *hieroglyphicum* literarum *ſignificatum*, qualis in litera Pythagorica Y occurrit, de quo epigramma Virgilio vulgo adſcriptum

  Litera Pythagoræ diſcrimine &c.

legendum. *Anagrammatum luſus* his quoque accedet, qualia Euſtathius in Iliad. plura commemorat, & Junonem aerem ex Anagrammatiſmo probat ὅτι ἥρα ὁ ἀὴρ, δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ἀναγραμματισμοῦ. Porro literis *numos*, *ſervos*, *pecudes*, *Regum vexilla*, *marmora* ſignandi morem adjungit. Nec Mæcenatis inventum διὰ σημείων, id eſt, *notis cifris* ſive furtivis literis ſcribendi,

di, hacque ratione volitante manu dictantis vocem æquandi & interdum ſuperandi atque adeo univerſam Iliada una nuce concludendi prætermittit, hæcque ſigna a Criticorum notis, qualia *ſigma inverſum, obelus, dipleque* fuerunt, accurate diſtinguit. *Ordinem* poſthæc *ſcribendi*, quo *Orientales a dextra*, ut *nos a læva* incipiebant; *Graji* vertendo & flectendo ſe *more boum* arantium, dum

Non attollebant dextram, ſed meta prioris
 Principium verſus poſterioris erat,

βουστροφηδὸν, quo more Solonis leges ſcriptæ ab Euphorione apud Didymum Suidamque perhibentur, efficiebant; *Indi* autem *a ſummo ad imum* calamum ducebant. *Cognationem, poteſtatem, ordinem* literarum & plura alia Grammaticis explicanda relinquit, aliisve qui hoc labore a ſe primo ſuſcepto excitati pluribus exequi hoc argumentum voluerint. Ipſe *materiam, cui imprimere literas* ſoliti veteres fuerint, paucis attingit. Antiquiſſima igitur monumenta *ſaxis* rigidisque *rupibus* inſculpta tradit. Alios *plumbo, ferro, argento, marmori* ac *rudi æri*, *cælo* literas infixiſſe perhibet: in *palmarum foliis*, *malvis arborumque libris*, raro quidem, ob materiæ bibacitatem in utraque facie, nonnunquam tamen etiam in tergo (unde opiſtographi libri) ſcripſiſſe commemorat: nonnulla etiam de *palimpſeſti*, *carbaſi albæ*, *linteorum*, *tabellarum eburnearum*, *buxearum*, *fagearum*, *cupreſſinarum*, omniumque *pugillarium*, quæ cera tectæ & in quibus literæ ſtylo formatæ reformatæque fuerint, quin & de *pellicularum glabrarum*, quas a Pergamo *Pergamenas* dicebant, uſu adfert: de *librorum*, qui a convolutis membranis *volumina* dicebantur, vario *ornatu*, cum *areolis columnisque* diſtinguerentur, *auro gemmisque* tegerentur, *ſuccoque purpureo* decoris gratia tincta, *cedro* contra cariem linirentur; de *papyri Ægyptiacæ*, chartæque inde confectæ natura, præſtantia, *calamorumque* ad literas in ea formandas uſu, de ſcriptura cultro in fagi cortice, in gemmis & vitro adamante, in marmore, pulvere, aqua, in flore Hyacinthi, in cute defuncti, in diphthera &c. facta; de *materia, qua adpingendas literas* utebantur, *ſepiæ* ſanguine, *minio, purpura, cinnabari, ſinopide, atramento, auro argentoque* cœruleis figuris intermixtis,

draconis cruore, mero, carbone, de *literis* denique *in fluido aere* aut in *tabula nuda*, aut *ſuper articulis digitorum* & *oculorum motu* quaſi expreſſis, aliisque huc pertinentibus elegantia quædam & jucunda congerit, omniaque doctis notis diffuſam antiquitatis cognitionem ſpirantibus illuſtrat.

Hunc quidem *Libri primi* guſtum dare voluimus; cui quinque reliquos ex aſſe reſpondere novimus: quare, ne excerpti amplitudo nauſeam creet, contenta iſtorum ipſius Autoris verbis exhibemus:*

Hinc artis recitat miracula multa *Secundus*,
Quæ fragiles hominum pervadunt ſecula voces,
Stant artes, viget ingenium, ſapientiaque omnis
Ævi manſuris retinetur picta tabellis.
Tertius inventi ſuperantis cuncta reperta,
Ingenio humano paulo majora recenſet
Munera, & hoc uno monſtrat Legesque manere
(Vincula communis vitæ) famamque virorum.
Quartus jura canit digito conſcripta Tonantis,
Et data temporibus cunctis relegenda futuris
Mentibus humanis, portantia verba ſalutem:
Inde ſacræ laudes Scripturæ dicere tentat
Et contra Romam meritos defendit honores.
Commemorat libros cudendi commoda *Quintus*,
Et ſtudia hac una docet arte renata per orbem,
Conſecratque virorum æternæ nomina famæ,
Qui inſtaurare bonas artes ſacrasque Camœnas.
Ultimus inde Scholas geſtit celebrare Britannas,
Datque viri docti formam laudesque recenſet.

Ceterum ſummam Elegiæ in verborum compoſitione concinnitatem, ſuisque adſtrictiſſimam legibus accurationem in hoc quidem ſcripto nemo requiſiverit: cum rei ac hiſtoriæ a numeris Elegiæ paulo alienioris neceſſitas Poeticæ libertatem expreſſionis & compoſitionis non raro inhibeat. Sæpe igitur *pendentem* per plura diſticha, pro diffuſa materiæ amplitudine, *ſenſum* diductum videas: ſæpius *cæſuræ* vincula non neglecta magis quam ſtudio rejecta, *parentheſes* crebras longiusculasque inſertas, *hiſtoricoque*

ſtylo

ſtylo ac filo argumentum hiſtoricum pertextum deprehendas. Ubique tamen nitida dictionis puritas & elegantia, digreſſiones eruditæ ac amœnæ, & meditationes utiliſſimæ cupidi Lectoris animum ſalubribus deliciis paſcent, & non minus Poetæ utile dulci miſcentis, quam hiſtorici literarii utilia ac neceſſaria ſuavi ſtylo recenſentis officia expleta oſtendent. Abſoluto operi notisque currente prelo ſcriptis doctiſſimus Autor additamenta non pauca ad locorum quorundam explicationem pertinentia, optimorumque Autorum ex erudita antiquitate Κειμηλίοις referta, doctaque varietate lectu jucundiſſima, adjecit, hisque etiam triplicem indicem, *primum* quidem Chronologicum juxta temporum ſeriem Autorum veterum in hoc opere vel notis laudatorum ex Euſebii Chronico aliisque probatis monumentis autorum tempora proſecutis adornatum ſuccinctisque notulis literariis illuſtratum; *ſecundum* Autorum alphabeticum; *tertium* rerum ac verborum ſatis copioſum, & in calce *ſyllabum Erratorum* cum emendatione addita ſubjunxit.

PARAPHRASES ODARUM VIGINTI QUAtuor e Q. Horatii Flacci Libro primo; Autore P. ALOYSIO HARDEVUYST, Soc. Jeſ.

Antwerpiæ, apud Henricum Thieullier, 1711, 8.
Plag. 9.

QUod Maſenius lib. 2 Palæſtræ eruditionis Poeticæ cap. XXVI de varia & optima bonos Autores imitandi ratione, tanquam utiliſſimum Poeticæ facundiæ medium commendavit, ut ſtudioſi hujus artis pulcherrima veterum Poetarum loca vel ex Heroico verſu in Elegiacum carmen paucis mutatis transferant, vel ſi robuſtiores ſint, ex Lyrico traducant in Heroicum, vel ex his condant interdum Lyrica; quo artificii genere ipſi aureæ ætatis Autores, Virgilius in Eclogis Theocritum, in Georgicis Heſiodum, in Æneide Homerum, Fulvio Urſino & Germano Valente Gvellio obſervantibus, imitando; Horatius Statium, Claudianus Virgilium, ut Alexander Roſſæus in Virgilio triumphante docet, exprimendo, ſcripta ſua illuſtrarunt; cujus exercitii plura luculentiſſima exempla Bartholomæus Ricciuș lib. II de imitatione

 p. 42 ſqq.

p. 42 ſeqq. & Bernardinus Parthenius de imitatione Poetica libro primo p. 18 ſeqq. congeſſerunt; Lubinus autem & Jacobus Wallius in Paraphraſibus Horatianis præſtantiſſima ſpecimina ediderunt; illud eos æmulatus recenti ſtudio nec infelici ſucceſſu in Paraphraſibus XXIV Odarum Horatii idem præſtitit *Hardevuyſtius*, Societatis Jeſu Pater clariſſimus, dum rem Horatii alieno pede numeris animiſque Virgilii refert, & viginti quatuor ex Odis XXXIIX Libri primi, quas oculis ingenuis legi, manibus teri innocuis pudor patitur & verecundia, ad ſeveriorem revocatas Muſam graviori incedere cothurno jubet. Quo quidem in genere ſatis illum feliciter progreſſum ipſe Paraphraſium conſpectus docet. Regnant in hac imitatione potiſſimum χωρισμὸς & πρόσληψις, ut elegantiſſime Wallii exemplo docet Morhofius Polyhiſt. lib. II c. XVI n. 14 & 21, noſque hic etiam e ſingulis Odis declarare poſſemus, niſi vel ipſe libelli conſpectus hoc argueret. Cum enim ita e regione ſibi invicem collocatæ ſint Odæ Horatii & Paraphraſes Hardevuyſti, ut, quæ eundem ſenſum exhibent, adcurate ſibi invicem, reliqua charta vacua relicta, opponantur, ex ipſarum linearum interjecto ſpatio & comparatione, quouſque ſententiæ Horatianæ ſenſus pendeat, quaque ratione vel diducatur vel contrahatur, apparet: vel uno id exemplo e Paraphraſi Odæ ſecundæ oculis objiciamus:

Sive mutata juvenem figura	Sive (quod o potius) tu paucis nuncius almæ
Ales in terris imitaris alma	O Majæ, & magni ſanguis Jovis æthere ab alto
Filius Majæ, patiens vocari	Huc ades, & tacitus per terram Cæſaris ultro
Cæſaris ultor.	Ingrederis vindex Deus, ultoremque vocari
	Te pateris; Te namque ferunt, & credere fas eſt,
	Obſcuro in terris nos inter numine magni
	Indutum juvenis ſimulata incedere forma,
	Et veſtem corpuſque illius & ora gerentem.
Serus in cælum redeas, diuque	Sic o ſic magnos hic jam obliviſcere divos,
Lætus interſis populo Quirini,	Miſta Deo, Divumque idem certiſſima proles,
	Noſter eris noſtramque diu bonus aſpice gentem,
	Romanoſque Tuos, & non niſi ſera reverti
	Poſt fata ad ſuperos, vetereſque reviſere ſedes
	Hinc propera, longos hic præſens divus in annos

Confeſſu

Conſeſſu in medio Patrum dare jura volentes
Per populos dignare, atque hic Tua condere ſecla.
Neve Te noſtris vitiis iniquum — Quodve vetent Superi, vitiis ne gentis iniquum
Ocyor aura — Ante diem ex oculis hinc Te ferat ocyor aura
Tollat: hic magnos potius triumphos, — Exoſum terras cognataque ad aſtra migrantem.
Hic potius Pater inſcribi Princepsque vocari
Hic ames dici Pater atque Princeps; — Urbis ama; magnosque Tuis curare triumphos
Auſpiciis, partosque novis cumulare memento.
Vade age, quo dudum res & reſponſa Deorum
Et fortuna vocat Tua Te: fer ad ultima tecum
Neu ſinas Medos equitare inultos — Bactra metum; Te ſigna vocant, quæ plurima Parthi
Poſtibus oſtentant etiam nunc fixa ſuperbis,
Te duce, Cæſar: — Infandum! Parthi debent ſoli hæc Tibi ſigna
Totque Tuis unus vacat hic, dux magne, trophæis
Virtutique locus: genus intractabile Medos
Pronos ſterne ſolo, ne Te duce Cæſar inulti
Poſthac imperii vicinos arcibus agros
Aut quatere, aut equites curſu inſultare ſuperbo
Romanove ſolo, aut extremis finibus auſint.
Hoc caput, hæc ſeries, hæc rerum ſumma tuarum
Hac Te, hac indigetem reducem ſuper alta repoſcant.

Virgilii autem ſpiritus ac phraſis ſententiæ Horatianæ commodiſſime exprimendæ adhibita illius Poetæ ſtudioſis ubique ultro occurret, prorſus ut non ſine inſigni emolumento ſcholaſticæ juventuti propoſitum iri credamus.

TRACTATUS DE EO, QUOD JUSTUM eſt circa excurſiones maritimas*, vom Recht der Caperey, *in quo expeditio bellica excurſorum maritimorum, eorumque ſtatus & jura & quæ his annexa ſunt, expenduntur, ac ex Conſtitutionibus gentium mari dominantium proponuntur; Autore SAMUELE FRIDERICO* Willenberg/ *D. & Prof.

Gedani, typis Jo. Zach. Stollii, 1711, 4.

Pl. 13.

OCto capitibus abſolvitur Tractatus hic pereruditus de Jure Excurſionum maritimarum, h. e. quibus exorto bello inter maritimos populos, præter integras claſſes, privatis civibus ac ſingulis ſubditis facultas datur, armatas naves educendi in hoſtem & ab eo prædam agendi. Ad ejus qualitatem diſtinctius explicandam, *capite primo* Autor agit de *ſcelerata Piratica ejusqve vindi-*
p.1. *cta.* Fuiſſe ſcilicet ſemper homines demonſtrat, qui in atrociſ-
2. ſimis ſceleribus gloriam quæſiverint, ut in latrociniis primum &
3. prædis barbaræ gentes, mox etiam in piratica, h. e. deprædatione
4. navium (id quod variis exemplis demonſtratur) donec ea vox
5. in malo ſenſu uſurpari cœpta & Prædones marini *Piratæ* dicti,
6. Gallis *Corſaires*, Germanis See- oder Meer-Räuber. Unde docetur, Hobbeſium peſſime Piraticam defendere *lib. de cive, cap.5* §.2 ex falſo juris naturæ fundamento, bello omnium contra omnes, cum potius ex hac ratione, quod nemo lædendus ſit, piratica, tanquam grave aliquod & nefarium crimen, ſit damnan-
7. da: nec obſtare, licet ab integris cœtibus committatur, cum tales, qui ſceleris cauſa coeunt, pro civitate haberi non poſſint, adeo-
10. que nec jure belli gaudeant, ſed merito gravibus pœnis plectan-
12. tur, & quidem non tantum ipſi, verum & eorum receptatores: &
13. recte ad inveſtigandos piratas exploratorias naves, Auslager-
8. Schiffe/mitti: nihilominus incidenter populis Algerienſium,
9. Tunetanorum, Tripolitanorum & Zaleenſium, licet ex præda marina viventium, nomen civitatis aſſeritur, eo quod iſtis populis leges ſint ac judicia, ex quibus exteris pariter ac ſuis jus reddant, ad minimum ſecundum pacta cum illis inita: quæ ſc. ad obtinen-
15. da civitatis jura ſufficiant. Hinc *capite ſecundo* tranſitus para-
16. tur ad ipſas *excurſiones maritimas*, quæ, ſicut pugna navalis tam integris claſſibus quam ſingulis navibus expeditur, ita vel armatis
17. navibus ex claſſe vel a ſingulis privatis fiunt. Origo harum repetitur a Teuta Illyriorum Regina, quam primam ſubditis ſuis facultatem pervagandi Italicum mare permiſiſſe, ex Polybio do-
18. cetur. Expoſita deinde vocis Germanicæ Caperey/ quæ idem
19. eſt ac excurſio maritima, etymologia, ipſius definitio traditur, quod ſit incurſus in hoſtium aut his neceſſaria advehentium naves, publico Marte permiſſus illis, qui ſuo ſumtu navem excurſo-

ciam

riam belli apparatu inſtruunt, ea lege, ut hoſti incommodent, & pro impenſis ſuis prædam ab eo factam ſibi acquirant. Præſup- p. 20.
poſito igitur, hanc militiæ voluntariæ ſpeciem ſub eo fieri, qui
bellum gerere poteſt, idque ex juſta cauſa gerit, (quo loco neceſ- 21.
ſitas denuntiationis belli urgetur,) deducitur, excurſiones mari-
timas etiam a ſubditis factas omnino juſtas eſſe: neminem au-
tem facultatem hoc modo in hoſtes excurrendi, quæ pars belli 23.
maritimi eſt, concedere poſſe, niſi qui ad ejusmodi bellum ge-
rendum Jus claſſis mari immittendæ ſeu Admiralitatis & por- 28.
tuum habet, e contra nullam excurſionem juſtam eſſe ſine ſuperi-
oris mandato: quo loco præcipua capita iſtiusmodi mandati 29.
narrantur & variis rationibus juſtitia excurſionum maritimarum 30 ſq.
adverſus objectiones evincitur. *Caput tertium* agit de *jure Ex-* 34.
curſorum quoad ſtatum civitatis ſuæ, ubi dupliciter conſiderantur
vel ut cives in genere, vel ut milites. Priori modo conſidera-
tos dubium non eſt omni jure gaudere, quod aliis civibus com-
petit, idque eo magis, quia plus curæ civitatis, quam alii cives
habent: ad militiam relati vel Exercitores ſunt, qui facultatem 35.
ad excurrendum impetrant & ſumtibus ſuis navem inſtruunt,
vel agentes, Capitanei & Officiales, quibus ab exercitoribus na-
vis cura commiſſa, ut eam actu exerceant & in hoſtem dirigant: 36.
ex qua relatione exercitoria obligatio naſcitur, qua exercitores
navium illis tenentur, qui a miniſtris læſi ſunt, & hi viciſſim exer-
citoribus ſuis obligati ſunt de omni damno illicite illato reſarci-
endo. Exercitores illi jus quidem habent excurrendi ſeu actum
primum, ſed exercitium illius ſeu actus ſecundus eſt penes reli-
quos: hinc quoad illos quidem ſufficit, ſi fide erga Rempublicam 37.
noti ſint, & ſumtibus valeant ad inſtruendam navim, hi vero et-
iam militiæ navalis gnari & ad eam tractandam idonei eſſe de-
bent. Ex iſta ſtatus civilis conſideratione fluit, prohiberi poſſe ſub- 38.
ditos apud extraneum excurſionem profiteri volentes, ne ſc. pro-
pria civitas ſuo milite denudetur, idque eatenus, ſive contra extra- 39.
neum, ſive contra patriam, ſive contra amicum ſuſcipiant expedi-
tionem. Sed ut milites conſiderati non modo jus armorum & 40.
militum uſum ex voluntate Principis habent, certo tamen modo
reſtrictum, verum & jurisdictionem in navi ſua & jus naves ſub- 41.
ditorum

p. 42. ditorum ſui Principis ad angarias præſtandas, ſuis tamen ſumti-
43. bus,cogendi,& quæ ſunt his ſimilia. Succedit *caput 4 de officio ex-
*curſorum maritimorum & erga eos reciproca amicorum obligatio-
ne:* ubi fundamenti loco ſupponitur, in neminem alium, quam
in hoſtium naves aut amicorum, quæ hoſtibus ſerviunt, excurſi-
onem fieri debere: quæ vero navis hoſtium ſit, ex velis ſeu a plau-
44. ſtris cognoſci: quo loco, quid in caſu adhibitorum velorum ali-
enorum juris ſit, oſtenditur: optime vero cognoſci naves per ita
45. dictam Certificationem ſive epiſtolas commeatus & paſſus mari-
timi, quarum ab excurſoribus perluſtrandarum gratia ex uſu
hodierno paululum ſiſtendæ naves: unde ſi appareat, hoſtium in
iis bona eſſe, ſive publica ſive privata, reſpectu ad alterum hoſtem
velut dominio vacua jacere & victori occupanti jure belli cedere.
46. Rationes etiam expenduntur, ex quibus ſubditis commercia
47. cum hoſte vel interdicantur vel permittantur: inde deducitur,
res amicorum, licet in nave hoſtili reperiantur, non cadere in
48. commiſſum, neque perſonas amicorum in nave hoſtili pro hoſti-
49. bus habendas eſſe, modo nihil pro iis fecerint: ſed aliter obti-
nere, ſi perſonæ vel res hoſtium amica navi deprehendantur, quo
caſu quidem navis amici ſalva ſervanda, perſonæ vero & bona ho-
ſtium direptioni ſubjicienda, quia quidem ad hæc, non ad illam
50. bellum jus excurſoribus facit: ceterum omnes eos amicos vide-
ri, qui nobiscum pacifice vivunt, etiamſi erga alterum belligeran-
51 ſq. tem prolixiori ſint affectu, in ſpecie vero Neutrales, qui armo-
rum ſocietatem deprecantur & ſe quietos inter illos continent,
quos alias ſitus loci vel belligerantium poſtulata ad ſocietatem
& pericula bellorum provocant. Atque hac occaſione Autor
ad Neutralitatis conſiderationem deductus, celebrem illam quæ-
57 ſq. ſtionem: An hoſtes nobis fiant amici an neutrales, ſi hoſti noſtro
60. merces advehant? adductis in utramque ſententiam rationibus
ita decidit, quod, ſi pacis ſit commercium & cum utroque belli-
gerantium æqualiter geratur, non fiant hoſtes, bene tamen ſi
commercium belli ſit, ut ipſe vocat, quo ſcilicet pacatus hoſti no-
ſtro ſeſe adjungit, animo eum ſublevandi, ut contra nos validior
63. exiſtat, noſtraque defenſio contra eum difficilior reddatur. Deni-
que circa officium excurſorum maritimorum & illa quæſtio mo-
vetur,

vetur: an parere teneantur mandato, ut ſe ſuamque navem perdant, ne veniant in hoſtis poteſtatem? ad quam tamen ex principiis moralibus negative reſpondetur. *Capite quinto* agitur de p. 67.
præmiis & beneficiis excurſorum maritimorum, qualia ſunt immunitas ab oneribus realibus, præſtatio ſumtuum pro cura, ſi vulnerati ſint ab hoſte & participatio de præda: quo loco quæſtio ven- 68.
tilatur: cujus in bello præda ſit? & adductis variis ſententiis in eam demum concluditur, ad ſolum Principem, qui bellum gerit, 70.
prædam pertinere, & ſi quæ militibus & excurſoribus maritimis obveniat, eam non niſi ex beneficio & ſuperiorum voluntate illis accedere: modum vero prædæ capiendæ non ita facile definiri 72.
poſſe, diverſis tamen in locis diverſas partes illius maritimis ex- 73.
curſoribus tribui: ceterum ipſam prædæ in bello juſto acquiſiti- 76.
onem ad juſtum quæſtum pertinere & ſalva conſcientia poſſideri, cum juſtæ cauſæ juſtus etiam ſit effectus. Præter hæc ad præ- 77.
mia excurſorum referuntur privilegia militum de Jure Romano competentia, quæ ipſis etiam tribuenda non tantum quoad actus inter vivos, ut immunitas a præſcriptione bonorum ſuorum, privilegium *l. 8 C de R.V.* beneficium competentiæ, caſtrenſe peculium, &c. ſed etiam quoad actus ultimæ voluntatis: honor au- 78.
tem ſalutationis per velorum depreſſionem non absque ratione his excurſorum navibus denegatur. Sed quoniam de reliquis 79.
excurſionum præmiis judicium ferri non poteſt, niſi ſit, qui de officio earum & an ad præſcriptam legem excurſio peracta, cognoſcat; hinc convenienter *capite ſexto* de *Excurſorum iſtorum judicio* agitur: quod merito ſibi ſumit, qui facultatem ad incurſus faciendos dedit, qualis eſt ſupremus maris dominus, aut is cui navalis jurisdictio delegata, utpote Collegium Admiralitatis aut judex alius portui vicinus, in quo Admiralitas non invenitur.
Quantum ad ipſam cognitionem, eam ſummariter faciendam 80.
eſſe docetur, ſalva tamen ad ſuperiorem Appellatione, quæ deinde iterum ſummariter tractanda: judicem informandum ex 81.
Certificatione & literis magiſtratus ejus loci, ex quo navis eſt: inquirendum etiam ab eo, an captæ res omnes adſint, quæ prius 85.
nec effringendæ nec celandæ, ſub pœna amiſſionis lucri, &c. denique, ſi ſententia adverſus excurſores lata ſit, non modo eos ipſos, 82.

p. 83. ſeu Capitaneos, ſed & navium exercitores ad damni dati refuſio-
84. nem obligari. Penes iſtud judicium quoque eſſe, ut repreſſalias
adverſus alterius Reipublicæ naves decernat, ut partes navium
87. pro præda declaratarum, his quibus debentur, aſſignet, ut pace
facta excurſorias naves ſuorum revocet & quæ ſunt his ſimilia.
89. *Capite ſeptimo præſidia contra excurſiones maritimas* licita expen-
duntur, quorum primum eſt propria & unicuique a natura con-
90. ceſſa defenſio, ad quam ſinguli in navi exiſtentes adeo obligantur,
ut, qui eam intermittit, reus fiat damni, quod exinde toti navi con-
91. tigit: in comitatu etiam navis præſidiariæ vel Admiralitatis pri-
vatæ eum in finem inſtructæ, præſidium eſt adverſus Excurſores:
93. qua occaſione nonnulla inſeruntur de conditione Excurſorum,
quali apud hoſtem conſiderari debeant: & quidem merito pro
talibus habentur, qui jure belli agunt, h. e. pro publicis ho-
ſtibus, ita ut adverſus eos omnino ſecundum jura hoſtium pro-
97. cedi poſſit. *Caput ultimum* hujus tractatus agit de *Indemnitate
præſtanda læſis per excurſionem maritimam*: ubi præſupponitur,
damnum ab excurſione maritima proveniens caſuale eſſe & hinc
98. nautæ non imputari, neque conductori aut commodatario: quod
ſi nauta in culpa fuerit, docetur, eum a domino mercium recte
99. conveniri: de aſſecuratione quoque aliqua adduntur, quomodo
per eam periculum mercium declinetur, & an in dubio aſſecura-
100. tor periculum excurſorum ſuſcepiſſe credendus ſit: denique
disquiritur, qua ratione contributio inſtituenda ob ſolutam re-
102. demtionem in omnium conſervationem? item, an naulum adhuc
debeatur pro perſonis & bonis ex amica nave direptis? Quæ
omnia ex genuinis fontibus conſtitutionum gentium mari do-
minantium deducuntur & exemplis ex hiſtoria recentiori petitis
continuo illuſtrantur.

THE PRINCIPLES OF DEISM.

h. e.

PRINCIPIA DEISMI CANDIDE EXPOSITA & in luce collocata, duobus Dialogis inter Scepticum & Deiſtam inſtitutis.

Londini,

Londini, apud Jo. Morphew, 1711, 8.
Plag. 8.

CUm Anglia jam pridem in eo fuerit, ut in placita hominum de Deo cultusque religioſi ratione abjecte vel ſiniſtre ſentientium diligenter inquireret, & cavenda aliis in apricum proferret, præſentis libelli Scriptor idem inſtitutum non temere, nec idoneis præſidiis deſtitutus aggreſſus eſt. Abſolvitur ille binis Dialogis, quorum prior *Revelationem Chriſtianam*, poſterior *Religionem Naturalem* accuratius conſiderat. Hujus colloquii initium facit Scepticus, conquerendo de ſuo dubitandi de omnibus atque adeo de Dei exiſtentia ſtudio, quam Deiſta extra omnem controverſiam apud ſe poſitam eſſe affirmat, ac de cultu ejus ita judicat, ut exiſtimet, Deum pro clementia & miſericor- p. 10.
dia ſua, qua feratur in homines, non alium ab his cultum requirere, quam qui illorum *natura* & indoli reſpondeat. Hanc religionis notionem cum Scepticus falſam eſſe evincat ex eo, quod Scriptura S. multa præcipiat, quæ cum naturali hominis propenſione conciliari non poſſint, Deiſta Scripturam ſe pro verbo divino non 11.
habere profitetur. Propterea Scepticus oſtendere conatur, fa- 14.
cilius aliquem adduci poſſe, ut credat, Scripturam eſſe divinam & Chriſtianorum religionem in univerſum veram, quam dari Deum. Hoc conſilio monet, ſenſibus inprimis habendam eſſe fidem, hos vero tempore Servatoris noſtri tot miracula in ejus rebus geſtis deprehendiſſe, ut de divina doctrinæ ejus origine dubitare non potuerint. Illa itaque ab aliis obſervata in Scriptura S. referri, nec probabile fieri, ea tot teſtibus præſentibus acta, eo tempore perſuaderi tot hominibus potuiſſe, ſi aliter geſta fuerint. Deiſta regerit, omnem hanc perſuaſionem educationi acceptam 20.
eſſe ferendam, cujus vires non facile eludere homines poſſint. Scepticus viciſſim monet, ad eam ſolam hic provocari non poſſe, cum alioquin nec Judæi, nec Romani, nec Athenienſes, qui itidem alia religionis principia hauſerant, Chriſtianorum ſacra am- 22.
plecti potuiſſent, quod tamen factum eſſe nemo inficiari auſit. Propterea Deiſta, priori argumento omiſſo, *ſtudium novitatis* perſua- 23.
ſionis illius cauſam fuiſſe cenſet, quod quidem ita repellit Scepticus, ut neget *novitatis* ſtudium ſolum efficere id poſſe in ejus-

modi doctrina, quæ per ſe hominibus placere non poſſit ob præ-
p. 24. ceptiones humanis affectibus prorſus contrarias. Et præter ratio-
nem provocat Deiſta ad ſingularem genium hominum ea ætate
viventium, a peculiari cœli influxu & diſpoſitione, aut cauſa qua-
25. dam univerſali, aut anima mundi excitatum. Fieri enim non
poteſt, quod recte monet Scepticus, ut omnium hominum ſen-
ſus in rebus eorum cognitioni oblatis ita decipiantur, ut ea cre-
dant ſe videre, quæ non vident. Neque tanta eſt imaginationis
03. vis in ejusmodi argumentis, ut illud efficere queat. Producen-
di igitur ſaltem erant ex veteri memoria teſtes ejusmodi, qui con-
firment rem omnem & hiſtoriam Evangelicam fraudibus & com-
31. mentis abſolvi. Neque dici poteſt, ſcripta ejusmodi hominum,
qui hoc detexerint, periiſſe omnia, cum non dubium ſit, fuiſſe
ſemper aliquos doctrinæ Chriſtianæ adverſarios, qui ſaltem
fragmenta aliquot ejusmodi Scriptorum ab injuria temporis aut
diſſentientium vindicare anniterentur. Imo, quod plus valet,
exſtant omnino in Origenis libris contra Celſum & aliis ejusmodi
monimentis quædam paganorum adverſus Chriſti doctrinam
exceptiones, ſed nemo eorum auſus eſt unquam negare ea vere
contigiſſe, quæ commentarii Evangeliſtarum ad poſteritatem
34. transmiſerunt. Cum itaque Chriſtiani ipſi Paganorum argu-
menta candide retulerint, hujus tamen, quo veritas rerum geſta-
rum in dubium vocetur, non meminerint, conſequitur, ipſos pa-
ganos de ea re dubitationem non ſuſcepiſſe. Si quid itaque ul-
terius contra Revelationis veritatem urgeri debeat, neceſſe eſt, ut
manifeſtis argumentis oſtendatur, fieri non potuiſſe ea ullo mo-
do, quæ facta dicuntur. Inprimis oſtendi par eſt, noſtra ætate fi-
eri poſſe, ut duodecim Viri, inferioris ſortis, novam quandam
doctrinam, in ſe falſam, & per fraudem inventam, perſuadeant
aliis. Jeſuitæ, quod objicit Deiſta, huic negotio apti non creduntur, niſi fuerit evictum, illos ſimili ſimplicitate, ſimili ſucceſſu, ſimilibus miraculis, ſimili etiam ſorte, quæ calamitates maximas & infame mortis genus ſecum fert, uti in re conficta ita poſſe, ut non deſint innumeri alii, qui in easdem calamitates pertrahi ſe patiantur. Hæc & alia ita urgentur & premuntur a Sceptico, ut Deiſta tandem fateatur, ſe non poſſe præſtare, hac ætate unquam

eandem

eandem Scenam repræſentari poſſe. Hinc in ſummam conferuntur omnia argumenta, quibus alias oppugnari ſolet Scripturæ veritas, non alio eventu, quam ut illa magis per exceptionum vanitatem confirmetur. Ex his proxime conſequitur, Deiſtas veritatem religionis Chriſtianæ negantes cauſa cadere, ubi ad argumenta fuerit perventum, & unicum eorum præſidium in phraſibus illuſoriis & exceptiunculis quibusdam generalibus, quod præjudiciis, educatione, conſuetudine, &c. omnis religio conſtet, repoſitum eſſe. Dialogus II exponit Principia religionis Natu- p. 65.
ralis, quæ duobus capitibus ex Deiſtæ mente conſtant, *naturam nempe ſequendam*, & *neminem lædendum eſſe*. Ex his alia con- 67.
ſequuntur, quæ cum illis nexu naturali ſunt conjuncta. Prior regula obſcurior videtur Sceptico, inprimis ideo, quod natura hominem ſæpe in diverſas partes rapiat, ut non facile conſtet, quid potiſſimum amplectendum, quid fugiendum videatur. Speciatim ex illa regula definiri id petit, num adulterium licitum ſit ex eo, quod naturalis propenſio ad uxoris alienæ amorem alliciat.
Reſpondet Deiſta adulterium per regulam ſecundam prohibitum 70.
eſſe, quæ injuriam alteri inferendam abominetur: ſcortationem vero omnino legibus Naturalibus non prohiberi. Scepticus viciſ- 74.
ſim monet, majorem in ſcortatione injuriam quam in ipſo adulterio obſervari, cum femina, qua quis ad libidinem abuſus ſit, honore excidat, & ſpe privetur, fore, ut marito unquam potiatur, atque adeo aliis vitæ humanæ commodis, quæ cum his proxime conjuncta ſunt, ſpolietur. Accedit, quod Parentes puellæ & cognati non parvo dolore ſimul affici ſolent, & in ſocietatem factæ injuriæ pertrahuntur. Relinquitur itaque, hoc modo regulam illam priorem, quæ naturam ſequi jubet, limitibus variis circumſcribi, & obſcuram adeo eſſe, ut non ſine oppoſiti formidine eam ſequi poſſimus. De poſteriori idem oſtendit variis exemplis in medium allatis, quæ evincunt, Deiſtarum religionem & doctrinam moralem non ſtabilem & fixam eſſe, ſed talem, quæ pro diverſa rerum, temporum, circumſtantiarum & 98.
indolis conditione ſemper ab ipſis mutetur. Sequitur itaque, vel nullam eſſe Deiſtarum religionem, vel alias leges easque claras & ſtabiles, quales Chriſtiana doctrina præſcribit, pro norma vitæ agnoſci debere.

AN ADDRESS TO THE JEWS.

i. e.

JOHANNIS XERES AD JUDÆOS ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ, *qua continentur rationes, quæ eum ad deſerendum Judaiſmum & amplectendum Chriſtianiſmum adduxere.*

Londini, impenſis Ant. Barker, 1711, 8.

Plag. $8\frac{1}{2}$.

Autorem producimus Judæum, apud ſuos olim dictum *Jonah Ben Jacob Xeres*, natum parentibus Hebræis *Saphia*, quæ eſt urbs Africæ in ea parte, quæ Barbaria hodie dicitur. Is cum in lingua Hebræa, Chaldaica & Arabica fuiſſet probe cura parentum inſtructus, eo, quemadmodum ipſe teſtatur, fine, ut aliquando Rabbi titulo & munere cohoneſtaretur, ſedulamque adeo operam in ſtudio Talmudico poſuiſſet, in eo ſtudio difficultatibus nonnullis animum ſuum ſenſim obrui percepit. Cum itaque in patria occaſio ipſi fuiſſet noſcendi Chriſtianos, cum Pontificios Hiſpanos, tum Proteſtantes Anglos, inceſſit eum cupido penitius eorum doctrinam addiſcendi, habito imprimis ad ea dubia, quibus angebatur, reſpectu. Bis igitur in Hiſpania, ter in Luſitania ubi fuiſſet, viſa tamen ipſi eſt tribunalis inquiſitionis, quod iſtic floret, crudelitas talis eſſe qualis ab omni religione abhorreret, parumque illic quidem fuit, quod dubiis ipſius ſuccurreret. Donec in Angliam advecto, amicorumque conſiliis, qui eum in patria antea cognoverant, & quorum teſtimonium Tractatui huic eſt adjectum, adjuto datum eſt frui conſuetudine Viri celeberrimi *D. Petri Allixii*, cujus poſt Dei benedictionem curis ut debetur converſio *Xeris* baptizati A. 1709, compatris munere fungente Archi-Epiſcopo Eboracenſi, cui & inſcriptum eſt hoc opuſculum, ita haud dubie plurima quoque in hoc libello obvia ipſius inſtitutioni accepta ſunt referenda. Nempe *Xeres* ſecutus B. Apoſtoli Pauli exemplum, ut poſſet quosdam e fratribus ſuis lucrifacere, ad Judæos προσφώνησιν hanc ſcribere non dubitavit, rationem redditurus & methodi, qua Allixius in ipſo convertendo uſus ſit, & argumentorum, quæ rem ipſi perſuaſere.

ſere. Itaque primo tyrannidem Rabbinorum detegit, qui conſci-
entiis intolerabili imperio dominentur, ejusque dominii graviſſi-
mum myſterium, *legem oralem*, abſurditatis convincit. Ubi inter p. 14.
alia monet, Talmud non ante Seculum IX in Hiſpania innotuiſſe,
eoque tempore a maxima parte Judæorum prorſus fuiſſe reje-
ctum usque ad Alphonſi Regis Caſtellæ tempeſtatem, Sec. XII,
cujus Medicus, Judæus natione, ſecta Talmudiſta, perſuaſerit Re-
gi, ut Judæorum ipſi tum ſubditorum, ſeditionis vero ac mortis
reorum vitæ parceretur, modo illi Talmudem agnoſcerent &
amplecterentur, quod quidem illi, ut vitæ diſcrimine ſe liberarent,
facere non dubitarunt. His ita deductis, tria potiſſimum in conſue- 15, 16.
tudine D. Allixii laudat, primum, quod ſemper adfuerit tertius
nonnemo, qui rem omnem poſtea ab ovo repetierit, & in memo-
riam revocaverit, alterum, quod non niſi locis Scripturæ ex pa-
rallelismo illuſtratis fuerit uſus, tertium, quod *Xeri* omnium li-
brorum Judaicorum uſum conceſſerit ad petenda inde, ſi qua ul-
lo modo fortia pro Judaismo inveniret argumenta. Id præter-
ea magnopere commendat, quod perſuaſo de neceſſitate legendi
Novi Teſtamenti, Hebraicam ejus verſionem ſuppeditaverit
Allixius, cujus lectio ut fratribus Judæis perſuaderi poſſit, optat,
& non contemnendis argumentis allaborat. Ad doctrinam vero
inde de Meſſia progreditur, abſurdasque Rabbinorum de eo fa-
bulas perſtringit, eum vero venire jam dudum debuiſſe, eaque
exacte tempeſtate, qua Jeſus venit, demonſtrat bene multis
Prophetarum locis. Memorabimus hic cumprimis explicatio- 31, 32 ſqq.
nem vaticinii, quod eſt Michæ V, 1 ſqq. Ibi nativitatem
Meſſiæ Bethlehemiticam prædici, inquit, agnoſcitis ipſi, ſed na-
tum eum jam eſſe eo tempore, quo Solyma fuit deſtructa, jamque
latere, donec ab Elia ungatur, fabulamini. At non minus di-
ſerte, ait, tempus iſtius nativitatis, quam locus in hoc vaticinio
deſcribitur. Etenim v. 2 (ubi verba Hebræa: לכן יתנם,
vertit: *nihilominus*, ſive, *antequam hæc eveniant*, *tradet eos*,)
captivitatem Babylonicam & ex ea reditum, Duce Zerubabele, v.
3, inde altam pacem v. 4, & poſt hanc afflictiones ab *Aſſure*, h. e.
Antiocho Epiphane Rege Syriæ, & ſucceſſoribus ipſis illatas, conſti-
tutos vero contra hunc שבעה רעים, h. e. ſeptem duces bellicos,
Macca-

Maccabæos nempe ſeptem, & שמנה נסיכי אדם, h. e. *octo Reges* ex familia *Haſamonæorum*, qui Maccabæis ſucceſſere, luculenter prædici exiſtimat, eis vero omnibus ita peractis, ſub nono Rege, qui primus erat ex familia Idumæa, Herode, natum eſſe Chriſtum
p. 34 ſqq. oſtendit. Producitur deinde Prophetia Danielis c. XI, cujus v. 24 ita exponit *Xeres: Septuaginta hebdomades*, (nempe dierum, i. e. ſupra annum cum quarta parte,) *determinatæ ſunt*, (i. e. deficiunt, vel implendæ adhuc ſunt,) *ſuper populum tuum & civitatem tuam ſanctam, donec transgreſſio expietur, & peccatum aboleatur, & juſtitia antiqua reducatur, & Viſio & Propheta obſignetur, & Sanctuarium inungatur*, (h. e. donec reſtitutio ex captivitate Babylonica eveniat.) Tum v. 25 ſqq. ita vertit & explicat: *Præterea ſcito atque intelligito, quod ab exitu mandati de reſtauratione Solymorum* (anno ſecundo Darii Nothi,) *ad Meſſiam Principem* futuræ ſint *Hebdomades* (annorum) *ſeptem*, (h. e. 49 anni donec civitas integra erit reſtaurata,) & (ab eodem anno Darii Nothi,) *Hebdomades* (annorum) *ſexaginta duæ* (h. e. anni 434 usque ad Chriſtum.) *Et* (durante hoc tempore) *reædificabitur platea & vicus, & quidem temporibus anguſtiæ. Et poſt ſexaginta duas hebdomadas exſcindetur Meſſias & non pro ſe ipſo* (h.e. inquit, paulo poſt 434 hos annos, totidem fere annis poſt nativitatem ſuam, quot ante deſtructionem Hieroſolymorum, quæ eſt *hebdomas una determinata per Chriſti adventum*, ut innuere videtur p. 93.) Quæ
39. an erudit s penitus ſatisfactura ſint, valde ambigimus. Inde commentum de duplici Meſſia exagitat, & locum Num. XXIV, 17, 18 abſurde de Meſſia exponi affirmat, cum Bileam loquatur de Davide, & per *filios Seth*, (non a proprio nomine Seth ſed communi,) intelligat populos ultra Moabitarum regionem habitantes. Ita alia vaticinia abſurde a Rabbinis ad Meſſiam referri, omnium ſtolidiſſime vero Edom in Prophetiis pro Romano Imperio ab iis accipi contendit. Porro ex propriis Judæorum de ſumma illius gentis tempore Jeſu corruptione præjudiciis contra ſupremi Senatus adverſus Jeſum demonſtratum zelum ipſis perſuadere
54 ſqq. conatur. Tum vero prolixe deducit, Trinitatem perſonarum in divinis, pro qua Chriſtiani pugnant, cum unitate Dei, & cum Veteri Teſtamento non pugnare, ſed potius exacte convenire, in quibus

Digitized by Google

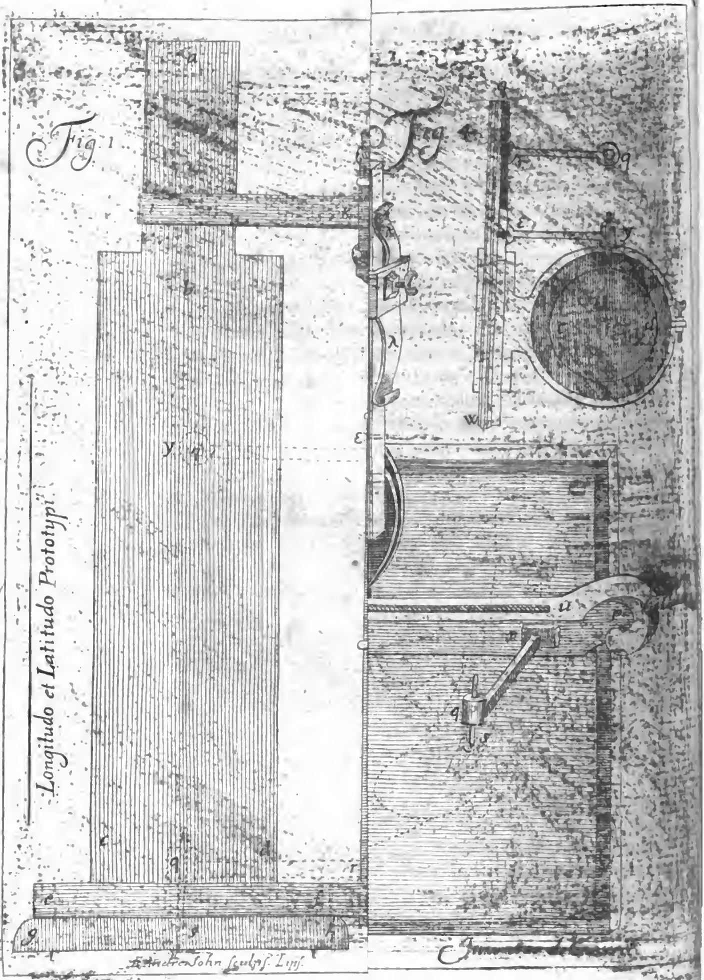

Fig. 1
Fig. 4
Longitudo et Latitudo Prototypi

quibus cum nihil inveniamus, quod aliis dictum non ſit, ea præterimus. Probatur deinde, in V. T. Meſſiam tanquam *Deum* Pſ. II, 7, XLV, 7, 8, Eſ. IX, 6 eſſe promiſſum, & in ea divinæ cum humana natura unione excellentiam Chriſtianæ fidei præ omnibus aliis conſiſtere docetur. Sequitur diuturnæ hujus diſperſionis Ju- p. 88.
daicæ gentis gravis deſcriptio & exaggeratio, futilisque κρήσφυγέτȣ Abarbenelis de captivitate Babylonica adhuc durante refutatio, cæcitatis vero Rabbinorum in interpretandis Scripturis demonſtratio. Habes ibi nugarum Rabbinicarum de epulo a Meſſia parando, habes abſurdæ aſtrologicæq; Abarbenelis in computando Meſſiæ tempore Chronologiæ ſpecimina, quibus ſuccedit objectionis Judæorum, quod 10 tribus cum Zerubabele non redierint, refutatio. Eas rediiſſe omni vi contendit *Xeres*, & Judæ- 102.
orum inter גאולה quam *Meſſiæ* vindicant, & פקירה quam *Zerubabeli* tribuunt, diſtinctionem futilem eſſe, ex Nehem. I, 6, quo 103.
Zerubabelis liberatio גאולה dicitur, & Exod. IV, 31, quo *Moſis* liberatio פקירה audit, demonſtrat. Tum præjudicia Judæorum adverſus religionem Chriſtianam, ex abſurdis libri *Toledoth Jeſchu* fabulis, ex Iconolatria, Artolatria & Hagiolatria Romanæ Eccleſiæ, ejusdemque de limbo patrum doctrina, & inquiſitionis judicio, ex bellis Chriſtianorum (quæ tamen exiſtimat exacte cum vaticinio Danielis c. VII conſentire) deſumta, eximere ipſis conatur, ac quandoquidem Judæi in Anglia inter puriores Chriſtianos viventes his omnibus non poſſint offendi, graviter de cura animarum eos admonet, libellumque totum non ſine intimi pietatis ſenſus (quam & ceteroquin ubique ſpirat) documentis concludit.

MACHINA ANAMORPHOTICA AD DEformandas imagines, a ſpeculo cylindrico reformandas, inventa a JACOBO LEUPOLDO, Mechanico Lipſienſi.

Equidem totius machinæ ſtructuram iconiſmus ſatis diſtincte repræſentat, in quo Fig. 1 orthographiam; Fig. 2 ſtructuram internam; Fig. 3 ſcenographiam & Fig. 4 ichnographiam exhibet: operæ tamen pretium erit, ut de ſingulis partibus ſigillatim pauca dicam, quæ in omnibus figuris iisdem literis deſignantur. TAB. III. Fig. 1, 2, 3 & 4.

abcdgb eſt cylindrus ex ligno probe exſiccato paratus. Diameter baſis *gb* æqualis eſt diametro ſpeculi cylindrici, a qua diameter ipſius cylindri *cd* una tertia deficit. *ab* eſt manubrium, juxta quod annulus orichalceus *ik* volvitur. *ef* eſt annulus alius mediante cochlea nunc arcte conſtringendus, nunc iterum laxandus, prout uſus exigit. *lmno* eſt receptaculum ligneum, quod mediantibus annulis *ik* & *ef* circa cylindrum vertitur. *pf* eſt regula brachio *qr* inſtructa, quod ſtylum *s* tenet. Ejus longitudo ¾ unius ulnæ. In *u* affixa eſt chorda, quæ rotam *x* ambiens tandem in altero ejusdem regulæ extremo *w* terminatur. Rotula *z* alteri *x* affixa, ita ut una cum ea circumagatur, quæ quo minor fuerit, eo major erit figura deformata. Hanc rotulam *z* & duas reliquas *α* & *β* ambit chorda alia, utroque ſui extremo regulæ verticali *γδ* alligata. Habet etiam hæc ſuum in *ε* brachium *ζ* cum ſtylo *η*. Dum manu in *p* applicata regula inferior protrahitur aut retruditur, rotæ *y*, *z*, *α*, *β* convolvuntur & regula altera ſurſum vel deorſum movetur. *λλ* eſt lamina elaſtica, quæ ad dirigendum regulæ verticalis motum nunc deprimitur, nunc laxatur. Regulæ ex ligno nuceo; rotæ ex acerno aut ebore parantur.

Uſus machinæ talis eſt. Prototypon in charta delineandum (longitudo & latitudo, in ſchematismo expreſſa, quamvis utraque minor, non tamen major eſſe poſſit) & cylindro ligneo cera affigendum. Similiter charta munda ſuper tabula plana expandenda, ſuper qua machina collocata, regula horizontalis nunc attrahenda, nunc retrudenda, & tota machina circa cylindrum huc illucque vertenda, ita ut ſtylus *η* ſingula puncta prototypi permeet, quibus reſpondentia pro anamorphoſi notantur ſtylo *s*. Uno lineæ ductu abſoluto, puncta ſtylo *s* chartæ impreſſa ceruſſa in lineam connectuntur. Hac machina admodum expedite nec minus accurate anamorphoſes abſolvi, ſucceſſus me abunde docuit.

ANGULORUM ARCUUMQUE SECTIO indefinita per Formulam univerſalem expreſſa ſine ſerierum auxilio: & hinc deducta æquationum angularium promta formatio; Autore JOH. BERNOULLI.

In

IN Actis hiſce Anni 1701 pag. 170 & ſqq. tradidi modum circuli arcum in partes quotcunque ſecandi vel eum multiplicandi ope quarundam ſerierum, quæ quidem ubi numerus diviſionis vel multiplicationis eſt integer & affirmativus abrumpuntur, terminosque relinquunt plures pauciores ve pro magnitudine illius numeri: Problema quippe in his caſibus ſemper algebraicum magis minusve compoſitum exiſtit; cum vero indefinite conceptum transcendens ſit, & problemata transcendentia per æquationes ex quantitatibus mere finitis conſtantes ſolvi non poſſint, niſi ea tantum quæ ad quadraturam hyperbolæ vel ad logarithmos reducuntur, utpote quæ admittunt æquationes percurrentes ſeu, ut magno Leibnitio vocantur, Exponentiles, quantitatibus ſcilicet finitis ſed dimenſionibus indeterminatis conſtantes. Hinc prima fronte impoſſibile videtur, aliter quam per ſeriem determinare arcuum angulorumque ſectionem indefinitam; ſiquidem reductio quadraturarum circuli & hyperbolæ ad ſe invicem nondum ſit inventa, imo fere a Geometris pro impoſſibili habeatur.

Verum conſideret B. Lector, quæ in Actis Anni 1703 p. 31 & in Memorab. Acad. Reg. ſcient. pag. 297 Edit. Paris. a me ſunt oſtenſa de Sectore circuli habendo pro logarithmo imaginario, poſtquam docuiſſem generalem methodum integrandi differentialium fractiones rationales vel abſolute vel ſuppoſita quadratura circuli, hyperbolæ, aut utriusque. Obſcurum non erit, quomodo ea nunc ad præſentem uſum ſint vocanda, ut nimirum exhibeatur æquatio finita quamvis *percurrens* pro angulorum ſectione indefinita: Includet illa quidem quantitates imaginarias ſeu impoſſibiles, ſed hæ ipſæ in caſu quolibet particulari evaneſcunt, & ſic quæ per ſe ſunt impoſſibilia, inſerviunt tamen ad inveniendum quod eſt poſſibile & ad ſcopum noſtrum facit, idque levi & extemporanea quantitatum ſubſtitutione; ſicuti ex jam dicendis patebit.

Sit radius circuli $=1$; arcus indeterminatus $=A$; cujus multiplex aut ſubmultiplex quivis $nA=B$; ſitque tangens ipſius A $=x$, & tangens ipſius $B=y$. Notum eſt ex calculo differentiali

 eſſe

eſſe $dA = \frac{dx}{xx+1}$, & $dB = \frac{dy}{yy+1}$; cum igitur per hyp. $nA=B$, erit quoque (ob numerum conſtantem n) $ndA = dB$: hoc eſt $\frac{ndx}{xx+1} = \frac{dy}{yy+1}$; ſeu multiplicando utrumque per $2\sqrt{-1}$ (quod ita facio, ut poſtea reſolvere poſſim in differentiales logarithmorum licet impoſſibilium) erit $\frac{2ndx\sqrt{-1}}{xx+1} = \frac{2dy\sqrt{-1}}{yy+1}$; quæ ergo reſoluta,* ſicuti docui in locis citatis, dabunt hanc æqualitatem $\frac{ndx}{x-\sqrt{-1}} - \frac{ndx}{x+\sqrt{-1}} = \frac{dy}{y-\sqrt{-1}} - \frac{dy}{y+\sqrt{-1}}$ in differentialibus logarithmis expreſſam: ſumtis itaque integralibus prodit æquatio inter logarithmos $nl\overline{x-\sqrt{-1}} - nl\overline{x+\sqrt{-1}} = l\overline{y-\sqrt{-1}} - l\overline{y+\sqrt{-1}}$, qui redacti ad numeros ut moris eſt fiet $\left(\frac{x-\sqrt{-1}}{x+\sqrt{-1}}\right)^n = \frac{y-\sqrt{-1}}{y+\sqrt{-1}}$ adeoque inſtituta multiplicatione per crucem, $\overline{x-\sqrt{-1}}^{\,n} \times \overline{y+\sqrt{-1}} = \overline{x+\sqrt{-1}}^{\,n} \times \overline{y-\sqrt{-1}}$; quæ eſt æquatio univerſalis cuilibet arcui multiplicando vel dividendo pro lubitu inſerviens; nec obſtat quod $\sqrt{-1}$ quantitas impoſſibilis in illa reperiatur: ea enim in applicatione ad ſpeciale quodlibet exemplum reperietur in ſingulis æquationis terminis, & ideo per diviſionem tolletur.

Hoc interim notari velim, quod ubi n ſignificat numerum parem, valor ipſius y repertus exprimat tangentem non ipſius arcus quæſiti B, ſed ejus complementi ad quadrantem: cujus rei ratio manifeſta eſt ex integratione differentialium logarithmorum.

Ceterum ex noſtra univerſali æquatione $\overline{x-\sqrt{-1}}^{\,n} \times \overline{y+\sqrt{-1}} = \overline{x+\sqrt{-1}}^{\,n} \times \overline{y-\sqrt{-1}}$, ſi attente perpendatur, fluit regula generaliſſima pro exprimenda tangente arcus B cujuscunque multipli ſubmultiplive n ipſius dati A, & quidem mirabili facilitate & ſimplicitate. Regula autem ita habet:

Elevetur $x+1$ *ad poteſtatem* n, *& ex terminis alternis cum ſignis alternatim variantibus formetur fractio, ita nempe ut numerator conſtet primo, tertio, quinto &c. denominator vero ſecundo, quar-*

to,

to, ſexto &c.: fractio quæ inde emergit exprimet tangentem quæſiti arcus B, *ſi ſcilicet* n *ſit numerus impar; complementi vero ejusdem, ſi* n *ſit par.*

Exempl. I ſi n=4.

Sumatur poteſtas quarta ipſius $x+1$, & erit $\overline{x+1}^4 = x^4+4x^3+6xx+4x+1$: ex cujus terminis alternatim excerptis cum variantibus ſignis formetur fractio in hunc modum $\frac{x^4-6xx+1}{4x^3-4x}$; dico ob paritatem numeri n, fore hanc fractionem = tang. complementi arcus B ſeu $4A$: adeoque converſo numeratore in denominatorem & viciſſim, haberi $\frac{4x^3-4x}{x^4-6xx+1}$ pro tangente ipſius arcus B ſeu quadrupli arcus A.

Exempl. II ſi n=5.

Termini $\overline{x+1}^5 = x^5+5x^4+10x^3+10xx+5x+1$, diſponantur uti dictum in fractionem $\frac{x^5-10x^3+5x}{5x^4-10xx+1}$, hæcque erit ob imparem numerum n, tangens ipſius arcus B ſeu quintupli A.

Exempl. III ſi n=6.

Ex terminis $\overline{x+1}^6 = x^6+6x^5+15x^4+20x^3+15xx+6x+1$, ſumti pares pro numeratore & impares pro denominatore (propter paritatem numeri n) conſtituent fractionem $\frac{6x^5-20x^3+6x}{x^6-15x^4+15xx-1}$ = tangenti arcus B ſeu ſextupli A.

IRENÆUS EX EDIT. MASSVETI.

NUper Aprili menſe novam exhibuimus Irenæi editionem, cujus recenſio cum fieret longior, in Diſſertationibus a doctiſſimo Editore præfixis tum ſubſtitimus. Quocirca ipſum jam Irenæum perluſtrabimus, cui notas variasque ſubjecit lectiones, Græca verba cum Latina interpretatione diligenter conferens, ac præterea in utroque, & Latino, & Græco, textu haud pauca ſcite emendans, difficilioribus etiam locis ſubinde illuſtratis. Nec vero ſuas ſolum, ſed aliorum quoque hujus generis annotationes proponit. Interdum etiam ſententias & explicationes aliorum

refellit, ſubſtitutis melioribus. Hinc facile apparet, Lectorum in gratiam non multa excerpi a nobis poſſe, quippe cum pleraque extra contextum orationis breviter exponi nequeant. Ut tamen ſalivam eruditis moveamus, vel tria, quod ajunt, verba ſufſecerint. *Cerebrum exſpuiſſe* p. 3 notat Maſſuetus de iis dici, qui ſubtilitate pollent ingenii. Ἀπολύτρωσιν aliquando ſignificare *judicem*, docet p. 10. Καρπιςὴν interdum dici *dimiſſionem*, cum ſpectatoribus abire permittitur, obſervat p. 47. Lugdunum Galliæ olim etiam *Rhodanuſiam* fuiſſe appellatam, diſcimus ex p. 65. Ad lib. I Irenæi cap. 21, ubi Menander jactat, ſe *miſſum eſſe ab inviſibilibus ſalvatorem pro ſalute hominum*, recordamur, B. Ittigio noſtro in Append. de hæreſ. § 20 in mentem veniſſe, legere *inviſibili*, quia Theod. referat, Menandrum jactaſſe, ſe miſſum *a prima virtute*. Sed tamen recepta lectio confirmatur ab Euſebio, quem Maſſuetus adducit, teſtante, Menandrum dictitaſſe, ſe *abinviſibilibus æonibus* miſſum eſſe. Difficilior locus occurrit lib. I cap. 26, cujus hoc eſt initium: *Qui autem dicuntur Ebionæi, conſentiunt quidem, mundum a Deo factum: ea autem, quæ ſunt erga Dominum, nonſimiliter ut Cerinthus & Carpocrates opinantur*. Hic particula negativa Danhauero, Pearſonio, Grabio & Ittigio (quem vide ſis ſect. I cap. 6 §. 2 p. 61 Diſſert. de hæreſ. ſec. I & II) prorſus aliena, adeoque exturbanda videtur: Maſſuetus contra vulgatam tuetur lectionem. Verum illos rectius judicare, docet inſpectio Irenæi. Poſtquam enim cap. 24 de Carpocrate, & cap. 25 de Cerintho egerat, & ab utrisque Jeſum pro ſimplici homine, ex Joſepho ac Maria nato, habitum eſſe meminerat, jam ad Ebionæos progreditur, ac monſtrat, (1) in quo a Cerintho & Carpocrate diſcrepantes cum Orthodoxis conveniant: quod ſcil. credant, mundum eſſe a Deo factum, non ab angelis: (2) in quo cum utroque, Cerintho nimirum & Carpocrate, conſentiant, nempe eo, quod ſtatuant, Jeſum fuiſſe ſimplicem hominem, Joſephi & Mariæ progeniem. Hinc liquet, *τὸ non* eſſe ejiciendum. Nec particula adverſativa *autem* permittit, ut negans illa vocula retineatur. Evaderet enim oppido ineptum loquendi genus. Accedit, quod, ſi Irenæus ſcripſiſſet, *non ſimiliter ut Cerinthus & Carpocrates*, debuiſſet addere, in quo diffe-

rat

rat illorum doctrina de Jeſu. Id quod cum non faciat, rurſus ſit manifeſtum, particulam illam negativam eſſe tollendam. Dicens enim Irenæus, Ebionæos de Domino ſimiliter ſentire, ut Cerinthus & Carpocrates, nihil opus habuit addere: cum duobus proxime præmiſſis capitibus jam dixiſſet, quid illi de Jeſu ſentirent. Confectum igitur arbitramur eſſe, quod particulæ negativæ locus hic eſſe poſſit nullus. Verum unde ſcriptura Irenæi depravata ſit, operæpretium videtur diſpicere. Pearſonius & Grabius *non ſimiliter* factum eſſe putant ex *conſimiliter*. Unde hanc vocem in textum recipiendam exiſtimant. Sed non videtur admitti poſſe hæc conjectura, propterea quod vox *ſimiliter* vel ſexcenties occurrit in Irenæo, *conſimiliter* nuſquam. Quare non eſt vero ſimile, interpretem Irenæi præter conſuetudinem ſemel poſuiſſe *conſimiliter*. Porro *ſimiliter ut*, quod hic exſtat, alibi quoque legitur lib. I cap. 21: *ſimiliter ut Simon*; Cap. 22: *ſimiliter ut Menander*; Cap. 25: *ſimiliter ut reliqui omnes homines*; Cap. 31: *ſimiliter ut Marcion*. Hæc igitur formula & præſenti loco Cap. 26 merito ſervatur. Aliis igitur τὸ *non* videtur intruſum eſſe. Quod quidem in permultis autorum locis factum eſſe, inter Criticos conſtat: ſed hoc loco nulla apparet cauſa, quæ Lectorem quempiam movere potuerit ad inſerendam illam voculam: contra potius fuiſſet ei cauſa, eam eliminandi. Afferre nobis liceat novam conjecturam, de qua doctiores judicent. Nimirum videtur vera ſcriptura hæc fuiſſe: *Ea autem, quæ ſunt erga Dominum noſtrum, ſimiliter ut Cerinthus & Carpocrates opinantur*. Vox *noſtrum* compendioſe ſcripta locum facere potuit errori librariorum. Certe ſæpius Irenæus de Chriſto loquens, eum vocat *Dominum noſtrum*, ut lib. I cap. I (p. 44 edit. Eraſmi) cap. 2 bis, cap. 28 & 29: lib. II cap. 3 & 5 & 36. Eſt quidem, ubi eundem etiam ſimpliciter *Dominum* nominando innuit, ut lib. I cap. 29, & lib. II cap. 3. Quare erroris occaſio etiam eſſe potuit repetitio poſtremæ ſyllabæ vocis *Dominum*, ita ut ex *num* factum ſit *non*. Adeoque legendum foret: *erga dominum ſimiliter ut* &c. Utram errandi occaſionem eligamus, fortaſſe parum refert: modo hinc rectius intelligatur, *non* illud eſſe ὑποβολιμαῖον. Ceterum quando in fine hujus capitis 26

Ebio-

Ebionæi dicuntur Judaicarum opinionum rituumque tenaces eſſe, ac præterea *Hieroſolymam adorare, quaſi domus ſit Dei*, videant, quibus vacat, an forte locus hic faciat ad illuſtrandam hiſtoriam Cœlicolarum, in *Cod. Juſtin.* memoratorum, de quibus tanta eruditos inter viget diſcordia. Sed hæc hactenus. Libro II cap. 41 ad locum Irenæi longe obſcuriſſimum *de nomine Jeſu* perveniens Maſſuetus p. 149 ſq. profert novam conjecturam Martianæi. Nos ſuaſerimus, ut eundem ad locum conſulatur erudita diſſertatio Celeb. Danzii, Philologi ac Theologi Jenenſis, præfixa *Paradigmatibus Hebraicis* A. 1709 editis: in qua ſolerter veram Irenæi lectionem ac genuinum ſenſum indagat. Eramus hic eam exhibituri in compendio: ſed cum per inſtituti noſtri leges brevitati ſtudendum ſit, nec Danziana illa *κρίσις* commode in compendium poſſit redigi, ſufficiat, fontem Lectoribus indicaſſe. Idque eo magis neceſſarium duximus, quod talia in libris tyronum uſui deſtinatis quæri non ſolent.

CHRISTOPHORI AUGUSTI HEUMANNI Parerga Critica.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielkium, 1712, 8.

Plag. 14½.

HAut parum intereſſe rei litterariæ, libros, maxime veterum, a corruptelis, quas vel librariorum indocta, vel correctorum audax manus invexit, liberari, adeo teſtatum eſt inter eruditos, ut hujus artis cultoribus haud poſtremum in ordine ſuo locum aſſignaverint. Pauci tamen de arte hac ejusque regulis commentati ſunt, immo nemo quisquam, ut Autor præſentis libri in Præfatione obſervat, methodum inveniendi veram lectionem commonſtravit: licet hic illic utiliſſima quidem illa, ſed tamen disjecta, nec naturali cohærentia ordine, præcepta inveniantur. Quare in animum induxit, paucas easdemque perſpicuas tradere regulas, quarum ope ita perveniri poſſit ad veram lectionem, ut animus non incerta conjectura fluctuet, ſed certis rationibus confirmetur. Huic tractationi integram dicavit Diſſertationem, in qua & generatim de totius Artis Criticæ natura & complexu, idque breviter, & ſpeciatim de illa Critices

ces

ces parte, quæ in emendandis libris verſatur, uberius agit. Criticam ait nihil eſſe aliud, quam philoſophiam ſive uſum rationis circa verba: &, ut Philoſophi ſint Critici reales, ſic Criticos eſſe Philoſophos verbales. Qua poſita definitione partes artis Criticæ inde deducit, easque in tabula quadam repræſentat, addens, plures earum a Clerico aliisque prætermiſſas eſſe, propterea quod naturam artis Criticæ non ſatis diligenter inveſtigarint. Ipſe, ſequentes eſſe Criticæ artis partes, definitione ſua nixus contendit, (1) naturam ſive omnium linguarum generatim, ſive certæ cujuspiam linguæ, contemplari: (2) originem & natales inveſtigare ſive vocabulorum ſive adagiorum: (3) methodum linguæ addiſcendæ præſcribere aptiſſimam facillimamque: *(4)* regulas tradere interpretandi verba phraſesque obſcuriores: (5) interpretari fabulas Poetarum, item ænigmata: (6) judicium ferre de ſtylo ejusque virtutibus ac vitiis: (7) diſcrimen ſtyli oſtendere ratione ætatum: (8) judicare de ſtylo certæ ſectæ vel diſciplinæ, de ejusque uſu: (9) deſignare characterem ſtyli cujusque auctoris: *(10)* ex his ſtyli characteribus diſcernere, (α) utrum certi autoris oratio ſit ſincera, an gloſſemate aliquo interpolata: (β) utrum verba ejus ſana ſint an corrupta, & quomodo ſint emendanda: (γ) utrum liber autori ex vero tribuatur, an ſit ſuppoſititius: (δ) qua ætate liber ſit ſcriptus, qua non ſit: (ε) quis autor ſit libri *ἀνωνύμȣ* vel *ψευδωνύμȣ*: *(11)* judicium ferre de recta pronuntiatione linguæ alicujus: (12) denique orthographiam ſolidis ſuperſtruere fundamentis. Ex his omnibus ſpeciatim illam Criticæ artis partem perſequitur, quæ corrupta autorum loca priſtinæ reſtituit integritati: quam, ut a ceteris Critices partibus diſcernatur facilius, vocat Therapevticam, deſumpto e Medicorum ſchola vocabulo, non dubitans, id nominis Criticis omnibus probatum iri, cum *ſanare* loca autorum ſuum eſſe profiteantur, & vitiata loca *medicina* egere dictitent.

p. 6. 12 ſq. 9 ſq. 13.

Hujus artis therapevticæ antequam exponit regulas, Criticorum vitia docet duo eſſe præcipua, inconſultam in corrigendo temeritatem, & cœcam MSS. librorum venerationem. Ad poſteriorem hanc prius tollendam, & rationibus & maxi- 15 ſqq.

morum Criticorum teſtimoniis labefactat fidem & autoritatem
MSS. codicum, oſtenditque exemplis, quosdam male lectionem
veterum librorum prætuliſſe eruditæ conjecturæ. Affert etiam
p. 22. duo exempla mendorum antiquiſſimorum, quorum alterum in
Hieronymi Catal. ſcript. eccl. cap. 78 jam ipſius ætate autoris
irrepſit & ad noſtra usque tempora manſit: alterum in Cicerone
23. lib. VII ad Famil. epiſt. 6 pariter jam diu hæret. Nempe in illo
actorum legitur pro *ad aram*: in hoc *manus gypſatiſſimæ* pro
24. *diſertiſſimæ*. Hinc judicium fert de libris MStis, docens, ſi
ii inter ſe comparentur, vetuſtiſſimum quemque eſſe præferen-
dum: ſin comparentur cum judicio Critici recte informato, hoc
25. omnibus anteponendum eſſe codicibus. Quinque tamen tem-
pora eſſe largitur, quibus ingenium non poſſit in conſilium ad-
hiberi, adeoque ad libros veteres confugiendum ſit. *Primo*,
cum in textu eſt lacuna: qua occaſione in Ciceronis lib. II de
Offic. cap. 23 lacunam notat nemini antea obſervatam; *ſecun-*
do, cum nomen aliquod proprium eſt depravatum; *tertio*, cum
gloſſema ſubtile textui ineſt: *quarto*, cum duarum lectionum
neutra alteram veri ſpecie vincit: *quinto*, cum codex aliquis de-
pravationi ſcripturæ occaſionem præbuit. Singula illuſtrat ex-
emplis. Nos ultimum duntaxat annotabimus, quo in Lactan-
29. tii *de mort. perſec.* cap. 1 legendum eſſe *deletis* pro vulgato *adde-*
tur bis oſtendit ex ſpecimine MSti nuper a Nurrio Lutetiæ
edito.

Hinc ad Criticorum temeritatem coercendam præſcribit
Canones artis therapevticæ: Primus eſt: *Priusquam emenda-*
tionem tentes, diſpicias, an forte aliena verba autori ſint inſerta.
Hac occaſione agit & de cauſis & de criteriis gloſſematum,
utraque exemplis a ſemet ipſo notatis illuſtrans. Affert quo-
que gloſſemata, quæ & ipſa ſunt corrupta adeoque emendatio-
nis indigent. Inter hæc refert vocem *lenonibus* apud Juſtinum
37. Hiſt. II, 3, 8, quæ vox Criticos valde exercitos hactenus habuit.
Noſter cenſet, eam natam eſſe ex *aliquibus*, quam vocem margini
42. adſcriptam fuiſſe vero ſimile facit. Secundus canon iſte eſt:
Priusquam emendationem loci, non gloſſemate, ſed depravatione
ſcripturæ vitiati, tentes, ſatis perſpectum habeas, locum illum
men-

mendo laborare. Hanc legem docet ſæpius a Criticis violari, locum emendantibus, cujus vel elegantiam non ceperint, vel Græciſmum non animadvertant, vel in quo rarior vox phraſisque occurrat, vel denique ubi ipſe ſcriptor aberrarit ſive in re ipſa ſive in verbis. Quæ ſingula rurſus exemplis illuſtrat idoneis. Tertius canon eſt: *Ubi certus es de mendo, tunc cogita, quid eo loco ſcribere autor voluerit, quidque in animo habuerit.* P. 53.
Quartus & ultimus: *Tum ſollicitus eſto de verbis ad corruptam lectionem quam proxime accedentibus, ut occaſio corruptionis in oculos ſtatim incurrat.* Poſtremas haſce duas leges adhibet ad emendandum corruptiſſimum locum Tertulliani *lib. de præſcript. adv. hæret. cap.* VIII. Concludit hanc diſſertationem oſtendendo, easdem haſce leges in libris excuſis eſſe ſequendas. 55.

Iam ſequitur *Hebdomadum Criticarum Hebdomas*, in qua ſeptem Autorum ſeptena loca integritati reſtituit ſuæ. Hos autores eo collocavit ordine, ut Latino cuique ſubjunctus ſit Græcus, agmen claudente Poeta. Cicerone igitur familiam ducente, proxime ſequi juſſit Zoſimum: hunc Tacitus excipit, Jamblichum habens comitem: procedit hinc Curtius, cui Palæphatum adjunxit: poſtremum locum ornante Ovidio. In quorum locis emandandis non, quod plerique faciunt, ſatis habet dixiſſe: *Ego ſic lego;* ſed emendationis ſuæ reddit rationem depravatæque ſcripturæ originem monſtrat & cauſam, adeoque lectionem ſuam Lectoribus perſuadere conatur rationibus lucide copioſeque exponendis. Ex his unum alterumve exemplum proferemus, vel potius brevitatis ſtudio notabimus. In vexato illo loco Taciti *Agric. XLVI*, 2 pro his verbis: *admiratione te potius* 87.
temporalibus laudibus, & ſi natura ſuppeditet, militum decoramus; reponit: *admiratione te potius, te immortalibus laudibus, & , ſi natura ſuppeditet, ſimilitudine colamus.* Apud Ovidium *Heroid. Epiſt. XI v. 1* legendum eſſe docet: *Si qua tamen cæcis* 120.
exſtabunt ſcripta lituris. Vulgo legitur *errabunt.* Sequitur *Gloſſematum Decas*, ex qua unum repetemus, quod Autor noſter obſervavit in Vulgata verſione S. Scripturæ. Nimirum *Galat. V*, 7 legitur: *Currebatis bene: quis vos impedivit, veritati non obedire? Nemini conſenſeritis.* Et Hieronymus & Eraſmus 132.

ſmus mirantur, unde duo poſtrema verba irrepſerint; quæ in Græco textu abſint. Sed Noſter docet, eſſe hoc gloſſema, idque corruptum. Nempe, inquit, ad illa verba: *Quis vos impedivit, veritati non obedire?* aliquis in margine adſcripſerat hæc verba, ἐπεξηγήσεως cauſa, *ne mihi* (Paulo) *conſenſeritis*; ex quibus poſtea factum: *nemini conſenſeritis*, *h* in *n* mutato. Succedit *Emendatio emendationum aliquot falſarum in Cl. Clerici Arte Critica occurrentium*. Hujus operis cum quarta editio nuper prodierit, obſervavimus, ſingula loca, ab Autore noſtro notata, adhuc ibi exſtare: niſi quod poſt Præfat. ad Tomum II affert duo loca Taciti & Ovidii, ubi exſtat *contrectare aliquid oculis*. Dixerat enim Clericus, perperam in Lactantio legi, *res cæleſtes oculis contrectari*, judicaratque, ea dictione nihil abſurdius fin-
p. 148. gi poſſe. Verum Autor noſter non ſolum eadem loca ex Tacito & Ovidio profert, ſed adhuc quinque alia ex Tacito, ipſo Lactantio, Gregorio Nazianzeno, Auguſtino, & Hieronymo. Reliqua loca, quæ Noſter a Clerico minus recte ſanata cenſet, præterimus, illud duntaxat monentes, eum vulgatam lectionem multis tueri
149. I. Timoth. III, 15 & 16, & in genealogia Chriſti Matth. I. Tandem
156. exhibetur Diſſertatio Critica ad I Joan. V, 20, ubi Noſter inter-
192 ſq. punctionem vulgatam mutat, ſic legens: ȣ̃τός ἐςιν ὁ ἀληθινὸς, θεὸς καὶ ἡ ζωὴ αἰώνιος, *Hic eſt verus ille*, ſcilicet Meſſias, *hic Deus eſt & vita æterna*, id eſt, ab æterno & in æternum exiſtens. Ut ſic emendaret ſacrum hunc locum, ea re ſe maxime motum eſſe fatetur, quod bis antea eodemque hoc verſu Ioannes ſcribat: ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καί ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ. Τὸν ἀληθινὸν enim ſignificare hoc loco Meſſiam, ex ſcopo totius Epiſtolæ oſtendit. Ea enim ætate complures erant, qui Ieſum pro magno quidem Propheta, ſed non pro Meſſia habebant: in quos tota hac Epiſtola calamum ſtrinxiſſe Ioannem, pluribus comprobat. Hac occaſione diſquirit, quinam præcipue ſint hæretici ab Ioanne notati: cumque Ebionæos eſſe probarit, de horum origine uberius agit ac nomine, eosque refellit, qui Ebionem aliquem credunt exſtitiſſe. Noſter Ebionem primum putat effictum eſſe a Tertulliano, quem propterea vocat Ebionis patrem poſthumum. Porro docet, Ebionæos & Naza-

Nazaræos fuiſſe unam eandemque ſectam, qui cum Jeſum coluerint pro magno Propheta, ſed Chriſtum ſive Meſſiam eſſe negarint, Noſter eos inter Chriſtianos referri non poſſe arbitratur, ſed recte tamen vocari poſſe Jeſuitas, ut ita in Ebionæis & Nazaræis *Jeſuitas* habeamus primi ſeculi.

Hiſtoriſcher Schau-Platz ꝛc.

h. e.

THEATRUM HISTORICUM PRÆTENSIONUM & controverſiarum illuſtrium in Europa; Autore CHRISTOPHORO HERMANNO SCHWEDERO.

Lipſiæ, apud Joh. Lud. Gleditſch & Maur. Ge. Weidman, 1712, f. Alph. 10 pl. 4.

Illuſtre hoc argumentum a Nobiliſſimo Schwedero, Sereniſſimi Regis Boruſſiæ in Curia Provinciali Pomeranica Referendario, ſolerter admodum & magna diligentia eſt tractatum: qua in re eo majorem laudem promeritus eſt, quod adhuc nemo fuerit inventus, qui illud tanto apparatu ac ſtudio, quantum res ipſa poſtulabat, perſecutus fuerit. Agitur vero in hoc libro de illis potiſſimum prætenſionibus & controverſiis, quæ de territoriis inter ſummos Principes intercedunt, hodieque durant: quæ enim ad jus præcedentiæ vel religionem & reformationem pertinent, itemque quæ transactione partium vel alio modo jam ſunt ſublatæ, eas vix hic deprehendas, exceptis tantum paucis nonnullis memoratu dignioribus, quæ nuper demum ſunt compoſitæ, & de quarum exitu in aliis Autoribus aut manca aut nulla plane mentio extat. In ipſa tractatione plerumque primo origo controverſiæ & ſpecies facti præmittitur, deinde argumenta partium cum exceptionibus & replicis exponuntur, quibus deniq; ſtatus, quo res hodie eſt, ſubjungitur. In fine paginarum fideliter allegantur ſcripta idonea, qualia deductiones vocare ſolent, aliaque ſtupenda induſtria collecta, quibus in conſcribendo hoc opere uſus eſt Autor clariſſimus: quæ res in hoc argumento utiq; requirebatur, quo Lectori conſtare poſſet, quantum relationi Autoris ſit fidendum, utque, ſi opus fuerit, uberior notitia ex iisdem fontibus

capi poſſet. Opus totum diſtributum eſt in Partes ſex, quarum prima prætenſiones & controverſias Imperatoris & Imperii, ſecunda Regum Europæorum, tertia Principum Eccleſiaſticorum, quarta Principum ſecularium, quinta Rerumpublicarum & civitatum Imperii liberarum, ultima Comitum Imperii exhibet. Optat vero Nobiliſſimus Autor in Præfatione, ut, qui plura parata habeant ad hoc argumentum ſpectantia, quæ ad ipſius notitiam nondum pervenerunt, ea aut ſibi aut bibliopolis, quorum ſumtibus hoc opus prodiit, transmittant, quo de indole ac juſtitia harum cauſſarum, de qua Orbi perſuaſum eſſe intereſt partium, conſtare poſſit. Ceterum liber hic elegantiſſimus inter eos referendus eſt, unde ſpecimina depromi difficillime poſſint, quare cupidos Lectores ad ipſum amandamus: Autori vero eruditiſſimo impenſe gratulamur, quod opus tot Doctorum votis hactenus expetitum, feliciter ac ſummo omnium plauſu procuderit.

GRAMMATICA ANGLO-SAXONICA E HICKESIANO THESAURO excerpta.

Oxonii, e Theatro Sheldoniano, 1711, 8 maj.
Plag. 6.

QUantum nomen *Franciſcus Junius*, Vir antiquitatum domeſticarum curioſisſimus, apud Britannos ſibi conciliaverit, cum MSta ſua Anglo-Saxonica, Gothica, Runica &c. una cum elegantiſſimis ejusdem generis typis, quæ ingenti pretio ſibi ſtudioſe comparaverat, ante obitum Oxonienſi Academiæ legaret; rei literariæ cultoribus non eſt ignotum. Crevit tamen ejus fama non parum, cum Viri eruditiſſimi MSta quædam ejus, typis expreſſa, cum erudito Orbe communicarunt. Qua in re laudari inprimis meretur *Eduardus Thwaites*, qui Ælfredi Pentateuchum, libros Joſuæ & Judicum, librum Jobi, Evangelium Nicodemi & Hiſtoriæ Judith fragmenta Anglo-Saxonice anno 1698 edidit, iſtumque librum *Georgio Hickeſio*, ceu Linguæ hujus reſtauratori, dedicavit. Nec id immerito, cum vel hæc *Grammatica Anglo-Saxonica*, e magno opere Hickeſiano

ex-

excerpta, cujus ſciagraphiam B. L. nunc exhibere animus eſt, ſatis clare demonſtret, quantos Vir eruditiſſimus in hac lingua fecerit progreſſus. Incipit illa methodo conſueta a Literis Anglo-Saxonicis, quarum figura, poteſtate, affectionibusque recenſitis, ad Articulum, Nomen, *Subſtantivum & Adjectivum*, Pronomen, Numeros, *Cardinales & Ordinales*, Verbum, quod in *Subſtantivum*, *Adjectivum & Anomalon* ſubdividitur, Adverbia item, Conjunctiones, Præpoſitiones, *Accuſativum* & *Ablativum* regentes, & Interjectiones progreditur. Quibus dextre explicatis, de Syntaxi porro, inprimis verborum, eſt ſollicitus Autor, infinitisque exemplis, quomodo tractu temporis dicta lingua vocibus Dano-Saxonicis & Normanno-Saxonicis ſit corrupta, demonſtrat. Tandem, ne huic labori aliquid deeſſe videatur, Poeſin quoque Saxonicam, doctrinam de Accentu, Cryptographiæ exempla, & Alphabetum Ulfilæ ſeu Mæſo-Gothicum, Runicum & Islandicum ſubjungit. Hæc ſunt, quæ in Grammatica Anglo-Saxonica traduntur, viamque ſternunt, ad intelligendum ea, quæ proxime forſitan lucem publicam aſpicient. Non defuturos enim credimus, qui promiſſum *Quinque linguarum Gloſſarium*, & *Comment. in TACIANI Harmoniam IV Evangeliorum Francicam* patienter exſpectabunt.

LOGICA SACRA ET METAPHYSICA *exemplis Theologicis illuſtrata; edita a C. D. K. D. P. P.*

Helmſtadii, impenſis Joh. Melch. Suſtermanni, 1711 & 1712, 8.
Alph. 1 pl. 2½.

IMpetrata a quodam ſumme Reverendo in Academia Julia Theologo hæc opuscula Cornelius Dietericus Koch, Theologiæ Doctor, & in eadem Academia Philoſophiæ Profeſſor, noſterque in his Actis colligendis Collega, una cum præfationibus, in auditorum uſus publicavit. Quare tum Venerando Autori, tum Editori Cl. multas imprimis grates debent Theologiæ ſtudioſi, qui ſibi e libellis his fructum ſingularem poſſunt polliceri. Ceterum cum prolixius de iis agere ſupervacaneum ducamus, optamus ſaltem, ut bene de re literarum publica mereri diu uterque

que pergat, & Autor quidem *Lexicon Antiquitatum*, ceteraq; luce digniſſima, feliciter abſolvat, Editor vero *Polyhiſtorem Logicum* & quæ contra *Jo. Harduinum*, Soc. J. in his Actis anno 1710 ex Operibus ſelectis laudatum, docte commentari eſt ingreſſus. Cœpit hic idem Helmſtadii ſuperiore anno celebrare *Congreſſus Literarios*, quibus per hebdomadem bis de rebus eruditorum & libris novis, rarioribus atque utilioribus, editis vel MStis, diſſeritur, quæque ſunt expoſita, in commentarios referuntur. Placuitque Autori, hanc *Societatem conantium reſtitutam* appellare, & ſymbolo donare ſtipitis conſiti novis ſurculis, cum dicto: *conando.* Id quod in gratiam Lectorum curioſorum verbo commemorandum duximus.

JO. HENRICI ACKERI OPUSCULA ELOquentiæ, comitata ſummi olim Viri JOANNIS CASELII politiſſima Oratione pro Arte Poetarum. Faſciculus I.

Rudolſtadii, ſumtu J. Felicis Bielckii, 1712, 8. Plag. 9.

VAria hic exhibemus non emarcidæ aut elumbis, ſed maſculæ eloquentiæ opuſcula, ab Autore doctisſimo, ut res ſeſe in ſchola Rudolſtadienſi, cui ſecundo loco præeſt, dederunt, elaborata. Habes itaque hic Diſſertatiunculas *de pompa funebri Pauli Æmilii*, quam e Plutarcho deſumtam pulcre exornavit; tum *de boni Patris Filio*, *Regiminis & ſapientia herede*; *de jure* item *Principis in Schola alumnos*; *de pulvere Scholaſtico*; *de plauſu*; *de cauſis pereuntium literarum*, denique *de laudibus Advocati*; quibus accedunt tabulæ in literati ſaxi formam adornatæ & Epiſtolæ nonnullæ propempticæ. Adjecit Autor ultimo loco doctisſimam Caſelii pro arte Poetarum orationem, cujus ſummi Viri ſcripta omnia, jam dudum promiſſa, ut tandem prodeant, ſerio optamus.

ERRATUM.

In Actis hujus Anni 1712 p. 176 pro Chriſtianos *lege* Ethnicos.

* * *

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ
Calendis Julii, Anno M DCC XII.

PANTHEON ARGUTÆ ELOCUTIONIS & omnigenæ eruditionis ſelectiori extructum Atticiſmo, omnia politioris literaturæ complectens genera, quibus eloquentia, præſertim Concionatoria, eniteſcit &c. Opus duobus Tomis digeſtum; Autore R. P. D. CAJETANO FELICE VERANI, Clerico Regulari, SS. Theologiæ Profeſſore.

Auguſtæ Vindel. & Francofurti, ſumptibus Jo. Caſpari Bencard, 1712, fol.
Alph. 10.

Quamplurimis, quæ ſubinde edidit, ingenii monumentis Rev. Autorem celebre & Polygraphi fere nomen ſibi comparaſſe, vel ex ſyllabo ſcriptorum ab ipſo evulgatorum, Tomo primo hujus operis a Typographo præmiſſo, cognoſcimus, in quo XXIV Volumina Monachii, ubi vitam agit Veranus, in forma majori excuſa recenſentur, quorum argumentum & ad humaniores literas, & ad philoſophicas pariter ac theologicas res pertinet. Illud, quod jam exhibemus opus, Noſter, cum vix annum ætatis vigeſimum ſextum attigiſſet, primum fuit enixus jurisque publici fecit, poſtea vero magis magisque exaſciavit ita, ut nunc adultum quaſi & editionis tertiæ ac emendatioris variisque tractatibus ineditis antea auctioris titulo commendatum prodeat; nec Actis hiſce illud inſerere dubitavimus, quod & novo ſplendidoque habitu ſe ſiſtit, & noſtris in oris vix hactenus innotuit. Inſcribitur Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo S. R. I. Comiti Domino Jo. Antonio Schaffgotſch, eamque ob cauſam Pantheon appellatur, quod,

uti illud priſcæ Romanorum gentis lipſanum cunctorum numinum ſculpta vel ære fuſa ſimulacra ſpectanda præbuit, ita ſingulas fere partes amœnioris literaturæ ac eruditionis politioris varia genera hic conſpicere liceat.

Ita vero totum opus conſtructum eſt, ut in duos Tomos diſpeſcatur, quorum primus ea, quæ Oratorem formant ac perficiunt, dilucide explicat, fontesquee, quibus vegeta & maſcula eloquentia oritur, aperit, ea quidem methodo, ut breviores regulæ exemplis ſeculi noſtri genio accommodatis mox illuſtrentur. In *primo* ſcilicet primi hujus Tomi libro, qui Prolegomena XXXIV continet, generatim fere de Rhetorica, illiusque cunabulis, definitione, progreſſu, officio, fine, objecto, præſtantia, viribus, prærogativis, partibus, præſidiis, de Rhetorum honoribus, de imitatione ejusque multiplici ratione, de periodi variatione & excerptorum collectione, de argumenti delectu & propoſitionis ornatu, de partitione & ſymmetria membrorum texendæ orationis, de ſtylo illiusque cultura, varietate & charactere, de themate, materia, forma ac diſpoſitione ſacræ concionis, de Oratoris memoria & ingenii cultura, & denique de pronunciatione & actione Oratoria varia traduntur. Tum libro *ſecundo*, qui perinde, uti ſequentes, in varias expenſiones, quas vocat Autor, diſtribuitur, de inventione locisque topicis agitur, quorum diverſæ claſſes ordine recenſentur, variisque exemplis ſive ex veterum, ſive ex recentiorum, ſive ex ſacris, ſive ex profanis monumentis petitis, non minus eleganter quam prolixe declarantur. *Tertius* vero liber doctrinam de argumentatione continet, ubi adeo de argumentorum diſpoſitione & ordine, de variis argumentationum ſpeciebus, ſyllogismo ſcilicet, enthymemate, inductione, exemplo, dilemmate & ſorite, de medio probabili in argumentis ex locis intrinſecis & extrinſecis adhibendo, de fontibus argumentorum, quæ firmandis concionibus apta ſunt, & de varianda argumentatione tractatio inſtituitur. Hinc libro *quarto* amplificationis artificium cum diverſis illius formis delineatur, & quomodo per metaphoras conglobatas, ab eruditione multiplici, a fonte ſententiarum, ab enumeratione partium, per ſimilitudinem & exempla argumenta orationis amplificari queant, cumu-

latim

latim oſtenditur, uti & reliqua, quæ de forma amplificandi ſubjectum per hiſtorias conglobatas & figurarum varietatem, de amplificatione ab iis, quæ cadunt ſub ſenſus, de repræſentativa per hypotypoſin, de abſoluta, comparativa, univerſali, particulari, pathetica, arguta & mixta amplificatione dicuntur, prolixe ſatis deducta videas. *Quintus* liber Diſpoſitionem & partes orationis ſingulas ita expendit, ut inſimul quædam de legitimo concionum eccleſiaſticarum charactere, earundem gravitate, acrimonia & ſuavitate, materia item atque forma quædam addantur, quibus ultimo loco idea Concionis in genere deliberativo ad Habac. IV, 11 ſubjungitur. *Sextus* liber de genere epidictico ſeu demonſtrativo, deliberativo & judiciali eorundemque œconomia Lectorem informat, & ideas orationis panegyricæ, nuptialis, Epithalamii, Epiniciorum, nec non lamentatoriæ, funebris, apprecatoriæ, ſalutatoriæ euchariſticæ orationis, dedicatoriæ epiſtolæ & præfationis, ſuaſionis item & diſſuaſionis, hortationis & dehortationis, conciliationis & conſolationis œconomiam atque exempla proponit. *Septimus* liber elocutionis atque figurarum rationem habet, ubi præmiſſis quibusdam de antiquis Oratoribus, qui elocutionem commendarunt, illius ornatus deſcribitur, tropi atque figuræ enarrantur, deque periodo ejusque nomine & definitione, pedibus & partibus aliisque circumſtantiis, quæ huc ſpectant, diſſeritur, ac præterea variarum artium officinæ recluduntur, e quibus rariora orationis ornamenta depromi poterunt, additis ſub finem aliquot regulis, quæ ornandæ periodo accommodatæ & ab autoribus emunctæ & purioris Latinitatis profectæ ſunt. *Octavus* liber de argutiis oratoriis earumque ortu, nomenclatione & cauſis plura commemorat, docetque, quomodo vel a non cauſa pro cauſa, vel a paradoxis ſenſibusque non obviis, vel a fonte alienatorum, comparatorum, alluſionum & eruditionis variæ, vel e verborum luſu, vel ex hyperbole & hypotypoſi, vel ab inexpectato, vel a circumſtantiis & adjunctis rerum, ſtemmatum, perſonarum, loci, temporis, vel a dictis gravioribus arguta loquendi ratio ſcaturiat. *Nonus* denique liber, qui ultimus hujus Tomi eſt, argutias imprimis ſacro-morales Concionatorias, ut vocat Autor, complectitur,

earumque varia exempla exhibet, vel ex ſacris literis, vel Patrum ſcriptis deſumta, quæ partim ad Sacræ Scripturæ, & ad fidei, ſpei, charitatis, gaudii atque pacis commendationem faciunt, vel ad excitandum virtutum ſtudium odiumque vitiorum conducunt.

Poſterior hujus operis Tomus decem conſtat libris, & *primus* quidem de Poetica arte, quæ Oratori multum affert ſubſidii, illiusque natura & utilitate, de multiplici carminum pede ac genere, de figuris & ornamentis, de amplificatione poetica, de Epigrammate, Elegia, Epico, Bucolico, Lyrico & Satyrico carmine, nec non de Comœdia, Tragicomœdia, Tragœdia & fabulis inſervientibus Poeticæ multa erudite tradit; *ſecundus* vero metaphoricos poeticarum argutiarum fontes oſtendit, exemplis non minus, quam regulis Lectorem inſtruens. Hinc libro *tertio* mythicam eruditionem Autor exponere aggreditur, varia de Diis Deabusque, quæ Poetæ finxerunt & Mythologi enarrarunt, in compendio referens, cumque Poeſi admodum adfinis pictura ſit, libro *quarto* Mythologicæ doctrinæ Iconica adjicitur, in qua elementorum mundi, regionum, fluviorum, temporum, ætatum, ventorum, ſcientiarum, artium, virtutum, vitiorum rerumque aliarum icones poeticæ repræſentantur. A Mythica & Iconica poeſeos eruditione libro *quinto* progreditur Veranus ad lapidariam elocutionem, quæ inſcriptiones, elogia & epitaphia complectitur. Hic enim non modo de ſignificatione, nomine, forma, fine, ſtylo, perfectionibus ac vitiis inſcriptionum variisque illarum generibus, ſed etiam de elogiorum nomine, origine, qualitate, charactere, regulisque ea texendi, nec non, de fine eorum plurima ſcitu digna profert, tandemque epitaphiorum ab elogiis & inſcriptionibus diſcrimen, multiplicem illorum ſpeciem, optimum characterem, & quæ circa initia, ſententias, formulas & figuras in iis adhibendas, nec non affectus ciendos obſervanda ſunt, edocet, ſubjectis pluribus epitaphiorum exemplis, quæ præ ceteris acumine præſtare videntur. Expenſa lapidaria elocutione ad ſymbolicam ſe confert, & quia nonnulli de ſymbolis confuſe quodammodo ſcripſiſſe viſi ſunt Autori, illud agit, ut ſingulas illorum ſpecies accuratius paulum diſtingueret ac ſeorſim explicaret. Unde libro *ſexto*, præmiſſis quibusdam in genere de ſymbolis,

ſymbolis, numiſmata, quibus veteres rerum pretia cenſuerunt, & quæ plerumq; ſymbolicam figuram referunt, conſiderat, annulos ſymbolis ſæpius inſignitos expendit, notas clandeſtinas exponit, Hieroglyphica fontesque eorum deſcribit, emblemata eorumque nomen parteſque, ex quibus coaleſcunt, evolvit. Agit quoque de apodoſi ſeu applicatione emblematum ad documentum morale, eorumque multa exhibet a fabulis & Apologis petita, quæ moribus ad virtutis normam componendis inſerviunt. Imprimis autem libro *ſeptimo* de ſymbolo heroico, quod Italis *Impreſa*, Gallis *Deviſe*, Noſtro vero Phrenoſchema appellatur, dicere ſuſcipit, & nomen & originem & definitionem ejus explicans, præcipuoſque autores enumerans, qui de hac arte ſymbolica quædam conſignarunt. Enucleantur quoque variæ circa hanc rem quæſtiones, de quibus inter eruditos non ubique convenit, an ſcilicet Phrenoſchema ex ſolo lemmate, vel ex ſola figura poſſit componi? an figuram humanam aut membra humani corporis excludat? an corpus perfecti Phrenoſchematis fabuloſum vel chimæricum, vel ſolum verum & reale eſſe queat? an ex figura cujuslibet corporis naturalis effingi poſſit? an figuræ corporum naturalium figuris artificialibus ſint perfectiores? an pluralitas figurarum ſit de Phrenoſchematum eſſentia? Adduntur alia, quæ ad figuras ſymboli heroici, & ad perfectionem & quantitatem lemmatis ſpectant, nec non aliquot priſcorum hominum ſymbolica lemmata, quæ quidem ab artis regulis diſcedunt & recentioribus tanquam imperfecta non approbantur, eo quod vel per modum ſententiæ integræ ſe habeant, vel nimia verborum prolixitate peccent, vel figura careant, noſtro tamen Autori ob documenta moralia non indigna, quæ adducerentur, viſa ſunt. Porro libro *octavo* ſymbola, quæ lemmate deſtituuntur, &, cum a ſimplici rei comparatione petantur, figuræ rectius quam ſymbola dicerentur, tum ex ſacrarum literarum tum ſanctorum Patrum fontibus, in concionatorum imprimis commodum, Autor collegit, iisdemque non modo vitia quædam, luxuriam nempe, ſuperbiam, avaritiam, invidiam, & acediam, ſed & dona Spiritus S. prout ſeptem peccatis capitalibus opponi ſolent, diverſimode declarat. Tandem libro *nono* atque *decimo* Periſtromata Ethico-

ſymbolica repræſentantur, quæ exhibent corpora cœleſtia, ſidera fixa, errantia, aeris phænomena, nubes, ventos, imbres, pluvias, cometas aliaque meteora, aves, aucupes, canoras, voraces, carnivoras, elementum aquæ, flumina, lacus, fontes, maria, naves, inſulas, conchas, oſtrea, cancros, margaritas, corallia & alia ſcopulis adhæreſcentia, naturas & proprietates piſcium, quadrupedum, inſectorum, draconum, plantarum, arborum, florum ac gemmarum, quæ ſingula inſperſis quam plurimis excurſibus moralibus, qui varia eruditione lectoribus ſe commendant, ad mores rite formandos ita applicantur, ut utile dulci ubique miſceatur.

Et hæc fere eſt totius operis ſtructura, cujus utrique Tomo index rerum notatu digniorum ſubjungitur. Quamvis vero ex tanta rerum utiliſſimarum & jucundiſſimarum ſylva quædam ſeligere haut difficile nobis eſſet, ne tamen inſtituti noſtri limites transgrediamur, ſuffecerit ſpeciminis loco ea imprimis annotasſe, quæ T. II p. 344 de Autoribus, qui artem ſymbolicam ſcriptis excoluerunt, Verano obſervantur. Primum ſcilicet omnium, qui in Italia huic rei operam navarunt, Paulum Jovium fuiſſe monet, cujus brevem dialogum de ſymbolis conſcriptum & præter imagines, quibus veteres exornarunt cœmeteria, vexilla & clypeos, quinque regulas complexum, laudat atque breviter recenſet. Manum huic arti poſt Jovium adjeciſſe Hieronymum Ruſcellium, qui Italica lingua Diſſertationem edidit de ſymbolorum origine, in octo digeſtam capita, quæ id uberius deducunt, quod Jovius brevius perſecutus eſt. Ruſcellium excipit Scipio Ammiratus, Genealogus perquam celebris, cujus dialogus de ſymbolis proſtat, de quo Veranus ita judicat, quod plura Autor inſeruerit, quæ ad ſcopum non videantur collimare, alia addiderit, quæ in hujus artis notitiam minime conducant. In Academia Affidatorum Papienſi Alexander Farra, JCtus haut ignobilis, opus promulgavit, ſeptem comprehendens Tractatus, quorum ultimus Philoſophiam ſymbolicam pertractat. A. 1571 Barthol. Tægius, JCtus Mediolanenſis, librum de ſymbolis excudi curavit, in quo cum Farra totam ſymbolicam artem tribus comprehendit generibus, quorum primum parabolas, ſecundum Hieroglyphica, tertium ſymbola, quæ vocat genuina, complectitur. In deliciis hanc artem habuiſſe porro refertur Lucas Contile, qui ſym-

ſymbola pleraque in unum congeſſit tractatum, quem regulis præclare dilucidaſſe & anno decimi ſexti ſeculi ſeptuageſimo quarto publici juris feciſſe dicitur. In Academia Urbinenſi Jo. Andreas Palatius, Fanenſis, quatuor de arte Symbolica habuit eodem fere tempore Diſſertationes, in quibus tres ſymbolis ætates adſignat, quarum primam infantiam vocat & ab Ægyptiis ad bellum usque Trojanum floruiſſe cenſet, ſecundam adoleſcentiam dicit, eamque a bello Trojano ad Petrarchæ usque tempora floruiſſe contendit, tertiam vero, quam virilitatem appellat, ad noſtra usque tempora extendit. Egregie itidem de ſymbolis ſcripſiſſe memoratur Scipio Bargalius, qui ob methodum exactam regulasq;, quas tradidit, genuinas plurimum ſibi æſtimationis ac laudis comparaverit, quin imo ejus autoritatem ita invaluiſſe quibusdam Italiæ Academiis, ut nullum approbarint ſymbolum, quod juxta Bargalii regulas non excogitatum foret. Poſt Bargalium Julius Cæſar Capacius ſuum de ſymbolis opus tripartitum typis evulgavit, quem inſecutus eſt Andreas Chioccus, nobilis Medicus ac Philoſophus Veronenſis, qui quoque de vera ratione concinnandi ſymbola erudite ſcripſit. Anno 1612 Hercules Taſſus, quem de ſymbolis compoſuit tractatum, Neapoli evulgavit, quo tamen perinde uti ceteris fuſius & accuratius hac de re ſcripſiſſe dicitur Paulus Areſius, Mediolanenſis, Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum, ad infulas poſtea Dertonenſes vocatus, quem dignum Autor judicat, ut bene omnibus rei ſymbolicæ addictis audiat. Biennio poſt Areſium Abbas Ferro integrum ſymbolorum opus evulgavit, inſcriptum: *Theatro delle Impreſe*, qui cum ſententiam Areſii plerisque in locis impugnasſet, huic occaſionem dedit plura non minus erudite quam acute ſcribendi de ſymbolis, aliumque componendi tractatum hoc titulo: *penna reſecta*, cui Abbas Ferro alium oppoſuit, quem inſcripſit: *umbræ apparentes*. Tandem Areſius ut & ſua propugnaret, oppugnaretque, quæ a Ferro illi objiciebantur, ſeptimum ſcripſit typoque vulgavit ſacrorum ſymbolorum volumen, inſcriptum: *Agmen ultimum ſacrorum ſymbolorum Pauli Areſii*, in quo Ferri objectiones enervavit, ſuam vero de ſymbolis ſententiam firmius ſtabilivit. In Germania inferiori Sylveſter Petra Sancta Roma-

Romanus e S. I. de hac ſymbola fingendi arte, cum Leodii moraretur, tractatum compoſuit, novem conſtantem libris, qui Antwerpiæ lucem adſpexit, variaque ſymbola ab Autore ſtudioſe collecta continet. Quæ Jacobus Maſenius hanc in rem edidit a Noſtro non omittuntur, eidemque adjungitur etiam Petrus le Moine, Gallus, S. I. qui & ſymbola quædam heroica in unum faſciculum collegit, additis Diſſertationibus quibusdam ad artem regnandi ſpectantibus, & alium tractatum anno 1666 de ſymbolis publicavit, qui in quinque libros diſtribuitur. Ex Hiſpanis adducitur D. Jo. de Oraſco & Covaruvias, & laudato D. Philippi Picinelli, Mediolanenſis, *Mundo ſymbolico*, imprimis comendatur Emanuel Theſaurus, qui in ſuo Teleſcopio Ariſtotelico arti ſymbolicæ ultimam quaſi manum impoſuiſſe ac ad plenam perfectionem ſymbola perduxiſſe videatur. Omittere ſe innuit Autor alios, qui de eadem re erudita evulgaverint, illosque breviter attingit, qui etiam ſermones ac diſceptationes ſymbolis exornarunt, inter quos Didacum de Saavedra eminere perquam notum eſt. Ceterum non poſſumus non, quin hoc Verani opus multa ac varia doctrina exornatum ſacræ pariter atque profanæ eloquentiæ ſtudioſis ceu pulcherrimarum rerum compendium commendemus.

ANDREÆ CHRYSOSTOMI ZALUSKI, Varmienſis Epiſcopi, Epiſtolæ Hiſtorico-Familiares, a morte LUDOVICÆ Reginæ & abdicatione Regis JOHANNIS CASIMIRI usque ad noſtra tempora acta continentes.

Tomus I.

Brunsbergæ, 1709, fol.
Alph. 18 pl. 12.

SOlent in Polonia Senatores, Epiſcopi, aliique Viri Principes, ut ab amicis, qui inter illos familiarius verſati ſunt, accepimus, amanuenſibus ſuis id negotii dare, ut Epiſtolas aliaque Acta publica, etiam externa notabiliora, etſi impreſſa, Polonica vero præcipue, peculiaribus libris, ſibi & poſteris, tam ad eloquentiam, quam ad notitiam Hiſtoriæ parandam, uſui futuris, ſeriatim inſerant.

ſerant. Hinc eſt, quod apud pleroſque annales rerum in Europa geſtarum in pluribus codicibus manuſcriptos collectosque reperimus. Omnibus vero in hoc laudabili inſtituto facile palmam tuliſſe videtur Celſiſſimus S.R.I.Princeps & Epiſcopus Varmienſis And. Chryſoſtomus Zaluski, Regni Poloniæ Cancellarius &c. Is quomodo tot curis & negotiis tam ſacris,quam ſecularibus,quæ duplex,quod geſſit,munus ſecum tulit,implicitus tres Tomos, quatuor juſtis Voluminibus diſtributos, congerere & prelo ſubmittere potuerit, ipſe in Præfatione T. II præmiſſa operoſe nec ſine aliqua jactantia indicat.Scilicet,quod Saluſtiani dicti memor a teneris ſe aſſuefecerit, ne tempus belluarum more otio tereret; quod ad immortalitatem nominis non cucurrerit, ſed volaverit, intempeſtiva vero convivia, congreſſus & circulos,aliasque etſi uſitatas & honeſtas voluptates & recreationes ceu fures temporis ſpreverit. Ex certa tamen ſcientia compertum habemus, & plures Canonicos Varmienſes, quos etiam in itineribus a latere habuit,& P.P. Societ.J. Coll. Brunsbergenſis adjutrices manus in colligendis & ex variis linguis in Latinam transferendis Actis his adhibuiſſe. Plura ſane etiam anecdota,quæ ad ſtatum præſentem Poloniæ & hiſtoriam noſtri temporis penitus cognoſcendam ſpectant, & quæ alibi fruſtra quæſiveris, deprehendes, eoque magis digna lectu, quod Volumina hæc non ex unius Autoris ingenio conſcripta,ſed Regum, Principum, Legatorum, Senatorum utriusque ordinis in varii generis argumenta de negotiis pacis bellique ab utravis parte publice dicta ſcriptaque in iis continentur. Quare etiam hujus libri recenſioni longius ſolito inhærebimus, de illis præcipue dicturi deinceps, quibus Autor, tanquam teſtis oculatus vel interfuit vel præfuit, quæ majorem eo fidem merentur, quod Autor vivus adhuc hos III Tomos usque ad annum 1711 imprimi curaverit.

Initium Tomi primi, qui duabus partibus conſtat, ut in titulo jam indicatum, a Ludovicæ Reginæ obitu facit, qui in annum 1667 incidit,quo primum in aulam a patre Palatino Ravenſi videtur miſſus, necdum tamen Reipublicæ admotus; quapropter, quæ ibi de conſiliis abdicandi regni a Caſimiro agitatis habentur, auditu quidem ſolum a Noſtro percepta nec minus tamen T. I P. I.

Pp ideo

p. 4. ideo vera habenda. Quo tempore exequias ibatur Reginæ, ru-
mor iſte jam divulgabatur, non tamen ſatis conſtans, cum alii de
ſecundis Caſimiri nuptiis dicerent. Interim magna nobilitatis
frequentia parentationis iſtius ſolennitas hinc augebatur, uno-
31. quoque ad inſolitæ rei exſpectationem erecto. Peregre deinde
profecto Zaluskio, creſcebat indies iſtius rei fama, credebaturque
primo explorari tantum ſubditorum erga Principem volunta-
33. tem, præcipue cum in comitiis 1668 nil ea de re ageretur. Paulo
poſt vero ſerio rem tractare Caſimirus, Senatus Conſilio mentem
ſuam aperire, nec pati, ut ſupplicibus procerum precibus a pro-
51. poſito dimoveretur, quod indictis menſe Septembri ejusdem anni
comitiis exſequebatur, quo in negotio quæ dicta ſunt publice vel
ſcripta, magna diligentia Autor collegit. Ingenium hujus Prin-
cipis, quale præſertim in abdicatione demonſtravit, ita depingit
42. Noſter: *Si quis placitis Regis contraria ſuadet, vel ſuggerit meliora,
infallibilem incurrit offenſam, effervescente protinus Rege, & ne per
jocum quidem (ſemper feſtivioribus dictis & jovialitate delectatus)
de retinendo diademate ſibi inſinuari paſſus.

Varia dein ambitione regium apud Polonos faſtigium fuiſſe
appetitum, neminem latet. Ducem Lotharingicum, qui non
42. exigua ſpe tum dejiciebatur, Noſter Viennæ degens Andreæ Ol-
zowskio, Regni Procancellario, ſtudioſe commendat. Præ-
ter eum Neoburgicus etiam & Condæus, Principes ad eundem
74 ſqq. contendentes ſcopum, pariter aberrabant. Judicia de ſingulis
extant apud Autorem, haud dubie ex Cenſura Candidatorum,
Olszowskio Autore Varſaviæ tunc publicata, deprompta, qui
97. adeo iniquus erat Germanis, ut Primati expreſſe ſcriberet: *per me*
regnet, quemcunque ex beneplacito Veſtræ Celſitudinis Respublica
elegerit, dummodo non Germanum, quem firmo excludo intra me
124. *propoſito.* Tandem armata nobilitas, invitis licet proceribus, ex
ſe ipſa Regem exſculpebat Michaelem Wisnowiskium, ſplendi-
diorem progenie quam facultatibus. Ejus imperium & patriæ
felicius eſſe potuiſſet, & Regi commodius, niſi plerique, quem
parem amaverant, ſuperiorem nunc deſpexiſſent. Verum male-
voli, in largæ meſſis ſpem diſcordiæ ſemina ſparſuri, quicquid Rex
agebat, ſiniſtre interpretabantur, puſillanimitatem in eo argu-
ebant,

ebant, pactorum conventorum negligentiam vituperabant. Hinc nihil infortunato Principi ſuccedebat, cum præter domeſticos inſultantes a vicinis etiam peteretur, nec quicquam opis e Regni comitiis, quæ ſolvebantur omnia rebus infectis, ſperare poterat. Ipſe Sobieskius, Regni tum Mareſchallus & exercituum dux ſupremus, cujus ambitionem virtûtum ſatis alias in eo frequentium ſpecies non ſatis tegebat, Regi adverſabatur & cum p. 379.
Primate *Manifeſtum Malecontentorum*, ut dicitur apud Autorem, ſubſcribebat. Denique cum per Comitia pacificationis A. 1673 ſopitæ viderentur ſimultates, paulo poſt Rex expeditione adverſus Turcas ſuſcepta in ea moritur, die antequam decretoria pugna 479.
ad Cochimum Barbari funderentur. Ceterum illud etiam ob- 342.
ſervatu haud indignum, Viennenſem aulam a malevolorum conſiliis non longe abfuiſſe, licet Regi ſoror Imperatoris nupſiſſet, quod matrimonium ſolvere etiam intendit aliquando Leopoldus, dummodo ſatis Eleonoræ de futuro marito, ſibi vero de ſucceſſore Caſimiri, per quem vicinia ſit tuta, proſpiceretur. Statum, qui fuit Polonicæ Reipublicæ tum temporis, graphice depingit Inſcriptio Satyrica ſequens: 415.

Epitaphium Polonæ libertatis,

Quæ nimia Regum indulgentia nata, nimia Senatorum arrogantia aucta, nimia Equeſtris Ordinis licentia vexata, nimia omnium avaritia proſtituta, tandem facta eſt ſub tributo; Principis ignavia, magnatum puſillanimitas, populi inſania, vicinorum politica, remotorum cunctatio, univerſalis cæcitas, lacrymis totius Chriſtianitatis, monumentum ſervitutis poſuere.

Hoc durante interregno eodem quo antea fato factiones diverſæ extraneos Principes promoturæ diſſipabantur. Nec enim Lotharingicus, cui favebat Primas, nec Condæus, quem Sobieskius fovebat, Polonis placebat, qui civem rurſus ſuum ipſum hunc Sobieskium Regio diademate digniſſimum cenſebant. Quamvis eum variis artibus gradum ad iſtud faſtigium affectaſſe, aliunde conſtat. Autor enim noſter ea pleraque tacet, vel quod addictus nimis fuerit Sobieskio, vel quod peregre tum profectus non omnia ſatis accurate reſciverit. Deſcribuntur

 dein

dein coronationis Comitia & juxta duorum Regum Caſimiri & Michaelis funebris ſolennitas, quibus in mauſoleo inter alias
p. 596. Inſcriptiones hæc quoque fuit poſita:

Johanni Caſimiro & Michaeli Poloniæ Regibus.
Illi Regium genus, huic a Ducibus Lithuaniæ.
Ille pluribus triumphis inſignis,
Hic clariſſima victoria immortuus.
Alter regno ſalvo purpuram ponens exuit,
Ille alter in privata ſorte non exhorruit.
Ille ſatur dierum & rebus regnandi,
Hic vix deguſtato imperio & annis, extremos dies,
Alter Deo dicavit, alter Patriæ.
Cineres quoque ille melior Africano Patria non invidit,
Hic non extulit.
Sic diſpares ſuffragiis populis iisdem ſceptris,
Diſſidiis civilibus, denique hoc tumulo æquantur,
Æternum lugendi eſſent,
Si non meliori ceſſiſſent.

695. Præterea hac prioris Tomi parte nihil magnopere memoratu dignum occurrit, niſi quod mentio fiat machinarum, quas Bethunenſis Marchio, affinis Reginæ, cum Hieronymo Lubomirskio, Vexillifero Regni, in commodum rebellium Hungarorum ſtruxerat, quibus & pecunias & homines ſuppeditavit, Rege etiam ipſo perſuaſo, ac ſi Gallia in id omnibus viribus conniteretur, ut Regnum illud in poteſtatem Regis concederet.

T. I. P. II. Pars altera reliquum vitæ Johannis Sobieski continet, cui Regi addictiſſimus fuit Noſter, ab eo etiam ad Kijovienſem primo dein Plocenſem Epiſcopatum evectus. Non adeo copioſa ſunt negotia, quæ ad aliorum etiam notitiam, eo quod extra Poloniam manarint, pertineant: illa vero, quæ intra Regni iſtius & privatarum plerumque domuum fines conſiſtunt, haud commemora-
762. bimus. Primo loco metum Polonorum memorat, ex matrimonio Ludovici Marchionis Brandeburgici cum Radzivilia Principe conceptum, qui ſcripto quodam ſub præcautionis titulo declaratur. Indigne ferunt, quod gravis jam ante vicinus nunc tam inſignem terrarum tractum in Lithuania ſimul cum opibus Radzivilianæ

vilianæ domus a longo tempore collectis ſibi vindicet, non petito etiam Regis, ſupremi Tutoris aliorumve tutorum ad connubium aut Reip. ad indigenatum conſenſu, quem petiturus quidem ſit poſt ad ſpeciem, aſt, ſi minime concedatur, offenſa permotum omnia in Rep. confuſurum, ſi concedatur autem, ſpeculatorem ſe ſibi ipſi aſcituros, qui jam tum ſatis incluſam teneat Poloniam, ut periculoſum ſit, cum a Lithuania quoque imminere, denique neminem fore qui tantum Principem in jus vocare auſit, aut tanto itineris diſpendio Spiram proficiſci velit. Imperatoris Legatus querelas, quas ſæpe fruſtra ingeminaverat de Vervaco Gallo, deprehenſis denique ejus ad Tœkelium in Hungaria literis, eo fidentius proponit. Fœdus cum Imperatore adverſus Turcas initum non parum illis temporibus illuſtre fuit, quantiscunque tandem tenebris obvolvere nomen Polonicum auſi ſint Theſaurarius Comes Morſtin Gallicusq; Orator, conjunctionem hanc variis artibus impedituri. Viennenſis expeditio ſalutare hoc negotium ſecuta toties decantando ita omnibus innotuit, ut vix opus ſit aliquid de ea hic apponere, præſertim cum relatio apud Autorem nil ſingulare ſuppeditet. Nemini porro non notum eſſe poteſt, quam prorſus exhauſta per hanc expeditionem omnis Regis virtus viſa fuerit, ſic ut ipſi quandoque Poloni ægre tulerint, *numerantibus vicinis palmas annosque diſtinguentibus ſe velut per deſidiam conſenuiſſe ac neglexiſſe tempus, quod expeditam ad victorias & ingens nomen monſtrabat viam.* Inter aulam Viennenſem Polonamque graves inde alebantur ſuſpiciones, maxime cum pergerent Galli ex Polonia pecunias rebellibus Hungaris ſubmittere. Quid occaſionem principio iſtis dederit, patet ex data Abbati Dœnhofio, qui Romam ad Papam proficiscebatur, inſtructione (perperam ad annum 1681 relata) in qua gloriatur Rex, ſe fœdus absque ullis conditionibus privatis iniiſſe & oblatum etiam Hungariæ Regnum non accepiſſe. Id vero ſibi nunc vitio verti queritur, quod Hungarico bello ſe implicari non patiatur, cum flecti potius debere Tœkelium, ad conditiones ineundas paratum, quam opprimi cenſeat, & propterea mediatorem hactenus conſentiente Imperatore agat. Quicquid ejus ſit, hoc ſaltem certum eſt, nihil dein præclari actum, nihil ex Polonia veniſſe

[Margin: p. 796. — 803. — 818 ſqq. — 1038. — 1145. — 776.]

niſſe præter nuntios de ruptis crebro Comitiis indignatione Pro-
p. 1105. cerum, quos tædebat Regis torpentis imperantisq; Reginæ. Aliquando in Comitiis Epiſcopus Culmenſis Regi hæc ſatis dura ac-
1039. clamare haud dubitabat: *Aut regnare deſine, aut recte judica.* Reginam vero ipſam Senator quidam in Senatus conſilio ſugillare auſus eſt, fabulam de Luna narrans, quæ matri, ut ſibi hucusque nudæ proſpiceret, ſupplicaverit. Matrem probaſſe quidem conſilium, ſartorem vero defuiſſe, qui Lunari corpori amictum aptaret, utpote Planetæ in varias formas mutabili. Tantum de hoc Tomo, reliquos alio tempore excerptos dabimus.

JO. DLUGOSSI SEU LONGINI, CANONICI quondam Cracovienſis, Hiſtoriæ Polonicæ Tomus I, ſeu Libri XII, quorum VI poſteriores nunc primum e MSC. prodeunt, ex Bibliotheca & cum Præfatione HENRICI L. B. ab HUYSSEN, Ruſſorum Cæſari a Conſiliis intimis, bellicis & juſtitiæ &c.

Lipſiæ, ſumptibus Jo. Lud. Gleditſchii & Maur. Georgii Weidmanni, 1711, fol.

Alph. 13 pl. 8.

NUper demum inter medios bellorum tumultus evadere totus tenebras Jo. Dlugoſſus potuit, quam hactenus felicitatem fruſtra exſpectaverat, pacata etiam & florente ingeniis Polonia. Debet illa ſervatum civem Illuſtriſſimo Huyſſenio, qui poſt promotas autoritate, conſilio ac maxime exemplo per Ruſſiam literas, hoc in Polonos, & quotquot hujus gentis hiſtorias amant, exſtare meritum ſuum voluit. Miratur in Præfatione, qua editionem ornavit, Germanos dum & patriæ ſuæ & aliorum gentium geſta curioſiſſime excuterent, Polonorum tamen res frigidius tractaſſe. Cauſari illos ait quatuor hæc: nimium ubique ſuæ gloriæ Polonos ſervire; eruendarum originum incurios eſſe; ſtylum plerumque a ſimplicitate in difficilem tumorem deflectere; ac denique parum noſtra intereſſe gentis, cum qua parum Germanis commercii, fata penitus noſſe. Sed ſingulis prudenter reſpondet: illud partium ſtudium commune omnibus, nec ipſis Germanis deeſſe, Græcos quoque & Romanos imperii

fines

ſines calamo longius quam armis extendiſſe; id vero in modeſtiæ potius laudem vertendum, quod parci fabularum non imitentur illam plerarumque gentium in ementienda longa viciſſitudinum ſerie, qua cum remotiſſimis majoribus connectantur, vanitatem; eloquentiam ſi afferat hiſtoricus, laudandam, ſi non habeat, non admodum flagitandam eſſe; habere & Polonos quosdam nitida & æquali oratione commendabiles, ceteros, quibus cothurnus placet, civium ſuorum judicium ſequi; tandem inſigniter deſipere, qui ad veterum Sauromatarum inſtar hodiernam Sarmatiam effingunt, cujus res Germanis hodie non ſcitu ſolum dignæ, ſed neceſſariæ, ex quo ſub Rege Germano arctius Germanis unita eſt.

Illud Hiſtoriæ Polonicæ ſtudium, quo adjuvaret Vir Illuſtriſſimus Dlugoſſum, principem in illa fontemque, unde recentiores rivulos ſuos deduxerunt, poſtquam VI poſteriores Libros hactenus ineditos ab Ill. Alberto Dembinskio, Vexillifero Zatorienſi, accepiſſet, ſelegit. Nec potuiſſet facile digniorem. Fuit enim ille ſua ætate inter maximos Poloniæ Viros, qui in familia Card. Zbignei, Epiſc. Cracov. educatus, deinde ſanctioribus conſiliis a Rege adhibitus & ad provincialia Comitia frequenter delegatus, variis Reip. cauſa in Hungaria, Sileſia, Pruſſiaque legationibus, privatis etiam itineribus in Italiam, unde multos veteres autores in Poloniam retulit, ad Conc. Baſileenſe, & in Palæſtinam, defunctus eſt. His eam ſibi dexteritatis opinionem conciliavit, ut Regis filiis præficeretur, & natu maximo Uladislao, ad capeſſendum Bohemiæ regnum proficiſcenti, conſiliorum arbiter daretur. Habuit in promtu Bibliothecas templorum & monaſteriorum tabularia, utque de finitimis veriora ſcriberet, capite jam cano ad Ruſſicarum literarum ſtudia animum appulit, ceu ipſe in Dedicatione memorat. Quæ ante literarum in Polonia notitiam evenerunt, ex fama, quæ ſola duraverat, ſcripſit: hinc illa in temporum ordinatione confuſio; Craci a Gracchis Romanis, Lithuanorum ab Italis, Valachorum a Volſcis origo; Draco ille; Rithogarus Vendæ procus; Popieli mures; Slavicæque gentes Polonorum beneficiariæ, &c. In poſterioribus autem libris accuratior eſt magnæq; autoritatis in iis, quibus gerendis ipſe actor ſpectatorve interfuit,

terfuit, quæque magnam illorum partem abſolvunt. Eodem enim, qui Annales terminat, anno 1480, æt. LXV, cum deſignatus eſſet Archi-Epiſcopus Leopolitanus, obiiſſe eum ſcribit Simon Okolſki Orbis Poloni T. III p. 299. Integritatis & bonæ fidei laudem toto opere promeruit, refertque, qui vitam ejus ſcripſit, palam inviſum fuiſſe ob illam increpandi libertatem, quæ ad particulares obtrectationes ſæpe deſcenderit. Religioni quidem ſuæ, ut decebat Sacerdotem, multum ſervit, cujus adeo fuit ſtudioſus, ut Pragenſem infulam ob magnam hæreſium in illo Regno vim recuſaret: verum tamen & hic de ſubſidente S. Ordinis diſciplina, Eccleſiæ per plures Pontifices ſciſſionibus &c. cordate graviterq; ſcripſit. Oratione utitur pro ſeculi ſui ingenio copioſa, quam præterea modis quibusdam loquendi parum Latinis infecit; locorum vero & gentilitia nomina vernacula appellatione expreſſit. Nec circumſcripſit opus patriæ tantum finibus, ſed facta etiam exterorum recenſet. Deprehendimus quidem interdum aliter ac domeſtici ſolent, ſcribentem, chronologiam etiam antiquioribus temporibus non mancam modo, ſed quæ ſecum conciliari nequeat; verum hæc peregrina ut ex Dlugoſſo diſcat, nemo opus hodie habet. Genealogiæ ſtudioſus eſt; inde inter alia impedita admodum & ſcitu tamen neceſſaria, præclare periodum illuſtrat, qua ſub Boleslai Crzivouſti poſteris varie diviſa, unita, iterumque ſciſſa & bellis civilibus jactata Polonia, prima formæ Reipublicæ, qualis nunc eſt, ſemina concepit. Quanquam autem in nominibus & annis connubiorum nativitatisque nonnunquam aberret; nævi tamen iſti libris, quibus ad initia propius accedit, frequentiores ſunt quam poſterioribus. Et ſex quidem Libros priores excutere cum noſtri inſtituti non ſit, utpote jam 1615 Dobromili in folio excuſos, nonnulla apud alios haud facile obvia e reliquis ex pluribus ſeligemus.

Sic Lib. IX p. 955 vulgarem de morte Henrici VII Imp. venenata hoſtia interemti, ſententiam corrigit, eumque morbo naturali ex puſtula ſub dextri cruris genu exorta, quæ anthrax vocatur, non procul a Senis A. 1313 obiiſſe tradit. Nec negligenda, quæ circa Uladislai Jagellonis conjugia paſſim notat; ut Hedwigis non Jagelloni tanquam barbaro, ſed Wilhelmo Auſtriæ Duci

jungi

jungi voluerit, cum quo (ut loquitur Autor) 15 jam diebus in thoro, carnali etiam copula ſubſecuta, manſerat. Vid. Lib. X p. 91 & 105. Ut Regni retinendi cauſa mortua Hedwige Annam Ciliam per legatos petierit & obtinuerit, qua viſa, quod deformior eſſet, iram contra legatos conceperit, matrimonium etiam reſciſſurus. V. p. 167. Ut hanc Annam de ſtupro interpellaverit ineptus formæ ſpectator Nicolaus Kurowsky, Gneſnenſis Archi-Epiſcopus. V. Lib. XI p. 314. Ut duxerit tertiam Eliſabetham de Pilcza, origine diſparem ac in juventute raptam, tum vetulam, tres jam viros expertam, multa prole effœtam, phtiſiacam &c. id quod apud exteros Regi contemtum, apud cives fremitum & indignationem excitavit. Vid. p. 378 ſq. Ut non obſtante clauſula diſpenſationi prioris matrimonii adjecta, ne Eliſabetha mortua aliam inſuper duceret, quartam ſibi junxerit Sophiam, Andreæ Kijovienſis filiam forma quam moribus venuſtiorem; adulterii enim rea peracta eſt. Vid. p. 446 & 498. Acta Concilii Conſtantienſis Lib. XI paſſim illuſtrat; poſſuntque iis, quæ accuratus ceteroquin & diligentiſſimus Scriptor Herm. von der Hardt neglexit, ſuppleri. Imprimis p. 376 ſq. multa de Jo. Falckembergio, Ord. Prædicatorum, affert, qui a Cruciferis pretio conductus Satyram in Uladislaum Regem ſcripſerat. Damnatus in Concilio liber, Autori perpetui carceres dictati, quos ubi favore Martini Papæ evaſerat, nova in Cruciferorum ordinem, ordinisque Magiſtrum, a quo IV tantum marcas Pruthenicas laboris pretium tulerat, Satyra invectus eſt, tandemque variis fatis defunctus Lignicii obiit. Pag. 447 refert, Guilielmum, Ducem Bergenſem, A. 1422 Jagelloni Ducatum ſuum in feudum obtuliſſe, hunc vero ob terrarum diſtantiam recuſaſſe. Pag. 480 Martini V ad Jagellonem Epiſtolam affert, qua hunc hortatur, ne matrimonium filiæ cum Marchione Brandenburgico reſcindat. Memorabile in illa, quod ſe (erat autem Martinus ex familia Columnenſium) & Marchiones Brandeburgicos ex eodem ſtipite, Columnenſium ſcil. derivet. Pag. A. 544 obſervat, quod 1430 dubitatum ſit de poteſtate Imperatoris, an creare Reges poſſit.

Reſtat ut præfixi Schediasmatis mentio fiat. Cum ſuæ gentis Scriptorum notitiam traderent multi, ſuæ negligerent Poloni:

loni, Samuel Joachimus Hoppius, Soltquella-Marchicus, Scriptores Hiſtoriæ Polonicæ collegit, & in Diſputationis formam Præſide Gabr. Groddeckio, P. P. Gedani 1707 exhibuit. Ex eo tempore cum idem Groddeckius, & in hoc ſtudii genere curioſiſſimus Val. Schleiffius, Patricius Gedanenſis, tum quæ Autoris diligentiam prætererant, ſuppleverint, tum quæ poſt editam Diſſertationem demum prodierunt, adjecerint; horum annotationibus auctum Schediasma, & huic editioni præmiſſum eſt. Sufficiet ordinem ejus exhibere: præmiſſis §. 1-4 generalioribus de utilitate notitiæ Scriptorum hiſtoriæ patriæ, a variis hactenus excultæ, ſed in Polonis deſideratæ, §. 5 Scriptores Poloniæ Geogr. & Topographicos, §. 9 Genealogicos & Heraldicos, §. 10-14 Hiſt. univerſales, §. 15-29 particulares ſecundum Reges diſpoſitos, §. 30 eos qui Magnatum vitas deſcribunt, §. 31 Epiſtolographos, 32 Poetas ad Hiſtoriam Polonicam facientes, §. 33-40 acta publica, §. 41-44 Jus Pol. publicum, ſtatuta, deciſiones &c. §. 45-46 Politicos & Satyricos, §. 47 & 48 Scripta Hiſt. Eccleſ. & liter. adducit. Additi in fine confinium provinciarum, ut §. 50 Lithuaniæ, §. 51 & 52 Livoniæ, §. 53-56 Pruſſiæ, ac denique §. 57-58 urbium, Gedani, Elbingæ & Thorunii Hiſtorici.

Kern der Thorniſchen Chronicke.

i. e.

NUCLEUS CHRONICI THORUNIENSIS, ſeu Hiſtoriæ Thorunienſis naufragæ tabulæ, in quibus res Thorunienſes inde ab A. 1231 ad 1711 exponuntur; Autore JACOBO HENRICO Zernecke.

Thorunii, apud Jo. Chriſtianum Laurer, 1711; 4.
Alph. 2 plag. 4.

Autor diligentiſſimus, editis jam olim in Academiis Diſſertationibus Theologicis pariter & Juridicis clarus, cum A. 1710 narrationem hiſtoricam Germanicam de Thorunio peſte vexato (das verpeſtete Thoren) paucis plagulis præmiſiſſet, mox hunc Chronici Thorunenſis nucleum, eo ipſo tempore, quo peſtis in urbe

urbe graſſata eſt, impreſſum, evulgavit. Etſi vero publicis monumentis, quæ ob Suecorum devaſtationem nulla fere exſtant, parum fuerit inſtructus, pluribus tamen MSCtis uſus eſt, ut Georgii Heſenii, Syndici quondam urbis *Excerptis Receſſualibus*, a Simone Schulzio Conſule continuatis, tum Conradi Molleri, Michaelis Herzog & Jacobi Streuwig, Senatorum, *Obſervatis*, & Heinrici Stroband Jun. Conſulis, & Antonii Donepenii *Memorandis*, nec non iis, quæ Ephraim Prætorius, Simon Schulzius, Phyſicus Thorunienſis, aliique reliquerunt. Nonnulla quoque privilegia urbis tum antiqua tum recentiora, ex ipſo archivo deſcripta, exhibet, quale exſtat p. 36 ſeq. de templo S. Spiritus & monaſterio Monialium. Ceterum juxta ſeriem annorum inde ab A. 1231 usque ad exitum anni 1710 varia obſervat memoratu digna, quæ obiter perluſtrabimus. Habes itaque hic vitas paſſim inſertas celebriorum Conſulum & Senatorum, tum Gymnaſii Rectorum, Profeſſorum, Medicorum aliorumque Virorum celebriorum, qui etſi alibi vixerint, Thorunii tamen nati ſunt, ut D. Johannis Abzieher / Epiſcopi Varmienſis, p. 35, D. Lucæ Weiſſelrot/Epiſcopi Varmienſis, & Nicolai Crapitii, Ep. Culmenſis, p. 88, Nicolai Schœnborn, Ep. Sambienſis, p. 93, & Nicolai Copernici, Canonici Frauenburgenſis, p. 87, cujus familiam in Martino Kopernik Thorunii A. 1601 exſpiraſſe refert p. 173. Nec omittit Autor familias nobiliores, & ſpeciatim Coyeniorum p. 74, Mochingeriorum p. 79, Neuſſeriorum p. 89, Strobænderorum p. 99, Pruſſorum p. 102, 255, Lichtfuſſorum p. 168, Kislingiorum p. 198 meminit. Quin & quo tempore ædificia publica ſint inſtructa, diligenter obſervat, ut Gymnaſium p. 158, Oeconomia p. 166, curia p. 177, ubi ſimul exhibet ſchema ſeſſionis trium Civitatis ordinum. Quæ porro bella urbs illa cum equitibus Boruſſicis tredecim annorum intervallo geſſerit, tria millia militum proprio ſtipendio ſuſtentans, p. 63 ſeq. & quanta A. 1456 civium adverſus Magiſtratum coorta fuerit ſeditio, fuſius a p. 51 ad 62 enarrat. Diligenter quoque, quo ritu Reges excipi Thorunii conſueverint, obſervat p. 80, 85, 118, 132, 263, & rel. Nec deſunt alia ſingularia, inter quæ referri utique meretur, quod de celeberrimi Hiſtorici Chriſtophori Hartknoch

abavo Stephano Hartknoch teſtatur Noſter p. 327, cum una cum uxore Catharina centum annorum ſpatio in conjugio vixiſſe, & denique annos natum centum & triginta diem obiiſſe.

CONTINUATIO EORUM QUÆ DE HOmeri Editione Barneſiana Menſe Februario relata ſunt.

GRavem jam dudum Schrevelius reprehenſionem doctorum Virorum incurrit, quod Additamenta quædam ſua plerumque inepta & falſa Antiquis in Homerum Scholiis clam immiſcuit, quaſi data opera id agens, ut Lectoribus fucum faceret: longe abſurdior graculo Æſopico, qui avis formoſæ plumis accerſitis, ſaltem ſpecioſior viſus eſt, cum ille contra graculi plumis pavonem ornare ſtuduerit. Sane optaremus pro noſtro in præſentem Editionem favore, propter multa & egregia in Homero ipſo κατορθώματα, in hac Scholia illa huic reprehenſioni non eſſe obnoxia: optaremus inquam verum ubique eſſe quod in Notis ad Il. ε v. 330 Vir Cl. ſcribit: *Schrevelii deliria deleo hic & ſæpe alias:* item quod ad Il. ι v. 637, ubi cum in notis Scholion Græcum ipſe concinnaſſet, ait: *Hoc erat Vett. Scholiis dignum; at nos iis immiſcere aliquid e noſtris nolumus*; ſed animadvertimus & Schreveliana illa nimis ſæpe retenta eſſe, cum tamen ſemper & ubique ſine piaculo deleri potuiſſent, imo debuiſſent: &, jam nova alia illis non multo meliora hic acceſſiſſe. Saltem, ſi tanta erat libido præter rem augendi hæc Scholia, moniti ubique fuiſſent Lectores de acceſſionibus novis, vel ſigno addito, vel in Notis uno alterove verbo; ſed hic de ea re aliquaudo quidem monetur, quamvis plerumque obſcure, ut neſcias fere quid, a quo, & unde ſit additum; ſæpe tamen additamenta ſilentio prætereuntur, ita ut nihilo magis tutus ab inſidiis eſſe poſſit Lector. E contrario deprehendimus aliquando fieri indicium quaſi additamenti, ubi nihil additum. Omnia illa quæ hic vel clam irrepſerunt, vel cum indicio, recenſere, cum ad ſingula aliquid monendum ſit, nimis longum foret; tam multa ſe obtulerunt tantum in novem prioribus Iliados libris. Notabiliora ergo tantum afferentur.

Ad

Ad Scholia Iliados *β* v. 505, 507 & 517 annotatur: *Hæc Scholia ſuppleo ex Euſtathio.* Videamus ſingula quomodo ſuppleverit. Primum igitur ad v. 505, ubi de Hypothebis, quarum incolæ ab Homero recenſentur inter eos, qui ad Trojam militarunt, iſtis Scholiaſtæ verbis: *Ἕτεροι δὲ φασὶν Ὑποθήβας λέγειν τὸν ποιητὴν τὰς ὑποκειμένας ταῖς ἑπταπύλοις Θήβαις κώμας· αὗται γὰρ αἱ Θῆβαι ἐκπεπολιόρκηντο.* iſtis inquam hæc ſubjungit addito aſteriſco * *καὶ ὡς Ἀρτεμίδωρος· Μόνον Θηβαῖοι τῶν Βοιωτῶν οὐκ ἐστράτευσαν εἰς Ἴλιον.* Principio hæc apud Euſtathium non habentur, quod non mediocrem arguit incuriam. Deinde tam abrupte adduntur, ut nec quadrare huc videantur; ſi enim *αὗται αἱ Θῆβαι* i.e. Hypothebæ, ſive pagi iſti Thebis Heptapylis ſubjecti (huc enim quis potius referat Pronomen, quam illuc) nuper expugnati fuerant a filiis VII Ducum, & non ipſæ *ἑπτάπυλοι* Thebæ; ſequitur plane contrarium ejus quod attexuit, nempe paganos iſtos ſive Hypothebanos non potuiſſe intereſſe expeditioni Trojanæ, propter recentem adeo calamitatem; quæ Thebanis ipſis obſtare non potuit quo minus intereſſent. Ut autem commode aſſueret Artemidori locum, prætereaque Scholion ex Euſtathio ſuppleret; debebat pro *αὗται* in Vett. Scholiis legiſſe *αὐταὶ*, & ita conſtituiſſe locum: *αὐταὶ γὰρ αἱ Θῆβαι ἐκπεπολιόρκηντο· ὅθεν οἱ Θηβαῖοι * οὐκ ἐστράτευσαν εἰς Τροίαν νεωστὶ πορθηθέντες ὑπ' Ἀργείων· * ὡς καὶ Ἀρτεμίδωρος. Μόνοι οἱ Θηβαῖοι τῶν Βοιωτῶν οὐκ ἐστράτευσαν εἰς Ἴλιον·* quæ inter aſteriſcos ſunt, ea ſunt ex Euſtathio p. 269 lin: 38 *ὅθεν οἱ Θηβαῖοι* additur ad ſupplendum ſenſum. Idem de hoc Homeri loco dicitur apud Strabonem Lib. IX: *οἱ μὲν δέχονται πολίδιόν τι Ὑποθήβας καλούμενον, οἱ δὲ τὰς Ποτνίας· τὰς γὰρ Θήβας ἐκλελεῖφθαι διὰ τὴν τῶν Ἐπιγόνων στρατείαν, καὶ μὴ μετασχεῖν τοῦ πολέμου τοῦ Τρωικοῦ*, p. 632 B. Ed. Amſtel. Ceterum in Artemidori loco ſcribo *μόνοι*, ut habet Ed. Aldina hujus Autoris Lib. IV c. 65, non *μόνον*, ut Noſter edidit: qui etiam paulo ante in eodem iſto Scholio craſſiorem & magis Bœoticum errorem non animadvertit, hærentem in omnibus, quas viderimus, Edd. *τὰς ἐλάττω Θήβας*, pro *τὰς ἐλάττους Θήβας*, ut recte apud Euſtathium p. 269 lin. 42. Jam porro ad v. 507 Scholion ſe ſuppleviſſe dicit ex Euſt.

& addidit aſteriſcum, ut ſcias ubi ſuppleverit: Ἄρνην] πόλιν Βοιωτίας ἀπὸ Ἄρνης, ἧς καὶ Ποσειδῶνος ὁ Βοιωτός.* οἱ δὲ, ὅτι οὐχ εὑρίσκεται κατὰ τοὺς Τρωικοὺς χρόνους Ἄρνη πόλις Βοιωτίας· ὅθεν ἔνιοι πιθανῶς μεταγράφουσιν. Οἵτε πολυστάφυλον Τάρνην ἔχον. Hic nemo non putaret, omnia illa quæ poſt aſteriſcum ſequuntur, ab ipſo eſſe addita, ut paulo ante, Artemidori loco, qui non erat in Scholiis, præmittebatur aſteriſcus; quod tamen hic ſecus eſt: nam omnia illa quæ & ante & poſt aſteriſcum ſunt, ita habentur prorſus in Editione Romana Scholiorum &, qua ipſe uſus eſt, in Veneta. Niſi forte ſupplere ſe putavit, cum ſcripſit ὁ Βοιωτὸς cum articulo; qui tamen rectius abeſt in Edd. Rom. & Ven. Ut hic Articulum non neceſſarium addidit, ita in Scholio ad ſeq. v. 508 neceſſarium omiſit; extantem in Edd. Rom. & Ven. ubi ita: ἐκ ταύτης ἦν Γλαῦκος ὁ θαλάσσιος· recte propter plures Glaucos. Sic paulo poſt ad v. 515 edidit ὁ δὲ, ἀντὶ γάρ· cum recte in iisdem Edd. habeatur ὁ δὲ, ἀντὶ τοῦ γάρ. Sic & ſuperius ad Il. β v. 204 dedit καὶ ἐν ἑτέρῳ δὲ πάλιν αὐτὸς ἀνὴρ &c. cum deberet ὁ αὐτὸς ἀνὴρ &c. ut eædem Edd. habent. Sic in Notis ad Il η v. 332 Euſtathii verba ſic adducit: τὸ δὲ κυκλήσομεν νεκροὺς, ἀντὶ τροχοῖς ἀγάγωμεν. licet utraque Editio Euſt. habeat ἀντὶ τοῦ τροχοῖς ἀγάγωμεν. Sic etiam ad Il. ε v. 586 in iis quæ ex Euſtathio dicuntur inſerta, ſed nullo indicio, a quo ſint inſerta: ἐπὶ τὸ βρέγμα τῆς κεφαλῆς· διὰ τὸ * οἷον βεβρέχθαι τοῦτο μέρος καὶ &c. quæ ita habentur apud Euſtathium: καλεῖται δὲ οὕτω διὰ τὸ οἷον βεβρέχθαι τοῦτο τὸ μέρος. Ex his aliisque, quæ poſterius afferentur, patet, verum uſum articulorum Viro Cl. non ſatis eſſe cognitum: id quod ei commune eſt cum aliis, quicunque Græcam Linguam ad Latinam exigunt, in qua nulli articuli: item qui Poeticæ dictioni, præſertim Homericæ, ſunt unice adſueti; nam Homerus ſæpiſſime non adhibet articulos, ubi alias locum habebant, quod notat Plut. in Platonicis Quæſt. p. 1010 D. ut hac in parte Homeri oratio ſimilis ſit Latinæ; quæ etiam inter cauſas eſſe videtur, quamobrem nos alienigenæ verſum Græce quidem adhuc factitemus alicujus ſaporis: proſa autem oratio nobis plerumque evadat inſulſa. Sed illuc redeamus. Quemadmodum ibi aſteriſcum adjecit, licet nihil præterea præſtiterit; ſic plane ad Il. β v. 662. Ut autem hic

aſteriſcum

aſteriſcum fruſtra poſuit; ſic ad Il. γ v. 83 Annotationem de emendatione Scholii; in quo nihil emendatum, nec emendatione indigens: nunc porro. Tertium Scholion, quod ex Euſtathio ſupplere ſe dicebat, eſt ad Il. β. v. 517 ſic ab ipſo editum: * τὰς δὲ Φωκεῖς ἀπὸ Φώκου, ὃν οἱ μὲν τοῦ Ψαμάθης καὶ Αἰακοῦ· οἱ δὲ λέγουσιν ὑὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Προνόης τῆς Ἀσωποῦ. Hic jam non omnino fruſtra poſuit aſteriſcum; nam adidit aliquid, nempe verbum λέγουσιν, & præter neceſſitatem ὑόν· cetera tantum interpolavit, & quidem infeliciſſime. Nam quæſo quidillud ὃν οἱ μὲν τοῦ Ψαμάθης; ſed hoc unde ortum ſit, mox apparebit. Cur autem duos Phocos in unum conflavit, dicens eum ab aliis quidem Pſamathes & Æaci filium dici ab aliis Neptuni & Pronoes? Nam Scholia incorrupta duos utique præ ſe ferunt Phocos, quorum alter Æaci & Pſamathes, alter Neptuni & Pronoes ſit filius: Phocenſesque adeo ſecundum quosdam ab hoc, ſecundum alios ab illo denominari; ita enim Edd. Rom. & Ven. τοὺς δὲ Φωκεῖς οἱ μὲν ἀπὸ Φώκου τοῦ Ψαμάθης καὶ Αἰακοῦ· οἱ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Προνόης τῆς Ἀσωποῦ· ſubaudi λέγουσιν aut ſimile. Vides jam, unde ſit illud ὃν οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ Ψαμάθης· nempe putavit apud Scholiaſten τοῦ eſſe articulum vocis Ψαμάθης· ac proinde ſibi etiam licere articulum maſculinum jungere voci fœmininæ; cum tamen ibi ſub τοῦ intelligatur υἱοῦ, ut ſæpiſſime ſolet in genealogiis; quod in interpolatis ab ipſo non poteſt. Ceterum duos illos Phocos agnoſcit & Pauſanias, initio Libri X & alibi. Porro in Scholiis ad Il. β v. 546 ad hunc verſum Οἳ δ' ἄρ' Ἀθήνας εἶχον, ἐϋκτίμενον πτολίεθρον, nihil monito Lectore retinuit additamentum Schrevelii ineptum & fallax: ἐάν τις ἀναγινώσκει, Ἀθήνας πτολίεθρον, ἄτερ διαστιγμῆς, πτῶσις ἔσται γενικὴ τῆς Παλλάδος τῆς Ἀθήνης τῆς Ἀθηνᾶς. quam elegans eſt illud ἄτερ διαστιγμῆς· Poeticum ἄτερ in proſa, deinde διαστιγμὴ vox minus trita, pro uſitatiſſima διαστολὴ vel ὑποδιαστολή· denique Ἀθήνας eſſe πτῶσιν γενικὴν τῆς παλλάδος τῆς Ἀθήνης τῆς Ἀθηνᾶς quam diſerte dictum! Quod autem additamentum ſibi vult, ſi apud Hom. legatur Ἀθήνας πτολίεθρον ſine interciſione, poſſe Ἀθήνας eſſe genitivum caſum, id minime poteſt; non enim ſolet Homerus Ἀθήνας ſemidorice in genitivo

tivo dicere, nec alius facile; ſed ille ſemper Ἀθήνῃς vel Ἀθηναίης· alii qui Dorice, Ἀθάνας· ceteri Ἀθηνᾶς. Hoc cum tale ſit, tamen decipi ſe paſſus eſt Vir Cl. ut in Var. Lectionibus poneret: Ἀθήνας] γρ· Ἀθηνᾶς & Ἀθήνῃς *Br. Schol.* Hic fructus redundat ex Additamentis illis, ut decipiamur ſæpe deceptique alios decipiamus. Sic aliquem adhuc vehementer falli continget qui in Vett. Scholiis Harpocrationem laudari putabit, cum ad Il. β v. 697 hæc legerit: Ὄνος Ἀντρώνιος· πληθυντικῶς, Ἀντρῶνες Δημοσθένει. Ἁρποκρατίων· nec animadvertet hæc nunc primum in hac Editione inſerta eſſe; ſunt enim inſerta clam & ſine ullo indicio. Porro ad Il. γ v. 144, ubi de Famula Helenæ, Æthra dicta, per quam cum plerique Æthram Theſei matrem intelligant, Scholion illam ab hac diſtinguit: * ἑτέρα τῆς Θησέως μητρός ἐστιν αὕτη ἡ Αἴθρα &c. annotatur: *Scholii principium emendo ex Euſtathio; finem addo ex Plutarcho.* Ne unicam quidem literam, vel in principio, vel in toto Scholio emendavit, aut mutavit; nam ita omnino Editio Scholiorum Romana, & quam ipſe habuit, Veneta. In fine quidem addidit, licet nullo ſigno notaverit addita, cum tamen illis, quæ ſe emendaſſe dicit nec emendavit, aſteriſcum præmiſerit; addidit autem hæc: ἔνιοι δὲ τοῦτον τὸν στίχον ἀθετοῦσιν, ὡς Πλούταρχος ἐν Θησεῖ. Sed cur non in Notis potius hoc ſuis retulit? nam in Scholio nihil utique deſideratur. Aliud etiam hic commiſſum, dum Plutarchum dicit illum verſum rejicere; quod falſum. Niſi forte voluit dicere Plutarchum referre a quibusdam verſum hunc rejici (non enim potuit clare loqui): verum ſi vel hoc voluit, res aliter habet; Plutarchus enim in Theſeo circa finem, de hoc verſu ita: οἱ δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔπος διαβάλλουσι p. 16 B. i. e. *Aliqui autem & hunc verſum criminantur.* διαβάλλουσι non eſt ſtatim ἀθετοῦσιν· ſed ἐκβάλλουσιν eſſet potius ἀθετοῦσιν. Ad Il. γ v. 254 Μαχήσονται] μαχοῦνται· ἀγῶνι διακρινοῦσι hic de additamento nihil quidem monuit verbis; aſteriſcum tamen adjecit, quod ſufficeret, ſi inde ſcire poſſemus, unde id ſit: eſt autem a Schrevelio, nec neceſſarium; quid enim attinebat verbum notiſſimæ ſignificationis, & quo nullum rei ipſi convenientius, explicare, idque per phraſin obſcuriorem, & vix Græcam; nam ἀγῶνι διακρινοῦσι Latiniſmum olet; dicimus enim *Prælio decer-*

decer-

decernere, ſic abſolute; ſi ἀγῶνι, vel potius μάχῃ διακριθήσονται ſcripſiſſet, aut aliquem caſum accuſativum adjunxiſſet, adhuc tolerari poterat. Ad Il. γ v. 303 retinuit additamentum mendax Schrevelii nihil monito Lectore: τοῖσι δὲ] τοῖσδε. Non ſignificat τοῖςδε illud τοῖσι δὲ· ſed τοῖςδε δὲ, ſive τούτοις δέ. Scholion ad Il. δ v. 1, quod ita habet in Edd. Rom. & Ven. ΠΑΡ ΖΗΝΙ. παρὰ τῷ Διΐ· παρεσχημάτισται δὲ ἀπὸ τοῦ ζεὺς ὁ ζήν· τὸ πάθος ἀποκοπή. Schrevelius hunc in modum refinxerat πὰρ ζηνὶ] παρὰ τῷ Διΐ. παρεσχημάτισται δὲ ἀπὸ τοῦ ζεὺς ὁ ζὴν καὶ ὁ ζάν. Ἰωνικῶς καὶ Δωρικῶς, augmentis ſupervacaneis; Noſter quibusdam perperam retentis, aliis non bene omiſſis, ita: πὰρ ζηνὶ] παρὰ τῷ Διΐ. πάθος ἀποκοπή· παρεσχημάτισται δὲ ἀπὸ τοῦ Ζεὺς καὶ ὁ ζήν· Ἰωνικῶς καὶ Δωρικῶς· hic in πάθος ἀποκοπὴ articulus neceſſarius non debuit omitti, qui recte extat inferius, v. 109 deinde in καὶ ὁ ζὴν, non retineri καὶ Schrevelianum, poſtquam illius ζὰν deletum eſt: denique ob idem ζὰν deletum, non erat retinendum Δωρικῶς. Ad Il. δ v. 117 Μελαινάων] εἰς βάθος διοιχνουσῶν, ἤγουν δικνουμένων. δεινῶν. Illud ἤγουν δικνουμένων a Schrevelio profectum retinetur: & hic quidem, modo aliquid monitum fuiſſet, non male & ferme neceſſario; ad explicandum nempe illud διοιχνουσῶν, quod ab uſu populari paulo remotius, ac proinde ſubobſcurum. Quod ſi innotuiſſet Viro Cl. vera loci lectio, poterat & debuerat id omittere: eam nos hic indicabimus, allatis prius aliorum irritis conjecturis. Editio Aldina habet διοικουσῶν, voce huc non quadrante: margines duarum Hervagii Edd. referentibus Cantabrigienſibus, δικουσῶν, paulo melius; ſed hoc non dicitur, verum δικομένων. Schrevelius δικνουσῶν, quod itidem non recte in activa voce: denique Cantabrigienſes, quos Vir Cl. ſequitur, διοιχνουσῶν, quod a ſtylo Scholiorum alienius, ubi omnia uſu trita & notiſſima. Diſcimus autem cum hinc tum aliunde, pleroſque Scholiorum Editores, ſi quando primas Edd. conſuluerunt, tantum Aldinam habuiſſe, deſtitutos Romana, omnium prima; Cantabrigienſes in Præfatione fatentur, hanc diu fruſtra quæſitam, ſero tandem in manus ipſorum deveniſſe: Cl. Barneſius ea in totum caruit. At penes nos eſt, ex Bibliotheca lectiſſima Viri Pl. Rev. atque Cl. Chriſt. Frid. Boerneri:

neri: illa ſola recte exhibet διηκουσῶν. Porro ad Il. δ v. 345 editum: φίλα]* προσφιλὲς, ἡδὺ, φίλον ἐστὶν Ἀττικῶς. & annotatur: *Ita pro corrupto, quod* προσφιλῆ, ἡδῆ *in omnibus olim erat*. Quod falſum; nam Cantabrigienſes contra teſtantur, omnes Edd. præter Hackianam & Oxonienſem habere προσφιλῶς ἡδέως & nos certe non aliter invenimus in Romana & Veneta: deinde quod corruptum dicit, non eſt quidem genuinum, ſed a Schrevelio; ejusmodi tamen eſt, ut magis videatur facere ad illud φίλα explicandum pro Nomine id accipiendo, quam quod eſt in Edd. ubi adverbialiter accipitur: nihil in eo reprehenſione dignum, modo pro ἡδῆ ſcribatur ἡδέα. Quod autem hic ſubſtituitur, id incongruum eſt; utpote ſingulare ad plurale: totumque Scholion cum augmento nullius pretii. Ad Il. δ. v. 347 Νῦν δὲ φίλως χ᾽ ὁρόῳτε] νῦν δὲ ἡδέως ἂν καὶ ἀσμένως ἴδοιτε,* εἰ καὶ δέκα τάξιες Ἑλλήνων κ. λ. ſignum de additamento monet; unde autem id ſit, non item: nec de ea re vel verbulum additur. Qui propter Jonicum illud τάξιες, & κ. λ. Latiniſticum, (non enim Græcis in more ſic per unas literas abbreviare, qui nec καὶ λοιπὰ dicerent, ſed καὶ τὰ λοιπὰ, vel καὶ τὰ ἑξῆς) qui igitur propter hæc putabit a Schrevelio eſſe, vel a Cl. Editore; is indolem veteris & noſtrorum hominum Græciſmi perſpectam habet; aliunde tamen eſt additamentum, nempe ab excerptis MSS. quæ Cantabrigienſes ediderunt, de quibus paulo poſt neceſſaria monebimus: in iis τάξιες quidem habetur, ſed vitioſe pro τάξεις loco κ. λ. autem ſunt verba Homeri ὑμείων προπάροιθε μάχοιντο. Porro ad Il. δ v. 539 retinuit additamentum fallax, nec monuit: ἔνθα] τότε. μᾶλλον δὲ ἐκεῖ ubi Edd. Rom. & Ven. tantum, ΕΝΘΑ τότε. bene, ut mox ad Il. ε v. 1 ἔνθ᾽ αὖ] τότε δή. ubi recte nihil tale additum. Clam itidem ad Il. ε v. 54 retinuit ex Schrevelio illepidum iſtud: ἐμπειρία τοῦ βάλλειν ἀπὸ μακρᾶν. quid malum! ἀπὸ μακρὰν quis unquam ita locutus eſt? ſaltem dixiſſent ἀπὸ μακρόθεν. Ad Il. ε v. 214 περιέλαβεν ἴδιον υἱὸν προσφιλῆ ἀγκάλαις, ὠλέναις, βραχίοσι, καὶ ἀπὸ μέρους χερσίν. Hæc etiam ex Schrevelio in hanc Editionem derivata ſunt ſine indicio: ineptiſſima & putidiſſima, propter omiſſionem articulorum neceſſariorum, & conjunctionum; nec non accumulationem ſynony-

ſynonymorum puerilem. Ad Il. ε v. 330 *ἀλλ' ἴδε ςίχον υκβ', ὧδε. In his Schrevelianis cum præter morem Scholiorum, citetur locus Homericus per numerum verſuum; tamen inter illa tolerantur: & adhuc elogio ornantur in Notis: *Illa ad* v. 330 *ut non incommoda reliquo.* Aſt inferius paulo ad Il. ζ v. 21 ſimile Schrevelii nugamentum ἡ Πήδασος ἡ πόλις ὧδε ςίχῳ λέ Viro Cl. non eſt viſum ſatis commodum; itaque aliud ſubſtituit Scholion: Πήδασος μετ' ὀλίγον ἐρηθησομένη, ex Euſtathio, ut ait. Id quod ſatis apparet, nam ipſe ſine dubio dixiſſet εἰρηθησομένη, ut fecit ad Il. ι v. 64 ἐὰν μὴ πείθηται τοῖς εἰρηθησομένοις· quæ ipſe ad Scholia ſe addidiſſe fatetur in Notis: quaſi, ut εἰρήσεται dicitur, itidem & illud dicatur. Quemadmodum autem ibi *tempus* augmenti minime capax auxit; ſic aliud augeri ſolitum, augmento privavit ad Il. θ v. 108 in his futilibus clam inſertis: Οὓς ἀπ' Αἰνείαν ἑλόμην] ὃς Αἰνείε. Αἰνείαν, Αἰνείᾳ, ἀφελόμην· nempe quaſi ipſe etiam verſum faceret ἀφελόμην dixit pro ἀφειλόμην· Edd. Rom. & Ven. recte; ubi hæc tantum ΕΛΟΜΗΝ. ἀφειλόμην. ἔλαβον. quod ſatis erat. Porro ad Il. θ v. 137 σιγαλόεντα] ἀνθηρά, λαμπρά. * εἴ τ' ὖν ἀπαλά· ἄγ' ἀφώμενα σιγᾷ ψόφον ὐδένα ἐνδιδόντα. quæ poſt aſteriſcum, ſunt ex Schrevelio, inficeta & illo digna; qui ut hic imperite & otioſe particulam γε poſuit: ita quoque ad Il. β v. 794, ubi inter alias hominis intemperias in hac Ed. nimis patienter retinetur: καὶ δὴ ἀμφότερόν γε κατὰ πολεμίους ςόλους σκοποῦσιν &c. ſed nec illud ἀφώμενα offendere potuit Virum Cl. quod uſus communis reſpuit, pro ἀφᾶν frequentans ψηλαφᾶν· unde ψηλαφώμενα dicendum erat. Porro ad Il. θ 160 retinetur ſine ullo indicio Scholion Schrevelii longum, & falſiſſimum, in quo ſtatuitur ὅδε, τοῦδε, τῷδε, τόνδε per omnia genera & numeros ſcribendum eſſe paſſim apud Homerum, pro ὁ δὲ, τοῦ δὲ, τῷ δὲ, τὸν δὲ· &c. Hoc autem poſito, videbimus contextum Homeri plerumque ita cohærere, ut arenam ſine calce. Apud Poetas, ut aliis etiam in locis diximus, ſæpiſſime articulus præpoſitivus loco pronominis οὗτος uſurpatur: & ita ſexcenties a Vett. Scholiis exponitur, præſertim ad priores aliquot Iliados libros, ubi illa copioſiora. Eadem de cauſa clam itidem recepit, quæ falſarius admiſcuerat Il. θ v. 261, ubi, cum Edd.

Rom. & Ven. haberent TON ΔΕ META. *μετὰ δὲ τοῦτον* recte ut alias ſolent in hac re; ille iſtis aperte pugnantia continua ſerie ſubjecit: *Σύνταξις, οὐ Μετὰ δὲ τὸν, ἀλλὰ Μετὰ τόνδε. Δῆλον δὲ ὅτι οὐδεὶς σύνδεσμος δὲ ἐνταῦθα.* ubi præterea ſi Græce voluit ſcribere, debebat: *ἡ σύνταξις* &c. deinde potius *δῆλον δὲ ὅτι οὐκ ἐστι σύνδεσμος τὸ δὲ ἐνταῦθα.* Eadem de cauſa proxime ſequentis etiam verſus Scholion Schreveliana moneta cuſum, totum retinet; ſed cum majore tamen Lectoris reſpectu, quia aſteriſcum adjecit, indicem adulterinorum; licet tantum in fine adjecerit, cum & in principio deberet: ſic recte indicaretur nihil hic eſſe genuinum. Sed hæc hactenus de illo genere Additamentorum, quæ prorſus omittenda fuerant.

Augentur præterea in hac Editione Scholia Excerptis Aloyſii Alemanni, quæ Cantabrigienſes primi ediderunt, inſerta Annotationibus ſuis: ſed hi tantum in Iliadem, ſolam ab ipſis editam; Noſter autem & in Odyſſeam. Hæc cum ſine crimine omnia addi potuiſſent, modo quibusdam in locis emendatiora darentur, tamen id non factum. Quandoque in totum omittuntur, quandoque parte omiſſa afferuntur. Cumque de additis monendus fuiſſet Lector, id non ſemper factum: aliquando per aſteriſcum a ceteris Scholiis diſtinguuntur, ſimulque verbis in Notis admonetur: aliquando aſteriſcus quidem deeſt, ſed monetur: aliquando nec aſteriſcus adeſt, nec monetur; denique, ut ceteram inconſtantiam taceamus, nec Scholiis ſemper inſeruntur, ſed ſæpe in Notas rejiciuntur. Poſtremo loco commemoramus Additamentum optimum, nempe Scholia Antiqua præſtantiſſima, in nonum Iliados librum, illa quæ Hornejus primus publicavit deſcripta a Caſelio ex libro Petri Victorii. hæc in hac Editione ſuis locis inſerta ſunt, & diligenter a ceteris diſtincta. Primi hic monemus, Scholia illa extare in optimæ notæ Codice Homeri MS. Paulinæ noſtræ Bibliothecæ; non in illum librum tantum, ſed in totos ſedecim inde a principio Iliados, uno filo deducta. Iſtis comparata Scholia vulgata plerumque ſordere videntur. Verum de iis alia occaſione fortaſſe plura.

Nunc commemoratis Additamentis, quibus Scholia in hac

Edi-

Editione aucta ſunt, animus erat Emendationes quasdam noſtras in ipſa Scholia, ſubjungere, ſubnatas nobis in evolvendis prioribus aliquot libris hujus Editionis: præterea etiam de Græciſmo Cl. Editoris conſtitueramus aliqua adhuc monere; verum cum & huc usque nimis longi fuiſſe videri poſſimus: & illa quæ diximus, grata brevitate proponi non poſſint; ea vel ſupprimere cogemur, vel, ſi operæ pretium videatur, in poſterum cum Lectore communicabimus.

Interim ut aliquando iſtis imponamus finem, quæ reſtant, de hac Editione commemorabimus. Et de Variantibus quidem lectionibus, ob eam, quam diximus cauſam, etiam pauciora. Annotantur illæ ex Euſtathio quidem & Scholiis minoribus ſatis diligenter: nec non ex Codd. MSS. quibus uſus eſt Cl. Editor: additis iis etiam quas H. Stephanus collegit; ex aliis non æque. Certe Editionis Florentinæ & varietatum ejus rarior facta mentio, quam decuerat; licet jam pridem collectæ habeantur in Loniceri Editione Argentoratenſi, collatis inter ſe Florentina & duabus Aldinis. Quemadmodum plurimas annotandas omiſit; ſic multas omittendas annotavit: ut conjecturas ſuas, dum poſſe ſic vel ſic legi dicit. V. g. Il. β v. 233 in contextu eſt Ἦν τ᾽ αὐτὸς ἄπο in Notis dicit: *Poteſt legi &*, Ἢν αὐτός τ᾽ ἄπο· deinde inter Var. Lect. Ἦν τ᾽ αὐτὸς ἄπο] γρ. ἢν αὐτός τ᾽ ἄπο· mox continua ſerie in Notis, cum v. 239 in contextu ἕο edidiſſet, dicit: *Alias legi poſſet* ἕθεν· deinde inter Var. Lect. Ἕο] γρ. ἕθεν. ſæpe id factum. Aliquando, quod in contextum recepit, etiam inter Var. Lect. refert v. g Il. ζ v. 62, cum alias in contextu legatur ἀπὸ ἕθεν: ipſe ibi ἀπαὶ ἕθεν edidit, licet in Notis fateatur *Lectionem* τῦ ἀπαὶ *non eſſe neceſſariam*: & inſuper in Var. Lect. habet Ἀπὸ ἕθεν] γρ. ἀπαὶ ἕθεν. non autem, ut par erat, Ἀπαὶ ἕθεν] γρ. ἀπὸ ἕθεν. Quod ad Notas attinet, illæ in ſingulis paginis Scholiis, contextum Homericum excipientibus, ſubjiciuntur, brevitate ſua commendabiles. Tum etiam quia neceſſaria fere tantum attingunt; ubi nempe ratio conſtituendi contextus reddenda eſt: ubi verſus dimenſio juvanda: ubi res illuſtrandæ: denique ubi Poeta vindicandus a criminationibus. Has excipiunt aliæ Notæ in Scholia, plerumque adhuc breviores. Verſionem, quæ e regi-

one contextus arctius ſpatium occupat, quam ipſa Græca, Cl. Editor in Titulo Operis *emendatiſſimam* dicit: & in Præfatione, *accuratius paulo perpolitam.* Tyronibus hæc opera ſine dubio utilis & grata erit; noſtræ patientiæ non fuit eam examinare. Indices poſtremo geminos addidit, utrique nempe Volumini ſuum, idque methodo, quantum fieri potuit, Seberiana; ſed magis, ut ait, materiales. Noſtro judicio conſultius erat omnia Homeri exhiberi uno indice, ut factum a Sebero. Alias minus commodum. Quæſiturus vocem aliquam, primum incertus fluctuabit, utrum ex duobus evolvat: deinde continget eum non illum elegiſſe, in quo vox illa extat; arripiet alterum, & devoranda nova quærendi moleſtia: quod ſi vocem quæſivit in Homero plane non extantem, geminas ærumnas fruſtra exantlavit. Si Seberianum Indicem huic Editioni accomodaſſet, & ſe, & alios labore levaſſet, effeciſſetque, ut par evaderet utriusque Voluminis moles, compacto cum Odyſſea Indice, cui tantum fere deeſt, ut exæquet Iliadem.

HOMERI OPERA QUÆ EXTANT OMNIA Græce & Latine. Græca ad Henr. Stephani Editionem & Demetrii Chalcondylæ, atque inſuper ad Codd. MSS. ſunt excuſſa. Ex Latinis ſelecta ſunt optima, verum ita interpolata, ut plurimis longe locis, præſertim totius Odyſſeæ, nova verſio videri poſſit; Curante JO. HENR. LEDERLINO Lingv. Or. in Acad. Argent. Prof. P. & poſt eum STEPHANO BERGLERO, Tranſylvano.

Amſtelodami, apud Henricum Wetſtenium, 1707, 12.
Alph. 2 pl. 6 & tab. æn. 1.

POſt ſplendidam illam & operoſam, & pretioſam, moleq; ſua ceteras ejusdem formæ ſuperantem Cl. Barneſii Editionem; hujus etiam, licet ſerius, mentionem hic facere placuit, haud paulo minoris & parabilioris. Quemadmodum Novi Teſtamenti Ed. Wetſtenianam minorem mirum in modum commendat forma libri commodiſſima, & typorum elegantia, atque perſpicuitas, ob literas ab intricatione in Græcis alias uſitata, & a ductibus compendioſis, ſolutas; ita hanc Homeri Editionem Wetſtenia-

nam

nam illa omnia commendant, eſtque eadem illorum hic ratio. Contigerunt autem huic Editioni duo curatores hac ratione. Cl. Lederlinus, cui initio ſoli commiſſa fuerat hæc cura, eam deſerere coactus fuit, abſolutis tantum quindecim Iliados libris, avocatus Argentoratum ad munus Profeſſorium: ita altero Curatore opus fuit, qui cœptum continuaret & abſolveret.

Hunc poſteriorem Curatorem de ſua ipſius opera ita dictitare accepimus. Se tantam impendere non potuiſſe, quantam ipſemet optabat, & quantam optimi Bibliopolæ in ſe benignitas merebatur; quod eo maxime tempore admotus fuiſſet Editioni illi, cum occupatiſſimus eſſet in conficiendis Indicibus ad Julii Pollucis Onomaſticon, & nihil minus cogitaret quam talem provinciam. Interim tamen id ſaltem, qua potuit, diligentia executum fuiſſe, quod juſſus fuerat, ut contextus ad mentem Henrici Stephani ederetur, quo nemo melius adhuc de Homero fuerat meritus. Codices autem illos MSS. & Florentinam Ed. quorum Titulus meminit, ſibi non fuiſſe ſemper ad manus; verum ſi quid requirendum foret, percurrendum fuiſſe in Bibliopolium, a quo non parum remotus habitabat: ac proinde rarius auxilium ab iis petiiſſe, adhuc rarius inveniſſe, &, ſi quid inveniret, id adhibere non ſemper auſum, propter auctoritatem Henrici Stephani, ὃν τε τρομέουσι καὶ ἄλλοι. Nec tamen ob hanc cauſam plane ita ſe obſtupefactum fuiſſe, ut apertiſſima etiam Henr. Stephani παροράματα omnia toleraret, ſi quando per alias curas liceret eſſe attentiori. Non amplius meminit, ubi quid correxerit, nec Editiones inter ſe conferendi nunc ſpatium eſt: interim tamen cum Cl. Barneſius aliquoties tangat illos Homeri Editores, qui ab Henrico Stephano diſcedere timuerunt; difficile non fuit illius Notas paſſim perluſtranti, deinde hanc Ed. cum iis conferenti, aliqua notare, quæ hæc non habet communia cum ceteris, quas reprehendit Vir Cl. ad Stephanianam expreſſis: quod ei non obſervatum, licet eam viderit, & alibi ſemel iterumque ejus mentionem fecerit. Quædam illorum hic ſubjiciemus. Cum Odyſſ. ρ v. 88 recte edidiſſet Cl. Barneſius ἐπεὶ pro ἐπὶ, in Notis hæc ſcribit: *Mirum huc usque vocem ἐπὶ, quæ per errorem in Lovanienſem irrepſit, in H. Stephani Editione inemendatam hæſiſſe;*

&

& hinc in alios hunc errorem profluxiſſe, Videlicet Caſtellionem, Spondanum, Elzevirium, Oxonienſem &c. Verum ex Florentina, Aldina, utraque Euſtathii, & Frobeniana veram Lectionem ἐπεὶ *reſtituo*. Sub illo *&c.* nemo non & Wetſtenianam intelliget, quaſi & illa ἐπὶ habeat; quia eam inter illas non enumerat, quæ ἐπεὶ habent. Atqui ἐπεὶ recte habere illam etiam inſpicienti patebit. Idem Cl. Barneſius Odyſſ. τ v. 261 edidit: Τήνδ' ἀπαμειβόμενος· deinde annotat: *Cum forte fortuna in Henr. Stephani Editione* Τόνδ' *ederetur, cetera Edd. ſubſecutæ errori auctoritatem dare videbantur.* Poſtea enumerans Edd. quæ Τήνδε habeant, de Wetſteniana tacet; quaſi non & illa in fœm. genere legat Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος, & quidem adhuc melius, quatenus δὲ ſejungit a τὴν, quod in ejusmodi locis, qualis hic eſt, nempe in Tranſitionibus, perpetuo faciendum eſſe, jam ante aliquoties monuimus. Idem Vir Cl. Odyſſ. ω v. 307 Νῆυς δέ μοι ἧδ' ἕστηκε, & annotat: *Vocem* ἧδ' *quæ forte exciderat in Euſtathii binis Edd. ac proinde in Henr. Stephani, Caſtellionis, Spondani, Elzevirii &c. jam ex Florentina & Hervagiana reſtitui. Quibus Cantabrigienſis & Oxonienſis recte ſuffragantur.* Non ſolæ inquam iſtæ ſuffragantur, ſed & Wetſteniana. Idem Odyſſ. ι v. 353 edidit: ἔκπιεν pro ἔπιεν, deinde in Notis inter alia: *Licet Florentina, Aldina, Lov. Hervag. Stephaniana, Caſtell. Elzeviriana, Oxonienſis, & quæ naſcuntur ab illis,* ἔπιεν *legant omnes; Romanam & Baſ. Euſtathii omnibus præfero* ἔκπιεν *quæ aperte legunt, ut & Cantabrigienſis Anni 1664.* Imo & Wetſteniana ἔκπιεν legit, nec hic dependet ab illis. Idem Odyſſ. β v. 296 edidit: Ὣς φάτ' Ἀθηναίη, & annotat: *Ut mali exempli perniciem melius attendamus, ſciendum, ab uno fonte Florentinæ Ed. fluxiſſe & derivatum eſſe in omnes ſequentes Edd. errorem* ὢς ἔφατ' Ἀθηναίη· *Sola Cantabr. & Oxonienſis una recte legunt* φάτ'. Non in omnes omnino derivatus eſt ille error; nec ſolæ illæ duæ recte φάτ' legunt; verum ita planiſſime & Wetſteniana. Unum adhuc addemus brevitatis cauſa. Odyſſ. ο v 362 Vir Cl. recte edidit θρέψεν, deinde annotat: *Ut videas, quantum ad errorem conferat propagandum Magni alicujus Viri autoritas, ſcias, quum in Henr. Stephani exemplari* τρέψεν *pro* θρέψεν *fortuito ſcriptum eſſet; hinc in Caſtellio-*

Caſtellionis Editionem, & in Spondani &c. fluxiſſe. Si alios magni illius Viri autoritas aliquid movit; at non æque Curatorem Wetſtenianæ Editionis poſteriorem, qui ante Cl. Barneſium θρέψεν illud revocavit.

Non hinc tantum apparet, Virum hunc Doctiſſ. autoritati Stephani non eſſe addictiſſimum, ſaltem quod ad operam illius Homero præſtitam attinet; verum etiam ex Præfatione, quam in hac Wetſteniana Ed. Iliadi præmiſit, ubi palam auſus eſt illi *oculos attollere contra, primusque obſiſtere contra*, idque in primo illo tyrocinio. Refutavit ibi Conjecturas quasdam & Emendationes Henrici Stephani. Primum, Il. α v. 58 negavit τοῖσιδ' eſſe ſcribendum, & adhuc negat; licet apud Herodotum, & alibi alicubi, quamvis rariſſime, extare non neget: Homero tamen temere inferendum negat; quicquid etiam Cl. Barneſio ſecus videatur, qui non dubitavit τοῖσιδ' edere, cum Henr. Stephanus paulo cautius tantum dicat, ſe ſcribere ita non dubitare. Deinde Il. α v. 468 Οὐδέ τι aſſerit contra Henr. Stephanum; qui Οὐδ' ἔτι malebat, nec Cl. Barneſio id perſuaſurus, οὐδέ τι potius retinenti. Porro Il. β v. 257 τὸ δὲ retinendum cenſet, miſſa H. Stephani conjectura τόδε· quod τόδε Cl. Barneſium arripuiſſe mirum non eſt; nam is alias ſæpiſſime illud δε appendicem articuli facit, ubi multo clarius quam hic patet particulam ſeparatam eſſe, ut aliquoties jam dictum. Il. ν v. 435 Henr. Stephanus proprio auſu ὄσσε φαεινὼ ediderat: inque errorem pertraxerat etiam priorem Curatorem Editionis Wetſtenianæ; poſterior Curator ὄσσε φαεινὰ defendit, quod poſtea & Cl. Barneſius recte retinuit. Il. π v. 690 pro ὅτε δ' αὐτὸς ἐποτρύνησι μάχεσθαι Henr. Stephanus malebat ὁτὲ δ' αὐτὸς ἐποτρύνει μαχέσασθαι, quod Noſter oppugnat, nimia licet ambage. Cl. etiam Barneſius merito non auſcultavit Henr. Stephano. Odyſſ. θ v. 396 cum omnes Edd. haberent Εὐρύαλος δὲ ἑαυτὸν perperam; Henr. Stephanus pro ἑαυτὸν ediderat δὲ αὐτὸν, non ſine violatione metri; Noſter autem δὲ ἑ αὐτὸν conjicit, licet in contextum id recipere non auſus: quod tamen poſtea fecit Cl. Barneſius, eadem, ut videtur, conjectura uſus. Odyſſ. σ v. 191 Henr. Stephanus pro πρόσωπά τε ſcribendum cenſet προσώπατα. Noſter contradicit:

& Cl. Barneſius recte *πρόσωπά τε* retinet. Odyſſ. χ v. 445 — *καὶ ἐκλελάθοιντ᾽ Ἀφροδίτης Τὴν ἄρ᾽ ὑπὸ μνηστῆρσιν ἔχον μίσγοντό τε λάθρη·* in fine mavult Henr. Stephanus *μίσγονθ᾽ ὅτε λάθρη·* & ſequacem habuit Editionem Oxonienſem anni 1705. Noſter & tunc vulgatum recte ſe habere vidit, & nunc affirmat: nec eum offendit, ut H. Stephanum, illud *ἣν ἐμίσγοντο·* nam *ἔχον* conſtruitur cum *ἣν* ut verbum activum, *ἐμίσγοντο* autem ſubaudita præp. *κατὰ*, quod fit ſæpiſſime; ut ſit: *ἣν εἶχον ὑπὸ μνηστῆρσιν, καθ᾽ ἥν τε ἐμίσγοντο αὐτοῖς*, ſive *αὐταῖς* nempe *οἱ μνηστῆρες*. Cl. autem Barneſius recte quidem vulgatum retinet; fruſtra tamen incommodis laborare putat. Denique Hymno in Merc. v. 74 *ἀπεταμένετο βοῦς* Henr. Stephanus dixerat, non videri aptum ibi *ἀπεταμένετο·* ſeque libenter repoſiturum *ἀπελαύνετο·* Noſter illud contra defendit; ſed juveniliter ſatis paratragœdiatur: optime rem conficit Cl. Barneſius, ad illum locum hæc tantum annotans: *Henricus Stephanus ſuſpicatur mendum eſſe: non eſt.*

Ex his omnibus planum fit, quomodo ſe geſſerit poſterior ille Curator in hac Editione. Nempe illum & emendaſſe paſſim craſſiora Henrici Stephani aliorumque errata: & emendaturum adhuc plura ſine dubio fuiſſe, niſi juſſus fuiſſet illum ſequi; prætereaque ſi ab alio graviore labore vacuus fuiſſet. Quod ad verſionem attinet, verum eſt, quod Titulus a Bibliopola præfixus prædicat; ſunt enim plurima in melius mutata, quod per longam inductionem hic oſtendere non eſt animus. Forte erit ubi Curatori illi poſteriori *αἱ δεύτεραι φροντίδες* nunc viderentur *σοφώτεραι·* ſed is *vertendi* gloriam libenter aliis relicturus eſt, nec vel maximam cuiquam invidebit: ſicut parum ſolicitus eſt, ecquis Autor Græcus bene vel ſecus Latine ab uno alterove ſit converſus. Tam in Latinis autem quam in Græcis cura adhibita fuit, quam potuit, maxima, ut errata typographica diligentiſſime corrigerentur, primum ab illo, cui tantum cum typographicis colluctandum, deinde a Curatoribus, ad poſtremum ab ipſo doctiſſimo Bibliopola. In Odyſſ. tamen Lib. α v. 41 in verſione remanſit Er. typ. *O Si* pro *Sic*, quemadmodum mox v. 47 pro *O ſi* legendum *Sic*. Nec illud omittendum, Chartam Geographicam

eam ad Odyſſeam in hac Editione exhiberi, in qua delineantur Ulyſſis errores.

De Præfatione, quam præmiſit poſterior Curator longiuſculam, diviſam Iliadi & Odyſſeæ, nunc ipſe ita judicat, licet interea non multo ſapientiorem ſe factum ſentiat. Exceptis iis, quæ contra Henrici Stephani Emendationes diſputat: itemque iis, quæ contra Rapinum, Homero Virgilium anteferentem, in aliquot priores libri pagellas cœpit dicere, his certa ratione exceptis, cetera pleraque ſibi μειρακιωδέστερα videri, ἀπειροκαλίας φορτικῆς ἔτι ὄζοντα. Id quod jam tum quodammodo ſenſiſſe videtur, ut ex iis quæ in fine Præfationis dicit, videre eſt.

JOANNIS PETRI LUDEWIG, JCTI, Differentiæ Juris Romani & Germanici.

Halæ Venedorum, 1712, 4.

Plag. 10.

ARdui ac magni operis primum hoc ſpecimen eſt, continuandum a Conſultiſſimo Autore inter conflictus Academicos. Gallorum ſe exemplo ad hoc inſtitutum excitatum eſſe dicit, *Bucharelli*, *Bugnonii*, *Imberti*, *Autumni* aliorumque, qui diſcrimina ſcripſerint inter Gallica jura & Romana. Principio igitur querelam movet, quod in tanto Jureconſultorum numero, qui Germanica jura commentis ſuis illuſtraverint, non unus ſit, qui ſibi utriusque juris diſcrimina proponat, cum omnes contra id agant, ut patria & Romana jura in unam cogant harmoniam. Unde tanta jurisprudentiæ hodiernæ in ſcholis ac curiis incertitudo ac perturbatio, quod ex diverſis principiis nequeat eſſe firma & ſibi conſtans concluſio. Recitat tum nomina omnium interpretum juris Germanici & ſtatutorum in omnibus provinciis ſigillatim. Deinde ipſe contendit, non aliter jurisprudentiam reſtitui poſſe integritati ſuæ, quam ſi, Romanis legibus remotis, illa explicetur potius ex ratione ac indole Germanicæ Reipublicæ, quam ex legibus Romanis. Quapropter in votis ponit, ut alant Germani in unaquaque Academia Juris Germa-

nici Profeſſorem, exemplo Anglorum, Danorum, Suecorum. Præterea de Romani juris in *Regnis Europæ*, ſi *Germaniam* ſolam exceperis, exigua auctoritate diſputat adverſus *Dukium*. Nunc ad ipſa utriusq; juris diſcrimina, quorum I eſt: *leges Romanas procemiis ac epilogis gaudere*; *utraque abeſſe in legibus Germanicis*. Idque conſultius longe, quod procemium & cauſa legis non ſit lex, ſed ſcribæ legis corruptum ſæpius judicium. II *Jurisprudentiam Rom. ſyſtematicam eſſe, non Germanicam*. Hanc certe in eo feliciorem, quod ſyſtematis autorem non habeat legislatorem. Peſſime enim feciſſe credit Tribonianum, quod ſacratiſſimum Cæſaris nomen catecheſi juridicæ præſcripſerit, in qua tot nævi, ſolœcismi ac deſideria virorum literatorum. Quæ ſingula in Juſtinianeis Inſtitutionibus recenſet notatque ſummatim. III *Jurisprudentiam Romanam negare fidem inſtrumentis, ubi formula abſit, in nomine Dei*: contra eandem improbitatis ideo argui a Germanis, quod nefas ſit, Dei numine uti in rebus nauci & nullius religionis. Illud præterea ſingulare eſt, quod hic curſim obſervat, recentiora plerumq; Germaniæ *provinciarum ſtatuta* non ex indole ac moribus Reipubl. petita ſed ex LL. Rom. exſcripta eſſe, inſtar puerilium in ſcholis exercitiorum. Exempli loco confert *ordin. de notar.* 1512 *cum novella* 47 §. 1. IV *Romano jure nomina impoſita eſſe poſt pubertatem* ex ingenio pueri denominandi: contra *apud nos infantibus nomina dari* a fortitudine, qui poſt animos probant molles & fœmineos. Inde vota quorundam, ut a ſacro fonte, baptismate, nominum abeſſet impoſitio. V *Romanos nomina mutaſſe*, ex levi cauſa aut nulla, *non Germanos*. VI Romanos *peregrina nomina* quandoque habuiſſe in deliciis: contra anno demum 1224 ſuperſtitionem in Germanis cœpiſſe, infantes *Germanicos* cognominari a Græco aut Latino ſermone petitis nominibus & agricolarum filios audire *Auguſtos*. VII Romanos *plura nomina* habuiſſe: Germanos quondam *ſimplex & unum*. Hodie inconcinnum eſſe, ruricolas circumferre gentilitia cognomina; Principum filios ſalutari viginti nominibus; imo *viros fœminas dici* in gratiam ſanctorum & patrinorum. VIII *Cæſaris* olim nomen tributum eſſe *Regi Romanorum*: quod hodie non fiat. IX Romanos ex *levi* hoſtium ſtrage ſe a populis de-

victis

victis ſcripſiſſe *Suevicos*, *Alemannicos*: a qua inſolentia Germani abfuerint ſemper, qui titulos ex regionibus augeant, ne idolum illis obſit præſcriptionis. X *Triumphos* Romanorum noſtris Principibus ſolennes non eſſe: noſtro tamen ævo triumphalia de Suecis egiſſe Ruſſos. XI Non ſuo ſe arbitratu *felices* & *magnos* cognominare Principes noſtros; quod tamen fecerint Romani. XII *Auguſti* vocem Germanis rectius ab *augendo* derivari, quam Romanis *ab avium geſtu*. XIII Capitale olim fuiſſe Romanis & inter læſæ majeſtatis crimina, *ligulas ſolvere* aut de loculis deponere *numos*, Cæſaris imagine haud ſignatos: cujus ſuperſtitionis contemtrix ſit Germania. Quamvis id hodie inconcinnum, quod Principum vultus inter forpiculas niteant ſartorum & patulas balneatorum pelves. XIV Perpetuo Romanos Principes *diademate* fuiſſe conſpicuos: Germanos, ſemel coronatos, diademata porro non gerere. XV Romanos ad jura diſcenda admiſiſſe nonniſi *adoleſcentes*: contra Germanorum ſubſellia patere pueris & *viris*. Inde exempla *Baldi*, *Zaſii*, *Sichardi* aliorumque, qui jura demum didicerint fere quadragenarii. XVI Romanos jura in *ſcholis* didiciſſe ab anno V. C. 450: contra Germanos in *curiis* profeciſſe tantummodo. Ubi admodum ſingularia, quomodo leges Romanæ invaſerint Germaniam cum Chriſtianismo & arte Cæſarum a ſcholis poſt iverint in curias. Additur demonſtratio: leges Romanas anno 1441 damnatas & proſcriptas eſſe ex univerſa Germania. Olim etiam illas non aliter quam ob *vim rationis* in Germania locum habuiſſe. XVII Germanos olim judices alios non toleraſſe, quam *viros*: contra LL. Romanas ferre judicem *adoleſcentem*. XIIX Quod apud Romanos *leges academicæ* fuerint adverſus Minervam invitam & infelicem: contra inter noſtri ævi morbos etiam hunc eſſe, quod Germania adeo *fertilis ſit virorum literatorum*. Homines enim hinc deeſſe militiæ, commerciis aliisque negotiis, Reipublicæ longe utilioribus, quam tot otia literatorum & quæ ſunt generis ejusdem. Eodem inſtituto Doctiſſimus Autor ſub prelo habet *juris feudalis Longobardici & Germanici differentias*, tum a nobis recenſendas, ſi prodierint, ut vovemus, in lucem.

JOHANNIS MARIÆ LANCISII, INTIMI Cubicularii & Archiatri Pontificii, Diſſertatio de nativis & adventitiis Romani cœli Qualitatibus; cui accedit Hiſtoria Epidemiæ Rheumaticæ, quæ per hyemem Anni MDCCIX vagata eſt.

Romæ, apud Franciſcum Gonzagam, 1711, 4, ch. aug. Alph. $1\frac{1}{2}$.

QUanquam de Romano aere *Alexander Petronius*, *Marſilius Cognatus* & *Johannes Baptiſta Donus* copioſe ac diſerte ſcripſerint; turpiſſimum tamen reputavit Clariſſ. Lanciſius, non civis modo, ſed Romanus ipſe natus, ea per incuriam neglexiſſe, quæ illi alienigenæ præcipuum ſuorum laborum argumentum ſelegerant. Cum enim *de noxiis paludum Effluviis* quædam conſcribere ſuſcepiſſet, quod opus adhuc ſub manibus fervet, haud incongrue Romanus ager ipſi ſuccurrit, qui juxta temporum viciſſitudines a ſtagnantibus aquis nunc vindicatus, nunc obrutus, varias itidem ſalubritatis & inſalubritatis vices experitur. Quæcunque igitur Medica 40 fere annorum exercitatione apud cives ſuos in hoc argumento animadverſa fuerunt, ſcripto commendare, idque primum omnium demonſtrare annifus eſt, cœlum Romanæ urbis ſuapte natura ſalubre eſſe, quanquam ob adventitias cauſas nunc ſtagnantium aquarum, nunc pertinacium nivium, ac furentium ſeptentrionalium ventorum, & olim fuerit, & eſſe poſſit inſalubre.

P. I. Cap. I. In Diſſertationis igitur hujus Parte priore nativam Romani cœli ſalubritatem commendaturus, Hippocratem ſequitur, ejusque quatuor cauſas allegatas, quæ ſalubritate locum aliquem donare queant, in agro Romano oppido inveniri docet; ſitum ſcilicet urbis, ventos, quibus libere perflatur, bonitatem aquarum dulcium, ac terram, quæ fertilis eſt, ac ſimplicibus theriacalibus referta. Quibus totidem argumenta adjungit ab ipſius aeris effectibus deducenda; optimum videlicet Romanorum colorem, acre eorundem ingenium & ſuaves temperatosque mores, morbos vernaculos apud cives caute viventes per ſe fere nullos, tandem multitudinem ſenum.

2. Quemadmodum itaque duo potiſſimum a Medicis de urbium ſitu judicaturis attendi ſolent

ſint, primum an illæ in monte, an in plano, an in mixto loco ſint poſitæ, deinde quomodo eædem ad cœli aſpectus, ac præcipue ad Solis ortum & occaſum ſe habeant; ita Roma laudatur, quod inter nitidiſſimos colles, amplas convalles, latamque planitiem exſtructa fuerit, ut ex tot inter ſe non diverſis modo, ſed quaſi contrariis locis mixta quædam ex omnibus conſurgeret atmoſphæra, cui poſtmodum non diverſæ ſolum ſed quaſi ſibi contrariæ ad eam confluxuræ nationes facile breviq; aſſueſcere poſſent. 1.
Itaque Roma in medio latiſſimi agri fuit ædificata, inde liberum habet Solis tum ortum, tum occaſum, collibus interim nimium ipſius æſtum moderantibus; nec arenoſo maris litori, nec præruptis altisque montibus adjacet. Ex ventis, quibus urbs perflatur, ſalubres ſunt Orientales, Aquilonares, & Occidentales, Cap. 3.
quia moventur per loca temperata, &, quod magis refert, obſtacula prope urbem, quibus divertantur, aut magnas paludes, quibus inquinentur, non inveniunt. Auſter equidem liberius adhuc, quam cæteri, Romam perflat, ſed non proinde regionem hanc morboſam reddit, niſi ubi hærentes aquas offendat. Lenis enim ac ſereno cœlo flans Romæ plerumque 4.
utilis ac ſalutaris obſervatur; ſiquidem hic in frugibus arboribusque non ſolum florum eruptionem aut auſterorum fructuum maturitatem citiſſime promovet, ſed & corporibus humanis liberiori tranſpiratione mire blanditur. Nubilus vero ac vehemens inſalubris eſt, quatenus hic impuros inveniens humores eadem facilitate eos agitare ſolet, qua vinum aliaque mixta liquida, non ſatis defecata confundit ac turbat; quæ tamen mala non peculiarem perniciem incolis afferunt, damnatumque præ alio reddunt aerem Romanum, niſi cum alibi turbidas aquas vel ſolum cadaveribus aliisque corruptis veneficisque corporibus inquinatum non procul ab urbe inveniant agitentque venti. Incon- 5.
ſtantia vero aeris, quæ Romæ a facili contrariorum ventorum aditu proficiſcitur, & eapropter quibusdam male audit, nec tanta eſt, nec tam diuturna, ut damnari queat, neque incolis infeſta, ſed potius firmandis eorundem corporibus animisque ſummopere utilis. Ad aquas dum pergit Autor, duo certiſſima ſalu- 6,7.
brium aquarum argumenta conſtituit, longum nimirum innoxiumque

xiumque earum uſum, & chymicam analyſin, per quam nihil exotici ipſam aquæ compoſitionem ingredi edocemur; pro potu tamen ſalubris deprædicatur illa, quæ quam minimum alcalicæ
Cap. 8. terræ & innoxii ſalis imbibit. In urbe Roma quatuor ſunt genera aquarum dulcium, primum ſponte naſcentium, ſecundum influentium per aquæductus, tertium fluvialium, poſtremum pluvialium. Atque hæ lymphæ lectiſſimæ fere omnes a Romanis ſalubriter bibuntur. Quæ ſponte intra urbem ſcaturiunt, ſunt vel fontanæ, vel pluteales. Inter illas nominatur 1 Aqua Grilli, 2 Aqua B. Felicis, 3 Aqua ad ripam Tiberis, 4 Aqua S. Da-
9. maſi ad Vaticanum. Puteales cum a Tiberi puriſſimam aquam ducente majori ex parte transcolentur, non niſi tenues atque in-
10. noxias eſſe, ſponte patet. Inter aquas, quæ per aquæductus Romam advehuntur, aqua Salonia ſeu Trivii reliquis, aquæ ſcilicet Felici ad Diocletiani thermas & Aquæ Sabbatinæ in ſummo Ja-
11. niculo, præfertur. Aqua Tiberis in ciſternis per ſex menſes pro-
12. be purgata, tanquam puriſſima ſalubriter potatur. Ciſternarum pluviales aquæ Romæ non admodum in uſu ſunt, quia magna lectiſſimorum fontium puteorumque copia ubique ſuppetit, & aſſiduo ſtudio vindicandæ ſunt illæ ab iis ſordibus, quæ non occurrunt duntaxat ſub forma peregrinorum ſalium & impuri ſulphuris, ſed ſunt quoque ovula inſectorum & vegetabilium ſemina, a tectis terraque imbribus abrepta, tunc demum animanda,
13. cum humido leniuntur. Sed ne deſit Lectoribus nova utilitatis aut curioſitatis materia, addita ſunt nonnulla experimenta, quæ ad ſingularum urbis aquarum tum craſes tum pondera depre-
14. hendenda tentavit Autor. Solum deniq; Romanum Simplicibus theriacalibus refertum omniumque rerum ferax cœli ſalubritatem abunde confirmat, ita ut non deſit panis, quo nusquam melior, carnes animalium optimæ, vina laudatiſſima, & quavis anni
15. tempeſtate victus ſalubris abundet. Ex aeris effectibus, qui ejus indolem ſequuntur, & ſalubritatem evincunt, color primum laudandus eſt Romanorum, qui nec nimium rubicundus, Celſo ſuſpectus, nec admodum pallidus, flavus aut terreus, qui cunctis damnatur, ſed ſuavis & ad viſum dulcis eſt, quem Hippocrates
16. inter hominum colores præ omnibus commendavit. Accedit huic

huic magna ingeniorum vis cum prudentia, quod non paſſim in-
venitur, conjuncta. Exulare etiam dicuntur Romæ morbi ver- Cap. 17.
naculi; cum enim hi non ſint alii, quam familiares multis in una
regione viventibus morbi, ob aeris vel aquæ vitium ei regioni
familiare; febres certe continuæ cum catalepſi ſeu lethargi ſpe-
cie, item ſemitertianæ, aliique morbi vernaculi dicendi non
ſunt, cum non cœli vitio, ſed crapula, deſidia, ſtudiis, curisque
incolarum oriantur. Denique Romanorum longævitas ſalu- 18.
britatis aeris teſtimonium eſt uberrimum, quam Autor Clariſſ.
Pontificum, Cardinalium, Præſulum, Religioſorum, Monia-
lium, privatorumque exemplis probat; pleroſque vero juvenes 19.
adhuc, multos etiam poſt ſexageſimum annum vitæ potius non-
dum mutatæ culpa decedere putat, quoniam ſc. hi a laudabilibus
nimiumque intenſis exercitationibus, puta pomeridianis atque ad
multam noctem productis ſtudiis, nec non frequenti uſu noxio-
rum ciborum, aliisque operibus, quibus in primo ſenio corpus
animumque impune adhuc macerabant, abſtinere in ſecundo
neſciverant. De parte ſecunda uberius dicemus proximo Menſe.

CONTINUATIO SCHEDIASMATIS de Angulorum arcuumque ſectione indefinita; Autore JOH. BERNOULLI.

QUod ſi ſeriem adhibere lubeat, poterit nulla facta diſtinctione inter numerum parem & imparem, generaliter exprimi tangens arcus multipli indefiniti n, incipiendo a termino poſtremo binomii $x+1$ ad poteſtatem n elevati, eamque pro primo habendo: formata namque fractio ex terminis ſecundo, quarto, ſexto &c. pro numeratore, & ex primo, tertio, quinto &c. pro denominatore alternantibus ſemper ſignis, exhibebit valorem tangentis arcus multipli, indiſcriminatim in omni caſu, ſive par ſit ſive impar numerus n, imo etſi fractus vel ſurdus eſſet; in literis algebraicis rem ita explico:

Quia conſtat $\overline{x+1}^n = 1 + \frac{n}{1}x + \frac{n.\overline{n-1}}{1.2}xx + \frac{n.\overline{n-1}.\overline{n-2}}{1.2.3}x^3$

$+ \frac{n.\overline{n-1}.\overline{n-2}.\overline{n-3}}{1.2.3.4}x^4 + \frac{n.\overline{n-1}.\overline{n-2}.\overline{n-3}.\overline{n-4}}{1.2.3.4.5}x^5 +$ &c. Di-

eo ſumta ut ſupra x pro tangente arcus ſimpli A, & n pro numero multiplo quo multiplicandus eſt, fore tangentem arcus multipli

$$B = \frac{nx - \frac{n.n-1.n-2}{1.2.3}x^3 + \frac{n.n-1.n-2.n-3\,n-4}{1.2.3.4.5}x^5 - \&c.}{1 - \frac{n.n-1}{1.2}x^2 + \frac{n.n-1.n-2.n-3}{1.2.3.4}x^4 - \&c.}$$

Ex qua formula univerſali hoc præterea utilitatis fluit, quod latera polygonorum circumſcriptorum, adeoque & inſcriptorum compendioſe determinentur; æquando nempe ipſi zero numeratorem fractionis diviſum per x, erit enim radix æquationis = ſemilateri polygoni circumſcripti, cujus numerus laterum eſt n, & radius circuli 1, demonſtrationem ejus utpote attendenti facile obviam ex præcedentibus lubens omitto.

D. THOMÆ ITTIGII, P. P. ET SUPERINtend. Lipſ. Hiſtoria Concilii Nicæni, obſervationibus maxime recentiorum Scriptorum illuſtrata. L. CHRISTIANUS LUDOVICI P. P. recenſuit: cujus cura Præfatio, adnotationes & reliqua acceſſerunt.

Lipſiæ, apud hæredes Tarnovianos, 1712, 4.
Plag. 20.

REm pergratam eruditis fecit Cl. Editor, qui in recenſendis B. Ittigii tractatibus poſthumis ſumma cum diligentia verſatur, quos partim jam edidit, hactenus a nobis recenſitos, partim adhuc editurum ſe promittit, quos inter primum locum ſibi vindicabunt *Tractatus de Collectionibus Conciliorum & Scriptis ad notitiam Canonum & Conciliorum ſpectantibus*, & *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſelecta capita ſeculi III*; quod hanc quoque Nicæni Concilii Hiſtoriam adnotationibus illuſtratam cum Orbe erudito communicare voluerit. Nos pro noſtro inſtituto ſummam hujus libri breviter dicemus.

In prioribus VI paragraphis eos, qui magnæ molis Acta vel etiamnum quærunt, vel ſaltim olim exſtitiſſe putant, nominatim arguit

arguit B. Autor, cum Valeſio & Pagio ſtatuens, nil niſi fidei formulam & canones & epiſtolam ſynodicam in Concilio Nicæno fuiſſe ſcriptum: de cetero Euſebium, Athanaſium & alios, qui concilio interfuerint, præcipua acta in ſcriptis ſuis retuliſſe ex iisque nnonullos longe poſt, admiſtis falſis rumoribus, Acta Concilii Nicæni concinnaſſe, de quibus ipſis autoribus ordine deinceps agit, tandemque etiam noſtros homines, qui de eo ſcripſerunt, adducit. His præmiſſis rem ipſam aggreditur, & §. VII de loco concilii, Nicæa, agit, cumque Euſebius alias dicat in templo, alias in palatio illud fuiſſe celebratum, Noſter, rejecta prius Valeſii conciliatione, in palatio utique habitum cenſet, neque tamen negat etiam in templo interdum fuiſſe conventum, non tamen adeo ad conſultandum, quam precandum. §. IIX & IX de tempore inchoati concilii diſputat, annoque CCCXXV, qui fuerit partim XIX, partim XX imperii Conſtantini, id factum adſerit, aliosque refellit. §. X anno eodem, quo fuerit cœptum, finitum quoque fuiſſe hoc Concilium, contra aliter judicantes defendit. § XI de eo, qui concilium indixerit ac convocaverit, diligenter disquirit, quem Conſtantinum ſtatuit, idque contra Pontificios, vel Sylveſtrum ſubſtituentes, vel Conſtantinum cum Sylveſtro jungentes, evincit. Paragraphis ſequentibus usque ad XXII de occaſione Concilii, hæreſi nempe Ariana, diſſerit: ubi de ipſius Arii, poſt deſertas ab eo Meletii hæretici partes, Diaconatu, a Petro Alexandrino ipſi collato, de ejusdem expulſione, eodem Petro autore facta, de impetrata ab Achilla Petri ſucceſſore venia, & presbyteri munere ab eodem Achilla accepto, proponit; quo mortuo, Alexandrum in Epiſcopatu ſibi anteferri, ægre tuliſſe Arium, eundemque publice Sabellianiſmi inſimulaſſe, oſtendit; hoc ipſo autem in opinionem cum Sabellii doctrina e diametro pugnantem prolapſum eſſe, & peſtilentiſſimam ſuam hæreſin ſpargere incepiſſe: itaque in Synodo Alexandrina Arium presbyterii gradu dejectum & excommunicatum eſſe ab Alexandro, cumq; ille ſe nihilominus per epiſtolas, legationes & concilia defenderet, magnasque adeo turbas excitaret, quas nec altera Alexandrina ſynodus ſedare potuerit, miſiſſe Imp. Hoſium Cordubenſem Epiſcopum ob eam rem Alexandriam, huncque, cum nec

in tertio concilio Alexandrino, ipſo præſente atque inſpectante habito, res poſſent componi, ad univerſale concilium Nicææ habendum omnium provinciarum Epiſcopos invitaſſe. Atque has res dum copioſe atque erudite tractat Noſter, alia quoque admiſcet lectu omnino digniſſima, v. g. de hæreſi Meletianorum, de Alexandro Baucali, quem omnium turbarum in Arii cauſſa motarum ducem & autorem exſtitiſſe Philoſtorgius falſo aſſerit, deque aliis rebus in dictis III conciliis Alexandrinis expeditis. Progreſſus deinde de iis, qui Concilio Nicæno interfuerunt, agit, tum in genere de numero eorum §. XXIII, tum in ſpecie primo loco de Hoſio, quem concilio quidem interfuiſſe, non tamen ut Pontificis legatum, demonſtrat, deinde de legatis Pontificis, porro de Alexandro Byzantino, de Alexandro Alexandrino, & reliquis usque ad §. XXXI. His pertractatis de Præſide concilii diverſisque circa eam rem ſententiis differit, rejectisque ceteris, cum Brentio Conſtantinum præſediſſe contra Bellarmini ſtrophas defendit, usque ad §. XXXIV. Poſt hæc mentione facta orationis, tum ad Imperatorem habitæ, tum Imperatoris reſponſoriæ, ad ipſas conſultationes pervenit, easque accuratas plane fuiſſe defendit contra Sabinum Macedonium, Calvinum, Epiſcopium, Zwickerum & alios, usque ad §. XXXIX. Sequentibus paragraphis, dum reliqua perſequitur, quæ ad Arianam cauſſam pertinent, exempli gratia, quod ipſe Arius non fuerit inaudita cauſſa damnatus, contra Zwickerum, §. XL, de formula fidei ab Arianis oblata §. XLII, de voce homouſii §. XLVI, de ceteris Arii erroribus §. L ſeqq. de iis qui cum Ario fuerint damnati §. LV, de perjurio Arii & morte §. LVI &c. alias quoque res notandas identidem inſpergit, v. c. quod Patres Concilii hujus non duplicem admiſerint regulam controverſiarum, ſcilicet Scripturam S. & traditiones, contra anonymum Gallum, §. XLI, quod ſymbolum noſtrum Apoſtolicum a Patribus C. N. fabricatum eſſe, non probabile ſit, contra Vallam & Eraſmum, multo minus ab ipſis Arianis, contra Sandium, §. XLIII, quod ſymbolum noſtrum Nicænum potius ſit Nicæno-Conſtantinopolitanum, §. XLIV, quod D. Lutherus vocem homouſii non oderit, nec Origenes filium Dei Patri homouſium negaverit, §. XLVII. Tractat

præterea

præterea quæſtiones, quando fides Nicæna in Gallia innotuerit? §. XLIV, cur Ariani dicti ſint Exucontii? cur Exocionitæ? cur Diatomitæ? §. XLIIX & IL &c. Finita illa tractationis parte, quæ ad Arianos ſpectat, reliqua etiam Concilii hujus acta B. Autor recenſet: & quidem §. LVII, LIIX, LIX, de decreto C.N. circa paſcha celebrandum diſputat, §. LX de eo primum agit, quod in C. N. de Meletio ejusque ſectatoribus fuit definitum; deinde, quæ de Aceſio Novatianorum Epiſcopo narrat Socrates, de Photino damnato Præteolus, de Donatiſtis itidem damnatis Rivius, de Philoſophorum gentilium in concilio præſentia & cum Epiſcopis conflictu Gelaſius, Noſter penitus cum aliis rejicit & pro figmentis habet. Ultimis paragraphis B. Autor de canonibus C.N. diſquirit, tum de eorum numero & diverſis circa eum ſententiis §. LXI, tum de dubia quorundam ſententia, deque iis qui in canones ſunt commentati, usque ad §. LXVI, tum etiam de canonibus perperam vulgo pro perditis habitis, usque ad §. LXIIX, in quo ipſo tandem paragrapho, confirmationem actorum ſuorum a Sylveſtro Pontifice poſtulaſſe patres Nicænos, pernegat, atque ita totum tractatum finit.

De adnotationibus Cl. Editoris id breviter adhuc monemus, ſcilicet illud ipſum magnopere contendiſſe, ut dicta ab Autore pluribus explicaret atque illuſtraret, tum haud ſatis ab illo probata ulterius probaret, teſtimonia autorum citatorum maxime neceſſaria adjiceret, breviter dicta, ubi opus videretur, amplificaret, pluraque ſubinde lectu digniſſima atque ad propoſitum apprime facientia tum de ſuo, tum ex aliis Autoris ſcriptis collecta adderet. In Præfatione argumenta potiſſimum ſibi idem Vir doctiſſimus ſumſit refutanda, quibus Joſephus Saenz de Aguirre probare fuit conatus, plures quam XX canones in Synodo Nicæna ſancitos fuiſſe.

JO. ANDREÆ SCHMIDII, D.P.P. ABBAtis Mariævallenſis, Lexicon Eccleſiaſticum Minus.

Helmſtadii, ſumtibus Suſtermannianis, 1712, 8.
Alph. 3.

CUm non lateret Celeb. Autorem, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ notitia minime carere poſſe, qui ſacris literis operantur, inſimul autem eundem nec fugeret, multis illorum vel rem anguſtam eſſe domi, ut magna volumina, quibus res eccleſiaſticæ exponuntur, ſibi comparare nequeant, vel animum non eſſe, ut per vaſta illa ſpatia vagentur; his ut conſuleret, Lexicon Eccleſiaſticum minus concinnare & luce publica donare voluit. Quod ipſum cum in compendio præcipuas eccleſiaſticas voces, phraſes, antiquitates, ceremonias & ritus liturgicos, hæreſes, feſta, ordines religioſorum, dignitates & officia, nec non varios Chriſtianorum mores, &c. additis ubique in ſubjectis notis harum rerum fontibus, autoribusque aliis, qui plenius de iisdem agunt, grata admodum brevitate exhibeat, nulli prorſus dubitamus, inſigne admodum commodum in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cultores inde redundaturum eſſe. Magnopere autem vovemus, ut propediem ſe offerat Bibliopola, qui *Lexicon Eccleſiaſticum majus*, cujus ſumme Venerabilis Autor in Præfatione Lexico huic minori præmiſſa nobis ſpem facit, ſuis ſumtibus excudi curet.

LEXICON PARTICULARUM EBRÆARUM, a CHRISTIANO KOERBERO, Eccleſiaſte Lobenſteinienſi, compoſitum.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielckium, 1712, 8.
Plag. 8.

QUi non ignorant, quantum præſidium Exegeſeos Sacræ in accuratiori particularum cognitione repoſitum ſit, non mirabuntur, Cl. Autorem ad hoc argumentum nova quadam, vel ſaltem vulgo non cognita, ratione tractandum animum convertiſſe. Conſilium ipſi eſt, ad liquidum deducere, voces illas, quas particulas vulgo appellant, easque potiſſimum ſeparatas, nominum & verborum Hebraicorum naturam referre. Quæ quidem res quamvis nonnullis Hebræarum literarum aſſertoribus, atque inter eos inprimis Cl. Danzio, cui ſua maximam partem debere ſe profitetur Autor, & ante eum ex parte Buxtorfio quoque perſpecta fuerit, negari tamen non poteſt, idem argumentum

nunc

nunc in ea luce eſſe collocatum, ut Lectori non nimius pertinaci aſſenſum facile extorquere poſſit. Negotium itaque hoc confecturus Cl. Autor, omnium particularum radices genuinas, hucdum fere ignoratas, ex Hebraismo, Arabismo, vel cognatis aliis linguis eruit, ſignificationes proprias, locis Biblicis confirmatas, iisdem vindicat, ac denique ad certam formam, genio & analogiæ linguæ S. reſpondentem, rite revocat. Quod dum agebatur, fieri non poterat, quin hac occaſione loci quidam Biblici obſcuriores, & quorum ſenſus ex particularum vera notione pendebat, illuſtrarentur. Ut res exemplo conſtet, de particula את Nominativi & Accuſativi nota ita ſtatuit, ut a radice אתה i. e. *venit*, *obvenit*, *obtulit*, derivandam cenſeat, cujus proinde ea ſit ſignificatio, ut *objectum* ſive *ſubjectum* denotet, v. c. 1 Reg. XXII, 24, qui locus vulgo ita vertitur, ut cum את cujus notionem Latini per *cum* exprimunt, confundatur. Forma ejus comparatur cum forma vocis בן. Meminimus vero, Forſterum in Lexico Hebraico fere idem pronuntiare. Eandem enim particulæ huic radicem vindicat, ac eodem in loco *perſonam* ſive *rem* quæ venit, aut præſens eſt, denotare contendit. In calce hujus tractationis exſtat verſio genuina Eccleſiaſtæ III, 16-22, quæ hic in compendio repeti non poteſt.

NOVA LITERARIA.

NUpero 10 die Junii obiit beatam mortem in urbe Iſenaco, celeberrimus Vir, Chriſtianus Franciscus Paullini, qui, dum viveret, famam ſui nominis per totam Germaniam, atque extra quoque illam, circumtulit, nec nobis ignotus, ſed ſæpe in his Actis noſtris ex merito commemoratus, & longiore omnino vita dignus, quam ſcriptis eruditiſſimis ſibi fecit inter eruditos perpetuam. Dum vero non dubitamus, fore, ut integer Commentarius de vita ipſius ab Amico concinnetur, pauca interim, in gratiam eorum, qui plura de Viro iſto *Philoſopho*, *Medico*, *Poeta*, *Hiſtorico*, *Theologo*, variarumque *linguarum* notitia excellenti, ſcire cupiunt, quam ipſemet de ſe retulit in libri de *Nuce Moſchata* præfatione, adjiciemus de morbo & morte. Ante hos ſeptem

ſeptem annos in dextro latere graviter læſus apoplexia, ab illo tempore continuit ſe domi ſuæ vivens ſibi Muſisque, corpore quidem admodum imbecillis, ſed animo vegetus, & ſtudiis literarum ſine intermiſſione incumbens. Ante vero dies non multos in vitæ periculum incidit ex tumore pedis, tandemq; eam placide finivit, vix ingreſſus annum ætatis ſeptuageſimum. Placentiæ jam tum ſuperiore A. d. 29 Maji deceſſit hiſtoricus inſignis, Alexander Ronconeri, qui ibidem natus d. 17 Nov. 1643, a pueris bonas literas amavit, & cum Galliam, Angliam, Belgium & Germaniam peragraſſet, Cardinali Eſtenſi commendatus, ejus auſpiciis Hiſtoriam Ludovici XIII (*Storia del Regno di Luigi XIII*) ſcribere cœpit, cujus Partem I, quæ ad A. 1624 pertingit, Lugduni in Gallia A. 1691 in 4 vulgavit, qua hiſtorici fide digni laudem ſibi comparavit, Davilam ſermonis perſpicuitate ſententiisq; & acri judicio, quo politicas rerum rationes ponderavit, feliciter imitatus. Francof. ad Mœnum occupat nunc typos Continuatio Theatri Hiſt. Ludolfiani a Celeb. Junckero elaborata. Lipſiæ ſolertiſſimus Fritſchius in eo totus occupatur, ut grandioris Lexici Hiſt. Supplementum, quod tertium operis volumen complebit, propediem prelo ſubjiciat. Cl. *Turretinus*, Theologus apud Genevenſes inſignis, Vir cui res metaphyſicas ſcrutari inprimis datum, poſitiones Theologicas edidit, quibus *Leibnitiana* Theodicææ dogmata & principia, in Actis anni ſuperioris a nobis commendata, valde probat. De novis literariis, quæ in Diarii Veneti Tomo VII & IIX continentur, proximo Menſe dicemus.

LECTORI.

PRodit cum hoc Menſe Supplementorum Tomi V Sectio VI, in qua præter libros pretioſiores & rariores, qui paulo ſerius quidem, quam optavimus, ad nos pervenerunt, novos quoque nonnullos & imprimis Cl Grandi de quadratura circuli & hyperbolæ per infinitas hyperbolas &c. opus ingenioſum & Ill. Leibnitii Epiſtolam, qua Grandi hujus meditationes concernit, ad Celeb. Wolfium nuperrime datam exhibemus; id quod Matheſeos cupidis indicandum hoc loco duximus.

* * *

N. VIII.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Auguſti, Anno M DCC XII.

THE WORKS OF D. EDWARD STILLINGFLEET.

i. e.

D. EDUARDI STILLINGFLEETI, EPIſcopi Wigornienſis Opera omnia.

Volumen IV, V & VI.

Londini, apud H. & G. Mortlock, 1710, fol.

Alph. $25\frac{1}{2}$.

CUm nuper in Actis hujus Anni p. 7 & 106 ex Eduardi Stillingfleeti Tomis prioribus diverſiſſimos Tractatus de rebus diverſiſſimis ſcriptos exhibuerimus, nunc facilius pergemus ad ea, quæ nihil aliud niſi controverſias ejus cum Pontificiis comprehendunt. Ac Tomo IV quidem non niſi unum opus Autoris ſiſtitur, ſcriptum ab eo An. 1664 ſub titulo: *A rational Account of the Grounds of Proteſtant Religion*, ſive: *Vera Expoſitio Fundamentorum Fidei Proteſtantium.* Suſcepit vero hanc in ſe tractationem Stillingfleetus, ut vindicaret memoriam Cantuarienſis Archi-Epiſcopi Laudi, qui, cum adverſus Fiſcherum Pontificium, edita Narratione colloquii habiti circa Romanæ & Anglicanæ Eccleſiæ differentiam, cauſam Proteſtantium egregie defendiſſet, eo tempore, quamvis jam pridem mortuus, edito ab Anonymo, ſub literis T. C. latente, libro *Labyrinthus Laudianus*, fuerat impetitus. Hujus itaque Præſulis vindicias & libri modo dicti examen Noſter integro ferme hoc Volumine IV ſuſcepit, tam preſſe objectiones iſtius Anonymi ſecutus, ut liber vix admittere videatur recenſionem. Paucis itaque memorabimus, totam iſtam tractationem in tres Partes ab Autore diſtribui. Prima Parte disquirit, num Romana Eccleſia

rectius pleniusque fundamenta fidei ſuæ poſſit vindicare, quam Eccleſia Proteſtantium. Ea itaque occaſione omnem de Eccleſiæ Romanæ infallibilitate controverſiam perſequitur, & quam lubrica ſit certitudo illa fidei ejusque in Eccleſiæ vel traditionis falli neſciæ autoritatem analyſis, quamque abſurda, & periculoſa, prolixe docet, vindicias ſimul Eccleſiæ Græcæ ab Hæreſeos nota, de articulis fidei fundamentalibus tractationem, nec non integram de traditionibus διάσκεψιν immiſcens. Inde quam firma, quamque non modo ſibi ipſi, ſed & Patrum antiquorum ſenſui conſtans ſit Proteſtantium fidei in revelationem Scripturæ ultima analyſis, & qua certitudine divinitas Scripturæ ſe ipſa probet, luculenter exponit. Altera Parte de Schiſmate agitur, & num Romana, aut potius Proteſtantium Eccleſia ſchismatis ſit accuſanda, diſquiritur. Itaque ante omnia rite declarata Eccleſiæ Catholicæ appellatione, eaque prorſus Eccleſiæ Romanæ abjudicata, Proteſtantes, imprimis in Eccleſia Anglicana, a Schiſmatis reatu liberos eſſe, Romanam vero Eccleſiam, cujus rigor adverſus diſſentientes in doctrina & praxi noti Canonis, fidem Hæreticis non eſſe ſervandam, prolixe monſtratur, uſurpatione autoritatis ſupra omnes Eccleſias reliquas, tituliquc Epiſcopi Univerſalis, ac injuſtiſſimis Concilii Tridentini auſis decretisque ſchiſma & feciſſe & factum exacerbaſſe demonſtratur. Tertia Pars de controverſiis magis ſpecialibus diſquirit, ubi ante omnia autoritas generalium Conciliorum falli neſcia exploditur, eorum vero uſu & legitima autoritate in lucem producta. Inde errores graviſſimi Eccleſiæ Romanæ in doctrina de intentione Miniſtri ad efficaciam Sacramentorum neceſſaria, in calicis benedicti ſubreptione, in invocatione Sanctorum, in Purgatorii fabula, aliisque monſtrantur, & quousque admittenda ſit Proteſtantium conceſſio, poſſe aliquem ſalvari in Eccleſia Romana, oſtenditur. Adjuncta vero eſt ſub finem hujus Tomi breviſſima hujus libri adverſus exceptiones J. Sergeantii Defenſio Epiſtolica ad Joh. Tillotſonum, unice fere quæſtionem de infallibilitate Eccleſiæ concernens.

Tomo V ſiſtitur Autoris noſtri *Diſſertatio de Idololatria, quæ in Eccleſia Romana obtinet, deque periculo ſalutis in ejus communione*

munione, nec non Fanaticiſmo & diviſionibus ejusdem Eccleſiæ

Occaſionem huic Tractatui ſcribendo dedit Quæſtio a nonnemine Stillingfleeto propoſita: num Proteſtantium quicunque iisdem rationibus ad amplectendam Religionem Pontificiam commotus, quibus commovetur alius in Eccleſia Romana natus, ut in ea permaneat, non poſſit ſimili modo, ut hic, in ea communione ſalvari? Hac itaque occaſione data Noſter, ut periculum ſalutis in Eccleſia Romana luculenter monſtraret, ante omnia idololatriam in ea Eccleſia publice committi, probat. Eam docetur obtinere in cultu imaginum, ſevera Dei lege prohibito, graviſſimisq; pœnis apud Iſraelitas cum in cultu vituli aurei, tum in cultu Danitico & Bethelitico, quorum cum iconolatria Papiſtica convenientiam monſtrat, a Deo vindicato. Inde ἀρτολατρεία Eccleſiæ Romanæ pani euchariſtico exhiberi ſolita producitur, & non meliori jure eam ab idololatriæ reatu excuſari poſſe, quam craſſiſſimam Paganorum idololatriam, docetur, tandemque invocatio Sanctorum quoque urgetur, & quam vana ſint ad eam palliandam quæſita a Papæis κρησφύγετα, ex ipſorum praxi, publicisque officiis, nec non re ipſa, declaratur. His ita demonſtratis, porro periculum ſalutis in Eccleſia Romana ex eo docetur, quod publice ea doceantur atque exerceantur in ea, quæ pietatem atque devotionem vel impediant vel prorſus tollant; eoque refertur doctrina de Sacramento Pœnitentiæ, uti quidem illa apud Pontificios ſolet proponi, cultus publici lingua peregrina adminiſtratio, error de efficacia Sacramentorum ſine bono motu interno accipientis, imprimis vero Scripturæ S. ex manibus Laicorum ereptæ contemtus & prohibitio. Denique, quod ſit in Eccleſia iſta ſalutis periculum, docetur Fanaticiſmo Pontificio declarato partim in doctrina, partim in praxi. In doctrina monſtratur Eccleſiæ Romanæ, cum articulos fidei multos pendere a privatis fictisque revelationibus, & ritus, imo Ordines quoque præcipuos enthuſiaſmo ſimili inniti, quod de S. Benedicti, S. Dominici, S. Franciſci, & Jeſuitarum Ordine prolixius deducitur, imprimis vero Franciſcanorum mendicantium circa Evangelium æternum Sec. XIII enthuſiaſmus, ortique ex ordine eodem, Petri Johannis de Oliva principia ſequentes, Seculi ejusdem

fine, Beguini, Fratricelli eorumque ſimiles Dulciniſtæ & Pſeudo-Apoſtolici, nec non circa A. 1623 demum in Hiſpania detecti Illuminati, ſive *Alumbrados*, curioſiſſime memorantur & deducuntur, Jeſuiticique Ordinis fundator fanaticus & arcana vivis coloribus depinguntur. Diviſiones denique in Eccleſia Romana infinitæ ad eundem fanaticiſmum probandum adducuntur, inter quas cumprimis curioſa ſunt, quæ de Jeſuitarum in Anglia quoque contra reliquos, qui ibi ſunt, Pontificios, ſub Regno Eliſabethæ ac poſtea circa annum 1625 contra deſignatum ab Urbano IIX Epiſcopum Angliæ, Richardum Smith, inſurrectionibus, & moliminibus eorundem contra Epiſcopum Angelopolitanum in America circa A. 1645, a Noſtro deducuntur. Appendicis loco abſurditas indulgentiarum, prohibiti Sacerdotibus matrimonii, ac denique incertitudinis ſalutis monſtratur. Huic libro defendendo ſervit, qui in hoc Volumine ſequitur, Tractatus, ſub titulo: *An Anſwer to Several Late Treatiſes*, &c. h. e. *Reſponſio ad aliquot Tractatus recens editos occaſione Diſſertationis de Idololatria Eccleſiæ Romanæ.* In hujus Præfatione ſatis ampla id agit Autor, ut probet, occaſionem idololatriæ Pontificiis tributæ non eſſe novam in Eccleſia Anglicana, ſed jam pridem fuiſſe a Theologis Reformatis pro certa habitam. Ipſum opus duos Tractatus ſeparatos continet. Prior eſt *Examen libelli ſub titulo: Stillingfleetus contra Stillingfleetum*, quo quidem libro quæſitus, quomodo accuſatio idololatriæ cum conceſſis Proteſtantium, Eccleſiam Romanam eſſe partem veræ Eccleſiæ, & poſſe aliquem in ea ſalvari, id quod objectum ipſi fuerat, ſtare poſſit. Poſterior eſt *Reſponſio ad librum ſub titulo: Stillingfleeti principiorum conſideratio.* Quæ Reſponſio omnis occupatur circa Quæſtionem de neceſſitate Eccleſiæ vel Judicis controverſiarum infallibilis, & de ſenſus veri Scripturæ poſſibili inveſtigatione, & num hæc, an illa principii vim ad fidem noſtram poſſit obtinere? Succedit huic operi aliud vindicando illi, quod Volumen IV conſtituit, deſtinatum: *A ſecond Diſcourſe* &c. h. e. Iteratæ Vindiciæ fundamentorum fidei Proteſtantium, contra fictam Eccleſiæ Romanæ infallibilitatem. Occaſionem præbuere Stillingfleeto ad has Vindicias ſcribendas tres Tractatus Pontificii ſequentes:

quentes: *R. Holdeni Hodegus in Controverſiis*, *E. Warneri Proteſtantium fides principiis carens*, ejusdemque *Ratio & fides, ſive certa regula Fidei.* Hi itaque libri Capitibus duobus a Stillingfleeto examinantur, at Cap. III, quod Tractatus imprimis nomen merebatur, cum Warnerus ad miracula Eccleſiæ Romanæ provocaſſet, omnis miraculorum horum prætextus operoſe curioſiſſimeq; excutitur & exploditur. Sequitur opus magis adhuc elaboratum: *A Defence of the Diſcourſe* &c. ſive *Defenſio Diſſertationis de Idololatria Eccleſiæ Romanæ adverſus librum*, *cujus titulus: Catholici neutiquam Idololatræ.* Scripta vero eſt illa A. 1676, poſtquam T. Godden libro modo indicato Stillingfleeti Diſſertationem impetierat; conſtatque Partibus duabus. Prior eſt generalis, & occupatur in vera ratione Idololatriæ conſtituenda, eaque a T. Goddeni objectionibus vindicanda. Duæ itaque hic proponuntur & examinantur Quæſtiones, prior: *Annon Idololatria poſſit conſiſtere cum agnitione unius ſupremi Entis?* Id affirmatur, operoſiſſimeque cum ex ipſis Scriptoribus Ethnicis, tum ex Patrum teſtimoniis demonſtratur, ipſos paganos, quantumvis maxime idololatras, non tamen negaſſe unum Ens ſupremum, a quo omnia dirigantur, imo id quoque nationes, quæ hodienum adhuc Idololatria ſunt infectæ, omnino agnoſcere, Sinenſes, Indosque. Poſterior eſt: *Qua in re conſiſtat natura illius cultus divini*, *qui creaturæ tributus idololatria ſit?* Eum docetur non tantum conſiſtere in interno mentis affectu, ſed & actibus externis a Deo ſoli ſibi ſervatis, quorum enumerantur ſex: Sacrificii oblatio, religioſa adoratio, Templorum altariumve dedicatio, ſuffimenti & thuris conſecratio, ſolennis invocatio, votorum nuncupatio. Eos omnes creaturæ tributos, ut fieri a Pontificiis prolixe docetur, ex mente Patrum & ſenſu Scripturæ idololatriam conſtituere demonſtratur. Pars poſterior eſt ſpecialis, idololatriæ reatum Eccleſiæ Romanæ diſerte demonſtrans in iconolatria. Circa hanc iconolatriam ante omnia disquirit Stillingfleetus, quo modo & quo ſenſu de ea fuerit diſputatum inter Chriſtianos & Paganos. Cumque eam longe aliam a Pontificio cultu imaginum eſſe contendant Romanenſes, docet, primo Paganos non credidiſſe, imagines, quas colebant, vere Deos ſuos repræſentare,

idque demonſtrat ex natura & indole imaginum ipſarum, & ex notionibus Deorum ſuorum,quas habebant, ſummo eruditionis apparatu. Neque ſecundo docet id in iconolatria Ethnicorum potiſſimum reprehenſum fuiſſe a Chriſtianis, quod vel per has imagines colerent tantum falſos Deos, vel quod imagines ipſas pro Diis haberent,a quorum abſurdorum utroque eos abſolvit,& ſapientiores ſaltim eodem modo, quo nunc Romana Eccleſia id facit,imagines coluiſſe docet.Inde ſtatus controverſiæ circa imaginum cultum, quomodo in ipſa Eccleſia Chriſtiana fuit agitata, exponitur quatuor Periodis,quarum prima eſt ea,qua nullæ erant apud Chriſtianos imagines, ſecunda, qua introductæ fuere apud eos imagines ſed ſine omni cultu, cujus rei prima veſtigia monſtrantur in pictis calicibus ſacris, de quibus Tertullianus de Pudicitia Cap. 7 & 10, tertia, qua certa ſpecies cultus ipſis fuit conceſſa ſeculo iconoclaſticis controverſiis famoſo, quarta, qua doctrina & praxis iconolatriæ conſtituta fuit ſecundum principia hodie adhuc in Eccleſia Romana obtinentia, ubi monſtratur, decretis Synodi Nicenæ II fuiſſe ab Eccleſia Romana novas adhuc corruptiones additas, nempe invehendo imagines Dei Patris & SS. Trinitatis, ab ea Synodo prorſus damnatas, deinde ipſis imaginibus, quibus Patres Niceni tribuerant cultum majorem quidem ſimplici reverentia, at minorem tamen latria, veram latriam omnimode tribuendo. Inde iconolatriam omnem diſerte prohibitam eſſe lege decalogi, nec vano ex voce εἰδώλȣ effugio, neque cultus divini coram arca ſimilitudine ullo modo poſſe vindicari docetur, & præceptum illud Decalogi luculentiſſime declaratur. De Miſcellaneis quibusdam,quæ appendicis veluti loco Capite ultimo de Synodo Nicena II diſputantur, dicere ſuperſedemus, ne prolixiores ſimus, neve penitus taceamus ultimum,qui hoc Vol.ſiſtitur, Tract.Epiſtolicum A.1674 ſcriptum,qui eſt: *An Anſwer to Mr Creſſy's Apologetical Epiſtle*, h. e. *Reſponſum ad Epiſtolam Apologeticam Creſſii.* Eo vero Tractatu primario defenduntur ea,quæ de Fanaticiſmo Eccleſiæ Romanæ aſſeruerat Autor in libro primo hujus Voluminis. Eum myſticæ Theologiæ Pontificiorum merito tribui, prolixe docetur, ac cumprimis Benedictini Ordinis Regulæ, cujus ipſe profeſſus erat ſocietatem

Creſſius,

Creſſius, examinantur. Cumque Creſſius jactaſſet, omnem in Anglia Chriſtianiſmum Benedictino Ordini, tam fœde a Stillingfleeto proſciſſo, deberi, integro Capite in id inquiritur, & diſcrimen inter Britannos & Saxonas Chriſtianos monſtratur. Poſtremo vero legum in Anglia adverſus Pontificios conſtitutarum pœnalium juſtitia, deducta per omnia Secula Paparum adverſus Regni Angliæ libertatem inſultus faciendi licentia, ipſorumque Pontificiorum in ſervanda fide, quam Regibus Angliæ promiſere, lubricitate, operoſe confirmatur.

Denique in Volumine VI primum locum obtinent: *Several Conferences*, h. e. *Collationes aliquot inter Sacerdotem Pontificium, Doctorem Fanaticum, & Theologum Eccleſiæ Anglicanæ de idololatria Eccleſiæ Romanæ.* Defenditur his IV Dialogis liber loco penultimo in antecedenti Volumine V exhibitus, adverſus Goddeni Dialogos, quibus ejus refutationem is fuerat molitus. Prima collatio eſt de ſenſu Eccleſiæ Anglicanæ circa idololatriam Eccleſiæ Romanæ. Altera de conſequentibus ex accuſatione idololatriæ adverſus Eccleſiam Romanam, quorum duo potiſſimum urgebat Goddenus, primo, Idololatras non potuiſſe habere vel aliis dare ſacros Ordines, quippe qui excommunicationis judicio eſſent obnoxii, adeoque ipſos Proteſtantes iis quoq; deſtitui, ſecundo, tot Seculis omnem Eccleſiam Chriſtianam fuiſſe idololatricam, i. e. abominando ſcelere a Deo ſeparatam. Tertia eſt de natura idololatriæ, antea tradita a Stillingfleeto de hac re vindicans. Quarta de facta a Sillingfleeto comparatione Ethnicæ & Romanæ idololatriæ. Sequuntur *Epiſtolæ duæ ad Goddenum de Collatione habita inter Goddenum & Stillingfleetum* in ædibus hujus Menſe Jan. A. 1687, quibus potiſſimum traditionis infallibilis autoritas diſcutitur, & quomodo in ea probanda prorſus defecerit Goddenus, cum in Collatione, tum in ſcriptis inde publicatis, monſtratur. Cum vero illa ipſa Collatio ea occaſione eſſet ſuſcepta, quod Sergeantius, ſupra nobis memoratus, niſi a Stillingfleeto ſibi monſtraretur fundamentum abſolutæ certitudinis fidei apud Proteſtantes, profeſſus eſſet, ſe ſtatim Eccleſia Anglicana ceſſurum eſſe, hinc, ubi Sergeantius Goddeni Vindicias in ſe ſuſcepiſſet, natus eſt Stillingfleeto Tractatus, qui ſuccedit, *de*

natura

natura & fundamentis certitudinis fidei. Quem excipit *Concilium Tridentinum examinatum*, de quo diximus in Actis A. 1689 p. 5. Huic ſubjungitur *The Doctrine* &c. h.e. *Comparatio Doctrinæ de Trinitate & de Transſubſtantiatione ſecundum Scripturam, rationem, & traditionem, per modum Dialogi inter Pontificium & Proteſtantem.* Parte priori refutatur ficta antiquitas Tranſſubſtantiationis, & conſenſus Patrum cum eo dogmate, poſteriori monſtratur, dogma de Trinitate convenire & Scripturæ & Rationi, utrique contrariari Tranſſubſtantiationem. Finem imponit Volumini *Reſponſio ad Schedas quasdam recens* (regio Jacobi II nomine,) *editas de autoritate Eccleſiæ*, ejusque *Reſponſionis prolixior Defenſio*, tribus Partibus, prima de unitate Eccleſiæ Romanæ, altera de ejusdem autoritate, tertia de Eccleſiæ Anglicanæ reformatione agens. His denique ſubjicitur Index rerum præcipuarum, quæ omnibus VI Voluminibus, quæ paucis hactenus percenſuimus, continentur.

ACADEMIÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum Ephemerides, ſive Obſervationum Medico-Phyſicarum a celeberrimis Viris tum Medicis, tum aliis eruditis in Germania & extra eam communicatarum Centuria I & II, cum Appendice.

Francofurti & Lipſiæ, apud Chriſtophorum Rigelium, 1712, 4.
Conſtat 4 Alph. 13 plag. & Tabb. æn. pl. 6.

QUantum ad perficiendam Medicinam afferre poſſit hiſtoria naturalis, morborum præſertim, in Actis anni ſuperioris p. 222 monuimus. Hiſtoriæ autem naturalis perfectio ab attentione ac candore obſervatorum pendet. Attentioni ſatisfactum eſſe conſtat, ſi nihil eorum deſideratur, quæ obſervari ac ullo modo inter ſe diſcerni potuerunt, totaque rerum obſervatarum ſeries integra comparet. Candor ex amore veritatis naſcitur nec fert, ut in obſervatione quicquam immutetur, aut inobſervata pro obſervatis venditentur, e. gr. ſupplendo circumſtantias ex incuria non obſervatas, aut fictas obſervationi ſuperaddendo, quo hypotheſibus conformis fiat. Laudandum itaque eſt Illuſtris Academiæ Cæſareo Leopoldinæ Naturæ curioſorum

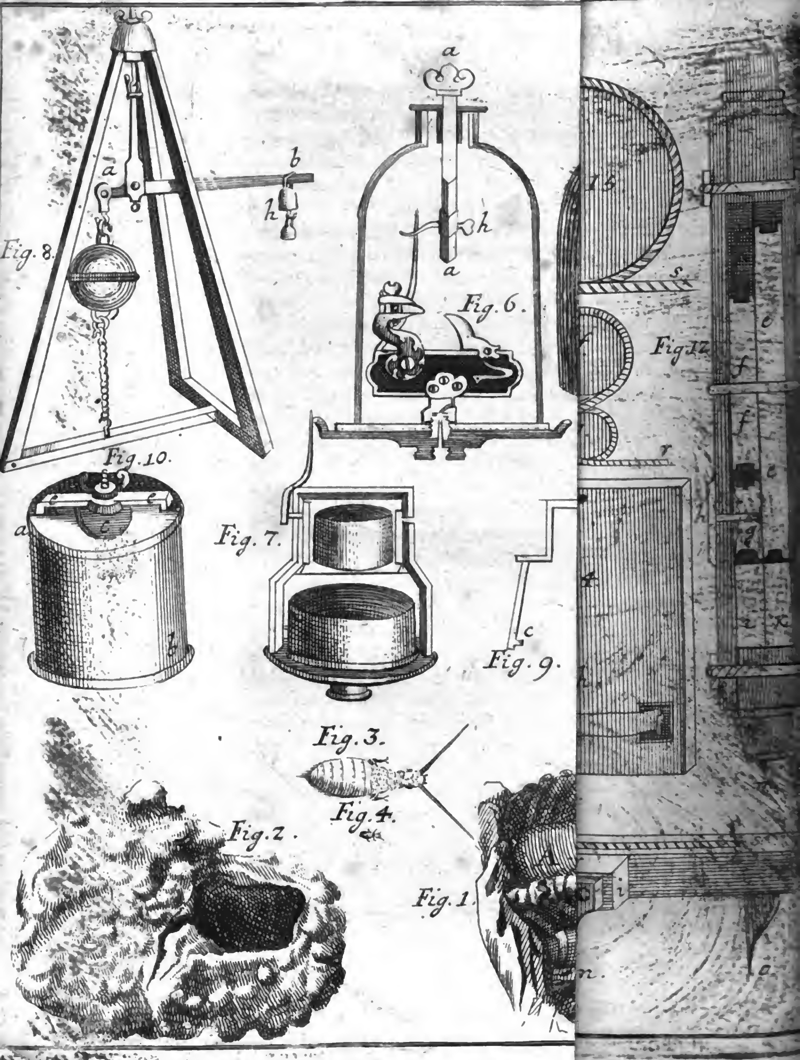
Fig. 8.
a
b
h
Fig. 6.
a
h
a
Fig. 10.
e
e
a
c
b
Fig. 7.
Fig. 9.
c
Fig. 12
s
r
e
f
f
e
g
i
k
Fig. 3.
Fig. 4.
Fig. 2.
Fig. 1.
i
n.
o

rioſorum ſtudium, quo tribus integris obſervationum Phyſico-Medicarum decuriis nunc denuo duas alias ſuperaddit. Omnium argumenta indicare prolixum foret: ſufficiet nobis quarundam mentionem injeciſſe, quæ non modo Medicorum, ſed aliorum quoque curioſitati ſatisfactura eſſe confidimus.

Miramur itaque fracturam ſpinæ dorſi, quam Fig. 1 in A ſatis clare exprimit, & vir quinquagenarius nocte vehementiſſime tuſſiens paſſus eſt octo ante obitum annis, poſt fata ab affine ipſius *Guſtavo Caſimiro Gahrliep* von der Müllen / Regis Boruſſiæ Archiatro, detectam. Quamvis enim ſpina dorſi dextrorſum ac ſiniſtrorſum obliquata & aliquatenus incurvata ſtaturam corporis tres pene digitos transverſos breviorem quam ante fecerat; quid tamen eidem acciderit, ignorabatur. Applaudimus *Joh. Jac. Franc. Vicario,* Medicinæ Profeſſori in Academia Friburgenſi, qui hydropem pectoris ex nimio vini & liquorum aduſtorum uſu contractam feliciter curavit: ſed prolixior eſt medendi methodus, quam ut eam hic repræſentare liceat. Nil vero obſtat, quo minus hic commemoremus experimentum Collegæ ipſius *Matthæi Blaw*, petroleum contra napelli virulentiam antidotum certum eſſe probantis. Scilicet ſi ſuccus napelli ſanguini calenti commiſcetur, eundem mox coagulat & condenſat. Ubi vero petroleum affunditur, coagulatio ſtatim reſolvitur. Memoratu digna ſunt, quæ *Sylv. Samuel Anhornius de Hartwiss*, Archiater Sangallenſis, de abſciſſa coli portione non lethali narrat. Juvenis 26 annorum anno 1694 annonæ caritate compulſus in clibanum piſtoris clam irrepſit, paniculum ibi relictum petiturus. Inde extractus ſemimortuus & frigida perfuſus, motus convulſivos expertus eſt per totum corpus, ſingulis poſtea diebus vel ſemel, vel bis redeuntes. Tandem in fatuitatem & die 16 Maji anni 1700 prorſus in furorem incidit: quo ſæviente cultrum arripiens ventrem perfodit & portionem inteſtini trium circiter unciarum abſcindit. Chirurgus inteſtinum inferius in ventrem intrudit, exterioris vero extremum cum vulneris orificio coaleſcere patitur: per quod excrementa reddit miſellus homo, nullis per anum egredientibus. Idem nucis juglandis particulam accenſam & dum flagrat, alveolo dentis extracti inditam,

TAB. IV. Fig. 1.

præſentiſſimum contra hæmorrhagiam remedium prædicat, iterandum tamen ſecunda & tertia vice, ni ſtatim voto effectus reſpondeat. Expertus quoque eſt hauſtum ſeri lactis calentis mane & veſperi ſumtum raucedinem extemplo fugare. *Joh. David Mauchartus*, Phyſicus Marbacenſis, dolium ingens accenſo intus ſpiritu vini negatoque exitu diſruptum & fundos vitrorum ob fractas intra aquam in iis contentam lachrymas vitreas diſſilientes, ſuperiori margine integro, in ſcenam producit. Sed cum & illuſtris Præſes Academiæ Dn. *Schræckius*, & nosmetipſi experti ſimus, lachrymas vitreas nec tenuiori vitro damnum inferre, ſive prope fundum, ſive prope orificium vel latum, vel anguſtum frangantur; caſu facta videtur fractura vitri in experimento *Maucharti*. Forte fundus a famulo aquam apportante contra durum aliquod corpus alliſus jam rimas egerat, experimentaturo non obſervatas. Rogandus adeo, ut eam in rem accuratius inquirat. Boves admodum pingues fieri intra 6 hebdomadum ſpatium, ſi, facto in utroque latere juxta ſcapulam parvo foramine ope cultelli, calamus anſerinus immittatur & fortiſſime inſuffletur, tumor inde ortus ad alias ſub cute partes manibus ſedulo protrudatur, donec repetita inſufflatione bos totus tumidus evadat, tandemque foramina cera & lana obturentur, idem autor eſt. Sed merito de eo dubitatur, cum eodem remedio ad emtores decipiendos utantur equitiarii malitioſi. *Gottlob Schoberus*, practicus Lipſienſis, refert, *B. Himpſelii*, Phyſici Revalienſis, filiam unicam 15 circiter annorum a paroxyſmis epilepticis, inito cum paſtore quodam pagano matrimonio, fruſtra tentatis aliis remediis, liberatam eſſe. Ea erant hujus epilepſiæ ſymptomata, ut a dæmone obſeſſa crederetur. Totum ſæpius corpus in arcum contorquebatur; virgo hymnos aliaque carmina ſacra non inconcinna componebat; magna cum facundia ad adſtantes verba faciebat, non modo lingua vernacula, ſed aliis etiam ſibi alias incognitis, Hebraica, Græca, Latina, Gallica; helluoni mortem ſubitam prædicebat, qui nocte inſequente ebrius de ſcala delapſus animam efflavit; nec minus civi Revalienſi pio beatam analyſin præſagiebat, ſtatuto tempore ſubſecutam. Idem viſos noſtris temporibus in Eſthonia & Olandia Satyros & ruſticum

ſolo

ſolo viſu hæmorrhagiam curantem memorat. Teſticulum tornatoris ſiniſtrum in os duriſſimum abiiſſe obſervat *Reinboldus Wagnerus*, Practicus Hafnienſis. Pondus urinæ examinandum in praxiMedica commendat *Samuel Steurlinus*, Phyſicus Saxo-Numburg. Hennebergicus & Schleuſingenſis: de quo argumento publica luce digna premere celeberrimum Halenſium Medicum *Hoffmannum* novimus. Puellus 4 annorum deglutitam aciculam per vias urinæ ſine ulla noxa ſecundo a deglutitione die dimiſit, referente *Joſepho Lanzono*, Profeſſore Ferrarienſi. Viduæ 30 annorum ultra 6 menſes guttulis ſanguineis ſtillaſſe labia, ordinario fluxu menſtruo intermittente, fide *Samuelis Ledelii*, Phyſici Grunbergenſis in Sileſia, narratur. Fœtus Molhuſæ menſe Auguſto A. 1689 in utero matris plorans, ſi *Joh. Georgio Hoyero*, Medico Molhuſino, credimus, urbi incendium præſagivit, quo die 10 Septembris cum 80 ædibus aliis ipſa puerperæ domus conflagravit. Idem *Hoyerus* allium probatiſſimum a calculo præſervatorium probat. Recipiuntur 3, 4 vel 5 allii particulæ a corticibus exterioribus liberatæ, & conſciſſæ in ſpiritu vini vulgari, ad digitum transverſum ſuperexſtante, per 24 horas macerantur. Infuſum in ipſo novilunii momento totum ſemel ebibitur & per integrum annum ſingulis noviluniis repetitur. In cyſtide fellea celſiſſimi Principis ab *Averſperg* apoplexia extincti, poſt febrim tertianam intermittentem, quatuor lapillos marmoris ad inſtar ex fusco & albo variegatos & mole ſua caſtaneos mediocres adæquantes ſine ulla bile reperit *Marcus Gerbezius*, Practicus Labacenſis. Similiter in veſicula fellis Præſulis cujusdam Benedictini 57 calculos magnitudinis piſorum majorum, figuræ triangularis ac quadrangularis invenit, *Joh. Adamus Lospichlerus*, Archiepiſcopi Salisburgenſis Archiater. Idem per 6 integros annos duo ova cygnea in loco, ubi nec a frigore hiemali, nec a calore æſtivo tuta fuerunt, conſervavit, & veſpertino quodam tempore ingenti ſonitu, qualis ſclopeti minoris eſſe ſolet, unum eorum diſſiliit, & cygnus tunica ſua naturali contectus & undique plumis veſtitus excluſus eſt: quem curioſitatis gratia adhuc conſervat. Maniam in puero ſeptenni caſtratione curatam narrat *Lazonus* ſupra laudatus. Lapidem in veſica demortui

TAB. IV. Fig. 2.

plurimis baccis juniperinis repletum invenit *Laſpichlerus* ſupra itidem laudatus. Citius in vacuo quam in aere bullire Martis limaturam, ſpiritui vitrioli aqua temperato immiſſam, ope antliæ *Guerickianæ* expertus eſt *Joh. Conr. Brunnerus*, Electoris Palatini Archiater. In utero fœminæ pleuritide extinctæ 32 lapides reperit *Mich. Angelus Morus*, Medicus Senenſis, quorum maximi amygdalæ magnitudinem æquabant, minimi fabis ſimiles erant. Febres malignas intermittentes defendit *Chriſtianus de Helvich*, Medicus Vratislavienſis. *Blaw* A. 1707 in proprio horto ſemina cucumerum melones dulces ac ſapidos producere miratus eſt: quod & aliis eodem anno accidiſſe notat, qui ipſimet ſemina ſtudioſe collecta aſſervaverant. Hœdum Islandicum hermaphroditum cultro anatomico ſubjicit *Wagnerus*. Febrim tertianam periculoſam per ſympathiam curavit *Hoyerus*. Carnem nempe bubulam urina febricitantis elixavit & cani devorandam dedit: qui febri correptus in eos paroxysmos incidit, quibus antea æger affligebatur. *Godofr. David Mayerus*, Practicus Vratislavienſis, de ſono in pariete dubio inviſibilis automati mortem præſagiente varia narrat. Enimvero dudum *Benjaminus Allen* in Transact. Anglicanis n. 245 p. 376 & *Wilhelmus Derham* ibidem n. 271 p. 831 & n. 291 p. 1586 iſtud inſectorum genus accuratiſſime deſcripſerunt, quod ſonum illum edit, cumque pediculo fere ſimile deprehendatur, a *Derhamo* pediculi pulſatorii nomine inſignitur. Tale autem per microſcopium apparet, quale monſtrat Figura 3, nudo oculo videtur, quale exhibet Fig. 4. Quodſi quis circumſpectas virorum doctiſſimorum obſervationes cum *Mayeriana* contulerit; is facile deprehendet, ſuperſtitionem multas *Mayero* circumſtantias ſuggeſſiſſe, quæ cum rei veritate non conſiſtunt & candori ſupra commendato adverſantur. Majorem vero fidem merentur, quæ collega ipſius *Helwichius* de peſte Roſenbergenſi narrat, a nobis huc tranſcribenda, niſi prolixitas obſtaret. *Joh. Frid. Khern* autor eſt, in inteſtinis Turcæ ad chriſtianam religionem converſi 48 numos aureos tartaro fæcali involutos offendiſſe uxorem, cum a moribundo monita ventrem defuncti aperiret, quos in obſidione Budæ deglutiverat, dolorum colicorum cum vomitu excrementorum non ſimplici vice

TAB. IV. Fig. 3, 4.

cau-

cauſam. Idem exemplum appulſus naturaliter intermittentis in homine ſano. Virgini religioſæ raucedinem, qua bis terve in anno corripitur, ſola venæ ſectione extemplo ſanari, teſtatur *Helwichius*. Monſtroſam magnitudinem penis militis cujusdam delineat *Joh. Frid. Blaw*, Phyſicus Friburgenſis. Propendebat ſcilicet ad genua usque, & veretrum equi turgidum ſuperabat: teſticuli ſcroto incluſi duplicis pugni magnitudinem æquabant. Non alium ſenſit dolorem, niſi gravantem ratione ponderis circa inguina appenſi; veneris ſtimulum nocturnasque pollutiones nullas. Hiſtoriam fulminis mirabilem recenſet *Scheuchzerus*, cujus non ignotum in his Actis nomen. Patrem monorchin generaſſe filium anorchin annotat *Mich. Frid. Lochnerus*, Medicus Noribergenſis, & *Godofr. Thomaſius*, Medicus itidem Noribergenſis, aquilæ in medicina uſum novis experimentis comprobat. Fel euphraſiæ ſtagmate dilutum oculis octuagenarii inſtillavit, qui mox acutius videre cœpit. Pinguedo aquilæ candore inſignis, brachio luxato adhibita, dolorem cum tumore ſedavit nervisque robur intulit: in alio tali pernionibus illita moleſtum ſuſtulit ardoris ſenſum & fiſſuras conglutinavit.

Appendix dimidiam fere operis partem abſolvit. In ea continentur: 1 conſtitutiones epidemicæ variorum Germaniæ locorum: 2 *Bajeri* diſſertatio & *Ramazzini* oratio de frigore hiemali: 3 ejusdem *Ramazzini* epiſtola de cauſa aſcenſus & deſcenſus Mercurii in fiſtula *Torricelliana* & 4 notata *Schelhammeri* ad candem: 5 ejusdem *Schelhammeri* anatome xyphiæ piſcis, item lumbi & ophidii: 6 J. B. de *Wengh* diſcurſus de tempore, quo anima rationalis humano corpori infundatur: 7 *Pachionii* diſſertatio de glandulis duræ meningis: 8 *Vallisnerii* diſſertatio de ovario anguillarum & 9 diſſertatio alia de arcano lenticulæ paluſtris ſemine ac admiranda vegetatione: 10 *Delhardingii* continuatio parallelismi ad Miſcellanea curioſorum Germaniæ: 11 *Lentilii* parallelismus ad Annum IIX Dec. 1 Ephem. Cur. 12 *Petri Pauli a Sangallo* experimenta circa culicum generationem, anno 1679 Italico ſermone Florentiæ edita, nunc Latinitate donata: 13 *Kergeri* epiſtola de ſurdo-mutorum cura: 14 *Realis de Vienna* ſeu (quod verum Autori nomen eſt) *Wagneri* meditatio de

 gravi-

gravitatis & cohæſionis cauſa: 15 *Lochneri* ſchediasma de Parreira brava: 16 Memoria *Wurfbeiniana*: 17 Elogium *Georgii Franci de Franckenau*: 18 J. B. de *Wengh* Memoria *Griendeliana*. Dum *Rudolphus Jac. Camerarius* conſtitutionem epidemicam Tubingenſem anni 1701 & 1702 deſcribit; obſervationes plurium annorum meteorologicas ſubnectit, quas inter notatur, eclipſi Solis totali anni 1706 mercurium ne pili latitudine vel depreſſum, vel elevatum fuiſſe, utut thermometri fide aer bene refrigeraretur. *Bajerus*, ante Mathematum, nunc Theologiæ in Academia Altorfina Profeſſor, cauſam hiemis extraordinariæ, quæ anno 1709 ſæviit, petit a vento orientali, hunc vero ab impedito aeris noſtri per priorum dierum turbulentam tempeſtatem elatere. Ventos enim tepidos tenuiorem feciſſe aerem noſtrum illo, qui montibus Bohemicis Carpathiisque imminet, atque adeo hunc in iſtum irruiſſe ſpiculasque glaciales ſecum advexiſſe. *Ramazzinus* arbitratur, in regione boreali Solis radiis ad plures menſes inacceſſa ex ſubito & præcipiti montis alicujus in magnas cavernas lapſu portam ingentem algidiſſimis ventis & nitroſæ exhalationi apertam fuiſſe. Diverſæ ab his rationes frigoris illius inſoliti redduntur in diſſertatione, quæ in Academia Halenſi A. 1709 ſub præſidio Cl. *Wolfii* noſtri publice defenſa nec indigna viſa illuſtri Societati Regiæ Britannicæ, ut ejus epitome Actis ipſius infereretur. De *Ramazzini* epiſtola dictum jam eſt in Actis anni ſuperioris p. 10 & ſeqq. *Wenghius* de tempore, qua anima corpori infunditur, varias tantum aliorum ſententias recenſet. Glandulas conglobatas, quas in dura meninge detexit *Pachionius*, in Actis anni 1706 p. 117 & ſeqq. jam deſcripſimus. *Vallisnerius*, Medicinæ in Academia Patavina Profeſſor, per plurima luſtra anguillam gravidam fruſtra quæſivit; tandem miſſu *Sancaſſani*, Medici Comaclenſis, non ſine lætitia inſigni obtinuit. Burſa ſeminibus plena inſtar ſacci ex valida, delicata tamen membrana efformata erat, in angulos acutos utrinque deſinens, inque lumbis juxta medullam ſpinalem ſita ſub inteſtinis, non procul ab eorum origine per dorſi longitudinem usque ad cloacam fere extendebatur. Ovarium totum inſigni vaſorum adipſorum multitudine circumdatum erat, quæ in anguillis etiam non gravidis obſervantur.

ſervantur. Ovula minimarum & lucidiſſimarum margaritarum inſtar videbantur & minuto pediculo adhærebant, per quem ipſis affluit nutrimentum. Ceterum diſſertatio ex Italico idiomate Latina verſa exhibetur. Lenticulam paluſtrem inter ſponte naſcentia vulgo referunt; ſed docet *Vallisnerius*, latere ſemen ſub folio in folliculo lateralibus quibusdam in areolis genito, donec matureſcat. Obſervari præcipue in ſuis utriculis menſe Julii aut Auguſti, quandoque Septembris, ſi anni tempeſtas non adeo torreſcat, vel lenticula ſub umbraculis deliteat. Qua methodo plane mutos loqui & nulla non vocabula diſtincte proferre docuerint primum in Anglia *Walliſius*, poſtea in Batavia *Ammannus*; ex illius tractatu de ſonorum formatione A. 1653 primum edito, dein Grammaticæ ipſius Anglicanæ præmiſſo, tandem Operum Mathematicorum Volumini tertio inſerto, & hujus diſſertatione de loquela Amſtelodami 1700 in 8 in lucem edita abunde conſtat. Horum exemplo excitatus *Kergerus*, Medicus Lignicenſis, eandem ſurdo-mutorum curam non minus felici ſucceſſu ſuscepit, quam adeo in epiſtola ad Cl. *Ettmüllerum* noſtrum data exponit. *Wagnerus* hanc gravitatis cauſam aſſignat. Terra, inquit, tanquam ſuffocatus (olim verus) Sol debilitatos adhuc vibrat radios; æther neceſſario cum impetu ſuccedit, protruſæ ſubtilis materiæ locum repleturus. Ætheris hic lapſus ſpecioſa ratione gravitatem: colliſio delabentis ætheris & aſcendentis e terra luminaris materiæ compreſſione cohæſionem & duritiem efficit. *Parreira brava*, quam *Lochnerus* deſcribit, eſt planta, quæ in Braſilia potiſſimum naſcitur & ejus regionis incolis *Caapeba* dicitur. Eam certiſſimum contra calculum remedium expertus eſt *Lochnerus*, ubi radicem foliis Acinellæ maritatam, vel ſpeciebus decocti Nephritici *Foreſti* a *Zwölfero* correctis immixtam exhibuit, in aqua calida, inſtar potus *Thee*. Recenſet quoque varia medicamenta ex hac radice partim ab aliis, partim ab ipſo parata, & eorum effectus propriis obſervationibus confirmat.

CONSIDERATIONI ED ESPERIENCE DI ANTONIO VALLISNIERI &c.

i. e.

i. e.

ANTONII VALLISNERII COGITATA ET Experimenta circa opinatum cerebrum petrefactum, vermiumque ordinariorum in corpore humano generationem.

Patavii, apud Johannem Manfré, 1710, 4.
Alph. 1 pl. 6, Fig. Tab. 14.

NObiliſſimi Autoris non niſi paulo ante & Supplementorum Tom. III Sect. IV fecimus mentionem, cum Experientiſſimi *Ludovici Teſti* Rationes phyſicas de aeris Veneti ſalubritate p. 165 recenſeremus: alia namque ſcripta ab eodem edita & Diario, quod *La Galleria di Minerva* inſcriptum Venetiis prodit, inſerta (quæ & inde decerpta edi ibidem nuperrime cœpere ſub tit. *Prima Raccolta di Oſſervazioni, Eſperienze ec. del Sig. Ant. Valliſnieri*) nondum ad noſtras, præter duas epiſtolas præſentes, pervenerunt manus. In harum priori, ad ſumme reverendum Abbatem Antonium Conti conſcripta, Noſter ſententiam ſuam libere de Obſervatione pronunciat, quam *du Verney* junior de cerebro bovino petrefacto *Commentariis phyſico mathematicis* cum Hiſtoria Academiæ Regiæ ſcientiarum a *Fontenellio* A. 1703 emiſſis, atque a nobis A. 1706 menſe Auguſto excerptis, inſeri tribusque Figuris illuſtrari curavit. Figuras equidem tales, externam faciem opinati cerebri petrefacti repræſentantes, deprædicat elegantiſſimas, duasque earum, licet ſculptoris culpa inverſas, in Tab. 8 transſcribit, deſiderat tamen, alias magis neceſſarias, quæ ejusdem cerebri, tum perpendiculariter, tum transverſim diſſecti, ſtructuram pariter internam exhiberent, penitus fuiſſe neglectas. Idcirco ipſe Autor, quo certior fieret, num ejusmodi concretiones vera exiſterent cerebra petrefacta, an materia potius oſſeo-lapidea, aliquam ex ſuis collectionibus, extrinſecus cerebrum exactius referentem, quam memorata *du Verney*, ſerra diviſit. In ſegmentis autem, figura adumbratis, nec ullum ventriculum, nec configurationem cerebri ratione anfractuum, fiſſurarum, foraminum & canalium ad glandulam pituitariam tendentium, nec ſubſtantiæ glanduloſæ ac fibroſæ diverſitatem, nec plexus choroidei

idei veſtigium deprehendens, aute omnia de cerebro vere petrefacto tanto rectius dubitat, quanto verius ex cancris marinis, hyſtricibus, corallio, tubulario purpureo, ſtella marina & dentibus lamiæ novit, quod corpus vere petrefactum integram veluti omnem retinere ſoleat figuram. Neque concretiones tales intra boum calvarias aliquando repertas pro cerebro habere poteſt, quia animalium cerebrum & reliqua viſcera cum carne & ſanguine nunquam lapidis characterem æque recipere obſervaverit, ac oſſa, dentes, cornua aliave concreta dura. Provocat ad omnis generis teſtudines, hyſtrices, oſtreas aliasque ſimiles productiones, quæ ſtudio a ſe diſruptæ nullius partis mollis in lapidem mutatæ oſtenderint veſtigium, ſed vel vacuæ fuerint, vel terra, aqua limoſa, luto, arena, lapillis &c. repletæ. Provocat ad oſſa quæcunque & crania lapidefacta, in quibus haud medullam vel cerebrum induratum, ſed aut modo dictas materias, aut tartarum ſaltem viderit; prout Autores in omnibus corporis noſtri partibus calculos annotaverint, nondum vero ullus totam partem in calculum mutatam detexerit. Potiori hinc jure opinatum bovis gallici cerebrum cum ſimilibus ex ſucco albo, oſſa formante & ferruminante, productum, naturæ luſibus accenſet, certus a Dn. du Verney præter & ſubter concretionem cerebriformem ipſum cerebrum fuiſſe repertum, modo eidem cranium aperire licuiſſet, nec lanius incautus baſin hujus frequentibus mallei ictibus comminuiſſet. Circumſpectior Noſtro audit lanio quidam Mutinenſis, qui ſimile productum in cranio bovis inveniens, hoc autem in parte ſuperiori dividere haud potens, illud non modo invertit ac ſubtus patienter diſpeſcuit, ſed & Autorem in tempore invitavit ad ſpectandum caput, quod cum materia iſta indurata cerebrum una recondebat, dimidiam partem ordinario minus. Materiam talem unciarum quatuor, lævem, lucidam, duriſſimam & ruditer ovalem cum vaſorum ſanguiferorum ſulcis ſuperficiei inſculptis, poſtquam Autor perpendiculariter & horizontaliter ſecari curavit, interna æqualiter plena ſine ventriculis, ſine duplicis ſubſtantiæ diſcrepantia, ſine plexu choroideo, apparuere, figuris itidem cum illa expreſſa. Quæ eminentiæ interim ſub glandulæ pinealis ac proceſſus vermifor-

mis petrefactorum nomine in figuris *du Verney* repræſentantur, ex Noſtro non minus naturæ luſus reputantur, a vera glandula pineali, veroque proceſſu vermiformi, haud in ſuperficie, ſed profundius locatis, omnino differentes. Variis vero experimentis, cum ejusmodi materia, oſſibus, calculis & lapidibus inſtitutis, evincit, eandem non tam vere tartaream ſive lapideam, ſed oſſeam vel oſſeo-petroſam haberi, dum ſub carbonibus vivis aliquantum inflammatur, ac inſtar oſſis calcinati levis, poroſa & candida remanet, cumque ſpiritu nitri more oſſis lenius ebullit, quam aliquis calculus. Tum in cranio bovino ſpeciatim fontem harum concretionum eo aptiorem quærit, quo magis illud magnitudine cerebrum parvum excedat, quoque magis etiam cornua in eo radices agant, quemadmodum concretiones tales duriores ab oſſibus in genere ideo proficiſci aſſerit, quod minus organicæ ſint, quam oſſa ipſa, nec medulla, cellulis, vaſisque omnis generis indigeant. Lubens adhuc concedit, materias iſtas colore candido, figura & ſuperficie inæquali cerebrum quodammodo referre, negat nihilominus, easdem pro vero cerebro petrefacto poſſe venditari, cum talis ſuperficiei inæqualitas ſine lege ac ordine videatur inducta, in omnibus variet, ac in nonnullis concretionibus marinis lapidefactis, ex quibus Coralliodem cerebriformem potiſſimum nominat & in Tab. 10 repræſentat, major adhuc ſuperficiei cum naturalibus cerebri gyris occurrat conformitas. Suſpicatur autem fortuitas tales concretiones in boum calvariis paulatim fuiſſe generatas inſtar lapidum, in mirabilium ſpeluncarum pa vimentis ſub extraordinaria & curioſa quandoque figura efformatorum, vel inſtar excreſcentiarum gummoſarum circa arbores ſubinde provenientium, ex ſuo theſauro utrinque productum indigitans, quod externam pariter cerebri humani faciem æmularetur. Succum nempe oſſeum ſucceſſive deſtillaſſe, quo natura peregrino hoſpiti adſueſceret, eundemque primo fluidum ſenſim in figuras iſtas irregulares ſimili ratione fuiſſe induratum, ac in naturali alias, tum ipſorum oſſium, tum oſſium fractorum calli, productione fieri ſoleat. Ipſe inter duas concretiones ſuas, ſuperius memoratas, alteram recentiorem nondumque extreme compactam & majori poroſitate con-

conjicit, novum argumentum materiæ oſſeæ in lapidem converſæ ex ipſius *du Verney* deſcriptione adjiciens, ceu in qua hic a cerebro petrefacto nonnullas partes oſſeas ſpectandas ſiſti expreſſis fateretur verbis. Nec videt, quomodo ſuccus, ſive oſſeus, ſive gypſeus, a meninge dura valeat impediri, quo minus ad piam membranam cerebrumque deflueret, quoniam ille, qui cranium durius perrupit, haud difficulter per annexam quoque meningem duram ſibi paraturus ſit viam, potiſſimum quando in bobus radices cornuum aliamve partem calvariæ fortaſſis lædi prius contingeret occaſione vel percuſſi eorum capitis, vel impetus ipſorum cornibus in aliquod corpus durum facti. De cætero caſum non adeo rarum eſſe, ut, ex *du Verney* ſententia in Gallia unice, ac in Suecia, a *Bartbolino* deſcriptus, acciderit, Auctor quinque exemplis, partim a ſe, partim ab aliis in Italia obſervatis, evidentiſſime demonſtrat: primum ſiquidem Mutinæ contigiſſe, in Tab. 1 delineatum; alterum vero Ferraria dono ſibi fuiſſe transmiſſum, in Tab. 2 exhibitum; tertium Venetiis in muſæo nobilisſimi *Teta* ſe vidiſſe, in Tab. 4 & 5 deſignatum; quartum Bononiæ in muſæo *Aldrovandi* aſſervatum & in Tab. 6 ac 7 expreſſum, doctisſimum *Donelli* indicaſſe; quintum denique Patavii in divæ Juſtinæ cœnobio annotatum atque tum a *Schenckio* & *Sachſio*, nec non a *Pobrzenski* in M.A.N.C. Dec. I A. I Obſ. 26 & 130, tum a *Scarubicio*, Prof. Publ. Patavino, in peculiari libello deſcriptum haberi. Quod boves autem, quorum cerebrum, & in Italica, & in Suecia, in lapidem mutatum crediderunt, ſtupidiores extiterint ac macilenti, capitibusque ſemper pendulis ac pronis inceſſerint, naturæ legibus longe conformius perhibetur, promtiusque exponitur, quam quod bovem gallicum fortisſimum, feracem & pinguem *du Verney*, a lanione haud dubie deceptus, retulerit. Tandem ipſa hiſtorica deſcriptio, a laudato *Scarubicio* Patavii A. 1678 Latine edita, una cum nonnullis animadverſionibus atque rerum Indice, ſubjungitur, eo gratior omnino futura, quo rarior adhuc fuit. Epiſtolam poſteriorem, vermium ordinariorum in corpore noſtro generationem prolixius excutientem, Menſi proximo cogimur reſervare.

VULNERUM ALIARUMQUE LÆSIONUM violentarum & externarum lethalium vel minus talium ſciagraphia breviſſima; Autore MAXIMILIANO PREUSS, Philoſ. & Medic. Doctore, & Academico Naturæ Curioſo Leopoldino-Imperiali.

Vratislaviæ, impenſis Baumannianis, 1712, fol. chart. aug. Plag. 2.

POſtquam Autor Clariſſimus in Epiſtola dedicatoria ad Senatum Vratislavienſem neceſſitatem corpora hominum occiſorum Medico-Anatomicæ luſtrationi committendi evicerat, in Præfatione docet, qua methodo uſus fuerit, quoties occaſio caſus ratione lethalitatis vulnerum vel ſoli vel mutua collegarum opera decidendi ſuppetebat, dum ante hos 30 annos primum Frauſtadii in Polonia, tandem & Vratislaviæ Sileſiorum Phyſici officio, ut & ante Medici noſocomii & peſtilentiarii functionibus hic admotus erat; læſionemque violentam vel vulnerationem ab externo lædente illatam per ſe lethalem dicit illam, cujus cauſa ſola ſine alius cauſæ culpæve interventu homo neceſſario ordinariove moritur, paucis ut plurimum ab inflictione momentis, horis, aut diebus, vel etiam tardius longe, e. g. quadrageſimo die, ita ut nullis artis regulis aut inſtrumentis medicamentisque aut non tam cito, antequam mors obvenerit, curari poſſit, ob impoſſibilitatem potiſſimum deligationis debitæ, & applicationis remediorum, ſanguinem imprimis ſiſtentium, &c. propter denegatum ad læſionis profunditatem acceſſum neceſſarium; monet inſimul, vulnus per ſe lethale eſſe iterum tale vel ſimpliciter ſeu abſolute, i. e. ſemper ac neceſſario, vel utplurimum ſeu frequentius ordinariove. In Sciagraphia ipſa primum in genere ſiſtitur læſio violenta vel vulneratio quorumcunque hominum, quæ per ſe lethalis eſt 1) ex partium læſarum gravius & profundius, hincque indeligabilium aut inſanabilium, uſu ad vitam ſimpliciter neceſſario, earumque fluxu ſanguineo, ſenſu, & individuali conſtitutione, ſive a natura, ſive ab ætate contracta; 2) ex læſionis gravitate, ſeu magnitudine aut pluralitate; 3) ex curationis impoſſibilitate. Dein in ſpecie infantum recens na-

terum

torum læſiones lethales exhibentur. Denique vulnera per accidens lethalia delineantur, quæ ſunt leviora, & partium vaſorumque minus principalium intervenientibus cauſis accidentalibus e. g. morbo præcedente & conjuncto cacochymico, vel errato quodam gravi ſive commiſſionis ſive omiſſionis, tam ex parte ægri, quam medentis, ut & adſtantium. Ex quo memoriæ ſublevamini & publicæ utilitati hanc ſciagraphiam inſervire, L. B. haud inique judicabit.

BREVIS IN VIM CENTRIFUGAM Materiæ ethereæ, nullatenus idoneam ad centripetos gravium motus imprimendos, Obſervatio Phyſico-Mathematica.

Pariſiis transmiſſa, Aut. F. D. C. Abb. Vall.

QUis ſit gravitatis effectus norunt omnes; quænam detur ejus cauſa, nemo hactenus indubitatis argumentis demonſtravit; rem in Phyſicis adeo abſtruſam dilucidare non mihi eſt animus. Hocce phænomenon ex rapida ætheris Terræ circumvoluti vertigine nequaquam oriri, paucis ac evidenter hic oſtendendum ſuſcipio.

Sunto itaque

1) t, datus numerus minutorum ſecundorum horariorum, ex quibus conſtat tempus, quo Planetæ circa ſuum centrum a ſtella fixa tanquam conſpicuo cœli puncto ad eandem revolvitur;

2) $\frac{1}{n}$, pars hujusce horariorum ſecundorum numeri quantumlibet parva;

3) c, quantitas hexapedarum gallicarum, quæ circumferentiam illius planetæ in æquatore ſuo dimetiuntur;

4) $2r$, cognita parium hexapedarum ſumma, quas diameter ejusdem planetæ vel præciſa vel intra ætheris ambientis ſphæram ad corpus aliquod grave ſublatum producta continet;

5) $\frac{1}{nn} \times \frac{ſ}{2}$, quantitas numerica exprimens in particulis hexapedæ ſpatiolum ad planetæ horizontem verticale; per quod tempore breviſſimo ſive inſtanti phyſico $\frac{1}{n}''$ æther circumfuſus com-

 munique

munique vorticis planetarii impetu abreptus non modo urget quoquoverſus, ut a centro motus ſui recedat; ſed etiam ſi quas ſurſum emiſſas ſibiq; obvias corporum terreſtrium moles offendit, his vi centrifuga lentius vibratis antevertere, deturbatasque de loco retundere deorſum, hic concipitur. Cujus ſpatioli expreſſio ſic ad hexapedalem menſuram refertur, ut deſcenſus gravium ſecundum hypotheſin Galileanam accelerari ſupponat; quemadmodum ex ratione ſpatiorum ad quadrata temporum in quantitate $\frac{1}{nn}$, & hexapedarum ad quindecim pedes in numero $\frac{5}{2}$ poſita innoteſcit.

Intelligatur nunc figura *GBDA*, cujusdam planetæ centralis in *A* cœlum repræſentari ſectum plano per æquatorem *IP* ducto; ubi deſcripta centro *A* & radio ad libitum ſumpto *AB* peripheria *GBD* deſignat ætheris huic planetæ circumfuſi revolutionem centrali vertigini *PI* concentricam. Actis per punctum *A* altero radio *AD* & per punctum *B* recta contingente *Be*, ſupponatur angulus in centro *BAD* omni dato minor; adeo ut triangulum *DBE*, quod tres lineolæ nempe arculi *B2D* chorda *DB*, particula *BE* radii *BA* & recta tangenti parallela *ED* conſtituunt, ſit indefinite parvum tribus punctis *B*, *E* & *D* inter ſe quam proximis.

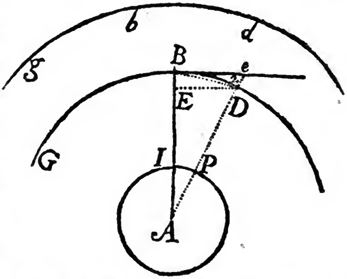

Liquet, quantumvis parvus detur angulus *BAD*, parvum triangulum *DBE* ſemper eſſe rectangulum in *E*, propter latus *EB* ſuper radio poſitum, quod ſinus verſus dicitur, ac propter latus tangenti parallelum, quod ſinus rectus vocatur. At ex triangulo rectangulo iſto ſit $\overline{ED}^2 \cdot = \overline{DB}^2$.

$\overline{DB}^2. - \overline{EB}^2.$, & ex circulo *GBDG* diametrum ſuam $= 2AB$ habente datur $\overline{ED}^2. = 2ABEB - \overline{EB}^2.$: Ergo ſubſtitutis æqualibus reperitur $\overline{DB}^2. - \overline{EB}^2. = 2ABEB - \overline{EB}^2.$ & addito utrinque $\overline{EB}^2.$ reſultat $\overline{DB}^2. = 2ABEB$, unde concluditur $\frac{\overline{DB}^2.}{2AB} = EB$, id eſt, in terminis analyticis $\frac{uu}{2r} = f$, poſitis videlicet $AB = r$, $DB = u$, $EB = f$.

Jam vero quod ad vim centrifugam attinet; advertendum eſt, auræ ætheréæ, ſecundum circumferentiam *GBD* globo planetario *IPA* concentricam diffuſæ, particulas quasvis *B* concepto rotationis circa centrum *A* impetu ſtatim per circuli tangentem *Be* in fugam niti; quandoquidem motus omnis ex ſe recta tendit. Verum in vortice undequaque compreſſo iſtud neceſſario fit diverſorum motuum, quo ſibi quam minimum obſtent, æquipondium, ut niſus mobilium per circulationis tangentem cogatur renixu perpetuo deflectere in motum circularem. Punctis porro *A* in centro circuli & *e* in ejus tangente junctis, liquet breviſſimum puncti *e* a circumferentia intervallum eſſe lineolam normalem *eD*; ſicut lineola ipſi diametro *BA* parallela ducta per punctum *D* donec occurrat tangenti *Be*, eſſet breviſſima hujus puncti *D* ab hac tangente diſtantia, quæ propter duas æquidiſtantes rectas *eB* & *DE* æqualis fieret particulæ *EB* ejusdem diametri *BA*. Liquet etiam, quo acutior eſt angulus *eAB*, eo magis ad parallelismum cum lineola *EB* diſponi lineolam *eD*; ita ut continuata in infinitum appropinquatione, qua arcus *D2B* indefinite parvus evadit, hæc *eD* illi *EB* parallela & æqualis cenſenda ſit, tuncque præciſum inter particulas circumferentiæ ac tangentis infinitiſſime exiguas *B2D* & *Be* intervallum dari conſtet æquale ipſi *EB* ſeu $f = \frac{uu}{2r}$ ſicuti ſupra oſtendimus. Evidenter igitur quo momento $\left(\frac{1''}{n}\right)$ elementum æthereum *B* decurrere circulationis ſuæ tangentem *Be* conatur, eodem conſequenter a peripheria *B2D* recedere intervallo perexiguo *EB* nititur: Quumq; hoc ipſo momento conficere arculum *B2D* cogatur, neceſſe quoque

eſt, ut ab illius tangentis directione hoc ipſo intervallo removeatur. Hinc eidem ætheris circa centrum *A* gyrantis elemento ſimul ineſſe concipiuntur actio centrifuga & reactio centripeta inſtantaneæ, quarum menſura ſit pars ſemidiametri infinite parva *EB*.

Quod ſi vera deſcenſus corporum gravium in vortice planetario cauſa non alia eſſet quam ætheris actio centrifuga, quæ moles illas ad fugiendum centrum inertes deorſum deprimeret eodem motu accelerato, quem circa Terram obſervamus; certe per quod ſpatium verticale quantumvis breve *EB* particulæ æthereæ actione centrifuga aſcenderent, per hoc corpora gravia reactione centripeta deſcenderent. Palam fit autem ex ſuperius dictis, parvum intervallum ſive ſpatiolum *EB*, quatenus breviſſima quacunque ſcrupuli ſecundi horarii parte $\frac{1}{n}$ ad receptam apud Mechanicos de deſcenſu gravium hypotheſin refertur, denominari poſſe $\frac{1}{nn} \times \frac{f}{2}$, at quatenus ad vim centrifugam vel centripetam pertinet, exprimi per $\frac{uu}{2r}$. Ergo tunc foret $\frac{f}{2nn} = \frac{uu}{2r}$, & $\frac{\sqrt{fr}}{n} = u$, qui chordæ *BD* valor ipſi arculo *DzB*, cui illa ſubtenditur, ſine ullo ſenſibili errore tribui poteſt; quandoquidem earum linearum differentia omni data minor evadit, quum angulus ad centrum *DAB* pro momento $\frac{1''}{n}$ indefinite acutus eſt.

His poſitis ſi planetæ centralis *PAI* hoc ipſo inſtanti $\frac{n''}{1}$ circa ſuum centrum *A* motu vertiginis rapi intelligatur; punctum æquatoris ſui quodlibet *I* arculum deſcribet toti circumferentiæ *c* ad hexapedas redactæ proportionalem in ratione hujusce inſtantis ad circumvolutionis integræ tempus *t* per minuta ſecunda horaria computatum: hoc eſt algebraice (ſecundum denominationes ſuperius factas) Qualis in ſecundis horariis datur *t* ad $\frac{1}{n}$, talis in hexapedis Gallicis ſeſe habet *c* ad arculum æquatoris planetarii quæſitum, ſcilicet $\frac{c}{nt}$. Atqui manifeſte habetur

habetur $\frac{tc}{nt}$ ad $\frac{\sqrt{sr}}{n}$ ut t ad $\frac{t\sqrt{sr}}{c}$; quæ ratio eſſet iſochronarum revolutionum, quas planeta centralis ac æther circumfuſus peragere deberent, proindeque velocitatum æquabilium, cum quibus eos in orbem moveri neceſſe foret, ut auræ ætheræ vis centrifuga caſum ad planetarum centra perpendicularem gravibus ſurſum emiſſis imprimere poſſet. Hinc propoſitionis, quam impugnandam hic nobis propoſuimus, evidentiſſima eſt falſitas. Quicunque animo paululum attento rem perpenderit, facile aſſentietur, effici non poſſe, ut fluida materia, qualis eſt æther, vorticem planetarium implens, multo citius quam ipſum planetæ corpus in centro volubile circumferatur, quin prominentia quæque in ejus ſuperficie, veluti in terra noſtra arbores, ædes & turres, ſubruat ſecumque abripiat: tantum abeſt ut, quod experientia quotidiana compertum eſt, gravia in ſublime jacta tam recta tenderent deorſum ac in loco quieſcente, idemque ſoli terreni punctum, unde ad perpendiculum projecta attolluntur, relapſa attingerent. Nec aliquis dicat ſubtiliſſimum ætherem, dum ab occaſu in ortum gyrat, corporum craſſiorum poros rotationi ſuæ objectos permeare, ſicque perpendiculari eorum caſui non obſiſtere. Quonam enim modo centrum verſus communis vorticis illa depelleret, quum eorundem gravium poros ſecundum vis centrifugæ directionem patefactos nihil ipſi intercludat? Nonne, his poris minime obſtantibus, maſſa, ex qua omne grave conſtat, ſatis quaquaverſus ætheri impervia eſt, ut ab eo percuti & propelli undequaque poſſit? Attamen diurna ſphæræ ætheræ globum terreſtrem circumcingentis revolutio nullas ædificiorum moles ſubvertit: velocitas profecto, quam habet, cum vertigine centrali concordat. Intervallis itaque a centro vorticis *A* ad quodlibet æquatoris planetarii punctum *I* & ad quodcunque reſpondens ſphærae ætheræ punctum *B*, velut *AI* & *AB* in ſchemate, denominatis $\frac{1}{2}d$ & r, ratio velocitatum concentricarum, quam ſuperius demonſtravimus pro effectu propoſito requiri, t ad $\frac{t\sqrt{sr}}{c}$ eadem neceſſario eſſet quæ $\frac{1}{2}d$ ad r; unde $\frac{dt\sqrt{sr}}{2c} = r$, & conſequenter $t \times \frac{\sqrt{s}}{2} \times \frac{d}{c} = \sqrt{r}$ manifeſtiſſime

abſurdum; quantitas ſiquidem conſtans ſeu ſemper in ſe determinata t (numerus ſecundorum horariorum, quibus planeta revolutionem integram circa centrum ſuum perficit) ducta in immutabilem diametri d ad peripheriam c rationem ſumptam ſecundum numerum $\frac{1}{2}\sqrt{5}$, nullatenus diſcreparet a quantitate mutabili ſive indeterminata $\sqrt{r}$ (radice quadrata varii numeri r hexapedarum quas ſemidiameter diverſa cujuscunque circulationis æthereæ in eodem vortice continet) quæ abſurda conſequentia propoſitionis, ex qua deducitur, falſitatem evincit.

Porro quid in ſingulis quibusdam præcipuorum planetarum vorticibus ex hac hypotheſi eveniret, paulo magis curioſe exquirere non ab re eſt. Ac primum quidem in Terra domicilio noſtro notandum venit, diurnam ejus revolutionem ſecundorum horariorum *86400* numero (t) abſolvi, circumferentiam æquatoris hexapedarum Pariſinarum *20542320* numerum (c) adæquare, & ſemidiametrum ejusdem æquatoris ſex tantum Gallicis pedibus auctam continere ſimilium hexapedarum *3269298* numerum (r) cujus quintuplus *16346490* radicem quadratam habet majorem quam *4043* ac minorem quam *4044*. Itaque $\frac{86400}{20542320} = \frac{120}{28531} = \frac{t}{c}$ multiplicetur duntaxat per *4043* = prope $\sqrt{5r}$; fiet $\frac{485160}{28531} = 17\frac{133}{28531} = \frac{t\sqrt{5r}}{c}$ quam proxime. Unde apparet, non ab ætheris, nec cui admiſcetur aeris, orbem terrarum perſtringentis, vi centrifuga produci poſſe ſuperficiei terreſtris *gravitationem* ſeu in centrum terræ niſum, quin decies & ſepties velocius quam ipſa terra impetu rotationis moveatur tam æther quam aer. Supponamus jam, corpus aliquod graviſſimum ad ſuperam usque atmoſphæræ ſuperficiem leucis minimis fere ſex a terra diſtantem attolli, ut inde illud vis centrifuga aeris commiſtique ætheris deorſum retundere queat: neceſſariam in hac cœli regione ad talem effectum vertiginis celeritatem ſic eodem calculo expedite reperiemus. Leuca minima æquivalet Gallicis hexapedis *2000*. Addantur ſex ejusmodi leucæ terreſtri ſemidiametro; ſumma erit $3269297 + 12000 = 3281297$ pro r: Unde pro $\sqrt{5r}$ datur $\sqrt{16406485}$ major quam *4050* & minor quam *4051*:

Sufficit

Sufficit ducere 4050 in $\frac{120}{28531} = \frac{t}{c}$, oriturque $\frac{486000}{28531} = 17\frac{973}{28531} = \frac{t\sqrt{5r}}{c}$ pro velocitatis quæſitæ ad datam terreſtris globi concentricam $= 1$ ratione. At tanta revolutionum circa idem centrum inter ſe proximarum inæqualitate ſuppoſita, quis, quæſo, hominum erectus ſtare ſuper terra vel ad punctum temporis poſſet, capite citius pedibus orientalem verſus plagam translato? Omne ponderoſum corpus, quo altius in atmoſphæra translatum foret, eo remotius in ortum recideret. Nulla tamen vel in ſtatu recto vel in lapſu verticali corporum terreſtrium differentia deprehenditur, ac ſi terra quam inhabitamus plane quieſceret.

Nunc animi cauſa calculum noſtrum ad Planetam Martis transferamus. Hunc ſpatio horarum 24 & minutorum 40 circa ſuum axem revolvi, diametrumque habere terreſtri proportionalem in ratione 3 ad 5, ex obſervationibus aſtronomicis comperimus. Fiunt autem ibi $24^{h}.\ 40.' =$ ſecund. hor. $88800 = t$; 20542320 hexap. $\frac{3}{5} \times =$ hexap. $12325392 = c$; 3269297 hexap. $\times \frac{3}{5} =$ hexap. 1961578, & hexap. $1961579 = r$ pro diſtantia alicujus gravis a centro planetæ quæ ſemidiametrum ipſius ſex pedibus tantum exſuperet. Hinc ſequuntur $\frac{t}{c} = \frac{88800}{12325392} = \frac{3700}{513558}$ & $\sqrt{5r} = \sqrt{9807895}$ major quam 3131 ac minor quam 3132: quæ præſtant $\frac{t}{c}\sqrt{5r} = \frac{11584700}{513558} = 22\frac{143212}{256779}$. Vertiginis ergo motus vicies & bis circiter in ætherea materia Marti circumfuſa requiritur celerior, quam in ipſo planetæ globo, ut vis centrifuga hujus ætheris cauſa fieret ejusdem, quæ circa terram noſtram deprehenditur, accelerationis gravium ad centrum iſtius planetæ tendentium. Stella enim Martis globus eſt ex craſſa materia conſtans, qui ſuo vortice non caret. Macula una aut altera in ejus diſco per magnum teleſcopium conſpicua, identidem ſeſe occultans rurſusque ſui copiam faciens, non modo molem ſupra ſuum axem circumactam ſed etiam ſuperficiem ſalebroſam & aſperam indicat. An veriſimile eſt, ſi ab origine rerum tam inæqualibus turbineis motibus illa moles & fluidum circumquaq;

Zz 2 diffu-

diffuſum concentrice raperentur, ſuperficiem ipſius colliſione vehementi & continua perſtrictam non adhuc factam eſſe ex omni parte æquam & levigatam.

Ultimum eſto aſſertionis noſtræ argumentum Lunaris vortex aura ſuaætherea centralem globum ambiente, non ſecus ac ceteri, plenus. Luna unicus in hoc vortice minore planeta & in terreſtri majore ſatelles, revolutionem integram circa centrum ſuum diebus $27\frac{1}{3}$ perficit. Semidiameter ejus ſe habet ad ſemidiametrum telluris & ideo maxima illius pheripheria ad maximam hujus peripheriam ſicut $1\frac{1}{5}$ ad 4. Æquivalent autem $27\frac{1}{3}$ dies numero ſecundorum horariorum $2361600 = t$: Ratio 4 ad $1\frac{1}{5}$ ſive 1 ad $1\frac{4}{5}$ eſt eadem quæ numeri hexap. in maximo terræ circulo contentarum 20542320 ad quartum nempe hexap. numerum $5477952 = c$; & eadem quæ numeri hexapedarum in ſemidiametro terreſtri contentarum 3269297 ad alium videlicet $871812\frac{8}{15}$ qui, auctus additamento $1\frac{7}{15}$ evadit $871814 = r$ paulo major ſemidiametri lunaris menſura, propter ſuppoſitam gravis cujusdam altitudinem; unde fit $\sqrt{5r} = \sqrt{4359070}$ major quam 2087 & minor quam 2088. Atqui 2087 ductus in $\frac{2361600}{5477952}$ ſive in æqualem fractionem $\frac{12300}{28531}$ producit $\frac{25670100}{28531} = 899\frac{20731}{28531}$ pro $\frac{t}{c}\sqrt{5r}$: Liquet igitur, fieri non poſſe ut in vortice Lune proprio vis centrifuga ætheris ipſi proxime circumfuſi deſcenſum gravium motu uniformiter accelerato centripetum generet, quin rotatione prope nongenties velociore quam globus Lunæ circumferatur. Num credibile eſt tot montes præcelſos, quibus ſuperficies hujusce planetæ aſpera teleſcopiorum ope conſpicitur, non adhuc potuiſſe tanto ætheris circumvadentis colliſu in planum deduci? Alia penitus via produci a natura in univerſo mundo planetario lapſus gravium ad vorticum centra cum uniformi acceleratione verticaliter directos concludamus. Veram autem ac genuinam illius phænomeni cauſam doctis Phyſices ſtudioſis, ut quisque ſagaciori pollebit ingenio, detegendam atque demonſtrandam relinquamus.

Menſ. Jun.
Anno 1712.

Erſte Fortſetzung und Vermehrung des Tractats von der Lufft-Pumpe,

i. e.

ANTLIÆ PNEUMATICÆ ILLUSTRATÆ Continuatio prima; Autore JACOBO LEUPOLDO, Mechanico Lipſienſi.

Lipſiæ, apud C. Zunckelium, 1712, 4.
Conſtat pl. 5 Tabb. æn. 4.

CUm ingenioſus *Leupoldus* multum ſtudii in machinis ac inſtrumentis ab aliis inventis corrigendis ac perficiendis atque in novis inveniendis non invita Minerva ponat; mirum non eſt, quod ab eo tempore, ex quo ejus de Antlia pneumatica tractatus, in Actis Anni 1708 p. 354 non ſine laude commemoratus, prodiit, apparatum antliæ pneumaticæ multum immutaverit. Noſtrum vero eſſe cenſemus, ut mutationes præcipuas ex continuatione (quam vocat) prima antliæ pneumaticæ illuſtratæ hic loci indicemus, cum eas rerum naturalium curioſis experimentatoribus non ingratas fore certo perſuaſi ſimus. Primum itaque induſtriæ ac ingenio Autoris debetur, quod motus in vacuo facilius, quam ante producere liceat. TAB. IV. Fig. 5. Virgæ enim orichalceæ *aa*, ſuperiore ſui parte cylindricæ, inferiore priſmaticæ, ope cochleæ *b* brachia varii generis affigit pro diverſitate rerum in vacuo movendarum. Fig. 6. Quomodo motus producatur, nudus Figuræ 6 adſpectus docet. Fig. 7. Invenit inſtrumenta, quibus liquores in vacuo facillime commiſcentur: quod denuo ex nudo Figuræ 7 adſpectu manifeſtum eſt. Inſtrumento, quod ad aerem comprimendum ab ipſo ex cogitatum in Actis Anni 1708 p. 354 deſcripſimus, lumen ſufficiens deeſſe expertus eſt ob vitrorum baſibus affixorum molem exiguam. Planis itaque vitris exiguis & nimium craſſis ſubſtituit majora concavo-convexa, convexitatibus intus ſibi mutuo obverſis. Fig. 8. Hemiſphæria evacuata majora ope ſtateræ *ab* facilius ſeparat, exiguo nempe pondere *b* ſufficiente. Inſtrumenti *ab il k cd*, ad frangendos orbes vitreos preſſione aeris commodi & in Actis l. c. p. 355 delineati, ſtructuram accuratius

TAB. IV. quam ibi exhibet orthographia ejus in Figura 9. Brevitatis
Fig. 9. gratia prætcrimus artificia, quibus pulveres liquoribus in vacuo commiſcet, ſyphones clauſos aperit, campanas agit, embolum antliæ nunc attolit, nunc deprimit, lachrymas vitreas frangit, inflammabilia in vacuo accendit, gradum expanſionis aeris incluſi externo remoto æſtimat & alia hujusmodi efficit. Deſcribit vero etiam alias quasdam machinas ad apparatum antliæ proprie non ſpectantes. Ita commodiorem formam conciliavit machinæ in Actis A. 1709 p. 237 deſcriptæ, qua Mechanicus inſignis Anglus *Hauksbee* lumen in tenebris producit. Simplicem quoq; ſtru-
Fig. 10. cturam exhibet machinæ Papinianæ ad emolliendа oſſa. Cylindro ſcil. orichalceo vel, quod melius cenſet, ferreo *ab* duorum minimum, ad ſummum 18 digitorum alto, 6 vero vel 9 lato, afferruminantur duo fundi: quorum ſuperior foramine ovali inſtruitur. Foramen iſtud obturatur operculo *c* paulo latiore & firmatur ope cochleæ & laminæ ferreæ transverſæ *ee*. Quodſi hanc machinam *Leupoldianam* cum *Papiniana*, in Actis Annorum 1682 p. 306 & 1687 p. 276 deſcripta, conferre libuerit; ſimplicitas illius admirationi erit. Excogitavit quoque machinam ad examinandam vim, quam piſa vel fabæ humore imbibito intumeſcentes adver-
Fig. 11. ſus vaſa exercent. Cylindrus *abcd* ex orichalco vel cupro paratur: embolus non nimis arcte internam ejus ſuperficiem contingere debet. Fulcri lignei *im* & aſſeris *nq*, cui embolus affixus, figuram nudus Fig. 11 adſpectus docet. Perfecit quoque machinam, qua ad preſſionem aquæ examinandam uſus eſt *de Volder*, a celeberrimo *Valentino* in Armamentario Naturæ pag. 59 delineatam.

Ceterum docet Autor noſter tum in Præfatione, tum peculiari Scheda edita (quæ apud *Thomam Fritſchium* Bibliopolam noſtratem haberi poteſt) ſe parare editionem *Theatri Machinarum & Inſtrumentorum abſolutiſſimi*, cum ea, quæ nunc proſtant, admodum imperfecta ſint multisque nævis laborent. Deſcribentur in ea præter machinas ſimplices, ex quibus reliquæ componuntur, non modo omnis generis molendina & machinæ hydraulicæ; ſed & inſtrumenta pneumatica, optica, arithmetica, geometrica, aſtronomica, pyrotechnica, architectonica, œconomica,

anato-

anatomica, aliaque artificum. Deſcribentur etiam omnis generis horologia. Rogat vero Autor, ut, ſiquis ipſum in re tam ardua tamque utili juvare poſſit, ipſum mature ea de re moneat. Quoniam vero Autor non modo a prima juventute ſtudiis operam dedit, ſed & a multis annis inſtrumentis variis parandis ipſemet manum admovit, atque in his ipſis Actis ingenii ac induſtriæ ipſius monumenta varia extant; nulli dubitamus fore, ut labore, quem in ſe ſuſcepit, cum laude defungatur.

MACHINA ANAMORPHOTICA AD DEformandas imagines, a ſpeculo conico reformandas, inventa a JACOBO LEUPOLDO, Mechanico Lipſienſi.

ETſi imagines magis deformentur, quæ a ſpeculo conico, quam quæ a cylindrico reformantur; machina tamen, quæ illorum delineationi inſervit, ſimplicior eſt altera Menſe Junio exhibita, quæ his delineandis deſtinatur. Structuram ſatis clare ac diſtincte ſchematismi referunt. Nempe Fig. 12 veram machinæ ac partium altitudinem in orthographia illius exhibet: Fig. 13 internam ſtructuram monſtrat: Fig. 14 operculum repræſentat cum lamina elaſtica ad motum regularum dirigendum neceſſaria: Fig. 15 & 16 oſtendunt, quomodo chordæ circa rotas circumducantur: denique Fig. 17 uſum machinæ adumbrat. Proderit tamen, ut de ſingulis partibus ſigillatim pauca dicam. *abcd* eſt capſula lignea vel orichalcea, cui incluſa rota major *e* cum minore *f* ipſi affixa & alia adhuc minore *g* peculiari axi *h* infixa. *I* & *k* ſunt duæ regulæ per capſulam huc illucve trahendæ ac retrudendæ. *pq* eſt lamina orichalcea cum cuſpide chalybea, qua mediante machina in centro prototypi defigitur & circumcirca movetur. Regulæ *i* & *k* inſtruuntur ſtylis orichalceis *n* & *o*: lamina vero elaſtica *pq* mediante cochlea *z* nunc deprimitur, nunc laxatur, prout uſus poſtulat. Denique *rs* ſunt chordæ, quarum ope obtinetur, ut, regula una mota, moveatur debite & altera. Diameter rotæ *e* eſt ad diametrum rotæ *f* ut ſemidiameter ſpeculi ad latitudinem craticulæ methodo vulgari pro conficiendis anamorphoſibus parandæ. Diameter autem ſpeculi, uti notum, æquatur lateri craticulæ

TAB. IV Fig. 12, 13, 14, 15, 16.

craticulæ, cui prototypon includitur. Regulæ ita ordinandæ, ut ſtyli *n* & *o* concurrentes intervallo ſemidiametri ſpeculi conici *a m* diſtent. Funes & rotarum peripheriæ reſina caliphonia illinuntur pro facilitando motu.

Uſus machinæ talis eſt. Prototypon in tabula plana expanditur & in ejus centro machina defigitur. Manu ſiniſtra movetur machina; dextra vero regula *k* ita attrahitur, vel retruditur, ut ſtylus *n* ſingula prototypi puncta permeet. Ita enim ſtylo *o* puncta ectypo reſpondentia deſignari poſſunt, ceruſſa in lineas connectenda.

ELEMENTA GEOGRAPHIÆ GENERALIS; Autore JO. GEORGIO LIEBKNECHT, in Acad. Ludov. Mathem. Prof. Publ. Ordin.

Francofurti ad Mœnum, apud Dominic. a Sande, 1712, 8. Alph. 1 pl. 10 & fig. æn. pl. 3$\frac{1}{8}$.

CUm Cl. Autor in Geographia Mathematica (generalem vulgo vocant) *multa egregia, proficua, amœna, neceſſaria* adhuc deſiderari intelligeret, *operaque divina aliis exponenda & commendanda eſſe* ſecum perpenderet; ad elementa hæc conſcribenda animum appulit, de quibus in Præfatione aſſeverat, *plura iis ineſſe, immo magis commoda uſuique humano convenientia, quam quæ permagna de hiſce rebus conſcripta volumina exhibere deberent, & non exhibent.* Breviter ſe ſcripſiſſe in eadem fatetur, partim ex neceſſitate, quia nundinæ inſtabant, partim ex commoditate, quia juventuti Academicæ nimium diffuſa minus commoda & nimis pretioſa diſplicent. Ipſam tractationem triplici Sectione abſolvit. Primam præliminarem vocat & in hac potiſſimum aliorum Geographorum induſtriam ſe ſuperaſſe confidit. Agit autem de natura & conſtitutione ſtudii Geographici. Tradita Geographiæ definitione de ejus objecto & hujus affectionibus diſſerit. Illud globum terraquaereum conſtituit; has in cœleſtes, terreſtres & humanas diſtinguit. Cœleſtes ipſi ſunt ſtellarum phænomena, quatenus e terra obſervantur. Ad terreſtres refert terræ figuram, magnitudinem, motum, diſtantiam ab aliis corporibus mundanis, limites marium, locorum ſitus &c.

ſitus &c. Pro humanis denique habet incolarum originem, eorum vitæ genera, mores, linguas, religionem, corporum habitus, ingeniorum culturam, rerumpublicarum formas, hominum celebrium memoriam &c. Geographiam dividit in mixtam & puram, quarum hæc ipſi eſt, quæ Mathematica alias dicitur; illa vero, quam Hiſtorico-phyſicam vocant. Principia ejus duo commemorat; Matheſin & experientiam. Poſtquam in originem Geographiæ inquiſivit; multus eſt in recenſendis augmentis ejus, quæ ad Aſtronomiam, artem navalem & bellicam, Aſtronomiæ cum Geographia combinationem, Matheſeos incrementa, Europæorum itinera ac bella, Germanorum ſtudia ac cultum, præclara conamina varia, e. gr. *Chriſtophori Columbi* orbem novum detegentis, Geographorum recentiorum multitudinem, novas regiones detectas, circumnavigationes Orbis terrarum, Aſtronomiæ reſtaurationem, hiſtorico-politicas & phyſicas obſervationes, Societates Scientiarum Regias, integra navigationum collegia, inſtrumenta, mapparum Geographicarum officinas refert. Defectus quoque notat, quos tamen non obſtare arbitratur, quo minus ſcientia dici poſſit: Medicinam enim ſcientiam appellari, etiamſi hodienum ægrotent homines. Defectuum præſentium cauſas commemorat neglectum ſtudii Mathematici, topographiarum raram copiam, quodque ſoli ſculptores mappas delineent & ſumptibus parcatur, quos itineribus, variis hominibus, inſtrumentis, literis hinc inde mittendis impendi oporteat. Ubi & machinæ *Mellianæ* in Actis A. 1709 p. 281 repræſentatæ mentionem injicit & Autorem rogat, ut ob uſus varios in vita communi eosque egregios pleniorem ejus deſcriptionem edat. Colophonem tandem ſectioni primæ imponit tractatio de diverſis menſuris in diverſis Terræ locis. Sectionem alteram doctrinalem appellat, in qua terræ diviſionem Mathematicam per circulos, ejus figuram, magnitudinem & diviſionem per zonas & climata conſiderat quatuor diſtinctis capitibus. Docet nimirum primo præter circulorum definitiones invenire diſtantiam, quam viſus in ſuperficie Telluris attingit, lineam meridianam, ſtellarum tranſitum per meridiem & altitudines, elevationem poli, plagas mundi, acus magneticæ declinationem, tempus ex

obſervatis altitudinibus ſiderum (ubi de horologiorum ac penduli ſtructura & uſu), longitudinesque locorum (ubi calculum eclipſium ſatellitis ♃ primi ex Whiſtoni prælectionibus Aſtronomicis repetit & de machina *Melliana*, quam ſupra commendaverat, judicium in Actis A. 1709 p. 284 latum probat). Addit ex *Ricciolo*, *Philippo de la Hire* aliisque tabulas Aſtronomicas primi præſertim mobilis & ex *Whiſtono* tabulas motuum Satellitis primi Jovialis. Cap. 2 figuram terræ rotundam conſuetis argumentis adſtruit. Sub initium cum *Sandvoortio* in paradoxa diſſertatione de cauſa motus (de qua vide Acta A. 1704 p. 509) tranſelementationem aquæ in aerem & aeris in aquam, a Philoſophis recentioribus deſertam, poſtliminio in Philoſophiam revocat. Dum de ortu & occaſu Solis in diverſis terræ locis agit, ex Cl. *Hambergeri*, Matheſeos apud Jenenſes Profeſſoris, qui varii argumenti diſſertationibus Academicis, in unum faſciculum collectis & in Actis A. 1708 p. 272 commemoratis, non contemnendam induſtriam probavit, diſſertatione de baſi computi eccleſiaſtici multa de tempore celebrandi Paſchatis adducit. An terræ figura ſit ſphæroidica, uti Viri ſummi *Newtonus* & *Hugenius* ingenioſe oſtenderunt, in dubio relinquit ob rationes ſequentes: *Non immerito*, inquit, *quis cum* Snellio *&* Ricciolo *dubitabit, an veterum aque ac recentiorum obſervationes æquali inſtituta ſint diligentia, quemadmodum etiam non eadem iſtis adhibita ſunt inſtrumenta. --- Certum porro eſt, quod turbare videatur hac ſententia Aſtronomorum placita, nec 3 videtur corpus iſtud tam diverſimode poſita centra ex rationibus Phyſicis admittere*. Sapientiam Dei elucere arbitratur ex figura Terræ, quod ſine fulcro ſuſpenſa moveatur, aqua non effluat & in perpetuo ſuo motu ipſa conſervetur. Ob æqualitatem preſſionis materiæ terreſtris verſus centrum fieri non poſſe ait, ut *Archimedes* moveat Tellurem, etiamſi ipſi extra eam locus detur. Cap. 3 Varias methodos inveniendi ſemidiametrum Telluris ex *Keplero*, *Ricciolo* & *Varenio* repræſentat & una de arte libellandi prolixe diſſerit. Ubi in ſuperficiem & ſoliditatem terræ inquirit; quæſtioni una ſatisfacit, num in extremo judicio terra ſufficere poſſit tot hominibus capiendis, quot unquam vixerunt, cujus affirmativam calculus

Riccioli

Riccioli in Geogr. Reform. lib. 11 p. 681 tuetur. Reperies quoque ſub finem ejusdem capitis methodos tam veteres, quam recentiores inveniendi altitudinem aeris crepuſculini, Cap. 4 cum doctrina zonarum & climatum alteram de locorum diſtantiis inveniendis conjungit. Sectionem denique tertiam ſive ultimam artificialem appellat, quoniam in ea c. 1 de topographiis per communes proceſſus Geometricos conficiendis, c. 2 de globorum artificialium fabrica & uſu, c. 3 de mappis generalibus & c. 4 de mappis particularibus agit.

Anleitung zu der Geographie der mittleren Zeiten:

i. e.

MANUDUCTIO AD GEOGRAPHIAM MEdii ævi, præſertim vero Germaniæ; Autore CHRISTIANO JUNCKERO, Dresdenſe, Hiſtoriographo Ducali Saxonico, Ill. Gymnaſii Iſenacenſis Rectore & Bibliothecario, & Regiæ Boruſſicæ Societatis Scientiarum Socio.

Jenæ, apud Jo. Felicem Bielkium, 1712, 4.
Alph. 4 pl. 6.

Difficile opus & a nemine omnino tentatum hactenus aggreſſus eſt Celeb. Autor, ſæpe licet expetitum multorum votis, & plane neceſſarium ad intelligendos tum medii tum recentioris ætatis ſcriptores. Ipſi adeo debetur ex merito, quod primus juſtum ordinem, velut in ſyſtemate invenit tractandæ iſtius partis Geographiæ, ſatis commode, & ita ut ſua ſponte fluat, expoſitum; quæ res, ſi quid recte iudicamus, a propoſito eodem abſterrere pleroſque viſa eſt, cum non caperent, qua ratione usque adeo extentus rerum fere innumerabilium complexus poſſet apto modo componi. Etſi vero ipſemet Autor doctiſſimus pro ſua modeſtia, libens confiteatur, ſe non niſi rudimenta hujus diſciplinæ jam tradere, ac velut materiam ædificii ſplendidioris, cui, tanquam fundamento, queant in poſterum ii ſuperſtruere, quibus vel otium majus, vel ſubſidia meditamentorum adſint;

tantum abeſt, ut neget, a ſe in quibusdam potuiſſe errari: tamen induſtriam ejus haud infelicem juſta gloria non fraudabimus, nunc paucis imaginem totius operis, quemadmodum fieri ſolet in brevi tabella, delineaturi. Abſolvitur autem illud *duabus* omnino *Partibus*, & harum quidem *prior* tribus, *poſterior* autem XIX Capitibus. *Illa* complectitur in ſe *Obſervationes generales ſpecialesque*, cum regulis quibusdam ad intelligendam medii ævi Geographiam plane neceſſariis. *Hæc* vero ſpeciatim Geographiam *Germaniæ*, qualis media ætate fuit, conſiderat.

Igitur primum adſerit Cl. Autor, Hiſtoriam & Geographiam medii ævi non eo, quo decuit, ſtudio hactenus tractatam fuiſſe, cujus negligentiæ cauſſa ſit non una, inprimis tamen partim *Præjudicia* aliqua, partim aliqua etiam *Impedimenta*. Præjudicium I eſt, *quod* Romanæ Leges poſſint ad controverſias illuſtres Principum Statuumque Imperii Germanici accommodari, ex iisdemque dijudicari ſatis ſcite. II *quod* Archiva usque adeo religioſe debeant cuſtodiri, ut nihil ex illis fiat commune. III *quod* ſtudium Hiſtoriæ & Geographiæ medii ævi, ſi minus inutile, at ſaltim ſterile admodum ſit. IV *quod* in Latina lingua Græcaque, & in explicandis Antiquitatibus majori cum fructu ſuam eruditi collocare operam queant. V *quod* magis neceſſe ſit, Hiſtoriam & Geographiam duorum proxime abhinc elapſorum Seculorum excoli. VI *quod*, cum ſanctiones Imperii Germanici pragmaticæ, & quæ ſunt leges fundamentales, abunde ſufficiant ad dijudicandas illuſtres controverſias, ideoque ſuperfluum ſit, regredi velle ad notitiam ævi vetuſtioris. *Impedimenta* hujus ſtudii ſunt: I ejus prolixitas, & ad tractandum illud pro dignitate, neceſſitas ſumtuum magnorum. II defectus compendii commodi, ex quo hauriri poſſint prima ſcientiæ hujus initia & fundamenta. III ruditas ſtyli in Scriptoribus ævi medii. IV obſcuritas eorundem in verbis pariter ac in rebus. V difficultas obtinendorum iſtiusmodi Scriptorum ex Archivis & Bibliothecis. VI moroſitas bibliopolarum in erogandis pro editione impenſis.

p. 1-30. Quæ dum recenſet Cl. Autor, Cap. I ſimul etiam ſtatim docet, quam *illa* ſint inania, & quam facile *hæc* removeri ſe patiantur, & quam

quam magni momenti ſit, eſſe inſtructum Geographiæ & Hiſtoriæ medii ævi notitia. Qua occaſione mentem ſuam de vero Archivorum uſu aperit Autor, & quatenus in iis vel nimis ſollicite claudendis, vel temere publicandis peccetur; nec non de *Gloſſario* linguæ Germanicæ *diplomatico* & de *Hiſtoria Germaniæ pleniori*, quam ipſe perſuadetur ſperandam prius non eſſe, quam ſi ſingularum in ea provinciarum deſcriptiones, ſeu Chronica, ex Archivorum documentis potiſſimum illuſtrata, in lucem fuerint edita; quale exemplum nuper J. C. *Becmannus*, Vir celeberrimus, dedit in Hiſtoria ſua Principatus Anhaltini. p. 4-10. 22, 23, 26.

Ne vero quis in poſterum conquerendi cauſſam haberet, quaſi manuductio ad ſtudium Geographiæ medii ævi deeſſet, nunc quidem Autor hoc ſuo libro mederi quodammodo voluit his deſideriis. Quod dum agere incipit, *Cap.* II inſtruit Lectorem certis *Principiis*, ſcitu maxime neceſſariis, ſine quibus Geographia me dii ævi prorſus non queat intelligi. Hæc vero, quorum ſunt omnino XXIII, cum ſingulis totius terrarum orbis partibus, tum imprimis etiam Germaniæ noſtræ conveniunt. Non arbitramur tædio Lectoribus fore, ſiquidem iſta Principia ſeu Regulas Geographicas ipſis tradamus, ut exteri, talium curioſi, ad quos Acta noſtra perveniunt, de ſententia Autoris totoque tractationis ordine judicare poſſint. *Principium* I eſt, *quod* terminus *a quo* Geographiæ medii ævi ſtatuendus ſit in diviſionem Imperii Romani factam a Theodoſio Magno, exeunte Seculo quarto: terminus autem *ad quem*, ut Philoſophorum Scholæ loqui amant, in tempora Maximiliani primi, Imperatoris, quippe qui Imperii Romani ambitum in circulos certos compeſcuit, ineunte Seculo XVI. II *quod* incurſiones gentium barbarorum in provincias Imperii Romani primam dederint occaſionem mutandæ Geographiæ. III *quod* fieri non poſſit, quin variæ exſtent *periodi* Geographiæ medii ævi, dum illa conceptum ſimplicem recuſat, ex eo, quia gentes iſtæ mox victrices mox victæ ab aliis fuerint. VI *quod* eædem periodi in quovis regno & quavis provincia omnium accuratiſſime notandæ ſint, niſi errare etiam in Geographia velimus. V *quod* is, qui tales *migrationes manſionesq;* gentium alienarum vel indigenarum non ſollicite diſtinguat, ſe

 ipſum

ipſum procul dubio in errorem non unum præcipitet. VI *quod* eædem gentes in occupatis jure belli, aut per colonias ſuas, provinciis vel mutarint penitus nomina illarum, ſuæ linguæ introducendo nomina, vel novas urbes villasq; condiderint a ſe ſignatas nomine; vel Romanas leges, conſuetudinesque & formas judiciorum plane abrogarint; vel ſuas cum illis miſcuerint. VII *quod* in regionibus imperii Romani ad orientem ſitis reſpici debeat potiſſimum ad migrationes *gentium Thracicarum*, in occidentalibus vero ad *populorum ſeptentrionalium* excurſiones. VIII *quod* diviſio Imperii Romani, a filiis & nepotibus Caroli M. facta, magnam quoque effecerit Geographiæ mutationem. IX *quod* eadem contigerit ex translatione dignitatis Imperatoriæ a Carolinis ad alios Germaniæ Proceres. X *quod* erectio Ducatuum variorumque Comitatuum in Germania, *tum* & XI Epiſcopatuum Abbatiarumque, maximum momentum ſit in Geographia ævi medii. XII *quod* urbes, villæ, fluvii, montes &c. plerique retineant quidem ſitum antiquum, non tamen nomen priſtinum, cujus mutationis origo ex variis incolarum linguis, harumque dialectis, petenda eſt. XIII *quod* in antiquo eloquendi iſta nomina modo, & ſcribendi eadem Latine, maxima differentia, & moleſtiſſima inde exorta ſit difficultas. XIV *quod* pauciſſimæ gentes, quarum fieri mentio conſuevit in Seculo V usque IX, quoad nomen ſuum amplius ſuperſint. XV *quod* etiam diviſio provinciarum in *Pagos* nunc paſſim deſierit. XVI *quod* non pauci Comitatus, olim celeberrimi, recentiori ævo finem acceperint ſuum, illati Principatibus, nomine illorum abolito. XVII *quod* Comitatus nomen ſuum ſortiti fuerint ab arcibus, in quibus potiſſimum habitarunt Comites, cum addicerentur ipſis Comitatus jure hæreditario, ſublata Pagorum appellatione. XVIII *quod* variæ oblationes Comitatuum & minorum provinciarum ad Ducatus, Principatusque & Eccleſias majores, in feudum, effecerint inſignem in Geographia medii ævi mutationem. XIX *quod* Germania, & quæ ad ejus imperium pertinuerunt, olim longe majore ambitu, quam nunc quidem, patuerint. XX *quod* conturbationes noxiæ in Republica Germaniæ permoverint tandem Imperatorem Maximilianum primum, ut totum illud in Circulos

certos

certos diſtingueret; quod inſtitutum ſalutare *finem* attulit *Geographia medii* ævi, & *initium* dedit *recentiori*. XXI *quod* adeo commodiſſima omnium via ſit tractandi hanc Geographiæ univerſæ partem, *ſi* addiſcantur nomina habitationesque gentium, a Seculo primo poſt natum Chriſtum ad quintum usque celebriorum; *ſi* & nomina gentium illarum obſerventur, quæ provincias Rom. paſſim fuerunt ingreſſæ ſeculo quarto & ſequentibus, cum fatis earundem. Quæ obſervatio genuinam *veteris cum media Geographia & Hiſtoria connexionem* ponat ob oculos. *Si* nomina montium, fluviorum, ſylvarumque Germaniæ exhibeantur Latino ſermone Germanicoque, qualis media & noſtra ætate in uſu fuit. *Si* index fiat omnium ad Germaniam pertinentium Regnorum, Ducatuum, Comitatuum, Pagorum, &c. &, *ſi* quæ occurrunt voces obſcuriores, perſpicue explicentur. Quod dum fiat, ſimul docet Autor, conſiderari omnino debere terminos ſtatumque internum Germaniæ ante tempora *Theodoſii* Magni Imp. ejusque ætate; tum qualis fuit tempore *Caroli* Magni nepotumque ejus; inde a tempore Carolinorum usque ad *Rudolphum Habsburgicum* Imp. & hinc usque ad ævum *Maximiliani primi* Imp. prætereaque habendam eſſe rationem accuratam in quovis regno & qualibet provincia, ejus initiorum, incrementorum, decrementorumque. XXII *quod* neceſſe ſit doceri, quinam Ducatus, Comitatus, Pagique ad Electorum, Ducumque, Comitum, & Eccleſiarum poſſeſſiones pertineant. Ac denique XXIII *quod* multo judicio diſcernendi ſint ævi medii Scriptores. Hæc omnia Capite III *Partis prima* prolixius explicantur & erudite, additis ubique Principiorum iſtorum fundamentis ex Hiſtoria & Scriptoribus probis, ſic tamen, ut non raro inſerat Autor ex ſe meditamenta ſingularia lectuque digna. p. 30-73.

Pars altera hujus Operis complectitur manuductionem ad *Geographiam medii ævi*, ſpeciatim *Germaniæ*, Capitibus XIX, quorum cuivis, ut correctius faciliusque poſſent tradita intelligi, præmiſſa ſunt *Principia ſpecialia*. Atque adeo dum Cap. I omnes illæ gentes, quæ Germaniam olim incoluerunt, & ad Geographiam *antiquam* referendæ ſunt, percenſentur ex ordine alphabetico, ſimul notatur, quod verba hæc duo: *Germania*, & 74-124.

Imperium

Imperium Germanicum, omnino inter ſe differant, neque unquam debeant confundi; moneturque porro, quod varie quon-
p. 92-97. dam diviſa fuerit tota Germania; & quod nomen hoc, *Germani* & *Germania*, nihil aliud indicet, quam viros circa fluvium *Ger*, ſeu *Gera*, qui Thuringiam fere mediam ſecat, Erfurtumque, urbem hujus provinciæ primariam, transcurrit, habitantes; quorum hinc regio *Germania* fuerit appellata, quaſi diceres *regionem circa fluvium Gera*. Hac ratione putat Autor parum aut nihil ſuperfore difficultatis in loco *Taciti*, qui multos vexavit interpretes, de Moribus German. cap. 2, cum in promtu ſit, quod *Tungri* non alii haberi poſſint, quam qui poſtea appellati fuerunt
108. *Turingi*. Tum ſibi perſuadet Autor, urbem *Noribergam* minus recte dici ſuam a *Noricis* habere originem, cum ea referenda ſit
124-153. potius ad *Nariſcos*. Cap. II fit recenſio *fluviorum, montium ſylvarumque* in Garmania celebriorum, quorum nomina ſtylo Romano Germanicoque medii & noſtri ævi ordine alphabeti-
126-128. co ſignantur: ubi ſingularis & ſat probabilis ſententia Autoris prætereunda non eſt, quod *Alemanni* populi & *Alemannia* regio nomen ſuum acceperint a fluvio *Almona* nunc *Altmühl* dicto, ad fines Franconiæ Bavariæque & Sueviæ aquas ſuas in Danubium
137 ſq. evolvente. A *Sala* Franconiæ ſuperioris fluvio, & ſita ad eam arce regia *Salesburg*, hodie *Salzburg*, prope urbem *Neoſtadium ad Salam*, quod dictæ fuerint & *leges Salicæ* & Conradus *Salicus* (non *Saliquus*) Rex Germaniæ, docetur perſpicue rejectis aliorum opinionibus, qui ſibi non ſatis aptas vocabuli *Salicus* fingunt
144. origines. Tum error refutatur vulgaris, quo ducuntur quidam, quaſi Germania olim prope tota *ſylveſtris* atque inculta adeo fere
153-177. fuerit. Cap. III recenſentur nomina gentium variarum, quæ Seculo IV & ſq. in provincias Romanorum armis ingreſſæ variis quoque fatis fuerunt obnoxiæ, & a populis Seculorum priorum
177-186. nomine ac re tenus ſeparari merentur. Cap. IV conſideratio fit Geographica & curioſa omnium regionum, ab Imp. *Carolo Magno* hæreditate acceptarum, ſuis armis acquiſitarum, & relictarum ſuis filiis nepotibusque, quæ poſtea per hos varie fuerunt diviſæ.
187-298. Cap. V traditur notitia *Pagorum* Germaniæ plenior, quam ab ullo alio factum eſt huc usque, ita ut non exponatur ſolum omnis

Pagorum,

Pagorum, quos Germani vocare conſueverunt Gow/ ratio, ſed & iidem ordine alphabetico enumerentur prolixe; quoniam non parum intereſt, eos ſibi habere cognitos. Quo vero modo optet Autor, notitiam Pagorum a quibusvis Chorographis explicari, id apparet ex ſpecimine Pagi Grabfeld in Franconia ſuperiori, qui maximam partem *Principatus Hennebergici* com- p.224-241.
plectitur, cujus villæ ſingulari induſtria ex Diplomatibus collectæ exhibentur, ſimul autem *Tabula* Germaniæ *hydrographica*, a Vi- 280.
ro Cl. Philippo Henrico Zollmann inventa, & a Joh. Paptiſta Homann/ celebri apud Norimbergenſes Geographo, exſculpta, ex merito laudatur; ejus tamen adhuc melius formandæ datur conſilium. Cap. VI agit in genere de *Regnis Germaniæ* variis, 298-302.
quæ ab Autore diſpeſcuntur in Regna *non proprie*, & *proprie* ita dicta. *Illa* ſunt, quod Caput VII docet, Regnum *Bavaricum*, 302-315.
Bohemicum, *Friſicum*, *Noricum*, *Saxonicum*, & *Thuringicum*, quæ Regnorum nominibus minus recte venire, multis rationibus ſibi Autor videtur probaſſe, non omnino ſpernendis; etſi a communi opinione hæc doctrina paulo ſit alienior. *Hæc* vero ſunt, no- 315-341.
tata Capite VIII, Regnum *Francicum*, *Francicum Orientale*, ſeu *Germanicum*, *Longobardicum* ſeu *Italicum*, *Auſtraſia*, *Neuſtria*, *Lotharingicum*, *Svevicum*, *Arelatenſe*, & *Burgundicum*. Quæ omnia ex documentis hiſtoricis, quatenus illa ad Geographiam ſpectant, ſollicite illuſtrantur. Cap. IX exponuntur *Ducatus* 341-416.
Principatusque Germaniæ, qui *medio* extitere *ævo*, ita quidem, ut hiſtorica appellationum harum fundamenta oſtendantur prolixe, & deinceps illorum fiat recenſio. Ubi notandum arbitramur, quod, uti Autor negaverat, *Witekindum* unquam fuiſſe *Regem Saxoniæ*, ita etiam neget, *Hermannum Billing* fuiſſe *Saxoniæ Ducem*. Cap. X agit de Comitatibus Germaniæ medii ævi in 396.
genere. Enimvero cum dignitas Comitum fuerit olim diverſa, 416-418.
hinc diverſa etiam eorum nomina ſunt exorta, ut alii Comites *Palatini*, alii Comites *Provinciales*, ſeu *Landgravii*, alii Comites *Limitanei* ſeu *Marcgravii*, alii Comites *Burgenſes*, *Caſtrenſesve*, ſeu *Burggravii*, alii ſimpliciter *Comites*, appellarentur. Ratio horum nominum officiorumque non modo, ſed & provinciæ, quibus ex iisdem novum obtigit nomen, ſi non omnes, at pleræque

p. 418-436. tamen, multo ſtudio recenſentur: videlicet Capite XI, *Comita-*
437-468. *tus Palatini* Germaniæ, die Pfaltzgrafſchafften / Cap. XII *Co-*
469-523. *mitatus Provinciales*, die Landgrafſchafften / Cap. XIII *Comita-*
524-546. *tus Limitanei*, die Marckgrafſchafften / Cap. XIV *Comitatus*
547-636. *Burgenſes*, die Burggrafſchafften / Cap. XV *Comitatus ſimpli-ces*, die Grafſchafften; ubi inter alia notabilis eſt p. 552 ſq. expoſitio vocis *Comecia* vel *Comitia*, longe uberior, quam quæ legitur apud Carolum du Freſne in Gloſſario mediæ & infimæ La-
637-657. tinitatis. Caput XVI & XVII contemplatur Eccleſiarum in Germania majorum Geographicam rationem, ejusque veram originem, per obſervationes circa eam ſingulares; quas inter eſt egregium conſilium, de concinnanda ad idoneum facilemque ordinem *Geographia Germaniæ ſacra*. Caput XVIII paucis conſiderat *liberam Imperii Germanici Nobilitatem*, *liberasque Urbes* ſeu
657-659. Respublicas. Capite autem XIX exhibetur ſpecimen ſcriptionis Geographicæ, medio ævo ſolitæ uſurpari, & ad loquendi formulas noſtro ævo receptas accommodatæ.

FRIDERICI ERNESTI KETTNERI, ANTIquitates Quedlinburgenſes, ſive, Diplomata Cæſarum, Bullæ Pontificum, Monumenta Abbatiſſarum, aliorumque de Imperiali Parthenone Quedlinburgenſi.

Lipſiæ, ſumtibus Jo. Chriſt. Kœnigii, Bibliop. Goslar. 1712, 4. Alph. 4 pl. 8 tab. æn. 7.

SUmme Rever. & doctiſſimus Autor A. 1710 ſermone vernaculo Hiſtoriam Eccleſiaſticam & Reformationis Eccleſiarum liberæ & Imperialis Diœceſis Quedlinburgenſis in lucem publicam edidit, in qua multarum Abbatiſſarum res geſtæ exponuntur, ſeriesque Præpoſitarum, Decaniſſarum & Canonicarum, Advocatorum, Præfectorum hujus Diœceſeos, Conſiliariorum, Antiſtitum, & Miniſtrorum Eccleſiæ, Conſulum, Rectorum & Collegarum Gymnaſii Catalogus, numi bracteati Agneſæ, numiſmata Mariæ Dorotheæ, Dorotheæ Sophiæ, Annæ Sophiæ, Annæ Dorotheæ, nec non Epitaphia & Sigilla Evangelicarum Abbatiſſarum exhibentur, quam Hiſtoriam proxime in Supplementis exhibebimus,

hibebimus. Novo jam opere pariter vernaculo Diplomata varia e Tabulario Quedlinburgenſi depromta prelo ſubjecit, ut dubia quædam inde illuſtrentur, & cuilibet conſtet, quo fundamento nitantur, quæ in opere iſto ſcripſerat. Atque hæc paucis perluſtrare animus eſt. In *Prolegomenis* §.2 & 7 ordinem & uſum Diplomatum non ſolum in Hiſtoria Cæſarum, Pontificum, Cardinalium, Ducum, Epiſcoporum, Abbatum, Abbatiſſarum, Præpoſitorum indicat, ſed & in Hiſtoria Familiarum quarundam illuſtrium commonſtrat, quales ſunt de Hoym, Falkenſtein, Reinſtein, Querfurd, Blankenburg, Sman, Gatersleben &c. In §. 11 res geſtas, quæ ante & poſt Henrici mortem contigerunt, a ſe invicem diſtinguit. Ante mortem ejus Monaſterium Quedlinburgenſe fundatum, conſecratum, Servatio dedicatum, Romano Pontifici immediate ſubjectum eſſe evincit, poſt mortem autem ejusdem e Diplomatibus oſtendit, Capitulum a Regina conſtitutum, multiplicatum, ab Ottone I confirmatum, Advocatos e Familia Ottoniana deſignatos, & congregationes alias Sanctimonialium in gremium Eccleſiæ Quedlinburgenſis receptas eſſe. Paragrapho 15 & ſeq. *Series 34 Abbatiſſarum*, quarum nomina extra dubitationem poſita, recenſetur. Seculo enim X præfuit Henrici Filia A. 936, cujus vices adminiſtravit Mathildis Ottonis I Filia A. 966, Adelheidis I Ottonis II Filia A. 999; Seculo XI Adelheidis prædicta usque ad annum 1038, Beatrix I, Henrici III Filia, A. 1044, Adelheidis II, Henrici III Filia, A. 1063, Agnes I, de qua p. 208; Seculo XII Gerburg A. 1108, Beatrix II A. 1139, Adelheidis III, Filia Friderici Comitis de Sommerſeburg, A. 1163, Agnes, Marchionis Conradi Filia, A. 1184; Seculo XIII Sophia, Marchionis Friderici Filia, A. 1206, Bertradis I de Croſek A. 1225, Cunegundis de Cranichfeld A. 12 0, Oſterlindis de Valkenſtein A. 1231, Gertrudis de Amfurt A. 1233, Bertradis II A. 1270; Seculo XIV Jutta de Kirchberg A. 1313, Luckardis de Stollberg A. 1348, Agnes de Schrapelau A. 1357, Eliſabeth de Hakeborn A 1364, Margaretha de Schrapelau A. 1377, Ermgard de Kirchberg A. 1381; Seculo XV Adelheid de Iſeburg A. 1407, Anna de Graiz A. 1435, Hedwig, Friderici Placidi Electoris Saxoniæ Filia, A. 1457; Seculo XVI Magdalena Princeps de Anhalt A. 1511, Anna II de Stol-

 berg

berg A. 1515, Eliſabeth de Reinſtein A 1574, Anna II de Stolberg A 1584; Seculo XVII Maria, Dux Saxoniæ, A. 1601, Dorothea, Dux Sax. A.1610, Dorothea Sophia, Dux Saxoniæ, A.1618, Anna Sophia Palatina 1645, Anna Sophia, Landgravia Haſſiæ, A 1681, Anna Dorothea, Dux Sax. A 1685. Properamus ad ipſum opus, in quo haud pauca Privilegia, Donationes, Diplomata & Protectoria Cæſarum, bullas item Pontificum, Diplomata Abbatiſſarum, Commiſſiones Pontificum, Excommunicationes, Transactiones, Appellationes, Confirmationes, reſignationes feudorum, Fundationes Altarium &c. aliaque Diplomata miſcellanea longe plurima affert. Eminent inter Diplomata Donationes imprimis Henrici & Ottonum, & quidem *Donationes Imperiales Urbium*, ut Quedlinburgi, Gronæ, Nordhuſæ p. 2, 142, Duderſtadii p. 2, 24, Geræ p. 37, Salze p. 6, Barby p.38; *Donationes Monaſteriorum*, inter quæ Winithuſen in Dale p.6, Pœldig p.3, Walpek p. 25,31, Michaelſtein p. 16, *Donationes Familiarum Sclavonicarum* in Calbe prope Magdeburgum & Uraſo, ſeu Froſa p.7,142, *Donatio Hæreditatis Bardonis* Ducis belli & Adred matris, unde Aderſtæd, p.7,142, *Donatio Sylvarum* p.6. *Donatio 11000 Manſorum* in variis Regionibus p. 128; *Donatio Villarum, Prædiorum & Pagorum in tractu Eisfeldenſi & Moguntino*, ut Gippenfeldi, Silkenfeld, Teſtingeburgi, p. 18, *in tractu Grubenhagenſi* Poeldigii p.3, *in Blanckeburgico*, Michaelſteinii p.16, in *Querfurtenſi* Schman, & Speilbergi p. 16, *in Reinſteinenſi* Weſterhuſæ Winithuſæ p. 6, *in Martisburgenſi* Brenæ p.327, *in plaga Mansfeldenſi* Walpeki p.31,32,25, Hekſtadi p.311, Quenſtedi p.268, *in regione Thuringica* donatio prædiorum in Kirchberg, Dornburg p. 12, Libenſtædi p. 7, Wallhuſen, Bergæ, 25, 27, *in Halberſtadenſi Circulo* Donatio Prædiorum in Langeln, Otteleben p. 16, 21, 36, Nachterſtæd p. 305, Ermsleben p.165, *in Havelberg. plaga* p. 30, *in Anhaltina Regione* Uraſo ſeu Froſa, Mülingen, Reider p.6, Lipani p.151, *in Quedlinburgenſi territorio* Marsleben, Orthen, Sulten, p. 18, Gersdorf, Sallersleben, Ballersleben, Biklingen, Orchum, Quernbek, Ditfurt p. 6, Salbek p.6,22, Barby p.22, 29,38, *in Voigtlandia* Donatio Geræ, *in tractu Rhenano* Curtis Tribuvis p. 26, *in Palatinatu* Donatio vinearum quarundam Ingelheimenſium. Nec Donationum tantum Regiarum variis in locis, ſed & *Privilegiorum*

giorum Imperialium memoria conſervatur, inter quæ Privilegium refertur de Mercatu & jure monetandi p. 34, 164, 174, de immediata protectione Pontificis p. 41, 43, de immediata protectione Cæſaris p. 7, de jure Advocatum eligendi p. 34, de Exemtione Eccleſiæ ab omnibus judiciis ſecularibus & a jurisdictione Epiſcopi, p. 41, 43, 496, de eligenda Abbatiſſa p 41, & primicerio p. 19, de annatis non ſolvendis p. 217, de ædificiis non erigendis ſine voluntate Abbatiſſæ. p. 220, de quovis Epiſcopo requirendo p. 226, de penſionibus non ſolvendis Legato Apoſtolico p. 235, de eligendo Judice Provinciali p. 490, de civibus non trahendis ad aliud Judicium extra oppidum p 380, 800, de Talliis & Gabellis non imponendis p. 523, de banno ſeculari exercendo p. 220, deque 4 officiis Eccleſiaſticis p. 219. Idem Autor primas moniales *Sec. X* commemorat p. 157, 156, 157, 169, commendat Bullam Johannis XIII regnante Mathilde, qua Quedlinburgum ſuffragiis 50 Epiſcoporum in Romani Pontificis tutamen A. 968 eſt ſuſceptum p. 40, addit præclaram Sylveſtri Bullam A. 999 p. 42. Anno 998 Abbatiſſa Mathildis mira ſapientia vices Ottonis III in Comitiis Imperialibus tenuit p. 140, 153, quam Wittekindus in dedicatione Annalium ſummis elogiis exornat, p. 140. Pagina 153, 154, 155 preces enarrat & libros Eccleſiaſticos regnante Adelheide I uſurpatos: in templo enim Servatii antiquiſſimi illi Evangeliorum Libri, auro gemmisque pretioſiſſimis diſtincti, hodie aſſervantur. Adeſt quoque baculus elegantiſſimus auro & bracteis fulgens, quem Seculo X Rex Otto III ſorori ſuæ Adelheidi in ſignum inaugurationis, teſte Ditmaro, qui Quedlinburgi educatus eſt, transmiſit. *Seculo XI* inauguratio Templi Cathedralis auguſtiſſimi, præſente Imperatore Henrico S. facta, deſcribitur p. 157, 159. Proferuntur p. 162, 165 antiqua Diplomata Regia, e quibus, quæ hactenus dubiæ fuerunt Abbatiſſæ, Conradi II & Heinrici III Filiæ, illuſtrari posſunt. Diploma de apprehenſione ferri igniti p. 169 legi meretur. *Seculo XII* Abbatiſſæ Quedlinburgenſes ad S. Auguſtini Regulam mores & vitam componebant, quæ in Lucæ Holſtenii Codice regularum & in fine T. I Operum Auguſtini reperitur: Auguſtinianis enim Monialibus omnia erant communia, nil poſſidebant proprium, com-

ni utebantur oratione, domicilio & jejunio, veſtes habebant ſub uno cuſtode, ſimul ambulabant, uno paſcebantur cellario, uno induebantur veſtiario. Eodem ſeculo Abbatiſſa Beatrix cœnobium Michaelſteinenſe fundavit p. 178. Agneſas duas Sec. XI & XX extitiſſe, p. 188, 197 Noſter probat, Bertrades duas, p. 216, 250. *Seculo XIII* variæ cernuntur Bullæ Pontificum, in quibus Romani Præſules pronunciant, nullam Epiſcopo Halberſtadenſi in Abbatiſſas Quedlinburgenſes jurisdictionem competere p. 227. Matres Eccleſiæ hujus durante Interregno ſe ſeculares appellant p. 240; Sophia Abbatiſſa removetur & reſtituitur p. 250; Hoyerus de Valkenſtein, cujus juſſu Speculum Saxonicum conſcriptum eſt, Advocati Quedlinburgenſis munus gerit, & cum Sophia A. 1225 concertat, de quo certamine Transactio p. 250 obſervari poteſt; Capitulum reformatur p. 239. *Sec. XIV* Abbatiſſa Iutta Rudolfo Duci Saxoniæ jura Advocatiæ commiſit p. 394, ſed ſenatus Civitatis veteris fœdere Hanſeatico nixus, & Abbatiſſæ reluctans, Alberto Epiſcopo Halberſtadenſi ſe ſubjecit, p. 483; Comites de Reinſtein bellum urbi indicentes in vincula conjiciuntur & cum civibus in gratiam reducuntur p. 461. *Seculo XV* ſeditionem Senatus adverſus Abbatiſſam movet Hedwigen, quam frater Abbatiſſæ Erneſtus, Elector Saxoniæ, ſedavit & expugnata urbe A. 1477 compreſſit, qua de cauſa jus Advocatiæ Albertinæ lineæ Domuique Saxon. tanquam feudum eſt collatum, p. 568. *Sec. XV & XVI* gravi juramento ſe Abbatiſſæ Romano Pontifici obſtrinxerunt, (vid. p. 541, 547, 509, 637,) quod A. 1539 tempore renati Evangelii deſiit, poſtquam Anna Stolbergenſis, Evangelicam religionem amplexa, ſacrum tribunal conſtituit. Reliqua, quæ memoratu digna, prætermittimus, quia brevitati ſtudentes, ſumma tantum rerum veſtigia ſequimur. Saltem de inſertis tabulis æneis pauca addamus. Annectuntur Operi VII *Tabulæ æneæ*, in quarum prima conſpicitur ſigillum Henrici Aucupis, quod in Tabulario Quedlinburgenſi aſſervatur & a Corbejenſi differt; adduntur ſigilla Ottonum, Sylveſtri & Innocentii II, ut & Gerburgæ Abbatiſſæ. *Tab. II* ſigilla Adelheidis, Agneſæ, Oſterlindis, Gertrudis, *Tab. III* Bertradis, Juttæ, Lukardis, Agneſæ II, *Tab. IV* Eliſabethæ, Margarethæ de Schrapelau, Lukardis II, Adelheidis,

Annæ,

Annæ, Hedewigis, *Tab. V* Capituli Seculo XIV, Adelheidis Præpoſitæ, Comitis Hojeri de Falkenſtein, Burgenſium, Alberti & Bernardi Comitum de Reinſtein, Bartoldi & Sigfridi de Ditfurt, *Tab. VI.* Ottonis de Valkenſtein, Capituli S. Wigberti, Abbatis de lapide S. Michaelis, Eccleſiæ in Winithuſen, Eccleſiæ S. Mariæ in Sion, S. Andreæ in Walpeck, Canonicorum &c. ſigilla exhibet, & *Tab. VII* Epitaphium Hedwigis Ducis Saxoniæ, quæ regnare cœpit A. 1458 & A. 1511 vitam cum morte commutavit, repræſentat.

VELLEJI PATERCULI QUÆ SUPERSUNT; JO. GEORGIUS WALCHIUS recenſuit, Commentariis atque Indicibus illuſtravit.

Lipſiæ, ap. Jo. Lud. Gleditſch & M. G. Weidmann, 1712, 12. Alph. 1 pl. 5.

NOva jam facie Vellejus Paterculus in lucem prodit, de quo & quibus eum explicuit Autor induſtrius, adnotamentis pauca monere, eorumque quædam adnotare lubet. Præmiſit Dodwelli Annales integros & Chriſtoph. Cellarii excerpta ex illis, in eorum forſan commodum, quibus ipſos Annales perlegere nimis moleſtum videtur. In textu plurima ex parte Nicolaum Heinſium ſecutus eſt, quanquam interdum de nova corruptorum locorum emendatione ipſe cogitavit & aliorum paſſim Interpretum ſententias diſcrepantes ſuperaddidit. Ipſum Vellejum hac forma rationeque adornavit, ut nihil obvium tritumque obſervaret, nec vero quidquam, quod lucem ſuam ex antiquitatum atque hiſtoriarum monumentis petit, inevolutum relinqueret. Sic explicat p. 20.
Palilia ac Parilia Romanorum, eaq; in quantum differant, oſtendit: 30.
item quot genera fuerint coronarum Romanæ militiæ. Cen- 76.
ſum, qui ſolemnis Romanis fuit, multis explicat, ejusque originem ad annum IV vel XII imperii Servii Tullii Regis commode referendam exiſtimat. De dictatoribus, quorum poteſtatem verboſius enarrat, inprimis monet, quod proprie non fuerint monarchæ, licet eorum autoritas maxima, eaque major, quam Conſulis fuerit. Sacerdotes a Numa Pompilio conſtitutos fuiſſe, 185.
variis

variis teſtimoniis probat, quos magna dignitate conſpicuos fuiſſe aſſerit, adeo ut antiquitus Reges munera hæc obierint. Illis
p. 187 ſq. adjungit Triumviros Epulones, ob ceremonias & ſacrificia, qui dicti fuerint ab epulis, quibus ordinandis Jovi aliisque Diis præfuerint.
223. Seſtertium neutro genere XXXI Imper. & VI groſſos valere, ipſa addita computatione, oſtendit, ut adeo ſeſtertius faciat
234. $2\frac{1}{2}$ aſſes, ſeu ſit quarta pars drachmæ. De Tetrarchiis monet, quod illæ non ſemper quaternorum ſimul in una eademque provincia vel gente principatum ſignificent, ſed regni diviſi partes, licet non ad quaternarium numerum redactæ, hoc nomen acceperint. Plura alia ex antiquitatum hiſtoriis obſervat, ut de Prætoribus, Imperatoribus, Tribunis militum, togis, tyrocinio, triumphis, ritu funerum, apotheoſeos, ludis gladiatoriis, Apolline, Diana, Jano clauſo &c. Nec parce occurrunt, quæ lucem ſuam afferunt ex hiſtoria, quam vocant, litteraria. De Aeſchylo, Sophocle, Cratino, Eupolide, Livio, Salluſtio, Lucretio, Ovidio, Naſone, Tibullo & aliis data occaſione,
151. quæ memoria digna fuerunt, adnotavit. Salluſtium a Vellejo ideo æmulum Thucydidis appellari ait, quia Romani adoleſcentes prius ad Græcæ, quam Latinæ linguæ culturam adducti fuerint, prout id ſatis ex antiquis Scriptoribus oſtendit. Ad hæc ignota quoque, quantum fieri potuit, nomina Geographica illuſtravit ita, ut vix ullam urbem, fluvium, populum præmiſerit quin de iis pluribus diſſerat.

APPENDIX AD VITAM AC TESTAMENtum Franciſci Petrarchæ, ut prodierunt ex recenſione JO. HENRICI ACKERI.

Rudolſtadii, litteris Urbanianis, 1712, 8.

Plag. 2.

CUm in Actis A. 1711 p. 91 Petrarchæ vitam ac teſtamentum a Cl. Ackero denuo editam notisque illuſtram annuntiaverimus, & ex merito commendaverimus, nunc paucis tantum indicandum duximus, ab eodem doctiſſimo Editore cogitationes poſteriores nuper fuiſſe editas, quæ Supplementa quædam lectu non minus grata exhibent.

* * *

N. IX.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Septembris, Anno MDCC XII.

JO. FRIDERICI HOMBERGK zu Vach, *Juris in Academia Marburg. Profeſſoris, Parerga Sacra, ſeu, Obſervationes quædam ad Novum Teſtamentum.*

Trajecti ad Rhenum, ex officina Guilielmi van de Water, 1712, 4. Alph. 2 pl. 2.

NOnnulli divina eloquia eo loco habent, ut illa profanari credant, ſi quis ad ea explicanda dictis profanorum autorum utatur. Ab hoc hominum genere Celeb. Autor noſter, JCtus & Philologus conſummatiſſimus, cujus aliquoties perhonorificam in his Actis fecimus mentionem, ita diſſentit, ut exiſtimet, ad intelligendam cujusvis ſcriptoris mentem primo reſpiciendum eſſe ad uſum verborum vulgarem: ſi hic deficiat, vel menti ſcriptoris non convenire credatur, ad uſum & modos loquendi ſcriptori iſti peculiares. Cum vero uſus vulgaris dependeat a conſuetudine hominum, communiter illa lingua utentium, nemini vitio verti poſſe, qui ex illa rationem aliquam interpretandi deſumat. Deum enim lingua profanorum ſua myſteria expoſuiſſe. Neque veri fieri ſimile, ſcriptores N. T. peculiaribus & inconſuetis verborum ſenſibus, novisque loquendi modis, uſos eſſe, ac talibus quidem, quos imperiti non poſſent intelligere, quibus tamen divina doctrina non minus, quam ſapientibus concredita dicatur. Quapropter in ſacrorum librorum lectione παρέργως ea præcipue notavit eruditiſſimus Autor, quæ ex Græcæ linguæ uſu, vel ex ipſius contextus ſerie ad loca aliquot rectius intelligenda aliquid conferre videbantur. Quod ſi duo hæc interpretandi media dubiis tollendis

 non

non ſufficiant omnino, aut ſit, quod non aliter, quam ex linguæ
Hebrææ ſtylo illuſtrari aut exponi poſſit, non diſſimulat, illam
etiam interpretandi rationem ſeſe tum amplecti velle. Noluit
autem ea, quæ ut exceptiones conſideranda, & modice adhiben-
da putavit, pro regula ponere, ne omnia ad Hebraicum loquen-
di modum exigens, ab illo inciperet, ubi deſinendum erat. Hæc
præfatus, volumina N. T. ſecundum ordinem perluſtrat, pluri-
maque loca eleganter eruditeque explanat, unde nos more no-
ſtro nonnulla ſpecimina daturi ſumus.

Vocem δίκαιος de Joſepho uſurpatam Matth. I, 19, quam
p. 3. multi accipiunt pro *miſericorde*, quia LXX vocem חסד reddunt
δικαιοσύνην, de *juſto* mavult interpretari. Duas enim hic virtu-
tes in Joſepho ſimul conſiderandas proponi, *juſtitiam* ſc. & *miſe-
ricordiam*. Primo *juſtitia* requirebat, ne crimen uxoris tegeret,
ſed accuſaret, eandemque legum vindictæ traderet. *Miſericor-
dia* vero atque humanitati ſatisfacturus, noluit eam παραδειγμα-
τίσαι ignominiæ & pœnæ exponere. In hoc igitur utriusque of-
ficii bivio conſtitutus, cum putaret, ſe utrique virtuti ſatisfacere
ſimul non poſſe, eam tanquam mediam elegit viam, ut uxorem
4. clam dimitteret, non quia *juſtus* dicitur, ſed quia *miſericors* erat.
Hanc enim virtutem verba ipſa καὶ μὴ θέλων, &c. involvunt.
7. Matth. II 18 agnoſcit Hyperbaton, & verba ὅτι οὐκ εἰσὶ, non con-
nectit cum proximo παρακληθῆναι, ſed cum præcedente κλαίου-
8. σα, hoc ſenſu: *Rachel deplorans filios ſuos, quod non ſunt, & no-
luit conſolationem accipere.* Verba Matth. III, 16 καὶ εἶδε τὸ
πνεῦμα de Chriſto accipit, quia ipſa conſtructio id neceſſario exi-
11. git. Dicitur enim, καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶδε &c. Cui ſimi-
milis eſt apud Marcum cap. I, 10, καὶ ἀναβαίνων εἶδε. Eadem er-
go perſona, quæ aſcendit, vidit etiam ſpiritum deſcendentem.
Verba ἐπ᾽ αὐτὸν, quæ indicare videntur, hic de Johanne ſermo-
nem eſſe, permutata poſitaque eſſe putat pro ἐφ᾽ αὐτὸν vel ἑαυ-
τόν, per Enallagen Græco ſermone non inuſitatam. Dubium
12. moveri poterat ex Joh. I, 33. Sed reſpondet Autor, apparitio-
nem Spiritus S. quam ſibi Johannes ibi factam dicit, non eſſe il-
lam ipſam, de qua Matthæus & Marcus. Hanc enim, de qua illi
loquuntur, contigiſſe poſt baptiſmum, &, ut videtur, magis in
gratiam

gratiam populi, quod vox e cœlis audita ſatis declaret; illam vero, de qua Johannes, multo ante contigiſſe, & tum, cum Johannes Chriſtum nondum noſſet; unde & de Baptiſmo nulla ibi mentio. Ergo non eandem eſſe apparitionem, diverſas circumſtantias indicare. Sub phraſi ἔνοχος ἔςαι εἰς τὴν γέενναν, Matth. V, p.18.
22, intelligit βληθῆναι, ut infra v. 29, 30. Nam antea dixerat τῇ κρίσει, τῷ συνεδρίῳ. Ex verbis Matth. VI, 8, cum Chriſtus, πολυ- 24.
λογίαν in precatione vetans, ait: *Patrem jam noſſe, quibus opus habeamus, etiam antequam petamus*, cognoſci poſſe putat, quid fuerit gentilium πολυλογία, anxia nimirum & ſolicita oratio, quæ modum & finem quaſi præſcribit divinæ bonitati, ex impetu immoderatarum cupiditatum profluens, illisque implendis inſerviens. Cujus elegans exemplum nobis præbeat *Callimachi Hymnus in Dian.* ubi Poeta verba Dianæ, ad patrem precantis, a verſu ſexto ad 25 profert. Non abs re tamen eſſe judicat, quod *Theod. Grævius*, *Joh. Georgii Fil.* ad verba illius hymni, ubi Diana petit πολυωνυμίαν, notavit, hanc ſcilicet eſſe illam πολυλογίαν, quam Chriſtus hic reprehendit. Certum enim & in vulgus notum eſt, gentiles, & imprimis Græcos, Diis ſuis innumera nomina, ſive religione, ſive errore, attribuiſſe, eaque in hymnis ſuis ac precibus acervatim, ad gratiam eorum captandam, congeſſiſſe. Unde a *Marone* Alecto *mille nomina habere* dicitur, *& mille nocendi artes.* Phœbus quoque atque Bacchus pluribus nominibus paſſim inſigniuntur, uti Poetas vel obiter inſpicienti patet.
Cum hac moleſtiſſima nominum divinorum repetitione, quæ in 25.
Arabicis etiam hymnis invenitur, convenire opinatur verbum βαττολογεῖν, quo Servator v. 7 utitur. Hoc enim a Batto illo Ovidiano deductum, notat eadem moleſte continuo repetere, inculcare, eademque oberrare chorda. Hæc πολυλογία in precando ipſis Ethnicis ſuſpecta, & Deo indigna viſa eſt. Deriſit quippe hanc πολυωνυμίαν poſteriorem *Lucianus* in Timone, ſtatim ab initio, ubi Jovem exagitat, quod ſe non digne gerat, tot ad honorem partim, partim & ad terrorem compoſitis nominibus. *Plato* etiam inconſideratam illam in concipiendis votis temeritatem notavit integro Dialogo, qui *Alcibiades II* inſcribitur. Ad 28.
Matth. VI, 16 obſervat, ἀφανίζειν eleganliſſime & ſumma cum

emphaſi hic ab Evangeliſta uſurpatum eſſe, & quasvis hypocritarum illorum larvas, fallacesque hominibus imponendi modos, comprehendere. In eodem Capite v. 19 σὴς καὶ βρῶσις per figuram, quæ ἐνδιαδὺς vocatur, exponitur σὴς βρώσκων *tinea comedens*, vel βρῶσις σητὸς, *comeſtio tineæ*, ſicut Luc. XXI, 15, δώσω ὑμῖν ςόμα καὶ σοφίαν id eſt, ςόμα σοφὸν, & Actor. XIV, 13
p. 29. ταύρους καὶ ςέμματα, *boves coronatos*. Idem aliquando *Iſ. Caſaubono* ad h. l. in mentem venit. Noſtra tamen opinione plures τοῦ ἀφανισμοῦ ſpecies hic indicari videntur. Quemadmodum enim ſub voce θησαυροῦ tria divitiarum genera comprehenduntur, *veſtimenta*, *triticum*, aliique terræ fructus, ac *metalla* pretioſiora, quæ omnia ab hominibus reponi ac ſervari ſolent: ita ſingulis aliquid opponitur, unde eorum corruptio metuenda, veſtimentis ὁ σὴς *tinea*, unde Jacobo cap. V, 2 veſtimenta dicuntur σητόβρωτα, terræ fructibus ἡ βρῶσις *comeſtio*, ſive *corruptio*, *abſumptio*, ac metallis & ſupellectili pretioſiori οἱ κλέπται, *fures*.
47. Matth. X, 23 τελεῖν exponit *doctrina perficere*, *imbuere*. *Platoni* enim ἀμύητος & ἀτέλεςος idem eſt, qui & κεκαθαρμένους cum τετελεσμένοις componit, & hos ait eſſe τοὺς πεφιλοσοφηκότας ὀρθῶς, *ſapientia perfectos*, in Phædone. Solent enim ſacri ſcriptores interdum verba, ab Ethnicis ad ſuperſtitionem adhibita, transferre in ſacrum uſum. Integrum autem locum ita interpretatur: *Si vel maxime vos ex una urbe in aliam perſequantur, nolite timere, vos non habituros locum, ubi prædicare poſſitis Evangelium. Nam* οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, *ne poteritis quidem ſingulis urbibus prædicare, vel fugiendo ab una in aliam, dum venerit filius hominis, atque* τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώ-
60. σεως. Per παλιγγενεσίαν Matth. XIX, 28 illud tempus indicarit putat, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου &c. Nec dubitat, quin illa eadem ſit, ac ἀποκατάςασις πάντων Actor. III, 21, quod
61. probat ex propria hujus vocabuli ſignificatione. Ἀποκατάςασις enim notat reſtitutionem rei alicujus in priſtinum ſuum ſtatum. Unde & JCti Græci hoc verbo utuntur, quando de reſtitutionibus in integrum loquuntur. Eandem ſignificationem habet verbum καθίςημι in libris ſacris. Matth. XII, 13 dicitur de eo, cui manus arida ſanata fuit a Chriſto, καὶ ἀποκατεςάθη

ὑγιὴς

ὑγιὴς, ὡς ἡ ἄλλη. Jam vero talis reſtitutio revera nil aliud eſt, quam nova & repetita generatio. Ad Matth. XXVII, 5 Autori p. 75.
certum videtur, τὸ ἀπάγχομαι hic ſignificare *ſtrangulo, ſuffoco*, quod Theocriti, Herodoti, Theophr. & *Hippocratis* imprimis autorite probat, quem τὸ ἀπάγξασθαι in locis allegatis de *ſuffocatione violenta & externa* uſurpaſſe obſervat, reliqua vero ſuffocatio- 76.
num genera, quæ a morboſa quadam diſpoſitione interna proficiſcuntur, *Hippocratem* omnia non per ἀπάγξασθαι, ſed πνίγειν, πνὶξ, πνιγμὸς extuliſſe. Phraſin Marc. V, 41 καὶ ἐφοβήθησαν 92.
φόβον μέγαν non ſapere Hebraiſmum, ſed ex elegantiſſimis linguæ Græcæ eſſe obſervat, ita ut vix frequentior ulla occurrat apud *Platonem*, ut φλυαρεῖν φλυαρίαν, πάσχειν πάθος, ἀγωνίζειν ἀγῶνα, δικάζειν δίκας, ὁμολογεῖν ὁμολογίαν. Formulam εἴτι 97.
δύνασαι, *ſi quid potes*, non eſſe dubitantis, aut incredulitatis argumentum, docet ad Marc. IX, 22. Exiſtimat enim, hæc verba, uti hic jacent, eſſe integram quandam formulam Græcorum, maxime adhiberi ſolitam in precibus ad eos directis, quos & potentiſſimos eſſe, & ſibi quam optime cupere, certo ſciebant. Hoc 99.
non ſolum exemplo ex *Homero* probat, ſed ſcriptoris etiam Chriſtiani *Heliodori* autoritate, qui dixit eadem phraſi ac ſenſu ἱκετεύον, εἴτι δύναιτο, συμπράττειν, de iis, qui ſciebant, illum potentem eſſe ad auxiliandum. Ipſe Servator ſumma fiducia Patrem orans, Marc. XIV, 35, ut, εἰ δυνατὸν, hora ab ipſo abiret, rem confirmat. Valet ergo εἰ δύνασαι idem quod εἰ δυνατόν ἐστι, reſpectu ejus, qui rogat. Vel erit hic εἴτι δύνασαι idem ac δύνασαι γὰρ, pro potentia & facultate tua, vel qua polles potentia, fer opem. In 123.
verbis Simonis Luc. II, 29, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, explicationis cauſſa, ex Æliano ſupplet ἐκ τῶν τοῦ σώματος δεσμῶν. Putabant enim veteres, corpus animi vinculum & carcerem eſſe. Hinc *mori* ipſis dicebatur ἀνάγεσθαι, ἀπαλλαγεῖν σώματος, ἀποδημεῖν, ἀπιέναι, ἀπελθεῖν τοῦ βίου, ἀφίκεσθαι, ἀφίεσθαι πνεῦμα. Locum Luc. XII, 15 conſtruendum eſſe cenſet hoc ordine: ὅτι οὐκ 138.
τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐν τῷ περισσεύειν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. Nam alias illud αὐτοῦ non habet, quo referatur. Sic ſenſus erit: *Nemini vita ſua eſt in abundantia facultatis*, ut rectiſſime Syrus. Χάριν ἀντὶ χάριτος, Joh. I, 16, vertit *gratiam gratia majorem*, 159.

p. 167. id eſt, cumulatiſſimam. Verba *πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδι-*
ον, Act. I, 25, non de Juda intelligit, ſed ſucceſſore ejus. Ut nem-
pe ille, qui deſignandus erat, *ſuccederet in locum ejus*, *εἰς τὸν τό-*
187. *πον ἴδιον* ſc. Ἰούδα. Vocum *ἐκ πίστεως εἰς πίστιν*, Rom. I, 17, ve-
188. rum & ſimpliciſſimum ſenſum hunc eſſe, quod in Evangelio re-
veletur juſtitia Dei non ex operibus, ſed ex fide, & quod illa re-
veletur ad fidem, id eſt, ut amplectenda, & quæ credi debeat, tam
a Judæis, quam a Græcis, ad ſalutem obtinendam. Inveſtigans,
203. quæ differentia ſit inter *δίκαιον* & *ἀγαθὸν*, Rom. V, 7, multis ex-
emplis probat, *ἀγαθὸν* apud Græcos interdum ſignificare præ-
ſtantem, divitem, vel potentem, ut hic emergat ſenſus: *Pro juſto*
vix quisquam morietur, pro potente vero celeriter etiam quis aude-
bit mori. Non pauca quippe habemus exempla eorum, qui pro
Principibus ſuis & Regibus morti ſe tradiderunt, vel in extremis
periculis corpora ipſorum ſuo corpore obtexerunt, & ictus ho-
251. ſtium exceperunt. *Τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην*, 1 Cor. VII, 26, de *in-*
253. *commodis conjugii* exponit, propter v. 28. Phraſin *ἐξουσίαν ἐπὶ κε-*
256. *φαλὴν ἔχειν*, 1 Cor. XI, 10, reddit *poteſtatem in ſe, vel ſupra caput*
ſuum habere, *ἔχειν*, id eſt, *κατέχειν*, *φυλάττειν*, *tenere*, *ſervare*,
διὰ τοὺς ἀγγέλους, id eſt, ne in idem cum Angelis illis *κρίμα* inci-
dant, de quibus Judas nos docet v. 6, eos *τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν non*
ſervaſſe, *ſuam originem*, vel *imperium*, cui ſubjecti fuerant. Nam
Angeli etiam ſua capita & ordines habent. Et in mulierem, quia
ἀρχὴν ſuam a Viro habet, poteſtatem accepit maritus. Probat
præterea Cl. Autor, *κεφαλὴν* totum hominum ſignificare, totum-
que locum, qui ſummos Interpretes torſit, ita explicat, ut nihil
amplius jure deſiderari poſſe videatur.

JOACHIMI LANGII S. THEOL. IN REGIA Frider. Prof. Ord. Exegeſis Epiſtolarum Apoſtoli Petri, qua præter oſtenſam ſingulorum membrorum συνάφειαν & ἀνάλυσιν, cujuslibet loci, vocis ac locutionis genuinus ſenſus, nec non emphaſis ac parallelismus, ſecundum fontem Græcum ſolide ac perſpicue eruuntur ac proponuntur, omniaque ad Chriſtianismi praxin cum uberiori ſapientiæ ac prudentiæ ſtudio conjungendam ſincere applicantur; cum Indice rerum ac verborum emphaſiologico. Halæ

Halæ Sax. literis & impenſis Orphanotrophei, 1712, 4.
Alph. 2 pl. 2.

Titulus hujus libri luculentus clare ſatis Cl. Autoris ſcopum ac methodum, qua ſua in divi Petri Epiſtolas μελετήματα referre ipſi placuerit, indicat. Cum enim inde a primis ſtudiorum ſacrorum initiis Exegeſin ſacræ Scripturæ amarit & excoluerit, nunc demum maturiori ætate fructus hujus ſtudii cum eruditis communicare voluit. Ceterum ex literarum humaniorum ſtudio, quod antehac, cum ſcholæ præeſſet, diligenter coluit, ad ſacras id attuliſſe ornamenti videtur, ut, quæcunque hic dicenda occurrunt, non plano minus & perſpicuo quam puro ſtylo, quantum ſcilicet ſermonis puritas perſpicuitati in rebus ſacris non obſiſtebat, afferantur. Ad tractandi methodum quod attinet, cum alii, pro ſcoporum donorumque varietate, vel circumciſa brevitate vel diducta copia utantur, in medio utriusque conſtituantur alii, & ſua quique dona Eccleſiæ commodis applicent, alii contra de rebus divinis ſine Deo, alii neceſſariis Philologiæ ſubſidiis deſtituti ſcripſerint, alii πολυμαθείας laudem affectent, ordinis accurati curam negligant alii, ſoloque parallelismo quidam dicta declarare ſoleant, adeoque e pluribus tria potiſſimum deſideranda ſint, quod 1) vocum phraſiumque ſacrarum emphaſis non digne ſatis ſubſidiis a gratia ſubminiſtratis enucleetur, 2) vulgaris commentandi ratio nimis plerumque arida & macilenta nervisque ac toris ſucciplenis deſtituta ſit, 3) Synonymiæ ſacræ tractatio negligatur, ob cujus tamen imperitiam ſæpe res eædem pro diverſis habeantur, adeoque ipſius etiam phraſeologiæ ſacræ ἀναλογία, vis ac δείνωσις ignoretur: ob has inquam cauſas ſumme Rev. Autor tria in hoc opere ſedulo obſervanda ſibi propoſuiſſe videtur. *Primo modum inter amputatam brevitatem nimiamque copiam medium: deinceps ordinem fidum ac felicem omnis diſciplinæ & intelligentiæ miniſtrum: tandem curam in recidendis ſupervacuis & tradendis neceſſariis ac utilibus ſingularem.* Poſt generalem igitur totius Epiſtolæ analyſin, unde etiam ſingulorum capitum analyſis petenda, & poſt appoſitum textum ſeu certam Græci ſermonis particulam *nova verſione* redditam, I ſingulorum membrorum *connexionem* commonſtrat, II *analyſin*, qua unumquodq; textus

textus membrum in minora diſtinctum in brevi plerumq; tabella exhibet: qua re & ſenſus literalis jam tum in connexione notatus breviſſime exprimitur, & judicio ſimul ac memoriæ ſervitur, inprimis autem minus exercitatis, quam bene ὀρθοτομία literalis ſpirituali ſubſerviat, & quomodo de re qualibet perſpicue ac ornate cogitandum dicendumque ſit, oſtenditur. Analyſin excipit *Exegeſis*, in qua duo traduntur, nimirum *Emphaſiologia* & *Parallelismus*: ubi *Emphaſiologia* quidem *ſingularum vocum vim ac δείνωσιν* ſecundum Græcum fontem eruit, hacque demonſtrata res ipſa, de qua ſermo eſt, ita deſcribitur, ut, quod vel experimento ex iis, quæ a p. 34 ad 39 in exegeſi ſalutationis afferuntur, capiendo patebit, Lectores medullæ ſacræ avidi a lectione ac meditatione hujus libri non vacui aut hiantes dimittantur: *Parallelismus non tam in verbis quam rebus ipſis quæſitus*, in conſideratione potiſſimum *ſacra Synonymia* verſatur, luculentamque *explicationem Biblicam*, textus jam ante expoſiti genuinum ſenſum denuo confirmantem, ejusdemque δείνωσιν illuſtrantem, in duobus prioribus Epiſtolæ prioris capitibus diſtincte, in reliquis vitandæ prolixitatis gratia junctim ſiſtit. Tandem *Poriſmata, ad genuini Chriſtianiſmi Praxin*, ſeu fidei vitæque informationem & confirmationem, cum uberiori ſapientiæ ac prudentiæ ſtudio conjungendam, directa, non parco numero ideo eruuntur, ut eo amplior & incipientibus & proficientibus meditandi occaſio ſuppeditetur, eaque ex ingenio magis & collata gratiæ menſura intra animum Autoris ſcaturiente proferuntur, quam ex aliorum excerptis atque collectis Commentationibus, quas ut non negligendas Autor tanquam operas ſubſidiarias putavit, ita, quod ſervatum hic ordinem ſæpius turbaturæ, & cum multi temporis jactura libri molem ſine neceſſitate aucturæ, Lectoribus tædium allaturæ videbantur, ſuo loco reliquit, & a crebra multorum Autorum citatione, niſi uſus forte quibusdam in locis poſtularet, conſulto abſtinuit. Non igitur ſemper in una eaque vulgari ſententia Autor ſubſiſtit, ſed eidem interdum accuratiorem, quam putat, ſubjicit, Chriſtianoque ac prudenti Lectori eligendæ libertatem ſententiæ relinquit, cujus unum exemplum e loco attenta conſideratione digniſſimo e poſteriori Epiſtola c. I, 20 ſubjiciamus. Exponendum

dum ibi, quid velint ſibi verba πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως ἐ γίνεται. Oſtendit igitur e recepta ſententia quod λύειν ac ἐπιλύειν ſolvere, & επίλυσις ſolutionem ſ. diſſolutionem ſignificet, qua quid ſolvendo vel *aperimus*, enodamus, explicamus h. e. *interpretamur*, quando de Scripturæ ſenſu ſermo eſt: *vel deſtruimus:* quo ſenſu ἐπίλυσις idem ſit quod κατάλυσις. Pro interpretatione igitur voce ἐπίλυσις accepta, vocem ἰδίαν *vel ad* ipſam *Scripturam, vel ad Prophetas*, qui eam conſignarunt, *vel ad Lectores* referendam indicat. Cumque *de ipſa Scriptura ac Prophetis* Θεοπνεύςοις negatio hæc intelligi nequeat, quia Scriptura optime omnino per Scripturam ac Parallelismum geminum ipſa ſe evolvit, hi vero quod e Spiritu Dei protulerunt, ejusdem etiam auxilio explicare rectiſſime omnium queunt; tertiam illam ſententiam, qua ἰδία ἐπίλυσις *ratione Lectorum* vulgo dicitur, quaque *privata & propria publica gemina ac divina* ἐπιλύσει NB. *non ſubordinata ſed oppoſita, proque humani arbitrii & ingenii more, affectuum impetu aut prave recepta hypotheſi torta retortaque* intelligitur, *cum antecedentibus*, (dum adhortationi de attentione Scriptis Propheticis præbenda a Petro cautela hermenevtica nonnullorum ψευδερμηνεία apponatur,) *cum conſequentibus* (dum ratio, cur corrupto hominis arbitrio magiſterium in explicanda Scriptura non concedendum ſit, quia ſcil. non hominis arbitrio ſed divini Spiritus impulſu prolata fuerit, addatur) convenire, adeoque nihil incongrui habere, luculenter ſatis demonſtrat. Ipſe tamen aliam ſibi magis probatam adjungit. Convenit illa notioni, qua ἐπίλυσις pro *diſſolutione* accipitur, ut ſenſus ſit: *Scripturam ſe ipſam non diſſolvere ac deſtruere, ſed, etiamſi diverſis temporibus & a viris diverſis conſignata ſit, ſibi tamen in omnibus ſuis partibus firmiter conſtare.* Probatur hæc ſententia 1) *e veritate ejus abſtracte ſeu in ſe conſiderata*, cum hoc, quod Scriptura ſibi non contradicat ſed ſemper conſtet, unus e præcipuis divinitatis ejus characteribus, & adverſus ſcepticos pro ejus autoritate ac firmitate inprimis urgendus ſit: quod ſcilicet tam varii ac diverſi viri, quorum nullus alium,„ exſcripſerit, in ſumma fundamenti harmonia diverſa de rebus„ futuris momenta ipſo eventu comprobata protulerint, ut vel„

„cœcis appareat, omnes eodem Spiritu tanquam auctore primario ductos fuiſſe. 2) *Ex ipſius textus verbis*, cum negari nequeat, ἐπιλύειν ſæpe idem eſſe quod ſimplex λύειν, hoc vero „inter alia ſignificet, ita aliquid ſolvere, ut diſſolutum de„ſtruatur: quo ſenſu de ipſa ſacra Scriptura uſurpetur Matth. „V, 19, Joh. VII, 23, Joh. X, 35, & de Chriſto, ipſum ve„niſſe, ἵνα λύσῃ opera diaboli, 1 Joh. III, 8, & μεσότοιχον τοῦ „Φραγμοῦ Eph. II, 14, ejusque corporis templum a Judæis ſolu„tum iri & deſtructum dicatur. Cum igitur in hac propoſitione, πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται, Scriptura ſubjectum tale ſit, in quod materialis deſtructio non cadat, eam omnino quæ contradictionibus ante dicta deſtruentibus fit, voce ἰδία potius ad ſubjectum in textu expreſſum (Scripturam) quam ad illud quod in mente concipitur (Lectores) relata, intelligendam. 3) *E contextu:* in *antecedentibus* dixerat Apoſtolus v. 19 ſermonem propheticum eſſe βεβαιότερον: inde his firmitatis ejus rationem affert quod ſe non diſſolvat ipſam ac deſtruat; qua locutione negativa contraria affirmativa cum emphaſi ſingulari contineatur: ſcil. quod ſe non ſolum non diſſolvat, ſed potius ſe ipſum perpetua partium ſuarum harmonia egregie confirmet, adeoque dignus ſit, cui tanquam firmiſſimo ſermoni lucentique lucernæ diligentiſſime attendatur. In *conſequentibus* commate proximo Apoſtolus Scripturam ſe non ipſam diſſolvere, *bimembri* probat *argumento*, α) negativo: quia nulla unquam Prophetia ex humana voluntate prolata ſit, adeoque errare & fallere pro teſtimonii humani ratione poſſit, β) poſitivo: quia Scripturæ Propheticæ autorem primarium habuerint ipſum Spiritum Sanctum, qui in teſtibus omnibus ſibi ſemper quam optime conſpiret, ut illorum teſtimonium diverſiſſimis licet temporibus ac teſtibus prolatum, nequaquam ſe ipſum contradicendo ſolvere aut deſtruere queat. His ita declaratis cum tertiam ἰδίας ἐπιλύσεως interpretationem nonnullis pro„batam, qua phraſi e Luc. XXI, 15, Eph. VI, 19, Ezech. III, 15, 16 „petita *divina* vates *ora* non ſuo ſed Dei inſtinctu *reſolviſſe* dicuntur, atque adeo ἰδία ἐπίλυσις de actu prophetiam e Spiritus Sancti inſpiratione proferendi interpretatur, propoſuiſſet; integrum

tegrum Lectori relinquit, quam de tribus iſtis pro convictione ſua ſententiam eligere velit. Controverſias, utpote reſpectu inſtituti hujus exegetici inter non neceſſaria referendas, haut tractavit, rem tamen ipſam, cujus gratia genuina controverſiarum ſuſcipienda tractatio eſt, nimirum Evangelicæ veritatis vindicias & confirmationem, nequaquam neglexit; ſed ubi ea falſis aliorum ſententiis contaminata eſſet, ſolicite repugnavit, eque latebris protractam variis potiſſimum poriſmatibus doctrinæ erroribus oppoſitis paſſim detexit. Ceterum & ſuaviſſimas Johannis Epiſtolas eadem methodo ſe editurum pollicetur.

HISTORIÆ SACRÆ LIBRI VII, IN USUM Scholarum & juventutis Chriſtianæ.

Londini, impenſis Guil. Taylor, 1711, 12.
Plag. 15.

GUil. Nicholſius, vir ob editam a nobisque recenſitam *Collationem cum Theiſta* jamdudum clarus, hiſtoriam ſacram in Scholis negligi dolens, cum nullum reperiret ſcriptorem huic uſui idoneum, (Sulpitium enim Severum, etſi nitido ſermone profluat, ipſam tamen hiſtoriam tam ſicco pede percurrere, ut potius argumenta & prologos ſcripſiſſe, quam hiſtoriam, videatur: recentiores partim librorum magnitudine laborare, partim theologicis perplexos eſſe ſubtilitatibus, partim inquinato uti dicendi genere) tandem incidit in M. Antonium Coccium Sabellicum, quem ſacram hiſtoriam tam pure & eleganter complexum eſſe judicat, ut in Scholis citra aliquem ſolœciſmorum timorem tuto poſſit legi. Verum cum & hujus Autoris opus duobus & nonaginta conſtet libris, Cl. Nicholſius conſilium cepit, ea, quæ ad ſacram ſpectant hiſtoriam, inde excerpendi, præſentique contracta libello uſui juventutis conſecrandi. Diſpertitus eſt hoc opuſculum ſeptem in libros, quorum primus ab orbe condito progreditur ad Abrahami ex Ægypto reditum: alter ad mortem Moſis: tertius ad initium regni Iſraelitici: quartus ad Salomonis Regis mortem: quintus ad Judæorum ex captivitate liberationem: ſextus ad Chriſti nativitatem: ſeptimus idemque poſtremus ad Hieroſolymæ excidium. In hac hiſtoria Sabellicus non ſacris tantum ſcriptoribus

uſus eſt ducibus, ſed & diſerte profitetur *p. 17, 316* & *343*, ſe in hiſtoriæ Judaicæ relatione Joſephum potiſſimum ſequi. Ex quo factum eſt, ut non paucas interſerat hiſtorias, in S. Scriptura quidem ignotas, ſed a Joſepho commemoratas a doctiſque viris compluribus hodie in fabularum numero poſitas. Qualia ſunt, quæ mirabilia narrat *p. 48* ſqq. de Moſis nativitate, conſervatione & educatione rebusque geſtis in Ægypto: *p. 34* de Potipharis uxore, cum ſolenne forte ſpectaculum in regia ederetur, ſubitam ægritudinem cauſata eo conſilio, ut, marito cum omni familia foris occupato, ipſa Joſephi pudicitiam domi expugnaret: *p. 11* de columnis Sethi: *p. 13* de gigantibus diluvio ſimul exſtinctis: *p. 10* de Abele mero lacte litanti. Eſt tamen, ubi a Joſepho diſſentit. Quippe *p. 62* rejicit Joſephi narrationem, tradentis, Pharaoni Iſraelitas inſequenti adfuiſſe L equitum millia & CC peditum: item *p. 151* ejus relationem de inſigni Goliathi proceritate repudiat. Ceterum Livii Curtiique morem imitatus Sabellicus paſſim intexuit orationes a ſemet ipſo ingenioſe compoſitas: inter quas eximia eſt, qua *p. 43 ſqq.* Judas apud Proregem Ægypti Benjaminis fratris pœnam deprecatur. Lectu quoque digna eſt illa, qua *p. 56 ſqq.* Moſes divino juſſu Pharaonem rogat, ut Iſraeliticum dimittat populum: nec minus illa Jonathanis oratio, apud patrem pro Davide deprecantis *p. 155 ſqq.* Illud quoque Cl. Nicholſio aſſentiamur neceſſe eſt, dicendi genus hic reperiri comtiſſimum ac perpolitum. Quanquam non omnino deſunt, quæ ad veterum conſuetudinem exacta probari minime queant: ut cum dicit p. 156 *deſertum*: pag. eadem & 157 *ingratitudo*: p. 12 *perſtarat* pro *perſtiterat*. Sed hujus generis pauciſſima ſane occurrunt. Nec videtur ad Latinæ linguæ indolem ſcite effictum eſſe, cum *p. 48, 151, 257* & *273* Scripturam S. vocat *libros Bibliacos*. Denique juventuti utilius futurum fuiſſet hocce opuſculum, ſi ſub finem adjectus fuiſſet index mendorum typographicorum, quorum nec pauca nec levia ſubinde irrepſere.

APOLOGIA DEL DIARIO ITALICO &c.

i. e.

APOLOGIA DIARII ITALICI R. P. BERNH. MONT-

MONTFAUCONII, Monachi Bened. Congreg. S. Mauri, contra Obſervationes FRANCISCI FICORONII, facta a P. ROMUALDO RICCOBALDO, Monacho Bened. Congreg. Caſinenſis.

Venetiis, apud Antonium Bartoli, 1710, 4 maj.

Plag. 13.

EQuidem a ſua, quæ raro exemplo ſummæ doctrinæ conjuncta eſt, modeſtia impetrare non poterat Cl. Montfauconius, ut cauſſam ſuam contra Ficoronium, quem Obſervationes ad Diarium Italicum, a nobis Anno clɔ Iɔccx Menſe Martio recenſitas, edidiſſe notum eſt, acerbius ageret. Reſponſum enim, quod Diario Gallorum Pariſienſi Anno eodem Menſe Novembri ingerendum dedit, tantæ plenum eſt humanitatis, quantam aliunde ſperare Ficoronius haud facile potuit. Sed quam ei veniam dedit Montfauconius, non æque, ut daret, induci potuit R.P. Romualdus Riccobaldus, Monach. Bened. Congreg. Caſinenſ. qui, amore erga ordinem ſuum exſtimulatus, in Apologia præſenti injurias, quas Montfauconio factas exiſtimat, tanta propellit vehementia, ut, res ipſius ſi ageretur, majori non licuerit. Quid Ficoronius contra moliatur vel forte jam ediderit in lucem, equidem adhucdum neſcimus, tempori, ut illud nos doceat, relinquentes. Quod potiori a nobis Lectores jure poſtulabunt, faciemus, ut, quid impugnatis a Ficoronio reponat Riccobaldus, collata ipſius Montfauconii nonnunquam reſponſione, oſtendamus, ea potiſſimum in exemplorum vicem ſelecturi, quæ allatis ex ſcripto Ficoroniano Anno, quo diximus, in Actis noſtris p. 114 poterunt ſatisfacere.

Initio monet, ſibi minime animum eſſe, quicquid errorum Ficoronius admiſerit, ſigillatim percenſendi, ut quod facere non liceat ei, qui Romæ monimenta, de quibus controverſia eſt, oculis uſurpare præſens nequeat. Nihilominus ad CXXXV uſque ille numerat, quot profecto in libellum perexiguum vix cadere poſſe jure meritoque Lectori videbuntur. Inter illos refert, quod primis duabus litteris D. D. inſcriptionis in Gallia *dedicavit* voluerit Ficoronius notari, ſi vel maxime poſtremæ D. S. D.

in D. S. P. mutentur, qua mutatione admiſſa Montfauconius ipſe concedit, litteras D. D. explicationem illam non reſpuere. Sed Riccobaldus, quemadmodum litteras, ut Montfauconius eas obſervavit, legendas eſſe defendit, ſic easdem mutatas nihil præſidii afferre exiſtimat Ficoronianæ interpretationi, quod verbum *dedicavit* ab initio in priſcis inſcriptionibus nunquam occurrat, neque heic locum habere poſſit, poſtremis litteris D. S. P. antiqua loquendi ratione verbum *poſuit* vel tale quid ſimile ἐλλειπτικῶς ſimul ſignificantibus. In eadem inſcriptione non arriſit Ficoronio, quam Montfauconius dedit, explanatio vocis *Flaminica*, quam nomen proprium eſſe concluſit inde, quod nomini officii proprium ubique præmittatur in monimentis veterum. Cui Riccobaldus, nec magnum Scaligerum puduiſſe iſtius ſententiæ, reſpondet, obſervatque ſimilitudinem hujus inſcriptionis cum ea, quam immediate præmiſſam illi in Simeone de Epitaphiis videre eſt, quæ Marci cujusdam Alſii Aproniani *Flaminis* præfert nomen, nec infeliciter, niſi fallimur, conjectat, litteras nominis proprii vel ablatas vetuſtate, rupturave lapidis, vel duplex illud D. notam eſſe vocis *Perpetua*, lineolis inferioribus privatam, quæ fuerit P. duplex, ut quemadmodum præcedens apud Simeonem inſcriptio *Perpetuus Flamen*, ſic ſequens *Perpetua Flaminica* habeat. Porro quod templum quoddam Nemauſenſe Pantheon ſit, Montfauconius exiſtimavit; id quaſi Numinis cujusdam Panthei ſedes crederetur, accepit Ficoronius, ſolliciteque docuit, qua Deus ille alia figura exhibeatur. Sed explodit idolum illud Riccobaldus, quidque imagines Pantheae fuerint, ex antiquitatibus oſtendit. Rejicit itidem de æra Chriſtiana ante Seculum ſextum uſurpata obſervationem ex MS. Arabico petitam, ut quod Seculo decimo non antiquius in ſubſcriptione, qua maxime nititur Ficoronius, Interpreti forte minus recte intellectum putat, neque inſuper veretur manifeſtæ impoſturæ crimen illi impingere. Inſcriptionem ſepulchralem & inſignia Pagani Petræ ſanctæ recte in ſuſpicionem a Montfauconio vocari defendit, quamque parum Ficoronius vel Hiſtoriæ, quamvis Jo. Villani alleget, vel inſignibus cognominique, recentioribus inventis, vel numero forma Arabica

bica ſcripto attenderit, oſtendit. Equidem tacitus heic prætermittit, inſignia illa a feſtinante nonnihil forte Montfauconio paulo aliter eſſe delineata, quam Ficoronius delineanda curavit; ſed facile patet in cauſa eſſe, quod operi recentioris ævi temporis tantum tribuere noluit, ut curatius ſingula luſtraret. Diſplicuit etiam Ficoronio de plumbeo monimento, cui ſigilli nota impreſſa, judicium, quod tanquam rariori ac minus obvia de re tulit Montfauconius. Sed illud indignationi Riccobaldus tribuit, quam conceperit Ficoronius, quod illud minus ſibi cognitum ita facile ex manibus dimiſerit, quaque ratione a nummis plumbeis differat, quemadmodum cauſſæ ſuæ ſtudioſus non animadvertere videtur, Lectores docet. Conſimili ratione vindicat pedem ſuccineum, quem ad impoſturam Poloni cujusdam peregrini retulit Ficoronius, teſtimoniis Cardinalis Gualtieri & Blanchini, eumque putat non quidem amuletum, quod Blanchinus voluit, ſed ἀνάθεμα eſſe, quod, ut memorem ſe beneficii accepti comprobaret, obtulerit Veneri quidam C. Cæſtinus. Quantum ad inſcriptionem: AÑIAL INGRATIUS &c. h. e. animal ingratius &c. παρόραμα heic ipſe Montfauconius in Apologia ſua ingenue agnoſcit, teſtatus, illud ſibi, ſimul Diarium exiiſſet, obſervatum atque correctum etiam in nonnullis exemplaribus. De urnis cinerariis quæ agit reprehenſio, inde orta, quod verba Montfauconii minus cepit Ficoronius, ſortita itidem reſponſionem in Apologia Montfauconii eſt, Riccobaldo de ea nihil in medium afferente. Tuetur is vero de arcu triumphali, quem a Caracalla ex ſpoliis aliorum ædificiorum erectum eſſe credidit Montfauconius, ſententiam, quodque Ficoronius litteras S. P. Q. R. obtendit, ad ſcriptores Hiſtoriæ Auguſtæ provocat, qui declarant, has literas monimentis inſculptas nihil impedire, quo minus referri ad Imperatores etiam poſſint, ac ſubeſſe adulationem, cujus haud infrequens uſus fuerit. Novis autem lapidibus vel marmoribus exſtructum arcum non eſſe, autoritatem peritorum Architectorum adducit, nihil moratus, quod veſtigia ejus rei deprehendere Ficoronius non potuit. Nec eſſe exiſtimat, cur exprobraverit Montfauconio derivationem vocis *Deana* ἀπὸ Δεαίνης, cum illam ſenſus inſcriptionis poſtulet

neque

neque repudient alias Viri docti. Salluſtiæ vero nomen matronæ eſſe poſſe, ſtatuam, in qua invenitur, dedicantis, ipſe jam Montfauconius in Præfatione ad Diarium, quam non perluſtravit forte Ficoronius, conceſſit, qui nec in Erroribus poſt Præf. neglexit, SEMONI pro SIMONI in alia inſcriptione legendum, Lectores ſuos commonefacere. Ad urnam ſepulcralem quod attinet, quam Philippus a Turre in Epiſt. ad Montfauconium deſcripſit, contendit Riccobaldus contra Ficoronium, non fuiſſe doctiſſimis Viris tantam monimenti illius obſervatam præſtantiam, neque in delineatione eam apparere, quam ſive Montfauconius ſive Ficoronius attulerint, ut illam ad tempora antiquiora referre oporteat. E trabea latum clavum ſibi fingentem ad Ferrarium de Re veſtiaria ablegat: inſcriptionem negat adfuiſſe, quippe quæ ſi adfuiſſet, non magis quam cælatura injuriam ſenſiſſet temporum. Ipſas Figuras, quæ in ſuperiori urnæ parte conſpiciuntur, Ficoronius exiſtimavit, partim ſpeciem abeuntium præbere ſacrificiis funebribus peractis, partim ad illuſtria defuncti facta celebranda ſpectare. Sed Riccobaldus omnia ad ſtatum animarum in Elyſiis campis refert, quem ita delineare veteres ſolebant, ut optime oſtendit Maffeus de Gemmis antiquis in append. ad Part. IV. Tempus, quo corpora comburi moris fuerit, non tantum ad Alexandri Severi ætatem ſed ad ipſorum Chriſtianorum Imperatorum duraviſſe, ex Macrobio lib. VII c. 7 Saturn. docet.

JAC. FRID. REIMMANNI RECENSIO ſpecialis Bibliothecæ Vindobonenſis a PETRO LAMBECIO & DAN. NESSELIO congeſtæ.

Hanoveræ, apud Nicol. Fœrſterum, 1712, 8.
Alph. 2 plag. 12.

Est & illis Scriptoribus ſua commendatio, qui diffuſam aliorum diligentiam contrahunt, librosque, quibus antiquitas, exemplorum penuria, aut ipſa moles enorme pretium fecerunt, in novam formam, ut vulgarius habeantur, transfundunt. Tulit hoc nomine laudem edito Commentariorum Lambecianorum

rum Breviario Dan. Neſſelius, minuitque multum occupato argumento & gloriam & fructum ejus Compendii, quod hic exhibemus. Cum utrique intentio & tractatio eadem, nec niſi in methodo ſit diſcrepantia: contenti data in Actis noſtris A. MDCXCII p. 494 Neſſeliani ſcripti recenſione, hoc loco Prolegomena, quæ ſola Epitomatoris ſunt, excerpemus.

Sub initium ſtatim, ut eſt in laudandis civibus copioſus, primos Germanos fuiſſe, qui Indices librorum conſcripſerint, magnaque hic eſſe Conr. Gesneri, Georgii Villerii & Chriſtoph. Feri merita prædicat. Lambecii Commentarios ab uſu & pretio laudat. Ille vel errores vulgares detegit, e. g. Johannem Caſſianum Romanum, non Scytham, ut vulgo credunt, fuiſſe; excerpta Hiſtoriæ Polybii ad Lib. XIX in Bibl. Vindobonenſi ſupereſſe; Canones in Concilio Conſtantinopolitano ſecundo adverſus Origenem & Theodorum Mopſveſtanum datos non periiſſe, ſed Vindobonæ itidem ſervari, &c. vel alior[illegible] notitiam ſupplet, quem uſum exemplo Homonymoſcopiæ Jo. Molleri, captata adverſarium veterem corrigendi occaſione, Reimmannus probat. Pretium vero in tantum excrevit, ut 100 thaleris integros emi, ſed rarius inveniri conſtet; unde nec forte, ſi Noſtro credimus, inſpexerunt Scriptores, qui judicaturi de iis lapſi ſunt, Lipenius, Labbeus, Struvius, quorum hic errata emendantur. Ab his, expoſito prius ordine, quem his Commentariis Lambecius deſtinaverat, catalogoq; ſcriptorum, quæ editurus erat, quid in eo reprehendi, quid laudari debeat, expendit. 1) Deſiderat ſtilum, qui verbis minus Latinis infectus, hiulcus præterea ſæpe non cohæret. 2) Methodum; inconſtans enim multa alieno loco poſuit, non neceſſaria attulit &c. 3) Partium ſtudium; inde in Naudæi & Baronii errores mitior, iniquior contra in Pantaleonem & Combefiſium reperitur. 4) Conjecturas audaces, in quibus eo usque proceſſit, ut non Codices ſolum, ſed diplomata etiam numosque ex ingenio emendaverit. 5) Denique errorem Lambecii corrigit, qui Janſonem Ennichelium Johannem vocat, librumque ejus ineditum ſervari ſcribit, quem tamen jam 1618 prodiiſſe obſervavit Wagenſeilius. Contra laudatur Lambecii 1) candor, minus

§. 1-5.
§. 10-12.
§. 14 ſq.
§. 20.
§. 21, 22.
§. 25-41.

nus vere enim dicta, rectiora edoctus ingenue emendavit. 2) Circa autores libroſque diligentia. 3) Modeſtia & ignorantiæ in multis ſimplex confeſſio. Aſt in Neſſelio nec titulum libri, nec ſtilum, nec methodum, nec illam ipſam, qua placere voluit, brevitatem ſibi probari ſcribit Autor: adeo corrupta, mutila, interpolata eſſe omnia. Quæ an jure reprehenſa, an hic emendata, videant alii.

BARTHOLOMÆI CHRISTIANI RICHARDI Hiſtoria Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſis ad noſtra tempora deducta.

Jenæ, apud Felicem Bielkium, 1712, 8.

Plag. 9.

NEc hujus libelli, qui hiſtoriam Bibliothecæ Vindobonenſis ex Lambecii Neſſeliique Commentariis ad verbum exceptam, nova ſaltem rerum ſerie notisque non inelegantibus auctam exhibet, prolixa fiet recenſio, potiſſimis jam in Actis loco proxime citato adnotatis. Hodie Bibliothecæ curam agit Per-Illuſtris atque Generoſiſſimus Vir, Joannes Benedictus Gentilott ab Engelsbrunn, Eques Tridentinus, A. 1704 huic muneri admotus, cujus merita, honores, illuſtremque proſapiam fuſe ſub finem Hiſtoriæ necnon in Dedicatione ad eundem leges. Magna de hoc Viro promittunt prompta ejus in juvandis aliorum conatibus humanitas, nec minor eruditio, cujus teſtem Ermoldum Nigellum de rebus geſtis Ludovici Pii ſuis animadverſionibus auctum, necnon Catalogum MSptorum Codicum Latinorum & ſequioris dialecti propediem evulgabit, ceu ipſe horum per litteras ſpem nobis fecit. Roganda vero ſunt fata, ne negatos Anteceſſoribus labores Viro doctiſſimo invideant.

HENRICI LEONARDI SCHURZFLEISCHII Notitia Bibliothecæ Principalis Vinarienſis, juſſu Ducis Sereniſſ. WILHELMI ERNESTI conſcripta. Accedunt CLAUDII SALMASII in Chronicon Hieronymi Latinum varia

variæ lectiones & emendationes, tum & ad Chronicon Euſebii Græcum & alterum Paſchale caſtigationes & animadverſiones, paſſim ex ſchedis B. Fratris auctæ & locupletatæ.

Vitembergæ, typis Schrœderianis, 1712, 4.
Alph. 1 pl. 15.

SEreniſſ. Dux Saxo Vinarienſis WILHELMUS ERNESTUS, ut nihil, quod ad boni & glorioſi Principis laudem pertinet, in ſe deſiderari pateretur, atque adeo literis non minus, quam Reipubl. conſuleret, novam Bibliothecam in aula ſua inſtruxit: cui primo excellentiſſimum Polyhiſtorem B. Conr. Sam. Schurzfleiſchium præfecit, eoque A. 1709 defuncto, fratrem celeberrimum D. Henricum Leonardum ſubſtituit. Hic ergo officio ſuo ſatisfacturus præſenti ſcripto notitiam illius bibliothecæ cum Orbe erudito communicare inſtituit. Antequam ad rem ipſam aggreditur, de ortu, progreſſu & fatis literarum in Germania erudite præfatur. Et ſicut Poſtelli opinionem non probat, illarum originem a Druidum in Germaniam adventu repetentis, ita illis potius accedit, qui Caroli M. temporibus felicitatem iſtam vindicant, & de hujus Imperatoris in rem ſacram & literariam Germanorum meritis copioſe exponit. Cum deinceps Muſæ Germanicæ ſub Impp. Saxonicis belli potius quam pacis artes colentibus obdormiviſſent, eas poſt inventam artem typographicam oculos iterum ſuſtuliſſe, demonſtrat p. 10 ſeqq. Et ab hoc demum tempore bibliothecæ in Germania comparari cœperunt, inter quas præ ceteris caput extulerunt Palatina, quæ potiſſimum Ottoni Henrico, Electori Palatino, & Vindobonenſis, quæ Friderico III Imp. originem debet. In Saxonia ſpeciatim poſt Lipſienſes & Vitembergenſem laudatur Gothana ab Erneſto Pio inſtituta. Poſtquam igitur de ſingulis his nonnulla notatu digna recenſuerat Cl. Autor, p. 33 ad ipſius tandem Vinarienſis hiſtoriam ſe convertit. Præcipuum illius fundamentum jecit Bibliotheca Logavienſis, maximo Balth. Friderici a Logau L. Baronis Sileſii ſumptu, & ſtudio indicioque Chriſtiani Gryphii undique collecta, quæ poſt mortem poſſeſſoris emtionis jure ad Sereniſſ.

Principem Saxo-Vinarienſem pervenit, cum Lilienheimiana & Principali Jenenſi, quæ jam aderant, conjuncta. Poſtea incrementum ac decus haud vulgare ipſi acceſſit per optimos quosque libros, a B. Schurzfleiſchio ex bibliotheca Gudiana ſelectos atque redemptos, eos potiſſimum, qui a Viris eruditis cum Cod. MSS. collati & annotationibus adſcriptis illuſtrati ſunt. Atque ex his quaſi ſpeciminis loco profertur exemplum Chronici Euſebiani ex editione Scaligeriana, quod Claudius Salmaſius olim poſſedit, & notis atque emendationibus in ora chartæ adjectis diſtinxit. Conſtat inter eruditos, Chronicon hoc non ita, ut ab Euſebio ipſo ſcriptum fuit, ad ætatem noſtram perveniſſe, ſed Scaligeri cura, ex Georgio Cedreno, Syncello aliisque quaſi ex naufragio tabulas colligentis, reſtitutum eſſe. Cum vero Hieronymus in vertendo veteri Chronico Euſebiano ſæpe non tam metaphraſten, quam paraphraſten egerit, fieri vix potuit, ut Scaliger ejus ductum ſecutus, omnia ad mentem Euſebii reſtitueret. Unde facultas aliorum induſtriæ relicta eſt, plura partim ex melioris notæ codicibus, partim ex aliis antiquis Chronologis addendi & emendandi. Hoc cum olim Salmaſius, præſtantiſſimis bibliothecæ Palatinæ præſidiis adjutus, fecit, tum uterque Cl. Schurzfleiſchius annotationes ejus, quas integras exhibet, luculentis acceſſionibus, præſertim ex Jo. Malalæ Chronographia, quam neque Salmaſio, nec Scaligero ad manus fuiſſe, inquit, deſumptis auxit; ut doctorum virorum ſtudia excitaret, pariter ac juvaret ad novam & accuratiorem, ſi fieri poſſit, Chronici illius editionem adornandam. Ut pauca exempli cauſa ex his emendationibus repetamus, pag. 11 Chronici Euſeb. inter regiones, quæ Semo & poſteris ejus obvenerunt, refertur Φυσικὴ περσίς. Ubi Salmaſius addit: *lege Φοινίκη & tolle nomen περσὶς e medio. Φοινίκη enim pro Φοινίκη, & inde Φυσικὴ, ſcriptum eſt. Funice in Latino vocatur.* Probat hanc emendationem Schurzfleiſchius & inſuper addit, apud Malalam pag. 15 χερσονησ. ac in MSS eclogis a Du Freſnio ad Chron. Paſchale pag. 494 laudatis inter regiones Semi nominari Φοινίκην πᾶσαν. Unde & l. c. pro vocabulo περσίς, quod nimis violenter Salmaſius e medio tollit, πᾶσα legendum putat. Dubium hoc videri poterat propterea, quod, non

non Semi, ſed Chami, & Chanaanis poſteri Phœniciam poſſederint. Unde apud Stephanum de Urbibus legitur χνᾶ, τȣτ᾽ ἐςι Φοινίκη. (Ubi perperam, ut hoc obiter moneamus, Salmaſius legendum putat Φοινίκης πόλις, quaſi ſcil. χνᾶ, quo nihil aliud, quam Chanaanis regio ſignificatur, urbs Phœnicum fuerit!) Sed opportune monet Scurzfleiſchius, Chami poſteros non ſorte aut ex hæreditate conditoris ſui hanc regionem obtinuiſſe, ſed bello Semi poſteris eripuiſſe. Pag. 12 inter populos a Chamo ortos ſemel iterumque nominantur Μάκωνες, pro quo vocabulo Salmaſius ſcribendum cenſet Μαίωνες, & recte quidem, cum apud Malalam pag. 15 Chronogr. inter Chami terras *Lydia*, quæ eadem eſt ac Mæonia, ponatur. Inter eosdem populos l. c. nominantur πισσυνοὶ, pro qua voce Salmaſius legit πισίδαι, quam lectionem denuo Schurzfleiſchius autoritate excerptorum Malalæ præfixorum, tum & Chronici Paſchalis teſtimonio confirmat, ubi inter regiones Chamo ſubjectas πισιδία καὶ παμφυλία occurrunt. Pag. 44 Salmaſius ad Scaligerianam ἱςοριῶν συναγωγὴν notavit, in exhibita ibi Olympionicarum ἀναγραφῇ deſiderari Nicoſtratum, cujus robur celebratur apud Pauſaniam Eliac. L. II c. 21 & Quintil. Inſtit. L. II c. 11. Sed Schurzfleiſchius Nicoſtratum hunc ſibi inveniſſe videtur in paginæ hujus verſu 5, ubi neſcio quis ςράτος memoratur, pro quo corrupto nomine Scaliger ςράτις ſubſtituit. Nam haud dubie, inquit, in MSS. Africani ſchedis ſcriptum fuit . . . ςρατος, pro Νικόςρατος, & hujus Nicoſtrati ætatem etiam cum temporum rationibus ibi deſignatis optime congruere docet. Plura ut excerpamus, neque inſtituti ratio permittit, nec opus eſſe videtur, cum ex his facile de ceteris conjectura fieri poſſit. Variæ autem lectiones ad Chronicum Euſebii Latinum ex Codicibus MSS. Palatinis a Salmaſio collectæ, quæ p 95 ſeqq. proferuntur & novis annotationibus illuſtrantur, iis demum gratæ & utiles fore videntur, qui Chronicon ipſum in manus ſumere & cum excerptis illis integris comparare non gravabuntur. Ceterum animadverſionibus multa ſingularia ad vitam & hiſtoriam Euſebii ſpectantia præmittuntur, & p. 42 ſeqq. inprimis controverſia de Arianiſmo ejus tractatur, ita quidem, ut a ſuſpicione iſta, in quam præcipue a

Baronio, Godello, Binio, Petavio, Lambecio, Waſtelio, Nat. Alexandro & Jo. Clerico vocatus eſt, liberetur.

VARIARUM LECTIONUM ET ANIMADverſionum in Livium, a JANO GEBHARDO ex tribus Codd. Bibliothecæ Palatinæ erutarum, ſpecimen, ad Librum I Livii, ed. ab H. L. SCHURZFLEISCHIO.

Halæ, apud Jo. Godofr. Rengerum, 1712, 4.
Plag. 5.

JAnus Gebhardus, Ubbonis Emmii Prof. Hiſt. & Græcarum literarum in Academia Grœningenſi ſucceſſor, cum olim Jani Gruteri, præceptoris ſui, conceſſione, ad Bibliothecæ Palatinæ uſum admitteretur, tres antiquos Livii Codices MSS. in ea aſſervatos inter ſe atque cum aliis jam impreſſis comparavit, & ubi diſcrepantiam aliquam deprehendit, eam magno ſtudio annotavit, ſuo quoque interdum judicio de vera lectione interpoſito. Hæ annotationes funeſti illius belli tricennalis Germanici calamitate Autori ſuo ereptæ neſcio quo caſu in Suffridi Sixtini bibliothecam pervenerunt, inde in Heinſianam, ac Goeſianam, tandemque in Schurzfleiſchianam translatæ. Ne vero diutius in hac deliteſcerent, ac eruditorum conſpectum fugerent, Cl. Schurzfleiſchius eas in publicam lucem emittendi conſilium cepit, quin & B. fratris Conradi Samuelis & Auguſti Buchneri notas in Livium huedum ineditas addere decrevit, ſi quis bibliopola ſumptus in id faciendos ſuppeditare voluerit. Interea hic ſpeciminis loco exhibet ea, quæ Gebhardus ad Livii Librum I obſervavit. Atque ex his nos etiam pauca exempli cauſa excerpemus. Sub finem præfationis pro: *orſis tantum operis*, in omnibus tribus Cod. Palatinis, ut & in edito Campani, legitur: *orſis tanti operis*, atque adeo *orſum* vel *orſa* ſubſtantive ponitur. Cap. I pro: *duplex exinde fama eſt*, in Palat. I legitur: *inde*, in II *deinde*. Cap. III in verbis: *rudimentum primum puerilis regni*, τὸ *primum* abundare, Gebhardus cum rationibus, tum Cod. Palat. autoritate probat. Cap. VII *cum partem abeſſe numero ſenſiſſet*

ſenſiſſet, pergit ad proximam ſpeluncam. Horum verborum ordinem & interpunctionem Gebhardus mutat & reſtituit h. m: *cum partem abeſſe ſenſiſſet, numero pergit ad pr. ſp.* idque autoritate Codicum Palat. I & II. *Numero* enim idem eſſe, oſtendit, ac *cito*. Sic Varro: *qui cito facturum ſe quid eſſe, oſtendere volebat, dicebat, numero id fore.* Conſentiunt Nonius & Feſtus. Cap. VIII pro *adjicienda multitudinis cauſa*, Palat. I legit: *alliciendæ.* Cap. IX *ecquod fœminis quoque aſylum aperuiſſent?* Palat. II convenientius: *qui non fœminis q. a. a.* Ibidem: *cum ſua vice officio functus ſit*, omnes III Palat. cum Campano elegantius: *ſuam vicem.* Cap. XIV *hærens in terga Romanus.* Palat. II *tergo.* Cap. XXI *& ſoli fidei ſolenne inſtituit.* In Palat. II. extat: *ſed ſoli fidei* &c. ex quo colligit Gebhardus, aliud quippiam præceſſiſſe, & locum non eſſe integrum, atque operam Criticorum in eo emendando fruſtra poſitam. Cap. XXIII *in medium duces procedunt.* Palatini omnes: *prodeunt.* Ib. *quo propiores vos, hoc magis ſcis.* Palatini omnes concorditer: *quo propior es Volſcis.* Cap. XXXII *Numa Pompilii regis nepos filia ortus*, vocem *nepos* omittit Palat. I, utpote ſupervacuam. Cap. XXXV *centum in Patres legit*; in Pal. omnibus *in* abeſt. Cap. XXXVIII *præſidiumque regiæ afflictæ.* Palat. I *rei afflictæ.* Cap. XLVII *muliebri dono regnum occupaſſe.* Sic Palat. II & III, ſed primus ordine & dignitate, *dolo*, multo ſane aptius. Plura non addimus, cum vel ex his perſpicuum eſſe poſſit, occurrere in animadverſionibus illis, quæ cum ſententiam locorum quorundam in omnibus hucdum editis Livii libris corruptorum reſtituant, tum locutiones nonnullas minus Latinas illi affictas emendent. Et hoc tanto libentius monemus, quod Gronovius, etſi lucubrationis iſtius Gebhardianæ ſibi copiam fuiſſe, in Præfat. ad Livium innuat, nihil tamen eorum, quæ hactenus protulimus, attigit, ſi unicum præfationis Livianæ locum excipias, in cujus fine lectionem Codicum Palatinorum *Orſis tanti operis*, dubium, utrum ex his, an aliunde acceptam, retinuit.

DE M. AURELII ANTONINI ELAGABALI Tribunitia Poteſtate V Diſſertatio; Autore P. D. VIRGINIO VALSECHI, Monacho Benedictino.

Florentiæ, ap. Jacobum de Giuduccis & Sanctem Franchi, 1711, 4.
Plag. 17.

INdignum eſt ob res geſtas hominum memoria impuriſſimi Imperatoris Elagabali Imperium, ſed ob hiſtoricas, quibus involvitur, difficultates eruditorum inquiſitione dignisſimum. In annis ſcilicet Elagabali definiendis mire diſcrepant ſcriptores, nec cum numis atque marmoribus bene conveniunt, quin & hæc antiquitatis monimenta ſibi ipſis nonnunquam contradi-
p. 3. cunt. Dio Casſius ipſi *annos tres*, *menſes novem & dies quatuor* Imperii asſignat, quas a prælio, quo Macrinum vicerat, ſe computaſſe profitetur. Herodianus *ſexennium* numerat, Eu-
4. ſebius, cum quo faciunt Oroſius, Casſiodorus, Nicephorus, *quatuor*, Lampridius, Eutropius & ambo Victores non omnino *tres annos*, ut Catalogos Chronologicos a Sylburgio & Dodwello e-
6. ditos taceamus. Canon Paſchalis Hippolyti Dioni conſentit, dum finem Elagabali ante idus Aprilis A. C. 222. ponit, alius autem lapis ap. Panvinium in Faſtis L. II p. 254 eodem die, quo in Canone Paſchali Severus Alexander, ſucceſſor Elagabali, jam regnaſſe dicitur, vivus adhuc Elagabalus & templum dedicans repræſentatur. Præterea, in quo dubio ſolvendo cardo rei ma-
7. xime verſatur, numi plures *quintam* hujus Imperatoris *Tribunitiam poteſtatem* exhibent, quam attingere non potuiſſe videtur, ſi Dioni credas & Hippolyti laterculo, cum Tribunitiæ poteſtatis numerus ſemper cum annis Imperii coincidat. Hinc in partes etiam ſciſſos videas eruditos recentiores, qui Hiſtoriam anti-
8, 9. quam illuſtrarunt. Oiſelius, Triſtanus, Patinus, Herodiano favent, Occo Dionem tuetur, quod & omnes propemodum Chronologi faciunt: ab utroque recesſit Mediobarbus, quatuor annos & menſes aliquot regnaſſe Elagabalum autumans, Imperio Idib. April. 218 accepto, menſe Septembri 222 amiſſo, quod ſyſtema ſecutus eſt Vaillantius in *Numis Græcis* pag. 289 Edit. Amſtelod.

Verum

Verum a Dione non recedendum, quin potius ad ejus effatum, quicquid alii varie dicant, exigi debere cenſet Autor, cujus hic habemus Diſſertationem. Etenim vidit is, quæ ſcripſit, & ſumma cum diligentia cuncta ſe conſignare teſtatur ipſe, non reticens, ſi alicubi accuratiori rerum cognitione deſtituatur, quod in Alexandri Hiſtoria factum. Denique ſedulus eſt & exactisſimus in annotandis, præter annos, menſibus etiam atque diebus, quam ejus præ Herodiano & ipſo alias αὐτόπτῃ, nec minoris fidei ſcriptore, prærogativam mirum non clarius urſiſſe Valſechium, quippe qui parum de temporum punctis ſollicitus & factorum circumſtantiis enarrandis potisſimum intentus, numeris rotundis omnia deſignat. Neque contradicunt Dioni vere Lampridius & Eutropius, quos ad tempus, quo Romam venit Elagabalus, ſatis diu moratus in Aſia, reſpicere, ſolide demonſtrat Autor. Quod Mediobarbus & Vaillantius de Elagabalo menſe Septembri occiſo excogitaverant, fundamento deſtitui dicit, & ex Paſchali Canone corruere, quem cum Panviniano lapide ſic conciliat, ut dicat, omnia Elagabalum dedicationi paraſſe, ipſam vero, cum cæde præveniretur, non perfeciſſe. Verum non immerito Noſtrum aliquis obſervavit, vix poni potuiſſe lapidem ejusmodi poſt Elagabali mortem, cum Senatus impurisſimi hominis nomen ubique ſuſtulerit & eradicare prorſus tentarit, quapropter columna Hippolyti Canonem inſculptum habens poſt ejus Imperatoris necem erecta potius cenſetur. Fortius igitur contra Mediobarbi ſyſtema pugnat Autor doctisſimus, monſtrando, quod per illud omnis ſequentium Imperatorum Chronologia confundatur. Conciliando nunc Dioni cum numis, qui TR. POT. V. Elagabali habent inſcriptum, dum accingitur Valſechius, eam prius rationem, quam Pagius iniit, examinat. Scilicet putat is in Crit. Annal. Baron. ad A. C. 218 n. 10, Elagabalum ab A. C. 217 vel ſaltem a Kalendis Januariis 218 annos ſuos numeraſſe, qua ratione Idibus Aprilis jam annum Imperii quintum attigiſſet. Anticipaſſe hunc Imperatorem ſuos honores, ex Dione probat Pagius, qui L. 79 narrat, in literis ad Senatum victo Macrino datis eum ſibi nomina Imperatoris, Cæſaris, Auguſti & Tribunitiam poteſtatem ſtatim tribuiſſe, προλαμβάνοντα αὐτά, quod

p. 13.

14.

15.

29.

31.

53.

 προ-

προλαμβάνειν de anticipatione ejuſmodi ratione temporis, a quo numerare inceperit, interpretatus doctiſſimus ille Chronologus.
p. 59. Verum meliorem eſſe Xylandri verſionem, qui reddit, *hæc nomina necdum ſibi decreta occupans*, & cuivis legenti patet & ab Autore noſtro ſatis demonſtratur. Ut autem Kalendas Januarias initium omnium harum dignitatum ab Elagabalo conſtitutum arbitraretur Pagius, per numiſmata quædam inductus eſt ſignata P. M. TR. P. III. COS. III. & TR. P. V. COS. IIII. cum quadrigis Imperatore aurigante, quæ manifeſte ad proceſſus ejus
55. Conſulares pertineant, cum triumphum nunquam egerit. Hoc vero quemadmodum lubens concedit Valſechius, ita falli plane oſtendit Pagium, dum credit, non niſi Kalendis Januariis, quibus Conſulatus inibatur, ejuſmodi proceſſus Conſulares fuiſſe habitos, quippe quos ſubinde & vel duodecies uno eodemque anno repeti non fuerit inſolens, donec Juſtinianus Nov. 105 ultra
97 ſqq. ſeptem non haberi debere conſtituerit. Rejectis denique, quas ad difficultatem hanc ſolvendam Toinardus & Petavius foverant, opinionibus, Autor ſuam ipſius proponit eo redeuntem, ut Elagabalum initium ſui Imperii a morte ipſius Caracallæ, cujus filium ſe jactitabat, deduxiſſe cenſeat. Quam in rem obſervat, nihil non eum egiſſe, ut Macrini memoriam omnibus inviſam redderet, eumque tanquam uſurpatorem Imperii coargueret, ex quo veroſimile ipſi videtur, eum tempus etiam Imperii Macrini ſibi, tanquam legitimo ſucceſſori vindicaſſe, præſertim cum tradat Dio & aliunde conſtet, eum ex faſtis Conſularibus & marmoribus Macrini nomen eraſiſſe, ſuumque ſubſtituiſſe. Iſta ſane ratione facile patet, &, quomodo Scriptores ſupra memorati haud vere inter ſe diſcrepent, cum Dio a Macrino victo, Herodianus retro, uterque non ſine cauſa numerare incipiant, & quomodo in numis TR. P. V ſtare poſſit, ſalvo Dionis calculo. Non occurrit haud dubie Autori doctiſſimo Zoſimi locus L. I C. 10, qui inſigniter conjecturam ejus tuetur, manifeſte prodens, quod uno eodemque tempore poſt Caracallæ necem Romæ Macrinus, in Oriente Elagabalus, tanquam genere Antoninum contingens, ab exercitibus Imperatores fuerint nominati.

Referta eſt hæc Diſſertatio multis aliis ad numorum & mar-

marmorum dilucidationem facientibus argumentis, & , quod difficillimum eſt in materia Chronologicis tenebris involuta, perſpicue ſcripta, quas laudes æqui rerum æſtimatores quicunque Valſechio noſtro non invidebunt.

DECRETA ROMANA ET ASIATICA PRO Judæis ad cultum divinum per Aſiæ minoris urbes ſecure obeundum, ab Joſepho collecta in libro XIV Archæologiæ, ſed male interverſa & expuncta, in publicam lucem utilitatemque reſtituta. Accedunt SVIDÆ aliquot loca in literis α, β, γ, δ ab vitiis purgata ex MSS. Codicibus Academiæ Lugduno-Batavæ ab JACOBO GRONOVIO.

Lugduni Bat. ex officina Luchtmanniana, 1712, 8.
Conſt. pl. $8\frac{1}{2}$.

CUm optime mereantur de bonis litteris, qui ex MSS. melioris notæ codicibus in lucem proferunt, quæ lucem fœnerari poſſunt autoribus, merita laude defraudandus non eſt Cl. Gronovius, jam ope duorum MSS. ex If. Voſſii bibliotheca in Academicam Lugduno-Batavam tranſlatorum, & Joſephum ea parte, qua mutilus adhuc fuit , redintegrans , & Suidam locis non paucis emendans. Nimirum ex Joſephi libro XIV Antiq. Jud. cap. 17 p. 488 editionis Genevenſis & Lipſienſis, poſt verba τυγχάνειν ἐβέλοντο exciderant aliquot decreta Romana & Aſiatica in Judæorum favorem facta, idque, ut Cl. Gronovius judicat, librariorum tædio tot deſcribendi nomina. Jamdudum pollicitus erat ipſe Voſſius *de Sibyllinis oraculis* cap. VIII, ſe hæc decreta ex MS. codice evulgaturum. Neque tamen promiſſo ſtetit, niſi quod in ſuis *ad Catullum obſervationibus* p. 313 Decretum Halicarnaſſenſium publicavit. Integrum igitur fragmentum nunc demum exhibet Cl. Gronovius, in quo continetur 1) SCtum P. Dolabella & M. Antonio Coſſ. ſtatim poſt mortem Julii Cæſaris factum in favorem gentis Judaicæ: 2) Dolabellæ epiſtola ad Epheſios, primariam Aſiæ urbem, in qua Judæis indulget vacationem a militia & liberum religionis exercitium. 3) L. Lentuli Conſulis privilegium Judæis datum de vacatione

a militia: (NB. Duo hæc capita, quæ n. 2 & 3 memoravimus, exſtant jam in editione Genevenſi ac Lipſienſi.) 4) Decretum Deliorum de eadem re: 5) SCta Romana in favorem Judæorum facta: 6) Decretum Pergamenorum, in quo continetur SCtum Romanum: 7) Decretum Halicarnaſſenſium de libero Judæorum exercitio religionis: (Hoc, ut prædiximus, jam editum eſt ab Iſ. Voſſio.) 8) Decretum Sardianorum, & 9) Epheſiorum
p. 26-46. eadem de re. Hæc ſubjunctis notis illuſtrat Cl. Editor, in quibus & docet, hoc ex fragmento diſpelli poſſe magnam illam hæſitationem, quæ adhuc vexavit eruditos de Pauli Apoſtoli civi-
41 ſqq. tate Romana. Nimirum in hoc fragmento ſæpius mentio fit *Judæorum civium Romanorum.* Unde is colligit, jus Romanæ civitatis Judæos pretio emere ſolitos eſſe a Romanis per provincias magiſtratibus, adeoque & majores Pauli pecunia data jus civitatis Romanæ adeptos eſſe. Obſervamus vero, Lentuli Coſ. verba, quibus *Judæorum civium Romanorum* fit mentio, jam exſtare in Joſepho edito. Sæpius quoque in his decretis com-
33-34. memoratur *δεισιδαιμονία* Judæorum, quod Cl. Editor docet in bonam partem eſſe interpretandum, ut ſignificetur *religio*, non contumelioſe *ſuperſtitio.* Id quod liceat nobis accommodare ad duo N. T. loca, *Actorum XVII, 22* & *XXV, 19*, quæ a multis male redduntur & contumelioſe, cum ſimpliciter *religio* ibi ſigni-
48 ſqq. ficetur. Poſt notas ſuas Cl. Gronovius exhibet eorundem Decretorum verſionem, quæ exſtat in Latina Joſephi editione Colonienſi anni 1524, ſed de cujus monſtroſa fœditate conqueri-
56 ſqq. tur. Hinc ſequuntur ejusdem Emendationes in Suida, in quibus quod Cl. Kuſterum, cujus editionem nos A. 1706 p. 1 recenſuimus, juſto aſperius tractat, more ſuo facere videtur. Ceterum non licet nobis ex hiſce emendationibus, quas optimas ſane fatemur eſſe, multa promere & hic adſcribere. Ne tamen prorſus nihil ex illis Lectori ad judicandum offeramus, tria exempla dabimus. Vulgo apud Suidam in voce *ἀπηλλάγησαν* ſic legi-
58. tur: *Ἀπηλλάγημεν πολυνόσȣ νοσήματος.* Hic vocem *νοσήματος* pro explicatione adſcriptam invaſiſſe locum vocis a Suida
59. ſcriptæ, nempe *πάθȣς*, ex MS. Codice docet Gronovius. Idem in Editorem Cantabrigienſem invehitur, quod vocem *Ἀπήμαρτεν*

τεν, eo quod nulla eſſet addita explicatio, plane omiſerit: refertque, in ſuo Codice egregie legi: Ἀπήμαρτεν, ἀπέτυχεν. Alibi obſcuriorem Suidæ locum, & ab editoribus magis depravatum, ope ſui Codicis ſanat & illuſtrat, ſimulque Xenophontis locum, quem Suidas innuit, indicat, eundemque pariter emendat. p. 86, ſq.

HISTOIRE DES JUIFS RECLAMEE,

i. e.

JACOBI BASNAGII HISTORIA JUdæorum ſuo Autori ac priſtinæ conditioni reſtituta.

Roterodami, apud Fritſchium & Bœhmium, 1711, 12 maj.
Plag. 20.

CL. Basnagius, Autor Hiſtoriæ Judaicæ gentis, cujus Tomos I & II A. 1707 p. 448 ſq. Tomos vero III, IV & V A. 1708 p. 13 ſq. recenſuimus, ἄνευ προοιμίου, ſed non ἄνευ πάθους, conqueritur de novo plagii genere, quod perpeſſus eſt. Curavit Ludovicus Elias Dupin, (quod creditur) Hiſtoriam illam Pariſiis recudi, ſed truncatam alteratamque, ſuppreſſo Autoris nomine, prætexens omnino utilitatem publicam, quod ſine iſta mutatione egregium opus legi in Gallia non potuerit. Basnagius vero ſummam ſibi & rei literariæ factam eſſe injuriam exiſtimat. Confutatis igitur novi Editoris prætextibus, primum queritur, immutationibus Pariſinis ſignum διακριτικὸν plane nullum fuiſſe adjectum, quo ab opere ipſo diſcernerentur, cum tamen Calmeti Benedictini inſerta Diſſertatio de Judæorum Politia, ejus nomen in fronte gerat. Queritur, errores typographicos Roterodamenſis editionis, nec non ceteros, quos inadvertentem ſe commiſiſſe candide profitetur, retentos in Pariſina, quorum tamen plurimos in Abaco erratorum prioris editionis ipſe jam Basnagius emendaverat. Queritur cumprimis, contradictiones ſuo operi affingi, mutatis quibusdam locis, ceteris vero, quæ in eandem ſcripta erant ſententiam, incolumibus. Basnagius negarat, Conſtantinum M. aures Judæis præſcindendas curaſſe; in

 nova

nova autem editione illud ipſum affirmatur & Autor ſe ipſum refutans inducitur. Idem Ambroſii zelum adverſus Theodoſium Aug. Synagogæ deſtructæ reſtaurationem imperantem culpaverat inque illa cenſura hic perſtat; ſed & hæc Pariſienſis Editor in contrariam mutavit ſententiam. Idem contra Basnagii ſententiam, adductis rationibus ac teſtimoniis affirmaverat, Judæos ante Chriſtum natum adoraſſe Angelos, poſt Servatoris vero nativitatem cultum tunc exceſſibus deformatum, iſto reſpectu improbatum fuiſſe a Paulo ad Coloſſenſes ſcribente, tandemque a Rabbinis prorſus ſublatum. Noſter nihil horum admittit, probatque, Judæos nunquam Angelos adoraſſe, ſuam etiam de origine τῶν Tephillim ab ipſo Moſe petenda ſententiam contra Pinium vindicat. Operoſior eſt in aſſerenda opinione ab Editore Pariſino ſibi erepta, quando ſchisma decem tribuum Deo non fuiſſe exoſum, neque pios ex illis tribubus confeſſores ad cultum Hieroſolymitanum tanquam centrum unitatis adſtrictos fuiſſe, ſenſit, quam mentem, Eliæ ac Hoſeæ cumprimis hiſtoria exaggerata, & hic tuetur. Nec ſegnius vindicat aliam ſibi a Pariſino ereptam hypotheſin, quod videlicet Scribæ fuerint ordinarii legis interpretes, quorum propago, poſtquam cum templo ipſo interierint, Caraitæ merito habeantur, quodque adverſi Phariſæis fuerint, eosdemque pro novatoribus habuerint.

Dehinc luculentis oſtendit exemplis, plurima, etiam veriſſima notiſſimaque, quæ vel de Sanctorum quorundam defectibus, vel de Regum Gallicorum Hiſpanorumq; vitiis vel de Judæorum in quibusdam momentis innocentia vel de Proteſtantium Doctorum geſtis recitata in priori editione fuerint, e poſteriori multa cum affectatione ſublata eſſe. Hic nævos Pugionis fidei Raimondiani repetit; duos ait extitiſſe ineunte ſeculo XVI Judæos, quibus nomen Pepericorniis fuerit, quorum alter qui Halis-Saxonum publico affectus fuerit ſupplicio, cum Reuchlini antagoniſta confundatur: quinque libros Judaicos titulo Nizzachon inſignes, diſtinguendos eſſe, quos Bartoloccius aliique confundant, multaque alia lectione digna commemorat, Cæſarii etiam Arelatenſis Hiſtoria non leviter illuſtrata. Multus præterea eſt in ſtatuminanda hypotheſi ſua, quod priſcum Eccleſiæ Chri-

ſtianæ

ſtianæ regimen, ipſique adeo Epiſcopi & Presbyteri a gubernatione Synagogæ per Archi-Synagogos & Parnaſim originem traxerint, quippe quam Pariſienſis Editor una litura deleverat. Tum ſuam de miraculis, quæ tentata templi Hieroſolymitani reſtauratione evenerint, ſententiam fuſius exponit, Chronologiam Judæorum illuſtrat, denique contra interpolatorem ſuum variis argumentis tuetur, circumciſionem inter Ægyptios viguiſſe. Inſuper Autorem Diſſertationis de Judæis in Gallia reſtabilitis, contra ſe ſcriptæ & in Pariſinam editionem inſertæ, refutat, disquirens cumprimis de Decurionum veteri officio deque inſcriptionibus aliquot Oxonianis. Cumprimis autem prolixa Basnagio lis eſt cum Montfauconio, qui in obſervationibus ad Philonem ſub Therapevtis Chriſtianos occultari depugnaverat: hunc preſſim refutavit Noſter ſimulque oſtendit, Philonem imperite pro Chriſtiano haberi, Marcum ſero Alexandriæ docuiſſe, Petrum vero non ante Neronis Imperium Romam veniſſe. Therapevtas ab Eſſæis non alia ratione diſtingui vult, quam Eſſæos contemplativæ vitæ addictiores ab Eſſæis activæ vitæ ſtudentibus.

Poſtremo velut per appendicem Cl. Basnagius de numis Ebraicis copioſe diſputat, ratus, omnes quidem ſuppoſitos eſſe, tum illos qui quadratis ſint literis ſignati (quas habet pro Aſſyriacis) propter nimiam, quam præ ſe ferunt, ætatem, tum eos, in quibus Samaritanæ occurrant literæ, (quas pro vetuſtis Ebræorum characteribus babet) eo quod Judæi illas deſeruerint: Qua data occaſione de antiquiſſimis Atyos Lydii & Macedoniorum Regum numis diſſerit. Neque hoc prætermittendum eſt, Autorem in Præfatione peculiari ad alia quædam, quæ hinc inde caſtigata in opere ſuo Judaicæ Hiſtoriæ viderat, reſpondiſſe, v. gr. cur Joannem Climacum Joannem de Climace dixerit; neque tamen ſphalmata inadvertentiæ tum chirographicæ tum typographicæ diffitetur. Scriptori etiam Gallico Diſſertationis de Hiſtoria Judæorum, alterique Anglico obſervationum circa Hiſtoriam Jud. reſpondet, ſuamque cumprimis in cenſendis Patrum, ſigillatim Auguſtini, actionibus ſeveritatem contra illos tuetur.

LES

LES OPERATIONS DE LA CHIRURGIE avec une Pathologie par JEAN BAPTISTE VERDUC, Docteur en Medicine.

Johann BAPTISTÆ Verducs, MED. DOCT. und berühmten Practici in Paris, Chirurgiſche Schrifften.

i. e.

JOHANNIS BAPTISTÆ VERDUC, Med. Doct. & Practici Pariſienſis, Opera Chirurgica.

Lipſiæ, apud Joh. Frid. Gleditſch & Fil. 1712, 4.
Conſt. utraque Ed. Gall. & Germ. Alph. 4.

POſtquam Autor Clariſſimus variis hactenus tractatibus ſuam in Anatomia, Phyſiologia & Chirurgia peritiam abunde oſtenderat, hoc in opere, cujus Germanicam imprimis verſionem hic exhibemus, Chirurgiam æque ac Pathologiam plenarie docere ſuſtinuit. In duas vero partes hoc diſpeſcuit, in quarum priori operationes Chirurgicas deſcribit, tumores, vulnera, ulcera, fracturas, & luxationes exhibet, & modum deligandi atque machinarum ope extendendi partes ſiſtit. In poſteriori ætiologiam morborum externorum in ſpecie explicat, ordinem analyticum ubique ſecutus, morbum deſcribendo, ſigna diagnoſtica & prognoſtica enarrando, diætam præſcribendo, & methodum medendi commendando. Obſervationes hinc inde leguntur tam in propria praxi factæ, quam ab Autoribus fide dignis recenſitæ, medicamenta etiam deſcribuntur, tam ore ſumenda, quam extrinſecus applicanda. Nos pauca cum L.B. ex his communicabimus.

P. I p. 28. A lithotomia abſtinere jubet Chirurgos, ubi veſicæ calculum nimiam acquiſiviſſe magnitudinem ſuſpicio eſt, ne mors acceleretur ægri; idque exemplo probat Sacerdotis cujusdam in noſocomio Pariſienſi, quod a Charitate nomen habet, huic operationi ſubjecti, qui, cum calculus præ nimia mole extrahi non potuerit, paucis diebus poſt fato conceſſerat. In ejus veſica
29. inventus fuit lapis 3 uncias ultra 3 libras ponderans. Aliumque comme-

commemorat calculum in Equite 82 anno defuncto 25 unciarum cum dimidio, in quo aliquot ductus ſeu canales urina formaverat, per quos libere effluere poterat; cauſam morbi in pravam ægri diætam, vino Hiſpanico & matutinis horis cerevisiæ potu ſaccharo edulcatæ delectati, rejicit. Tumorem, p. 45.
Lupiam alias dictum, pilei figuram referentem & ſuperiorem femoris partem prope trochanterem occupantem, quam fœmina de collo faſcia gerere cogebatur, refert, eumque ſuperveniente febre ardente ad ficus usque magnitudinem decreviſſe perhibet.
Modum, quo fonticuli effectum ſuum edunt, explicaturus Autor, ad Chymicos provocat, qui oleum ab aqua ſeparaturi filtrum chartaceum oleo imbuunt, ut illud ſolum excluſa aqua transmeet. Idem circa fonticulos contingere putat; dum enim humores in libero ſuo circulo a fonticulo impediuntur, ſtagnant, acorem contrahunt, & eodem poros fonticuli imbuunt, per quos dein non niſi acidæ particulæ ſanguinis transfluunt, excluſis pinguibus & balſamicis. De Anevriſmate dum loquitur, juvenem 209.
allegat, qui ab ictu gladii talem tumorem in arteria carotide contraxerat; pro quo curando novam invenit faſciam, illi ſimilem, quæ ad hernias inguinales adhibetur, cujus globus tumorem comprimit, faſcia vero elaterem conſtituens ſuper ſcapulam & ſub axilla ducitur, globoque affigitur. Rachitidis cauſam in inæqualem ſucci nutritii & ſpirituum diſtributionem rejicit. Cur 364.
autem pedes incurventur, explicaturus, ſupponit, oſſibus hoc in morbo de ſuo nutrimento nihil decedere, muſculoſas vero nerveas & tendinoſas partes propter ſucci nutritii defectum arefactas eſſe; hinc concludit, quod, ſi tibia e. g. elongari incipiat, muſculi nulli augmentationi auſcultantes os tibiæ ex utroque latere retineant, & in arcum flectant; quod ulterius confirmatur eo, quod oſſa tibiæ illo in latere, in quo muſculi affixi ſint, inflectantur; quod frictiones non in convexa ſed concava oſſium parte inſtituantur; quod ſpina dorſi pro diverſa muſculorum inſertione in formam literæ S. flectatur; quod oſſa femoris & humeri raro incurventur, quia a muſculis æqualiter ambiuntur & firmantur, ſed potius incraſſentur; quod in adultis, in quibus oſſa legitimam conformationem & debitam longitudinem nacta ſunt, hæc non incurventur. In *Parte II* puellæ mentionem P. II p. 3.

 facit

facit 10 annorum hydrocephalo laborantis, cujus caput 27 polli-
ces craſſum erat, facies vero & totum corpus ſceleton infantis
p.12. unius anni cute tectum referebat; nec non pueri, tinea affecti,
& per refrigerantes fomentationes curati, quam vero cephalal-
giæ & convulſiones epilepticæ, eæque lethales exceperunt; poſt
mortem dura mater rubicunda & hinc inde ſubnigra conſpicie-
batur, inter eam & piam matrem, quæ ſublutei coloris erat, li-
quor nigricans & in ventriculis cerebri anterioribus viride-
ſcens lympha inveniebatur; quæ mala procul dubio diuturno uſui
nimis adſtringentium & repellentium medicamentorum adſcri-
19. benda ſunt. Notatu digna eſt obſervatio de prolapſu oculi, in
quo horæ unius ſpatio ſexies ſuper mediam malam deſcenderat
38. ille, & iterum intra orbitam ſe receperat. Fiſtulæ lacrymalis
theoriam talem tradit Autor clariſſimus: Fiſtula hæc eſt a mate-
ria acri facta exulceratio canalis narium, & per conſequens pun-
ctorum lacrymalium, quæ, cum penitus ſint deſtructa, lacryma-
rum ad nares fluxum impediunt. Præcedit ſemper tumor ſacci
lacrymalis, quia ſucci nutritii in exilibus canaliculis, ex quibus
canalis conflatur, ſtagnant. Quodſi igitur hæc obſtructio non
reſolvitur, liquores in fermentativum abeunt motum, ſaccus la-
crymalis intumeſcit, ductus & canaliculi obſtruuntur, atque tu-
mor tandem ad ſuppurationem tendit, cum quo pure lacrymæ
miſtæ denuo fermentant, & acrimoniam augent. Succeſſu tem-
poris pus membranas dilacerat, exulcerat, particulis ſuis ſalſis in-
durat, & calloſas reddit, oſſaque ſubjacentia, cum ſint admodum
75. tenuia, arrodit. Poſt hæc polypi mentionem facit in juvene, cui
in more ſæpe poſitum fuit, digiti extremitate narium interiora
vellicare & purgare; pedunculi hujus non ſolum ex naribus pro-
pendebant, ſed & ad fauces tendebant, reſpirationis uſum tan-
128. dem intercipientes. Raucedinem poſt exulceratam & deperdi-
tam uvulam non hujus defectui adſcribit, cum columellæ textura
ſpongioſa tremorem aeri & claram vocem conciliare haud queat,
accuſat potius muſculos & cartilagines laryngis ab exulceratione
145. ſimul corruptas & arroſas. Miram & extraordinariam bron-
choceles curam recenſet: Helveto cuidam 40 annorum per
multos annos magno ejusmodi tumore laboranti forte fortuna

faber

faber ferrarius bacillo ferreo ex igne pro clavis cudendis extracto per mediam bronchocelen adigebat, ex quo vulnere multa nodoſa & lapidoſa corpuſcula lentium magnitudine procidebant; ſuppurato dein ulcere liberabatur miſer a malo. Rationem p. 164.
redditurus, cur omne pus ex empyicorum thorace evacuare minus deceat, dicit, quod, ſi omne pus ſimul & ſemel evacuetur, aer penetret, vacuum repleturus locum, qui, cum ſit frigidior pure, obſtructionum, humorum circulationem ſupprimendo, autor exiſtit; imo particulis ſuis acidis fibras nerveas vellicando ſpirituum animalium motum ad affectum locum determinat. Nec minus notatu dignæ ſunt obſervationes, quæ ſequuntur: Eques 164.
juvenis tribus globulis ex ſclopo jactis petebatur, qui prope papillam dextram ingreſſi juxta ſcapulam exitum inveniebant, & dextrum pulmonum lobum tribus foraminibus perforabant. Ex vulneribus & ore multum ſanguinis ſpumoſi profluebat, inde tabe pene conſumtus & medicamentorum uſu pertæſus ter de die lac caprinum hauriebat, quod vulnera conſolidavit, & ægro vires ſenſim reſtituit. Vir quadratus & lepidi ingenii chalybem, qua 185.
coquus cultros acuere ſolebat, deglutiverat, quæ ſexto menſe poſt facto a natura in dextro hypochondrio abſceſſu extrahebatur; altera vice pedem ollæ ferreæ deglutiverat, qui itidem poſt dimidii anni ſpatium ex abſceſſu in ſiniſtro hypochondrio prodibat. Inde cultrum vaginæ incluſum deglutiverat, qui paulo poſt per abſceſſum ſuper vertebras lumbares exitum inveniebat. Tandem bufonem vivum deglutiverat, quem absque noxa poſt horæ ſpatium percuſſo manibus abdomine vomitu reddebat. Denique de virgine 23 annorum refert, eam prolapſu vaginæ ute- 290.
rinæ laboraſſe, a quibusdam vero pro hermaphrodito fuiſſe habitam, hinc a Magiſtratu Toloſano juſſam a muliebribus veſtibus abſtinuiſſe; poſtquam autem a perito Chirurgo Pariſienſi, Saviard, prolapſus ille fuerat repoſitus, viriles iterum cum muliebribus commutaſſe veſtes. De cetero monendus eſt L. B. Editioni Lipſienſi completiſſimum rerum notabilium indicem acceſſiſſe.

DE VORTICIBUS COELESTIBUS DIAlogus, cui accedit Quadratura Circuli Archimedis, & Hippocratis Chij analytice expreſſa; Autore JOANNE POLENO, in Gymnaſio Patavino Aſtronomiæ & Meteororum Profeſſore.

Patavii, typis Jo. Bapt. Conzatti, 1712, 4.
Alph. 1 plag. 5 tab. æn. 7.

CUm ii, qui Dialogum de re aliqua referre conſtituunt ea me-
thodo, quaſi eundem a Viris,(quos fingunt) inter ſe collo-
quentibus perceperint, ſoleant inprimis exponere, quomodo
p. 1. factum fuerit, ut eundem audierint: Autor noſter morem hunc
non pœnitendum imitatus, ſub ipſum libri initium narrationem
adornat, in qua refert, quomodo locum, ad quem tres Viri Aſtro-
nomi jam convenerant, fortuito petierit, & perhumaniter exce-
ptus apud eosdem conſtiterit, atq; eorumdem de cœleſtibus vorti-
cibus dialogum audierit. Inde vero ipſa in narratione ſingulatim
3. eorundem indolem exhibet, ut ea, quæ quilibet diceret, ex ipſius
dicentis genio poſſent prænoſci quodammodo, atque diſtin-
ctius haberi. Tandem factam ſibi fuiſſe copiam ſcribendi ea,
5. quæ exceperat attentis auribus, enarrat: ita hoſce Aſtronomos,
habita rerum dicendarum ratione, alternis vicibus colloquentes
8. inducit, quæque ſibi animo propoſuerat, exponit. Et quidem
primo, poſtquam notavit, antiquos tum Philoſophos, tum Aſtro-
nomos parum de cœleſti Phyſica ſolicitos exſtitiſſe, phyſicum
cœleſte ſyſtema Cl. Kepleri breviter, ſed haud obſcure, deſcri-
bit. Eademque poſtea methodo de Phyſica cœleſti Cl. New-
toni, deque Phyſica cœleſti Cl. Carteſii verba facit. Quibus in
medium allatis, dimiſſaque (non tamen absque laudatione) Ke-
pleri Phyſica, alterutram Phyſicam cœleſtem, vel Newtonia-
13. nam, vel Carteſianam, haud dubie eſſe adhibendam, evincit.
Cum vero Newtonus ea, quæ proponit, dilucide etiam ex
propriis principiis demonſtret, quicunque ejusdem principia ſe-
mel admittunt, in Syſtemate ipſius neceſſario quoque conveni-
unt. Quod porro in Vorticum ſyſtemate haudquaquam poſſe
ſperari, ſane liquet ex plurimis illis controverſiis, quæ vigent in-
ter

ter eos, qui ſunt in ſyſtemate eodem majori cum cura atque ſubtilitate verſati. Autor autem noſter controverſias illas diminui p. 15.
ac tolli poſſe hac una ratione arbitratur, ſi phænomena ſingula (ſaltem præcipua) quæ ab Aſtronomis obſervata referuntur, cum vorticum mechanica ſumma fide diligentiaque conferantur. Hanc itaque ſibi a principio Autor propoſuit collationem, ulterius non progreſſurus, cum ea, quæ ex eadem conſequuntur, facile perſpicienda Viris doctis relinquat. Copernicanum ideo 17.
Planetarum Syſtema proponit, & quæ pro eodem Syſtemate ra- 18.
tiones ſunt validiores, in medium affert, addens poſtea quidquid 19.
ſolidioris contra illud dici poteſt; quibus poſitis, rei neceſſitate id poſtulante, Tellurem inter Planetas primarios reponit; ac, moveri primarios omnes circum Solem, conſtituit: quo in motu apparet ætherem illum, in quo innatant primarii, & a quo vortex Solaris componitur, circum Solem cieri oportere. Ætherem vero in partibus a Sole remotioribus tardius circulare 23.
concludit; nam inter primarios ii tempora periodica (quæ ponit) majora habent, qui ſunt etiam conſtituti in majoribus a Sole diſtantiis. Quas diſtantias accurate determinat, atque ex iis- 25.
dem arguit, in quolibet primario duplicem vim eſſe agnoſcendam, quarum altera expellente primarius extrudatur longe a centro, altera gravitativa ad centrum trahatur, unde emanet ex utriusque compoſitione primarii ſuſpenſio in determinata diſtantia.
Diſtantias inde varias, maximas nempe, medias, minimasque 27.
primarii cujuscumque exponit, atque conſiderat; rejectisque iis, quæ de inæquali particularum ætheris magnitudine dicuntur, haſce diſtantiarum mutationes a viribus expellente & gravitativa varie temperatis pendere, conſtituit. Poſt quæ in primario- 32.
rum & Solis magnitudinibus adſignandis verſatur; quas dicit, nec a vorticum ſyſtemate pendere, nec ulla inter ſe converti analogia. Cum tamen demonſtraverit, primarios omnes phyſice ab occaſu in ortum Solem circumire, fuſius quærit, an Planetæ a 34.
fluido deferenti velocitatem recipiant æqualem ei, qua fluidum ipſum deferens (ſive æther) movetur, an minorem: tandem fatetur, ſe in illorum ſententiam pertractum, qui Planetas incedere tardius ipſo æthere arbitrantur: tueturque navis ſecundo 36.

 flumi-

flumine deſcendentis comparationem, ac propoſitam ſenten-
p. 39. tiam experimento alio aptiore magis confirmat. Quod etiam
præſtare nititur triplici ratione, quarum primam deſumit ex
ſphærica figura, ſecundam ex inteſtina agitatione partium æthe-
ris, tertiam ex eo, quod alio modo planetariæ ſphæræ, alio autem
æthereo fluido motus communicetur; quas rationes adhibitis
45. Figuris clarius exponit; addens quædam ſuper hac re caute di-
47. ligenterque animadvertenda. Sequitur autem ſermo de Solis
circum axem converſione ab occaſu in ortum, cujus tempus
aliud periodicum, aliud ſynodicum eſſe definit, & ex qua pro-
49. manare vorticis integri converſionem defendit. Vult enim,
ætherem triplici duntaxat ratione in orbem moveri poſſe: vel
quia corpus ætherem circumambiens in orbem moveatur, ſe-
cumq; rapiat incluſum ætherem; at id de Solari vortice dici ne-
quit, nam corpus hoc ætherem circumambiens adſignari non
poteſt: vel quia æther ſe per ſe ipſum torqueat, atque conver-
tat: ſed id quoque non conſtituendum exiſtimat, cum, ob nimis
inæquales Planetarum omnium, & Planetæ cujuslibet motus,
etiam æther ad nimis inæquales motus ſemet ipſum determina-
re deberet, cum huic ſententiæ, re diligenter perpenſa, nec fave-
ant ii, qui eam amplecti videntur, Lacterius, Villemotius, aliique,
cum id ſit a naturæ ſimplicitate alienum, cumque demum id
aliis rationibus non veriſimile eſſe probetur: vel quia (ultimo)
æther moveatur in orbem a centrali corpore (ut aqua a baculo
circum axem rotato in vorticem abit) & hæc ſententia facilior,
naturæ ſimplicitati magis conſona, pluribusque probata videtur,
pro qua maxime faciunt velocitates fluidi elangueſcentes magis
magisque creſcentibus a Sole diſtantiis; unde, Solem eſſe fontem
motus, hoc, gravioribus conſimili, argumento concluditur.
55. Fatetur tamen, atque profitetur, hanc quoque ſententiam ſuis
difficultatibus offici, ſed minoribus, quam duæ reliquæ: ideo
præferendam. Motum vero Soli a nullo extrinſeco corpore impri-
mi affirmat, eundemque non poſſe mechanica ratione explicari,
proptereaque ceu principium & cauſam, cujus cauſam aliam
mechanicam adſignare, neque rigidi Philoſophi teneantur, eſſe
58. ex neceſſitate aſſumendam. Quibus poſitis de Primariis, ad
Secundarios, quorum primæ obſervationis hiſtoriam narrat, mo-

tumque

tumque circa primarios (correctionis, ut apparet, defectu ſemel non primarios, ſed Solem reliquerunt) ab occaſu in ortum conſtituit, gradum facit. Atque in primis aſſerit, non ſolius Lunæ, ſed omnium ſecundariorum rationem habendam eſſe in perquirenda cauſa phyſica ſecundariorum. Explicationem inde impreſſionis motus Lunaris a Carteſianis & a Cl. Villemotio adhibitam profert; quam ut falſam eſſe probet, proponit, quod, ſi Planetæ circum axem a fluido Solaris vorticis converterentur, converterentur ab ortu in occaſum, quam propoſitionem fuſe rationibus probare, & experimento facili atque certo demonſtrare, maxime nititur. Ubi vero motum illum a fluido Solari non provenire conſtituit, eundem a Primariis (quos circum proprios axes, æque ac Solem per ſe ipſos converti ponit) deducit, qui primarii hoc converſionis motu vorticem circum ſe ipſos efficiunt; vortices autem iidem moventur in eandem plagam, in quam primarii, & motu ſuo innatantes ſecundarios in orbem deportant. p. 63.
Hinc de primariorum motu circum axem ab occaſu in ortum ediſſerit, & præcipue de diurno Telluris motu in contrarias partes diſputat, eundemque per hypotheſin aſſumit: inde horum motuum periodos exponit, & Planetarios dari poſſe vortices affirmat experimento atque ratione. Poſtea quasdam animadverſiones ad hanc primariorum converſionem ſpectantes in medium affert. Tempora vero periodica ſecundariorum recenſet; & ea conſiderat, ut periodica primariorum conſideravit. Idem de ſecundariorum diſtantiis a ſuorum primariorum centris, cum ſecundariorum quoque ſuſpenſionem intra vortices primariorum in viribus expellente atque gravitativa reponat. At diſtantiarum harum occaſione verba facit de conjecturis, quibus Cl. Hugenius ſuſpicatus eſt, ultra quintum Saturni comitem alios fortaſſe circumvagari, interque quartum, & quintum grandi intervallo diſtantes alium conſtitui. Quarum conjecturarum primam admittit non ſecundam; quia reperit, diſtantias quarti ſatellitis Saturni & quinti in eadem eſſe ratione cum diſtantiis Martis (quarti primarii) & Jovis (quinti primarii) unde, ſi in Primariorum ſyſtemate hæ obtinent diſtantiæ, rationi non repugnat, easdem quoque in Saturnino ſyſtemate obtinere: hicque quædam alia digna ſcitu refert ad diſtantias numerumque

76. 79. 80. 86. 87.

ſecun-

p. 94. ſecundariorum ſpectantia. Nec prætermittit diſtantias maximas, medias, minimasque, quas dat & ea proſequitur methodo, qua in ſimilibus primariorum diſtantiis uſus fuit; indicans tamen plura diſtantiarum mutationum ſymptomata in ſecundariis fieri, quam in primariis: puta, cauſa Syzygiarum & Quadratorum.
97. Mox agit de conſtanti ejusdem faciei Lunaris ad Tellurem directione, qua etiam ſecundarios ceteros præditos eſſe opinatur,
99. remque diligenter, atque accurate proſequens, primo de libratione Lunæ in latum diligenter pertractat: ſecundo de libratione in longum dicturus, exponit prius, quando Planetam converti circum proprium axem intelligi debeat, & quando non; qua re expoſita, explicandæ librationis Lunaris in longum rationem optimam in Lunæ circum axem proprium converſione reponit; atque oſtendit, tum ceteras hypotheſes veritati haud conſentire, tum hanc Newtonianam hypotheſin poſſe vorticibus cœleſtibus optime accommodari. Quamobrem conſtantem hanc ſecundariorum directionem enaſci ex eo vult, quod eodem prorſus tempore quilibet ſecundarius & integram converſionem perficiat circum proprium axem (per ſe ipſum, ut dictum fuit de Sole & de Primariis; unde, Planetas omnes converti per ſe ipſos circum proprias axes, ceu univerſale principium aſſumitur) & integrum gyrum circum ſuum primarium abſolvat.
107. Quæ omnia adhibitis Figuris reddit faciliora. Poſtquam autem variarum ſecundariorum magnitudinum quædam attulit indicia, ad alia maximi momenti phænomena ſermonem transfert primariis æque ac ſecundariis communia. Et quidem ſtatim Keplerianam legem, Quadrata nempe temporum periodicorum in eadem eſſe ratione cum cubis diſtantiarum in quovis Syſtemate, ſeu Solis, ſeu Primarii alicujus, proponit atque demonſtrat. In hac re, quam perdifficilem appellat, quid propagatio & diffuſio motus a ſtella centrali per totum vorticem valeat, expendit: ac Newtonianam ſuper hac re Propoſitionem, quæ eſt 52 Lib. 2 Princ. Phi. Math. (quod aureum opus appellat)
114. ceu utilisſimam tranſcribit. Atque ulterius pro ſui inſtituti ratione pergendo, comparationem facit inter motum ætheri communicatum ab ipſa ſideris centralis ſuperficie, & motum diffuſum ad ætherem usque eum, qui defert aliquem vorticis

ejus-

ejusdem Planetam; qua comparatione oſtendit, quam motus a centrali ſidere propagatus reapſe tardior illo ſit, qui requiretur pro lege Kepleriana ſervanda. Duo deinde contraria huic propoſitioni argumenta refutat, quorum primo Solem nequaquam ſolidum eſſe dicit, ac nihilo minus difficultatem celeris motus redire, Autor noſter reſpondet. Secundum a Cl. Saurino, qui non ipſi propoſitioni directe, ſed potius applicationi propoſitionis adverſatur, ex eo deſumitur, quod ætherem in propoſitione ſua Newtonus omnino fluentem ſupponat, Saurinus contra modice tantummodo fluentem, atque præditum non exigua partium cohærentia. Sed aeris tenuitas, quæ creſcentibus a Terra diſtantiis infinite propemodum creſcit, experientiæ, quæ intra ætherem (& ſane impurum) in recipienti exhauſto fiunt, Autori noſtro probare videntur aperte, ætherem omnino fluentem & nulla partium cohærentia præditum eſſe. In quibus ubi fuit Autor noſter fuſe verſatus, concludit, quod ex iisdem appareat, tum Newtonianam, tum Keplerianam legem ſervari, ideoque (ſi fieri poteſt) conjungi neceſſario oportere. Poſtea analogiam inter areas radio vectore abſciſſas, & tempora explicat, nec non Cel. Leibnitii Harmonicam Circulationem, cujus inventionem in Cel. Viri laude ponit. Deſcribit inde Wardi Analogiam inter angulos ad Focum ſuperiorem, & Tempora, ſed eidem primam anteponit. Affirmat vero, longe difficillimum eſſe, legem Keplerianam ab hac analogia, vel analogiam hanc a lege Kepleriana deducere. Quod ut confirmet, hypotheſin Cl. Villemotii conſiderat, qui analogiam ex Kepleriana lege derivare conatus fuit, eoque rem Autor noſter perducit, ejusdem principia & ratiocinia dum proſequitur, ut ipſius hypotheſin admitti non poſſe oſtendat, niſi prius, duos numeros 68 & 55 eſſe æquales, admittatur. Atque adhuc idem Harmonica Cl. Leibnitii Circulatione corroborat, quem vehementer laudat, quia noluit Keplerianam legem ex analogia propoſita absque interruptione derivare. Hinc agit de hac interruptione, deque controverſia inter Cl. Viros Leibnitium & Gregory: ac quomodo fluidum Harmonicam Circulationem concipiat, non inutili ratione conſiderat. Quibus omnibus quid requiratur in ætheris

p. 116. 125. 128. 131. 140.

motu, ut recenſita phænomena ſervari queant, proponit. Præ-
ter quæ alia etiam ad ſecundarios ſpectantia animadvertit, quos
pluribus, quam ſint primarii, inæqualitatibus ex neceſſitate ob-
p. 142. noxios eſſe, demonſtrat. A quibus expeditus ad inclinationes
axium vertiginum Planetarum pertranſit, atque actionem actio-
ni magnetis perſimilem, & mechanicam Villemotii explicatio-
nem expendendo, eas minus probabiles invenit; quare opinatur,
Planetas a principio eandem poſitionem jam obtinuiſſe, neque ab
ipſa perturbari, niſi tantum, quantum neceſſe eſt, ut axis ſibi ipſi
quilibet parallelus incedat. Quo de progreſſu multa ediſſerit,
poſitisque figuris illuſtrat. Unum ſane prætereundum minime
eſt, in quo non ſemel verſatur; in hac ſcilicet integra pertracta-
tione Vorticum Planetarum habendam ſemper eſſe rationem,
atque, non ipſa primariorum corpora, ſed primariorum vorti-
150. ces a Solari æthere circumdari, eſſe notandum. Affinem inde
prioribus explicationem adoritur, nempe regreſſus punctorum
æquinoctialium, ubi agit de hiſtoria motus ſtellarum fixarum,
& an ſtellæ fixæ progrediantur, an terreſtria puncta regrediantur,
accurate perquirit: tandemque, regreſſu terreſtrium puncto-
155. rum ſuppoſito, quomodo idem fiat, declarat. His pertractatio-
nem adjungit de inclinatione eorum planorum, in quibus Pla-
netarum orbitæ ſunt, ad plana æquatoria centralium ſide-
rum: unde primo comparat Primariorum plana cum plano
Æquatoris ſolaris; deinde inclinationem plani orbitæ Lunaris
ad terreſtrem Æquatorem explicat, & quantæ mutabilitati ſit
obnoxia, & quomodo eandem ſubeat: quod idem præſtat in
162. ſyſtemate Joviali atque Saturnino. Quibus expoſitis, cur ultro,
citroque Æquatorem centralis ſideris moveantur Planetæ cir-
cumpoſiti, inquirit; expenſisque cauſis adſignatis ab aliis, ipſe
exiſtimat, conducibilius eſſe, duas vires oppoſitas, a quibus al-
ternis vicibus ad Auſtrum & ad Boream Planetæ pertrahantur,
conſtituere: quod adjunctis etiam aliquibus animadverſionibus
166. explicat. Cui explicationi apponit ea, quæ ſpectant ad lineas,
quas Planetæ ſua circumitione deſcribunt: miſſisque Antiquo-
168. rum circulis in ellipſium Apollonianæ, præcipue tamen Caſſinia-
næ natura exponenda incumbit: retenta vero Apolloniana, aſ-
ſumptis-

ſumptisque temporibus in eadem ratione cum areis radio vecto-re abſciſſis, inde proprietates virium expellentis atque gravita-tivæ a ſummis Viris inventas refert, atque ipſe earundem virium in quovis planetariæ ellipſis puncto determinationem adjungit; neque earundem virium cauſas omittit, ſed de iisdem, præſertim p. 174.
de gravitate, pertractat. Ubi, data occaſione, a ſaccharo diſru- 177.
pto in tenebrico loco lumen emitti, narrat; ipſiusque luminis phyſicam cauſam proſequitur. Ad ſuum inſtitutum reverſus 180.
cum Streetio Primariorum aphelia (quorum exhibet loca) quieſcere apud fixas ſtellas ſupponit: non ita vero apogæum Lunæ, de cujus progreſſu, & nodorum Lunarium regreſſu poſt-quam egit, peractis quodammodo Planetariis rebus, de Fixis ſideribus tractationem adoritur. Atque primo agit de muta- 185.
tionibus, quæ in fixis ſtellis apparent, de quibusdam inſignibus cœli ſitibus, de fixarum ſtellarum motibus. Secundo cauſas mutationum in fixis, differentiæque in cæli ſitibus inveſtigat; & ex fixarum quarundam motibus directis atque retrogradis arguit, Cl. Hugenium conjectura optime fuiſſe aſſecutum, vor-tices fixarum ſtellarum longe inter ſe diſtare; unde, hiſce poſi-tis diſtantiis, fictoque circum quamcunque ſtellam Mundo huic noſtro Solari haud abſimile, Univerſi hac in hypotheſi formam brevi deſcriptione molitur. Ultimo demum loco de Cometis, 195.
quibus Dialogo finem facit, pertractat. Eorum alios Meteora aerea, alios Meteora cœleſtia, alios Planetas appellat. De aereis non agit, quoniam ad inſtitutum non ſpectant ſuum. In Me-teoris cœleſtibus explicandis Hevelianam (quam breviter de-ſcribit) hypotheſin adhibet. Fuſius dicit de Cometis Planetis, quos in ſpatiis cœleſtibus iis, quæ vorticibus vacua ſunt, reponit.

Ceterum quod ad Circuli Quadraturam ſpectat, ſeriem exhi-bet irrationalibus numeris compoſitam, qua differentias inter infinitas figuras æqualium laterum, quas Archimedes circulo in-ſcriptas voluit, exprimit; cujus ſeriei ſummæ convergentiæ fructum indicat; ſeriem tamen rationalium numerorum Cel. Leibnitii maxime laudat. Deinde exhaurit integrum ſemicir-culum methodo deducta ab ea, quam Hippocrates Chius inve-nit. Sic quadratas reddit infinitas portiones circuli, duobus

circulorum arcubus, duabusque rectis lineis comprehenſas. Exempli gratia: ſi in Fig. I omnia aſſumantur facta ut Hippocrates præcipit, atque inſuper intelligatur DE producta in F ita, ut, angulo DFK æquali dimidio angulo DEB, ſit quadratum, quod fieret ſuper linea FK duplum illius, quod fieret ſuper EB. Inde centro F, diſtantia FK, deſcribatur circuli portio KMI: erit ſpatium ALBKMIA æquale duobus triangulis AGC, CHB, ſeu dimidiæ differentiæ inter quadratum circulo inſcriptum, & figuram octo æqualibus lateribus

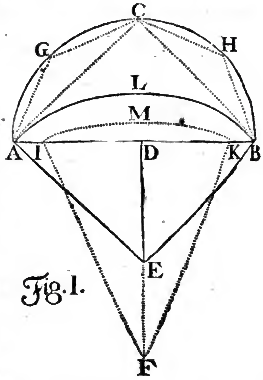

Fig. I.

comprehenſam pariter circulo inſcriptam. Atque ita, quod ſeries tradita infinitis quoque hiſce portionibus exprimendis poſſit inſervire, demonſtratur.

REGLES DES CINQ ORDRES D' ARCHITECTURE &c.

h. e.

JACOBI BAROZZII DE VIGNOLA QUINque Ordinum Architecturæ, cum multis acceſſionibus MICHAELIS ANGELI BUONAROTI. Denuo revidit, correxit & auxit DURY de CHAMPDORE, antea Architectus Regis Galliæ, nunc Ingeniarius ordinarius Potentiſſimorum Statuum Belgii fœderati.

Lugduni, apud Petrum van der Aa, 1712, 4.

Conſtat plag. 10 & 61 figuris æri affabre inciſis textuique ipſi inſertis.

CUm plerique Architecti *Vignolam* ſequantur, a longo jam tempore *Muet*, Architectus Gallus, majoris commoditatis gratia ejus de quinque Ordinibus regulas idiomate ſibi vernaculo

lo Pariſiis minori forma excudi curavit; quod inſtitutum placuit plurimis, ita ut in alias quoque linguas translatum & eadem forma typis mandatum fuerit opusculum Architectonicum. In Gallia novam editionem paravit celebris Architectus *le Pautre*, exemplaribus editionis *Muetianæ* omnibus diſtractis; ſed maxime mendoſam. Quare cum multi accuratam deſiderarent; *Dury de Champdoré* a Bibliopola rogatus editionem *Muetianam* aliasque plures cum textu originario Italico contulit & verſionem ei magis conformem reddidit. Quæ ipſe de ſuo addidit, pauca ſunt nec magni momenti. Præmittit nempe explicationem terminorum, quorum in doctrina de ordinibus eſt uſus, atque moduli. Porro p. 16 explicat, quid ſint porticus, pilæ, metopæ, triglyphi, incumbæ. Monet p. 27, triglyphos cum metopis eſſe ornamentum zophori Dorici, quo ab ordinibus reliquis diſtinguitur, & quod extremitatem trabis repræſentet. Similiter p. 36 annotat, volutas eſſe ornatum capituli Jonici, quo a reliquis diſtinguitur. Denique p. 78 & ſqq de origine ordinum ex *Vitruvio* breviter quædam repetit.

NOVA LITERARIA.

CRemæ in Italia, ut Tomo VII Diarii Veneti nuntiatur, ſuperiore anno denuo prodiit Alemanni Fini Hiſtoria Cremenſis Etruſco idiomate deſcripta, in 8, cujus Libri VII priores Ven. 1566, Libri VIII & IX 1567, & Liber X 1578 cum reſponſione ad invectivas Franciſci Zavæ prodierant: acceſſere vero novæ huic editioni quædam ejus poemata & de illuſtribus Cremenſibus collectanea. Eodem anno Fulginii prodiit in 12 Antonii Baldaſſari liber ſub tit. *Compendioſo Riſtretto delle vite di Perſonaggi alcuni illuſtri per la Scienza, & altri celebri per ſantità e dottrina:* edidit idem A. 1708 *Storia compendioſa dei Concilj generali Ecumenici*, in 12. Neapoli Paulus Matthias Doria, cujus de Vita civili & educatione Principis liber Italicus, de quo ſuo loco dicemus, tribus Voll. in 12 haud ita pridem editus, denuo in 4 recuſus eſt, nuperrime publicavit *Conſiderazioni ſopra il moto e la meccanica de corpi ſenſibili, e de corpi inſenſibili.* Antonius Montfortius, cujus *de diſtantiis & magnitudinibus ſyderum* opus notum, jam novum molitur opus Aſtronomicum, in quo ſingularia de motu planetarum

rum concentrico &c. proponet. Ibidem Nicolaus Creſcentius Tractatum *de motu ſanguinis* & *malis* corporis humani, ut febri &c. & Lucas Antonius Portius libri *de motu corporum in plano inclinato* vindicias, contra Doriam ſupra laudatum, aliosque, qui Galileum, Carteſium & Pardies potius quam Portium ſequuntur, nec non Diſſertationes Italicas de Terræ motu, Termometris, ſalſedine maris &c. ſub prelo habebant. Parmæ Ferdinandus Gallus Bibiena, Ser. Ducis Architectus, *Architecturam Civilem*, Italice, forma auguſta cum figuris elegantisſimis vulgavit. Romæ Jacobus Fatinelli in conſcribenda Cardinalis Turnonii vita occupatur. Auguſtæ Taurinorum Antonius Maria de Turre *Annalium Ordinis Minorum* (quos Lucas Waddingus Voll. VIII in fol. edere cœpit) *Supplementa ab A. 1213 ad A. 1500*, ab Antonio Melisſano de Macro *collecta*, edidit in fol. quem ſperant reliqua ab A. 1500 ad noſtra tempora ſuppleturum.

E Tomo VIII Diarii Veneti diſcimus, Ferrariæ prodiiſſe Thaddæi Cortigiani *Dizionario copioſo di Vocaboli Toſcani, Latini e Greco-Latini*, ibidemque ſub prelo eſſe Franciſci Mariæ Nigriſoli *Conſiderazioni intorno alla generazione de viventi, e particolarmente de' moſtri*. Florentiæ Alexander Politus opus multa doctrina elaboratum *de patria in teſtamentis condendis poteſtate* prelo ſubjecit. Mantuæ Joannes Ceva *de Re numaria, quoad fieri potuit, Geometrice tractata*, librum vulgavit A. 1711, in 4. Mediolani Antonii Mariæ Affaitati liber ſat magnæ molis in fol. ſub tit. *Fiori Hiſtorici* prodiit, in quo variæ hiſtoriæ ad ductum alphabeti exponuntur. Neapoli Antonius Galeota, ſeu verius Johannes Baptiſta Balbi, Lucam Antonium Portium contra Vitalem Jordanum, edita *Diſſertatione de momento gravium in planis*, 1711, in 12, tuendum ſuſcepit, ibidemque Nicolaus Amenta, Vir elegantis ingenii, multis imprimis Comœdiis, quas compoſuit, clarus, primam Partem libri *Rapporti di Parnaſſo* edidit, in quo jucunda fictione juſtitiæ & veritatis regulas exponit. Patavii Alphonſus Laſor a Varea opus diffuſum prelo tradidit, cujus titulus: *Univerſus Terrarum Orbis ſcriptorum calamo delineatus, hoc eſt, Autorum fere omnium, qui de Regnis, Provinciis, populis, civitatibus &c. ſcripſerunt, uberrimus*

Elen-

Elenchus &c. Tomis II; idemque Autor, cujus verum nomen eſt Raphael Savonarola, majus etiam opus ſub tit. *Orbis Literarius univerſus*, prelo paratum habet.

Romæ quoque Amicus nobis nuntiavit, mox illic lucem aſpectura Demoſthenis Opera, pulcro charactere Græco & Latino expreſſa, curante Jo. Laurentio Lucchefinio, qui & Notas ſubjecit & præmiſit prolixam Præfationem, in qua, Hieronymi Wolfii verſionem Demoſthenis admodum mendoſam eſſe, variis exemplis demonſtrat. Ibidem Abbas Adami novam editionem Operum Libanii Sophiſtæ ſex Voluminibus in fol. parat, quorum primum, quod Orationes editas & ineditas complectetur, hoc anno proditurum ſperamus.

Hamburgi Celeb. Fabricius in adornanda Sexti Empirici editione occupatur, in qua nihil deſiderari patietur, cum & optimos Codices, Cizenſem & Vratislavienſem, & varias Lectiones Codicis Bodlejani, cura Viri doctiſſimi Joannis Hudſoni, obtinuerit. Prodiit nuperrime ejusdem Menologium ſive libellus de menſibus, quo centum propemodum gentium menſes recenſuit atque inter ſe contulit, ſubjuncto Mauritii Senonenſis inedito hactenus Poemate Elegiaco, quo ritus miſſæ ante hos quingentos annos non abſurde pro illa ætate enarravit. Cœpit etiam excudi Codex ejus Vet. Teſt. pſeudepigraphus, & Bibliographia antiquaria, ſive notitia de ſcriptoribus Antiquitatum Hebr. Græc. & Romanarum, Chriſtianarumque.

Brunſvigæ Vir juvenis doctiſſimus, Jo. Chriſtianus Biel in eo eſt, ut gloſſas colligat ex Heſychio, quibus ille V. & N. T. loca expoſuit. Has, cum verſione & obſervationibus Philologico-Criticis edet ſub tit. *Heſychius Sacer.* Quo ipſo, cum in ſingulis paginis difficillimas ex toto ſacro Codice voces explicatas dederit doctisſimus Grammaticus, rarus tamen ſit & ab omnibus conſuli nequeat, non ingratam φιλοβίβλοις operam præſtiturum ſperat. Ea enim occaſione multa illius loca priſtinæ integritati reſtituet, & vindicabit. E. g. oſtendet, pro Ψωραλέοντα legendum eſſe ψωραγριῶντα ex Lev. XXII, 22, pro Ἤλατο, Ἥλατο Jud. XIV, 6, pro Ἀνταναίρεται, Ἀνταναιρεῖται Pſ. X, 5, pro Ἐχώλαιναν, Ἐχώλαναν Pſ. XVIII, 45, pro Εὐρί-

ζων

ζων, Ἐυρίζω Pſ. XLVIII, 2, pro Ἐτέκτονον, Ἐτέκταννον Pſalm. CXXIV, 3, pro ἐπὶ τῦ ταύρυ in v. Σανὶς, ἐπὶ τὴν θύραν Cant. VIII, 9, pro Συμψηθεὶς, Συμψηθεὶς Jer. XXII, 19, XLIX, 20, pro Κατεάθη, Κατεάχθη Jer. XLVIII, 25, pro Καρδίας, θαλάσσης βυθῦ, Καρδίας θαλάσσης, βυθῦ Jon. II, 3, pro Ἱμάσι, Ἱμᾶσι Act. XXII, 25, pro Καταρτύσαι, Καταρτίσαι 1. Theſſ. III, 10, Hebr. XIII, 21, pro Ἤρεμον, ἥσυχον, Ἤρεμον, ἡσύχιον 1 Tim. II, 2 &c. Oſtendet præterea, male nonnullos in emendando Heſychio proceſſiſſe. Sic Palmerius pro Σεβαμὰ ſubſtituit Σέβασμα; cum tamen ſit vox Hebraica, eademque, qua Heſychius producit, forma occurrat Jeſ. XVI, 8. Idem pro Σταθμὸν, ἔσχατον Heſychium ſcripſiſſe ſuſpicatur: Σταθμὸς, ἕκατον ςάδιοι; cum potius reſpexerit ad illa Jeremiæ: Τίς δώη μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ ςαθμὸν ἔσχατον; c. IX v. 2. Quamvis explicatio Grammatici hic deſideretur, Librarii incuria procul dubio omiſſa. Ut & alibi factum. Reſtitui autem poſſe videtur ex v. Σταθμῶν hunc in modum; Σταθμὸν ἐσχάτον, τόπον ἔυθα ἀναπαύεταί τις. In Κνίζων pro συκάμινα Sopingius legit κύμινα. Sed fallitur. Heſychius enim exponit locum Amoſ. VII, 14, ubi Propheta appellatur κνίζων τὰ συκάμινα. Rurſus falli videtur, quando pro Τριχῶσαι legit Ταριχῶσαι. Reperit enim Noſter, Τρίχωμα Ezech. XXIV, 17 uſurpari de tali capitis operimento, quo in luctu velati proceſſerint. Inde igitur Τριχῶσαι pro ſepultura ipſa metonymice adhiberi putat. Sed vel ex his patet, quantum ex eo libro utilitatis ſit ſperandum.

LECTORI.

PRodit cum hoc Menſe Suppl. Tomi V Sectio VII, in quam rejicere neceſſe ſuit Cl. Valliſnerii Epiſtolam poſteriorem ingenioſiſſimam de generatione vermium, quam huic Menſi Sept. nos inſerturos, M. Aug. p. 355 ſpondebamus. Ceterum in eodem M. Aug. p. 354 lin. 21 lege coralloidem, *p. 355 lin. 22 l.* Dobrzenski, *lin. 23 & 31 l.* Scarabicio, *lin. 25 l.* Italia, *p. 357 lin. 10 poſt* æthereæ *adde* circa planetas revolutæ, *& lin. 18 poſt* vertigine *adde* ſimulque vi centrifuga.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ
Calendis Octobris, Anno MDCCXII.

THE LIFE AND ACTS OF MATTHEW PARKER.

h. e.

VITA ET RES GESTÆ MATTHÆI PARKERI, Archiepiſcopi Cantuarienſis primi ſub Regina Eliſabetha, Libris IV. Addita eſt Appendix, Apographa plusquam centum monimentorum, Epiſtolarum, Relationum, Schedarumque continens, ex quibus Hiſtoria hæc partim compilata eſt, partim aſſeritur & illuſtratur; Autore JOHANNE STRYPE, M. A.

Londini, apud Jo. Wyat, 1711, fol. Alph. $8\frac{1}{2}$.

NOn ignobile producimus V. Cl. Johannis Strypii nomen, quem de Eccleſiaſtica Literariaque Angliæ Hiſtoria præclariſſime hactenus meritum fuiſſe, præter Annales Reformationis in Anglia per priores duodecim Regni Eliſabethæ annos, nec non Vitam Joh. Aylmeri, Lond. tempore Eliſabethæ Epiſcopi, vel ea, quæ in Actis his recenſuimus, opera, Vita quippe Thomæ Cranmeri, de qua diximus A. 1694 p. 315, Vita Thomæ Smithi, A. 1699 p. 462 memorata, denique Vita Johannis Checi, A. 1707 p. 188 producta, affatim teſtantur. Cui inſtituto laudatiſſimo hanc quoque, quam nunc exhibemus, Reverendiſſimi Celeberrimique Angliæ Primatis, æterna inter eruditos memoria digni, Vitam debemus, ſumma induſtria collectam, elegantiſſimoque authenticorum documentorum apparatu ornatam, ut nihil, quod vel ad certitudinem vel ad jucunditatem, vel ad utilitatem hiſtoriæ hujus ſpectat, deſiderari poſſe

videatur. Complectitur vero Liber primus geſta Matthæi Parkeri a prima ætate usque ad id tempus, quo infula fuit donatus. Natum Norvici A. 1504 Cantabrigia, ac imprimis quidem Corporis Chriſti, quod ibidem eſt, Collegium fovit, ac bonis artibus enutrivit, imo purioris quoque fidei, quæ occulto creſcebat ævo, primo ſenſu imbuit. Paulo poſt frequenti concione aulæ innoteſcens, A. 1534 Annæ Bolenæ Reginæ, mox A. 1536 ipſi Regi a ſacris eſſe juſſus, Regi ita ſe probavit, ut ejusdem honorificentiſſima commendatione ſuffultus, Corporis Chriſti Collegio Cantabrigienſi daretur Præfectus. Cui muneri cum novem annos cum laude præfuiſſet, funeſta, quæ regnante Maria purioris fidei aſſeclas opprimebat, perſecutionis iniquitas noſtrum quoq; qui jamtum uxorem duxerat, hoc pariter, & reliquis muneribus ſpoliabat. Eam vero ſortis ſuæ iniquitatem ut digna Chriſtiano patientia ac ſumma animi hilaritate tulerit, imo ſuperaverit, docent, quæ diario ſuo propria manu iſto tempore ſubinde adſcripſit, mentis, nullo privatæ vitæ omnique fructu aut nutriendæ familiæ ſubſidio deſtitutæ tædio fractæ, documenta, inſerta Append. p. 15. Poſtquam ita delituiſſet per quinquennium, ſubita rerum omnium converſio, quæ a Mariæ morte in Anglia facta eſt, noſtrum quoque mirum quantum repente ac de inſperato ad celſiſſima evexit. Vacuefacta enim per Reginaldi Poli, Purpurati, mortem ſede Cantuarienſi, Regina Eliſabetha neminem ſibi viſa eſt poſſe invenire, provinciæ tanti momenti ornandæ aptiorem, noſtro Parkero. Quo conſilio cum in aulam eſſet evocatus, quantopere cunctando, deprecando, denique nihil non agendo id declinaverit, ac ab eo abhorruerit, toto Cap. VIII Lib. I curioſe refertur. At quantumcunque invitus ac renitens, cedere denique debuit pertinaci Reginæ voluntati deſiderioque, nominatus anno 1558, qui Archi-Epiſcopalem ſedem repleret. Quam quidem ſedem quo veluti horrore mentis Vir optimus adierit, teſtantur, quæ die conſecrationis ſuæ diario modo memorato inſeruit: *Heu, heu! Domine Deus, in quæ tempora ſervaſti me! Jam veni in profundum aquarum, & tempeſtas demerſit me. O Domine, vim patior, reſponde pro me, & ſpiritu tuo principali confirma me! Homo enim ſum, & exigui temporis*

temporis & minor, &c. Sane autem vel ante conſecrationem ſuam ſpiritus plane imperterriti eum dediſſe ſpecimina patet ex libello ſupplice, quo apud Reginam interceſſit, ne reditus Eccleſiaſtici, ut fieri cœperat, in alios converterentur uſus, nec non ex gravi ſeriaque, qua Reginæ, ut e ſacello ſuo candelarum conſecratarum & imaginis Crucifixi uſum, qui populo ſit ſcandalo removeret, perſuadere conatus eſt, admonitione. A conſecratione noſtri primum regiminis Eccleſiaſtici ab eo geſti quinquennium perſequitur Liber II. Illa vero facta eſt d. 17 Decembris A. 1559 a quatuor Epiſcopis, Guil. Barlow, olim ſub Eduardo VI Epiſcopo Bathonio-Wellenſi, nunc electo Ciceſtrienſi, Joh. Scory, olim Ciceſtrienſi, nunc electo Herefordienſi, Coverdalio, olim Exonienſi, & Joh. Hodgkin, Suffraganeo Bedfordienſi, ad hunc actum a Regina vocatis nominatisque, cujus rei ceremoniæ prolixe deſcribuntur. Statim ipſe aliis Epiſcopis conſecrandis vacavit, cumprimis vero diligentiſſimis cum Diœceſeos, tum Provinciæ ſuæ viſitationibus ſtatum Eccleſiarum exploravit, piæque pro Eccleſiæ bono ſollicitudinis teſtimonia dedit Liturgiæ publicæ mutationibus quibusdam, pro replendis ſedibus Epiſcopalibus in regionibus Angliæ aquilonaribus gravi interceſſione, de gradibus prohibitis publicata admonitione, denique, ne, ut hactenus per penuriam miniſtrorum Evangelii factum erat, illiterati, ac illiberalibus artibus imbuti ſacris ordinibus admoverentur, gravi interdicto. Ejusdem curæ neſcio an maturus ſatis fructus fuerit epiſtola a noſtro Parkero, Grindalo Londinenſi, & Coxio Elienſi Præſule A. 1560 ad Reginam ſcripta, qua matrimonium ipſi perſuadere conabantur. Habes eam in Appendice p. 26, 27, ubi videas eos ſatis libere Reginam alloqui: *Noſtri*, inquiunt, *officii ratione ducti, optamus propediem Te, Regina, videre benedictum conjugii ſtatum ingreſſam, rem, qua & Tuæ Majeſtatis ſecuritati & civium ſpei perfecte atque unice poteſt conſuli. Ii ſane civium, qui non ſatis æquo animo Tuo regimini parent, non habent, in quo ſpes ſuas tutius collocent, niſi hanc moram. Nos itaque, Regina, non conſiliarios Politicos, ſed Chriſti miniſtros, debita vigilantia nunc agimus, orantes, habeas iſtam ſinceræ doctrinæ, Chriſtianæ unitatis, populique tui ſalutis per exoptatam*

Append. p. 16.

L. I c. IX p. 46.

L. II c. I.

III, IV.

*tuæ prolis ſucceſſionem perpetuandæ curam, redditura rationem ju-
ſto judici, ſi ordinaria ac divinitus inſtituta hujus rei media negle-
xeris.* Adduntque poſt pauca: *Id liceat profiteri, nos, donec for-
tunatam iſtam lucem affulgere nobis viderimus, nunquam quietum
habituros animum ad munera noſtra perfecto cum gaudio eaq; men-*
C. IIX p.107, *tis tranquillitate, quam optamus, obeunda.* Quæ quidem res, tan-
108, 109. tum abeſt, ut Reginæ conjugium perſuaſerit, ut ipſa paulo poſt,
cum A. 1561 per æſtatem Eſſexiam & Sudofolcam peragrans, mi-
niſtros rei uxoriæ deditos inveniret, publico mandato Canonicos
Eccleſiarum cathedralium uxores alere vetaret, ipſiq; Archi-Epi-
ſcopo præſenti graviſſimam adverſus miniſtrorum Evangelii ma-
trimonia indignationem ſignificaret, *pœnitentia ſe duci* profeſſa,
*ipſum cum aliis Epiſc. ad hoc munus eſſe delectos, qui uxores habe-
rent, acriterque optare, res aliter fuiſſe conſtitutas.* Qua de re triſtes
Parkeri ad Guil. Cæcilium Secretarium literas habes in Append. p.
29,30. De Synodo A. 1562 habita ad Annales Reformationis ſub
Eliſabetha nos remittens Autor pauca hic habet, præter Epiſto-
C. XII p. 125, lam Archi-Epiſcopi, qua in urgendo jurejurando de ſupremátu
126. æquanimitatem ac moderationem reliquis Præſulibus ſuadet, ac
judicium ejusdem de nonnullis Epiſcopis, qui in Synodo ipſi ma-
gis innotuerant, quos queritur eſſe *plenos rimarum, hac atque il-
lac effluere.* Annus 1564 initium conſtituit funeſtum fatalium,
quæ etiamnum Eccleſiam Anglicanam exercent, controverſia-
rum. Juſſus enim ſemel iterumque Archi-Epiſcopus a Regina
ubique in Eccleſiis conformes habitus miniſtrorum, ritus, cere-
moniasque introducere, dici non poteſt, quam alienos ab iſtis,
quas vocabant, *Papatus reliquiis* invenerit animos plurimorum.
Legi merentur graves & pereruditæ, quas Pilkingtonus, Epiſc.
& Wittinghamus, Decanus Dunelmenſis, adverſus iſtum Confor-
mitatis rigorem ad Comitem Leiceſtrienſem exararunt, literæ,
quæ in Append. p. 40 & 43 exhibentur. Quibus reſpondet non
minus elegans Thomæ Sampſoni & Laurentii Humfredi, illius
Decani Ædis Chriſti, hujus Præſidis Collegii Magdalenenſis apud
Oxonienſes, ob recuſatam conformitatem accuſatorum, ad Archi-
Epiſcopum & reliquos Commiſſarios Epiſtola. Quo modo &
Lib. II Caput XXIII fere totum quæſtionibus & reſponſionibus
de

de habituum rituumque olim idololatricorum licito vel illicito in Eccleſia uſu ab ipſo Archi-Epiſcopo compilatis, nec non inter ipſum & modo memoratos Duumviros, quin etiam olim inter Bucerum & Joh. a Laſco agitatis, abſolvitur. Neque quidquam C. XXV. de libro II addituri eramus, niſi vel verbo memoranda videretur p. 179, 180. brevis, ſed curioſa, quam Cl. Autor occaſione translatæ eo tempore a Fœmina illuſtriſſima Anna Baconia Apologiæ Joh. Juelli, de fœminarum Anglicanarum ejus temporis in literas bonas affectu atque in iis ſingulari progreſſu, fecit, digreſſio. Pergimus vero ad Librum III, quo alterum Archi-Epiſcopatus a noſtro geſti quinquennium ediſſeritur. Enimvero A. 1565 tam fortiter urgebatur Conformitatis negotium, ut in utraque Academia miræ inde L. III c. III. orirentur conteſtationes, &, *quod temporis antehac artibus & ſcientiis ſolebat tribui, id tum futiliſſimis de lana caprina altercationibus Cantabrigiæ ſalli & conſumi*, quereretur nonnemo in literis ad Guil. Cæcilium, quas exhibet Autor in Append. p. 74. Ac, quanquam Præſul noſter cum aliis hos & ſequentibus annis VI. nova Bibliorum Verſione occuparetur, præcipuas tamen ipſi ac perpetuas de Conformitate rituum & veſtimentorum incubuiſſe, curas dicam, an tædia, ſatis patet. Imprimis e Clero Londinen- VIII, IX, X. ſi non pauci neque de vulgo miniſtri cum renuerent obſequi mandatis, munere movebantur, ac Liber Admonitionum (*Advertiſements*) ab ipſo Archi-Epiſcopo jam ante annum compoſitus, regulas rituum veſtiumque ſacrarum complexus, publica autoritate emittebatur, cujus libri exemplum habes in Appendice p. 47 ſqq. Interea ab utraque parte prelum fervebat libellis pro Conformitate & contra illam procudendis, inter quas lectu inprimis digna eſt *Brevis & lamentabilis habitus a Clero nunc uſurpati conſideratio*, quam Coxio Elienſi aut Juello Sarisberienſi Præſuli deberi, ratus Autor, Append. inſeruit p. 80 ſqq. quam excipit celeberrimi tum temporis Viri Joh. Foxii ad Commiſſarios rei Eccleſiaſticæ eadem de re ſcripta inſignis Epiſtola. Tum vero Eccleſia quoque Scotica viſa eſt turbis Anglicanis commoveri, quanquam magis inclinans in partes Puritanorum, eosque, quos reliqui conſervari quam maxime cupiebant, ritus tantum non penitus rejiciens & damnans. Teſtes habemus ejus rei literas

die 27 Decembris A. 1566 nomine *Miniſtrorum & Presbyterorum Eccleſiarum intra Regnum Scotiæ, Edinburgi congregatorum, ad Fratres ſuos, Epiſcopos & Paſtores Angliæ, qui Romano Antichriſto renunciantes, cum ipſis Jeſum Chriſtum ſincere profitentur*, datas,
c. XIV. in Appendice comparentes p. 83. Eodem A. 1566 memorabile eſt, in Anglia Turcarum invaſionis in Hungariam eam rationem fuiſſe habitam, ut Archi-Epiſcopus peculiares ea de cauſa precum formulas in Eccleſiis ter hebdomadatim uſurpandas componeret. Ac quandoquidem ad bellica hoc modo devenimus, non ſupervacaneum erit monere, Reginam A. 1569, cum externus ab Hiſpania, internus a gliſcente in Septentrione civili bello immineret
XXI. metus, univerſo Clero, velut ſub Mariæ Regno factum erat, injunxiſſe, ut ab equis armisque, habita ditionum, quas poſſideret unusquisque, ratione, inſtructos paratosque ſe tenerent, cujus rei in Diœceſi Cantuarienſi diſtributio hic additur. Ut alia nunc taceamus, quæ, ſi, prolixius ediſſerenda ſint, limites inſtituti noſtri egrederemur. Supereſt Liber IV, quem in duas veluti partes
L. IV. diſpeſcuit Cl. Autor. Priori ultimum quinquennium Præſulis noſtri enarratur, & quidem A. 1571 Synodus habita, in qua Articuli XXXIX, jam A. 1562 publicati, denuo approbati & ut ab omnibus
c. V. ſubſcriberentur, autoritate publica muniti fuere. Quos motus animorum apud Præſulem noſtrum aliosque in Anglia feralis nuptiarum Pariſienſium nuntius dederit, ſequentis anni hiſtoria apud Autorem noſtrum docet, additis in Appendice p. 108 ſeqq.
X. Bulla Gregorii XIII P. P. Jubilæum ea de cauſa indicentis, nec non Pontificii cujusdam Germani de abſorbendis nunc uno hauſtu hæreticis conſilio, qui quidem motus tanti fuere, ut eodem an-
XI. no ſolennes ac publicæ preces pro ſecuritate Reginæ, nec non pro iis, qui perſecutiones tum patiebantur, Proteſtantibus Gal-
XV, XVI, lis, Liturgiæ conſuetæ adderentur. Eodem plane anno fervere
XVII. cœperant cum Pontificiis controverſiæ, quorum quidem inter Anglos anteſignanus, Nicolaus Sanderus, S. I. profugus ex Anglia, & plerumque in aula Hiſpaniarum Regis Philippi II degens, edito libro *de Viſibili Monarchia*, res cum politicas tum Eccleſiaſticas Angliæ aterrimis calumniis proſciderat, refutatus cura Archi-Epiſcopi noſtri a Bartholomæo Clerk & Georgio Ackworth.

worth. Qua occaſione non indignum erit memoratu, tanti nominis inter profugos ex Anglia Pontificios hunc Sanderum fuiſſe, ut datis ad Philippum Regem Hiſpaniarum ex urbe Bruxellenſi literis ab eo contenderent, ut literis commendatitiis apud Append.
Pontificem id ageret, quo Sanderus purpura Cardinalitia ornaretur, p. 118.
tantum vero apud Sanderum fuiſſe promovendæ rei Catholicæ ſtudium atque perditam contumaciam, ut A. 1580 virulentis 119.
literis, quas hic legere eſt, Hybernorum proceres non obſcure, ſed palam ad feralem rebellionem excitare non vereretur. Imprimis vero iſto anno abſoluta nova S. Scripturæ in linguam Anglicanam translatio, cujus curam in ſe ſuſceperat Parkerus noſter, quamque ſuis Præfationibus inſtructam ediderat, hic notari meretur, in qua quæ partes fuerint Epiſcoporum aliorumq; Theologorum ejus temporis, inter eos a Præſule noſtro diſtributæ, perſequitur Autor ſatis accurate. *Quo quidem opere perfecto*, (verba c. XX.
ſunt ipſius Parkeri in vita ab ipſo compoſita,) *cum ſatis diu ſibi vel naturæ vel laboribus ſuis vixiſſe viſus eſſet, alterius vita deſiderio, ſecum repetiit illud Simeonis: Nunc dimittis ſervum tuum,* Append.
Domine, quia viderunt oculi mei Salutare tuum. Sequente anno p. 165.
in flammas iterum erumpentibus Non-Conformiſtarum turbis, c. XXIV ſqq.
videas noſtrum perpetuo cum illis confliĉtari. Ad quas confli- & XXIIX,
ĉtationes haud dubie referenda etiam eſt, quam noſter ſequente XXXIII,
anno geſſiſſe narratur, cura, ut in Diœceſi Norvicenſi invaleſcens XXXIV,
prophetandi, quod vocabant, exercitium, non obſtante quorun- XXXVII.
dam ex intimis Reginæ amicis ſtudio contrario, ſuppprimeret. Optandum vero erat, plus addidiſſe Cl. Autorem circumſtantia- XXXIIX.
rum, ubi narrat eodem anno a Præſule noſtro fraudem puella- p. 467.
rum duarum, quæ poſſeſſionem Spiritus præ ſe ferebant, pluribusque e vulgo nec non e Miniſtris fucum fecerant, late ubique diſperſum, publice deteĉtam fuiſſe, ipſasque puellas ſolemni deprecatione in publico Eccleſiæ conventu dolum confeſſas eſſe, quæ res digna erat, cujus magis exaĉte noſceretur hiſtoria. Non minus memorabile eſt χαλιπῶν ejus ætatis καιρῶν monimentum, quod Cap. XL refertur, in oppidis Comitatus Cantabrigienſis duobus *Strethal* & *Balsham*, nonnullos poſt cultum publicum privato quoque conventu feſtis ac Dominicis diebus in S.

Scripturæ

Scripturæ cognitione ſe invicem exercere ſolitos, adhibito etiam
Miniſtro verbi Strethalienſi , graviſſimis accuſationibus eo
ipſo factos fuiſſe obnoxios. Nimirum exempli loco eſſe pot-
eſt hominum iſtorum modeſtia , qui ea de re interrogati , pu-
blice authenticam fidei ſuæ adverſus imputatos ipſis graviſſi-
mos errores Anabaptiſticos Fanaticosque profeſſionem edi-
p. 473. diſſe non contenti, ſolemniter teſtati fuerunt : *Se quidem
privata Conventicula nulla habere, neque congregationes illegiti-
mas unquam probaſſe, neque aliter congregatos fuiſſe, niſi ſacris di-
ebus ad legendam Scripturam & ſe ipſos inſtruendos, repeten-
daque ea, quæ publice a Miniſtro fuiſſent propoſita: at, quandoqui-
dem intelligant, eas quoque congregationes offendiculo fuiſſe, calu-
mniisque anſam præbuiſſe, ſe quidem, ut ſcandalum omne evitetur,
communes hujusmodi collationes deinceps prorſus omiſſuros eſſe,
contentos privata intra uniuscujusque familiam Scripturæ lectio-*
c. XLIV. *ne, & dubiorum ad Parochum ſuum relatione.* Annus ſequens
p. 493. 1575 Archi-Epiſcopo noſtro fuit fatalis, quo d. 17 Maji diem ſuam
obiit, quieti ſuæ traditus in Sacello Lambethano, quam turbavit
poſtea feralis illa, quam totum Sacellum A. 1648 a Regicidis ſuſti-
nuit, profanatio, quæ nec cineribus nec monimento noſtri peper-
cit. Enimvero aliquot poſt Regiæ Familiæ reſtaurationem annis
per Guil. Sancroft, Archi-Epiſcopum Cantuarienſem, ea de re a
Guil. Dugdalio admonitum, cineres antiquo loco reſtituebantur,
499. addito ab ipſo Sancrofto hoc monimento: *Corpus Matthæi Ar-
chi-Epiſcopi hic tandem quieſcit. Corpus enim, (ne neſcias, Lector,)
in adyto hujus Sacelli olim rite conditum, a ſectariis perduellibus A.
MDCXLIIX effracto ſacrilege hoc ipſo tumulo, elogio ſepulcrali im-
pie refixo, direptis nefarie exuviis plumbeis, ſpoliatum, violatum,
eliminatum, etiam ſub ſterquilinio, (proh! ſcelus) abſtruſum; Re-
ge demum, plaudente cœlo & terra, redeunte, ex decreto Baronum
Angliæ ſedulo requiſitum, & Sacello poſtliminio redditum, in ejus
quaſi medio tandem quieſcit. Et quieſcat utinam, non niſi tuba ul-
tima ſollicitandum! Qui denuo deſecraverit, ſacer eſto!* Parte
altera Libri IV per Obſervationes nonnullas character noſtri il-
luſtratur ac declaratur. Hic Viri Reverendi in multitudine ini-
micorum, cum quibus in aula confligendum ipſi perpetuo erat,
quorum

quorum facile præcipuus erat Comes Leiceſtrienſis, clandeſtinus Puritanorum patronus, imperterrita libertas cum ſumma modeſtia & reverentia Reginæ conjuncta obſervatur. At memorabile eſt, quod ibidem docetur, naturali quodam ac fere nimio pudore non ſemper expeditum fuiſſe noſtro ſermonem, imprimis ubi inter peregrinos forte verſaretur. Certe id eum ipſum p. 526.
agnoviſſe, teſtantur literæ ejus ad Cæcilium, quibus commercium cum peregrinis, quam poteſt maxime, declinat. Ac fuiſſe quidem in noſtro mentem erga Germanos paulo iniquiorem ex eo patet, quod Sandio, Epiſcopo tum Wigornienſi, poſtea Londinenſi, oborta inter eos aliqua ſimultate, exprobraret *Germanicam indolem.* Cui quidem ille in Literis in Append. p. 25 ſervatis, *Non credam*, reſpondet, *te prorſus Germanicam indolem damnare. Germania æque præclaras mentes genuit, ac Anglia noſtra. Ac, ſiquidem per has voces nos indigites, qui per aliquod tempus in Germania exulavimus, certe ſunt inter nos, qui non ſint ſuperbo neque rigido animo, quique tibi adeo nullam offenſæ dederint anſam, ut potius alios tui defenſione inimicos ſibi reddiderint. - - - Si ſuſpiciones ſequi ſtatuiſti, facile decipi poteris*, addit, *& ſi liceat pace & bona cum venia tua dicere, ſoles aliquando nimium in eam declinare partem.* Quem tamen, ſi quis eſt, defectum abunde chriſtiana liberalitate, qua profugis ob puriora Sacra Belgis, Germanis, Gallis, Italis, Hiſpanis identidem eum ſuccurriſſe in hac Hiſtoria memoratur, penſavit. Atque ut nunc merita in Eccleſiam ſummo ſtudio gubernatam & perpetuis fere viſitationibus exploratam, in ſedem urbemq; Cantuarienſem ornatam auctamque, atque alia ejusmodi taceamus, non poſſunt tamen a nobis præclariſſima ejus in rem literariam merita ſileri. Auxit illam & ornavit noſter ſcriptis ſuis L. IV c. XLV.
defenſione Conjugii Clericorum adverſus Thomam Martinum, p. 504 ſeqq.
lingua vernacula ſub Regno Mariæ elaborata & A. 1562 ἀνωνύμως publicata, cujus egregia ſpecimina Cl. Strype nobis dedit, Pſalmis Davidis verſu Anglico redditis, ac cumprimis libro eximio: *De Antiquitate Britannicæ Eccleſiæ, & Privilegiis Eccleſiæ Cantuarienſis, cum vitis Archi-Epiſcoporum LXX ejusdem Eccleſiæ.* Hunc c. XXIII.
enim librum, quanquam eum nonnulli Joh. Joſſelyno ejus Amanuenſi adſcribere maluerint, producta tamen ipſius Archi-Epi- 415 ſqq.

 ſcopi

ſcopi Epiſtola ad Guil. Cæcilium, docet Strypius, Præſulem pro ſuo fœtu agnoviſſe. Etſi vero titulus hujus libri, A.1572 editi, LXX Archi-Epiſcoporum vitas ſpondebat, omiſit tamen tum quidem Parkerus noſter, qui erat LXX, propriam vitam, quæ cum poſtea paucis tantum exemplis ſub titulo *Matthæi* impreſſa, nunc fere diſparuerit, laudabili conſilio tota Append. a p.147 ſqq. ad 166 eſt inſerta. Tacemus præfationes aliis aliorum libris a noſtro præfixas, tacemus quoque curæ ipſius & induſtriæ deberi editos Matthæi Weſtmonaſterienſis Flores Hiſtoriarum, Matthæi Paris Hiſtoriam majorem, Alfredi Regis res geſtas ab Aſſerio Schirburnenſi Epiſcopo conſcriptas, & Thomæ Walſinghami Hi-
L.III c.V. ſtoriam cum Hypodigmate Neuſtriæ. Cumprimis enim memorandum eſt linguæ antiquæ Saxonicæ ſtudium Præſulem noſtrum unicum fere agnoſcere reſtauratorem, quod publicata A.
p. 535. 1566 Saxonica Homilia antiqua adverſus transſubſtantiationem, procurataque Evangeliorum in eandem linguam translatorum editione, ac ſtudioſe collectis, quotquot inveniri poterant, ultimæ iſtius antiquitatis monimentis, ita promovit, ut quicquid ejus ſtudii nunc inter Anglos ſupereſt, id noſtri curæ induſtriæque unice deberi, fidenter pronuntiaverit celeberrimus inter Anglos Antiquarius Humfredus Wanlejus. Quantoque in has antiquitates amore ſtudioque fervuerit Parkerus, docent identi-
Append.p.31. dem in hoc opere memorata cum Guil. Cæcilio, plurimisque Epiſcopis commercia ipſius literaria, MSCtorum collectionem fere ſemper urgentia, docet Matthæus Flacius Illyricus, qui cum Epiſtola eleganti hic aſſervata rogat, ut ad Catalogum teſtium veritatis perficiendum ſubſidia ſibi communicet, docent de-
L.III c.XIX. nique ipſius intimi Reginæ Conſilii Literæ patentes, quibus ipſi
p. 263. volenti cura demandatur omnium in Anglia & Hybernia MSCptorum, quæ ut illi non cunctanter concedantur, omnibus
L.IV c.XLII. imperatur. Denique non ſibi, ſed publico & ſeræ poſteritati ſe
p. 485. iſtos theſauros coacervaſſe, ipſe Præſul demonſtravit, donato Bibliothecæ publicæ Cantabrigienſi inſigni impreſſorum ac MSCto-
L. IV rum Græcorum, Latinornm, Saxonicorum voluminum numero,
c. XLVII. præcipue vero legatis per teſtamenti tabulas Collegio Corpo-
p. 518. ris Chriſti ibidem præter impreſſos MSCptis longe plurimis, omnis

omnis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ejus temporis, qua Angliam ſpectat, theſauro cum nulla alia Bibliotheca facile comparando, cujus aliquem conſpectum dedit Autor loco allegato. Ea enim Bibliotheca, nec non publicis Academiarum, Eccleſiarum Cathedralium & aliarum, urbium item, aliisque Archivis, deniq; privatis Bibliothecis Henrici Epiſcopi Londinenſis, Rob. Harlæi, Thomæ Bakeri, Georgii Holmes, &c. ac ante omnes nominandi ſummi literarum promotoris, Johannis Mori, Epiſcopi Elienſis, ſe adjutum in hoc opere componendo gratus profitetur Autor, nihil non ſibi in his omnibus patuiſſe agnoſcens. Quod exemplum quam optandum erat Germanos quoque imitari, ut malint Virorum ſummorum vitas, ac Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ capita ex latentibus Archivis aliisque monimentis depromi, quam ut ignava invidia vel intempeſtivo metu adducti eorum poſſeſſores porro ea patiantur, ut nimium fere fieri ſolet, cum tineis & blattis aut tenebris certe colluctari, brevi forte prorſus peritura.

THE CASE IN VIEW, NOW IN FACT, &c.

i. e.

CASUS OLIM EMINUS CONSIDERATI, nunc re ipſa exiſtentis Deciſio, probans, continuationem ſeparatæ Communionis absque ſubſtitutis in ulla Sedium Epiſcopalium, invalide depoſitis nuper Epiſcopis ſurrogatis, poſt mortem Guilielmi Epiſcopi Norvicenſis, eſſe Schismaticam; cum Appendice, qua probatur, Epiſcopos iſtos invalide depoſitos non habuiſſe jus ſubſtituendi ſucceſſores, qui poſſent legitimam reddere ſeparationem, poſtquam Schisma fuiſſet abolitum morte ejus, qui ultimus ex illis deceſſit.

Londini, impenſis Sam. Keble, 1711, 8.

Plag. 12.

NOn una nobis obtigit occaſio in his Actis Schisma in Eccleſia Anglicana ſub Guilielmo III commemorandi, quo tempore ſex Epiſcopi cum Archi-Epiſcopo Cantuarienſi ex Parliamenti decreto jurejurandum cum abjuratione Jacobi conjunctum

præſtare veriti, Epiſcopatibus exuerentur, inque locum eorum alii ſurrogarentur. Quo evenit, ut multi Eccleſiæ Anglicanæ ceteroquin addicti ad horum pariter novorum Epiſcoporum, & reliquorum, qui cum iis communicabant, Communione abhorrentes, ſeparatos cœtus, autoritati illegitime, ut cauſabantur, depoſitorum Epiſcoporum ſubjectos & eorum communioni unice addictos, conſtituerent. Vide imprimis Acta noſtra A. MDCXCIII p. 236 & A. MDCCV p. 132 ſqq. ubi Celeb. Viri Henrici Dodwelli de hoc Schismate ad exteros Parænesin exhibuimus.* Duravit vero hæc ſeparata Communio ad hæc usque tempora, quibus ante biennium & quod excurrit, Guilielmus, exautoratus Epiſcopus Norvicenſis, ante annum vero cum dimidio, ultimus eorum Thomas Ken, Epiſcopus olim Bathonienſis & Wellenſis, (quanquam hic, quod ex hoc ipſo libello p. 6 diſcimus, jam ante aliquot annos a jure ſuo ad Sedem ſuam ejusq; functiones ſe abdicaverit, lubensque id in Succeſſorem politica autoritate ſibi datum devolverit,) ex hac vita exceſſere. Quem eventum proſpiciens modo nominatus Vir Cl. Henricus Dodwellus, communioni abdicatorum Epiſcoporum ipſe quoque addictus, jam antea ediderat libellum ſub titulo: *The Caſe in View*, quo jam tum demonſtrare conatus erat, poſt mortem iſtorum Præſulum omnem deinceps ſeparationem fore illegitimam, nulloque modo excuſandam. At ut fere fieri ſolet, ut non ſubſiſtant ibi, ubi cœperunt ſimultates, ita hoc quoque conſilium Dodwelli paucis ex iſta communione, ſive quod diuturna ſeparatio animos magis magisque a reliquis Eccleſiæ Anglicanæ membris alienos reddiderit, ſive quod ſupereſſent ipſis reapſe ſcrupuli conſcientiæ circa reditum ad illam Eccleſiam, ſe potuit probare. Quamobrem cum iſte eventus jam re ipſa exiſteret, non potuit a ſe impetrare Vir Cl. Henricus Dodwellus, quem hujus quoque libelli Autorem eſſe compertum habemus, quin iterata admonitione fratres ſuos a ſeparatione ulteriori graviter dehortaretur, ſcrupuloſque, ſi qui eſſent, ipſis eximeret. Fecit hoc ſcripto, cujus prolixum titulum exhibuimus, paulo ante mortem publicato, ſiquidem eodem anno menſe Junio diem ſuum Vir doctiſſimus in Eccleſiæ Anglicanæ communione, cui, dum hæc ſcriberet, ut ex ipſo libello apparet, jamdum

jamdum erat reconciliatus, obiit. Nititur hic libellus iis, quæ jam antea ſuppoſuerat Autor in Paræneſi ad exteros, de Juribus Epiſcoporum divinis, quorum ſynopſin in Actis loco ſupra allegato ſuppeditavimus. Nempe eo nunc rem ſpectare ait, ut, quod antea laica autoritate factum erat, nunc per fratrum horum pertinaciam admittatur, ut in eadem jurisdictione Epiſc. plura uno altari erigantur, rem ut mali exempli, ita periculi vel adoptandæ communionis Pontificiæ, vel tolerandi regiminis Presbyteriani, pleniſſimam.. Neque enim eſſe jam Epiſcopum ullum in Anglia a parte ipſorum, vel quenquam alium in ulla alia parte Eccleſiæ Proteſtantium, qui meliore titulo poſſit vindicare ſedes ſine ſchismate, nunc ab Epiſcopis præſentibus in Anglia poſſeſſas. Quo titulo deſtitutus nemo poteſt ex ipſius ſententia in jurisdictione quacunque canonice poſſeſſa ſibi quicquam juris arrogare, niſi ex diſciplinæ, quæ in veteri Eccleſia obtinuit, ratione ipſe velit fieri ſchismatis reus, & ab omnium Eccleſiarum communione excludi. Neque vero, inquit, quisquam cum tali Epiſcopo communicans ratihabitionem cœleſtem transactionum, nomine divino in terris ab Epiſcopo hujusmodi factarum, ſibi poteſt promittere, neque ullam ſpem beneficiorum myſticorum communionis cum Chriſto obtinendorum cum ratione favere, ſiquidem non ex mandato divino & autoritate cœleſti, ſed, quod gravius eſt, in oppoſitione adverſus eum, qui iſto mandato ſit pollens, a tali Epiſcopo transigatur, quicquid ab illo tentetur. Et hæc quidem ab Autore diſputata ſunt contra eam ſententiam, qua non nemo ex iſtis fratribus crediderat Epiſcopi cujuscunque communionem ipſis ſufficere ad communionem cum corpore Chriſti myſtico, ſive Eccleſia Catholica, ſervandam. Tum vero, ait, ſi Presbyterii tantum miniſterio forte velint eſſe contenti, res adhuc longe erit deterior, neque enim in ſegregatione a communione Epiſcopali ſub Presbyteris conſtabit illis ex principiis veteris Eccleſiæ titulus Eccleſiæ, multo minus privilegia Eccleſiæ concredita, ſpectabit ea res tandem eo, ut in Presbyterio plane acquieſcatur, quod tanto periculoſius illis futurum, quanto acrius hactenus neceſſitatem Epiſcopatus in Eccleſia defenderint. Neque vero rem melius ſibi conſtituram eſſe docet, ſi vel

maxime Epiſcopis validc ordinatis ac non modo a civili magiſtratu non prohibitis, ſed etiam approbatis utantur, ſiquidem civilis approbatio non poſſit legitimam facere in plenas ſedes Epiſcopales invaſionem, lege divina illegitimam. Itaque nihil ſufficere poſſe nunc ad excuſandam ſeparationem, niſi hoc unicum, ut monſtretur vel in una ſede ex ſeptem, quibus exuti erant Epiſcopi, alius, cui depoſiti iſti ſuum jus, ſuamque omnem autoritatem expreſſa conſecratione canonica detulerint, qualem, inquit, nullum oſtendere queunt fratres iſti. At, ait, contendunt illi *ſatisfactionem* deberi a præſentibus, Epiſcopis memoriæ depoſitorum præſtandam, qua non præſtita religioni ſibi ducant cum illis communicare, adduciturque exemplum *Johannitarum*, omnem cum Epiſcopis, qui in Johannis Chryſoſtomi depoſitionem conſenſerant, communionem detrectantium penitus, antequam memoriæ Præſulis iſtius ab illis juſta eſſent perſoluta. Enimvero magnam hic eſſe diſparitatem docet V. Cl. Chryſoſtomum ab Eccleſiaſtica Synodo, ſeptemviros iſtos Epiſcopos non niſi a ſuprema poteſtate civili fuiſſe depoſitos, recte itaque in illo caſu ab Epiſcopis, in hoc nonniſi a Laicis poſſe peti ſatisfactionem; Johannitas Epiſcoporum numerum inſignem a ſuis partibus habuiſſe, hos nullum nunc habere conſentientem ex eo ordine; porro non publica cenſura, non pœnitentia publica, imo ne quidem confeſſione injuriæ ſatisfactum eſſe memoriæ Chryſoſtomi, quod pateat ex MSto Barocciano, ſed unice reſtituto in Diptycha nomine ejus, ea vero in Eccleſia Anglicana prorſus deſiderari, neque nomine Eccleſiæ Anglicanæ vel cenſura vel excommunicatione quicquam admiſſum eſſe contra famam Septemvirorum iſtorum, quod revocatione egeat. Sed pergunt Separatiſtæ, *crimen Hæreſeos* cauſantes in plerisque modernis Eccleſiæ Anglicanæ Epiſcopis, quo quidem ſatis excuſetur ab ipſorum communione ſeparatio. Non negat crimen Dodwellus, imo queritur, nimis notoriam eſſe aſſertionem doctrinarum, ipſa fundamenta Eccleſiaſticæ & Politicæ conſtitutionis ſubruentium, a nonnullis Epiſcopis factam. At negat, vel hæreſin Epiſcopi excuſare ſubditos ei, ſi ab ejus ſe communione ſeparent, antequam ille ſententia judiciali collegii Epiſcopalis fuerit depoſitus, ac ſiquis illud tentet,

tentet, eum Uſæ exemplo abſterrere conatur, vererique jubet, ne Epiſcopi contra illum jure ſuo utentis anathema plenam vim in cœlis habeat. Nempe ne Apoſtolorum quidem temporibus cuiquam exiſtimat licuiſſe quendam excommunicare, niſi ſuperioribus in Eccleſia, ſi vel maxime hæreticus excommunicationem meruerit: ſegregationem vero ab Epiſcopo nihil eſſe aliud niſi excommunicationis tentamen. Prius illud ex Epiſtolis ad Titum & Timotheum probare conatur, quibus unice ea commendentur, quæ ad excommunicationem ſpectent, ut 1 Tim. VI, 20, 2 Timoth. I, 14, Tit. I, 13, II, 15, III, 10, ubi τὸ παραιτεῖσθαι vult notare *ejectionem a corpore Eccleſiæ*, quemadmodum 1 Tim. V, 11 παραιτεῖσθαι χήρας νεωτέρας eſt excludere eas a corpore Eccleſiaſtico viduarum publicis ſumptibus ali ſolitarum. Et Apoc. II, 15 diſerte *ſolum Angelum* taxari, quod permiſerit falſam doctrinam Jeſabelis in Eccleſia ſua diſpergi, reliquis vero membris Eccleſiæ neutiquam id imputari, imo diſerte addi v. 24, 25: ὑμῖν δὲ λέγω λοιποῖς (καὶ enim cum MSto Alexandrino omittendum eſſe putat) τοῖς ἐν Θυατείροις, οὐ βαλῶ ἐφ᾽ ὑμᾶς ἄλλο βάρος, πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω. Sane tempore iſto in conſenſu Apoſtolorum, ætate vero ſequente in conſenſu & traditione omnium Epiſcoporum id creditum fuiſſe criterion conſtare veritatis fidei, ut facile inde concludi poſſit, neminem ſubditorum in Eccleſia ante Epiſcoporum latam ſententiam de hæreſi judicaſſe. Ubi ipſi Epiſcopi inter ſe diſſenſerint, tum quidem integrum fuiſſe unicuique Chriſtiano ſaltim pro ſe, non pro tota Eccleſia judicare, a quibus partibus ſtandum ipſi eſſet. At de cetero neque in Conciliis ſententiæ dicendæ cuiquam præter Epiſcopos fuiſſe facultatem, & donec ab his eſſet Epiſcopus hæreticus dejectus, non magis imo minus licere laicis eum excommunicare vel ab Eccleſia arcere, quam liceat ſubditis civibus Regi ſive ſupremæ poteſtati reſiſtere, contendit. Quare cum non aliud laicis incumbat, ſi quidem hæreticis Epiſcopis Eccleſia opprimatur, niſi ut ſibi ipſis ab erroribus iſtis caveant, eorumque progreſſum docendo, admonendo, orando, apud alios impediant, hortatur hos fratres, ut quam coercitionem nullo mandato divino ſibi traditam eſſe ſciant, eam lubenter omittant,

ex-

exſpectent quo a collegio Epiſcopali, tantoque æquiori animo ad communionem Eccleſiæ redeant, quod hæreſes iſtæ, etſi vel maxime ab Epiſcopis plurimis publice aſſertæ, certe a nemine eorum *conditionum mutuæ communionis* inſtar fuerint impoſitæ. Imo longius progreſſus, ipſam veram fidem maximo ſtudio zeloque ſervatam nihil prodeſſe, niſi in vera & quidem externa communione cum corpore Chriſti myſtico exiſtas, & hanc multo illa præſtare non cunctanter affirmat. Denique ſub prætextu defendendæ in uno forte capite de civium erga Principes obedientia fidei, multo graviores magisque fundamentales fidei articulos hoc ſchismate ab ipſis violari exiſtimat, quales ſunt: ſalutem non poſſe obtineri, niſi per novum fœdus Evangelii: nemini ad hoc fœdus eſſe jus, niſi qui habeat ejus *σφραγῖδας*: eas eſſe duo Sacramenta: neminem has *σφραγῖδας* dare poſſe niſi qui autoritatem a Deo acceperint eas adminiſtrandi & nobiscum ipſius nomine transigendi, ut obligarent ipſum in cœlis ad ratihabenda, quæ ipſi tranſigerent in terris: hanc autoritatem, datam primo Apoſtolis, non potuiſſe ad noſtra usque tempora deſcendere, niſi per ſucceſſionem perſonarum, quæ omnibus ætatibus intermediis eam acceperint, donec perveniatur ad eos, quibus Apoſtoli ipſi eam tradiderint: talem ſucceſſionem quod oſtendere poſſit hominum genus præter Epiſcopos eſſe nullum: beneficia ergo communionis myſticæ non poſſe exſpectari in ſtatu voluntariæ ab Epiſcopis ſegregationis. Hæ, inquit, omnes doctrinæ *maxime fundamentales* violantur, ad defendendam aliam ſecundariam, cujus neque abnegatio inter terminos communionis eſt relata, neque ab Epiſcopis unquam *autoritate Synodali* decreta. Quod enim urgetur, Epiſcopos conſenſiſſe in ſententiam a ſuprema Curia Parliamenti latam A. MDCCX die 23 Martii, ut Decretum Academiæ Oxonienſis, quo ſana circa Non-Reſiſtentiam doctrina continetur, A. MDCLXXXIII die 26 Julii publicatum, manu carnificis publice combureretur, id quidem ad *Synodalem autoritatem* vel *canonicam condemnationem* veræ doctrinæ referri poſſe negat & pernegat. Non in id votis ſuis conſenſiſſe Epiſcopos, niſi quatenus eſſent *Pares Regni*, incluſis votis eorum in numero majori Parium reliquorum, nec id decreviſſe

Epiſcopos

Epiſcopos in *Synodo* ſeorſim congregatos docet, quo modo unico rationem Eccleſiaſtici Decreti aliquid poteſt habere, cum ipſis legibus & ſtatutis Angliæ ne *toti* quidem *Parliamento*, nedum *uni* tantum illius *Curiæ* novum fabricari fidei articulum ullo modo ſit conceſſum. Denique ad præcipuum devolvitur ſcrupulum, qui naſcitur Separatiſtis ex *formulis precum Liturgiæ Anglicanæ* undique *inſertis*, quæ contra jurejurandi præſtitam olim fidem orare conſcientia refragante, & tacite hæreſin de licito Principibus reſiſtendi attentato profiteri ipſos adigant. At non poſſe has quidem formulas communioni mutuæ obeſſe magis, exiſtimat Dodwellus, quam obſint ſimiles formulæ precum peregrino in ditionibus hoſti Principis ſui ſubditis verſanti, quo minus cum ea Eccleſia ibi communicet, imo neminem cogi, ut ad has formulas addat Amen, & nemini probationem dogmatum incumbere, quibus nitantur, illosque ipſos, qui bona fide eis utantur, peccare quidem, ſed non hæreſeos crimen committere, ut hanc quidem ob rem communionem cum ipſis detrectare nullo modo liceat. Poſtremo, num ſeparationi huic faveat *Concilium Conſtantinopolitanum* A. C. 861 ſub Photio celebratum, cujus Canone XV illi, qui Patriarcham publice hæreſin docentem, etiam πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως deſerant, non modo non deponendi, ſed potius laudandi dicuntur, diſquiritur. Enimvero hunc Canonem ab Alexio Ariſteno in illum commentante ita acceptum fuiſſe, quaſi ſermo ſit de hæreſi *jam condemnata* ὑπὸ συνόδου ἢ ἁγίων πατέρων, idque convenire cum Canone XIII ejusdem Concilii, cum Photio in Nomocanone Tit. XII, eundemque eſſe haud dubie ſenſum Canonis Apoſtol. XXXI, quo ſubjectis ſeparatio ab Epiſcopo permittitur δι᾽ ἀδικίας καὶ ἀσεβείας, docetur. Denique quod non receptus in Eccleſia Occidentali canon fuerit, equidem non aliter niſi paritate rationis rem poſſe excuſare monet; quæ vero hic ſit maxime diſpar. Appendice ſubjuncta id ipſum quoque, quod antea conceſſerat Vir eruditus, tollitur, nempe ne ipſos quidem depoſitos Epiſcopos potuiſſe legitime Schismatis continuationem, ſurrogatis, qui ipſis poſt mortem ſuccederent, aliis, promovere. Quippe hoc ipſo momento quo vel voluntaria abdicatione vel morte ſedes ipſorum

vacua facta fuerit, confeſtim ſchismaticum hactenus Epiſcopum priorem titulum, potius jus, præ omnibus aliis habuiſſe ad iſtam ſedem, omnibus vero iſtis mortuis, omnes jam legitimos poſſeſſores eſſe ſedium ſuarum, neminem eorum *Schismaticum Principalem*, neque adeo omnes amplius ex contagio poſſe haberi pro *Schismaticis*. Cui juri non potuiſſe depoſitos quicquam opponere, imo ne debuiſſe quidem, docetur, cum Schisma niteretur *perſonali injuria* ipſis unice illata, cujus memoriam, morte perſonæ, cui injuria facta eſt, exſpiraturam, data opera continuare & exaſperare, iniquiſſimum penitus fuiſſet.

A. C. ZALUSKI EPISTOLARUM Hiſtorico-Familiarium Tomus II.

Brunsbergæ, 1711,
Alph. 10 ½.

UT promiſſo ſatisfaciamus, quo nos, dum Menſe Jul. p. 296
ſeqq. primum hujus Operis Tomum excerpebamus, obſtrinximus,
alterum nunc ſiſtimus, cujus initium fit ab A. 1696, in
quem morbus & mors Johannis III incidit, ubi quæ ſingularia
p. 1. narrentur, breviter explicabimus. In Senatus-Conſilio quidem
omnes decreverant, Regi non poſſe licentiam denegari, valetudinis
curandæ cauſa, extra Regnum ad Thermas proficiſcendi, ſed
cum vires ad tantum iter defecerint, medicamentis domi, a variis,
5. & forſan nimis frequenter oblatis, uſus eſt, & ſumto Mercurio,
inter dolores animi & corporis ingemuit: *& nullus erit, qui*
7. *mortem meam vindicare volet?* Autor quidem, volente ita Regina,
conſilium ſuggeſſit de teſtamento, litium, quæ in domo Regia
futuræ prævidebantur, averruncandarum cauſa conficiendo,
ſed nullum facere voluit, præ indignatione in hæc erumpens verba:
Conflagret igne terra, me mortuo, omnia iſta nihil curo; quoniam
ſcilicet executores Teſtamentorum ultimas diſpoſitiones,
etiam ad pias cauſas, & quovis meliori modo factas, eludere ſoleant.
Ingraveſcente denique morbo ad ſpiritualia media deventum
13. tum eſt. Sed quoniam Aulici omnes, qui ad ſervitia agonizantis
14. heri advocabantur, ebrii accedebant, & Eccleſia Parochialis

Villanovæ

Villænovæ clauſa erat, nec Parochus inventus, nec clavis, viatico, quod vocant, S. Cœnæ inſtrui non potuit. Orbiculæ vero cereæ ab Innocentio XI conſecratæ (*Agnus-Dei* vocant) particulam noſter Autor propinari juſſit, contra apoplexiam, qua Rex ſæpiſſime tangebatur. Sic brevi poſt confeſſionem & extremam unctionem, præſentibus Poſnaniæ, Livoniæ, & Varmiæ Epiſcopis, diem obiit ſupremum, eadem ipſa Sanctiſſimæ Trinitati ſacra die, p. 15. qua A. 1674 in Regem fuerat electus. Corpus exenteratum manifeſta ſigna nimii Mercurii, perperam a Judæo Medico parati propinatique, præ ſe tulit, ut ita videatur Rex Judæorum manibus occiſus, in quos ſingulari gratia non ſine admiratione aliorum ferebatur. Jacobus Princeps natu major theſauros ſtatim obſignat, & arcem Varſavienſem occupat, corpus Regis, matrem Reginam, fratres & Senatores intrare initio prohibuit, tandem perſuaſionibus Senatorum victus valvas portarum aperiri juſſit, cum Matre tamen acerbas rixas habuit, ex quibus magnæ ſimultates ortæ, & altercationes de juribus Reginæ & Principum filiorum quoad bona derelicta, de quibus v. p. 102. Autor intempeſtivam Reginæ ſeveritatem erga filium dolori ex morte Regis concepto adſcribit, & amice excuſat, imprimis quando in hæc Regina prorupit verba, præſentibus pluribus ex Senatorio & Equeſtri ordine, quæ poſtea mutato conſilio & animo non dicta fuiſſe voluit: *Domini Poloni, ſcitote, quod ego, quanquam non ſim natione, ſum tamen ex toto corde Polona, & magis hoc Regnum amo, quam propriam meam domum, ideoque effundo cor meum coram audientibus me. Conſiderate, perpendite amorem Patriæ, quem eligere in locum mariti mei deſideratiſſimi debeatis: inclytum hoc Regnum brevi immaturi juvenis temeritate cadet.* Ad hanc animi acerbitatem etiam ſpectat, quod Autor p. 181 recenſet, neque adeo probat: Reginam iconem ſuam manu pictoris periti egregie depictam, quam quondam dono dederat Abbati de Polignac, Legato Galliæ, ab eo repetiiſſe. Cum vero ille ſe honeſte excuſaret, quod hæc ſuæ Regiæ Majeſtatis effigies magno honori & ornamento ſuæ Reſidentiæ, ut vocant, eſſet, neque reſtituere vellet: Reginam, cum comperiſſet, Legatum domo ſua abeſſe, ipſam illuc ſe contuliſſe, & ex pariete imaginem abſtrahi, auferri & a tergo repertas

ſcripturas revideri juſſiſſe. Quam inſolentes ſint tempore interregni Polonorum voces & quam libere etiam ipſe Autor aliquoties locutus ſit & ſcripſerit, Lectores ſtatim deprehendent, & ex hiſce, quæ ſubjungemus, apparebit; imprimis plura paſſim ſcommata in Reginam, Cardinalem Primatem, Stanislaum Jablonovium, Exercituum ſupremum Ducem, & Caſtellanum Cracovienſem, Horodinium aliosque, a variis dicta ſcriptaque re-
p. 79. peries. Sic Duninus aliquis mero fervens, lectum Reginæ le-
121. ctum totius Reipublicæ nominare auſus fuit. Cum ad monitum Autoris in confœderatione urgeretur, ut tam Rex quam Regina Catholici eſſent vel profeſſione vel vocatione, Joannes Potockius, Kaliſienſis Capitaneus, contra pactum illud proteſtatus fuit, & Pa[illegible]us Trocenſis, Unichovius, dicere auſus, quod conveniens eſſet Reipublicæ, ut aliquis ex diſſidentibus (ſic vocant Acatholicos in Conſtitutionibus Regni) in Regem eligeretur, qui Clerum coerceat: quo audito Autor, Eccleſiaſtico fervore actus exacerbatusque, virum honeſtum talia proferre non ſolere, dixit. Quando Epiſcopi, Cujavienſis, & Uladislavienſis, qui pro tentanda reconciliatione Principis Jacobi Reginam in via convenerant, ſe offenſos eſſe querebantur, quod larvam quam ad Solis ardorem arcendum portabat, non detraxerit, ipſosque & Principem F. Jacobum in aperto campo valde indigne exceperit, hæc pauca tantum dicens: *Abeo & facio, quæ Filius jubet*, multa injurioſa coram Regina dixerunt, de quibus vide Epiſtolas has pag. 34. & ſeqq. Inter alia Cujavienſis indignitate rei permotus, hæc dixiſſe narratur: *Sereniſſima Majeſtas Veſtra ſatis habet hoſtium in Polonia, ſatis invidiæ, ejusmodi tamen modo agendi nobiscum plures habebit male affectos, cum neque Principem filium, neque nos, ea qua par eſt tractet ratione. Impendimus Majeſtati Veſtri omnem venerationem & obſequium, quousque Regni ſociam habuimus, verum nunc, poſtquam non amplius regnat, ſed in tutela Reipubl. eſt, aliter venerabimur.* Hos ſalſe aliquis literis perquam acerbis perſtringit, inter alia monens, quod non deberent Epiſcopi vultus fœminarum apertos appetere, & quod Regina Vidua velo quaſi uſa fuerit, ne emacera-
72. ta luctu faciem revelaret &c. Quanta autem fuerit invidia in Reginam

Reginam, imprimis etiam patet ex his, quæ inter *metuenda*, *cavenda* & *optanda Reipubl.* ſtatim in initio Comitiorum, quæ vocant, *convocationis* allegantur: ſc. *I Ne proprietatem ad Thronum prætendat domus Regia neque Regina vidua: II Ne eadem Throni & Thori ſocia velit imperare, neque Elector Bavariæ promoveatur*, qui filiam ejus habet in matrimonio: *III Ne Regina Varſaviæ manens, conſiliis ſe immiſceat, eumque in finem C ab Urbe lapide abeat.* Qua de re plura pag. 96, 122, 125, 313. At in Ep. XXXIII Autor non minus Regem quam Reginam adverſus varias accuſationes defendit, dumque de pactis conventis loquitur, a Rege Johanne III non ſervatis, nullum ait exitiſſe Regem, qui id ſervaverit ad amuſſim, quod Reipubl. promiſerat, pactaque illa conventa ſervari & adimpleri, quantum fieri poteſt, atque eo jure eſſe cenſenda, ac illa, quæ Rex Mexicanus, dum conſecratur, promittit, quando in hæc verba jurat: *conſtanter & perpetuo ſe juſtitiam adminiſtraturum, fortem & felicem bello futurum, effecturumque, ut Sol curſum ſplendoremq; ſuum teneat, nubes pluant, rivi currant, & terra omne genus frugum producat*, ac ſimilia quæ non ſunt in ejus poteſtate ſita. Quod fortalitia, ut promiſerat, non erexerit, ita excuſat, antiqua potius in Polonia diruenda, quam erigenda nova, quod propter disjunctionem & egeſtatem Pol. nulla prorſus munitio in ordine conſervetur, eæque ab hoſtibus nullo negotio occupentur, unde non niſi magnis ſumtibus, quos copiæ auxiliares abſumunt, deturbari ac ejici poſſent. Addit etiam, quod proles Regia, quæ ſemper hactenus Reipublicæ proventibus alebatur, nunquam oneri fuerit Reipublicæ, privatis Regiæ domus impenſis educata. Ob velum Regium, *Baldachinum* barbare vocant, quo in Senatorio conclavi utebatur Cardinalis Regni Primas, ingens fuit contradictio, omnibus *ad æqualitatem* (quæ ſolennis in ſimilibus occaſionibus vociferandi formula eſt) & plura contra faſtum tumentem Cardinalis & Tobianskiæ artes clamantibus. Unde disruptum illud denique & ſublatum eſt. Ipſe vero Cardinalis, errorem agnoſcens, ita ſe excuſare anniſus fuit, 1 præter ejus juſſum velum hoc fuiſſe extenſum: 2 dignitati Reipubl. quæ tempore interregni *Sereniſſima* vocari geſtit, illum apparatum bene convenire, ut per eum exteris præcipue inſignia

p. 72. 188. 189. 75.

Majeſtatis demonſtrentur: 3 voluiſſe Cardinalem altare ſub Baldachino exſtruere ad implorandum Numinis Divini adjutorium pro felici comitiorum ſucceſſu. Ceterum in Eccleſia hoc ornamenti genus quiete retinuit, quo Epiſcopos omnes in cathedrali ſua, nedum Primatem aut Cardinalem, ſecundum Ceremoniale Romanum uti licet. Paſſim & literæ exſtant, ab Autore ad Cardinalem Barberini Protectorem Poloniæ Romam ſcriptæ,
p. 107. in quibus ei Orationem, quam pro maturanda electione habuit, aliaque transmittit, & quæ poſt mortem Regis acta, perſcribit. Queritur hic, quod, quæ una die exſtructa, ſecunda ſoleat evertere in comitiis. Appellat ea *lerneam confuſionis paludem*, *non*
109. *publicæ ſecuritatis theatrum: ſi videres* (ad eundem Purpuratum ſcribit) *eſſent in quibus rideres, eſſent in quibus indignareris, imprimis, quod nonnulli, qui nuncios ad audacius loquendum incitare cupiunt, in ipſo conclavi per fœcundos calices & lagenas vini Hungarici clam ſuppoſitas, & ſemotis arbitris propinatas, eos faciant non tam eſſe diſertos, quam clamoſos, & loquaces.* Dum Cardinali
241. Barberino ſenſum ſuum & aliorum de candidatis explicat, e re publica eſſe ait, ſi eligatur 1) qui longius abeſt, nec ullam habet cum Regno Polonico communicationem, nec cum vicinioribus familiaritatem, ne ad interitum libertatis, quod Hungaris acciderit, adducat, cum poſſit exercitus in viſcera Reipubl. facile induci. 2) Ut bellicos habeat ſpiritus, & ſufficientes opes avulſa recuperandi, & beneficiis ſibi Senatores devinciendi. Ceterum pecunias Polonos accipere fatetur, raro facere, quod promittant. Ut ad electionem novi Regis redeamus, Princeps Badenſis, quem pecuniis Anglorum & Batavorum fultum (falſo quidem) dicit, nimis ſuperbus Polonis videbatur. Præterea Comitiola Varſavienſia excluſionem Principis Contii, & ut Legatus Galliæ per publica Lauda Varſavia expellatur, ſed irrito conatu urgebat, ubi nonnulli inter pocula clamabant: Gallus amat Polonos, non amat Polonia Gallos. Ubi de mediis inveniendis ad diſſolvendam
170. Confœderationem militum, ob mercedem non ſolutam tumultuantium, ut ſcilicet tributa & vectigalia cereviſiæ, ſali, molendinis imponantur, & commiſſarii ad cogendas pecunias nominentur, conſulit, repertum ait Autor, calculo inito, 33 milliones

&

& 446 fl. deberi militibus a Republica. Verum in eo a Senatu peccatum eſſe ait, quod conſtitutione facta permiſerint rationes haſce per juramenta deputatorum ex ſingulis cohortibus corroborari, cum magnum militum numerum in charta deſignatum nunquam in campo ſiſtere potuerint, eoq; tot perjuriis anſa data fuerit. Dum porro de iisdem militibus confœderatis in ſuæ diœceſeos prædia graſſantibus agit, inter omnes omnino gentes, etiam barbaras, nullam eſſe queritur, quæ durius agere ſoleat cum eccleſiaſticis quam Polonos, ſub prætextu, quod Eccleſiaſtici non habeant uxores, liberos, adeoque non indigeant tot reditibus. *Hoc qui faciunt*, ait, *quid aliud agunt ſacrilegi, quam ſi immergant manus ſanguini Chriſti? caveant proinde, ne poſt bucellam panis Eccleſiæ intret in eos ſatanas, & maledictio, & rei gehenna fiant.* Minatur poſtremo: *Epiſcopi interdictis ſacris eos excommunicabunt, vel potius jam innodatos anathemate, Bullæ in Cœna Domini per omnes Eccleſias declarabunt, Miſſas coram eis celebrari, Sacramenta eis adminiſtrari, mortuos ſepeliri, imo omnem converſationem cum illis inhibebunt. Denique etiam omnes Eccleſias claudent, & divinis interdicent.* Pſal. 78 & 108, *contra eos quotidie decantari mandabunt, ut olim Epiſcopi Galliæ. Quodſi aliqua ineſt fidei ſcintilla, evigilabunt ad hæc fulmina. Imo ſi Deum non timerent, homines reverebuntur. Omnis enim populus conſurget contra eos*, &c. Tacemus alia, quæ Autor de pertinacia militum confœderatorum p. 247, 286, 316 ſeq. memorat. Tandem ſuccedit hiſtoria electionis, quæ 15 Maji die initium ſumpſit, qua poſt miſſam de S. Sancto a Nuncio Davia cantatam, Autor noſter ſermonem habuit in Collegiata Varſavienſi lingua Polonica ad verba Joſuæ XXIV: *Optio datur vobis, eligite*, quem Latinitati donatum exhibet p. 368. Deſcribitur campus Electoralis, qui eſt prope Varſaviam in Villa *Vola*, ubi *Szopa* pro Senatoribus eſt, ædificium tectum: Equeſtris ordo ſive Nobiles ſub dio in campo ſatis arenoſo conveniunt, ſellis campeſtribus, ſi quas equites apportarunt, vel apportari curarunt, inſidentes; Mareſchallus convocationis ibi his fere verbis ſermonem exortus: *Sicut Deus & natura avibus aquilam, brutis leonem, piſcibus cete*, (vel Delphinum:) *præpoſuit, ita Regno Poloniæ Regem eſſe eligendum, fieri*

ſieri autem hoc rite non poſſe, niſi comitiis hiſce Electionis alius Mareſchallus ſine omni nævo præficiatur. Quando ad electionem illius Mareſchalli procedi debuit, intra vallum deputati Palatinatus Siradienſis equites ingredi voluerunt, ſed clamore totius conſeſſus repulſi, pedites poſtea magno cum tumultu & furore intrarunt. Eodem die accurrunt alii ex Palatinatu Sendomirienſi evaginatis gladiis, qui plura ſcommata non tantum contra milites qui, cuſtodiam loci (*Kollo*) habebant, ſed & contra Senatores præſentes effutierunt, additis minis diruendæ *Scopa* & evertendi valli, vino quippe magis quam recto conſilio ad hæc excitati. Die 16 Maji Mareſchallus Reg. ſupremus Lubomirius hac de re graviter expoſtulavit, quod milites illi ſua & Reipubl. autoritate pro ſecuritate publica illic poſiti fuerint. Illi reſpondere, ſe cum Cracovienſibus ad ſuffragia pro electione Directoris & Mareſchalli viritim danda acceſſiſſe, ſeque petere, ut Senatores tot aſſeclas (quos *aſſiſtentias* Poloni vocant) relegent & dimittant, quod in oppreſſionem libertatis eos conductos credebant. Palatinus enim Vilnenſis, 1550 militum ductor, decem millibus ſtipatus acceſſerat. Die 17 pauci Senatores in campo comparuerunt, quia male ſibi conſcii impetum Sendomirienſium timebant, ad quos viginti millia propemodum ex aliis Palatinatibus propius ad *Szopam* convenerant, quorum injurias diſſimulare & Senatorius & Equeſter ordo debebat. Lithuani, jugum ſuperbæ dominationis domus Sapihæ excutere volentes, coæquationem petebant, ut omnes Lithuani Polonis per omnia eſſent æquales, & inquiſitio in Autorem confœderationis militum urgebatur, cujus rei ab aliis Regina & Princeps Jacobus, ab aliis Horodinius inſimulabatur. Hanc ſuſpicionem ut Regina, jam tandem abire volens, a ſe amoveret, pecunias Caſtellano Cracovienſi mittit inter confœdaratos diſtribuendas, cadavere Regis prius transportato ad Eccleſiam Patrum Capuccinorum ſuæ fundationis, ubi ad hunc usque diem inſepultum jacere fama eſt. Eligitur tandem Mareſchallus Electionis Bielinsky Gallicæ factioni adhærens, & judicia *capturalia*, quæ vocant, inſtituta in omnibus Palatinatibus ad notionem & deciſionem cauſarum, quæ tempore interregni naſci poterant. Diſputatum inde adhuc

p. 340 ſeqq.

fuit

fuit acriter de confœderationis autore, ut ad arma etiam veniretur & aliqui læderentur. Neque prius agitatio iſta ſubſidebat, P. 347.
quam Legatus Imp. a Senatoribus audiendus procederet. Ei, cum credentiales literas traderet, lis a nuntiis mota, quod *inclyta Reipublicæ* fuerant inſcriptæ, quam illi volebant *Sereniſſimam* vocari. Equidem Legatus antiquæ domus Auſtriacæ conſuetudinem urgebat, qua *inclyta* ſolum titulus *Reipubl.* datus fuerit. Aſt reſpondebant Poloni, Rempublicam ſuam hucusque tituli diminutionem eſſe paſſam, cum obligata fuerit per certum ſcriptum ſub tempus Suecici belli, ob ſubſidium ab Auſtriacis latum, ad aliquem ex iſta domo in regali ſolio collocandum, quod promiſſum cum nondum impleverint, noluiſſe controverſiam movere: verum poſt Viennenſem expeditionem redditum Reipublicæ ſcriptum hoc eſſe, quare nunc de tituli dignitate nihil ſit conceſſura. Quibus adductis conſenſit Legatus, & in oratione ſtatim habita *Sereniſſimæ* appellationem valde cumulavit. Sed vix ſermone, ut a longo tempore Legati Imperatoris conſuevere, prælecto, maxima ſanguinis quantitas ei ex naſo cœpit profluere, quapropter brevi & generali tantum expectato reſponſo abire fuit coactus. Ejus 351.
orationem, qua Jacobum Principem commendabat, ſequuntur 353.
propoſitiones a Jacobo Reipubl. factæ, ut & Gallorum pro Contio, 354, 356.
Electoris Palatini pro Neoburgico, Reginæ Eleonoræ pro 358.
Duce Lotharingico pollicitationes, & quæ deniq; Rex Auguſtus Reipubl. præſtare promiſit. Deinde, quæ ipſo electionis die acta 364.
ſunt, referuntur, ſcilicet, primo Palatinum Cracovienſem contra 365.
Contium fuiſſe proteſtatum, Caliſienſem Caſtellanum, per crucis ſignum, quod in pectore palam geſtabat, ad unionem exhortatum ſuos, Contium nominaſſe, Palatinum Auguſto Regi ſuffragium dediſſe, quæſitumque a Poſnanienſibus & Caliſienſibus, utrum vere Catholicus ſit Elector Saxoniæ, reſpondiſſe, quod Nuntius Papæ & Cardinalis Saxo-Cizenſis id teſtimoniis ſuis confirmaverint, Plocenſes præeunte Autore Contium proclamaſſe, 366.
adſtipulantibus Ravenſibus univerſis & magna parte reliquorum Palatinatuum, in quibus omnibus tamen, præterquam in Plocenſibus & Ravenſibus, ſciſſiones fuerint obſervatæ. Confici eo die negotium pro Contio potuiſſe, memorat Noſter, ſi Primas natu-

ralis tarditatis oblitus fortiter inſtitiſſet, cum contra per procraſtinationem, Galliæ Legato nihil quod daret habente, multum
p. 367. ejus factioni roboris deceſſerit, ſic ut ſequenti die, auctis Electoris partibus, hic ab Epiſcopo Uladislavienſi, Contius a Primate nominaretur, cum nequicquam ſuaſum fuerit utrique,
435. ut a Candidato ſuo recederet. In cenſura Candidatorum adducitur imprimis, eandem rationem, qua olim Poloni Principem Condæum excluſerint, ne Regnum externis factionibus & bellis involveretur, contra Principem Contium hodie quoque militare; quippe qui Polonia uſurus ſit tanquam inſtrumento
439. nocendi hoſtibus Patriæ ſuæ, &c. Cum de pactis conventis edendis & confirmandis ſermo eſſet, Prebendovius jurato aſſeruit, ſe originale exemplar reperire non poſſe, qua occaſione
442. multa contra eum opprobria jacta, poſtulatumque, ut quia in plura, quam expediebat, ſe ingeſſerit negotia, formato proceſſu
449. ab aula & miniſterio removeretur. Incipiunt hinc Acta prope Gedanum cum Principe de Conti, ubi referuntur primo loco p. 451 Literæ ad ordines Regni ex oneraria ſub Oliva die 15 Octobris datæ, quarum initium: *Franciscus Ludovicus de Bourbon, Princeps de Conti, Dei Gratia, & affectu Inclytæ Nationis Poloniæ & M. D. L. in Regem electus, &c.* Quibus maſcule & acute a parte Saxonum reſponſum eſt, ut patet p. 453. Allato nuntio adventus Principis, Autor cum literis, a Cardinale Primate theſaurariis & Senatoribus nonnullis ad Contium Principem ſcriptis, Gedanum non tam ivit, quam volavit, perſuaſionibus & promiſſis Abbatis de Polignac calcar addentibus, habere ſcilicet Principem & copias, & nervum rerum gerendarum; ob lucrum itaque, quod ſperabant, primus quisque obſequia novo Domino probare geſtiit; uti enim libra in eam vergit partem, ubi plus apponitur, ſic nonnullos Polonos nunc huic nunc illi favere, qui
470. plus offerat, Autor ipſe teſtatur. Sermones, quos Autor, Caſtellani item Siradienſis & Caliſſienſis, plenos adulationis & jactantiæ de gloria originis & geſtorum gentis Polonæ ad Contium habuerunt, legi poſſunt p. 456 ſqq. Conſilia vero, quæ Autor ſuggeſſit, eo redeunt: ad Moſcum imprimis, Suecum, Brandeburgenſem, aliosq; Principes, partim legatos mittendos, partim

literas

teras ſcribendas, quin & ad Capitula & ad Superiores monaſteriorum utriusq; ſexus, quia hoc genus devotum ad bonum æque ac malum in Polonia multum cooperari poſſit. Ipſe Princeps *dulciores Schedas* (ſic vocari *billets-doux* a noſtro Epiſcopo primum didicimus p. 470) propria manu ad aliquas *Senatrices* exarare debuit, ut quædam maritos, nonnullæ amicos in ejus partes pertraherent. Verum nec 4 millia thalerorum obtineri poterant ad iter Varſavienſe, & pro Theſaurario Lithuaniæ, aliisque emiſſariis, qui in provincias ire debebant, ut populares donis, bonis verbis, & promiſſis devincirent, nullæque aſſignationes, Autori a Legato Gallico factæ, ſolvebantur, etſi tot ipſe p. 471. ſumptus feciſſet. Autor enim omnia toto cœlo diverſa reperit ab iis, quæ Legatus *pro redemptione Iſraelis* promiſerat, qua de re Epiſtolam ad Regem Chriſtianiſſimum ſcriptam vide p. 464. Princeps enim parum inſtructus acceſſerat, quoniam Primas & Legatus ei fidem dederant, quod ad litus tot milites exercitus Polonici & Lithuanici ſit reperturus, quot tuendæ ejus Majeſtati ſufficerent. Quare Princeps non ſemel dixiſſe fertur: *Exercitu Polonico promiſſo tantum opus eſſe, ſe ſolum ſine conſultoribus cogitaturum, quid poſtea facto opus, & quibus pecuniæ eroganda eſſent.* Nec currus, nec equi, nec argentea ſupellex, nec alia deniq; ad aulam Regiam neceſſaria emebantur, (in ſtanno enim comedebatur) nec ulla res ordine, quo decebat, ſuſcepta. Accedebant his & aliis defectibus & vanis promiſſis ſermones inſolentiores Gallorum, quos ſtultitiæ lacte nutritos dicit Noſter: *Poloniam non eſſe dignam tanto Principe*, qui nihil ſibi ſumere, ſed a ſervitute Poloniam vindicare geſtiat, quæ animos Polonorum tantum abeſt ut conciliarent, ut alienarent potius penitus. Tandem cum & Polonicus & Saxonicus exercitus appropinquaret, Autor poſtquam per quatuor ſeptimanas, fruſtra conſumto peculio ſuo, ſe ſudaſſe & alſiſſe, pag. 489 literis ad Cardinalem ſcriptis queritur, non ſine lacrymis, uti ipſe refert, his verbis Contio valedixit: *illum quidem Regno eſſe dignum, Polonos vero ex permiſſione Divina tanto Principe indignos eſſe*; nec multo poſt Contius conſcenſa poſt inanes conſultationes nave ad ſuos rediit. Hinc 467. Gedanenſes, quod adverſas partes tueri crederentur, indignationem Gallorum incurrebant & naves eorum detentæ ſunt a Gallis,

cumque illi viciſſim Gallorum in civitate bona obſignaſſent, Abbas de Polignac literis ad urbem datis, quæ exſtant p. 468, fulmi-
p. 552. nare & extrema omnia urbi minari viſus eſt. Nec forte de Gedanenſibus prætermittendum, quod, cum orator urbis in oratione, qua Auguſtum Regem ante portas excipiebat, Senatus Gedanenſis feciſſet mentionem, Magnus Regni Cancellarius ſtatim illum interpellaverit his verbis: *Non dicite Senatus, ſed Magiſtratus:* Senatus enim nomen ſibi ſolis competere, Regni Senatores exiſtimant. Dum deinde ad res Anni 1698 pergit Noſter p. 482, 493, in Regem Auguſtum multo pronior videtur, quod imprimis certis indiciis accepiſſet, Regem Galliæ ne quidem audire amplius
502. velle de rebus Polonicis. Hinc primus Regis Auguſti in Varſaviam ingreſſus deſcribitur, notaturque, eodem die, quo Rex urbem ingreſſus, eundem viduam Regiam in Mariævilla viſitaſſe, ac
512. 3 horis, ſemotis omnibus, cum illa fuiſſe collocutum. Admiſſus inde ad alloquium Regis ipſe Autor, virtutes ejus heroicas ac ſapienter dicta ſummis laudibus evehit. Plura imprimis dixiſſe Regem ait de diſtributione dignitatum, qua cum omnibus ſatisfieri non poſſit, ſæpius animos ſubditorum a Regibus averti. Suaſit itaque Noſter, eas digniſſimo & ſine mora conferendas eſſe: quo magis enim differatur collatio, hoc plures competitores
513. adfuturos. Quod ad negotiorum molem, quibus ſe obrui Rex querebatur, cum aliud ex alio naſcatur, id conſilii Autor ſuggeſſit, ut aliquot Senatores eligat, qui mutatis vicibus penes Regem reſideant, quibusque tam externa quam domeſtica negotia committi poſſint examinanda, referenda, & decidenda; ſic Regem tædio laborum levatum coram Republica, utcunque res ceciderit, facile ſe excuſaturum. Ad quæſtionem Regis: *Utrum Se-*
514. *niores an Juniores ex Polonis aptiores eſſent ad conſilia?* reſpondit Noſter, a ſenio quidem *Senatum* nomen habere, non tamen alba canitie mentum, ſed mentem conſiliis beatam, prout in A-
519. polline imberbi, reſpiciendam eſſe. Quantopere vero Regis animum ſibi devinciverit Autor, mox patuit, cum Epiſcopatus Warmienſis, quem & Cardinalis d'Arquien & Epiſcopus Jaurinenſis ambiebant, ipſi fuerit collatus, qui nihilominus alienioris a Rege animi ſigna paulo poſt plura dedit, ut apparet e pag. 632 & 731.

Poſtulata

Poſtulata Reginæ & Principum, qui ſub velo, quod *baldachinum* p. 499.
vocant, ſedere ad latus Regis in templo, ut tempore Regis defuncti conſueverant, ac poſt Mareſchallum immediate Regi præcedere, ſive curru ſive pedibus, optabant, ipſo ſilentio fuerunt ſoluta, cenſitumque, poſſe Regem privatim Principibus affectum demonſtrare, verum quartum Principum ordinem in Republica admitti haud poſſe. Quare Regina tandem abiit Romam, ubi 603.
adhuc commoratur, Princeps Alexander vero officio ſatis honorifico, a Rege collato, quaſi id ſibi indecens foret, ſponte ceſſit.
Quantum ad negotium conciliandi cum Rege Cardinalis, refert, 506.
Epiſcopum Jaurinenſem cum Theſaurario Lithuaniæ, Lovicium 514.
ad Cardinalem de *ceremonialibus* & *crumenalibus* tractandi cauſa miſſos, retuliſſe, ſi pecunia a Gallis credita 150000 fl. pro ſumtibus in ſciſſionem, Rokosz vocant, expenſis a Rege refunderentur, ſe omnia in ejus rem facturum, ſin minus, ſe ordinem Equeſtrem Lovicii ad continuationem ſciſſionis convocaturum. Tandem vero cum pecunias, quas pro ſe & domeſtica ſua (ſic Caſtellanam Lencicienſem Tobianskiam vocavit) petebat, obtinuiſſet, concordia deniq; ſtabilita eſt certis conditionibus, per commiſſarios Regios promiſſis, & Cardinalis ad alloquium Regis in cubiculo marmo- 566.
reo cum exiguo comitatu admiſſus obedientiam juravit, tradito etiam ſolenni electionis Diplomate. Id vero Autorem valde uſſit, 774.
quod tanta pecuniæ vis ex Regis ærario in domum Purpurati ma- 497.
naret, eumque proinde enormis avaritiæ accuſat, vanumque ejus & elatum nimis animum arguit, qui nonniſi interventu ſummi Pontificis, novique Nuntii, ideo in Poloniam miſſi, Regi reconciliari voluerit. *Vidi*, inquit, *Cardinalis propoſitiones, quæ omnia* 492.
in rem ejus, nihil in rem noſtram continebant; non quærit, quod multis utile, ſed quod ſibi. Semper pro domo ſua calidisſime, nun- 741.
quam pro Eccleſia loquitur. Subdolam vero & peſſimam illam 482.
fœminam, ſatyra quam panegyri & præmiis digniorem vocat, cui diſplicere ſibi gloriæ ducit, quamque, quod pretioſam ſupel- 542.
lectilem, gemmis & unionibus conſtantem, quæ, donec pecuniæ promiſſæ exſolverentur, ap. ipſam depoſita fuerat, curioſius perquiſiviſſet, acriter perſtringit. Sequuntur inde Literæ ipſius ſum- 515.
mi Pontificis, Regis, & Epiſcopi Uladislavienſis & reſponſoriæ 520 ſq.

Cardinalis, pro conciliandis animis ultro citroque ſcriptæ, tum
p. 564. & oratio admodum παϑητικὴ Mareſchalci Bielinsky, qua intercedente Fabricio Paulucio, Pontificis Nuntio, ſciſſio,
557. quam *Rokoſz* vocant, tandem finiebatur. Anno 1699 d. 16 April. prima Comitia a Rege celebrata, moxque iterum rupta ſunt. Po-
559. tiſſimum vero Literæ Regis pro reconciliandis Lithuanis ſcriptæ
561. lectu dignæ, in quibus declarat, quod, qui Electioni ſuæ faverant, tanquam primogeniti ſingularem affectum & gratæ mentis documentum jure meritoque exigant, ceterum malle ſe apertam hoſtilitatem experiri quam multas audire affectus ſignificationes, quibus ipſa res plerumque repugnet. Interim a refractariis ut amplius ſibi illudatur, ſe minime paſſurum, cum non deſint media illos in officio continendi, & qui Regem in thronum everit, in eodem eum ſit conſervaturus. Fere in eandem ſententiam iisdem rationibus allegatis uſus eſt Stephanus Bathori, in oratione, cujus A. 1703 p. 182 in his Actis mentionem injecimus, quando Li-
604, 605, teras Sigismundi Auguſti recenſuimus. Sequuntur variæ Epi-
607, 507. ſtolæ & reſponſa Cæſaris, Regis Angliæ, Reipublicæ Polonicæ,
627 ſqq. de pace præſertim cum Turcis concludenda: ipſumque mandatum Malachovio, Palatino Poſnanienſi, Legato Polonico ad tractatus Pacis, concreditum, quo ei injungitur, ut ante omnia reſtitutionem Camenecii & Moldaviæ urgeret, ut pelles ſive Coszuchæ, quod tributum Poloni Tartaris olim quotannis pendere conſueverant, abolirentur; Leopold. vero Imp. permovendum, ut damna hoc bello Polonis illata reſarciri curet, quo penſetur jactura, quam Poloni fecerunt, dum Rex Johannes III A. 1686, in gratiam ſancto fœdere junctorum Principum, ad Ruſſorum Imperatorem in ſocietatem pertrahendum, Kiovia, Smolenskio, Czernikovia, omnique Zaparoviorum & Coſacorum terra trans Boriſthenem ipſi ceſſit; tum ob utiles & Reipublicæ oneroſas expeditiones a Polonis in gratiam ſancti fœderis factas; denique ex capite retentarum vel alio diſtractarum decimarum, quæ ex Regno Neapolitano & Siciliæ Regi Poloniæ ex fœderis le-
677 ſqq. ge debebantur. Aliqua fuerat controverſia in tractatibus pacis Carolovicienſibus de præcedentia inter Moſcoviticum & Polonicum Legatum. Verum tandem is ordo ſervatus, ut prout quisque ad ſacrum fœdus acceſſit, eo etiam ordine

ordine ingredi deberet; hinc figura quadrata Caſtrorum per Comitem Marſilium propoſita placuit, nulla præcedentiæ lite relicta, qua de re declaratio Legatorum Cæſareorum exſtat p. 690.
Deſcribitur porro colloquium & diſputatio Legati Poloni cum p. 678.
Reiseffendio & Mauro Cordato de reddendo Camenecio, qui tandem declararunt, quod Turcarum Imperator pro generoſitate ſua & memoria antiquioris futuræq; amicitiæ in id condeſcendat, modo Moldaviam Poloni relinquere, &, ut ex Camnecio propter ſancitum Mahumetanæ Religionis tormenta bellica Turcarum educerentur, concedere vellent, & fortalitium S. S. Trinitatis deſtruere; pelles Tartaris olim conceſſas pro præterito dimiſerunt, non pro futuro. Inter proponenda in favorem Religionis Romanæ ab Oratoribus hoc imprimis Portæ Ottomannicæ fuit, ne Catholici & uniti Græci ritus homines, non tam miſſionarii ſed omnes in terris Turcicis degentes Chriſtiani, jurisdictioni Patriarcharum vel Epiſc. Græci ritus ſubmitterentur, utque reſtitueretur Patriarcha Sorianorum ob calumnias Schismaticorum ejectus, loca terræ S. a Romanis non Græcis cuſtodiantur & captivi Chriſtiani liberentur. Ut deinde de pace tracta- 691.
tum fuerit, tum ex propoſitionibus a Cæſareis exhibitis tum ex
ipſo Inſtrumento pacis cum Polonis facto, quin & literis Pageti, 764.
Anglici, & Mauri Cordati, Turcici miniſtri, de Tartarorum incur- 768.
ſione in Poloniam, durante tractatu pacis facta, patet. Quæ deinde multa Autor de exercitus Saxonici nimia licentia, vera an falſa, deq; Polonorum indignatione narrat, ea vix relatu digna exiſtimamus. Poſt Elbingam invito Rege ab Electore Brandenbur- 642.
gico captam, cujus jura examinantur, ac beneficia in Electorem a Republ. Polona collata, imprimis ſupremum in Pruſſia dominium pro hac prætenſione conceſſum, exprobrantur, Cæſaris, Re- 884, 889.
gum Galliæ, Daniæ, Sueciæ, tanquam evictorum Pacis Olivenſis,
mediatio per literas imploratur, & Gallecius, Senator Polonus, 706, 707.
ad aulas horum Principum ablegatur, quorum reſponſa varia v. p. 704, 734. Tandem tamen Elbinga ab Electore Brandenburgico Reipublicæ redditur, ſuppeditatis pignoris loco variis
clenodiis ex Reipubl. theſauro, & territorio Elbingenſi per Tra- 895.
ctatum conceſſo. Edicta quoque & ſtatuta de non tolerandis in 741.
Polonia

Polonia hæreticis Autor exhibet varia, & p. 525 conqueritur, hæreticos Varſaviæ in foro templum habere, & puritatem aeris Po-
p. 780-883. lonici inficere. Succedit ampla diſputatio, in qua Jus patronatus in Abbatias contra Aulam Romanam & Monachos in Po-
931. lonia Regi aſſeritur. Occaſione electionis Clementis XI, præter omnium opinionem factæ, refert Noſter, quod, cum poſt fata Innocentii XII ſchedulis omnium Cardinalium nomina inſcribi, & per Nepotem puerum quinquennem illas ex urna extrahi juſſerit, trinis vicibus *Franciſci Albani*, moderni ſummi Pontificis, nomen a puero arreptum fuerit. Quo referri poteſt, quod & Autor libri: *Conjectures du Conclave apres la mort d' Innocent XII* Albano, etſi non cano, ob ſummam rerum gerendarum peritiam, hanc dignitatem quodammodo prædixit. Ceterum variorum hic paſſim Principum & illuſtrium Virorum elogia leguntur, ut Regis Joh. III p. 12, 34, ejusque filiorum Jacobi, Alexandri & Conſtantini p. 18, Regis Auguſti p. 591, Primatis p. 504, Card. Denhoff p. 404, Jablonovii p. 10, 247, 263, Palatini Belſenſis p. 506, Schultz Referendarii Regni p. 439 & 518. Quod vero Stanislaum Lesczynſki, Pocillatorem Regni, ubivis ultra modum laudat, uti p. 82, 438, facile quis credere poſſet, illum, poſtquam Stanislaus a Suecis Rex Pol. declaratus, hæc elogia pro captando favore ejus ſuper-
491. addidiſſe. Quin & paſſim occurrunt, quæ ad ipſius Autoris laudem ſpectant, & ipſe aliquo in loco jactantius ſcribit: *Loquentur me mortuo acta mea, & obſcurum poſteris non ſinent nomen meum.* Supereſt, ut Lectori ſignificemus, ea quæ perperam Autor in hoc Tomo II p. 525 de eo, an Conſules & Præſides Civitatis Gedanenſis Senatus vel Magiſtratus nomine appellandi? tum & quæ p. 749 de juribus diſſidentium, quo nomine in Polonia Græcæ, Lutheranæ, & Reformatæ Eccleſiæ addicti veniunt, tradidiſſe fertur, a Gratiano Severino Lipinsky (i. e. Adriano von der Linda, Conſule nunc Gedanenſi) in *Sicilimentis, quæ in loca nonnulla harum Epiſtolarum Familiarium, terras Pruſſiæ, ſpeciatim Civitatem Gedanenſem, afficientia*, 1712, in 4 publici juris fecit, p. 68 & 79 fuſius refutari. De Tomo II, harum Epiſtolarum, ne nunc prolixiores ſimus, alibi dicemus.

D. MA-

D. *MAXIMILIANI PREUSSII PROTO-Phyſici Vratislavienſis & Academici Naturæ Curioſi Leopoldino-Imperialis, Agendorum apud ægros Ilias in Nuce, ſeu, Artis medendi ampliſſimæ compendioſa ad Praxin Applicatio, uno quaſi conſpectu in Tabula Synoptica dilucide exhibita.*

Vratislaviæ, ære & ſumtibus Baumannianis, 1712, f. chart. aug. Plag. 4.

Quemadmodum Experientiſſimus *Autor* plura, quæ in dijudicatione conſcientioſa læſionum violentarum & externarum veniunt conſideranda, in Sciagraphiam breviſſimam, a nobis *Menſe Auguſto* p. 356 commemoratam, accuratiſſime redegit, ita & numeroſa ſatis, quæ apud ægros haud ita paucos, unius ſæpe Medici curæ ſimul commiſſos, agenda ſint & cavenda, omni itidem ope anniſus fuit in præſenti Tabula Synoptica, ceu Iliada in nuce, exhibere. In Præfatione namque, qua Tabulam hanc Illuſtri Academiæ Naturæ Curioſorum Leopoldino-Imperiali nuncupat, videtur eandem loco Directionis aut Methodi medendi generalis quodammodo habere, dum talem æque ac ſpecialem, ſtatam & uniformem amplius nullam ſupereſſe, cum Celeberr. *Baglivo* admodum conqueritur, hincque communi ac univerſali Academiarum Practicorumque celebriorum & doctiorum forte etiam conſenſu & approbatione (modo ob innumeras nunc contrariasque ſæpe invicem hypotheſes, utplurimum præconceptas, hoc poſſibile adhuc) aliquam iterum formandam & introducendam quam maxime optat, poſteaquam Galenica univerſali fere omnium Dogmaticorum harmonia olim recepta, ſecundum quam, ceu regulam ſaltem ordinariam, omnes ægri dijudicabantur, tantum non ubique damnata hactenus deletaque prorſus exulavit. Hujus inſuper Tabulæ adminiculo morbos ægrosque ſimul plures uno eodemque tempore vel die, remotis etiam omnibus fere libris, alias minus negligendis, ſi neceſſitas quandoque ita tulerit, exacte indagari, imo haud difficulter curari ſive tractari poſſe a Medico, cuicunque fere hypotheſi etiam addicto, propria eaque longa & multiplici experientia edoctus, affirmare

haud dubitat. Facillimum quippe modum tradit per quæſtiones aliquot indagandi naturam affectus, ejusq; ſedis propriæ ac fontis, cum cauſis ipſaque cura, in quantum cuncta fere auxiliorum genera ſuggerit, e quibus magis huc quadrantia mox reperiri & eligi poſſint, tam in diffuſo juxta ſecundum Tabulæ latus, quam in contracto, juxta tertiam ejus paginam, ſive ſub ordine concinno & diſtincto maxime indicationum & diſtinctionum reſpectuumque breviſſimorum individualium, nec non remediorum pauciorum ſelectiorumque mox illi applicandorum, etiam contra ſymptomata urgentia & ſoporoſa potiſſimum. Quæ omnia planiora & clariora fient, ſi ſumma nunc capita, cum agendorum ex Tabula ipſa, tum obſcuriorum declaratorum ex Notis ſub calcem annexis, ſtrictim attingamus. Inter quinque videlicet apud ægros *agendorum* genera I *ſciſcitandum* quærendumque ratione affectus morboſi, (ubi ſimul pulſuum doctrina breviſſime proponitur) partium affectarum & cauſarum morbificarum, inprimis temperamentorum ſuccincte hic traditorum. Reſponſa vero ad hæc promtioris faciliorisque mox applicationis gratia, ex oppoſito ſtatim ad marginem, ab aliis prorſus vacuum, literis typi rubris, pro meliori a reliquis diſtinctione, expreſſa habentur. II *Succurrendum* ſecundum Indicationes 1) cauſæ proximæ affectus, vel occaſionali tollendæ & evitandæ poſthac præſervative, vel antecedenti curandæ quantocyus, 2) ſymptomati partive principaliori &c. ac 3) viribus debiliſſimis. III *Conferend.* cauſæ moventes ſive occaſionales & antecedentes, cumprimis: α) temperamentum, idioſyncraſia, ætas, ſexus &c. β) naturæ vires ac ſufficiens ſubinde actio & potentia ſola medendi quibusdam morbis, γ) cautelæ dubiorum & generoſiorum ſive periculoſiorum præſertim mediorum; ibique ſuadetur in ſcientia & conſcientia dubia aut probabili ſaltem, eligendas opiniones & auxilia non probabiliora ſolum, ſed & tutiora ſimul multoque uſu probata, præcipue a nobismet ipſis, malisque majoribus & urgentioribus ſubito, ſive enecantibus citius, evitandis aut removendis oppoſita & adæquata magis, vel a pluribus indicantibus & permittentibus indigitata, reſpectu pauciorum & magis ſecundariorum contraindicantium, ac minorum inde ſive leviorum &

bre-

breviorum facileque iterum reſarciendarum noxarum; δ) ſuavitas & celeritas auxilii magis adæquati morbo ejusque cauſæ. IV *Intimand.* potiſſimum cum modo adhibendi ordinata α) remedia ex pharmac. chirurg. & diæta convenientе, vel tenui, mediocri aut plena, breviſſimis hic deſignata, una cum reliquarum ſex rerum non naturalium uſu; β) prognoſis eventus, ejusq; modi facile prævidendi prædicendique; γ) ſymptomata facile ſecutura, inprimis criticæ mutationes propediem futuræ, præſentibus ſc. ſignis coctionis materiæ morbificæ, e.g. crasſitie & turbatione urinæ, vel ſputo albo, levi facilique ejectu per tusſim & exſcreationem &c. V. *Repetenda* priora, paulo aliter mutata, viſitationibus ſive accesſibus & diſcesſibus reliquis &c. In Notis autem demum obſcura & brevius in Tabula tradita pluribus declarantur & ſingularia quædam intermiſcentur, v. g. 1) *de morbo ſeu affectu morboſo*, per quem ſymptoma cauſæ communiter ita dictum, ſive functio & qualitas læſa intelligitur, cum morbus (ſive differentiæ morborum eſſentiales, Intemperiei videlicet, Magnitudinis, Numeri, Figuræ, Situs & Continuitatis læſæ) Veteribus potisſimum ita dictus, ad cauſam potius formalem & proximam cum nonnullis rectius & diſtinctius referatur; 2) *de parte ſolida interne affecta*, cujus indagatio tam anxia & ſcrupuloſa (ſi obſcura, latens aut dubia ſubinde nimis ſit ob plures in una eademque regione corporis ſitas ac latentes hincque non adeo facile dignoſcendas aut diſtinguendas ſemper) non adeo usque neceſſaria eſſe innuitur, cum medicamentum ſolubile quodcunque vi circulationis ſanguinis & humorum ad quascunque corporis partes etiam latentisſimas deferatur, cauſamque morbi, humoroſam utplurimum, modo contra hanc probe directum, ubicunque illa hæreat, corrigere vel tollere valeat, prout *Noſter* pluribus jam olim §. 71 in propria *Diſſertatione* ſua *de parvis magnorum morborum initiis* A. 1676 ſub umbone ſolum D. Michaelis Ettmülleri, Patris, habita, poſtmodumque aucta docuerit; 3) *de uſu cauto & legitimo* quorundam adſtringentium, tonicorum ſolum, totaque ſubſtantia potius ſpecifice agentium, e. g. chinchinatorum febrifugorum, calculum pellentium, item opiatorum & qualitatibus quatuor primis ita dictis oppoſitorum, propter abuſum

quorundam non prorſus rejiciendo & e foro medico-practico cum rigoroſioribus nonnullis exturbando, monita quædam proponuntur.

JO. MARIÆ LANCISII DISSERTATIO DE Romani cœli Qualitatibus, cum Hiſtoria Epidemiæ Rheumaticæ &c.

Romæ, apud Fr. Gonzagam, 1711, 4.

DE priori Operis Parte diximus *Menſe Julio* p. 326. In Parte ſecunda ad adventitias cœli Romani qualitates explicandas dum pergit Autor Clar. duas earum conſtituit claſſes, alias ſcilicet, quæ a noxiorum effluviorum ex inductis prope vel intra urbem ſtagnis, paludibus, cœnoſisque locis, obſtetricante præſertim per æſtatem Auſtro, egredientibus oriuntur; alias, quæ Aquilonari, nimiumq; rigidæ intemperiei, repente invadenti ac præter morem, hyeme potisſimum aut vere pertinaciter duranti, cui poſtmodum Auſtrales venti e veſtigio ſuccedant, in acceptum ſunt
p. 1. referendæ. Oſtendit igitur adventitiam labem ex aquis ſtagnantibus Romano cœlo in infantia æque ac maturitate Imperii fuiſſe familiarem, ſummumque propterea ſtudium purgandis cloa-
2. cis priscos adhibuiſſe; artemque docet, qua olim, deductis in
3. libertatem aquis, Romana ſalubritas ſervabatur, atque ſeculum Romanorum Pontificum commemorat, quo ex paluſtribus aquis
4. huic cœlo adventitia labes acceſſerit; tempora inſimul recenſet, quibus Roma Pontificum cura exſiccato ſolo ad priſtinam ſalu-
5. britatem revocata fuit. Et quanquam ſint, qui in ſolam incolarum infrequentiam adventitiam Romani aeris inſalubritatem rejiciant, eosdem tamen refutat Autor, dicendo, populi multitudinem ſalubritatem non inducere, ſed partam jam antea conſervare, quatenus incolæ accenſis perpetuo ignibus, conſitis adverſus pravos ventos arboribus, excitatis ædificiis, conſtratis viis, vociferatione atque halitibus partim cuſtodiunt aerem, ne aliunde inquinetur, partim motu ſolvunt, ac purgant, partim denique benigno ſale volatili implent ac vivificant. Nec fre-
p. 6. quentes thermas & Naumachias Romano aeri obfuiſſe unquam putat, quia non influentium aquarum copia, ſed hærentium & ſtagnan-

ſtagnantium pernitioſa eſt. Multo minus venas Vitrioli, ſul- p. 7.
phuris, aliorumque Mineralium, quæ in agro Romano patent,
ejusdem aeri labem aliquam affricare docet, niſi ſtagnantibus
aquis corrumpantur; adeoque timorem pernoctandi in ſubur- 8.
biis anilem eſſe. Siquidem vitæ periculum, quod quandoque
civibus imminet, non ab aeris labe, ſed ab erroribus in ſex rebus
nonnaturalibus, qui occaſione ruſticandi committuntur, depen-
deat. Venti equidem Auſtrales, quos Romanus ager facile ex- 9.
cipit, ac ſiſtit, aeri labem aliquam affricant, ſed ex nulla alia cau-
ſa, quam quod paludes cœnoſamque terram inveniant; caligi-
nes vero & frequentiores nebulas partim a Tiberi, partim a ca-
minis, qui plurimi in urbe ſunt, elevatæ ſalubritati nihil dero-
gant, niſi aliud vitium ex mortuis præſertim aquis, atmoſphæ-
ram inquinantibus, acceſſerit. Quoniam Tiberis inundatio
una ex cauſis adventitiæ inſalubritatis Romani aeris exiſtit, mul-
tus Autor noſter eſt in ea deſcribenda. Fluvius enim hic cre- 10.
bris ac ſubitis incrementis nusquam ſuis aquis magis quam in
ipſa urbe exundat atque reſtagnat; cujus cauſæ ſunt vel aucta
moles aquarum influentium, vel earundem motus retardatus at-
que exoneratio. Aquæ influentes & Tiberim augentes ſunt vel
peregrinæ, a pluviis pertinaciter cadentibus altis potiſſimum ac
remotis de montibus, aut repente ſolutis nivibus, quin imo a for-
tuito erumpentibus ſereno etiam cœlo ex terræ ſinubus aquarum
voraginibus collectæ; vel urbanæ, non modo ex pluvia ſeptem
e collibus & ex tam lata planitie affatim in fluvium præcipitante,
ſed potiſſimum ex jugibus aquis trium magnorum fontium, Tri-
vii ſcilicet, Thermarum & Janiculi, nec non torrentis Mariani in-
fluentes. Quæ minuunt & impediunt velocitatem atque exo-
nerationem aquarum in mare bifariam ſunt conſideranda; vel
enim de novo adveniunt, vel firma & perpetua ſunt in Tiberis
alveo. Inter priora accuſantur impetus maris, quo flumini reni-
titur, Auſter vehementior, Tiberinæ aquæ tenacitas, fermentatio
ab Auſtro in Tiberi ſæpe excitata, & ſemiobſtructa Tiberis oſtia.
Inter poſteriora vero recenſentur anguſtia alvei ex pontibus,
fundi inæqualitas ob moles pontesque dejectos, molitrinæ flu-
mini innatantes, pilæ ſtaffilariæ dictæ. Quanquam igitur Tibe-

 ris

ris exundatio inter futurarum calamitatum portenta non ſit reponenda, officit tamen illa, non tantum quatenus moræ & corruptioni aquarum anſam præbet, verum etiam quia cum Tiberis ad ſuum alveum recurrit, tunc lateritios ac tophaceos domorum parietes ipſaque pavimenta madefacta relinquit, ac proinde ſi incolæ udas adhuc repetant ædes, propter præpeditam tranſpirationem juxta varios, quibus iidem donantur, corporum habitus, pravasque plus minus, quibus inquinantur, fluidorum diſpoſitiones, varia itidem, currente eademmet hyeme, malorum genera contrahunt, quæ inter frequentisſimæ ſunt febres acutæ, vel chronicæ, viſcerum obſtructiones, rheumata tum ſimplicia, ut dolores articulares & pectoris, catarrhi & tuſſes; tum compoſita, ut ſpuriæ pleuritides, peripnevmoniæ, ſopores, apoplexiæ, paralyſes & ſimilia; quæ eo felicius ſolent accidere, quo magis poſt has inundationes vel Boreas flaverit, vel ninxerit. Poſt paluſtres aquas repentinum, pertinax, intenſumque frigus inter
p. 12. adventitias Romani cœli qualitates recenſendum venit. Cum enim ſitus urbis ad meridiem plurimum obverſus ſit, ventoque Auſtrali, nullis montibus aut ſylvis in agro interjectis, maxime pateat, eo fit, ut Romanorum corpora aliquanto laxiora ſint, porisque hiantibus tum ad interna extrudenda, tum ad extranea effluvia excipienda; ac proinde repente vel furentibus ex Borea ventis, vel nivoſis urgentibus conſtitutionibus promtius faciliusque offendantur, quam illorum, qui adverſa ad ſeptentrionalem plagam fronte poſitas inhabitant urbes. Quamobrem lympha apud illas præſertim partes, quæ immediato atmoſphæræ contactu pulſantur, ſubſiſtit & cogitur; unde epidemici naſcuntur morbi, quorum prodromi plerumque ſunt coryzæ, eæque admodum fraudulentæ, cum minimo negotio in anginas ac peripneumonias ſoleant degenerare. Non uno vero eodemque modo ſemper, ſed duplici potiſſimum ratione populum Romanum algidæ hæ conſtitutiones divexare ſunt ſolitæ; altera, cum media hyeme, ſicco ſolo, purgatis cloacis, viarumque immunditiis, tandem nulla urgente annonæ caritate, cives bonis ſuccis abundant; & tum confluentes rheumaticæ pasſiones, acutæ quidem, ſed non malignæ ſunt, ac proinde ſanguinis misſione

non

non infeliciter curantur; altera vero, cum vere exeunte aut quod gravius eſt, per æſtatis initia, poſtquam diu Auſtri flaverint, pluviæque deciderint, neglecta viarum cloacarumque cura, & præſertim invaleſcente fructuum copia ſimulque utilium ciborum penuria, plebejorum præcipue corpora cacochyma fiunt, ſeu pravis humoribus una cum lumbricis ſcatent; in qua conſtitutione ut plerumque malignæ vagantur pleuritides; ita diſcriminis plurimum habet venam incidere. Uſus potius erit experimentis probatus potionum diaphoreticarum, & alexipharmacarum, oleorum recentium amygdalarum dulcium, & lini cum antipleuriticis & anthelminticis. Juvabunt quoque veſicatoria, ac ſi dolor lateris anodynis, imo nec alexiteriis topicis ex oleo præſertim Matthioli paratis ceſſerit, admotæ parti laboranti cum ſcarificatione cucurbitulæ. Quanquam igitur Autor ejusmodi a ſummo frigore ortas conſtitutiones pluries decurſu annorum 35 Romæ viderit, nihilominus tamen cum nulla gravior obtigerit ea, quæ univerſæ pene Europæ communis ſub A. 1709 crudeliter afflixit; idcirco hujus hiſtoriam, tanquam omnium ideam, Lectorum oculis ſubjicere operæ pretium duxit. Addidit enim huic tractatui Epidemiæ rheumaticæ iſtius hiſtoriam, quam inter ipſos morborum impetus Italico ſermone, re tunc exigente, conſcripſerat, nunc Latinam redditam, ut communi cum reliquo opere lingua cohæreat, non ſine ſpe publicæ utilitatis.

Beſchreibung des Schleſiſchen Maſſel.

i. e.

LEONHARDI DAVIDIS HERMANNI, Paſtoris Maslenſis, Maslographia.

Vratislaviæ, apud Chriſtianum Brachvogeln, 1711, 4. Alph. 1 pl. 20 cum multis fig. æn.

MAslographiam hanc Cl. Autor in tres Partes diviſit, quarum prima explicat antiquorum ritus, qui in funeribus obtinueunt, & varias reliquias montis, quem vocant Töppelberg. Secuna fuſius de operibus naturæ agit, inprimis terræ inferioris, quæ dmiranda atque inſolita ratione efformata atque elaborata ad Maslum

Maslum (Maſſel) reperiuntur. Tertia illius monimenta recenſet, quæ in memoriam ſummorum Virorum, & aliorum qui meritis clari fuerunt, condita ſunt. Præmiſſa igitur verboſiore diſſertatione de veterum funeribus, monet P. I Lib. II cap. I de monte Töppelberg / quod iſte non ſit pagus, ut plurimis viſum, ſed hoc nomen acceperit ab urnis, quæ olim ibi fuerunt repertæ, atque adeo idem ſit, ac Töpfferberg. Quod lucus ibi a paganis conſtitutus fuerit, qui cultui religionis eorum inſerviret, vero proximum eſſe putat, de quo ideo capitibus, quæ ſequuntur, diſſerit. Libro III de aliis paganorum ſepulcrorum reliquiis agit, quorum adhuc veſtigia in monte Töppelberg ſuperſunt, easque ex hiſtoriis antiquitatum multum illuſtrat. Sic cap. I de variis ſepulcrorum generibus loquitur, quorum alia tota, alia vero quoad partes tantum ex lapidibus fuerint condita. Cap. II ſepulcrorum altaria tractat, quæ olim in lucis ad Maslum fuerunt, quæque ex multum cumulatis lapidibus condiderunt, in eum quippe finem, ut ibi ſacrificia Diis Manibus offerrent. Cap. III de vaſis diſſerit, in quibus oſſa defunctorum recondita ſunt, eorumq; varia genera memorat, quæ & magnitudine & forma multum inter ſe differunt, licet vetuſtate corrupta aſpectui quidem minus ſe ipſa commendent. His addiderunt antiqui alias minores urnas, figura inter ſe diſcrepantes, quæ partim arenam continent, partim vero vacuæ ſunt. Num vero iſta tam majora quam minora vaſa, quodſi uno loco conjuncta reperiantur, teſtimonio eſſe poſſint, quod hic monimentum totius cujusdam familiæ erectum fuerit, cap. V Autor explicat. In ea verſatur opinione, quod Germanis ſepulcra totius familiæ condere haud ſolemne fuerit, quippe qui, teſte Tacito, ſæpius ſedibus ſuis habitandi dejecti fuiſſent. C. VI contra eos diſputat, qui opinantur, quod urnæ, quæ adhuc inveniuntur, ope naturæ non autem artificis cujusdam formatæ & compoſitæ ſint. Nam ipſa earum natura tam ratione materiæ, quam formæ ſententiæ illorum refragatur, quod inprimis de illis, quæ ad Maslum ſunt, affirmari poteſt. Nec illa vaſa uſui ſuppellectilis deſtinata fuiſſe apparet, multo magis eorum conditioni repugnare, Autor exiſtimat, ſi iſta vaſa lacrymarum appellare vellemus. Germani quippe defunctos lacrymis, dolore aut triſtitia proſequi

Tab.V.
ad A. 1712. M Oct. pag. 473.
M·VALERIVS CORVINVS
ROMA
Rheinl Zoll

proſequi, mollitiei fœmineæ eſſe credebant,adeoq; inhoneſtum, funerum nimium cultum atque ambitionem obſervare. Qua de re videntur eſſe vaſa,quorum ope Diis Manibus ſacrificia veteres obtulerunt, quæque deinceps apud ipſum altare relicta ſunt, locum veluti ſanctum. Secundam partem operis hujus quod attinet, argumentum ejus ſunt varia corpora, quæ ad regnum,ut vocant, animale, minerale & vegetabile pertinent, quæque ad Maslum reperiuntur. Inprimis lectu digna ſunt, quæ cap. II Autor de foſſili arboreſcente ſtilo conſignare voluit,cujus mirifica & ſingularis vis multo uſu ſatis jam confirmata fuit. Vires quippe ſanitatis rectores exſiccandi,adſtringendi,acrimoniam abſorbendi, ſudorem commovendi in eo obſervarunt. Quoad colorem ejus cretæ perquam ſimilis eſt,ac ſemen ejus, e quo generatur,arenam eſſe ſibi perſuadent. De terra ſigillata,quam Autor ad Maslum deprehendit,cap. III agitur,quæ ſpecies eſt terræ gravioris,unctuoſæ & pinguis,omni quanquam arena ſeparata. Cap.V mentio fit fontium, quorum aquam tempore hiemis ſatis calidam, æſtatis vero frigidam cognoverunt, cujus aquæ ratio bonæ notæ,ſapor autem acidus eſt. Pars ultima de ipſo pago Maſſel agit, qui nominis ſui originem a Polonorum lingua ducit, qua Maslo, id eſt butyrum, ob fœcunditatem olim appellatus fuit. Sedes eſt nobilium antiqua,ditionis autem Principis Caroli Bernſtadii, prout cap. I & II monet. Ceterum ab amœnitate, terræ feracitate, aeris optima & ſalubri natura maxime commendatur. De templo ejus, & qui cultum ſacrum adminiſtrarunt, item monimentis ſepulcrorum reliquis capitibus diſſerit, quæ ipſe Lector introſpicere poterit.

Adhæc Cl. Autor multas tabulas æneas ſubjecit, quæ figuras variorum monimentorum exprimunt easque repræſentant. Sufficiat unius, quintæ ſc. numero, illuſtriora & quæ ſcitu digna ſunt perluſtrare. Ibi occurrunt varia genera vaſorum, quæ *crepitacula*, item *crepundia* vocare ſolent, quo figuræ ſuperiores n. 1, 2, 3, 4 ſpectant; illas autem n. 5, 6 Autor thuribula exprimere opinatur. Num iſta, quæ numero 7 ſubnotatur, effingat figuram lampadis ejusque receptaculi, adhuc ſubdubitat. Porro deprehendimus numos, quorum alii ex auro, ut lit. a, alii ex TAB. V.

argento, ut lit. b, d, e, f, g, h, i, k, alii vero ære, ut lit. c, compoſiti, ad Maslum ipſi Autori ſtudioſe omnia inquirenti ſeſe obtulerunt. Numi, qui litera b ſubnotatus eſt, altera pars *Curtii* Dictatoris imaginem; altera currum triumphalem addita voce ROMÆ præ ſe fert. Reliqui ſunt bracteati, ut vocant, quanquam earum figurarum ſenſus implicatus eſt, idque ob vetuſtatem, quæ multa in illis corrupit, ut dignoſci nequeant. Numum autem æneum quod attinet ſub lit. c, ille hiſtorias illuſtrat, quæ de *M. Valerio* commemorant, quod ope corvi cujusdam hoſtes ſuos devicerit, ut exinde ei nomen CORVINI inditum fuerit, de cujus cognominis origine Livius quoque ſuo loco diſſerit. Tandem ultimo loco tabulæ noſtræ æneæ varias ſpecies expreſſas eſſe cognoſcimus lapidum, quos dicunt fulminares, de quibus Autor refert, quod ad Maslum in monte Töppelberg ſuperfuerint.

MEDIOLANUM SECUNDA ROMA Diſſertatio Apologetica JUSTI VICECOMITIS.

Bergomi, apud Rubeum, 1711, 8.
Plag. 7.

QUi nonnullis urbibus, *Conſtantinopoli* in Oriente, in Gallia *Arelato*, in Germania *Auguſtæ Trevirorum* & *Aquisgrani*, in Italia *Mediolano* honor obtigit, ut ob amplitudinem ſuam vel quòd ſedes Imperatorum eſſent, *Roma nova*, *Roma ſecunda*, *Roma altera* ſint appellatæ, eundem Papienſibus ſuis ante annos aliquot vendicare voluit Vir Clariſſ. *Antonius Gattus* in Gymnaſii Ticinenſis, in quo Anteceſſorem agit, Hiſtoria, quam in his Actis A. MDCCV menſe Septembri pag. 594 ſeq. recenſitam dedimus. Quæ res adeo male habuit Virum doctiſſimum (*Juſtum Vice-Comitem*, quo nomine latere voluit *Joannes Paulus Mazzuchellius*, e Congreg. Somaſchor. Cler. Reg. Vir in poeſi & antiquitate non mediocriter verſatus, ut diem dicendum *Gatto* ejusdemque auſus in herba, quod ajunt, ſuffocandos ſibi ſtatuerit, veritus, ne ſi in tam venerandi nominis ſocietatem Ticinenſes admitterentur, hoc ipſo avitæ Mediolanenſium gloriæ famæque immane quantum

tum detrahatur. Labor fere bipartitus eſt. Poſtquam argumentis Gatti, quæ ille pro cauſa Papienſium adduxit, ſatisfeciſſet, prærogativam *ſecundæ Romæ* Mediolano ſuo adſtruit. Gatti ſententia, quæ Ticino Regio *ſecundæ Romæ* appellationem tribuit, (vid. Hiſt. Gymn. Ticin. cap. I p. 6 ſeq.) tribus auctoritatibus innititur. Prima petitur ex carmine *Alcuini* ad Carolum M. quod ex Caniſio refert Duchesnius T. II p. 190:

Rex Carolus caput Orbis, Amor populique Decusque,
Europæ venerandus apex, Pater optimus, Heros
Auguſtus, ſed & urbe potens, ubi ROMA SECUNDA.

Secunda ex Epigrammate Leonino, quod marmore inciſum in ingreſſu Pontis ad dextram apud Ticinenſes viſitur.

Quisquis in hanc intrat deflexo poplite, dicat
Dic prope, qui tranſis, qui Portæ limina tangis
ROMA SECUNDA *vale, Mundi caput Imperiale &c.*

& ne forte quis *Bernardi Corii*, rerum Mediolanenſium Scriptoris præcipui, auctoritatem ſecutus, hoc elogium ad laudes Mediolani transferret, lapidemque illum a *Johanne Galeatio* Vice-Comite Papiam tranſlatum temere autumet, epitaphium, quæ tertia ratio eſt, *Manfredi de Beccaria & Fratrum*, Principum & Dominorum Papienſis Urbis & Provinciæ A. 1322, quod fuit in æde Cathedrali ibidem & a *Schradero* in Monumentis Italiæ pag. 335 refertur, adducit:

Tres ſucceſſive Cives genuiſſe refertur
ROMA SECUNDA *ſibi claros, quos protulit Urbi*
Ordine quemque ſuo MURRUM, CARUM*que ſecundo,*
Terno Manfredum, quos omnes de Becaria
Protulit unica ſtirps &c.

Oſtendit autem Antagoniſta, verba Alcuini (ſi modo illius ſunt) non ad Papiam ſed Aquisgranum pertinere, quem locum ob thermarum ſalubritatem ſedem Imperii elegerat ultimis annis Carolus, ut in vita ipſius notat Eginhardus. Et fatemur, huic ſententiæ tum alia, cum hæc ejusdem Poetæ verba optime convenire: p. 6.

Hic alii thermas calidas reperire laborant,
Balnea ſponte ſua ferventia mole recludunt.

Porro quam parum ejuſmodi Epitaphiis, aut rerum ignorantia aut adulandi ſtudio & libertate quadam poetica confectis, interque illa huic Beccariorum Principum, inficeta præterea Latinitate donato, tribuendum ſit, edocet. Plane ſi talia autoritatem faciant, Avenionem etiam *alteram Romam* nominandam eſſe, cum in eam luſerit Scaliger:

p. 16. *Vivendi ratio cum libertate recepta*
Efficiunt, ut ſis ALTERA ROMA *tibi.*

Ut dicamus quod res poſtulat, probe a ſe invicem ſeparandi ſunt tituli arbitrarii, qui ab Encomiaſtes ingenio dependent, ab illis, qui publica autoritate determinati reperiuntur, neq; illi his illico accenſendi veniunt. Ad Marmor denique Papienſe ſe convertit Vir Clariſſimus, & poſtquam Mediolanum ſuum *Romam ſecun-*
23. *dam* ſalutatam in Monumento ſub marmorea ſtatua *Martini V* Pontificis Max. in Metropolitana civitatis Baſilica, ab optimis itidem Scriptoribus, *Corio*, *Boſſio*, *Iſolano*, *Litta*, *Bugato*, *Caſtelliono*, *Morigia*, *Beſutio*, *Caſtillioneo*, *Borrono*, *Villa*, *Cavatio*, commemoraſſet, illud quoque ad Mediolanum referendum oſtendit. Neque falſum eſſe *Corium*, qui illos verſiculos deinde a Galeatio II callidiſſimo Principe, ut recens ſubjugatorum Papienſium ani-
28. mos hoc magis ſibi conciliaret, neve illi arcem ſupprimendæ libertatis cauſa extructam ægrius ferrent, in marmorea tabula ibidem poni juſſerit. Non paſſuros fuiſſe hoc figmentum Corii Scriptores ſynchronos Papienſes & ſuorum jurium acerrimos
31. vindices *Jacobum Guallam* & *Bernardum Saccum*; non diſſimulaturum hoc fuiſſe, qui ſub idem tempus ſcripſerit, *Stephanum Beneventanum* & *Antonium Mariam Speltam*, quorum uterque congerendis ex antiquitate memoriis operam dederit, uterque Ticinenſis, & uterque Ticinenſium geſtorum non tam hiſtoricus, quam præco. Deinde Papienſium Scriptores, qui Seculo XVII vixerint, factum hoc a Galeatio Principe libenter derivaſſe; nec
35. antiquiorem Galeatii ætate epigraphen reputandam eſſe, doctos literarum oſtendere. Provocaturos ſine dubio ad lapidem hunc fuiſſe Papienſes, ſi quidem ad eos pertinuiſſet, cum acerrima inter illos ante hos centum ſeptuaginta annos & Cremonenſes de primo poſt Inſubrum Metropolim loco lis exarſiſſet: ſed illos

acerbis

acerbis vociferationibus ob eandem inſcriptionem laceſſitos ab *Hieronymo Vida*, Periclc Cremonenſium, ſatis duxiſſe rem invidioſam ſilentio occultare, quam incertæ aleæ committere. Eſt is locus *Vidæ* dignus, qui legatur. Ita vero ille in actione tertia adverſus Papienſes: *Quaſi vero in hac re mihi non ſit penitus exploratus veſter ſenſus? quaſi veſtra arrogantia non ſit omnibus notiſſima? ac ſi non plane conſtet, vos cunctas civitates præ veſtra animis premere atque deſpicere & pro nihilo habere, dignitateque nulli urbium cedere, una vix, ægreque excepta Roma, quod etiam vosmet ipſi omnibus, quibus contingit ad vos diverti, teſtatum eſſe voluiſtis literis in ſaxo inſculptis, quod in Portæ Ticinenſis poſte poſitum viſitur. Quid enim aliud ſibi vult ROMA SECUNDA VALE CAPUT MUNDI?* Quibus verbis diſertiſſimi oratoris in eam ſententiam perducimur, in Epigraphe iſta nec de Mediolano nec de Papia ſermonem eſſe, ſed de ipſa Roma; hoc ſenſu: ROMA SECUNDA, (i. e. felix) VALE; CAPUT MUNDI IMPERIALE: adeo ut Papia ſaltem ipſi Romæ felicitatem ſuam anteferre voluiſſe, videri poſſit. Quo enim alias trahas illud MUNDI CAPUT IMPERIALE? etſi videamus apud nonnullos legi: *Regni decus Imperiale.* Reliqua in Inſcriptione: *Urbs veneranda nimis*, ad aliam urbem Mediolanenſem Papienſem ſpectare poſſunt; quamvis conſtanter ad priorem illam relata doceat conſenſus ſcriptorum, quorum verba ex MSS. Ambroſianæ Bibliothecæ Codicibus recenſet Autor. Tandem ad prærogativas eximias Capitis Ligurum divertit, quibus oſtendat, eam *ſecundæ Romæ* encomio minime indignam fuiſſe. Eminent inter illas, quod antiqua ſedes Gallorum fuerit, donec Marcelli Conſulis virtute interfecto Rege Virdumaro in Romanæ Reipubl. poteſtatem ſe dediſſet; quod ſub libera Republ. Prætor Julliæ forum ibidem egerit, & re ad Imp. translata, Liguriæ conſularis in ea conſederit. Quod ex S. Julii Frontini teſtimonio Senatum habuerit, cum in reliquis Civitatibus & municipiis, quamvis jure Romano donatis, fuerit Collegium decurionum pro ſenatu, pro Conſulibus Duumviri, ut alia jam omittamus. Unum monemus, Hiſtoriarum Conditores Mediolano ROMÆ SECUNDÆ titulum adjudicantes, Seculum poſt C. N. duodecimum haud ſuperare.

p. 44.

50, 51, 52, 53.

58.

59.

60.

Ceterum non tacendum hac occaſione de Mazzuchellio noſtro putamus, quod in ejus manibus ſint Franciſci Mediobarbi Biragi Numiſmata Imperatorum Græcorum, in quibus augendis edendisque nunc imprimis occupatur.

JUSTO VICE-COMITI SECUNDÆ Romæ Defenſori, Profligatori, STEPHANUS ABDUA Admonitionem & S.

Plag. 1.

QUi mos invaluit apud homines nonnullos etiam doctos, ut doctrinas ſuas absque ſtomacho & inſectatione aliorum defendi poſſe non credant, eum præſenti Epiſtola ſine die & Conſule ſcripta *Juſto Vice-Comiti* Mediolanenſi exprobrat *Stephanus Abdua*, perſonatus autor, ipſe quoque Mediolanenſis, &, ut
p. 4. ſimulat, *Gatti* familiaris, quem ipſum *Gattum* eſſe credunt. Monet igitur, non eam eſſe Viri Clariſſimi *Antonii Gatti* ſententiam, Mediolanum *Secundæ Romæ* nomen non indeptum, ſed ſaltem id nominis ſimul *Papiæ* adſtructum iviſſe; deinde, eum *Corium* non falſitatis, ſed erroris ſaltem inſimulaſſe, quod lapidem iſtum ad laudes Mediolani transferre voluerit: etſi bonus iſte
6. ſeq. *Corius* in ipſa Italia a doctiſſimo Epiſcopo *Hieronymo Vida* coram ipſo Senatu Mediolanenſi mendacii fuerit inſimulatus. Verba Vidæ ex actione prima adverſus Papienſes præterquam quod bonam fidem, prudentiam, ſermonis cultum in eo deſiderent, hæc
8. quoque objiciunt: *Ponere eum ſæpe Poetæ alicujus figmenta pro hiſtoria rerum geſtarum, ut Veneris adventum in Italiam cum toto Amorum comitatu, & oſtendere, ſe plane ignorare alias in Poemate, alias in hiſtoria obſervandas eſſe leges*. Neque tamen ſcimus, quid moverit Epiſtolographum, quod, cum initio ſcriptionis ea, quæ a *Vice-Comite* pro elogio *Secundæ Romæ* Mediolano vindicando adducta fuerant, ſuffectura ad convincenda ingenia Eruditorum in re tam antiqua, atque adeo in arenam iſtam deſcenſurum ſe negaſſet, mordicus tamen adhuc defendat, *Alcuini* locum, in proxime antecedenti Recenſione allatum, de *Papia*, non de

Aquis-

Aquiſgrano eſſe capiendum. Admittit, etſi invitus, quodammodo carmen illud in laudem *Aquiſgrani* compoſitum, & tamen negat, *Romæ Secundæ* appellatione *Aquiſgranum* denotari. At, inquit, non bene convenire alias tertio cum ſeptimo verſu. Recitemus verſiculos integros: p. 13.

Rex Carolus, Caput orbis, Amor Populique Decusque,
Europæ venerandus apex, Pater optimus, Heros
Auguſtus, ſed & urbe potens, ubi ROMA SECUNDA.
Flore novo ingenti magna conſurgit ad alta,
Mole tholis muro præcelſis ſydera tangens.
Stat pius arce procul Carolus loca ſingula ſignans
Altaque diſponens venturæ mœnia Romæ.

Quæ vero in his contrarietas? *Aquisgranum* quæ tertio verſu ob ſedem ab Imperatore ibidem fixam ROMA SECUNDA cognominatur, ob magnificentiam ædificiorum, quæ juſſu Caroli M. tum temporis eo ſpectante & moderante excitabantur, VENTURA ROMA dicitur. Eſto tamen, ROMAM SECUNDAM eo in loco *Aquisgranum* non eſſe, an ideo erit *Papia*, cujus toto illo carmine nulla mentio? cur non eodem jure *Auguſta Trevirorum*, *Arelatum*, *Mediolanum*, quas omnes Principis iſtius Imperio paruiſſe ſcimus. Etſi non inficias eamus, elogium ROMÆ SECUNDÆ ibi quoque *Aquisgrano* ex ingenio ſaltem Poetæ tribui.

ROMANUM IMPERIUM DOCTUM PER Imperium Charitatis; Autore P. PONTIANO SCHYZ, Ord. S. Benedicti Celeb. & antiquis. lib. & Imp. Monaſt. Ottoburani Profeſſo SS. Theolog. Doct. ac Prof. emerito, in Celeb. & Archiepiſcop. Univerſit. Salisb. Philoſ. Decano, Protonotario Apoſtolico prope Salisburgum in Plain Pœnitentiario.

Impenſis Autoris; proſtat ap. Wolfg. Mauritium Endter, 1712, 8. Alph. 1 pl. 20.

SCriptum hoc in duo diſtincta opuſcula diviſit Autor, in quorum primo cum cauſas quasdam vel occaſiones, cur intellectus prior

prior voluntate eſſe judicetur, in medium adduxiſſet, ipſam voluntatem priorem, potiorem ac meliorem intellectu variis argumenti ex Theologia, Grammatica, Oratoria & Philoſophia petitis ſtatuminare conatur. In opuſculo altero immortalitatem animæ humanæ primum ex definitione probat: definit autem animam, quod ſit unitas ſecunda a prima derivata, in quam omnes proprietates ſuccedunt, ſicut & ex eadem emanant; deinde eam ex independentia animæ a corpore, maxime intellectuali, ut ipſe loquitur, confirmat; porro ex independentia animæ ab omni operatione corroborat; denique ex independentia ejusdem a loco (phyſico & Ariſtotelico & intentionali theologico non amoroſo, juxta ſtylum ipſius;) & omni tempore, evincere ſtudet. Optandum foret, ut Autor in utroque opuſculo mentis ſuæ ſenſa clarius propoſuiſſet, nec pleraque tenebris plusquam Ægyptiacis aut Cimmeriis involviſſet.

NOVA LITERARIA.

PRæter ea, quæ M. Sept. A. 1712 p. 430 e Diarii Veneti T. IIX enotavimus, hæc etiam hoc loco memoranda ducimus. Venetiis *Opera Franciſci Redi* III Voll. in 8 recuſa ſunt, quæ editio multo auctior eſt Florentina; nec minus Dominici Bernini Hiſtoria omnium hæreſium, a C.N. usque ad noſtra tempora, quam Romæ ſparſim IV Voluminibus edidit lingua vernacula in fol. prelo denuo ſubjecta eſt, totidem Voll. in 4. Collecta quoque ibidem & quinque Voll. in 4 edita ſunt Lucæ Tozzi *Opera Medica*. Romæ Johannes Vignoli adverſus Virginium Valſechi, cujus Diſſert. hoc A. 1712 Menſe cit. p. 408 retulimus, Diſſertationem de Chronologia Elagabali edidit, in qua ſyſtema illius evertere conatur. Paulus Alexander Maffei Pii V Pontificis, quem nuper inter Sanctos relatum accepimus, Vitam, ipſo canonizationis die vulgatam, conſcripſit. Jo. Laurentius Lucchesini, præter tragœdias quasdam Latinas & vernaculas, *Polemicam hiſt. Janſeniſmi contextam ex bullis & brevibus Pontificiis, Literis Cleri Gallicani &c.* nuper vulgavit.

In Anglia Vir eruditiſſimus, Jo. Ulricus Meurerus, Stutgardienſis, Theſaurum Antiquitatum Hebraicarum aliquot Voluminibus edere parat, cujus ſpecimen præmiſit. Oxonii Clemens Alexandr. cujus curam Jo. Potterus ſuſcepit, prope prelo abſolutus eſt. Prodiere præterea in Anglia *Iſaaci Newtoni Opera Philoſophica* cum augmentis, in 4, *Theophraſti Characteres* Gr. & Lat. in 8 & *Horatius cum Notis Richardi Bentleji*, in 4, quem cum indicibus novis Amſtelod. R. & G. Wetſteinii prelo iterum ſubjecere. Iidem & in Ezechielis Spanhemii *de Præſtantia & uſu Numismatum* Tomo II, quem manu ſcriptum nuper ex Anglia accepere, edendo occupantur.

ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipſiæ

Calendis Novembris, Anno M DCC XII.

Q. HORATIUS FLACCUS EX RECENSIONE & cum notis atque emendationibus RICHARDI BENTLEJI.

Cantabrigiæ, 1711, 4.
Alphab.5 plag.3.

Quam in ornandis Græcis literis hucusque potiſſimum publice demonſtraverat facultatem, Brittanniæ ſuæ decus, Rich. Bentlejus, eam Latinis quoque perpoliendis atque illuſtrandis ſufficere, horis quas gravioribus negotiis ſubſecuiſſet, in Horatio oſtendit, quem novo cultu multo quam antea ornatiorem nunc producit. Formam vero & inſtitutum operis ſic ſibi definivit, terminisque his circumſcripſit, ut ea ſola attingeret, quæ ad ſanitatem ſinceritatemque lectionis pertinerent, cetera illa pluraque quæ ad hiſtoriam & mores antiquos ſpectarent, prorſus præteriret, opera nempe illa jam olim a Viris eruditis occupata, ſine qua aditum ad Bentlejana illa ſibi patere fruſtra quisquam ſperaverit. Cumque porro illa, quæ ex ſcriptorum Codicum collatione clare & ultro ſe ingerebant, prærepta jampridem ſint & anticipata, neque quidquam fere reſiduum ſit, niſi quod ex intima ſententiæ vi & orationis indole ſolius ingenii ope ſit eruendum, hinc plura in Horatianis his curis ex conjectura exhibentur, quam ex codicum ſubſidio, quod factum non inanibus rationibus a Viro eruditiſſimo defenditur. Opes vero quod attinet, quibus inſtructus ad aleæ plenam operam acceſſit, præter vetuſtos illos Codices, Lambino, Pulmanno, Cruquio, Torrentio, Bersmanno, Statio aliisque excuſſos, & ipſe membranis veteribus uſus fuit minime pœnitendis, quarum

prolixam ſatis & accuratam recenſionem inſtituit, neque editiones vetuſtas omniumque principes, Venetas anni 1478 & 1490, nec non Argentinenſem Jacobi Locher anni 1498, inconſultas prætermiſit. Ceterum ubicunque vel ex Codicibus vetuſtis, vel ex ingenio ſic clare verba fuerunt reſtituta, ut omnino in ipſum, quem vocant, contextum ea recipi oporteret, ita caute & prudenter res geſta eſt, ut ne minimum quidem a probatiſſimis editionibus deflexum ſit, quin recepta ſimul lectio in una pagina poneretur. Evenit tamen, ut, cum diu ante notas textus Horatii ſeorſim typis exſcriptus fuerit, quædam in textu relicta ſint, quæ poſtea obelo configenda eſſe deprehenderentur, alia in textum ſint admiſſa, quæ poſtea reſtitutis illis, quæ in primum folium relegata fuerant, ejicienda eſſe cenſerentur. Orthographiæ rationem ſequi eam placuit, quam antiqua monimenta & codices ſuaderent, & quam in ſua Virgilii editione Nic. Heinſius eſt ſecutus, unde *Volgus*, *divom*, *inpius*, *conpeſco*, & Accuſativos *urbis*, *auris*, *omnis* heic ubique invenias. Inſcriptiones datæ ſunt, *Carminum*, non *odarum* libri, *ſermonum* item, non *Satyrarum*, atque in his ſinguli *ſermones eclogarum* nomine veniunt, ex membranarum & Grammaticorum veterum autoritate. De ordine horum poematum ita ſentit Cl. Editor, ut hac ex parte præſtitam poſt Tanaquillum Fabrum a Dacerio Maſſonoque operam in partibus laudet, in operis vero ſumma, totoque conſtituendo, rem eos infeliciter geſſiſſe cenſeat. Horum enim rationibus, & carminibus, & epodis, & ſermonibus, & epiſtolis ſcribendis, uno ac eodem tempore vacaſſe Horatium neceſſe eſſet, & ſingula quæque poematia ſeparatim in vulgus edidiſſe, quorum utrumque a vero Vir Cl. cenſet alienum. Nempe omnibus, qui ejusmodi poematia ſcripſerunt, id in more fuiſſe, ut non ſparſas eclogas, ſed integros libellos ſimul in lucem ederent, quod Catulli, Tibulli, Propertii, Virgilii, Ovidii, Statii, Martialis, Perſii, Phædri, Avieni, Auſonii, Prudentii, Sidonii, Venantii conſtet exemplis. Prætereaque ipſum Horatium libros ſuos junctim editos indicare, primum quidem Carminum librum in prologo, ſecundum tertiumque libros in epilogis eorundem. Quartum vero Carminum librum, & Epiſtolarum ſecundum, longo

longo poſt cetera intervallo emiſſos eſſe, pleniſſimum ſuadere Suetonii teſtimonium. His poſitis primum Horatii opus ſtatuitur Sermonum liber primus, quem triennio perfecerit intra annos ætatis 26, 27, 28, poſtea *ſecundus* triennio itidem, annis 31, 32, 33, deinde *Epodos* biennio, 34 & 35, tum *Carminum* liber *primus* triennio, 36, 37, 38, *ſecundus* biennio 40, 41, *tertiusque* pariter biennio, 42, 43. Inde *Epiſtolarum primus* biennio 46, 47, tum *Carminum* liber *quartus* & *ſeculare* triennio, 49, 50, 51: poſtremo Ars Poetica & Epiſtolarum liber alter, annis incertis: qui calculi pluribus argumentis ex illis libris firmantur, Virique docti, extra limites illos evagantes, toties in errores prolabi demonſtrantur.

De œconomia præſtantiſſimi operis ſatis: obſervationum uno vel altero ſpecimine ut Lectoribus ſalivam moveamus, reſtat. Nec longe talia quærere eſt opus cum ubique ſe offerant. In Carminum I Ode XII & receptam lectionem tuetur atq; explicat ingenioſe, & novam inducit. Nempe ad v. 19, 20 ejus Odes.

Proximos illi (Jovi nempe) *tamen occupavit Pallas honores*, argutantur Interpretes, cur Pallas Jovi *proxima* dicatur ante Neptunum, ipſamque Junonem. Qua difficultate ut ſe expediant Puteani, Heinſii, Rutgerſii, Dacerii, contra omnium librorum fidem legendum eſſe contendunt *occupabit*. Sed recte mentem Poetæ eos non obſervaſſe cenſet κριτικώτατος Autor. Ipſe vero ante omnia ad præcedentem v. 17 attendi jubet. *Unde nil majus generatur ipſo:* ubi *unde*, non ut plerumque valet, *qua ratione* interpretatur, ſed præeunte vetere Scholiaſta *a quo*, Jove ſcilicet parente, nil generatur majus, quem uſum vocis *unde* pluribus adſtructum ivit autoritatibus. Hinc autem eo judice incipit eluceſcere Poetæ ſententia iſta: A quo Jove nil ipſo majus, imo ne ſimile quidem vel ſecundum generatur; tamen inter omnes ejus LIBEROS maximos honores conſecuta eſt Minerva. Ut non cum Iunone, vel patruo ſuo Neptuno, ſed cum ſobole Iovis, fratribusque & ſororibus ſuis Pallas hic comparetur: unde & in ſequentibus ejus Odes nemo præter Iove genitos commemoratur. Inter Jovis vero laudes, quod neminem ſe majorem genuerit, eo conſilio poni: quod ipſe Saturno ortus, cum ma-

jor parente evaſiſſet, regno quem depuliſſet, neminem tamen ex ſe genitum viderit, qui parem ei vicem referret : unde *Maximi, invicti*, ſimiliumque nominum titulis cumulatus eſt : quodque, in fatis cum eſſet, ut ex ejus cum Thetide concubitu naſceretur tandem ipſo Jove major, qui de cœlo eum mundique imperio, ut ipſe Saturnum olim, dejiceret, ejus, utut perdite adamatæ, amoribus abſtinere eamque Peleo permittere maluerit, ut ex Æſchyli Promotheo & Ovidii Metam. V pluribus docetur. Ut vero in iſtis lectionem receptam erudite defendit, ita *Catonem* in iſtis v. 35 *an Catonis nobile letum* ferre nequit. Quomodo enim, inquit, Poeta poſt Romulum, Numam, & Tarquinium Priſcum, ſtatim ingerat Catonem tot ſeculis illis poſteriorem, rurſumque ad veteres illos revertatur, Regulum, Paulum, Scauros, ceterosque? Præterea apud Auguſtum & ejus domum hoc carmine gratiam initurus, quo judicio atrociſſimum Cæſarianorum hoſtem, Catonem, tanto hic elogio ornatum voluiſſet? Hunc igitur in modum totum eum locum jubet conſtitui:

Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompilî regnum memorem, an ſuperbos
Tarquinî faſces, dubito, *anne Curti*
Nobile letum?

Ejusdem libri Odes XXXV elegantiſſimam ſententiam, de fortuna,

Te Spes & albo rara Fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat;
Utcunque mutata potentes
Veſte domos inimica *linquis*.
At vulgus *infidum, & meretrix, retro*
Perjura cedit.

Sed fere exſpirantem ſenſumque amittentem, mutata voce *linquis* in *vertis*, h. e. concutis, affligis, ita exponit expeditiſſime, ut ſenſus ſit, fortunam habitum mutantem, & ex ſecunda in adverſam degenerantem, ſicque potentum domos affligentem, ſpem, fidem & amicos certos adhuc comitari, meretrices autem & paraſitos retro cedere atque diffugere. In carmine ſeculari quod v. 16 occurrit Dianæ cognomen, quo *genitalis* ſalutatur, a

nemine

nemine recte explicatum, Interpretum, in *Genetyllis* mutat, quæ uſitatiſſima apud Græcos ejus Deæ eſt appellatio. Neque minus acute in fine ejus carminis v. 68, 72, 73 conjunctivos *proroget*, *curet*, *applicet*, in indicativos vertit fide MSS. *prorogat*, *curat*, *applicat*, qua ratione vana repetitio dictorum inde a v. 33 devitatur, ſummaque elegantia carmini illi conciliatur; in quo chorus poſtquam pro imperio & re Romana, pro Principe & civibus vota Apollini & Dianæ nuncupaſſet, tandem quaſi præſenti numine afflatus, toti cœtui & coronæ circumſtanti fidenter narrat, vota ſua a Diis exaudiri precesq; ratas haberi. Vexatiſſimum Interpretibus verſum, qui 123 eſt Sermon. L.II, 2, *Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra*, ita exponit, ut ſubſtituta *cupa* pro *culpa*, *cupam* eandem, quam *copam*, *cauponam* interpretetur: ſic enim Virgilianum Poemation quod *Copa* hodie inſcribitur, *cupa* olim titulum prætuliſſe, obſervat ex Soſipatro Chariſio p. 47: *Communia*, Cupo cuponis, *fullo fullonis*, *quamvis Virgilius librum ſuum Cupam inſcripſerit*. Denique, ut finem faciamus, elegantiſſimæ Horatii ſententiæ de Arte Poetica v. 68 ita ſtribliginem abſtergit, vt cum *facta* eo loco ne Latinæ quidem ferant aures, cum *opera* potius requirat ſenſus, quem ibi ſequuntur Interpretes, *cuncta* ſubſtituendo expeditiſſimum verbis Horatii ſenſum conciliet:

Mortalia CUNCTA peribunt,
Nedum Sermonum ſtet honos & gratia vivax.

Sic ubique ingenium & doctrinam prodit Cl. Bentlejus, nec aculeis eum carere, ſub finem Emendationum, ubi contra Gronovium acerrime diſputat, apparet.

IMPERIUM ORIENTALE, SIVE ANTIQUItates Conſtantinopolitanæ, in IV Partes diſtributæ: quæ ex variis Scriptorum Græcorum operibus & præſertim ineditis adornatæ Commentariis, & Geographicis, Topographicis, aliisque quamplurimis Monumentorum ac Nomiſmatum tabellis illuſtrantur. Opera & ſtudio Dn. ANSELMI BANDURI Raguſini, Presb. ac Monachi Bened. Congr. Melitenſis.

Tomus I.

 Pariſiis,

Pariſiis, ſumtibus Johannis Baptiſtæ Coignard, 1711, fol. ch. aug. Alph. 8 pl. 4 & Tabb. æn. pl. 40.

INter eos qui Conſtantinopolitanæ urbis antiquitates tradere aggreſſi ſunt, primus fuit *Petrus Gyllius*, ex agro Albienſi apud Gallos natus, qui a Franciſco I Francorum Rege Codicum Græcorum comparandorum cauſa illuc miſſus, pleraque ab Hiſtoricis recenſita loca coram inſpexit, & cum iisdem contulit, deinde ex peregrinatione diutina redux, Libros tres de *Boſporo Thracio* & Libros quatuor de *Topographia Conſtantinopoleos & de illius antiquitatibus* accurato ſtudio ſcriptos reliquit poſteritati, quæ eosdem omni tempore magni fecit & in deliciis habuit. Poſt hunc *Johannes Meurſius* Notis brevioribus *Codinum de Ædificiis* illuſtravit, quem deinde ſecutus *Petrus Lambecius* ejusdem Codini opus de Græco Latinum fecit, & uberioribus nec ſpernendis animadverſionibus edidit. Superaſſe tamen horum in eo genere doctrinam & induſtriam creditur *Carolus Ducangius*, aliis quoque monimentis clarus, in *Conſtantinopoli Chriſtiana*, quæ ipſa ex Scriptoribus editis pariter & ineditis incredibili labore adornata, a Noſtro Byzantinæ hiſtoriæ parens dici meruit. Neque tamen omnem materiam ita præripuiſſe viſus eſt Autori noſtro, ut ab eo dictis non demi aliquid debeat, vel poſſet addi. Inciderat nimirum BANDURUS, cum Regiæ Pariſienſis Bibliothecæ Codices manu exaratos evolveret, in Codicem Græcum n. 3058, 4 inſcriptum *Patria ſeu Origines Urbis Conſtantinopolitanæ*, cumque animadverteret Scriptorem operis Codinum annis circiter trecentis & quinquaginta, quod ex jambis præmiſſis apparet, præcedere, diverſa etiam methodo rem totam tractare, eundem per otium Latinum facere, ac ubi opus eſſet, commentariis illuſtrare incœpit, quod inſtitutum adeo arriſit Viris nonnullis doctis, quorum ſententiam expiſcabatur, ut ſponte currenti ad abſolvendum opus omnibus modis calcar adderent. Atque quidem hunc ſolum ſcriptorem edere initio animo volvebat Cl. Bandurus, quem tamen laborem cum quotidie ſuecreſcere videret ſilva rerum notabilium Coignardus, cujus typis & ſumtibus edi debebat, hic Autor eidem extitit, ut adjunctis aliis nonnullis duos in Tomos opus divideret; unde demum enata eſt hæc Ve-

terum rerum Byzantinarum Scriptorum collectio. Abſolvitur autem *prior Tomus* Partibus III, in quibus Græcorum quorundam ſequioris ævi ſcripta partim jam vulgata, partim inedita adhuc comparent. *Poſterior*, cujus recenſionem ſeorſim dabimus, Commentarios in Libros ante memoratos Antiquitatum Conſtantinopolitanarum & ſcriptores nonnullos alios complectitur. Nos quæ in qualibet Tomi prioris parte ſcripta reperire liceat, paucis ſubjiciemus.

In Prima igitur, in qua de Diviſione Imperii Romani in *Themata* ſive *Provincias*, nec non de Provinciis ac urbibus Imperatori Conſtantinopolitano olim ſubjectis, continetur *Conſtantini Porphyrogeniti* liber unus *de Thematibus Orientis*, quem jam ante Latina verſione & notis adornatum emiſerat *Bonaventura Vulcanius* Lugduni Batavorum apud Franciſcum Raphelengium 1588 in 8, & poſt eum cum variis lectionibus, emendationibus ac ſupplementis *Federicus Morellus* in operibus Conſtantini ibidem ex officina Elzeviriana 1617, 8. Cui ſubjungitur alter ejusdem *Conſtantini de Thematibus Occidentis* liber ab eodem Morello editus. Utrumque Noſter librum cum MS. Codice Regio bombycino n. 2431, ante quingentos annos circiter ſcripto, collatum, emendatiorem hic protulit. Conſtantinum excipit *Hieroclis* Grammatici *Synecdemus* ſive *Comes Peregrinationis*, opus de Provinciis ac urbibus, quæ Imperatori Conſtantinopolitano parebant, Provinciæ quidem 64, urbes 935, quem librum *Lucas Holſtenius* ex MS. codice Bibliothecæ Vaticanæ deſcriptum & ad alium Altempſianum Codicem correctum, nec non ex duobus aliis Farneſianis expletum Latinaque interpretatione donatum, una cum *Conſtantino de Thematibus* & *de adminiſtrando Imperio* in corpore Hiſtoriæ Byzantinæ edere pollicitus erat; morte tamen prævento Holſtenio, cum aliis ſchedis Holſtenianis deliteſcentem in Bibliotheca Barberina, Tomo II *Antiquitatis Eccleſiaſticæ illuſtratæ in appendice ad opus Geographicum* publici juris fecit *Emmanuel a Schelſtrate*. Noſter hunc partum ut genuinum autori ſuo Hierocli vindicat contra Schelſtratenium, deceptum, ut oſtendit, loco quodam Conſtantini ex ſecundo de Thematibus ſumto, quem ille Hieroclis putabat, cum ipſius Conſtantini eſſet. Præf. f. III.

Adden-

Addendum eſt, idem Hieroclis opuſculum editum a *Carolo a S. Paulo*, ſed mutilum, ad calcem *Geographiæ Sacræ.*

In ſecunda Parte exhibentur Tractatus nonnulli politici, in quibus forma adminiſtrandi Imperii præſcribitur. Primas hic obtinet *Conſtantini Porphyrogeniti de adminiſtrando Imperio*, ubi plurimarum Gentium, Patzinacitarum, Ruſſorum, Bulgarorum, Turcarum, Saracenorum, Dalmatarum, Chrobatorum, Slavorum, Francorum, Italorum aliorumque origines, ingenia, vires, expendit, quidve ab iis vel timendum ſit, vel ſperandum Imperatori Conſtantinopolitano. Prodiit & hoc Opus Græce & Latine Autore *Johanne Meurſio*, & cum ejusdem notis apud *Ludovicum Elzevierium Lugduni Batav. 1617, 8.* Noſter ex Codice Regio membranaceo optimæ notæ n. 2661 innumerabiles mendas, quibus Meurſiana editio ſcatebat, in textu pariter & verſione ſuſtuliſſe, ſuppleviſſe multa, præterea c. XXIII *de Iberia* & XXIV *de Hiſpania*, quæ Meurſius, utpote nimis corrupta, ſine interpretatione Latina dereliquerat, Latina ſe feciſſe, indicat. Sequuntur *Agapeti, ſanctiſſimæ Dei*, ut ipſe profitetur, *magnæ Eccleſiæ*, hoc eſt, ut Noſter explicat, *Sanctæ Sophiæ* Diaconi, dubium cujus, (fuerunt enim plures eodem nomine eodemque tempore) *Capita admonitoria* LXXII *ad Imperatorem Juſtinianum*, jam ante aliquoties *a Joachimo Camerario*, deinde cum notis, ſed imperfectis, *Draudii*, aliis *Stephani Schoningi*, poſtremo *Bernardi Damke* Hamburgenſis Baſileæ 1633 edita, quæ Noſter cum duobus MSS. Regiæ Bibliothecæ Codicibus contulit, & pluribus in locis emendavit. Quod idem præſtitit in illis quæ Agapeti σχεδὴν βασιλικὴν excipiunt, *Baſilii Macedonis Capitibus Exhortationum LXVI ad Leonem filium*, a *Federico Morello* primum Græce, poſt cum verſione & notis ejusdem *Damkii* Baſileæ 1633 vulgatis. Agmen demum horum Paræneticorum claudit *Theophylacti* Acridæ in Bulgaria Archiepiſcopi, *inſtitutio Regia* ad *Porphyrogenitum Conſtantinum*, Michaelis Ducæ Parapinacis & Mariæ Auguſtæ Filium, quam, cum eſſet extra corpus Hiſtoriæ Byzantinæ, in hunc locum cum interpretatione aut potius paraphraſi *Petri Poſſini*, qui eandem ex Codice ſingulari Bibliothecæ Regiæ Medicææ Pariſiis 1651, 4 vulgaverat, reponendam duxit doctiſ-

ſimus

ſimus *Bandurus*. Notat autem hic obiter errorem nonnullorum, qui *Theophylactum* ſub finem ſeculi noni floruiſſe ſcribunt, Præf. p. 5. cum ſub finem undecimi vixerit, quorum error cum ex hoc ſcripto, tum ex ipſius Epiſtolis a Meurſio editis facile refellitur.

Pars tertia ex Libris VIII Antiquitatum Conſtantinopolitanarum conficitur, ad quos totidem Tomo II Commentariorum libri extant. Quatuor libri priores ſunt illi, qui ſub titulo PATRIA ex Codice Regio chartaceo ſuperius commemorato, circa Michaelis Palæologi tempora conſcripto & Conſtantinopoli advecto paucisq; poſt Ducangii obitum annis in Bibliothecam Regiam illato, nunc primum in lucem prodeunt. Autorem illorum ſub Alexio Comneno vixiſſe, ex Jambis in fronte poſitis eidemq; Imperatori nuncupatis arguitur, Monachum vero fuiſſe, ex præfatione, in qua Alexium a munificentia & liberalitate in Monachos laudat, conficitur. Ceterum in eo Codino præferendus, quod ſecus ac ab hoc factum deprehenditur, urbem in tres partes diſtributam deſcribat atque adeo ſingulis ædificiis ſitum ſuum, quem tenuere, adſignet. Liber V *Breves Enarrationes Chronographicas* incerti Autoris, quas *Lambecius* ad calcem Codini ſub titulo: *Anonymi collectanea de Antiquitatibus Conſtantinopolitanis*, & *Franciſcus Combefiſius* in *Manipulo originum rerumque Conſtantinopolitanarum* ſub inſcriptione: *Breves Demonſtrationes Chronographicæ*, Pariſ. 1664, 4 cum interpretatione Latina ac notis promulgaverant, quæque hactenus extra corpus Hiſtoriæ Byzantinæ exulaverant, exhibet. Libro VI ſiſtitur Narratio *Nicetæ Choniatæ* de *Statuis Conſtantinopolitanis*, *quas Latini capta urbe confractas in monetam conflaverant*, qui liber hactenus lucem non viderat, ſed in Codice quodam MS. Bibliothecæ Bodlejanæ inventus a Viro Cl. *Joanne Erneſto Grabio*, nuper magno litterariæ rei diſpendio morte extincto, deſcriptus, & ad doctiſſimum Virum *Joannem Boivinium*, Chriſtianiſſimo Regi a Bibliotheca, quique eundem Tom. IV *Gregoræ* operum inſerere promiſerat, miſſus, huic Noſtro ab eodem liberaliter communicatus fuit. Subjiciuntur deinde huic opuſculo *Georgii Pachymeris Deſcriptio Auguſtæonis*, ſive Auguſtæi atrii pulcherrimi atque ampliſſimi Ædis Sophianæ, in quo erat ſtatua equeſtris Juſtiniani, ab

eodem *Boivinio* in Notis ad Gregoram, ſed Græce tantum, edita. Porro *Photii* Patriarchæ *deſcriptio Eccleſiæ novæ* in Palatio a Baſilio Macedone extructæ, quam Lambecius primum Græce, deinceps etiam *Combeſiſius* in *Manipulo originum*, addita verſione Latina, produxit, quæque & ipſa in Corpore Byzantino non reperitur; deinde *Anonymi Catalogus & deſcriptio Sepulchrorum Imperialium, quæ apud SS. Apoſtolos & alibi erant*, diverſus ab eo, quem edidit *Ducangius* Græce tantum *L. IV CP. Chriſtianæ p. 109*, & denique *Excerpta de Antiquitatibus Conſtantinopolitanis* ex Codice Regio & Codino Lambeciano decerpta. Libro VII continentur varia Epigrammata ac Poemata veterum æque ac recentiorum Poetarum, nec non variæ Inſcriptiones. Primum locum tenent, quæ ex Anthologiæ L. III, IV & V deſcripſit, cumque interpretationibus metricis Latinis *Alciati*, *Velii*, *Morelli*, *Franchini*, *Grotii*, *Cornarii*, *Sleidani*, *Pauli Stephani* aliorumque edidit. Libet denique IIX Catalogos varios, editos ac ineditos, antiquos & recentiores, Patriarcharum Conſtantinopolitanorum nec non ſedes Epiſcoporum iisdem ſubjectorum, Catalogos item duos inter ſe diverſos Imperatorum Conſtantinopolitanorum recenſet. Inter illos cumprimis memoratione dignus, quem obtulit noſtro Autori Abbas *Euſebius Renaudotius*, non multo ante Conſtantinopoli ad ſe miſſum, qui quidem deſcriptus ex Codice Eccleſiæ CP. Patriarchalis, ſeriem illius Eccleſiæ Patriarcharum exhibet ab A. C. 1594 ad Annum 1702, ex quo ſane plures errores recentiorum Scriptorum, dum ſæpe plures Patriarchas ejusdem nominis pro uno accipiunt, vel ex uno plures confingunt, detegi poſſunt. De reliquis Catalogis adeunda eſt pereruditа Autoris huic priori Tomo præfixa Præfatio. Adduntur his omnibus velut appendicis loco, quos initio tetigimus, *Petri Gyllii de Bosporo Thracio* & *de Topographia Conſtantinopoleos* Libri, ſed ab erroribus emendati, locis Scriptorum, ne cum Gyllii dictis confundantur, charactere Italico diſtinctis: nec non *Anonymi urbis Conſtantinopoleos*, qualis tempore Arcadii & Honorii fuit, *deſcriptio*, cum annotationibus *Guidonis Pancirolli*. Obſervandum præterea nobili huic acceſſioni Corporis Byzantini inſertas eſſe duas Mappas Geographicas, quarum una Orbis Romani delinea-

tionem

tionem, per Themata ſub Imperatoribus Conſtantinopolitanis poſt Heraclii tempora factam, Autore *Gulielmo Inſulano* (de l'Isle) e Regia Scientiarum Academia, juxta mentem *Conſtantini Porphyrogeniti*, altera Imperii Orientalis & circumjacentium Regionum ſub Conſtantino Porphyrogenito & ejus prædeceſſoribus deſcriptionem, eodem Inſulano Autore, ob oculos ponit. Optandum interim, ut doctiſſimus Vir, quam pollicetur Operum *Nicephori Conſtantinopolitani* editionem, cujusque conſpectum ante aliquot annos edidit, & *Patriarcharum Conſtantinopolitanorum Hiſtoriam*, diffuſam & multis difficultatibus circumſeptam tractationem, favente Minerva ad finem perducat. Neque enim mediocre aliquid ſperare nos ſinunt indefatigabilis illius diligentia & rerum reconditarum cognitio.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE de Dauphiné.

i. e.

COMMENTARII AD INSTRUENDAM HIſtoriam Delphinatus, quibus inſeruntur Acta Translationis factæ Provinciæ illius ad Regnum Franciæ, cum pluribus obſervationibus, conſuetudines veteres Regionis, & ſtatum Familiarum concernentibus. Collecta ſunt omnia ex Tabulariis Cameræ Rationum & Chartophylaciis nonnullarum Eccleſiarum.

Pariſiis, apud Imbertum de Bats, 1711, fol.

Alph. 7 plag. 10.

Qui hactenus ſcribendæ Delphinatus Hiſtoriæ manum admoverunt, aut ſeriem rerum minus accurate obſervantes, aut fidem inanibus figmentis & conjecturationibus fallentes ancipitem diffidentemque Lectorem invenerunt. Occurrendum huic malo ratus illuſtris *Valbonnaſius*, ſupremus Cameræ Rationum per Delphinatum Antiſtes, quem Autorem eſſe hujus operis accepimus, res potiſſimum quæ ſub Humberto II acciderunt, ex avthenticis illorum temporum ſcripturis eruere & ipſas antiquas chartas, ut eo ſecuriores redderet legentes, adjicere integras, conſilium cepit, quo in inſtituto ita feliciter ver-

ſatus eſt, ut univerſæ illius ætatis hiſtoriæ magnam lucem attulerit, & laudandum, quod ſequerentur, aliis exemplum reliquerit. Totum opus ſi recte conſideres, in duas partes diſpeſcitur, quarum prior faciem veteris Delphinatus ſtatus, quam ſub trina Delphinorum ſtirpe usque ad Humberti, de quo diximus, ſecundi ætatem repræſentavit, adumbrat; poſterior res Humberti inde ab initio imperii, quod cœpit A. 1333 usque ad ſolennem iſtam abdicationem Lugduni A. 1349 factam, qua ille imperium ditionemque ſuam in Carolum, Ducis Normanniæ filium natu majorem, Philippi Valeſii, qui tum Galliam moderabatur, nepotem transtulit, per ſingulos annos diesque perſequitur, cui demum ſtatum domeſticum Principis illius ſubjicit, & tredecim diſtinctis capitibus ſumma diligentia explicat. Prior tractatio quinque rurſus Diſſertationes exhibet, quarum prima de origine Delphinorum, ſecunda de ratione tractandi cauſas civiles & criminales, tertia ſtatum bellicum, quarta fiſci ærariique publici ordinationem, & quinta denique de Officiis Palatinis tractat. Adjectæ ſunt denique ad calcem poſterioris Tractationis, quibus ante dictorum fidem adſtruit, chartæ ducentæ octuaginta quatuor ex Archivis decerptæ, quibus ſubinde notas ſuas, voces barbaro-latinas obſcuriores & Genealogias Familiarum eximie illuſtrantes, addidit. Opus, ut vel ſolus conſpectus docet, ingentis doctrinæ, & ad memorabilia non ſolum Delphinatus, ſed & totius Galliæ, vicinarumque Regionum, expeditionum item cruciatarum, & Pontificum Avenionenſium, penitius dignoſcenda magno uſui profuturum. Nos ex utraque tractatione, quantum inſtituti ratio permittet, nonnulla delibabimus.

p. 1. ſeq. Delphinatus antiquiſſimis temporibus portio ditionis Allobrogum, poſtea acceſſio Regni Burgundici, tandem Francici Juris ſub Merovingis & Carolingis Regibus provincia, in diviſione a *Ludovico Pio* inter filios facta *Lothario* filio natu majori obtigit. Ab hoc cum tres illius filii poſt exceſſum Patris denuo Regnum dividerent, ad *Carolum* cum aliis nonnullis terris cis Rhodanum ſitis A. 855 pervenit, quo A. 863 mortuo ad *Lotharium* fratrem devoluta, hoc etiam fatis A. 869 concedente, a *Carolo Calvo* occupata, ab eodem *Boſoni* Comiti regenda tradita eſt,

qui

qui turbatis Galliæ rebus occaſionem nactus, Regium annuentibus Proceribus nomen A. 879 invaſit, & ad Filium *Ludovicum* propagavit. Hic quod infelici contra *Berengarium* bello oculis orbatus eſſet, regni curas in *Hugonem* Comitem rejecit, qui & ipſe imperio potitus, *Rudolphi* potentiam metuens, ut tutam Italiæ poſſeſſionem ſibi compararet, Delphinatu eidem ceſſit; a quo deinde ad filium *Conradum*, & poſt hunc ad *Rudolphum III ignavum* (*le Faineant*) dictum translatus, ab hoc, quod maſculos heredes nullos relinqueret, ad *Conradum Salicum* Imperatorem ſucceſſione ex teſtamento tranſiit. Sub eo *Guigo Vetus*, ut vocant, Comes Albonis, quod Conradus Provincialium motus ex longinquo nec obſervare nec impedire poſſet, circa A. 1040 ſummam poteſtatem in *Graiſivaldenſe* territorium Gratianopoli vicinum ſibi vindicans, primæ Delphinorum ſtirpis autor merito cenſendus eſt. Exceperunt eum A. 1080 Filius *Guigo II* cognomento *Craſſus*, & poſt hunc Nepos *Guiges III*, in antiquis tabulis *Guigo Comes filius Guigonis Craſſi* vulgo dictus, eoq; mortuo *Guigo IV Comes*, *qui vocatur Delphinus*, ut loquuntur de eo vetera monumenta, mortuus A. 1142. Atq; ab hoc Delphinorum nomen ad poſteros continuatum fuiſſe, exiſtimat illuſtris Autor. Familiare ſiquidem illi ſæculo fuit, nomina Propria in nomina Familiarum integrarum & dignitatum convertere, quod exemplis nonnullis comprobat. Repudiat autem ſimul inveteratam apud quosdam opinionem, qua Delphinorum nomen inde ortum fabulantur, quod Comites Graiſivaldenſes in ſcutis ſuis Delphini formam expreſſam geſtarint, cum conſtet primæ & ſecundæ ſtirpis Principes usq; ad *Humbertum I* ab hujusmodi inſignibus plane abſtinuiſſe. Secutus Patrem *Guigo V*, in aula Friderici I educatus, & ab eodem jure monetandi in oppido Seſenna donatus, extinctus A. 1162, unicam Filiam reliquit *Beatricem*, quæ priori Marito *Gulielmo*, aut ſecundum alios, *Alberico Raymundi V* Comitis Toloſani nato ad plures abeunte, ſecundis nuptiis *Hugoni* Burgundo A. 1183 juncta eundem dominum ſuarum ditionum effecit. Ex hoc conjugio ortus *Guigo VI Andreas* appellatus terris hereditariis Vapincenſem & Ebrodunenſem provinciam adjecit, cujus filius *Guigo VII* contracto cum *Beatrice* Petri Comitis p. 3.

mitis Sabaudiæ filia matrimonio, *Fauciniacum* territorium dotis
titulo adquiſivit, duosque liberos ſuſcepit, *Johannem* & *Annam*,
ex quibus hæc Fratri ſuo A. 1282 ſine prole decedenti heres ex aſſe
exiſtens, *Humbertum* Dominum *de la Tour & Coligny*, quocum
nuptias celebravit A. 1273, inque quo adeo tertia ſtirps orditur,
pinguiſſima dote locupletavit. E vivis erepto Humberto A.
1307, ſucceſſerunt eidem juſto ordine filius Johannes, & ex eo
nepotes *Guigo VIII* & *Humbertus*; de quibus paulo poſt quædam
commemorabimus.

p. 5. Ad rem juſticiariam, quæ ſecundæ Diſſertationis argumen-
tum eſt, quod ſpectat, id ferme ante *Humberti II* tempora obti-
nuit, ut minores Feudatarii, *de Fiefs ſimples* poſſidentes, ſine mero
& mixto imperio agerent, majores (*les Haut-Juſticiers*) in qui-
bus & Epiſcopi numerabantur, omnimoda jurisdictione & ab-
ſoluta gauderent, ut nec ab ipſorum ſententiis appellationes re-
ciperentur. Dicebant autem jus vel ipſi vel per alios, qui ab Epi-
ſcopis conſtituti in rebus ſpiritualibus ſententiam ferentes *Cor-
rearii*, in ſecularibus, *Vicarii* appellabantur. Si inter Dominum
& ſubditos controverſiæ naſcerentur, illi judices dare ad diri-
mendum poteſtas competebat, quod *dare Judices pro Curia* erat.
Porro illis majoribus Dominis leges, *Libertates* (*Franchiſes*) di-
ctas, pro lubitu ſtatuendi jus erat, bonam partem ex veteribus
8. Burgundionum inſtitutis, ſub quibus olim vixerant, petitas.
Nullum crimen tam horrendum & ingens, cujus pœna pretio
redimi non poſſet, quod illi pro modulo avaritiæ ſuæ defini-
bant. Adulteria centum ſolidis in Statutis Gratianopolitanis, in
aliis locis ſexaginta aut etiam minoris æſtimari ſolita. In egenos
crudeliſſimis ſuppliciis ſæviebatur. Supplicia volentibus Judici-
bus ipſi Burgenſes ſive civitatum incolæ ſumere tenebantur, niſi
ex privilegio immunitatem impetraſſent, quam indultam fuiſſe
obſervat habitatoribus oppidi S. Georgii: *aliquis Burgenſis non
tenetur facere aliquam mutilationem, vel ultimum ſupplicium la-
tronum vel malefactorum præcepto Caſtellani noſtri vel alterius, ni-
ſi de ſua proceſſerit voluntate.* Præter iſtas æſtimationes pœna-
rum aliam inſuper Domini a reis delictorum exigebant, cui no-
12. men *Banni couſueti* erat. Delphini quemadmodum ſuas terras

in

in Bailliviatus, & has iterum in Caſtellanias diſtribuerant, ita illis jurisdictionis exercendæ cauſa ſingulis præſidebat Judex Major (*Juge Maje*) qui ſingulis annis ſubjectos ſibi Caſtellanos viſitabat, illorum ſententias corrigebat, & cauſas dubias determinabat. Formula illorum Judicum, qua utebantur in pronunciando, meretur obſervari: *Nos ſedentes pro tribunali more Majorum noſtrorum in præſentia præſentium & abſentia abſentium, quorum Dei præſentia repleatur, non declinantes plus ad dextram quam ad ſiniſtram, ſed eo libramine ſacroſanctis Dei Evangeliis coram noſtro conſpectu oppoſitis, ut de vultu Dei noſtrum rectum procedat judicium, & oculi noſtri in iis & omnibus videant æquitatem, ſigno venerabilis ſanctæ Crucis nos munientes, dicentes in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, Amen; habitaque matura deliberatione coram peritis & liberis abſolutos abſolvendo & condemnatos condemnando.* Quæ omnia tamen inſtituto A. 1337 ab *Humberto II Conſilio Delphinali*, poſtea Gratianopolin translato, & imminuta ſenſim Majorum Dominorum potentia atque ſub leges Delphinorum vocata, magnam mutationem paſſa ſunt, quod fuſius ab Ill. Scriptore declaratur.

Ex Diſſertatione tertia & quarta non eſt, quod multa huc transſcribamus, id ſolum notandum venit, Delphinos jura pleraque vectigalium & ſimilium exactionum ex conceſſione Imperatorum, inde a temporibus Conradi Salici ſpeciem quandam Dominii directi in iſtas Provincias ſibi reſervantium, quique eosdem *fideles ſuos* in Diplomatibus ſuis vocare ſolebant, exercuiſſe.

Diſſertatio quinta munia *Senechallorum* ſive Dapiferorum, *Bajulorum* ſive *Baillivorum*, *Caſtellanorum*, *Correariorum*, *Cellariorum*, qui cellæ vinariæ & eſcariæ præerant, *Miſtralium*, qui ſpecies Judicum erant, *Veheriorum* ſeu *Vicariorum* (Vehiers) *Præpoſitorum* (Prevots) *Clavariorum*, *Mandariorum* ſeu *Mandatariorum* & *Banneriorum* indagantur, quæ locuples acceſſio ad ea, quæ a *Cangio* aliisque hanc in rem congeſta ſunt. p. 104. ſq.

Pars altera unice Humberto II Principi ſub quo multa evenerunt commemoratu digna, conſecrata eſt. Natus is A. 1312 Patre, ut ante diximus, *Johanne*, Filio *Humberti I*, poſt ejus exceſſum aliquamdiu Dominus *Fauciniaci* audiit, donec Fratre 151.

Del-

Delphino *Guigone VIII* in bello adverſus Sabaudum A. 1333 globo ferreo percuſſo, quo tempore Neapoli in aula *Roberti* Regis, cujus conſanguineam *Mariam de Baux* A. 1332 ibidem in matrimonium duxerat, commorabatur, ad poſſeſſionem ditionum ampliſſimarum vocaretur. Prima ipſius cura fuit in abolendis ſuper delictis reorum nefandis Dominorum pactionibus, ſecunda in erigendo Conſilo Delphinali, ad quod ſenſim omnes pertractæ cauſæ etiam majorum Vaſallorum. Novas inde quam plures dignitates & munia invexit, quæ ante id tempus in aula Delphinorum ignorabantur, ſolertiſſimus officiorum diſpenſator & omnino laudandis virtutibus Princeps, ſi modum expenſarum tenuiſſet, neque nimia ſuperſtitione correptus effuſa prodigalitate erga Eccleſiaſticos homines uſus fuiſſet. Cum filio *Andrea* prærmatura morte erepto, nullam ſpem ſobolis ſupereſſe videret, de futuro ſucceſſore mature conſilium iniens A. 1343 *Philippum* Au-
p. 175. relianenſem Ducem, *Philippi Valeſii* filium natu ſecundum heredem nominat, conditione adjecta, ut ille, & qui eum ſequerentur, Delphini impoſterum nomen adſciſcerent; deinde tamen artibus *Joannis* Normanniæ Ducis circumventus animum mutat, ejusdemque Filium natu majorem *Carolum* d. 16 Jul. A. 1349 Lugduni in locum prioris ſubſtituit, eumque, Sceptro, Annulo,
196. Vexillo & Gladio, antiquo Delphinatus inſigni, traditis, Vaſallis undique ad homagium præſtandum confluentibus, publice Delphinum proclamat. Ipſe altero die cucullo ſumto ſancti Do-
199. minici Regulæ ſubſcribit, anno poſt a Clemente VI Patriarchæ Alexandri infula donatus, eodemque anno ad adminiſtrationem Archi-Epiſcopatus Rhemenſis, quod eidem Patriarcham & Epiſcopum eſſe per Canones non liceret, & ſimul præpinguium redituum perceptionem admiſſus, in ea functione animam d. 22 Maj. 1355 reddidit. Cadaver in Monaſterium Jacobinorum Pariſios delatum, inque choro Templi prope exuvias Reginæ *Clementiæ* materteræ conditum fuit, Epitaphium etiam ad alterum magni altaris latus erectum, quod hanc epigraphen ſiſtit: *Hic jacet Princeps & Dominus ampliſſimus D. Humbertus primo Viennæ Delphinus: deinde relicto Principatu Frater Ordinis Prædicatorum in hoc conventu Pariſienſi ac demum Patriar-*

cha

cha Alexandrinus & perpetuus Adminiſtrator Remenſis & præcipuus benefactor hujus conventus. Obiit autem A. D. MCCCLV, die 22 Maji. Orate pro eo Pater noſter. Ave. Ceterum id ſilentio involvendum non eſt, cum A. 1345 Imperatorem expeditionis cruciatæ, reluctantibus licet Cardinalibus, qui eum tanto oneri ſubeundo minime parem cauſabantur, a Pontifice Clemente VI electum fuiſſe, præſtitoque ob id ſolenni jurejurando, ſancta cruce ornatum & Eccleſiæ vexillo inveſtitum magno ſubditorum & propriæ rei familiaris incommodo eandem ſuſcepiſſe. Maſſilia ſolvens Venetiis, qua in urbe delectus Chriſtiani exercitus agebatur, a Duce *Andrea Dandalo* honorifice exceptus, ab eo in numerum Nobilium Venetorum adſcriptus, eorundem prærogativas indeptus eſt. Tantopere autem hac ipſa expeditione ſibi placuit, ut nonnulli Hiſtoricorum eum Humberti nomen cum Imberto commutaſſe, memoriæ prodiderint. Sed re infecta, induciis cum infidelibus ob pecuniæ inopiam, & quod Clerus Gallicanus eo tempore infelicibus Anglorum invaſionibus debilitatus, decimas a Pontifice indictas non ſolveret, factis, A. 1347 ad ſuos rediit.

p. 182.

187.

Ex chartis ſubnexis multa docemur, quæ ſtatum illius ævi declarant. Primo equidem illæ ubique clamant Jus Juſtinianeum & cautiones ex illo depromtas ſollicite admodum adhibitas fuiſſe. Negotia ferme omnia, contractus, transactiones, ceſſiones, donationes, ultimæ voluntates coram Notariis conficiebantur, vel ab Imperatore vel a Pontifice creatis. Hi etiamſi ab Imperatore ordinati, nunquam in inſtrumentis ſuis annos illius præmittunt, ſemper Pontificis; cujus rei duæ videntur cauſæ, autoritas Pontificum in vicina Provincia Avenione tum ſedentium, & quod Notariorum plerique ex Clericis eſſent, deinde quod Ludovici Bavari fulmine Papali tacti autoritas, ut Imperatoris, in terris illis non agnoſceretur. Sed & id obſervamus, in inſtrumentis illis INDICTIONIS annos diligenter annotari, non Romanæ quidem, quæ a Calendis Januarii incipit, quaque in Aula Avenionenſi utebantur, ſed Conſtantinopolitanæ, cujus initium retro à prima die Septembris menſis petebatur. Promovit autem uſum Juris Juſtinianei, quod Juris Civilis Doctores ad

maximas dignitates aulæ admitterentur & Nobilitatis quandoque jura indipiſcerentur, quorſum ſpectat formula in charta
p. 245. Humberti A. 1530: *Illuſtris Vir Dom. Humbertus Dalphinus Dom. Fucigniaci* attendens grata ſervitia per *nobilem Virum Dom. Nicolaum Conſtancii Militem Legum Doctorem* &c. iidemque Aſſeſſores eſſent ſummi Tribunalis Dalphinalis, quod ex Tabulis
348. Creationis ejusdem apud S. Marcellinum A. 1337 factæ apparet. Quin & id multum effecit, quod ſumma Proto-Notariatus dignitas in *Amblardum do Bellomonte Juris Civilis Profeſſorem* collata ibidem inveniatur, & in ordinatione ejusdem Principis A.
414. 1338 de officio Cancellarii inter alia conſtituatur: *item prædictus Cancellarius eſſe debeat Doctor utriusque Juris vel Civilis.* Erant enim aliquando Doctores legum ſive Juris Civilis & Doctores Canonum a ſe invicem diverſi. Circa annum quoque quadra-
429. geſimum ſeculi memorati quarti decimi, *ſtudium generale* Gra-
434. tianopoli excitatum & in eo Jura Civilia & Canonica explicari
536. juſſa.

Secundo minime negligendum eſt, Delphinos ſummum in ſe Imperatorum imperium agnoviſſe, & provincias clientelari quodam jure ab iisdem ſe poſſidere libenter profeſſos eſſe, etſi negari non poſſit, res turbulentas Germaniæ in cauſa fuiſſe, quo minus illi juribus ſuis perfecte uterentur. Evolvi hanc in rem
279. meretur Diploma Ludovici Bavari, in quo Humbertum Regem Viennæ conſtituit, quam prærogativam tamen hic, ne Pontificem offenderet, modeſte deprecatus eſt: ut & alterum illud laudati Imperatoris A. 1337, quo eum ad arma adverſus hoſtem ſu-
361. um *Philippum Valeſium*, Franciæ Regem, ſumenda, *ſub fidei debito, quo nobis*, inquit, *& Imperio ligaris & adſtringeris tuorumque Feudorum ab Imperio dependentium obtentu*, hortatur. Quæ ſpeciminis loco adduxiſſe ſufficiat.

MEMORIE ISTORICHE DELL' ANTICO TUSCOLO oggi Fraſcati.

h. e.

COMMENTARII HISTORICI DE ANTIqua urbe TUSCULO, hodie FRACATO dicta, collecti

per

per DOMINICUM BARNABAM MATTHÆUM, ab eodemque dicati illuſtriſſimis illius Civitatis Conſervatoribus & Conſiliariis.

Romæ, ex Typographia Joh. Franciſci Buagni, 4. Alph. 1 plag. 5.

TUſculum inter principes quondam Latii civitates & aliquamdiu caput illius, a Telegono Ulyſſis ex Circe filio annis p. 1, 2.
poſt excidium Trojanum viginti, ante Romam conditam quadringentis & decem excitatum fuit; unde factum ut & in numis Gentis Mamiliæ, quæ inde originem ducit, Ulyſſes tanquam 8.
caput illius conſpiciatur. Nomen a voce *Tus* nonnulli derivant, Noſter a *tuſis glebis:* cumque ſitum illius Philippus Cluverius 9.
aliique magni nominis Viri in monte, cui hodienum Tuſculano nomen eſt, inveniſſe ſibi videantur, Noſter tamen cum Holſtenio, 12 ſq.
Fabretto, Gronovio (quem Autor Grunnovium, a Fabretto haud dubie deceptus, conſtanter vocat) in eo loco ponere mavult, cui Fraſcatum oppidum ſuperſtructum eſt, quam ſententiam pluribus argumentis confirmat. Recenſet deinde Hippodromum, Circum, Theatra, Villas delicioſiſſimas, in quibus Luculli & Ciceronis eminebant, Templa item, in quibus illud, quod Jovi Majori dedicatum, re Chriſtiana in ſolido conſtituta Salvatori ſacrum eſſe juſſum fuit. Colebatur in eo quondam effigies Chriſti a 103.
S. Luca, ut ferebat fama, picta, deinde in Cathedrale Templum Tibur translata, ſub qua hæc Inſcriptio legitur:

CHRISTO SERVATORI
MEMORIÆQVE PERENNI

HOC IN SACELLO SALVATORIS NOSTRI EFFIGIES A B. LUCA DEPICTA, VENERATIONE TAM DEBITA QUAM DEVOTA CUSTODITUR, IN EODEMQUE CORPUS B. QUIRINI SERVATUR, CUJUS PRÆTER CÆTERA, MEMORIA CERNITUR IN LAPIDE IN INGRESSU A DEXTRIS. HUC TAMEN MULIERIBUS INGREDI NEFAS EST, NISI UNICO DIE DEDICATIONIS DUMTAXAT EJUSDEM, QUOD A GREGORIO NONO CONSECRATUM EXTITIT ANNO A S. DEI-

PARÆ VIRGINIS PARTU M CC XXXIV. XIII. KAL. JULI.

Porro Familiæ illuſtres, quæ e Tuſculo prodierunt, enarrantur,
p. 117--130. in quibus ſunt Mamiliorum, Cincinnatorum, quas prolixius perſequitur, Valeriorum, Catonum aliæque, inſertis ubique inſcriptionibus veteribusque monimentis bonam partem primum vulgatis. Progreditur ultimo ad formam Reipublicæ & fata civitatis. Liberam fuiſſe, antequam Romanis ſubjiceretur, facile quidem admittitur, neque tamen probatur, ut contendit Autor ex Inſcriptione, quam produxit Aldus Manutius, & in qua mentio fit cujusdam Lucii Ceſonii, qui R. P. TUSCULANORUM CURATOR (*Reipublicæ Tuſculanorum Curator*) fuit, cum initium illius

L. CESONIUS C. F. QUIRINA LUCILLUS

ſatis innuat, Tuſculum eo tempore jam fuiſſe Municipium Ro-
141. manum Tribui *Quirinæ* adſcriptum. Seculo poſt C.N. ſexto Tertullus Patricius Romanus illud Abbatiæ Sublacenſi una cum aliis terris dono dedit, in qua filius Placidus, poſtea Martyr & in numerum Sanctorum receptus, regulam S. Benedicti ſequebatur, quæ donatio a Juſtiniano Imperatore, ejusdemque uxore Theodora, ut & Gregorio M. Pontifice confirmata eſt. Sequenti ſeculo ad Octavios beneficiario jure pervenit, familiam Romæ potentem,
148. & quæ plures ſedi Romanæ ex ſuis Præſules dedit. Non opus eſt, ut nomina Comitum Tuſculanorum hic recenſeamus, cum Autorem ipſum parce admodum verſatum hic deprehenda-
156. mus. Id notari meretur, *Oddonem de Columna* A. 1151 die 17 Decembr. tranſtuliſſe *medietatem*, ut ſonant verba inſtrumenti, *Tuſculanæ civitatis cum omnibus pertinentiis & finibus*, ex cauſa permutationis, in Eugenium III eo tempore Romæ ſedentem, qui anno ſubſequenti quinquageſimo ſecundo eam a pignoris nexu, quo obſtringebatur Oddoni Frangipanio, liberavit. In eodem inſtrumento permutationis clauſula, qua ſe ad pactorum fidem ſervandam devincit *Oddo de Columna*, intacta omitti non debet: *quæ omnia*, inquit, *ſi, ut prædictum eſt, non fecerimus & non obſervaverimus, obligo me, meosque ſucceſſores, & per* STIPULATIONEM SPONDEO NOMINE POENÆ DUPLUM *ſupradictæ*

rei,

rei, quam trado, præſtare tibi &c. quæ ſatis oſtendit, quam ſolli-
cite jam ea ætate cautiones Romani Juris in Italia ſint obſervatæ.
A. 1155 Jonathas, Ptolemæi Principis Tuſculani filius & ſucceſſor,
alteram partem urbis adhuc tenens, Adriano IV Pontifici vaſal- p. 162.
lagium præſtitit his verbis: *Ego quidem Jonathas filius quondam*
Ptolomæi de Tuſculano hac præſenti die mea bona & ſpontanea vo-
luntate juro fidelitatem vobis ſupradicto D. N. PP. Adriano, ve-
ſtriſque ſucceſſoribus, dum vixero, & promitto adjuvare vos & ve-
ſtros ſucceſſores per me, & per totam meam terram contra omnes
homines, excepto contra Imperatorem, addita quoque ſecuritate:
& inſuper ad majorem fidem vobis faciendam do, & in tenimentum
mutuo, atque delibero Roccam meam Montis Fortini, & aliam Roc-
cam, quæ appellatur Fajola, Raynerio de Vezzo & Berardo de Ana-
gni, conditione & pacto adhibito, ut iſti teneant ſupradictas Roccas
a modo, & usque in terminum duorum annorum intrandorum,
priusquam vera pax fuerit facta inter vos & Romanos. Quod ſi
(quod abſit) quæ vobis promitto, non obſervavero, tunc non ſolum
perjurii reatum incurram, verum etiam partem meam Civitatis
Tuſculanæ amittam, & veſtra ſit ad proprietatem &c. & paulo
poſt: *& hanc fidelitatem & promiſſionem ideo vobis facio, quia*
vos conceſſiſtis & dediſtis mihi in FEUDUM totam partem veſtram
ſupradictæ Civitatis Tuſculanenſis cunctis diebus vitæ meæ, me
vero mortuo ipſa veſtra pars vobis ſine moleſtia revertatur. Poſtea
Tuſculani, pulſo Comite ſuo Ramone, Jonathanis Fratre, cui, 180.
quod urbem Anti-Papæ Caliſto obtuliſſet, indignabantur, ſe in
fidem dederunt Alexandro Pontifici, qui, quod aliter a Romanis
pacem impetrare ſe poſſe diffideret, in hanc conditionem, ut 181.
muri Tuſculani dejicerentur, A. 1172 tranſegit. Acceſſit trans- 188.
actio inter Clementem III & Romanos A. 1188 inita, in qua
Pontifex daturum ſe ad diruendum *Muros & Carbonaria Civita-*
tis, & Roccas Tuſculani & ſuburbiorum, ſalva tamen Romanæ Ec-
cleſiæ proprietate, promiſerat: quod factum indigne ferentes
Tuſculani, cum initio Friderici I Imperatoris, deinde eo mortuo
Henrici Filii in Italiam ad capeſſendam Imperii coronam ad-
ventantis auxilia implorarent, & præſidia reciperent, ab eodem
in manibus poſiti Pontificis Cœleſtini, ex Urſinorum familia Ro-

mana Tuſculanenſibus infenſiſſima orti, a Romanis acceptæ ſub Friderico I cladis memoribus ex inſidiis occupati, membriſque
p. 195. miſere mutilati aut obtruncati, funditus, lapidibus adeo Romam delatis, die 12 April. 1191 everſi ſunt. Atque in hoc miſero urbis interitu finem quoque operis collocat Autor. Dicit autem, præter hoc duo alia ſe meditari *Il Tuſcolo riſtorato nel nuovo Fraſcati* & *il Tuſcolo Eccleſiaſtico*, quæ avide expectamus.

PRO BERNARDINO CORIO, MEDIOLAnenſi Hiſtorico, Diſſertatio JUSTI VICECOMITIS.

Bergomi, apud Rubeum, 1712, 8.

Pl. 4 & dimid.

QUæ controverſia de ſecundæ Romæ elogio, quod Mediolano vindicare Cl. Gaddus voluit, coorta ſit, nupero Menſe Octobri diximus. Cum vero *Bernardini Corii*, principis Mediolanenſium Annalium conditoris, ſubleſtam fidem tetigiſſet, atque eum in finem partem acerbiſſimæ in eundem invectivæ *Hieronymi Vidæ* in medium attuliſſet perſonatus *Admonitionis Autor*, famam civis a criminationibus defendere hac ipſa diſſertatione, aut ſi mavis, declamatione inſtituit Clariſſimus *Vice-Comes*. Operæ pretium eſt cauſas tantarum irarum Albenſis Præſulis adverſus Mediolanenſem Hiſtoricum non intactas, cum vulgo ignorentur, hic dimittere. Fervente ante hos centum & ſeptuaginta annos graviſſima inter *Ticinenſes* & *Cremonenſes* de *προεδρία* poſt Mediolanenſem urbem contentione, cum *Ticinenſes* auctoritatem *Corii*, qui L. IV Hiſtoriarum *Papiæ* in auguſto funere *Johannis Galeatii* primi Mediolanenſium Ducis A. 1402 celebrato ſecundum a *Mediolano* locum obtigiſſe dixerat, urgentes, non procul a victoriæ ſpe abeſſe viderentur; *Cremonenſes*, quæ ab utraque parte in ſcriptis hactenus prolata erant, ad popularem ſuum, *Hieronymum Vidam*, Albæ Epiſcopum, ſenem octogena-
40. rium d. 30 Maj. A. 1549 transmittebant, ejus auxilium implorantes, ut, qua polleret ingenii dicendique vi, ea quæ Patriæ ſuæ cauſæ favere animadverteret, in orationem elegantem compingeret, quæ typis impreſſa Senatui Mediolanenſi, coram quo lis ageba-

agebatur, oblata ejusdem favorem aucuparetur. Prodierunt
hinc tres actionum adverſus Papienſes libelli, ſtomachi & con-
vitiorum pleni, *Cremonæ* 1550, & iterata editione *Pariſiis* 1562, *Ja-* p. 38.
cobi Antonii Bevilaquæ opera, quibus duas orationes oppoſuit *Ju-*
lius Salernus, Ticinenſis, homo diſertus, quæ ſcriptæ hodienum
ſuperant in Bibliotheca Ambroſiana. Non ferendas injurias
rati *Papienſes* pars ſyngrapha ad duellum provocatoria *Cremo-*
nenſibus mittere, pars ad arma utcunque in ipſos concurrere,
donec *Ferdinandus Gonzaga*, Mediolanenſis provinciæ ea ætate
Gubernator, vices ſuas interponeret, & *Cremonenſibus* facti indi-
gnitatem vitio Declamatoris & ſua negligentia, quod libellos,
antequam typis vulgarentur, non legiſſent, excuſantibus, libelli
iſti ex Decreto ampliſſimi Ordinis in loco infami, *la Vedra* dicto,
quo extremum a reis ſupplicium laqueo ſumi ſolet, ac ſub pati-
bulo ipſo, quod ea die ex Principis & Senatus imperio erectum 60.
fuerat, manu carnificis concremarentur. Lis ex *Corii* auctori-
tate ſecundum *Papienſes* data; neque tamen ea res efficere po-
tuit, quo minus *Bernardus Saccus*, Ticinenſis hiſtoriæ Scriptor,
in editione A. 1565 decrepitum ſenem & jam nonageſimum 12.
quintum ætatis annum ingreſſum, tanquam rerum hiſtoricarum
imperitiſſimum, mendacem, calumniatorem, profugum ab Ec-
cleſia, Juris humani expertem, atque hæreticorum occidentali-
um Imperatorum fautorem objurgare dubitaverit. Plura dein-
de in laudem quoque *Vidæ*, cumprimis quod facultatem ipſius 65.
in re Poetica attinet, inſperguntur, quæ hic referre nimis foret
prolixum; ſed & iſta omnia ſtudioſe collegit *Franciſcus Ariſius*, 13 & 40.
Literatorum Cremonenſium acerrimus vindex, *Tom. II Crem.*
Lit. Ipſam Apologiam *Corii* paululum perluſtremus. Atque cum
eum, licet in aula *Sfortiadum* ſplendide verſaretur, & Ludovico
Sfortiæ a ſecretis eſſet, maculas tamen & ſcelera eorum in aſpe-
ctum omnium produxiſſe monuiſſet, ad diluenda ea, quæ ab *Hie-*
ronymo Vida ei objecta fuerant, pergit. Dicit igitur, ſtilum ru- 26.
dem & illimatum veritati hiſtoriarum minime officere, ob hanc
religioſe obſervatam, non ob illum *Corium* in magna ſemper di-
gnatione fuiſſe. Fabulas ſi quas in antiquiſſimis rebus admiſce-
at, eas *Sicardo*, Cremonenſi, debere, in iis, quæ ex Tabulariis & 17.
Archi-

Archivis petere potuerit, fidum eum eſſe & accuratum Scripto-
rem. Deinde falli & fallere *Vidam*, qui eum Annales ſuos in
villa parum ab agro Papienſi diſſita ſcriptos aſſerat, cum eos in
p. 29. *Niguardæ* oppido, quod Novocomum verſus ſecundo circiter a
Mediolano lapide diſtat, exaraverit. Porro ad Hiſtoriam nihil
referre, quod vernacula ſcripſerit; cum non, qua lingua quis-
30. que uſus, ſed an hiſtoriæ leges præ oculis habuerit, videndum ſit.
42 ſq. Subjicit deinceps teſtimonia Virorum doctorum, *Cuſani*, *Jovii*
aliorumque, quibus *Corii* fidem & induſtriam commendarunt:
45 ſq. commemorat etiam, qua auctoritate Hiſtoriæ illius in Foro Me-
diolanenſi in cauſis Feudorum, Juris Patronatus, Clericalium Be-
neficiorum, Succeſſionum aliisque valeant, & longa illuſtrium
exemplorum ſerie firmat.

COLONIÆ TICINIÆ ROMANÆ COMmentum exſufflatum. Diſſertatio Juſti Vice-Comitis pro regia Ticinenſi urbe adverſus Cl. V. ANTONIUM GATTUM.

Bergomi, apud Rubeum, 1712, 8.
Pl. 3 & dimid.

EXciderant Viro Cl. *Antonio Gatto*, de veteri ſtatu Papiæ in Hiſtoria Ticinenſis Gymnaſii c. 2 p. 15 diſſerenti, hæc verba: *Omittendum mihi non eſt, urbem hanc fuiſſe vetus* MUNICIPIUM ROMANORUM, *quod ſe vidiſſe in antiqua inſcriptione teſtatur Philippus Cluverius Italiæ Antiquæ L. 1 c. 27, &* COLONIAM, *ut apparet ex Inſcriptione, qua legitur apud Gruterum pag. DLII num. 5:*

Lapis in Carinthia repertus.
MARIUS RUFUS. C.
TICINIÆ. MILES. CO
HORTIS. MONTANOR
M. PRIMÆ STIPEN
DIORUM. XV.
H. S. EST.

Quaſi legendum eſſet: *Marius Rufus Coloniæ Ticiniæ Miles* &c. quod nomen in Latio hactenus non auditum hac diſſertatione profligare intendit doctiſſimus *Vice-Comes*. Monet autem, inde

ab

ab initio male poſt MUNICIPIUM *Coloniæ* mentionem fieri, cum ſi qua fuerint Colonia Papienſes, ex Municipio talem factos eſſe veriſimile non ſit, quod longe melior fuerit conditio Municipiorum, quam Coloniarum: ſiquidem illis ſuis legibus Magiſtratibusque, his non niſi alienis vivere permitteretur, quam in rem locus inſignis extat apud *Gellium* Noct. Att. L. 6 c.3. Pergit deinde, ſi vel maxime genuina ſit Inſcriptio *Gruteriana*, male tamen ex ea inferri, Coloniam Ticinenſem fuiſſe Romanam, cum & alterius generis potuerit eſſe, Militaris, quæ & Auguſtalis, cujusmodi *Feſula, Bovilla, Sueſſula* aliæque civitates, vel Latina, ut *Piſa, Brixia, Verona, Vicentia, Novaria*, vel Italici Juris, etſi hæc proprie fuerit, quæ extra Italiæ limites deducebatur. Deinde male & contra Latii uſum Ticiniam dici, quæ Ticinenſis potius appellari debuiſſet. Sed & *Gruterianam* Inſcriptionem, ut multas alias, ex *Lazii Commentariis de Republica Romana L.12 Sect. 6 c.5 p.1042 editionis Francofurtanæ An.1598* mendoſe deſcriptam, plane Ticiniæ cujusdam Coloniæ non meminiſſe, cum apud hunc legatur: p. 13. p. 19.

MARIUS RUFFUS. C. TICIN. ET MILES COHORTIS. MONTANOR. &c. p. 21.

nimirum: *Marius Ruffus, Civis Ticinenſis*, cum & in aliis Inſcriptionibus litera C. Civem denotet, quod exemplis nonnullis adſtruit. Porro ſi Colonia Romana fuerit, neceſſe eſſe, ut uni ex triginta quinque Tribubus Romanis accenſita fuerit, ſolere id autem obſervare inſcriptiones ejusmodi, ut poſt nomen Gentilitium, deſignatio Tribus, cui Colonia adſcripta olim fuerit, ante cognomen ponatur, ut in illa apud *Andr. Alciatum Monum. 124.* p.22. 23. p.30.

MERCURIO
C. ALBINUS C. F. OUF.
MASCELLIO &c.

h. e. *Mercurio Cajus Albinus Caji filius Oufentina* (i. e. Oufentina Tribu, ſeu ex Oufentina Tribu) *Maſcellio* &c. quod indicium cum in Gruteriana non compareat, liquido patere, *Ticinum* Coloniam Romanorum non fuiſſe. Concludit tandem in ea controverſia, quæ *Papienſibus* cum *Cremonenſibus* de principatu fuit, p.31. p. 39.

id maxime ſibi gloriæ duxiſſe *Ticinenſes*, quod nunquam Colonia fuerint Romanorum, ſed inde ab initiis ſuis Municipii honoribus gaviſi ſint. Quæ omnia ſatis oſtendunt, doctiſſimum Virum in eruendis examinandisque Antiquitatibus nec ingenio nec judicio deſtitui, ut adeo Diſſertationi, quam meditari ſe dicit de
p. 18. *nomine urbis Papiæ*, faventem Lucinam apprecemur.

BRUMMERIANA, SIVE OPUSCULA JURIDICO-Hiſtorico-Philologica, Polyhiſtoris celeberrimi FRIDERICI BRUMMERI, Lipſienſis, partim olim typis mandata, partim ex Manuſcriptis nunc primum edita. Recenſuit, indice locuplete inſtruxit, deque Jurisprudentia formulari, rituali & ſymbolica quædam præfatus eſt GEORGIUS BEYER, JC.

Lipſiæ, ſumptu Joh. Frid. Braunii, 1712, 8.
Alph. 1 plag. 21.

FRidericus Brummerus anno ſuperioris ſeculi quadrageſimo ſecundo honeſto apud Lipſienſes loco natus, maximorum Literatorum ſine dubio famam eruditionemque exæquaturus fuiſſet, niſi juveni fata ad ſumma tendenti miſerabiliter fila abrupiſſent. Imbutus a prima infantia utriusque linguæ ſtudiis, decimo ſeptimo ætatis anno nondum impleto A. 1658 in matriculam Academiæ patriæ relatus, eodem adhuc anno Carmen in Salvatoris nativitatem compoſitum publice recitavit; inde inſtitutione & ſupellectile libraria Viri ſummi *Thomæ Reineſii* adjutus, tantum in Antiquitatum & Jurium cognitione profecit, ut A. 1662 elegantem de *Scabinis antiquis, ævi medii & recentioribus* exercitationem Præſide Jacobo Thomaſio V. Cl. & biennio poſt de *Locatione Conductione* diſſertationem auſpiciis Patrui ſui Andreæ Brummeri publicaret, & utramque ſumma cum omnium admiratione in cathedra publica defenderet. Dehinc ſtadio legitimæ ſcientiæ emenſo in Belgium, Angliam, Galliamq; profectus, doctiſſimos quosq; inviſit, eorundemque amorem ſibi conciliavit, Bibliothecas & MSS. Codices ubique excuſſit, & inter ſe contulit, ut jam ſpem magnam ubivis de ſe excitaret, quæ multum aucta fuit, poſtquam A. 1668 Pariſiis agens eruditum ad LegemȚinciam Com-

Commentarium, laborem, in quo ordo, puritas ſermonis, peritia veterum rerum haud perfunctoria & judicium limatiſſimum fere pariter regnant, ibidem elegantibus typis forma quarta majori deſcribendum curaret, eundemque *Joanni Baptiſtæ Colberto*, Miniſtro Regio, nuncupatum eidem d. 29 April. prædicti anni, ut ipſe in ſuo exemplo notavit, offerret. Sed eodem anno in Italiam movens, cum non procul a Lugduno ab incauto curſore publico, neglecto, ut compendium viæ faceret, ponte vicino, per fluvium Arberinum, tum pluviis frequentibus tumentem, duceretur, inopinato caſu illius undis ſubmerſus fuit, heredibus ejus Bibliothecam magno ſtudio collectam, & in quam plures optimæ notæ Codices ex Reineſiana transmigraverant, diſtrahentibus. Facturus operæ pretium non absque re putavit Conſultiſſimus Beierus, ſi, quæ commemoravimus ſcripta, e manibus hominum ferme elapſa, una cum declamatione contra otium & Panegyricis nonnullis Thomæ Reineſio olim ſcriptis dictisve compilaret, & uno volumine comprehenſa erudito orbi poſtliminio velut reſtitueret; quo ipſo non exiguam apud talium rerum æſtimatores gratiam iniit. Nos ea, quæ Cinciam Legem & Scabinos veteres attingunt, breviter narrabimus.

Lex Cincia, a M. Cincio M. F. N. Alimento Tribuno Plebis (unde Plebiscitum proprie fuit) A.U.C. 549 rogata, tribus, quantum quidem ad notitiam noſtram pervenit, capitibus conſtitit, quorum prius contra φιλαργυρίαν Patronorum illius temporis directum, ab eo his verbis, etſi ſolemnia ipſa pridem jam perierint, effertur: NE. QUIS. OB. CAUSAM. ORANDAM. DONUM. MUNUSVE. CAPIAT: quæ tamen lex, quod *Sanctionem* non haberet, (quam ob rem imperfecta dicta ab Ulpiano in Regul. tit. 1) temporibus belli Mariani & Cæſareani ita conculcata fuit, ut eam Auguſtus, pœna etiam quadrupli in transgreſſores ſtatuta, reducere ad priſtinam obſervantiam neceſſe habuerit Claudii ævo A. 798 ex æquitate temperatus rigor eum in modum fuit, ut Patronis pro ſingulis cauſis liceret capere dena Seſtertia, quod ampliſſimum honorarium noſtræ monetæ ducentos quinquaginta Rhenanos efficeret. Etſi vero temperamentum hoc a Claudio additum initio principatus Ne-

C. I. II. III. IV. V.

C. VI. ronis iterum fuerit ſublatum, mox tamen revocatum ſub Traja-
no inſequentibus temporibus duravit, licitam quantitatem *usque ad centum* aureos interpretante Ulpiano, qui cum denis Seſtertiis coincidunt, licet modernus fori uſus totidem aureos Hun-
X. garicos ſubſtituerit. Sub Conſtantino M. & qui eum exceperunt, Principibus eadem obſervata ſunt, quanquam aurei æſtimatio nonnihil fuerit imminuta: imo illi, qui Statuti appellati, Advocatis Supernumerariis contradiſtincti, cumprimis autem Fiſci cauſas tractantes, ingentibus inſuper ſalariis donati inveni-
XI. untur. Imperium tamen moderante Carolo M. arbitraria illorum Honorariorum æſtimatio fuiſſe, & a Miſſis Regiis dependiſſe videtur, quemadmodum hodienum juxta Provinciarum cauſarumque diverſitatem ſolet inſtitui; niſi quod Friderici II conſtitutio, quæ inter Siculas L. 1 t. 83 apud Lindenbrogium occurrit, Advocatis in cauſis certam æſtimationem recipientibus *ſexageſimam partem litis* ſtipulari indulgeat, in reliquis vero, quæ incertæ quantitatis ſunt, determinationem ſalario-
XII. rum Bajulis & Judicibus committat. Secundum Caput L. Cinciæ donationibus in genere modum ponit, cujus verba ita conſtituit Brummerus: UT NE PLUS - - - - HS. DONARE LICERET, EXTRA QVAM SI CONJUNCTIS PERSONIS DONARETUR, QVOD EO AMPLIUS DONATUM ESSET, RATUM NE ESSET: quam ſummam, in veteribus monimentis non ita clare expreſſam, cum *Cujacius* & *Ranchinus* ducentorum aureorum, Hotomannus autem dodrantem omnium bonorum eſſe arbitrati ſint, ipſe quidem exceſſum illius quantitatis, quam *modum donationis* in l. 9 §. 1, *modum legis* in l. 21 § 1, l. 23, l. 24 D. de donation. *legitimum modum* in l. 5 §. 2 & 5 de doli mali exception. appellarunt veteres, hoc eſt, quin-
XIII. gentorum ſolidorum fuiſſe autumat. Caput tertium Legis Cinciæ circa modum donationis occupatum eſt: UT IN DONATIONE QUIBUSCUNQUE PERSONIS FACTA MANCIPATIO TRADITIOVE INTERVENIRET. Ubi quidem de mancipatione & traditione earundemque differentiis ita diſtincte & perſpicue agit, ut ante eum nemo. Mancipatio erat modus transferendi *rerum mancipi* dominium verum & omnibus

bus numeris perfectum, quod *Quiritarium* vocabant. Porro res mancipi erant, Ulpiano docente, *prædia in Italico ſolo tam ruſtica quam urbana. Item jura prædiorum ruſticorum, item ſervi & quadrupedes, quæ dorſo collove domantur.* Fiebat mancipatio inter mancipantem & eum, cui res mancipabatur, præſentibus quinque teſtibus cum *Libripende* & *Anteſtato*. Hunc ultimum multi figmentum Aniani crediderunt, ſolennibus antiquis Romanis penitus ignotum, quos tamen ex veteri donationis rerum mancipi inſtrumento apud Gruterum Ed. vet. p. MLXXXI erroris convincit. Cum vero obſcurum ſit, quis fuerit ille *Anteſtatus*, dum eum Gutherius eundem cum Libripende facit, Ant. Auguſtinus vero pro teſte habet, cujus auris vellicabatur, *Cujacius* denique & *Oiſelius* in emancipationibus liberorum pro Patre fiduciario accipiunt, ipſe, horum ſententiis modeſte repudiatis, *Anteſtatum* cum *Aleandro* conjicit fuiſſe, qui quinque teſtes convocabat, cum Libripende mancipationi intererat, & quinque teſtium aures ad exemplum in jus vocantis, antequam mancipatio perageretur, ſemel atque iterum, ut rei geſtæ memores eſſent, vellebat, atque ſic anteſtabatur. Diverſa ab hoc mancipationis actu traditio erat, quæ in rebus nec mancipi, *prædiis* nimirum, ut verbis illius utamur, *ſtipendiariis & tributariis, quæ in Provinciis a populo Romano & Principe poſtea debellatis uſus & poſſeſſionis gratia Provincialibus relinquebantur, cum onere ſtipendiorum & tributorum, quæ in directi Dominii, quod Populus & Princeps ſibi reſervaverat, teſtificationem & confirmationem quotannis pendebantur, tributa quidem a Provincialibus Populi, ſtipendia a Provincialibus Cæſaris*, adhibebatur. Per hanc translatæ res mancipi *in bonis eſſe* dicebantur, & ex *Dominio Bonitario*, ut Theophilus vocat, poſſideri. Sed & alias multas ſcitu utiles & jucundas obſervationes inſpergit, quales ſunt de *Lege Titia* contra Charondam *c. 1*, de Muneris & Doni differentia *c. 2*, de Orationibus Principum, Prætoribus, Quæſitoribus eorumque diverſimodis Edictis c. VI, de mercenario Patrocinio Ciceronis contra Corradum, de Xeniis item c. VII, de Palmariis Advocatorum c. IX, de diverſis ordinibus Advocatorum c. X, quas omnes ſigillatim referre velle limites inſtituti noſtri excederet.

 De

De *Scabinis* tractatio tripartita eſt: quod alia illorum conditio fuerit antiquiſſimis Germanicæ Reipublicæ temporibus, alia ſub Merovingis & Carolingis Regibus, alia denique eorum hodie animadvertatur. Scabini, Schöppen/ *Eſchevins*, quorum etymon cum Frehero ex Francica veteri lingua, in qua *Scepeno* idem eſt ac judex, derivat, illi ipſi ab initio fuerunt, quos *Comites* vocat *Tacitus de moribus German. c. 6*, quique olim Principibus per Pagos jura reddentibus conſiliis & auctoritate ſua aderant. Verba Taciti ſunt: *Eliguntur in iiſdem conciliis & Principes, qui jura per Pagos vicosque reddunt:* CENTENI *ſingulis ex Plebe* COMITES, *conſilium ſimul & auctoritas, adſunt*: in quem locum τὸ CENTENI vitio librariorum vel ſciolorum intemperantia irrepſiſſe credit; ut adeo ſenſus ſit: Principibus in Concilio Germanorum electis ad hoc, ut jura per Pagos, in quos tunc univerſa Germania dividebatur, redderent, adeſſe ex plebe Comites (more loquendi a Romanis petito) ſectatorum & clientum quandam manum, CERTOS ſingulis, a quibus & conſilium & auctoritas ipſis accedat, quos ſua lingua Skeppen/ Skőffen/ Scheppen/ Barbaro-Latini Scabinos dixerint. Hac occaſione quædam de Principibus iſtis & Gravionibus, qui ea ætate ex Nobilibus per ſuffragia in Conciliis electi in Pagis ſive territoriis jus dicebant, interſerit. Illos, quod præcipuum in jure dicundo locum haberent, dictos Germanis *thi Færſten*, Furiſtas Otfrido in Paraphraſi Evangeliorum Teutonica, a præſidendo Fürſtehen; hos vero a canitie nomen accepiſſe exemplo aliarum Gentium, apud Anglo-Saxones *Aldermannos* dictos. Id meretur obſervari, Principes & Graviones illis temporibus quandoque ſynonyma fuiſſe, & nonnullos Pagos ſub uno Principe ſive Gravione, nonnullos ſub pluribus fuiſſe. Sub Merovingis & potiſſimum Carolingis ſtatu Democratico in Monarchicum verſo Germania quidem in Pagos ſive Provincias, quibus Principes præficiebantur, porro diſtributa manſit, ſic tamen ut Pagi iterum ſub ſe plures complecterentur Comitatus, etiam Govias appellatos, quibus Graviones, Gow-Grafen/ cum vicario, dem Schulteiſſen/ & Aſſeſſoribus Scabinis juris dicundi cauſa præerant, & illi iterum in villas ſive Marchas ſubdividerentur. Gravio-

C. I. II. III. IV.

viones in villa plerumque nobiliori ſuæ provinciæ *Mallum* ſive prætorium ſtatuentes nomine Regio ſententias ferebant, poſtea extructis Burgis ſeu urbibus, in easdem ſe recipientes, Burggrafiorum nomen acceperunt. Govv-Grafio ſ. Pagarcho reipublicæ negotiis aliis vel adverſa valetudine præpedito, ſuccenturiatus erat Sculdaſius, quem, ab Otfrido Monacho *Schuldheizen* nominatum, a Teutonico heiſen/ heiten/ jubere, imperare, cum *Antonio Matthæo* deducit, qui vicariam poteſtatem in cauſis cognoſcendis judicandisque exercebat, idcirco Tungii a voce Dingen/ unde & alia, Ding-Graven / Dingſtuhl/ Anglo-Saxonibus Husting quaſi Ding-Hauß/ Dinges = tag/ dies Martis, Saxonum præſertim veterum juridicus, dingpflichtig/ Frey-Geding Judicium VVeſtphalicum, formula item in gehegten Dingen binnen vier Bäncken deſcendunt, appellatione mactatus. Species horum Scultetorum quædam fuerunt *Centenarii*, minores Comitis Vicarii, centenis ſive minoribus portionibus, in quas Pagus vel Comitatus diſſectus, ſub ejus diſpoſitione præſidentes, unde die Cent-Graven: etſi hodie in Franconia & Palatinatu potiſſimum per Centenam, die Cent-Gerichte/ longe alia res videlicet merum imperium ſive jurisdictio criminalis indigitetur. Illi ipſi vero comites certo in loco, *Mallum* a Mahl ſigno dicto, C. V.
quod ibi ſigna jurisdictionis erigerentur, cum vicariis & Scabinis *Racimburgiis*, *Rachimburgiis*, *Rathinburgiis* (quaſi dicas Conſiliariis Burgenſibus) qui deinde & *Heimburgii* videntur audiviſſe, juſtitiæ adminiſtrandæ cauſa ſtatis temporibus conveniebant, numero plerumque ſeptem qui tamen mos variavit, a Miſſis Regiis electis conſtitutisve, de quibus hac occaſione multa ſcitu utilia afferuntur. Porro illi Scabini debebant eſſe liberi & ingenui, qui hodie nobiles, die ihre vier Ahnen beweiſen konten/ ſive Schöppenbarfrey; Cives & domeſtici, ſcientia rerum patriarum, prudentia & morum ſanctitate commendabiles. Adſtringebantur jurisjurandi religione; habentesque ſinguli ſua ſubſellia, die Schöppen ſollen haben ſunder Benck / oder Stuhl/ da ſie uf ſitzend/ ſine pileis, peplis & chirothecis, chlamydibus ſaltem ſuper humeros induti, inermes judicabant. Pertinebant ad eos cauſæ criminales & civiles omnes, hac forma, ut cauſæ

(Margin: VI. beside "diviſſe, juſtitiæ…"; VII. beside "ſcitu utilia afferuntur…"; VIII. beside "mydibus ſaltem…")

cauſæ cognitione a Comite facta ipſi interrogati dictis ſententiis reſponderent. Erat dignitas ipſorum hereditaria & deficiente prole maſcula ad proximum Agnatum deferebatur. Pœnæ illorum, ſi officii ſui immemores egiſſent, pro delicti gravitate remotio, mulcta, aliquando ſuſpendii pœna, ſic ut Scabini reliqui condemnato Collegæ carnifices manus inferre ipſi juberentur, & reus ſeptem pedes altior ceteris furibus ſuſpenderetur.

C.IX. Dehinc ad noſtri ævi Scabinos pergit, hoc ipſo a mediorum ſeculorum Scabinis multum diverſos, quod hi fuerint Judices, *una cum Comite merum & mixtum imperium habentes*, *eidemque ad judicandum aſſidentes*, illi ſaltem ſint *Aſſeſſores de jure reſpondentes*, *a Principe aliove poteſtatem habente conſtituti*: deinde quod noſtrorum dignitas mere perſonalis ad heredes non tranſeat. Adjungit ultimo loco quædam de Ampliſſimo Scabinatu Lipſienſi, qui inde ab A. 1420, quo primum de jure reſpondere cœpit, cum Senatu conjunctus, & ab ejusdem poteſtate dependens, demum ab Auguſto Electore A. 1574 ab illo fuit diſcretus reformatusque. Utebatur olim ſigillo quinque turrium flavæ ceræ impreſſo, alio poſtea, effigie nimirum Juſtitiæ, velatis oculis, dextra gladium, ſiniſtra libram gerentis, miniatæ ceræ, ab eodem Auguſto donatus. At alia jam omittamus. Tractatio tota idoneis probationibus ſuffulta non exiguam nobili argumento lucem affert, ſic tamen, ut gloriam uberioris diſquiſitionis Viris in hoc genere ſtudiorum exercitatis non præripuiſſe videri poſſit.

EX CHRISTFRIDI WÆCHTLERI JC. Literis ad J.B.M.

VEriſſime dictum eſt de Obſervationibus ad N. T. conſummatiſſimi JC. & Philologi Marburgenſis, Jo. Friderici Hombergii, Menſe Sept. p. 385, plurima ibi loca eleganter eruditeque explanari, adducunturque hanc in rem eorum non pauca. Sed incrementum capiet præclara laus iſta, ubi tetigerimus etiam ex aliis locis nonnulla, quæ ulteriorem illuſtrationem quodammodo conciliabunt iisdem. Nam nec Cunrado Rittershuſio, JC. noſtrati, opprobrio fuit, in Lectionibus ſacris diſtinxiſſe ſcientiam Juris pulchritudine rerum divinarum, & Chryſoſtomo, Iſidoro

doro Peluſiotæ, eorumque interpretibus, deinde Hieronymo, Lactantio aliisque, medicam ſubinde manum etiam attuliſſe, tum vero profanorum libris ceu pabulo uſum. Similiter enim doctiſſimus Hombergius ſuſpicatur, Heſychium v. *διετὴς, δι᾽ ὅλου τοῦ ἔτους*, p. 6.
reſpicere ad Matth. II, 16, cujus rei veſtigium, etſi ibi non occurrit, pertinebit tamen ad curam Io. Chriſtiani Biel in *Heſychio Sacro*, cujus mentio facta nuperrime p. 431. Phavorinus, *δι᾽ ὅλου τοῦ ἔτους*, iterum, *ἀντὶ τοῦ, δι᾽ ὅλου τοῦ χρόνου*. Ita forte uterque reſpexit eodem, ſi recte auguramur. Sermo autem eſt de tractu anni ſecundi, nec ultra, & de anno illo ſecundo vel cœpto vel adulto. Sicut igitur excluduntur infantes completi biennii, ex mente Knachtbuhlii, ita non intelliguntur tantum a primo anno completo, & infra illum. Neque Heſychius loquitur de iſto termino anni primi: dicendum enim fuiſſet alias, *ἀπ᾽ ἐνιαυσίων, καὶ κατωτέρω*. Sed apud Callimachum & Sophoclem plane non exprimitur vel initium, vel alius terminus temporis. Apud Theocritum autem in Idyll. 10 bene adjicitur, *σχεδόν*. Porro
οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι ſunt Noſtro tales *ἐν ἑαυτοῖς*. Diceres 13.
tamen manſuetos, humiles & ſimplices corde *τῇ καρδίᾳ*, collocari in commate 5 & 8. Deinde ſublimiore ſenſu occurrere *τῷ πνεύματι* Joh. XI, 33 & XIII, 21. Sicut & *ἠγαλλιάσατο ἐν πνεύματι*, Luc. X, 12. Sed analogia quædam ſenſus latere videtur in eodem præmio bis promiſſo, comm. 3 & 10, regno ſcilicet cœlorum. Verba Pauli, Act. XX, 22, *δεδεμένος τῷ πνεύματι*, vix poterunt divelli a commate 23. Futura enim ignorabat *ἐν ἑαυτῷ*,
quæque ipſi adeo revelabantur. Duplex ſenſus affertur verbo- 14.
rum Matth. V, 13 *ἐν τίνι*, quorum alteri favet omnino Marcus, IX, 50. Sed Matthæus & Lucas utrumque admittunt. De Auguſtino obſervat Jo. Fellus ad Cyprianum, f. 232, eum hic omittere interrogationem, & ſatis tamen commode procedere eam lectionem, nec abhorrere a textu Græco. Certe varios Codices, etiam Græcos V. T. & N. contulit paſſim Auguſtinus cum Latinis, neque aliam Latinam, N. T. inprimis, verſionem prætulit Italæ, quam primus ipſe titulo iſto ornavit, & diſerte laudat *de doctrin. Chriſt. l. 2 c. 14.* Apud Heſiodum Theog. v. 613 *παρελ-*
θεῖν, quod occurrit Matth. V, 18, non putem ſignificationem ha- 15.

bere decipiendi. Dicit, neminem poſſe effugere vel vitare de-
creta Dei. Idem ait Homerus, Iliad. α v. 134. Affine id autem
eſt præteritioni, de qua & Theocritum Idyll. 16 accipio; ne diſ-
cedamus nimium ab etymo. *λύειν* & *καταλύειν* diſtinguit No-
p.16. ſter ad Matth. V, 19. Ubi conferri par erit Joh. II, 19, V, 13, VII, 23,
X, 35. Viciſſim in Gloſſis, *διαλύειν* eſt etiam *enodare*, & *διαλύ-
ετο reſolvit*, *διάλυσις definitio*, *diſtinctio*, *deciſio*. Senſu autem
negante locum aliquem tribui violantibus præcepta minima, vi-
derunt Spanhemius, Hammondus, Auguſtinus etiam & Theo-
phylactus, quorum ibi loca adducuntur. Redundat *ἀπὸ σοῦ*
Matth. V, 42, ex mente Hombergii, quia Scriptores profani ita
19. loquantur. Adde tamen etiam Luc. VI, 34, 35. Et ad Matth. VI,
20. 2 nominabimus Lightfootum f. 297, 298. Jam & Phavorinus
διασαλπίζω τὰ πεπραγμένα, ἀντὶ τοῦ διαφημίζω. Locus Plu-
tarchi de Solone utique exponitur recte de *μισθῷ τῆς ἡδονῆς*, non
21. autem *τῆς τροφῆς*. Et mercedem hanc alimentorum prohibet
lex ipſa Solonis, non demum pater. Idem Plutarchus *de de-
fect. orac.* f. 433 loquitur imperſonaliter, *οὐδὲν ἀπέχει, τὴν μαν-
τικὴν ἀναθυμίασιν ἀναπληροῦν τὰ μανὰ*, *non repugnat*, (*non eſt
diſſentaneum*) *facultatem divinandi implere laxiora & apte con-
cinnare*, quaſi ſcriptum eſſet *οὐδὲν ἀπηχές*. Polybius, *τοσοῦτον
ἀπέχον, τοῦ ῥέπειν ταῖς γνώμαις ἐπὶ τὸ ποιεῖν τι τῶν λεγομένων*,
tam procul aberant, ut inclinarent ad parendum mandatis &c.
Iſocrates *Archid.* *τοσοῦτον δ᾽ ἀπέχω, τοῦ ποιεῖν τι τῶν προσαττο-
μένων*, *tantum abſum, ut faciam quicquam imperatorum*. Et
hæc eſt una ex ſignificationibus receptis, quæ a prohibitione acti-
va multum diſtat. Sed neque Suidas eam inſinuat. Phavori-
nus equidem dixit, *ἄπεσχεν, ἐκώλυεν*, ſed citra fidem autorum.
Apud Pindarum malim, *a tenebricoſo abſtinens*, *ἀπέχων*, *vitupe-
rio*, pro *ſummovens*. Id enim paulo minus congruit cum iis,
quæ ſequuntur, *κλέος ἐτήτυμον αἰνέσω, οὐχ ὑπερβάλλων*, *lauda-
bo verum decus, modum non excedens*. Locus Herodiani L. 6,
c. 13 fruſtra quæritur. Eodem vero ſenſu Dionyſius Halicarn.
οὐδεὶς με ἀφέξει φόβος, *nullo abſtinebor terrore*. LXX Interpretes
ſuppeditant nobis hic loca plura Gen. XLIII, 23, *καὶ τὸ ἀργύριον
ὑμῶν εὐδοκιμοῦν ἀπέχω*, *habeo*. Num. XXXII, 19, *ἀπέχομεν τοὺς*

κλη-

κλήρους ἡμῶν. Et teſtimonio Lucæ VI,24 in eadem cauſa ſub-
ſtituam Philipp. IV,18, ἀπέχω δὲ πάντα. Callimachi Epigramma
58 jam eſt apud Suidam. Duo vero loca Syneſii præterea attu-
lit Gatakerus ad Antoninum f.135. Et Stephanus adhuc plura ex
Plutarcho ipſo, τὸν καρπὸν ἀπέχειν, & τὰ διδασκαλεῖα, & τὸν
μισθόν, digna omnia ut evolvantur. Laudat Hombergius ſuo p. 26.
jure Dialogum Socratis & Alcibiadis apud Platonem. Epigram-
ma Græcum, cujus ibi mentio, exhibet Anthologia Lib. 1 f. 41,
Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ --- ἄμμι δίδου. Vidi etiam ac legi
Dialogum integrum; quumque Socrates bis dixerit, virum illum,
de quo loquitur, mirifico erga Alcibiadem affectu eſſe & cura, fa-
cile heriolabatur hic, ipſum illum eſſe fortasſis Socratem: ideo-
que coronam impoſuit capiti ejus. Et ſtatim reſpondet Socra-
tes, veluti lætabundus, ἀλλὰ δέχομαι καὶ τοῦτο, *accipio & hoc, &*
quicquid a te præterea datum mihi fuit alias, atque in illorum
contemplatione mihi complaceo. Propius accedit, quod percu-
pit etiam victor fieri & triumphator reliquorum Alcibiadis ama-
torum. In alia ergo omnia ivit Io. Serranus, fateri putans So-
cratem, ipſum ſe etiam ignorare doctorem illum divinum, &
eadem, qua Alcibiades, ceterique, dubitatione & defectu ſcien-
tiæ percelli, ac ſibimet diſcendum antea, ut alios doceret. Nam
quod ait Socrates, οὐκ ἐν ἐλάττονι κλύδωνι τοῦ Κρέοντος εἶναι δοκῶ,
ad dubiam inter amatores Alcibiadis referendum palmam dixe-
rim; atque adeo ſcopus iſte Platonis a textu noſtro non parum
recedit. Multa tamen ibi egregie dicuntur de eo caſu, ſi Deus
precantem percontaretur, *an ei civitatis Athenienſis imperium*
ſatis futurum eſſet? deinde, *an imperium omnium Græcorum?*
denique, *vel univerſæ etiam Europæ? & num ille permutare ve-*
lit animam ſuam iſtis omnibus? Tom. 2 Opp. f. 141. Interpres
Plutarchi *de audiendis poetis, Xylander*, incidit in cenſuram No- 27.
ſtri, quod ἡμερίδα verterit *partem*, non *vitem*. Sed docent
nos variæ, quæ ad calcem adjiciuntur Tomi II, Lectiones,
ſcriptum alibi fuiſſe, μερίδα *partem*, fol.14. Johannes Pricæus
communicare poterat cum Hombergio, Matth. VI, 19, etiam ad
oram Gloſſarii ſui annotatum fuiſſe a Claudio Sarravio, ἂν διὰ 29.
δυεῖν latere in textu. Neque fugiebat, opinor, Noſtrum, quid

hic attulerit Hammondus, non refragante Cl. Clerico. De veſtitu Judæorum, quando cum cura is ageret Matth. IX, 16, mirer,
p. 38. non ſuccurriſſe, quæ tradit doctiſſimus Braunius ex Chryſoſtomo, Theophylacto, aliis, L. 1 c. 16 n. 17 & c. 17 n. 2 *de Veſtit. Sacerd. Hebr.* Inde enim conſtat quodammodo, quid fuerit in Palæſtina, *δύο ῥάκη συμβάλλειν, duas telas vel plagulas committere, aut jungere, & ex iis veſtimenta texere*, quidque ἱμάτια, tunica, pallium, toga Judæorum, L. 2 c. 5 n. 10 ſeqq; Sed & Druſius animadvertit, πλήρωμα hac in re eſſe vocabulum proprium, atque adeo ulterius excutiendum. Jam lectionem ab
42. Hammondo allatam Matth. IX, 36 ἐσκυλμένοι, pro ἐκλελυμένοι tacens repudiavit Hombergius, ni fallor. Poſtquam autem huic loco major adhuc lux acceſſit per induſtriam diligentiſſimi Millii ibidem & in proleg. §. 1178. ſententiam Noſtri præſtolabamur non immerito. Ibidem liberaliter adduxit loca Profanorum de verbo ἐῤῥιμμένοι, quibus præmittenda tamen videntur, Matth. XV, 30, & XXVII, 5, Luc. IV, 35, Act. XXII, 23 & XXVII, 43; ſed & LXX Eſ. XXXIII, 12. Jer. XIV, 16. Emphaſin ullam idem non quærendam
43. cenſuit in verbo ἐκβάλῃ ἐργάτας Matt. IX, 38. Varias autem illas, quas iterum ex profanis depromit, ſignificationes reducas non male ad primam & propriam, neq; ab illa facile abeundum. Nam & Matth. XXV, 27 βαλεῖν τὸ ἀργύριον τοῖς τραπεζίταις, & Luc. X, 35 ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, congrue dicitur ad ſubſtantivum βαλάντιον, Lucæ ſuetum. Ex illo ejicitur argentum, dum ſolvitur. Similiter Libanius βάλλειν ὀβολὸν, *ſolvere*. Sed & ἐκβολὴ τοῦ ὀνόματος, quæ fiebat in excommunicatione, ſpectat huc Luc. VI, 22 & Joh. IX, 34, 35. ibiq; videndus Dodwel. Diſſert. Cypr. V, 18. Sicut igitur non repugnat, paſtorem ἐκβάλλειν τὰ ἴδια πρόβατα, i. e. *totum gregem* v. g. *mille ovium*, Joh. X, 4, ita conſentaneum etiam eſt, rogari Dominum meſſis, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας multos in meſſem ſuam, tam amplam utpote & copioſam, ut a paucis operariis non poſſit adminiſtrari, ſed exercitum quaſi aliquem requirat, emphaſi ex Pſ. LXIIX, 12 repetenda. Quicquid ſit horum, ſentio faciliores longe nobis progreſſus hic fore, ſi Verſione Itala genuina frueremur ubique. Fuitque doctiſſimo Millio perſuaſum, revocari etiamnum poſſe eam maxima

ma ex parte, *Prolegom. n.379*, eam, inquam, quæ jam ab ipſis propemodum Apoſtolorum temporibus adornata fuerit ad optimos Codices Græcos, ſolisque forte Apoſtolorum ipſorum authenticis dignitate inferiores, *n. 826, 1325 & 1472.* Hæc autem Verſio tam religioſe fere Græca ſequitur, ut raro ab ea recte, & cum judicio receſſum arbitretur Millius, ac ne quidem minus Latina, quæ in ea occurrunt, lubens ipſe mutarit, multo minus barbara & obſoleta. Hæc enim non ex interpretis oſcitantia proveniſſe, ſed conſulto, & de induſtria ab eo fuiſſe Interprete ita collocata, ut ſe textus Græci ſedulo ac moroſe tenacem oſtenderet, *n.544, 1128, 1130.* Et hinc *referrem illam Italicam, ceu ad exemplaria primæva compoſitam, ſumma*, inquit *n.1334, veneratione proſequimur, ejusque vel ſemeſa MSS. fragmenta qualibet auro contra non cara ducimus.* Quumque in Matthæo illa verſio fidi inprimis interpretis partes caſte & fideliter adeo expreſſerit, ut ex ipſa puritas fontium Græcorum notabiliter corroboretur, *n.513*, deſinam conari quicquam ulterius, donec illam viderimus aliquando. Æque enim neceſſaria eſt in hoc genere ſtudiorum, uti Codex Florentinus in diſciplina Juris utramque facit paginam.

JO. ALBERTI FABRICII, SS. THEOL. D. & Prof. Publ. Menologium ſive libellus de Menſibus, centum circiter populorum menſes recenſens atque inter ſe conferens.

Hamburgi, ſumtu Chriſtiani Liebezeit, 1712, 8.
Plag. 13.

CUm magna ſit annorum adeoque & menſium inter diverſas gentes varietas, ſive ea ex interiore conſtitutione, ſive ex appellatione eorum æſtimetur, atque hæc res non poſſit non offendere illos, qui in legendis antiquis vel recentioribus diverſarum Gentium monimentis verſantur, Cl. Autor de his etiam literis, ut de plurimis aliis, bene mereri voluit, miſſis in compendium iis, quæ de argumento non minus nobili quam jucundo dici poterant. Præmiſſis itaque illis, quæ de ipſa Menſium ratione generatim teneri debebant, v. c. de diſtinctione menſium in Natu-

rales & Civiles, de Menſium Solarium Menſis Lunaris Periodici & Synodici, phaſeosque ejus ratione, de anno item menſtruo, quem alii tribus, quatuor alii, imo ſex & decem menſibus conſtare voluerunt, de Menſibus Civilibus, & intercalaribus, ut & Menſe Natali Mundi, de quo variæ afferuntur eruditorum ſententiæ; variorum populorum menſes, ſuis ſingulos nominibus recenſet, & cum noſtris comparat. Accedunt ſubinde obſervationes variæ, ac præterea laudantur magna copia Scriptores, qui data opera de illis gentium Menſibus expoſuerunt. Initium faciunt Menſes Hebræorum, quales partim ante exitum ex Ægypto, partim poſt illum, partim poſt Captivitatem Babylonicam, partim noſtra ætate numerari & appellari conſueverunt. Mireris hic inprimis, fieri potuiſſe, ut ejusdem menſis nomen diverſa pronunciandi ſcribendique ratione tam varias formas induere potuerit, ut interdum priſtinum habitum vix per umbram referat. In calce exſtant Indices Gentium, Menſium & Scriptorum, quorum beneficio uſus eximiæ collectionis magis expeditus redditur.

CASUS MEDICO-CHIRURGICUS DE EFfractura Cranii & ſubſecutis graviſſimis ſymptomatibus ex voto curatis, Autore D. JOH. MATTHIA MULLERO, M Francof. Phyſico Cünzelſavii ad Cocheram ordinario, Academiæ Leopoldinæ Imperialis Naturæ Curioſorum Collega, Gorgias dicto.

Suevo-Hallæ, impenſis Autoris, 1712, 8.

Conſtat 18 plag.

MUlta equidem variaque hactenus meditabatur Vir Clariſſimus, quibus induſtriam ſuam dexteritatem atque in Arte Medica peritiam in orbis literati notitiam perferre, Academiæq; Naturæ Curioſorum, quam Imperator Auguſtiſſimus protegere annuit, ſuoque nunc de nomine Carolinam nuncupari vult clementiſſime, probare ſe poſſe confidebat, niſi obſtacula quædam fuiſſent oppoſita, ob quæ conſilium mutare, laborumque ſuorum ſpecimen tantum impræſentiarum divulgare fuerit coactus.

Hi-

Hiſtoria igitur morbi, quam jam communicat, breviter ita ſe habet. Ruſtico in terra Suevo-Hallenſi 20 annorum, menſe Octobri anni 1706 equus ungulam ſolea ferrea munitam tam atrociter fronti impegit, ut non tantum os frontale cum ſuperiori naſi & oſſis ethmoidei parte confringeretur, ſed etiam huic ſubterjacens cerebrum ejusque proceſſus pupillares, nec non oculus dexter, inſigniter concuterentur & contunderentur. Quo facto ingens ſubſequebatur vulneris hæmorrhagia, ſubitaneus in terram prolapſus, omnis ſenſus atque motus (excepta reſpiratione, eaque tamen difficili) ſuſpenſio, membrorum laxorum concidentia, aphania, ſtertor &c. Et licet apoplexia aliquantum ſolveretur, capitis tamen gravitas, ſomnolentia, rerum oblivio, vertigo, torpor, &c. illius metum de novo incutiebant. Interea aliquot per Chirurgum eximebantur oſſicula: quarto die phrenitis accedebat, ſeu febris cum deliriis, vigiliis, &c. ſexto floccos carpebat æger, dentibus ſtridebat, & tendinum ſubſultus in carpis obſervabantur; epilepticæ itaque convulſiones vix præcaveri poterant. Nono deliria, inducias hactenus concedentia, revertebantur, cum animi deliquiis, reliquis ſymptomatibus perennibus fere comitibus. Aderat inſimul cephalalgia, ophthalmia, oculi dextri procidentia, & amavroſis, ut & carunculæ majoris per effracta oſſicula dilaceratio, una cum olfactus diminutione. Ad graviſſima hæc ſymptomata eradicanda omnem navaverat operam Autor Clariſſimus, licet initio fere nulla, poſtea anceps, decimo demum tertio die aliqualis valetudinis recuperandæ affulſerit ſpes; ubi ſcilicet interni affectus ſenſim atque ſenſim imminuti & poſtea plane ſublati, ut & vires reſtauratæ ſunt. Viſionis equidem in oculo dextro reſtiſtutio admodum difficulter contigit, in tertia enim demum hebdomade viſum, initio plane ablatum, protracto ophthalmicorum uſu tandem aliqualem recepit æger. Poſtquam etiam osſis ſpongioſi proceſſus, criſtam galli referens, ſeparatus atque temporis progreſſu cum aliis viginti aliquot osſiculis diverſæ magnitudinis exemtus eſſet, cranii foramen carne obductum cute tegebatur. Et ſic priſtinam, quantum ratione faciei, formæ, viſus, olfactus &c. fieri potuit, recuperavit ſanitatem ruſticus

cus. In hoc caſu enodando ea uſus eſt Autor methodo, ut membro I partes affectas exhibuerit, II ſymptomata explicaverit, & III mediorum mentionem fecerit, quæ fuerunt adhibita. Additæ ſunt ſingulis membris notæ, de capite ejusque affectibus, plurimorum Autorum locos Anatomicos & Practicos ſiſtentes; imo in calce libri caſuum Medico-Chirurgicorum de capitis præcipue paſſionibus rariorum, Deo benedicente feliciter curatorum, Decas, una cum Autorum horumque allegatorum librorum & rerum indicibus conſpicitur. Illorum I varias ſedis ſeu ſeſſionis in cranio ſpecies, II Contrafiſſuram, III Phrenitidem, poſt capitis percuſſionem, IV Delirium Melancholicum, V Febrem acutam cum vehementisſimis convulſionibus, VI Epilepſiam poſt pasſionem hyſtericam, VII Epilepſiam ſecundi gradus cantatoriam, IIX Epilepſiam ſecundi gradus aliam rariorem, IX Convulſionem ſpasmodicam, & X Ozænam ſiſtit. Quorum argumenta nominaſſe ſufficiat.

EROTEMA POLITICO-PHILOLOGICUM An ſtudium Geometriæ Rempublicam adminiſtranti obſtaculo ſit, an adminiculo? Deciſum a FERDINANDO ERNESTO Comite ab HERBERSTEIN.

Vetero-Pragæ, apud Wolffgangum Wickhart, 1712, 8.
Conſtat plag. 4.

CUm Acta hæc abunde loquantur, quantum Illuſtriſſimus Autor Mathemata, Geometriam præſertim, in delitiis habeat; haud mirum videri poterit, quod in illorum dementiam calamum ſtrinxerit, qui ſtudium Mathematicum ad negotia civilia tractanda ineptos reddere homines delirant. Utitur autem ſtylo ſatyrico & ſententioſo, vaſtamque in antiquitatibus & hiſtoria eruditionem prodit. Primum objectiones proponit: deinde ad eas reſpondet. Objicitur itaque, quod nulla omnino ſcientia conducat iis, quibus Reip. adminiſtratio curæ cordique eſſe debet, ſi Jurisprudentiam uſualem excipias. Minime omnium Politico prodeſſe Geometriam, cujus potius ſtudium humile ac inane perſona ejus indignum cenſeri debeat. Immo Geometriæ ſtudium perniciosum eſſe, cum tem-

pus eodem prodigatur & ingenium corrumpatur, ut ſocietatis humanæ curis vacare non poſſit. Exemplo eſſe *Alphonſum* X Caſtellæ Regem, qui magnus Aſtronomus, Rex idem non magnus fuerit. Reſponſurus teſtimoniis Scripturæ Sap. VI & Platonis atque Plutarchi probat, omnes in univerſum ſcientias Remp. adminiſtrandi utiles eſſe, atque adeo etiam Geometriam, ſororio quippe vinculo cum reliquis connexam, ipſisque inſueta adminicula ſubinde ſuppeditantem. A Theologis enim ſacras litteras felicius tractari *Euclide* guſtato, *Baſilii*, *Hieronymi*, *Auguſtini*, *Scoti* atque *Toſtati* exemplis potisſimum probat. Quantum Jurisprudentia Geometriæ debeat, docuiſſe *Dicaarchum*; quantum Philoſophia, *Pythagoram* & poſt plerosque alios veterum nuper *Carteſium* atque *Moretum*, heri *Leibnitium* atque *Wolſium* noſtrum; quantum Medicina, *Hippocratem*. Ad civilem doctrinam perdiſcendam eandem prodeſſe, exemplo Græciæ veteris confirmat. Geometriæ ſtudium cultore quocunque dignisſimum eſſe, evincere conatur argumentis petitis ab ejus 1 origine, quippe ad Nili ripas Deum ſangvinis nacta autorem, *Mercurium Triſmegiſtum*, avos deinceps per Reges numeret; 2 a materia, numero nempe, pondere atque menſura, quibus commercia nitantur; 3 ab effectu, quod ſcilicet regna metiatur, caſtra metetur, arenas ſupputet, montes trutinet &c. Idem ad clavum Reip. ſedenti eſſe utilisſimum contendit, quia mentes ad humanitatem fingit efficitque ſubtiles, tum & cautas, attentas, ſedulas. Illo tempus minime prodigi exiſtimat a Geometra gubernatore, cum hæc tantum otia ſint, non negotia. Inſanum Geometram neminem ſe noſſe profitetur; ageometras vero plurimos. Geometras non eſſe tam bliteos, ut ludi & fori diſcrimina ignorent; ut obvium quodlibet domus negotium *Euclidis* lingua tractent cum vulgo, ſeu contemplationum ſuarum margaritas ante porcos projiciant. Ad *Alphonſi* exemplum reſpondet, unam hirundinem non facere ver, nec omnino concedit, *Alphonſum* adeo male imperaſſe. Affert exempla alia in contrarium, *Hermetem* puta *Triſmegiſtum*, *Cyrum*, *Alcibiadem*, *Hieronem*, *Julium*, *Auguſtum*, *Adrianum*, *Carolum M. Carolum*

lum V, *Rudolphum II*, *Leopoldum I.* Tandem ad teſtimonia *Socratis*, *Platonis*, *Xenocratis*, *Ariſtippi Junioris*, *Philonis*, *Plutarchi*, *Quintiliani* provocat & coronidem impoſiturus fabellam *Æſopicæ* parallelam carmine Heroico canit, quæ ad explicandum diſſertationis epilogum potisſimum facit, quo ignorantia adverſariorum contemtu potius, quam refutatione digna judicatur.

DAMIANI SCOGNAMIGLIO, MEDICI Neapolitani, de planarum æquationum reſolutione Epiſtola ad Illuſtrisſimum & Excellentisſimum D. Paulum Francone, Saliceti Marchionem.

Neapoli, apud Joannem Roſellium, 1711, 4.
Conſtat plag. 2½.

CUm Illuſtris Marchio *Paulus Francone* in colloquio de rebus Geometricis aſſeruiſſet, Elementum decimum *Euclidis*, præſertim propoſitiones XVIII & XIX, ſimpliciori ratione tradi poſſe; *Damianus Scognamiglio* ea de re meditatus deprehendit, duas illas propoſitiones eſſe theorematis Pythagorici ſeu penultimæ Elementi primi corollaria. Quoniam vero hæc materia ſcripto non ſufficiebat; tractatulum de æquationum planarum ſeu quadraticarum reſolutione addidit. Hinc enatum eſt breve opuſculum, quod Illuſtris *Magliabecchi* munere ad nos pervenit. Propoſitiones illas aliter enunciat quam *Euclides*, ad hypothenuſam trianguli rectanguli applicans parallelogrammum, deficiens figura quadrata, æquale quadrato dimidii unius cathetorum, hypothenuſa in propoſitione XVIII in partes commenſurabiles, in XIX in incommenſurabiles diviſa. Unde in caſu primo concludit, latus reliquum eſſe hypothenuſæ commenſurabile, in altero incommenſurabile. Utramque propoſitionem etiam invertit. Has propoſitiones inventas arbitratur, reſoluto problemate numerico: propoſitum numerum in duas partes dividere, ut rectangulum ſub ipſis contentum ſit æquale numero dato. Ubi ſimul oſtendit, quomodo reſolutio inſtituenda, ut habeatur triangulum rectangulum numeris explicabile. Quoniam vero illius problematis reſolutio quadratica

eſt,

eſt, formulas æquationum quadraticarum generaliter ſolvit. Sed cum hæc dudum notiſſima ſint; ea de re plura dicere prohibemur.

THE YOUNG GENTLEMAN'S ASTRONOMY, Chronology and Dialing,

h. e.

TYROCINIUM ASTRONOMICUM, CHRONOLOGICUM & Gnomonicum; Autore EDUARDO WELLS, D. & Rectore Scholæ Cotesbaci in Leiceſtria.

Londini, apud Jacobum Knapton, 1712, 8.

Conſtat plag. $20\frac{1}{2}$.

CUm Autor in tyronum gratiam libellos iſtos conſcripſerit; in Aſtronomia nonniſi ſtellarum phænomena recenſet ac uſum globi cœleſtis declarat, in Chronologia partes temporis cum cyclis & computo paſchali cyclico exponit, in Gnomonica horologia primaria & ex declinantibus facillima delineare docet, demonſtrationibus ubique omiſſis.

INCERTI MONACHI WEISSENBURGENſis Catecheſis Theotiſca ſeculo IX conſcripta, nunc vero in lucem edita, ut & Monumenta catechetica varia Theotiſca. Omnia in unum collegit, ac præfatione, interpretatione & commentatione critica illuſtravit, catecheſes item ejusdem generis, cum Marquardi Freheri notis olim evulgatas, addidit JO. GEORGIUS ECCARDUS, Hiſtor. in Acad. Jul. Prof. & Academiæ ſcientiarum Regiæ Berolinenſis Socius.

Lipſiæ, impenſis Nic. Fœrſteri, Bibliop. Aul. Hanov. 1712, 8.

Plag. 14.

VAria venerandæ antiquitatis monimenta in hoc volumine collegit Celeb. *Eccardus*, inter quæ primum obtinet locum *Catecheſis Theotiſca* ex antiquo Codice ſeculi IX, qui in Guelferbytana bibliotheca reperitur, deſcripta. Continet illa orationem Dominicam cum explicatione, recenſionem peccato-

rum criminaliu n, Symbolum Apoſtolicum & Athanaſianum
& Gloria in excelſis, quare Noſter Catecheſeos nomen huic
opuſculo dedit, quia ſcil. ea continet, quæ præcipue ab homine
chriſtiano ſunt tenenda. Omnium iſtorum rationem in erudita
p. 10. Præfatione ſuppeditat. Situm eſt autem Weiſſenburgenſe mo-
naſterium, a Dagoberto Franciæ Rege a C. 624 fundatum, juxta
Weiſſenburgum urbem imperialem, non procul a Rheno ad
11. Lauteram fluvium, quare & Cl. *Eccardus* conjici poſſe putat, au-
torem operis eſſe Rabanum Maurum Archi-Ep. Moguntinum,
quia ſub ejus diœceſi ſitum erat illud monaſterium. Vero tamen
12. ſimilius eſſe ait, autorem eſſe Otfridum Weiſſenburgenſem, qui
Evangelia nobis dedit, & Grammaticam, de quo contra Tri-
13,14. themium quædam obſervantur. Oratio iſta Dominica, quam di-
ximus, adjunctam habet expoſitionem, qua uſus eſſe videtur
Lutherus noſter, quia exacte cum illa convenit, cujus rei uni-
61. cum ſpecimen addimus: *Giuuibit ſi namo thin. Gotes namo
iſt ſimbles giuuibit, auh thanne uuir thiz quedhem, thanne bit-
tem uuir, thaz ſin namo in uns mannom uuerdhe giuuibit,
thurub goudiu uuerc*, h. e. *Dei nomen eſt ſemper ſanctificatum,
& cum nos hoc dicimus, tum precamur, ut ejus nomen in no-
bis hominibus fiat ſanctificatum per bona opera.* De quarta quo-
que petitione ejusque antiquis expoſitionibus prolixus eſt No-
15 f. ſter. Ut paucis nos expediamus, quidam cum B. Luthero quo-
tidianum, alii ſpiritualem panem intelligunt. Catechumeni
19,20. porro docebantur, quænam ſint peccata criminalia, ut ex eo-
rum inſpectione probare ſuam vitam poſſent, quare brevis eo-
64,65. rum abacus ſequitur, cujus en hoc ſpecimen: Vitia carnis, *acu-
ſti therlichamen.* Immunditia, *unhreinitha.* Fornicatio,
huar. Iræ, *nidha.* Homicidia, *manslagon.* Adulteria, *mer-
huara* &c. De ultimo verbo præterea hoc notamus, non ha-
buiſſe antiquos Germanos vocem, qua adulterium denotarent,
quare illud expreſſerunt *merhuara*, quod plus eſſet quam forni-
23. catio ſeu ſcortatio. De Symbolis porro agit Præfatio, & de Atha-
27. naſiano præcipue, cujus cauſa Noſter contra Voſſium pugnat,
qui dixerat illud ſaltem ſeculo XII in notitiam hominum veniſ-
ſe. Noſter multis teſtimoniis ex ſeculi VIII & ſeqq. Autori-

bus

bus probat, illud jam tum in uſu fuiſſe. Monimento huic Catechetico adjecit Cl. Editor alia ſimilis argumenti, quorum hi ſunt tituli: *Exhortatio ad plebem Chriſtianam* lingua Latina & Francica conſcripta, quam e MS. Caſſellano, quod olim Fuldenſis monaſterii fuerat, edidit Hottingerus in Hiſtoria Eccleſ. N. T. & Diet. von Stade in Specimine lectionum Francicarum. Apparet ex ea, quam Celeb. Eccardus Caroli M. aut Ludovici Pii temporibus adſcribit, jam tunc ſuſceptorum fuiſſe, ut filios ſuos ſpirituales Symbolum & Orationem Dominicam docerent. *Abrenunciatio diaboli & fidei profeſſio*, quam Lucas Holſtenius & plures alii prodiderant. *Oratio Dominica & Confeſſio fidei Theotiſca*, quam Noſter Notkero monacho S. Galli adſcribit, quia ſtylus a Pſalterio ab ipſo converſo non multum abludit. *Expoſitio in Orationem Dominicam & confeſſio fidei*, a Lambecio in Bibliotheca Vindobonenſi edita, quam Noſter Keroni vindicat, ſtatuitque, nomen ejus ex Notkero eſſe abbreviatum. *Paraphraſis vetuſta ſymboli* a Boxhornio in Hiſtoria univerſali edita. *Symbolum veteris Alamannorum Eccleſiæ*, quod a Stumpfio & Goldaſto jam luci publicæ erat expoſitum. *Duæ formulæ confeſſionis* coram Sacerdote pro ſimplicioribus. Appendicis loco adjectæ ſunt *Verſio vetuſta Orationis Dominicæ & Symboli Apoſtolici* cum notis Freheri, quam ex Codice S. Galli 1609 ediderat: item *Verſio Anglo Saxonica Decalogi, Orationis Dominicæ & Symboli* ab eodem Frehero A. 1610 cum notis publicata. Jam quoque pergendum eſt ad notas Cl. Editoris, in quibus ille ſedulo in vocabulorum occurrentium origines inquirit, variasque ex iisdem antiquitates dilucidat. Sic agit de verbo *faren*, quod notat *pergere*, *ire*, unde eſt *ferren*, *fern*, *procul*, & *farend*, proficiſcens: inde *die farenden Schüler*, ſcholaſtici vagantes, quondam nomen ſortiti ſunt, qui pallio ſcholaſtico confiſi, nec alio itineris ſubſidio inſtructi dicebant, daß ſie auf den Mantel führen / h. e. quod iter faciant, ſpes ſuas in pallium ſive habitum Scholaſticum collocantes, ob cujus reverentiam & tuti ab inſultibus eſſent, & victum a vulgo reciperent. Vox *bure* deducitur ab *boro*, *ſordes*, *cœnum*, quod ejusmodi perſonæ quæſtum exerceant ſordidiſſimum. Vox *eiter* olim notavit *venenum*, unde An-

p. 74. 77. 79. 81. 86. 90. 93, 96. 187. 199. 104. 121. 123.

Anglo-Saxonibus *ætter*, *ſerpens*, quod nos dicimus *otter*, & per proſtheſin τῦ *n Natter*. *Eiter* vero, quod hodie *tabum* notat, derivatur ab *eiden*, *urere*, unde *etterneſſel* genus urticæ, quod
114. maxime urit. Occaſione vocis *an*, qua olim hodieque dicitur Soli exponere *an die Sonne hængen*, aperitur quoque fons, ex quo emanavit fabula de variis rebus a ſanctis hominibus miraculoſe aeri aut radio Solari appenſis, quale quid fabuloſe de Ildefonſo Epiſc. Meldenſi, Lucano Epiſc. Sabionenſi, Florentino Epiſc. Argentinenſi & aliis narratur. Hoc denique Lectores noſtros ce-
59. 110. lare non poſſumus, promiſiſſe Editorem Celeb. *Opus magnum Originum & Antiquitatum Germanicarum*, quod ut felicibus auſpiciis ad finem quamprimum perducat, eſt quod publico nomine vovemus.

THEATRUM FATI, SIVE NOTITIA ſcriptorum de providentia, fortuna & fato; Autore PETRO FRID. ARPE.

Roterodami, typis Fritſchii & Bœhmii, 1712, 8.

Plag. 7.

VExatisſimum in Philoſophorum ſcholis de providentia, fortuna & fato argumentum tractaturus Cl. Autor, ut facilior ad ipſum opus aditus pandatur, notitiam Scriptorum hujus materiæ præmittit. Theologicas diſceptationes ſtudio negligit, imo & ex Philoſophis præcipuos potius quam omnes affert. Initio ab Hermete facto Græcos, inque his Democritum, Pythagoræos, Stoicos, Epicuræos, Cyrenaicos, Platonicos & Peripateticos recenſet; hinc ad Romanos, ab his ad Chriſtianos veteres pariter & recentiores pergit, ultimo incertæ ætatis Scriptores Diſſertationesque Academicas adjiciens. De illis præterea, qui aliquod inter eruditos nomen conſecuti ſunt, varia ſubjicit, quæ ad vitam & merita in rem literariam pertinent. Inprimis accuratus eſt in notandis iis, quæ occaſione Quæſtionis epiſtolicæ de vitæ termino fatali, Dordraci 1634, 8 a Jo. Beverovicio, Med. D. Senatore & Patricio Dordraceno, vulgatæ, diſputata ſunt. Ceterum ſatis plena & diſtincta eſt hæc collectio, ac de induſtria Cl. Autoris teſtatur, quam tamen, quod in his rebus uſu venit, fefellit

fellit Chriſtiani Dippelii Fatum Fatuum vernacula lingua Amſtelodami ante tres circiter annos in 8 editum, niſi forte hujus mentio deſtinato conſilio prætermiſſa videatur. Nec omitti forte debebat B. Jac. Thomaſius, qui in diſſ. XIII de Stoica Mundi exuſtione *de Fato Stoico*, & in ſequentibus de alio Fatorum genere erudite commentatur. Id quoque obſervare fas eſto, quod, quæ pag. 99 *Job. Schmidio*, Dicographo Norimberg. tribuitur diſſ. de Fatalitate Temporum, illa ſit Profeſſoris apud nos Eloquentiæ ordinarii & Theologiæ extraordinarii meritiſſimi.

PHÆDRI FABULARUM ÆSOPIARUM Libri V, quibus acceſſerunt Sympoſius, Gabriæ & Antonini Liberalis fabulæ, & Publii Syri ſententiæ, cum commentariis IO. GEORGII WALCHII.

Lipſiæ, apud Io. Ludovicum Gleditſchium & M. G. Weidmannum, 1713, 12.

1 Alph.

Præter Dedicationem ad Viros Cl. Olearium, Schurzfleiſchium, Struvium, Præfationem præmiſit Cl. Editor, qua de officio interpretis diſſerit. Qui veteris Latii autores interpretatur, ei duo obſervanda eſſe exiſtimat, partim officium emendationis, partim explicationis, ut ipſos ſcriptores probe emendatos genuinis commentariis illuſtret. Quod præfamen Diſſertatio de ſtylo Phædri excipit, quæ cum naturam ſtyli Romani ex veterum ſolidis principiis illuſtratam exponit; tum ipſam Phædri ſcribendi indolem ejusque Latinitatem verboſius tractat. Ipſum Phædrum emendationibus, notis Philologicis & Criticis, quæ interdum uberiores ſunt, dilucidavit, & varia loca, quæ integritate ſua carere videbantur, reſtituere anniſus eſt. Antonini Liberalis fabulis, quas præter Berkelium Munckerus quoque edidit, emendationes tantum Berkelii ſubjecit; notas autem dimiſit, ne earum acceſſione juſta forma libri corrumperetur. Ceterum in Præfatione librum *de falſo & merito ſuſpectis præjudiciis Latinæ linguæ* promiſit, quem adhuc exſpectamus.

NOVA LITERARIA EX ANGLIA.

LOndini Actorum Publicorum, quæ cura Thomæ Rymer prodeunt, Tomus XIII, ad annum usque 1523 pertingens, nuperrime prodiit & ſingulari munificentia Illuſtriſſimi Domini CAROLI HALLIFAXII ad nos pervenit. Prodiit ibidem titulus operis eximii, duobus in fol. tomis proxime prodituri, ſcil. *Proceſſus judiciarius in foro Eccleſiaſtico-Civili-Anglicano, ceteris hucusque uberior: una cum inſtrumentorum formulis accuratisſimis, diligenter collectis, fideliter expreſſis & apte diſpoſitis; per* Thomam Ougthon, *almæ Curiæ Cantuarienſis de Arcubus London Procuratorum Generalium unum, nec non a multis retro annis in ſuprema Curia Delegatorum officium Regiſtrarii Regii peragentem.* In eo Autor non tantum modum procedendi in negotiis & litibus, quæ in variis Angliæ curiis agitantur, commonſtrabit, verum & decreta & ſententias judicum, inſtrumenta, acta, formulas, in archivis inde a temporibus Henrici VIII in hunc usque diem exſtantes, cum obſervationibus ſuis & Indice copioſo exhibebit. Quod opus uti Archi-Epiſcopi & Epiſcopi Angliæ plerique omnes, ut & Viri ſpectatæ autoritatis alii, præmiſſis in Specimine nominibus ſuis, commendarunt, ita exteris quoque pergratum futurum, nulli dubitamus. Vidimus & Specimen aliud Gallico idiomate in Anglia vulgatum, in quo promittitur Collectio Gallica variorum Scriptorum fide digniſſimorum ac rariorum, qui Eccleſiæ Romanæ tyrannidem, quam hactenus perſecutione, cædibus, inquiſitionibus exercuit, deſcribunt; ſed de eo opere, quod quendam D. Bray moliri ferunt, uberius dictum eſt in Actis Erud. Germanicis Sect. VII. Proſtat præterea Dionis Caſſii Græce & Latine in Anglia recudendi Specimen, e quo patet, Virum doctisſimum *Oddy* notulas pasſim additurum. Clementem Alexandrinum Oxonii ſub finem hujus anni proditurum ſpes eſt, ibidemque Cl. Hudſonus, jam tandem Joſephum prelo ſubjecit, nova verſione donatum, & cum MS. Vaticano aliisque diligenter collatum.

Proſtat Suppl. Tom. V Sectio VIII.

* * *

ACTA
ERUDITORUM,
publicata Lipſiæ
Calendis Decembris, Anno MDCCXII.

HISTOIRE GENEALOGIQUE ET CHRONOLOGIQUE &c.

h. e.

HISTORIA GENEALOGICA ET CHRONOLOGICA Familiæ Regiæ Gallicæ, & magnorum officialium Coronæ, Domusque Regiæ; Autore ANSHELMO, Patre Auguſtino Diſcalceato.

Tomi II.

Pariſiis, apud Hilarium Foucault, 1712, fol. ch. aug. Alph. 20 plag. 13.

Opus hoc præſtantiſſimum primum prodiit A. 1674, magno tum applauſu exceptum. Quod Autor, qui, antequam ſeculo ſe abdicaret, vocatus eſt Petrus Guibours, poſtea multo ſtudio revidit, correxit atq; auxit, morte vero A. 1694 die 17 Jan. præventus ipſe denuo edere non potuit, ſed Amico cuipiam ſuo, qui Auditor eſt in Camera Regia Rationum nomenque ſuum latere voluit, ſchedas ſuas curamque librum hunc corrigendi, ſupplendi & ad noviſſima tempora continuandi reliquit. Hujus ſtudio & induſtriæ novam hanc atque elegantiſſimam editionem debemus, qui ſe omnia ex monimentis fide dignis Archivorum, Eccleſiarum, Bibliothecarum, aliisque deprompſiſſe teſtatur. Quamvis vero non omnes omnino, maxime inter exteros, Genealogiarum Nobilitatis Gallicæ, inprimis inferioris, multum curioſi ſint, reperient tamen hi etiam permulta, quæ ſcire juvabit, in hiſtoria, genealogia & chronologia Regum Galliæ & ex eorum ſtirpe deſcendentium Imperatorum

ratorum Occidentis, Regum Auſtraſiæ, Neapoleos & Siciliæ, Aquitaniæ, Navarræ, Hungariæ, Portugalliæ, itemque Ducum Burgundiæ, Britanniæ minoris aliorumque: in quibus Autorem non raro a communibus Genealogorum & Chronologorum ſententiis diſcedere, ſubinde obſervavimus. Ubi de ſupremis officialibus Coronæ agitur, Autor rationem muneris ipſorum & antiquam & hodiernam exponit, additis ſubinde diplomatibus ex antiquitate erutis, e quibus aliqua, quæ ad illuſtrandam originem & rationem officiorum, quibus Principes Imperii Romano-Germanici hereditario jure funguntur, pertinent, deſumi poſſunt, cum hæc officia maximam partem e temporibus Imperatorum Carolingorum ortum ceperint. In fine operis reperiuntur ſtatuta & Catalogus Equitum, Commendatorum & Officialium Ordinis S. Spiritus; in quo pariter genealogiæ ipſorum accurate illuſtrantur. Ceterum illud in univerſum fatendum eſt, nullam facile in Gallia nobiliorem familiam vel olim floruiſſe vel hodieque florere, cujus vel genealogias vel rerum ab illuſtrioribus Viris geſtarum compendium hic deſideres. Quin potius librum utiliſſimum, e quo ſpecimina depromere vix licet, harum delitiarum cupidis apprime commendamus.

PAPAL USURPATION AND PERSECUTION.

h. e.

PAPALE DOMINIUM ET PERSECUTIO, antiquis & recentioribus temporibus tam in Principes quam plebem exercita, Tomis II.

Tomus I.

Londini, apud Joſ. Downing, 1712, fol.

Alph. 4 plag. 5.

TOtum hoc opus, quod Gallice proditurum exiſtimavimus Menſe ſuperiore p. 528, ex variis tractatibus, olim ſeorſim editis, conſtat, qui cum raro hodie obvii eſſent, conſultum putavit quidam D. Bray Anglice uno illos volumine junctos in publicum proferre, atque ſic, ut inſcriptio præ ſe fert, *Martyrologium* quoddam *continuatum* exhibere. Tomus I, qui hucdum lucem

vidit

vidit, conſtat duabus partibus, quarum prior oſtendit, quæ bella & vexationes, annitentibus Pontificibus & Clero Romano adverſus Principes & Regna excitatæ ſint. Pars hæc ſequentes ſiſtit tractatus: 1) *Franc. Guicciardini* ſuccinctam hiſtoriam originis & progreſſus poteſtatis Papalis, quæ per fraudem ex lib. IV Hiſtoriæ ab eodem ſcriptæ ſublata, deinde vero a Nobili Florentino reſtituta, & ex Latino contextu, qui in calce Hiſtoriæ Papatus Heideggeri legitur, Anglice hic converſa eſt. 2) *Thomæ Barlovii*, Epiſcopi quondam Lincoln. *Papatum*, ſive Principia Eccleſiæ Romanæ perniencioſa omnibus, ac ſpeciatim Regibus Proteſtantium & Magiſtratibus. 3) *Petri Molinæi* Senioris, hiſtoricam diſſertationem dominii ſive tyrannidis Papalis in Principes, juſſu Jacobi I contra Card. Perronium ſcriptam, & ex ejusdem tract. de Novitate Papatus excerptam. 4) Supplementum illius libri a filio Molinæi adjectum. 5) Anonymi ſcriptum tempore Conjurationis Pulverariæ editum, quo variæ doctrinæ Eccleſiæ Romanæ, in Principes injuriæ, factaque his principiis reſpondentia enarrantur. 6) Miſerrimum Proteſtantium in Anglia ſtatum, ſub Principe Pontificiis ſacris addicto, ſi quis ad Regiam dignitatem evehatur. 7) *Bullas varias*, quibus Principes, nunc Pontificiis, nunc Proteſtantibus addicti, a Papa dejecti ſunt, ſi hæreticis, quos vocant, ullo modo faverint: ex Bullario Magno Romano. 8) *Pet. Molinæi*, Canonici *Eccleſiæ Chriſti*, Vindicias religionis Proteſtantium reſpectu obedientiæ Magiſtratibus & Principibus præſtandæ, contra libellum Jeſuitæ, qui dictus eſt *Philanax Anglicus*. Pars II repræſentat *Joh. Pauli Perrini* Lugdunenſis Hiſtoriam veterum & recentiorum Waldenſium in Partes V diſtinctam. Tomus II, qui ex parte jam prelum reliquit, primo loco exhibet ſuccinctam hiſtoriam X vexationum, quas Waldenſes recentiores pertulerunt, ex Legero & Morlando potiſſimum excerptam, ac continuatam ex hiſtoria perſecutionis vallium Pedemontii, quæ prodiit Oxon. 1688. Reliquæ hujus Tomi partes ſimiliter ceteras calamitates, quæ Proteſtantibus in Italia & Alpibus, in Gallia & tractu Aurelianenſi, in Magna Britannia & Hibernia, in Palatinatu & Circulis Imperii, Bohemia & Sileſia, Hungaria, Transſylvania & Polonia oblatæ

 ſunt

ſunt, quibus ſubjicietur tandem hiſtoria Inquiſitionis in Hiſpania & Portugallia receptæ.

GEOGRAPHIÆ VETERIS SCRIPTORES Græci Minores.

Vol. III & IV.

Oxoniæ, e theatro Sheldoniano, 1712, 8.

Alph. 2 pl. 14.

CL. Editor, Johannes Hudſon, Bibliothecæ Bodlejanæ, quæ Oxonii eſt, Bibliothecarius, optimo conſilio ſuperioribus duobus Geographorum Tomis ſubjunxit binos hos poſtremos, iisq; comprehendit nonnulla, quæ lucem hucdum non viderant. Volumine itaq; III exhibentur Excerpta e Dionyſii Byzantii Anaplo Bospori Thracii, ex lat. verſione Pet. Gyllii, quæ in hujus commentatione de Bosporo Thracio legitur. Græca enim prorſus periiſſe videntur Cl. Editori, cum ne ipſi quidem Holſtenio illorum uſus in promtu fuiſſe videatur, quod ex Annotationibus ejus in Gyllii Topographiam CPoleos, quas a Cl. Chriſtiano Godofredo Gœtzio noſtro accepit, apparet. Excerpta autem tantum eſſe Dionyſii, non opus integrum, colligitur ex fragmento quodam Dionyſii hujus, quod Car. du Fresne in limine CPoleos Chriſtianæ exhibuit. Poſt hæc conſpicitur Ariani ſeu potius Anonymi Deſcriptio Ponti Euxini ex Scymno, Arriano, Marciano & aliis collecta, quam Holſtenius olim ad editionem paraverat, autore Lambecio in Comm. in Bibl. Vindob. T. I p. 109, nunc autem in manus Cl. Editoris, beneficio Cl. Fabricii, incidit. Sequuntur Excerpta ex Georgii Medici Chryſococcæ Syntaxi Perſarum, quæ ab Iſmaele Bullialdo primum edita, nunc ope 2 MSS. Bodlejanorum emendatius prodeunt. Hinc videbis Claudii Ptolemæi Tabulam Urbium inſignium ex Cod. Barocciano nunc primum editam, & varietatibus lectionum, ex aliis Codd. erutarum, munitam. Latus illi claudit Anonymi *Expoſitio totius mundi & Gentium*, cujus Latina verſio in lucem olim prolata eſt a Jac. Gothofredo, additis ex ingenio Græcis & nova eaque elegantiori & magis Latina verſione, quæ tamen, relicta tantum

verſione

verſione antiqua, hic omiſit Cl. Editor. Poſtea conſpiciuntur Variæ Lectiones in Geographum Ravennatem, ex Codice Bibl. Vatic. collectæ. Illis adjungitur *Ptolemæi Arabia* ex Cod. MS. optimo emendata & olim prelo parata a Joh. Gravio, cui etiam debetur proxime ſequens *Abulfedæ Iſmaelis* deſcriptio Chorasmiæ & Mawaralnahræ h. e. regionum extra fluvium Oxum, ex variis Codd. inter ſe collatis emendata, & Latina verſione inſtructa. In præfatione de Abulfeda & hoc ejus ſcripto nonnulla commentatur Gravius. Excipit hæc ejusdem *Abulfedæ* Deſcriptio Arabiæ ab eodem Gravio una cum binis Tabulis Geographicis una Naſſir Eddini, altera Olug Beigi Tartari edita, quibus nunc primum accedit Tabula Longitudinis & Latitudinis quarundam urbium ex MS. Cod. Biblioth. Joannenſium Oxon. Calcem occupat Claudii Ptolemæi Ἔκθεσις Κανονικὴ τῶν Ἀστερισμῶν ſive *Catalogus ſtellarum fixarum*, a V. C. *Edmundo Hallejo* integritati & nitori ſuo reſtitutus.

Volumen IV unum exhibet *Dionyſium Periegetem*, cum iis, quæ huc pertinent, inter quæ primo loco collocata eſt *Henrici Dodwelli*, Viri de his literis optime promeriti, Diſſertatio de hoc Dionyſio, ejusque ætate & patria. In hac obſerves, Dionyſium noſtrum a *Characeno* illo, cujus meminit Plinius H. N. VI, 27 eſſe diverſum, cum noſter patriæ hujus ſuæ, ſi talis eſſet, mentionem fuiſſet facturus, quam non fecit, alia etiam evincant, eum Imperii Romani civem fuiſſe, quod & Romam urbium omnium matrem agnoſcit, & Romanis victoriam a Parthis relatam gratulatur: vide §. 1. Noſtrum poſt Domitianum ſcripſiſſe, apparet ex v. 209, ubi mentio fit Naſamonum deletorum, quod non a *Scipione* vel *Cæſare*, ſed a *Domitiano* factum eſſe evincit Autor usque ad p. 8, ubi multa ad hiſtoriam hujus gentis pertinentia leguntur. Eundem ſcripſiſſe ante, quam Parthi a Perſis debellati eſſent, Autori noſtro ex iis, quæ de utraque gente retulit, manifeſtum eſſe videtur. Cumque idem Parthos ab aliquo Romanorum Imperatore victos ſcribat v. 1052, hic vero rectiſſime omnium Trajanus putetur, poſt hunc etiam vixiſſe dicendus eſt: vide §. 6. Ex illa quoque phraſi, qua Roma ab eo *Mater urbium* & metropolis civitatum dicitur, conficit, ante Caracallam

carmen non eſſe ſcriptum; neque ante *Septimium Severum*, quia ab eodem urbs Byzantina mœnibus mulctata refertur, idemque confirmatur ex eo, quod ſub *Alexandro Severo*, ne nomen quidem *Byzantii* tulerit, ſed *Antoninæ*, & ſub *Gallieno* demum Byzantii nomen receperit una cum muro: ex quo id tandem conficitur, ſub Gallieno Dionyſium ſcripſiſſe: vide §. 7-11. His confectis, Cl. Autor disquirere aggreditur, quis Dionyſius hujus carminis ſit conditor, cum hujus nominis plures a veteribus commemorentur. Removet igitur *Dionyſium Byzantium*, qui non Περιήγησιν, ſed Ανάπλον tantum Bospori Thracii, & quidem oratione ſoluta deſcripſit. §. 13. Removet etiam §. 14 *Dionyſium Mitylenæum*, qui alias *Scytobrachion* dictus eſt, noſtro omnino antiquior, cujus ſcilicet meminit Suetonius. Neque huc pertinent *Dionyſius Mileſius* Hiſtoricus, & *Dionyſius* Muſonii filius, qui uterque περιήγησιν Οἰκȣμένης ſcripſerunt, v. §. 15 & 16. Cumque unus tantum commemoretur a Suida Dionyſius, qui carmine Epico περιήγησιν orbis delineaverit, nempe *Dionyſius Corinthius*, non dubitandum videtur, hunc eſſe noſtri Carminis conditor[illegible] Id quod confirmant recentiorum ex medio ævo ſcripta, quæ unius tantum, & quidem noſtri Periegetæ, meminerunt: quod ut evincat accuratiſſimus Scriptor diſſertationis, plures, qui eum laudarunt, ad partes vocat §. 18, & §. 19 oſtendit, quod, quamvis nonnulli loci, ex Periegeta noſtro allegati, a noſtrorum Codd. lectione abeant, ne ſuſpicionem quidem illi moveant Periegetæ, a noſtro diverſi. Quod dicendum etiam eſt de loco *Stephani* voce ἰόπη, qui Dionyſium advocat, fortaſſe Periegeten, ſed non carmine Epico uſum, adeoque nec noſtrum. Aliud vero ſtatuendum eſt de Jo. Tzetza, qui ubi de Amazonibus diſſerit, Periegeſeos meminit, & quidem noſtræ, non alius, quod Voſſio fuit perſuaſum, v. §. 21. Quæ enim varietas inter verba Dionyſii & Tzetzæ obſervatur, illa memoriæ Tzetzæ labanti tribuenda eſt, præcipue cum ſolemne iſti ſit, veterum loca ex memoria recitare, quod exemplis variis Dodvvellus oſtendit §. 22. Idem Stephanus alibi, ubi de urbe Emiſena tradit, *Dionyſii Poetæ* teſtimonium advocat, qui a noſtro poterat videri diſtinguendus, quoniam nulla hujus urbis mentio in carmine

mine ejus ſuperſtite exſtat. At enimvero non præter rationem vox ποιητὴς in Stephano ſuſpecta eſt, qua nunquam alibi utitur, ne quidem cum de Baſſaricorum autore, vere Poeta, qui hic ceteroquin omnium optime intelligi poterat, ſermo eſt. Proinde ex ſcriptionis compendio nata merito putatur, quod per ποιητὴς interpretatus eſt quidam, cum περιηγητὴς legi deberet. Quod ad locum ipſum attinet, excidit ille non ſolum ex noſtris, verum etiam ex antiquiſſimis nonnullis Codd. quibus v.c. *Euſtathius* & *Priſcianus* uſi ſunt; neq; tamen prorſus periit. Namque Feſti Avieni Paraphraſis Latina conſervavit integrum, ex qua etiam ad v. 919 Dionyſii revocandum eſſe ſapienter monuit Salmaſius ad Vopiſc. Aurelianum c. XXV, vid. §. 23. Hæc obſervatio Noſtrum eo deducit, ut novo argumento ſuam de ſcriptoris ætate ſententiam confirmet, atque adeo eum ſub Imp. *Elagabalo* ſcripſiſſe ſtatuat. In illo enim loco, a Feſto conſervato, mentio fit Templi Emiſenorum tanquam præſtantiſſimi, atque hoc ipſum Elagabalo dicatum fuiſſe, ex loco Vopiſci laudato apparet, vide §. 24. Negari quidem non poteſt, Paraphraſtas Dionyſii in reddendis ejus verbis & ſententiis magna licentia uſos eſſe, hoc tamen in loco Avienus ea repetiiſſe fide optima videtur, quæ Codex obtulerat, v. §. 25, præcipue cum Codd. quidam MSS. manifeſta quædam textus Dionyſii eo in loco, ad quem Avienus lacunam ſupplet, & mutilati & mutati argumenta ſecum ferant, ut eruditiſſimus diſſertationis Autor non dubitet, manu medica hic opus eſſe, quam idem huic loco adhibet §. 26. Poſtquam igitur Noſter ætatem Dionyſii ad liquidum deduxit, ad patriam ejus progreditur, & deſerit Euſtathium, ad v. 1 exiſtimantem, Dionyſium Alexandrinum fuiſſe, quod a Libya periegeſeos exordium duxerit. Sic enim evincere poteras Strabonem Amaſenum non ex Aſia ſed Europa ortum fuiſſe, cum is ab Europa faciat initium, vide §. 27. Illi vero inprimis hic hallucinantur, qui, cum Dionyſium Plinianum a noſtro non diverſum falſo putarent, quem Plinius Charace Spaſinis ortum retulit, perſuadere ſibi potuerunt, Dionyſium noſtrum facile ab hac urbe Alexandrinum dici potuiſſe, quia illa *Charace* nomen Alexandriæ olim tulerit. Ex hiſtoria enim apparet, Alexandriæ nomen diu ante, quam Dionyſius Plinianus

nianus naſceretur, urbi *Charace* ademtum fuiſſe, v. §. 28. Non firmius eſt argumentum, quo adductus Suidas noſtrum facit *Bithynum*, quia ſcilicet *Rhebam* fluvium aliquoties laudat. Hoc enim minus eſt probabile, propterea quod nullius urbis juxta Rhebam ſitæ, quæ natalis illi eſſe potuerit, meminerit. Fluvii itaque hujus non tanquam loci ſui natalis mentionem fecit, ſed potius quod regioni cuidam nempe *Rhebantia* & genti *Rhebæorum* nomen dederat, v. § 29. Alia ratione Cl. *Hillus* patriam Dionyſii, quam putat Byzantium, conjectura aſſequi conatus eſt, provocans ad particulam ὑπὲρ, quam apud Geographos ad patriam cujusq; reſpectum habere putat, idque pro quatuor Cœli cardinibus, ut ſcilicet Septentrionem verſus ea ὑπὲρ cenſuerint Geographi, quæ ſua patria propius ad Septentrionem acceſſerunt, ea ad Meridiem ὑπὲρ, quæ patriæ ſuæ reſpectu magis ad Meridiem declinarant. Eandem porro putat rationem obtinere in Orientali & Occidentali plaga, cujus tamen aſſertionis nullum affert nec afferre poteſt exemplum. Et ſane veteres illi particulam ὑπὲρ de Septentrionali & Auſtrali plaga uſurpant propter *Hyperboreos* a Poetis commemoratos, per quos gentes *Scythiæ Borealiores* intelligi Noſter probat §. 30 & 31. Proinde Dionyſius in particula ὑπὲρ non patriæ ſuæ ſed lineæ περιηγήσεως rationem habuit, quod oſtenditur §. 32 & 33. Suam denique ſententiam, qua *Dionyſium Corinthium* fuiſſe putat, confirmat §. 34. *Unicus*, inquit, *memoratur a veteribus Dionyſius Corinthius, qui Orbis* περιήγησιν ἐπικῶς *deſcripſerit. Nec plures apud veteres uno Poeta* περιηγητῶν *nomine advocantur. Nec aliunde quam ex uno hujus Periegeſeos Autore celeberrimo Carmina Periegetica in teſtimonium adducuntur. Nec ſuam ipſe patriam neglexit, ſed ſub* Ἐφύρης *nomine celebravit v. 421, & quidem eo bimaris portus elogio v. 420, quo etiam apud alios celebratur. Patriam tamen agnoſcit Romam, cui patria alia conferri non potuit; cum communis illa eſſet orbis Romani univerſi patria.* Hæc de prævia Celeberrimi Dodvvelli diſſertatione ſufficiant. Quod ad ipſam hanc Dionyſii editionem, jam anno CIↃIↃCCX e Theatro Sheldoniano vulgatam, attinet, Dionyſii carmen ipſum cum addita Latina verſione & ſubjectis

con-

contextui Euſtathii commentariis exhibetur. Hinc ſequitur *Priſciani Periegeſis* & *Rufi Feſti Avieni* Ora Maritima; porro Anonymi Paraphraſis Græca in Dionyſii Periegeſin, præterea παρεκβολὴ ex Scholiis quibusdam ἀνεκδότοις in eandem, & ἀποσπασμάτια quædam γεωγραφικὰ itidem ἀνέκδοτα, hinc ἀποσπασμάτιον ex Conſtantino Porphyrogeneta. Scholia illa ἀνέκδοτα Illuſtris Bignonii beneficio nactus eſt ex Cod. Regio Cl. Editor, quæ non integre, ſed ex parte edenda cenſuit, quod in plerisque ab Euſtathio parum diſcrepent. Succedunt p. 46 ſq. Variæ Lectiones & Annotationes in Dionyſii Periegeſin, quibus interſperſæ ſunt Lucæ Holſtenii in Dionyſium notæ antehac ἀνέκδοτοι. Sequuntur Variæ Lectiones, Emendationes & Notæ ad Euſtathium, ac denique conjecturæ quædam & Emendationes ad Avienum. Novæ etiam Tabulæ Geographicæ quatuor prioribus accuratiores a Cl. Edmundo Hallejo elaboratæ, exhibentur, quibus egregie illuſtratur Dionyſius. Ceterum Cl. Editor in Præfatione teſtatur, conſilium olim fuiſſe, Nicephori Gregoræ in Dionyſium commentationem edendi, ſed mutaſſe ſe ſententiam, quod Nicephorus hoc ſolum præſtiterat, ut Periegeta carmine liberaretur, ejusque ex oratione bona ligata fieret ſoluta non bona.

JACOBI PERIZONII ÆGYPTIACARUM Originum & Temporum antiquiſſimorum Inveſtigatio.

Lugduni Batavorum, ap. Jo. van der Linden, Jun. 1711, 8. Alph. 1 pl. 11.

POſtquam eruditiſſimi *Perizonii* Origines Babylonicas Suppl. T. V Sect. VIII recenſuimus, addimus nunc hanc Ægyptiacarum rerum inveſtigationem, in qua *Marshami* Chronologiam funditus evertit, & *Uſſerii*, *Cappelli*, *Pezronii*, aliorumque rationes examinavit & confutavit. Cap. I commemorata Ægyptiæ gentis & regni antiquitate ſacris & profanis Scriptoribus teſtata, Ægypti nomen ortum eſſe putat a nigredine terræ, fluvii, & hominum, adeoque ex nomine Græco γύψ, Ἄιγυψ, & Αἰγυπτιὸς, quod Græcis *vulturem* ſignificat, fuſci coloris avem. Inde ergo interpoſita litera τ, ut ſolet poſt π, factum eſſe Ἄι- p. 3. 13.

p. 14. γυπτος, & Ἀιγύπτιος, de Rege, & de fluvio, & de populo
iſtius terræ, quia fuſci & ſubnigri erant coloris, æque ac vultu-
res. Ne vero de hac vocis ſignificatione dubitemus, notat,
Græcos in Gloſſis Ἀιγύπτιον expoſuiſſe Μέλαν *Nigrum*, & Eu-
ſtathium Ἀιγυπτιάσαι interpretatum eſſe ἐπικαῦσαι *adurere*.
Latinis etiam *ſubvulturium corpus* & *ſubaquilinum* adhuc minus
16. eſſe, quam ſubnigrum apud Plautum. Cap. II differit de im-
menſa & abſona antiquitate, ab Ægyptiis jactata, & a rerum
Ægyptiacarum ſcriptoribus immenſum in modum aucta, obſer-
vatque, ex Ægyptiorum Chronologia nihil certi poſſe conſtitui,
& miratur, Viros doctos non modo continuam Regum ſeriem
26. ex illis Ægyptiorum Dynaſtiis & Chronicis confeciſſe, ſed & ad
certa tempora ſingulos retuliſſe, quaſi in media rerum clariſſi-
marum ac notiſſimi temporis luce verſarentur. Cap. III do-
cet, Chronologiam ex ſolis Regum nominibus, & annorum nu-
27, 28. meris confectam eſſe incertiſſimam, quia numeri, unica olim li-
tera notati, facile potuerint excidere aut turbari: at longe cer-
tiorem eſſe illam, quæ ex Synchroniſmo rerum hiſtoricarum
conſtituatur. Hoc ipſum Cap. IV oſtendit ſigillatim de Ægy-
ptiorum Chronologia, in qua maxima varietas, diſcrepantia &
confuſio reperitur. Quod ut manifeſtum fiat, confert ipſas
33, 34. Dynaſtias veteris Chronici, quod memorat Syncellus p. 51, &
35. Manethonis, unde ſua habent Africanus, & Euſebius, ſicuti ex
61. his porro Syncellus. Cap. V Manethonis Dynaſtias, quas Sca-
liger tantopere extollit, longe ſupra initium mundi, imo plus
ſeculis XIII, adſcendere docet, rejicitque Eratoſthenis Catalo-
63. gum Regum Thebanorum, quem Marshamus laudat, & con-
ſtanter ſequitur, quia nihil ille juvet in Chronologia & Hiſtoria
Ægyptiorum ordinanda. Illum enim Indicem, ex ſacris literis
Urbis Dioſpolitanæ ſumtum, & juſſu Regis Ptolemæi Evergetæ
ex Ægyptia in Græcam linguam translatum, nihil continere ait,
64. niſi mera Regum nomina, & ſingulorum regni annos, probat-
que contra Marshamum, Menem non fuiſſe Chamum, ſed
longe recentiorem, & primum Ægyptiorum poſt Meſtræos vel
69. Heroas Regem ab Hiſtoricis traditum, qui univerſam forte te-
nuerit Ægyptum, quæ antea diverſos, ſed complures ſimul ha-
buerit

buerit Regulos. Cap. VI pergit Cl. Autor in refellendo Mar-
ſhamo, qui perperam nectat quaſi proximos ſucceſſores Regibus p. 81.
Thebanis Eratoſthenis Reges Dioſpolitanos Dynaſtiæ duode-
vigeſimæ Manethonis, ut hypotheſin ſuam tueatur, qua ex Mene 82.
fecit Chamum, & ex Seſoſtri Seſacum. Probat vero Autor, Dio-
ſpolitanos Reges Manethonis tempore, & ipſo regno diverſos 83, 88.
fuiſſe ab urbis Thebanæ Regibus. Cap. VII contra eundem Mar-
ſhamum evincit, compluresManethonis Dynaſtias in unum tem- 94.
pus ſimul conferri non poſſe. Cap. VIII agit de celeberrimo illo
Herodoti Seſoſtri, contenditque contra Marſhamum & Jo. Cle- 115.
ricum, eum non fuiſſe Siſacum Ægypti Regem, qui tempore Re- 106.
habeami Hieroſolyma oppugnavit 1 Reg. XIV, 25, & oſtendit,
ipſum Joſephum ſatis habuiſſe exploratum, celebrem illum Ægy-
pti Regem, qui Aſiam ſuis victoriis peragraverit, fuiſſe anti- 111.
quiorem Siſaco. Ubi Cl. Perizonius ad adverſariorum argu-
mentum a ſilentio S. Scripturæ ſumtum, quæ nullius Ægypti Re-
gis, qui in Palæſtinam moverit, mentionem fecit præter Siſaci,
& dein Nechonis, reſpondet, Seſoſtridis res forte accidiſſe tem- 114.
pore Judicum, vel potius ſervitutis, qua Iſraelitæ Palæſtinis re-
liquis, vel aliis fuerint ſubjecti. Quo pacto una cum ſuis Do- 116.
minis tranſiiſſent in poteſtatem Seſoſtridis. Hancque cauſam
eſſe ſatis idoneam, quare in Annalibus Iſraelitarum nihil de vi-
ctoria Seſoſtridis legatur, cum præſertim Syria Palæſtina dicatur
a Seſoſtride ἀμαχητὶ ſubacta. Cap. IX provocat ad ſuffragia 120, 121.
Græcorum, ac ipſius Manethonis Ægyptii, qui Seſoſtrim uno 122, 127.
conſenſu antiquiorem faciunt bello Trojano, quorum ſenten-
tiam Autor inde confirmat, quod Siſaci hiſtoria in S. Scriptura 129.
neutiquam congruat cum Seſoſtride, nec Aſſyriaci Imperii ſuc-
ceſſio patiatur ad tam ſera tempora demitti expeditionem & im-
perium Seſoſtridis. Colligit ergo, falſam eſſe Marſhami Chro- 133.
nologiam, hac Seſoſtridis æque ac Menis ætate, tanquam præ- 134.
cipuo aut unico fundamento ſubnixam. Cumque Cl. Abbas
Pezronius jactaverit, ſe Dynaſtias Manethonis ita ordinaſſe, ut
nihil opponi poſſit, Noſter ejus rationes toto Cap. X examinat 136.
& refellit. Tandem cum Conringius, Stillingfleetus, aliique re-
jiciant Manethonis Dynaſtias, tanquam incertas & fabuloſas, & 161, 162.

 Hero-

Herodoti Chronologiam præferant, Cap. XI oſtendit, neque ex
p. 180, 204. hac Herodoti, neque ex Diodori Sic. narratione certi quidquam
hauriri poſſe, ad Chronologiam Ægyptiorum, ante Pſamme-
tichum, Pharaonis Nechonis Patrem, per ſuos annos recte or-
dinandam. Miratur igitur Cap. XII, Viros doctiſſimos Jaco-
181. bum Cappellum & Uſſerium, atque, qui his præivit, Euſebium,
certos annos ſingulis antiquiſſimorum Regum adſcripſiſſe, & de
paucorum annorum diſcrepantia alios aliquando refutaſſe, vel
182. correxiſſe, quum pariter nullis idoneis aut probabilibus prin-
cipiis niterentur. Refutatis ita aliorum ſententiis, Cap. XIII
204. qualemcunque rerum Ægyptiacarum ſeriem, ex ſynchroniſmis
hiſtoricis tantum conficiendam, & facta factis potius conferen-
da eſſe cenſet, quam annos annis, quod inter τὰ ἀδύνατα refert.
206. Exiſtimat quippe, Ægyptios ſacerdotes, ac Manethonem impri-
mis, immane quantum auxiſſe ſua tempora, ut tanto antiquio-
res aliis haberentur gentibus, & forſan Hebræa potiſſimum, cu-
jus antiquitas ab ipſa mundi origine in S. Literis legitur repetita.
Ceterum in conſtituendis rebus & ſynchroniſmis Ægyptiorum
initium ducit, non a primis Regibus, in quibus nullum omnino
habet idoneum probandi quidquam documentum, ſed ab ulti-
mis, qui jam liquida & certa ratione ex Sacra, imo & Græca hi-
207. ſtoria probari poſſunt. Arripit ergo Pharaonem Nechonem,
qui ultimis annis Joſiæ vixit, eumque vicit, ſed dein tempore Joa-
chimi, filii Joſiæ, a Nebucadnezare viciſſim fuit victus, 2 Reg.
XXIII & Jerem. XLVI, 2. Ab hoc Nechone, Pſammetichi fi-
lio & ſucceſſore, ad ſuperiora progreſſus, invenit *Soum* Regem
Ægypti, quem Hoſeas, ultimus Iſraelitarum Rex, ad auxilium
ſibi ferendum contra Salmanaſſarem invitavit, 2 Reg. XVII, 4.
Idem ille *Sous* in Hiskiæ hiſtoria, 2 Reg. XVIII, 21, intelligi vide-
tur, quia inter utrumque bellum Salmanaſſaris cum Hoſea, &
208. Sennacheribi cum Hiskia vix *decem*, immo ſecundum Autorem
noſtrum, vix *octo* anni, fuerint interjecti. Hunc autem *Soum*,
cum Dynaſtiis Manethonis, & cum Herodoto comparatum,
pleriſque videri *Seuechum* fuiſſe, Regem ſecundum Dynaſtiæ
XXV, certe *Sethonem* Herodoti. Noſter vero ſuſpicatur, *Soum*
212. S. Scripturæ, & *Sethonem* Herodoti, fuiſſe *Zetum*, ultimum Dy-

naſtiæ

naſtiæ XXIII Regem, & ita *Seuechum* relinquit Æthiopum Dynaſtiæ. Per *Sargonem*, Eſaiæ XX, 1, non Senacheribum, ſed p. 216, 217.
Eſarhaddonem intelligendum eſſe putat, qui, capta jam Babylone, progreſſus in Judæam, aditum ſibi voluerit capta Aſdodo patefacere, etiam in Ægyptum & Æthiopiam, ſicuti mox Manaſſen Regem Judææ cepit & Babylonem abduxit. Cap. XIV a *Soo* ad ſuperiora aſcendenti primus Autori in S. Scriptura occurrit *Siſacus*, Rex Ægypti, tempore Salomonis & Re- 222.
habeami, primusque, ut videtur, XXI Dynaſtiæ Rex, Smedes, ac 225.
deceſſoris ſui inimicus, 1 Reg. XI, 40, certe non ejusdem fami- 226.
liæ, cujus ille homo. *Venephes*, proximus ante *Smedem*, ſive *Siſacum*, ei videtur fuiſſe *Vaphres*, ſocer Salomonis, & ultimus Dynaſtiæ XX Rex. Inde Cap. XV ad tempus Belli Trojani pro- 238.
greditur, quod incidiſſe exiſtimat in Dynaſtiam XIX, cujus pri-
mus Rex fuerit *Sethos*, Græcis *Proteus* dictus, cujus filius *Rameſ-* 249.
ſis, vel *Ramſis*, ſub quo Plinius captum dicit Ilium. Cap. XVI de *Seſoſtride* ex profeſſo agit, multisq; probat argumentis, ejus ætatem nec ad tempora Rehabeami dejiciendam, nec ad tempora ſu- 263.
pra Moſen, ſed ad tempora Judicum Hebræorum, vel ad illud intervallum, quod inter exitum Iſraelitarum ex Ægypto & Bellum Trojanum interceſſit, referendam eſſe. Videri enim Se- 275.
ſoſtrim occupaſſe Palæſtinam, quando Iſraelitæ a Cananæis, & eorum Rege Jabino in ſervitutem erant redacti. Numeros 1 Reg. VI, 1 manifeſte corruptos, & pro ſumma annorum 480 reſtituendos cenſet 580 annos, Cap. XVII Seſoſtridis filium incer- 277, 278.
tum eſſe ait, ſuſpicaturque, imperium ejus neutiquam fuiſſe 298.
diuturnum, ſed cum eo defiiſſe, plane uti Attilæ & Timurlani accidit. Sacram enim Hebrææ gentis hiſtoriam non admittere 305.
durantem diu Ægyptiorum potentiam, quippe cujus nullum ve-
ſtigium ante Salomonis tempora occurrat. Nec credibile eſſe, 298.
gentes adeo recens domitas, cum audirent mortuum Seſoſtrin, & filium ejus ac ſucceſſorem hominem eſſe ignavum & imbellem, jugum novum non excuſſiſſe. Nec dubitat Autor, quin Ninus aliquandiu poſt Seſoſtridis demum mortem Aſſyriæ ſuæ nomen extulerit in celebritatem, & magnam partem Aſiæ ſibi ſubjecerit. Hinc progreditur Cap. XVIII ad exitum Moſis &

p. 312. Iſraelitarum ex Ægypto, oſtenditque, veteres fere omnes ad
313. tempora Inachi Argivi, & Amoſios Ægyptii, primi Dynaſtiæ XVIII Regis, eum retuliſſe. Ipſe vero infra p. 378 vix audet definire, ſub quo proprie Ægyptiorum Rege Iſraelitæ ſeu Paſtores exierint ex Ægypto. Crediderit tamen Amoſin, ſeu Tethmoſin, primum Manethoni Dynaſtiæ XVIII Regem, primum etiam fuiſſe Regem poſt Iſraelitarum ex Ægypto exitum. Cum-
315. 317. que Paſtores illos, quorum Dynaſtias Manetho refert, ab Iſrae-
329. litis diverſos fuiſſe, plerique cenſeant eruditi, Noſter cum Joſepho plane eosdem putat, eamque ſententiam multis argumentis Cap. XIX confirmat, exiſtimans, Manethonem Ægyptium, a quo ſolo nobis hæc Paſtorum hiſtoria relicta, odio ductum adverſus Judæos, quorum hiſtoriam & origines deſiderabat Rex ſui temporis Ptolemeus Philadelphus, eam conſulto corrupiſſe, ne
354. 355. Iſraelitæ in iis agnoſcerentur. Cap. XX diſcrepantiam quarundam circumſtantiarum, a Marshamo oppoſitam, removet, dubiumq; a miſera Iſraelitarum ſervitute, & Paſtorum imperio in Ægyptios exercito ſumtum, ita diluit, ut nullum fuiſſe Paſtorum
378, 379. regnum credat, & illud æque, ac eorum nomina & ſucceſſionem, a Manethone videri confictum. Cui fictioni forte occaſionem
372. dederint Joſephi potentia & plagæ per Moſen Ægyptiis inflictæ. Poſſe etiam per primos illos Reges Paſtores intelligi illos
379. Reges Ægyptios, qui Joſepho & Iſraelitis Paſtoribus faverint, ſicuti Chriſtiani dicebantur per ignominiam ab Ethnicis Impe-
382. ratores, Alexander Severus & Philippi, quia Chriſtianis favebant, licet ipſi minime Chriſtiani eſſent. Pyramidum originem Cap. XXI refert ad Iſraelitas cum Joſepho, qui tradit, Ægyptios
387. coegiſſe Judæorum progenitores etiam Πυραμίδας ἀνοικοδομεῖν. Ipſum Pyramidum nomen ex lingua Ægyptia deducit, in qua
393. Viri illuſtres dicebantur Πιρώμεις. Πίρωμιν autem Herodotum Græce interpretatum eſſe καλὸν κἀγαθόν. Fuiſſe igitur Pyramides Regum, hoc eſt, illuſtriſſimorum iſtic hominum, & qui
394. vel maxime Πιρώμεις ſeu καλοὶ κἀγαθοὶ haberi volebant, quaſi arces, certe theſauros, & ſepulcra. Quin ipſam vocem *Pharao* ſeu *Pharo* ejusdem forſan originis & ſignificationis eſſe pu-
395. tat. Cap. XXII docet, e primis XIV vel XV Manethonis Dynaſtiis,

ſtiis,

ſtiis, ante adventum Paſtorum, nihil certi erui poſſe ad Hiſtoriam aut Chronologiam cum aliarum gentium hiſtoriis comparandam, immo confictas eas videri, ad antiquitatem gentis 396.
Ægyptiæ extollendam. Supra enim Cap. XIV & XVII clariſſime 228, 229.
oſtendit, multos Reges primarum Dynaſtiarum ex ſequentibus 309, 310.
ſumtos, iisdem nominibus, ordine, factis, quod ſane non exiguum eſt malæ fidei argumentum. Tandem cum poſt Pharaonem Nechonem, unde Cl. Autor initium cepit, & ad ſuperiora Ægyptiacæ hiſtoriæ tempora recte ordinanda progreſſus eſt, exigua tantum ſuperſit veteris Ægyptiorum Regni lacinia, multis difficultatibus implicita, illam etiam Cap. XXIII & XXIV diligenter excutit, de eaque ſcriptores ſacros atque profanos in qualemcunque concordiam redigere ſtudet.

J. LE MORT, CHYMIÆ ET MEDICINÆ Profeſſoris Ordinarii, Facies ac Pulchritudo Chymiæ ab affictis maculis purificata, ad veras naturæ & ſuæ artis leges exornata.

Lugduni Batavorum, ex officina Luchtmanniana, 1712, 8. Alphab. 1 plag. $5\frac{1}{2}$.

CUm Cl. *Freindii* Prælectiones Chymicas in Actis An. 1710 recenſeremus, merito nobis improbandum videbatur, quod cum Cl. *Keilio* vim quandam attractricem poſtliminio in Philoſophiam introduceret, & monuimus in Actis Anni ſuperioris p. 221, novis qualitatum occultarum patronis in autoritate Viri ſummi, *Iſaaci Nevvtoni*, qui nunquam ſine laude nominandus, nihil præſidii ſupereſſe. Neque nobis unquam probatum eſt illorum ſtudium, qui vel non ſatis evoluta pro demonſtrationibus Mathematicis venditarunt, vel principia Mathematica ex præcipitantia ad alias diſciplinas applicarunt, tam perfectam theoriam nondum admittentes. Prius haud obſcure indicavimus in Actis A. 1711 p. 391 & 489, itemque in Actis hujus ipſius anni p. 28; poſterius vero in Actis A. 1711 p. 222. Utrumque argumentum ex inſtituto tractandum ſibi propoſuit Cl. *Le Mort*, quamvis non ea moderatione, qua nos uſi ſumus. Invehitur enim capite primo & ſecundo in Mathematicos principia ſua ad alias ſcientias

& artes applicantes, ac in toto opere *Freindii* vim attractricem impugnat, omnemque ejus de chymia doctrinam examini ſeveriori ſubjicit. In priori præſertim argumento affectui nimium
Cap. 1. indulget, ejusque candorem merito deſideramus. Non digna judicamus ſcommata, quæ ſui minime compos in Mathematicos evomit, ut hic recenſeantur: ſatis enim norunt intelligentes, quantum illorum labores ad philoſophiam naturalem & artes perficiendas contulerint. Sufficit vel ſolas evolvere diſciplinas, quæ ſub Matheſeos impuræ ſeu applicatæ nomine celebrantur, quales ſunt Optica cum Dioptrica & Catoptrica, Aſtronomia, Mechanica, Statica, Hydroſtatica, Hydraulica, Aerometria. Sed hæc facile condonabit Lector æquus Autori, de re prorſus igno-
2. rata judicanti. Patet enim, ipſum ignorare terminos, quos primos diſcunt tyrones Mathematicorum ſacris initiandi. Cum enim *Freindius* ex elementis *Euclidis* citaſſet theorema; corpora ſimilia eſſe in ratione triplicata homologorum laterum: neſcit Noſter, quidnam Geometris dicatur corpus & quænam corpora Geometrica ipſis vocentur ſimilia. Deſiderat enim ſigna evidenter clara & diſtincta, quibus ſimilitudines corporum rite dignoſcere poſſimus. Quaſi vero ea non jam dudum tradiderit *Euclides!* Corpus Geometricum cum Phyſico peſſime confundens porro deſiderat, ut demonſtretur, quot puncta & lineæ requirantur in materia metallica, minerali, lapidea, animali, vegetabili, ut inde fiant corpora ſimilia cum ſuis attributis & accidentibus neceſſariis, ex ſenſu aut opere fluentibus, ut ſciatur, illud eſſe ſulphureæ, ſalinæ, aqueæ & terreæ ſubſtantiæ. Similiter cum *Freindius* ex Mechanica adduxiſſet theorema; quantitates motuum oriri ex ratione quantitatis materiæ & celeritatis compoſita: neſcit Noſter, quid hic dicatur materia, quid celeritas. Per quantitatem enim materiæ eam intelligi ſuſpicatur, quæ ſub terræ, ſalis, aquæ titulo obvenit, præcipue autem caput mortuum ſeu terram damnatam Chymicorum: per celeritatem vero, quod non ſolummodo ad independentiam magnam raritatemque ſuæ materiæ, levioris inde factæ, cogitur ad viciniæ ſuarum ſuperficierum & maſſularum diſtinctarum mutationem indefeſſam variam fertur; ſed quod veluti animatum ad vitalem quendam volatum

con-

continuum ac fluiditatem rapitur, torrentis inſtar volubilis, ſeſe ſenſibus noſtris offerens, cum alteratione quadam levi aut gravi ſuccedente in ipſius materiæ partibus, ſuperficiebus, attributis &c. Quæ quam abſona ſint, nobis non monentibus, norunt Matheſeos tyrones. Similiter ipſe profitetur, ſe ignorare, quidnam per ſpecifice gravius velit *Freindius*, quaſi vero adeo obſcurus eſſet terminus, qui etiam extra Matheſin in omnium fere ore eſt. Nos quidem optaſſemus, ut Cl. Autor agnoviſſet, ſe reliquorum terminorum ſignificatum totamque Matheſin æque ignorare, nec ea, quæ ignorat, refutare decreviſſet, tanta inprimis animi acerbitate, ut a convitiis ſibi temperare non potuerit. Candori adverſum eſſe judicamus, quod paucas illas propoſitiones, quas *Freindius* ad ſolvenda phænomena quædam chymica adhibet, pro præcipuis Mathematicorum regulis venditet, præſertim cum nonniſi tertia earum pars, tres nempe priores, Mathematicis probentur; reliquæ vero de vi attractrice in Matheſin non ſint admiſſæ. Adſunt indicia alia, quæ nunc præterimus. Quod alterum argumentum attinet, totus in eo eſt, ut oſtendat, *Freindium* nullius operationis chymicæ genuinam notionem habere, & exempla adduxiſſe, vel falſa, vel ad rem præſentem non facientia, vel ex trivio ſumta. Nos ea potiſſimum delibabimus, quæ theſibus *Freindianis* a nobis in Actis A. 1710 p. 424 & ſeqq. propoſitis contradicunt. Ægre igitur fert, quod *Freindius* dixerit, principia Chymica hactenus fuiſſe nulla, ipſumque ſibi contradicere arbitratur, dum hoc non obſtante concedit, artem chymicam amplam ſatis & laboratam haberi. Qua occaſione de principiis chymicorum, ſale, aqua, oleo, terra & ſpiritu diſſerit. Negat calcinationem fieri per liquationem: ſolum enim aeris & aquæ acceſſum in plerisque metallis ſufficere calcinationi legitimæ abſolvendæ. Calcinari etiam metalla in Sole in limaturam redacta, in aere detenta & ſponte humectata. Fuſionem igitur fieri non ob neceſſitatem aſſequendæ calcinationis, ſed ut in majori quantitate calx obtineatur. Hydrargyri calcinationem non ita facilem eſſe monet, ac *Freindio* videatur. Hunc vero meliora de calcinatione edocturus eam definit per operationem, quæ fit in ſolidiſſimis corporibus, ope

Cap. 3.

4.

Zzz ignis

ignis cœleſtis & terreſtris, ſalino-ſulphuream materiam ſecum apportantibus, eam latentem in materia ipſa ſuſcitantibus, ad fluorem majorem auxilio illo deducendis. In deſtillatione negat aquam poſſe adeo rarefieri, ut aerem levitate vincat. Hoc enim admiſſo, impoſſibile ipſi videtur, ut vapores in guttas roridas iterum colligantur. Et abſurditatem inductione probaturus quærit, an veſica inflata ſpecificam amittat gravitatem? an pluma leviſſima aquæ graviſſimæ acidæ innatans in deſtillatione ſit præceſſura? Non dubitamus, quin *Freindius* prius affirmaturus ſit, ſi veſica fortiter infletur, ut indureſcat, & aer intus contentus ſit ambiente denſior: ad poſterius vero reſponſurus ſit, id expanſioni aquæ a ſe demonſtratæ propter non intellecta principia hydroſtatica objici. Ipſe credit deſtillationem omnem fieri per aquam & oleum, ope ignis & aeris rarefactum, avulſum, propulſum, elevatum.

Cap. 5.

6. Negat ſublimationem a deſtillatione in eo ſolum differre, quod hæc liquida, illa ſolida tantum pro ſubjecto ſuo agnoſcat: hæc enim, ſi vera eſſent, ex miſcela ſpiritus vini cum ſpiritu urinæ nunquam, ait, fieret corpus ſolidum ſublimationem permittens ſiccam, nec ex oleo vitrioli cum oleo therebinthinæ, aut cum antimonio crudo prodiret ſulphurea ſolida materia ſublimanda. Impulſum ſolum impotentem nimis pronunciat, quam ut ſublimanda graviſſima eo eleventur. Ipſe igitur alia addit impulſum illum juvantia, ignis nempe ac aeris acceſſum majorem & liberiorem, atque folles impulſu flatuum vapores illos graviſſimos de loco in locum propellentium. Exagitat computos Geometricos a *Freindio* in ea materia adductos.

7. Negat, fermentationem eſſe colliqueſcentiam ſolidi in liquido per motum inteſtinum. Liquores enim limpidos turbari inſtante & exiſtente fermentatione. Vina defæcata, ex ſua diaphaneitate rutilantia, ubi motum admittunt inteſtinum, immediate turbari ac materiæ craſſæ & obſcuræ receſſus in iis fieri. Quærit ergo, an hoc ſit colliqueſcere, ubi plane ſoluta, antea viſum ſubterfugientia corpora dejiciuntur. Motum non eſſe adeo paucum, ut ſenſus noſtros non afficiat, probat non modo ex obſcuratione liquorum, ſed potiſſimum ex odore, ſopore, vaſorum clauſorum disruptione. Nec fermentationem diſſolutionem

nem meram dici poſſe, ſacharum enim, mel & farina in aqua
ſoluta ſi filtrentur, ſolutionem abſolutam eſſe: ſed poſtea de-
mum ſubſequi fermentationem, ubi propter motum inteſtinum
flocculi, moleculæ, maſſulæ viſibiles fiunt, cum concuſſione &
colliſione mutua & reciprocante fluctuatione indefeſſim agen-
tes. Cumque *Freindius* hic quoque qualitatem ſuam occultam
ſeu vim attractricem primitivam in auxilium vocet; in ea refu-
tanda prolixam operam collocat. Ipſi fermentatio eſt motus in-
teſtinus partium ſolidarum leviorum, ſolutarum in aqua, ſpe-
ciali ei motui ſuſcipiendo aptarum, cum rareſcentia utriusque,
tam liquidi quam ſolidi, per ſtimulantis aut prementis copioſi
aeris acceſſum, elaſticitatem validam exercentis, ſuo ingreſſu flu-
ctuatione partium utrarumque promoventis. Impugnat dige- Cap. 8.
ſtionem eſſe ſolutionem & in digeſtione ignem culinarem ad-
eſſe debere. Prius probat per digeſtionem ſolidorum, nullo
liquido cinctorum, qualia recenſet calces & ſulphura metallo-
rum & mineralium. Addit exempla alia contrarium ſuadentia.
Poſterius inde confirmat, quia ad digeſtionem abſolvendam
Chymici ſæpius utuntur fimo, corticibus quercus, fœno madido,
immo ipſo Sole. Ipſe igitur digeſtionem definit, quod ſit ea ope-
ratio, qua, mediante calore vix æquante aut ſuperante irradia-
tionem Solis æſtivi, corporum ſolidorum texturæ ſenſim diſpo-
nuntur ad majorem rarefactionem, ſolutionem, ſeceſſum, adu-
nationem. De præcipitatione *Freindium* nihil aliud afferre ait, 9.
niſi quod dudum ſtatuerint Chymici etiam ignobiles. Inſtilla-
tionem liquoris ad præcipitationem non eſſe neceſſariam ſta-
tuit, quia lamina cuprea ſicca & ſolida præcipitat ſolutionem ar-
genti; lamina ferrea cuprum ſolutum, argentum vivum plera-
que metalla. Definit ipſe præcipitationem, quod ſit ſeceſſus co-
actus partium ſolidarum, liquido antehac innatantium. Con- 10.
tra definitionem cryſtalliſationis *Freindianam*, quod fiat ex ſale
in aqua ſoluto, dein filtrato, poſtea evaporato, hanc inſtantiam af
fert, quod oleum vitrioli, ſpiritus cornu cervi aliaque per ſe in
cryſtallos abeant. Omni experientiæ contraria pronunciat, quod
ſalia volatilia figi debeant, antequam in cryſtallos mutari poſ-
ſint, & quæ ſunt hujus furfuris alia. Ipſe cryſtalliſationem oriri

ſtatuit ex copulatione vel congelatione plurium ſuperficieculaꝛ rum ſalino-terreſtrium in liquido quocunque non in ſolutione
Cap. 11, 12. mera aquea. Abſolutis controverſiis *Freindianis*, coronidis loco oſtendit acidum, alcali & muriaticum eſſe ſalia mere naturalia, & Medicinam non eſſe commendandam, niſi quæ ſit tota empirica, longa experientia acquiſita. Ceterum in hoc libro multa reperiuntur experimenta chymica Autori ipſi explorata.

OBSERVATIONS OF VARIOUS EMINENT CURES of ſcrophulous Diſtempers &c.

h. e.

OBSERVATIONES DE VARIIS SINGULAribus curationibus ſcrofularum aliorumque agnatorum morborum, qui vulgo Mali Regii nomine veniunt, tumorum puta, ulcerum, cariei oſſium, cæcitatis & tabis &c.

Autore D. GIBBS.

Londini, apud W. Innys & Philippum Yeo, 1712, 8.
Plag. $6\frac{1}{2}$.

CUm nonnemo Autoris famam, quam in curandis ſtrumis aliisque morbis agnatis conſecutus fuerat, ideo laceſſeret, ne pretium promiſſum pro curatione filiæ feliciter facta ſolvere teneretur; ipſe tandem id conſilii cepit, ut in brevi aliquo Tractatu peritiam ſuam publice comprobaret. Melius autem ſcopum ſuum aſſecutus fuiſſet, ſi non tantum theoriam expoſuiſſet, ſed inſuper methodum curandi, qua cum ſucceſſu utitur, cum cautelis practicis addidiſſet. Cauſam ſcrofularum, tumorum, ulcerum, cariei oſſium aliorumque iſtiusmodi morborum ſtatuit acidum, quo lympha in glandulis lymphaticis coagulatur. Unde multos morbos eosdem cum ſcrofulis eſſe agnoſcit, omnesque propemodum corporis partes malo iſto corripi poſſe ſtatuit, quia glandulæ lymphaticæ ubique occurrunt. Varia ſymptomata recenſet ab iſto malo procedentia, quæ inter cæcitatem refert, & propriis obſervationibus dicta confirmat. Rejicit celeberrimi *Etmülleri* methodum curandi ſtrumas, remediis diſcutientibus utentis: quia multa damna inde oriri expertus, ſi materia

ſi materia peccans ad alias corporis partes abigitur. Quoniam vero acidum lympham in glandulis lymphaticis coagulat; de his & ſecretione animali diſſerit & quædam affert aliis nondum obſervata. Monſtrat nempe novum glandularum uſum, in earum conſtrictione conſiſtentem, qua liquorum ſecretorum particulæ ad firmiorem cohæſionem adducuntur, ut fluidum reſultet, quod ſanguini nondum inerat. Provocat ad experimentum. Gutta bilis ſanguini permixta eum amarum reddit. Si igitur bilis ſecerneretur a ſanguine, qualis poſt ſecretionem apparet, amarus eſſe deberet. Hanc glandularum conſtrictionem ſpiritibus animalibus adſcribit, quos cum vaporibus liquorum fermenteſcentium comparat. Ab iis igitur fibræ intumeſcunt & ideo ſecundum longitudinem contrahuntur. Unde conſequitur, ob ſpirituum defectum glandulas relaxari. Quare cum ſpirituum operationes maximam partem ceſſent in ſomno; cibo nondum concocto ſi quis cubitum eat, chylum nondum elaboratum ad ſanguinem tranſire colligit. Eandem rationem reddit, cur lympha nondum elaborata ſecernatur, ſtrumis materiam præbitura. Lympham compoſitam arbitratur ex ſale volatili & aliquo ſulphure, fluido aqueo innatantibus. Sale volatili exhalante, lympham fieri ſpiſſiorem & ab acido coagulari, quemadmodum lac ab aceto coagulatur. Acidum illud conſtare ex particulis admodum exiguis, acutis & rigidis, quoniam oſſa ipſa arrodunt. Effectus malos coagulationis memoratæ fuſius deſcribit. In omnibus vero iſtiusmodi caſibus, ubi lympha coagulatur, Mercurialia rejicit, quæ nihil profuiſſe obſervatione ſingulari docet. Suam medendi methodum (quod nos dolere ſupra jam confeſſi ſumus) celat, more plurimis Medicis communi, qui profectum Artis ſalutaris ſuo lucro poſtponunt. Lunæ influxum in corpora infirma exemplis & rationibus parum firmis corroborare nititur. Subjungitur tentamen de ſpiritibus animalibus & curatione convulſionum, una cum altero de forma & qualitatibus particularum eſſentialium in ſalibus & ſulphuribus. Obſervat, opium plurimum conferre ad robur & agilitatem ſpirituum; interdum tamen in iis excitare fermentationem irregularem, immo ſulphur opii interdum enecat ſpi-

 ritus,

ritus, ut expanſionem naturalem nunquam recuperare valeant. Salia volatilia alcalina raro excitare fermentum expanſivum ſpirituum. Deliria furioſa corrigi acidis volatilibus & ſpirituoſis. Unde infert, ſpiritus animales eſſe fluidum, quod talium fermentationum & alterationum capax ſit, qualis in ſanguine deprehenditur, & componi ex ſalibus volatilibus partim alcalinis, partim nitroſis, ſulphuribusque rarefactis, paucis quibusdam particulis aqueis admixtis. Eſſentiales ſalis particulæ Autori noſtro ſunt corpuſcula minuta, aliquantum rigida & acuminata. A diverſitate acuminum, pororum, ſuperficierum, rigiditatis & molis ſalium diverſitatem derivat. Quamlibet vero olei vel ſulphuris particulam pro fibra flexili & ductili habet. Hinc lignum ipſi flexile videtur, quia ſulphureæ particulæ inſunt: carbones vero flexiles non ſunt, ſulphure amiſſo. Diverſitatem ſulphurum a diverſa mole, robore, tenuitate, denſitate fibrarum deducit.

BERNHARDI VARENII GEOGRAPHIA GEneralis, in qua affectiones generales Telluris explicantur. Adjecta eſt Appendix, præcipua recentiorum inventa ad Geographiam ſpectantia continens, a JACOBO JURIN, A. M. Collegii S. Trinitatis Socio & Scholæ publicæ Novocaſtrenſis Archididaſcalo.

Cantabrigiæ, apud Cornelium Crownfield, 1712, 8 maj. Alph. 1 plag. 15 Tabb. æn. 9.

NOvam hanc Geographiæ *Varenii* editionem ideo commemoramus, quod *Jacobus Jurin* non modo operam dedit, ut nitide imprimeretur, ſed & ex recentiorum inventis ea addidit, quæ noſtro ævo in ipſa deſiderari poterant. De his igitur Supplementis pauca nobis dicenda ſunt. Ad Cap. 2, quod de variis menſuris agit, notat, talium partium, qualium pes Anglicus eſt 1000, Gallicum eſſe 1066, Rhenanum 1030, Romanum 970. Ad Cap. 3 ex *Joh. Baptiſtæ du Hamel* Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum & Commentariis ejusdem Academiæ Scientiarum A. 1700 & 1701 repetit obſervationes de vibrationib9 penduli prope æquatorem tardioribus, monens, quod *Newtonus* atque *Hugeni-*

us

us ovalem Telluris figuram inde eruerint. Eſt nempe per eorum calculum diameter æquatoris ad diametrum per polos ductam ut 692 ad 689, ita ut illa hanc ſuperet pedibus fere 85, 200 Pariſinis. Ad Cap. 4 exponit methodum, qua *Snellium* ſecuti Mathematici Pariſienſes ſemidiametrum Telluris inveſtigarunt. Cumque quantitatem unius tantum gradus exploraverint, in qua error facile admittitur; *Caſſini* quoque induſtriam commendat in exquirendis $6\frac{1}{2}$ gradibus poſitam & a nobis in Actis A. 1708 p. 232 jam laudatam. Ad Cap. 9 ex Commentariis ſupra laudatis methodum metiendi montium altitudines per barometrum repræſentat. Ad Cap. 18 experimenta *Hallejana* de evaporatione aquarum recenſet, in Actis A. 1705 p. 539 indicata. Ad C. 14 *Keplerianam* de fluxu & refluxu maris hypotheſin a *Newtono* magis excultam explicat; ſed in eo peccat, quod cum quibusdam conterraneis ſuis gravitatem vim vocet, quoad operandi modum nobis ignotam, ab Autore Naturæ corporibus univerſis inditam, qua ad ſe mutuo accedere conantur, hoc eſt, qualitatem occultam: id quod paulo ante & ſæpius improbavimus in his Actis & denuo improbamus, ne ad vetera ignorantiæ aſyla iterum redeatur. Ad Cap. 16 *Hallejo* applaudit de fontium origine detecta, quam in Actis A. 1684 p. 387 exhibuimus. Sed hic objectionibus *Philippi de la Hire* in Actis A. 1706 p. 364 propoſitis reſpondere debebat. Ad Cap. 19 pondus aeris per experimenta tubo *Torricelliano* & antlia pneumatica, ab *Ottone de Guericke*, Conſule Magdeburgenſi inventa, poſtea a *Boylio* quoad ſtructuram externam parumper immutata, ſumta probat. Per *Hauksbeji* experimenta rationem gravitatis ſpecificæ inter aerem & aquam definit ut 1 ad 885. Agit & de vi elaſtica aeris, & quomodo inde altitudo atmoſphæræ determinetur, oſtendit. Diſputat contra *Philippum de la Hire* aſſerentem, quemadmodum annotatum eſt in Actis A. 1710 p. 205, aerem humidum eſſe magis elaſticum ſicco: ſed quæ ex attractionis nova hypotheſi, ſeu potius commento, objicit, non admittet *de la Hire*. Diſputat etiam contra *Parentium*, impugnans ea, quæ in Actis A. 1710 p. 206 rejiciuntur. Tabellam *Caſſini* junioris adjungit, in qua altitudines aeris diverſis barometri depreſſionibus per obſervationes

reſpon-

reſpondentes exhibentur. Aeris per calorem expanſionem experimento *Hauksbeji* definit: ubi addi poterat ex Diario Trevoltienſi A. 1705 art. 157 p. 1790 *Nugueti* experimentum, quo aerem ab aqua ebulliente calefactum ad condenſatum eſſe deprehendit ut 47 ad 3, hoc eſt, fere ut 16 ad 1. Phiolam ſcilicet, cui tubus recurvus ex ferro ſtanno obducto affixus erat, aquæ ebullienti immiſit, &, aere ſufficienter expanſo, orificium tubi frigidæ immerſit. Notavit autem in phiala refrigerata aquæ uncias duas, grana ſex, cum integra uncias duas, grana $7\frac{1}{2}$ caperet. Agit quoque de conſtructione thermometri Florentini, ſed ita ut appareat, non expertum ſcribere. Laudat *Hauksbeji* experimentum, quo *Lowthorpium* ſecutus rationem ſinus anguli incidentis ad ſinum refracti in refractione lucis in aere definit ut 1000000 ad 999736. Ad Cap. 21 ventorum conſtantium hiſtoriam *Halleji* (quam vide in Actis Suppl. Tom. II p. 328) recenſet: ubi & de cauſa ventorum in genere disquirit. Ad Cap. 26 demonſtrationem paradoxi propoſitionis tertiæ faciliorem a *Dittono* inventam affert. Ad C. 31 *Hugenianum* modum inveniendi locorum longitudines declarat, ſed non omnino approbat, quia motus pendulorum verſus æquatorem retardantur. Tabulam addit longitudinis & latitudinis locorum ex noviſſimis obſervationibus confectam. Ad Cap. 32 varia de projectione globi terreſtris & ad Cap. 38 *Halleji* de acus magneticæ declinatione theoriam, in Actis A. 1687 p. 509 expoſitam, addit.

CONRADI SAM. SCHURZFLEISCHII EPIſtolarum arcanarum varii, politici inprimis, hiſtorici, antiquarii & literarii argumenti Tomus II & ultimus, cura H. L. SCHURZFLEISCHII editus.

Halæ, apud Jo. Godofr. Rengerum, 1712, 8.

Alph. 2.

EST hoc tertium & ultimum volumen Epiſtolarum Schurzfleiſchianarum, quæ ut ſupremis B. Autoris annis ſcriptæ ſunt, ita judicium ſenile & emendatæ Latinitatis florem ad juſtam quaſi maturitatem perductum ubique oſtendunt, ac Mureti, Manutii, Sadoleti & aliorum, qui in hoc genere elaborarunt, elegan-

elegantiam referunt ac repræſentant. Etſi vero hoc nomine potiſſimum ſe commendant, tamen nec rerum cognitione dignarum argumentis deſtituuntur. Multa inprimis ad rationem & ſtatum Imperii, qualis fuit ab anno 1690 usque ad A. 1708, quo Autor mortem obiit, ſpectantia comprehendunt, quæ animum patriæ amantem & de ſalute publica ſollicitum produnt. Cap. IX ſodalitatis ad excolendum hiſtoriam Germanicam inſtituendæ meminit, eique operam ſuam a Chriſtiano Franciſco Paullini requiſitam non denegat, ſed pacis tempora, quibus Principes ad præſidia inſtituto huic neceſſaria ſuppeditanda proviſuri ſint, expectanda cenſet. Ep. XVI de Jacobo VI Scotiæ & I Magno Britanniæ Rege memorat, eum a ſtricti gladii conſpectu propterea abhorruiſſe, quod Maria mater ejus paulo ante partum, percuſſoribus Dav. Rizii amaſii ſui, ab Henrico conjuge immiſſis, exterrita fuerit, idque ab omnibus hiſtoriæ ejus ſcriptoribus prætermiſſum, ſed a Digbæo in libro de Sympathia annotatum eſſe, affirmat. Ep. XLII *Amſtelodamum* in antiquis Batavorum annalibus & diplomatibus veterum Hollandiæ Comitum *Amſtelredamme* legi, atque adeo, ſi ratio veteris Scripturæ habenda ſit, *Amſtelredamum* exarari oportere exiſtimat, unde miratur, Jo. Iſ. Pontanum, qui urbis hiſtoriam deſcripſit, vulgarem ſcribendi rationem retinuiſſe. Epp. LX & ſeqq. ex Italia ſcriptis bibliothecas ibi perluſtratas, inprimis Mediceam, Laurentianam, Marcianam, laudat, ac potiſſimum de inſpectis Pandectis Florentinis ſibi gratulatur. Ill. Magliabechii humanitatem & benevolentiam magnis laudibus extollit, qui Florentiæ commoranti inter alia dixit: *ego, ſi eo eſſem loco, ut Magni Ducis poteſtate fungerer, omnes urbis portas clauderem, ne exiret Schurzfleiſchius, cum quo vivere & mori optarem.* Ep. LXII Romæ Ciampinum, Bellorium & Fabrettum, quos paſſim triumviros literatorum Romanorum vocat, ſe conveniſſe gaudet, & ex hujus præcipue ſermonibus multa obſervatu digna refert, quorum nonnulla ipſis Autoris verbis repetimus: *tria millia inſcriptionum inedita nobis oſtendit, Reineſium magnopere laudavit, ſed a P. Servio, qui Roma ei veteres inſcriptiones miſit, non ſemel deceptum affirmavit, eo quod mendoſe interdum deſcripſiſſet. Pyr-*

rbum Ligorium appellavit impoſtorem, Capaccium quoque errores admiſiſſe crebros, teſtatus. Lucam Langermannum eodem loco, quo Ligorium, habuit, eumque jam a Reineſio notatum, impoſtoremque nominatum, confirmavit. Suareſium inſuper in Praneſte, neque veterem urbis ſitum calluiſſe, neque idoneas inſcriptiones evolviſſe, profeſſus eſt. Angelonium in numis, non in antiquis inſcriptionibus operam poſuiſſe, quamvis nec in numis per omnia eruditis fecerit ſatis. Gronovium jun. non vidiſſe Romam, & tamen de Roma urbis, & vicini agri, ſitu judicare voluiſſe: ob amicitiam inter ſe Voſſiumque contractam, iratum ſibi & infenſum eſſe. Paulo poſt ex ſermone Raſari Abbatis Rom. refert, Tſchirnhauſium multos codices MSS. in Italia & Sicilia collegiſſe, perplures etiam Spinozæ libros manu exaratos ſibi comparaſſe, ſed hos amico cuidam commodo datos, ab eoque, deprehenſa impietate, combuſtos eſſe. Ep. LXIII & LXVI Noriſium Schelſtrateno in munere curandæ bibliothecæ Vaticanæ Pontificis R. beneficio & voluntate ſucceſſiſſe ſcribit, invitis licet & repugnantibus Patribus Ignatianis, qui propter hiſtoriam Pelagianam invidioſo Janſeniſtæ nomine eum criminati fuerint. Ep. LXIV ex lapidibus villæ Borgheſianæ nonnullas Gruteri inſcriptiones ſupplet & emendat. Ep. CXII Scaligeri notas MSS. in Hipparchum J.G. Grævio petenti mittere recuſat, eas Autoris ſui fama & exiſtimatione non ſatis dignas eſſe, cauſatus. Ep. CXXXV Petavii invidiæ adſcribit, quod Scaligerum inventæ Periodi Julianæ gloria privare ſtudeat, cum Periodus CPtana, quæ ante Scaligerum extiterit, ab illa multum differat. Ep. CLV Samuelis Bocharti, Viri præſtantiſſimi & in conjecturis ſagaciſſimi, librum de Paradiſo intercidiſſe dolet; quod vero Huetius in eodem argumento verſatus eum non nactus fuerit, non temere credendum putat. Ep. CLXXII, a Tenzelio de actis in cauſa Kaufungiana conſultus, ea ſibi in arce Vitembergenſi viſa eſſe profitetur, & Kaufungum a JCtis Lipſienſibus, Fridbergenſibus & Halenſibus una voce & ſententia capitis damnatum eſſe confirmat, adeoque hiſtoriæ illius veritatem extra controverſiam ponit.

Sub finem annectuntur *Supplementa Orthographiæ Romanæ* in proxime præcedenti volumine Epiſtolarum promiſſa, in quibus juxta

juxta ordinem Alphabeticum proferuntur ea, quæ in Orthographia Schurzfleiſchiana a M. Jo. Dav. Cœlero edita, præterita & poſtea demum obſervata ſunt. Ita e. g. *Abſinthium* perperam ſcribi abſynthium, oſtenditur ex origine Græca, quæ ἀψίνθιον tuetur. Mos vero ille, quo I & Y liberius commutantur, ut in vocibus: *Tyberis* pro *Tiberis*, *ſydus* pro *ſidus*, *conſydero* pro *conſidero*, *ancyle* pro *ancile*, *pyrum* pro *pirum*, vitio ſequiorum temporum tribuitur, cum in Italia renaſcentibus literis plerique adhuc minus inſtructi confirmatique eſſent. P. 3 *Ædilicius* rectius ſcribi, quam Ædilitius, cum Aldo Noſter pronunciat, & idem de ſimilibus vocibus accipiendum eſſe, monet, ut: *advecticius*, *tribunicius*, *adventicius*, quæ perperam ſcribuntur: *advectitius*, *tribunitius*, *adventitius*. P. 6, 7 *Ara* antique ſcriptum fuit *aſa*: litera N deinde interpoſita, fieri cœpit *anſa*, & rurſus N melioris ſoni cauſa extruſo formata eſt *ara*, illam altaris partem ſignificans, quam ſupplices tangebant ac prehendebant. Vetuſtæ legis verba ſunt: PELLEX. ASAM. IVNONIS. NE. TAGITO. Ceterum ut βωμὸς & ἐπιβωμὶς apud Græcos, ſic apud Latinos *ara* & *altare* differunt. Illa diis inferis & ſuperis, hoc tantum ſuperis, veterum ſuperſtitione, conſecratum erat. P. 14 *Cauſſam* ſemper a Cicerone pro *cauſa* ſcriptum fuiſſe, teſtatur Fabius, idem de Virgilio confirmat Sabinus ad Æn. I v. 8, addita ratione, quod S geminari debeat, quoties vocales longas ſequatur. Hinc & *caſſum*, *diviſſiones*, pro *caſu* & *diviſione* ab eodem exaratum eſſe. P. 15 *Et cetera* recte ſcribi & adhiberi, ſecus ac Cellarius, putat. P. 20 *Divom*, *ſervom*, *avom* &c. veteres ſcripſiſſe, oſtenditur pro *divum*, *ſervum* &c. quia literam V geminare noluerint. Conſentit Pierius in Virg. Æn. VII, 139. P. 34 *Noxa* & *noxia* ita differunt, ut illa pœnam, hæc culpam ſignificet. P. 39 *poſtumus*, non *poſthumus*. Non enim, ut vulgo putant, ex *poſt* & *humus*, ſed ex antiquo *poſterrumus* nomen hoc contractum eſt. Sed hæc exempli cauſa attuliſſe ſufficiat: plura enim ipſa elegantis libelli lectio ſuppeditabit.

ERRATA.

Pag. 203 lin. 9 pro *Suppl. T. V Sect. V* lege *paulo ante p. 197.*
428 lin. 24 poſt *VIGNOLA* adde *REGULÆ.*
464 lin. pen. lege *Tomo III.*

INDEX

INDEX AUTORUM,

quorum Libri aut Inventa hoc volumine recenſentur.

I. *Libri Theologici & ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſpectantes.*

ANonymi *Principia Deismi candide expoſita.* 266
Logica Sacra & Metaphyſica exemplis Theologicis illuſtrata. 287
D. Bray *Papale dominium & perſecutio antiquis & recentioribus temporibus exercita. Tomus I.* 530
Buddei (*Jo. Franciſci*) *Commentatio de Concordia Religionis Chriſtianæ, ſtatusque civilis, &c.* 39
Dodwelli (*Henrici*) *Caſus olim eminus conſiderati nunc re ipſa exiſtentis deciſio.* 443
Eiſenmengeri (*Jo. Andreæ*) *Judaismus detectus Pars I.* 15
Pars II. 169
Feuſtkingii (*Jo. Henr.*) *Palinodia ſacra.* 237
Grabe (*Jo. Erneſti*) *Tentamen circa duo MSpta Arabica & errores Guil. Whiſton.* 201
Heineccii (*Jo. Michaelis*) *vera delineatio Eccleſiæ Græcæ quoad antiquum & præſentem ſtatum.* 91
Heumanni (*Chriſtoph. Auguſti*) Ἐπίκρισις *in Specimen Commentarii MS. in Jobum Hieronymo tributi.* 21
Hilſcheri (*Pauli Chriſt.*) *Epiſtola de reliquiis Adami.* 188
Schediasma de Bibliotheca Adami. 188
Hombergk zu Vach (*Jo. Friderici*) *Pererga Sacra.* 385
Hooper (*Georgii*) *de Valentinianorum hæreſi conjectura.* 183
Huylenbroucq (*Alphonſi*) *Vindicationes ad librum ſub tit. Artes Jeſuiticæ, & alios libellos famoſos.* 86
S. Irenæi *contra hæreſes Libri V ex edit. Renati Maſſueti.* 173
277
Ittigii (*Thomæ*) *Hiſtoria Concilii Nicani.* 330
Langii (*Joachimi*) *Exegeſis Epiſtolarum D. Petri.* 390

Della

Della Lega (*Matth. Berlandi*) *Novum Fœdus ex Græco Italice redditum. Volumen II.* 235
Nicols (*Guilielmi*) *Hiſtoriæ Sacræ Libri VII.* 395
Raphſon (*Joſephi*) *Demonſtratio de Deo.* 27
Epiſtolæ miſcellaneæ. 62
Ravizzæ (*Jo. Philippi*) *Novum Fœdus ex Græco Italice redditum. Volumen II.* 235
Sanctii (*Caſparis*) *Commentarii in Librum Job.* 19
Schmidii (*Andreæ*) *Lexicon Eccleſiaſticum minus.* 333
Stillingfleeti (*Eduardi*) *Opera omnia. Vol. I & II.* 7
Vol. III. 106
Vol. IV, V & VI. 337
E Wæchtleri (*Chriſtfridi*) *Literis ad J. B M. excerpta.* 512
Weiſſenburgenſis *Monachi incerti Catecheſis Theotiſca, cum commentario Jo. Georgii Eccardi.* 523
Whiſtoni (*Guilielmi*) *Reſponſio ad Petri Allixii Obſervationes, &c.* 196
Whitby (*Danielis*) *Tractatus de imputatione divina peccati Adami poſteris ejus univerſis in reatum.* 115
Xeres (*Johannis*) προσφώνησις *ad Judæos.* 270

II. Libri Juridici.

BRummeri (*Friderici*) *Opuſcula Juridico-Hiſtorico-Philologica.* 506
Dodwelli (*Henrici*) *Caſus olim eminus conſiderati, nunc re ipſa exiſtentis Deciſio.* 443
Gundlingii (*Nic. Hier.*) *de efficientia metus Liber ſingularis.* 210
Ludewig (*Jo. Petri*) *Differentiæ Juris Romani & Germanici.* 323
L. B. de Pufendorf (*Samuelis*) *de Jure Naturæ & Gentium Libri VIII Germanice verſi, cum Not. N. Herzii & J. Barbeyrac.* 31
Schraderi (*Martini*) *Tractatus de cauſis Fori Eccleſiaſtici.* 89
Schwederi (*Chriſtoph. Herm.*) *Theatrum prætenſionum & controverſiarum illuſtrium in Europa.* 285
Struvii (*Burcardi Gotthelffi*) *Syntagma Juris Publici Imperii Rom. Germanici.* 79

Willenberg (*Sam. Frid.*) *Tract. de eo, quod juſtum eſt circa excurſiones maritimas.* 261

III. Libri Medici & Phyſici.

Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Ephemerides. Centuria I & II. 344

Anonymi (*F. D. C.*) *brevis in vim centrifugam materiæ ætbereæ nullatenus idoneam ad centripetos gravium motus imprimendos Obſervatio.* 357

Bianchi (*Jo. Baptiſtæ*) *Hiſtoria Hepatica, ſeu de hepatis ſtructura, uſibus & morbis.* 212

De Fontenelle *Hiſtoria Academiæ Regiæ Scientiarum Anni* 1709. 154

D. Gibbs *Obſervationes de variis curationibus ſcrofularum & Mali Regii, &c.* 548

Hartſoeker (*Nicolai*) *deſcriptio duarum libellarum nova ratione deſcriptarum.* 34

Lanciſii (*Jo. Mariæ*) *Diſſertatio de nativis & adventitiis Romani cœli qualitatibus, &c.* 326, 468

Leupoldi (*Jacobi*) *Antliæ pnevmaticæ illuſtratæ Continuatio prima.* 365

Machinæ anamorphoticæ ad deformandas imagines a ſpeculo cylindrico reformandas. 273, 367

Le Mort (*J.*) *Facies & pulchritudo Chymiæ ab affictis maculis purificata, &c.* 543

Mulleri (*Jo. Matthiæ*) *Caſus Medico-Chirurgicus de Effractura cranii.* 518

Paxton (*P.*) *Specimen Phyſico-Medicum de corpore humano & ejus morbis.* 69

Poleni (*Johannis*) *Dialogus de Verticibus cœleſtibus.* 420

Preuſs (*Maximiliani*) *Vulnerum aliarumque læſionum Sciagraphia.* 356

Agendorum apud ægros Ilias in nuce. 473

Vallisnerii (*Antonii*) *Cogitata & experimenta circa opinatum cerebrum petrefactum &c.* 552

Verduc-

Verduc (*Jo. Baptiſtæ*) *Opera Chirurgica.* 416

IV. Libri Mathematici.

ANonymi (*F. D. C.*) *Brevis in vim centrifugam materiæ ætheræ, nullatenus idoneam ad centripetos gravium motus imprimendos Obſervatio Phyſico-Mathematica.* 357

Bernoulli (*Johannis*) *Angulorum arcuumque Sectio indefinita per formulam univerſalem expreſſa ſine ſerierum auxilio &c.* 274

de eadem Sectione Continuatio. 329

Bion (*Nicolai*) *Tractatus de conſtructione & præcipuis uſibus inſtrumentorum Mathematicorum.* 223

De Champdoré (*Dury*) *Nova editio Jac. Barozzii de Vignola Regul. V Ordinum Architecturæ.* 428

De Fontenelle *Hiſtoria Academiæ Regiæ ſcientiarum Anni 1709.* 154

Gauppenii (*Johannis*) *Gnomonica mechanica univerſalis.* 35

Grandi (*Guidonis*) *de infinitis infinitorum & infinite parvorum ordinibus Diſquiſitio Geometrica.* 221

Hartſœker (*Nicolai*) *Deſcriptio duarum libellarum nova ratione conſtructarum.* 34

Heinrich (*Chriſtophori*) *Obſervatio Eclipſis Lunaris.* 128

Com. ab Herberſtein (*Ferd. Ern.*) *Erotema; an ſtudium Geometriæ Remp. adminiſtranti obſtaculo ſit, an adminiculo?* 520

Jurin (*Jacobi*) *Appendix ad Bernh. Varenii Geographiam, recentiorum inventa Geographica continens.* 550

Kirchii (*Godofredi*) *vidua.* *Vide* Winckelmannia.

Leibnitii (*Godofredi Guil.*) *Obſervatio, quod rationes ſive proportiones non habeant locum circa quantitates nihilo minores, & de vero ſenſu Methodi infiniteſimalis.* 167

Leupoldi (*Jacobi*) *Machinæ anamorphoticæ ad deformandas imagines, a ſpeculo cylindrico reformandas.* 273, 367

Liebknecht (*Jo Georgii*) *Geographiæ generalis Elementa.* 368

Newtoni (*Iſaaci*) *Analyſis per quantitatum ſeries, fluxiones ac differentias, &c.* 74

Pelicani (*Wenceslai Joſephi*) *Arithmeticus perfectus, qui tria numerare neſcit, &c.* 129

Poleni

Poleni (*Johannis*) *Dialogus de verticibus cœleſtibus.* 420
Quadratura circuli Archimedis & Hippocratis Chii analytice expreſſa. 420
Scognamiglio (*Damiani*) *de planarum æquationum reſolutione Epiſtola ad D. Paulum Francone.* 522
Sutherland (*Guilielmi*) *Architectorum navalium Adſtitor.* 130
Varenii (*Bernhardi*) *Geographia generalis, cum Appendice Jac. Jurin.* 550
Varignonii (*Petri*) *Reſponſio ad P. Grandini librum de infinitis infinitorum.* 154
De Vignola (*Jac. Barozzii*) *Regulæ quinque Ordinum Architecturæ.* 428
Wells (*Eduardi*) *Tyrocinium Aſtronomicum, Chronologicum & Gnomonicum.* 523
Winkelmanniæ (*Mariæ Margarethæ*) *Præparatio ad oppoſitionem magnam, &c.* 77

V. Libri Hiſtorici, Geographici &c.

ABdua (*Stephanus*) *Juſto Vicecomiti ſecundæ Romæ defenſori, profligatori Admonitionem & Sal.* 478
Ackeri (*Jo. Henrici*) *Appendix ad vitam & teſtamentum Franciſci Petrarchæ.* 384
Allatii (*Leonis*) *Apes Urbanæ.* 42
Anonymi Apologia pro Johanne Baſilide II M. Duce Moſcoviæ. 231
Theſaurus Numiſmatum modernorum ſæculi XVIII. 233
P. Anshelmi *Hiſtoria Genealogica & Chronologica familiæ Regiæ Gallicæ & Officialium coronæ. Tomi II.* 529
Arpe (*Petri Frid.*) *Theatrum Fati ſeu notitia Scriptorum de providentia, fortuna & fato.* 526
Banduri (*Anſelmi*) *Imperium Orientale, ſive Antiquitates Conſtantinopolitanæ. Tomus I.* 485
Basnagii (*Jacobi*) *Hiſtoria Judæorum ſuo autori & priſtinæ conditioni reſtituta.* 413
Battely (*Johannis*) *Antiquitates Rutupinæ.* 185

D. Bray

D. Bray *Papale dominium & perſecutio tam in Principes, quam plebem exercita. Tomus I.* 530
Brummeri (*Friderici*) *Opuſcula Juridico-hiſtorico-philologica.* 506
Creſcimbeni (*Jo. Marii*) *Commentarii in hiſtoriam Poeſeos Etruſcæ. Vol. II Pars I & II.* 43
Dewerdeck (*Godofredi*) *Sileſia Numiſmatica.* 241
Dlugoſſi (*Johannis*) *Hiſtoriæ Polonicæ Tomus I ſeu Libri XII.* 302
Fabricii (*Jo. Alberti*) *Menologium ſive libellus de menſibus centum circiter populorum.* 517
Gronovii (*Jacobi*) *Decreta Romana & Aſiatica, e Joſepho expuncta, reſtituta.* 411
Suidæ aliquot loca emendata. 411
Hammelmanni (*Hermanni*) *Opera Genealogico-Hiſtorica de Weſtphalia & Saxonia Inf.* 193
Hermanni (*Leonh. Dav.*) *Maslographia.* 471
Hilſcheri (*Pauli Chriſt.*) *Epiſtola de reliquiis Adami.* 188
Schediasma de Bibliotheca Adami. 188
Hudſon (*Johannis*) *Geographiæ veteris Scriptores Græci Minores. Vol III & IV.* 532
Imperialis (*Johannis*) *Muſeum Hiſtoricum.* 42
Joſephi *Decreta Romana & Aſiatica reſtituta.* 411
Junckeri (*Chriſtiani*) *Manuductio ad Geographiam medii ævi.* 371
Kettneri (*Frid. Erneſti*) *Antiquitates Quedlinburgenſes.* 378
Leibnitii (*Godofredi Guilielmi*) *Scriptorum Brunſuicenſia illuſtrantium Tomus II.* 49
Tomus III. 138
Liebknecht (*Jo. Georgii*) *Elementa Geographiæ generalis.* 368
Longinus *vide* Dlugoſſus.
Matthæi (*Dominici Barnabæ*) *Commentarii hiſtorici de antiqua urbe Tuſculo, hodie Fracato dicta.* 498
Perizonii (*Jacobi*) *Ægyptiarum originum & temporum antiquiſſimorum inveſtigatio.* 537
Reimmanni (*Jac. Frid.*) *Recenſio ſpecialis Bibliothecæ Vindobonenſis a P. Lambecio & D. Neſſelio congeſtæ.* 400

Riccobaldi (*Romualdi*) *Apologia Diarii Italici Bernh. Montfauconii contra Obſervationes Fr. Ficoronii.* 396
Richardi (*Barthol. Chriſtiani*) *Hiſtoria Bibliothecæ Cæſareæ Vindobonenſis.* 402
Rymer (*Thomæ*) *Fœdera, Conventiones, Literæ & cujuscunque generis Acta publica Anglicana. Tomus IX.* 97
Schurzfleiſchii (*Henr. Leonhardi*) *Notitia Bibliothecæ Principalis Vinarienſis.* 402
Schwederi (*Chriſtoph. Herm.*) *Theatrum Hiſtoricum prætenſionum & controverſiarum illuſtrium in Europa.* 285
Sequeſter *vide* Vibius.
Struvii (*Burchardi Gotthelff*) *de Germanici Imperii mutationibus Notitia brevis.* 240
Strype (*Johannis*) *Vita Matthæi Parkeri, Archiep. Cantuar.* 433
Valbonnaſii *Commentarii ad inſtruendam Hiſtoriam Delphinatus.* 491
Valſechi (*Virginii*) *de M. Aurelii Antonini Elagabili Tribunitia Poteſtate V Diſſertatio.* 408
Varenii (*Bernhardi*) *Geographia.* 550
Variorum Vitæ ſelectæ illuſtrium Virorum, ut & Helenæ Cornaræ & Caſſandræ Fidelis. 131
Velleji Paterculi *quæ ſuperſunt cum var. Lect. & Notis.* 209
ex Edit. J. G. Walchii. 383
Vibius Sequeſter *de Fluminibus, fontibus, lacubus, nemoribus, paludibus, montibus, gentibus, quorum apud Poetas mentio fit, cum Not. Fr. Heſſelii.* 120
Vicecomitis (*Juſti*) *Mediolanum ſecunda Roma, Diſſertatio Apologetica.* 474
pro Bernardino Corio, Mediol. Hiſtorico, Diſſertatio. 502
Coloniæ Ticiniæ Romanæ commentum exſufflatum. 504
Zaluski (*Andreæ Chryſoſtomi*) *Epiſtolæ Hiſtorico-familiares. Tomus I.* 296
Tomus II. 450
Zerneke (*Jac. Henr.*) *Nucleus Chronici Thorunenſis.* 310

VI. Li-

VI. Libri Miſcellanei.

ACkeri (*Jo. Henr.*) *Opuſcula Eloquentiæ. Faſciculus I.* 288
Anonymi Theſaurus Numismatum modernorum hujus ſæculi. 233
Grammatica Anglo-Saxonica e Hickeſiano Theſauro excerpta. 286
Logica & Metaphyſica exemplis Theologicis illuſtrata. 287
Antonini Liberalis *Fabulæ.* 527
Barneſii (*Joſuæ*) *Editio Homeri Iliadis & Odyſſeæ.* 1, 54, 308
Bedford (*Arturi*) *ingens Muſicæ abuſus oſtenſus.* 134
Bentleji (*Richardi*) *Notæ & emendationes in Q. Horatium Flaccum.* 481
De Beſſer (*Johannis*) *Scripta proſa oratione & Carmina.* 87
Buddei (*Jo. Franciſci*) *Diſſertationum Pars IV.* 39
Cellarii (*Chriſtophori*) *Diſſertationes Academicæ.* 190
Creſcimbeni (*Jo. Marii*) *Commentarii in Hiſtoriam poeſeos Etruſcæ. Vol. II Pars I & II.* 43
Dewerdeck (*Godofredi*) *Sileſia Numismatica.* 241
Fabricii (*Jo. Alberti*) *Menologium ſive libellus de menſibus &c.* 517
Friſch (*Jo. Leonhardi*) *Novum Dictionarium Gallo-Germanicum & Germano-Gallicum.* 41
Gabriæ *Fabulæ.* 527
Gebhardi (*Jani*) *Variar. Lect. & emendat. in Livium Specimen.* 406
Hardevuyſt (*Aloyſii*) *Paraphraſes Odarum XXIV Q. Horatii Flacci.* 259
Von der Hardt (*Hermanni*) *de juramento per dextræ carpum Commentatio.* 191
Com. ab Herberſtein (*Ferd Ern.*) *Erotema Pol. Philologicum; an ſtudium Geometriæ Rempubl. adminiſtranti obſtaculo ſit, an adminiculo?* 520
Hermanni (*Chriſtoph. Aug.*) *Parerga Critica.* 280
Homeri *Ilias & Odyſſea ex Ed. Joſua Barnes.* 1, 54, 308

Homeri *Ilias & Odyſſea ex Ed. Jo. Henr. Lederlini & Stephani Bergleri.* 318
Horatius Flaccus *ex recenſione & cum not. Rich. Bentleji.* 481
Kœrberi (*Chriſtiani*) *Lexicon Particularum Ebraarum.* 334
Libanii *Sophiſta Epiſtolarum adhuc non editarum Centuria Selecta, cum Not. J. C. Wolfii.* 83
Nicols (*Gulielmi*) *de Literis inventis Libri VI.* 253
Noel (*Franciſci*) *Sinenſis Imperii Libri Claſſici ſex Latine translati.* 123, 224.
Phædri *Fabula cum notis J. Ge. Walchii.* 527
L. B. de Pufendorf (*Samuelis*) *de jure natura & gentium Libri VIII Germanice verſi, cum not. N. Hertii & J. Barbeyrac.* 31
Raphſon (*Joſephi*) *Epiſtola Miſcellanea.* 62
Salmaſii (*Claudii*) *ad Chronicon Hieronymi, Euſebii & Paſchale varia Lect. & emendationes.* 402
Schurzfleiſchii (*Conradi Sam.*) *Epiſtola arcana Pars I.* 229
Pars II. 552
(*Henr. Leonh.*) *variar. Lect. & emendat. in Livium a Jano Gebhardo erutarum ſpecimen.* 406
Schyz (*Pontiani*) *Romanum Imperium doctum per Imperium charitatis.* 479
Seligmanni (*Gottlob. Friderici*) *Orationes & Programmata.* 37
Stillingfleeti (*Eduardi*) *Opera omnia. Vol. I & II.* 7
Vol. III. 106
P. Syri *Sententia.* 527
Verani (*Cajetani Felicis*) *Pantheon arguta Elocutionis & omnigena eruditionis &c.* 289
Zaluski (*Andr. Chryſoſtomi*) *Epiſtola Hiſtorico-Familiares. Tomus I & II.* 296, 450

INDEX RERUM NOTABILIORUM in hoc Volumine obviarum.

ABbatiſſarum *Quedlinburgenſium ſeries.* 379
Acicula *deglutita per vias urinæ reddita.* 347

Acidum *quid?* 148
in homine quid? 549
lympham coagulat. 549
Acida *vegetabilium & mineralium eadem.* 148, 149
Adamus *in ſtatu innocentiæ ut genus propagaſſet?* 32
Adami *peccatum cur poſteros obliget?* 116, 119
reliquiæ & bibliotheca. 189
Adulatores *num ſint pii?* 127
Adulterii *vox apud veteres Germanos nulla.* 524
Adulteria *ut in Delphinatu olim punita?* 494
Adultorum *apud Chinenſes doctrina.* 124
Æger *num morbi eſſentiam determinare valeat?* 70
Ægypti *nomen unde?* 537 *ſeq.*
Ægyptiorum *chronologia perplexa.* 538
theologia cum Valentinianorum dogmatibus comparata. 184
Æquationes *plana reſoluta.* 522, 523
Aer *heterogeneus eſt.* 146
humidus num ſatis elaſticus? 551
Aeris *elaſticitas in diverſis locis non eadem.* 146
Aerem *comprimendi inſtrumentum.* 365
Aeris *gravitas probata.* 551
Aeris *altitudo per ejus elaterem determinari poteſt.* 551
ab aqua ebulliente rarefacti ad condenſationem ratio. 552
& aquæ gravitas ſpecifica quanta? 551
Æther *abſolute fluidus.* 415
Affectus *quid ſint?* 125
Agrorum *figura quænam optima?* 225
Alchymiſtæ *num in Rep. tolerandi?* 40
Alemanni *unde dicti?* 376
Alexander Severus *cur Chriſtianus dictus?* 542
Alexandrini *Bibliorum Codicis collatio integra abſoluta.* 202
De Allatii (*Leonis*) *Apibus Urbanis judicium Bailleti.* 42
Allium *a calculo præſervat.* 347
Allodiales *Ducatus num in Germania dentur?* 82
Allodialium *Comitatuum in Germania exempla.* 82
Alphonſus X *Caſtellæ Rex notatus.* 521
Altare *& ara ut differant?* 555
Amſtelodamum *an Amſtelredamum ſcribendum?* 553
Amyraldi *de peccato originali ſententia confutata.* 118
Pro Anevriſmate *faſcia nova.* 417
Angelonius (*Jo. Petrus*) *notatus.* 554

Angelos *num adoraverint Judæi?* 414
In Anglicanæ *Eccl. Epiſcopos modernos num cadat crimen hæreſeos?* 446
Anglicani *Schismatis ſub Wilhelmo III hiſtoria.* 444
Anglo-Saxonica *Grammatica nova.* 286
In Anglo-Saxonicam *linguam merita Matth. Parkeri.* 442
Anguillarum *ovarium.* 349, 350
Angulorum *ſectio indefinita.* 274, 329
Anima *rationalis quando fœtui infundatur?* 349
non inextenſa. 63, 64, 65
num corrumpatur? 68
Animæ *definitio.* 480
immaterialitas & immortalitas impugnata. 63
immaterialitas aſſerta. 67
Anni *principium apud Sinas.* 127
Pontificum & Indictionis in inſtrumentis Delphinatus notati. 497
Anteſtatus *quis?* 509
De Antiquitate Britanniæ *liber quem Autorem habeat?* 441
Antliæ *pnevmaticæ apparatus immutatus.* 365
Aqua *fortis cur aurum ſolvat, non argentum?* 149
regia cur argentum ſolvat, non aurum? 149
Aqua *num aere levior fieri poſſit?* 546
Aquæ *unius digiti cubici pondus.* 131
in aerem transelementatio defenſa. 370
Romanæ ſalubres. 328
ſtagnantes morborum cauſa. 468
Aquarum *ſalubrium notæ.* 327
Aquilæ *in Medicina uſus.* 349
pinguedo nervina. 349
pernionibus conducit. 349
Ara & *altare ut differant?* 555
Architecturæ *principia.* 150
marinæ defectus. 130
navalis deſcriptio. 150
Areſius (*Paulus*) *laudatus.* 295
Argenti *in aurum transmutatio.* 149
Arii & *Arianorum dogmata diſcrepant.* 201
De Ario & *Arianiſmo ſingularia.* 351 *ſeq.*
Arithmetica *decadica non unica.* 129
Arithmeticæ *dyadicæ uſus.* 129
De Arnoldo *Lubecenſi Leibnitii judicium.* 53
Arpe (*Petr. Frid.*) *notatus.* 527
Aſtrologia *defenſa.* 78
an certa? 78

Aſtro-

Aſtronomia *phyſica a quibus exculta?* 420
Aſtronomiæ *theoricæ hiſtoria.* 152
Atheiſmus *confutatus.* 10
Atheiſmi *hodierni cauſa.* 65
Athenarum *elogia.* 85 *ſeq.*
Attentio *ad hiſtoriam naturalem neceſſaria.* 344
Attractrix *vis exploſa.* 543, 551
Auguſti *vox unde?* 325
Pol. Regis electio. 455
apophtegma. 460
Auri *geneſis.* 149
Auſter *quid utilitatis afferat regioni?* 327
num Romæ noxius? 469
Avtomati *ſonus in pariete auditus.* 348
Axioma *Metaphyſicum palmarium.* 29, 30
Azzonis *Marchionis poſteri.* 141

BAconiæ (*Annæ*) *eruditio.* 437
Balaam *quid?* 180
Baldachinus *num Poloniæ Primati conveniat?* 454
Balnei *Equitum ſymbolum.* 38
In Baptiſmum *blaſphemiæ Judæorum.* 18
Barlovii (*Thomæ*) *liber ſub tit.* Papatus *recuſus.* 531
Barneſius (*Joſua*) *notatus.* 3 *ſq* 56 *ſq.* 308 *ſq.* 321 *ſq.*
Barometrum *in eclipſi Solari invariatum.* 350
Barometra *non alterantur frigore & calore.* 145
Barometricæ *obſervationes variæ.* 145
Bartoloccius *notatus.* 414
Baſilidis II (*Jo.*) *Apologia.* 231 *ſq.*
Basnagii (*Jac.*) *Hiſtoria Judaica integritati reſtituta.* 413
Bedford (*Arturus*) *notatus.* 137
Belli *jus num Status Imperii habeant inter ſe?* 211
Benedictinis *num debeatur Chriſtianismi in Anglia propagatio?* 343
Benſſerade (*Iſaacus*) *laudatus.* 89
Bergenſis *Ducatus Jagelloni in feudum oblatus.* 305
Bertucci (*Baſilii*) *obitus.* 95
De Beſſer (*Johannes*) *laudatus.* 88
Bibliothecæ *Vindobonenſis præfectus quis?* 402
Vinarienſis hiſtoria. 403
Matth. Parkeri fata. 442
Ed. Stillingfleeti fata. 9
Germanorum præcipua. 403
Bierum (*Henricus*) *laudatus.* 35
Bilis *quando ex folliculo ſuo effluat?* 216
definitio, ortus & uſus. 216
quantitas in corpore humano. 216

Bilis *exuberantis aut deficientis cauſæ.* 219
craſſæ cauſa. 219
depravatæ qualitates. 220
Billingus (*Herm.*) *num fuerit Dux Saxoniæ?* 377
Bocharti (*Sam.*) *liber de paradiſo deperditus.* 554
Bohemiæ *Regum numi.* 242
Boum *fel eſt ſapo naturalis.* 149
Boves *ut cito pingues fiant?* 346
Brandenburgicæ *domus a Columnenſibus origo.* 305
Bronchoceles *cura extraordinaria.* 418
Brummeri (*Friderici*) *vita.* 500
Brunſuiga *a quo fundata?* 49
Brunſuicenſium & *Eſtenſium Ducum origo eadem.* 141 *ſeq.*
rerum Scriptores. 49, 138
Buddeus (*Jo. Franc.*) *refutatus.* 175
Bullarum *uſus apud Romanos.* 187
Buſchius (*Herm.*) *primus Poeta Germanus.* 194
autor Epiſtolarum obſcurorum Virorum. 194
CAchou *quid ſit?* 148
Cainat *Arabibus cantatrix.* 135
Calcinatio *ut fiat?* 545
Calculus *veſicæ ex prava diæta.* 417
Calculi *remedia.* 347, 351
Calculi *in felle reperti.* 347
in utero reperti. 348
magni in veſica. 416 *ſeq.*
Calendarum *fraternitas unde dicta?* 53
Calx *affuſa aqua cur incaleſcat?* 146
Cancrorum *ſtomachi ut generentur?* 147
Candoris *ortus.* 344
Canonici *uxores alere ab Eliſabetha Angl. Regina prohibiti.* 436
Capaccius *notatus.* 554
In Capitis *vulneribus hepatis abſceſſus unde?* 219
Carnovienſem *Ducatum quo titulo Georgius Marchio a Ludovico R. acceperit?* 249
Carolovicenſis *pacis ſingularia.* 465
Carteſius (*Ren.*) *notatus.* 11
Caſimiri (*Jo.*) *Pol. R. ingenium.* 298
abdicatio. 295
epitaphium. 300
Caſſianus (*Jo.*) *num Scytha?* 401
Caſtratione *mania curata.* 347
Celeritas *quid ſecundum Le Mort?* 544
Cerebrum *petrefactum.* 552
exſpuiſſe quid notet? 278
Chinæ *in regna diviſio.* 114
Chirurgicæ *operationes.* 416
Chriſtus *num in ſummo aere commoretur?* 68, 69

Chriſtus *num ſit Jeſus in Talmud memoratus?* 17

Chriſti *ſatisfactio explicata.* 107

mors an conſideranda ut pœna? 108

an habuerit rationem ſacrificii expiatorii? 109

In Chriſtum *varia Judæorum convitia.* 16 *ſq.*

Chriſtiani *cur dicti Alexander Severus & Philippi Impp.* 542

Chriſtianiſmus *ad conſervationem Rerump. multum confert.* 39

contra Judæos defenſus. 270 *ſq.*

Chronologia *ex ſynchroniſmo optime conſtitui poteſt.* 538

Chryſtalliſatio *examinata.* 547, *ſeq.*

Ad Chylificationem *quid conferat hepar?* 217

Chymiæ *dantur principia.* 545

Cibo *nondum concocto non dormiendum.* 594

Ciceronis *loca quædam emendata.* 282

Cincia *Lex expoſita.* 507

Circuli *quadratura per ſeries.* 427 *ſeq.*

De Clementis XI *Pont. Max. electione omen ſingulare.* 464

Cleri *parochialis ſuſtentatio legitima explicata.* 111

Clericus (*Jo.*) *refutatus.* 284

notatus. 539

Cochlearum *teſtæ ut formentur?* 147

Cockius *notatus.* 113

Cognitio *ſui ad regimen neceſſaria.* 125

Coli *portio abſciſſa non lethalis.* 345

Colica *cum vomitu ex numis aureis deglutitis.* 348

Collinſii *commercium literarium commendatum.* 74 *ſeq.*

In Comaclenſi *cauſa ſcripta enarrata.* 143

Comazzi (*Jo. Bapt.*) *mors.* 47

Combuſtio *corporum quousque duraverit?* 400

Cometæ *prædicti.* 78 *ſeq.*

Cometarum *genera.* 427

Comitatuum *allodialium in Germania exempla.* 82

Comites *Weſtphaliæ olim Galli.* 193

Comitum *ſpecies diverſæ.* 377

Comitia *vocis expoſitio.* 378

Conantium *Societas reſtituta.* 288

Concordata *inter Martinum V & Henricum V Angl. R.* 99

Conradus *Salicus unde dictus?* 376

Ad Conſiſtoria *quæ cauſæ ſpectent?* 89

Conſtantinopolitani *Concilii Canones contra Origenem num perierint?* 401

Conſtantinopolitanarum *anti-*

quitatum Scriptores. 486
Continuitatis *lex.* 77
Contii *Princ.* (*Franc. Lud.*) *in Polonia fata.* 457-460
Contrafiſſura. 520
Convulſio *ſpasmodica.* 520
Corda *duo in uno pullo.* 148
Cordis & *operis veritas ut obtinenda?* 126
Corius (*Bernardinus*) *defenſus.* 503 *ſeq.*
Corneæ *tunicæ vulnus ſanatum.* 147
Corpus *Geometricum quid ſecundum Le Mort?* 544
— *ſolidum ex fluidorum commixtione prodit.* 546
Corporis & *mentis analogia.* 64
Correarii *quinam?* 494
Cortex *ad vitam arborum num neceſſaria?* 150
Cranii *effractura.* 518
Creatura *nulla ſine corpore.* 68
Creaturæ *continuo producuntur.* 31
Crellius *refutatus.* 107
Criticæ *officium & regulæ.* 281
Criticorum *vitia.* 282
Croſnenſis *aquila quando primum numis Brandenburgicis imponi cœpta?* 249
Cucumerum *ſemina melones gignunt.* 348
Cucurbitula *contra languorem & deliquium remedium.* 132
Culicum *generatio.* 349
Curva *celerrimi deſcenſus.* 152
Curvas *quadrandi methodus.* 75 *ſeq.*
— *ex datis differentiis differentiarum ordinatarum deſcribendi methodus.* 76
De Curvis *Logarithmicis Tractatus MS.* 223
Cygni *ex ovo mira excluſio.* 347
Cyſtidis *felleæ lapilli.* 347

D.

D. *in inſcriptionibus num notet* dedicavit? 397
Deglutita *varia per abſceſſus prodeuntia.* 419
— *acicula cum urina reddita.* 347
Dei *exiſtentia demonſtrata.* 27
— *intellectus eſſentiarum radix.* 31
Deismus *convictus.* 267
Contra Deliquium *remedium cucurbitula.* 132
Delirium *melancholicum.* 520
Delirii *melancholici cauſa.* 146
Deliria *furioſa ut curentur?* 550
Delphinatus *hiſtoria.* 492
— *jura & ſtatuta.* 494
— *judicia ut ordinata?* 495
Delphini *Imperatoris German. ſummum imperium agnoſcere.* 498
Delphinorum *nomen unde?* 495
Demonſtrationes *in Metaphyſicis hactenus non proſtant.* 28

Demon-

Demonſtrationes *inanes rejectæ.* 543
Deſtillatio *ut fiat?* 546
Deus *ad agendum unde determinetur?* 31
Διχοτομεῖν *quid Matth. XXIV, 51?* 26
Didaſcalia *Catholica ex antiquioribus conflata.* 204
Didaſcaliæ *Apoſtolorum Præfatio.* 197
autoritas aſſerta. 198
negata. 203, 209
Dies *Sinenſes.* 127
Digeſtio *ut fiat?* 547
Dio Caſſius *in annis imperii Elagabali defenſus.* 409
De Dionyſio *Periegete ejusque ætate & patria varia.* 533 ſq.
De Dionyſiis *Scriptoribus variorum ſententiæ.* 534 ſeq.
Diſciplinæ *practicæ theoreticis præferuntur a Sinis.* 128
Diſcipuli *olim a Monachis dicti filii.* 122
Dlugoſſi (*Jo.*) *vita.* 303
De Dlugoſſi (*Jo.*) *ſcriptis judicium.* 303 ſq.
Doctorum *quondam in Delphinatu dignitas.* 498
Ad Duellum *Principum provocatio.* 104

EBion *aliquis an exſtiterit?* 177, 284
Ebionæi *unde dicti?* 177
In Eccleſia *Romana ſalutis periculum.* 339
Eccleſiaſtica *jurisdictio in Anglia qualis in relatione ad Regem?* 112 ſeq.
Eclipſis *Solaris barometrum num alteret?* 350
Elagabali *Imp. Imperii anni controverſi.* 408
De Elagabali *Imp. Tribunitia poteſtate V Diſſertatio.* 408
De Elbinga *controverſia inter Polonos & Brandenburgicos.* 463
Eliſabetha *Angl. Reg. a matrimonio abhorret.* 436
Canonicos uxores alere vetat. 436
Empyicorum *pus cur ſimul & ſemel evacuare non deceat?* 419
Ens *a ſe an infinitum?* 30
an unicum? 30
Entis *a ſe definitio.* 29
Entium *non neceſſariorum ſeries infinita ſufficit.* 29
Epilepſia *notabilis.* 346
per matrimonium curata. 346
poſt paſſionem hyſtericam. 520
ſecundi gradus. 520
Epiſcoporum *Angliæ jurisdictio in cauſis capitalibus.* 113

Epiſcoporum *Angliæ tempore Wilhelmi III depoſitorum jus quodnam?* 445
In Epiſcopos *Angliæ modernos num cadat crimen hæreſeos?* 440
Epiſtolarum *Obſcurorum Virorum quis autor?* 194
Equitiariorum *dolus.* 346
Equitum *Balnei ſymbolum.* 38
— *ordinis S. Spiritus catalogus.* 530
Eratoſthenis *Catalogus Regum Thebanorum rejectus.* 538
Eſſentiarum *radix intellectus divinus.* 31
Eſtenſium *&* *Brunſuicenſium Ducum origo eadem.* 141 *ſeq.*
Ethica *Sinenſium qualis?* 123
Evacuantium *differentiæ.* 71
Euclides *notatus.* 522
Evolutarum *determinandarum methodus generalis.* 151 *ſeq.*
Euſebius *ab Arianiſmi ſuſpicione liberatus.* 405
Euſebiani *Chronici emendationes Salmaſianæ.* 404

FAbrettus (*Raphael*) *laudatus.* 553
Faciei *color Romanorum commendatus.* 328
Fahrende Schüler *qui?* 525
Falckenbergii (*Jo.*) *fata.* 305
Febris *tertiana per ſympathiam curata.* 348
Febris *aucta cum convulſionibus.* 520
Febres *malignæ intermittentes dantur.* 348
Fel *boum ſaponi ſimile.* 159
— *aquilæ euphraſiæ ſtagmate dilutum viſus debilitatem tollit.* 349.
Felis *pupilla cur ad lumen ſub aquis dilatetur?* 153
Felleæ *cyſtidis lapilli.* 347
Fermenta *glandularum ſpecifica num dentur?* 213 *ſeq.*
Fermentatio *ut fiat?* 546 *ſeq.*
Fermentationis *phænomena.* 547
Ferrum *in cineribus animalium.* 148
Inter Feudatarios *majores &* *minores Delphinatus quid interſit?* 494
Ficoronius (*Franc.*) *notatus.* 397
Filii *a Monachis vocati, qui erant diſcipuli.* 112
Filiorum *munus.* 226
Finitæ *magnitudinis definitio.* 222
Fiſtulæ *lacrymalis theoria.* 418
Fixæ *num progrediantur?* 420
Fluida *corporis humani quotuplicia?* 70
Fluxus *menſtruus labiorum.* 347
Fœtus *in utero plorans.* 347
Fonticuli *ut operentur?* 417
Fracaſtorii (*Hieronymi*) *vita.* 132
Franciſci I *Gall. R. captivi pactum num fuerit obligatorium?* 211

Frigus

Frigus *Auſtro ſpirante unde?* 146
Romanis an noxium? 470
Frigoris *ſingularia phænomena.* 146
hyemalis explicatio. 349
Fulminis *hiſtoria.* 349
Funerum *cultus apud Romanos olim exiguus.* 472
Furor *ex calore nimio.* 345

Gagnier (*Jo.*) *laudatus.* 202
Gallicæ *Nobilitatis Genealogia.* 529
Gatakerus (*Thomas*) *notatus.* 230
Gebhardi (*Jani*) *in Livium merita.* 406
Gedanenſis *magiſtratus num dicendus Senatus?* 460
Genealogiæ *Gallicæ.* 529
Geographiæ *objectum, diviſio, principia, augmenta, defectus eorumque cauſa.* 369
Varenii nova editio commendata. 550
medii ævi neglecta præjudicia & impedimenta. 372
principia. 373
Geometræ *celebres recenſiti.* 221, 521
Geometria *commendata.* 521
Geometriæ *ſtudium num Politico obſit?* 520
dignitas aſſerta. 521
Germani *unde dicti?* 376
primi indices librorum ſcripſerunt. 401
Germania & *Imperium Germanicum differunt.* 376
Germaniæ *ſtatus antiquus.* 81 *ſq.*
Germanicæ *hiſtoria excolendæ ſocietas.* 553
Germanici & *Romani juris differentiæ.* 323 *ſq.*
juris Profeſſio conſtituenda. 323
Germanorum & *Romanorum conſuetudines diverſæ.* 324 *ſq.*
Bibliotheca præcipua. 403
In Germanos *iniquior Matth. Parkerus.* 441
Giannettaſii (*Nic. Parthenii*) *Hiſtoria Neapolitana promiſſa.* 95
Glacies *pauca unde hyeme ſævien te?* 146
Glandula *quid?* 213
Glandulæ *duræ meningis.* 350
miliares non ſunt neceſſariæ ad transſpirationis inſenſibilis ſecretionem. 213
Glandularum *fermenta ſpecifica non dantur.* 213 *ſq.*
novus uſus. 549.
Gnoſtici *unde ſua hauſerint?* 176
Grabius (*Jo. Ern.*) *notatus.* 174
Grabii (*Jo. Ern.*) *mors.* 202

Græci *num literis uſi ante Homerum?* 255
Græcæ *eccleſiæ hiſtoria.* 91
Grafen *quid notet?* 510
qui dicti fuerint? 510 *ſeq.*
Grammaticæ *novæ, in ſcholas Boruſſiæ introducendæ, promiſſæ.* 41
Grandævi *exemplum.* 308
Grandus (*Guido*) *notatus.* 155, 163 *ſeq.*
Gratianopoli *Academia quando inſtituta?* 498
Gratianus Severinus Lipinsky *vero nomine Adrianus von der Linda.* 464
Gravitas *non eſt vis primitiva.* 551
Gravitatis *cauſa.* 64, 351, 394
cauſa vera adhuc latet. 357
aquæ dulcis ad marinam ratio. 131
Gronovius (*Jac.*) *notatus.* 554
Gronovii (*Jac.*) *in Fabrettum odium unde?* 554
De Guagnino (*Alexandro*) *judicium.* 232
Guicciardini (*Franc.*) *hiſtoria originis & progreſſus poteſtatis Papalis reſtituta.* 531

HÆmorrhagia *viſu curata.* 347
Hæmorrhagia *ex dente extracto orta ut ſedata?* 345
Hæmorrhagiæ *remedium.* 346
Hartknochius (*Stephanus*) *longævus.* 308
Hebræorum *numi an dentur genuini?* 415
De Heidenſteinio (*Reinoldo*) *judicium.* 232
De Helleniſtica *controverſia Schurzfleiſchii judicium.* 230
De Helmoldo *hiſtorico Leibnitii judicium.* 53
Hemiſphæria *evacuata facile ſeparandi modus.* 365
Henricus VII *Imp. num veneno interemtus?* 304
Henrici V *Angliæ R. hiſtoria.* 97 *ſeq.*
Hepar *quid chylificationi tribuat?* 217
ſanguinis diverticulum eſt. 217
Hepatis *vaſa lymphatica.* 215
uſus. 217
morbi. 217
abſceſſus in capitis vulneribus unde? 219
obſtructiones ſunt vel frigidæ vel calidæ. 218
Hepatica *hiſtoria.* 212
Heſychii *Sacri ſpecimina.* 431
Hickeſii (*Georgii*) *Theſaurus commendatus.* 286
Hierarchiæ *eccleſiaſticæ forma ſecundum*

ſecundum jus naturæ & poſitivum. 12
Circa Hierarchiam *eccleſiaſticam varia judicia.* 14
Hieronymus *num autor Commentarii MS. Meibomiani in Jobum.* 24
Hiſtoria *naturalis commendata.* 344
Polonica cur a Germanis frigide tractetur? 302
Hiſtoriæ *naturalis ratio.* 344
ſacræ Scriptores. 395
Judæorum Baſnagianæ editio Pariſienſis qualis? 413
Germanicæ excolendæ Societas. 553
Hobbeſius (*Thomas*) *notatus.* 262
Hœdus *hermaphroditus.* 348
De Von Hof (*Georgio*) *judicium.* 232
Holenmerianiſmus *defenſus.* 31
Hombergi zu Vach (*Jo. Frid.*) *Parerga ſacra illuſtrata.* 512
Homeri *elogia.* 1 *ſeq.*
Commentatores veteres. 54 *ſeq.*
editio Bergleriana contra Barneſium defenſa. 321
ſtylus ſingularis. 310
In Homerum *ſcholia inedita in Bibl. Lipſienſi Paulina exſtant.* 316
Hominis *natura ex ſe bona.* 227
partes ſecundum antiquos tres, 199
Honeſtas *Principi commendata.* 127
Horatii *carminum quis ordo?* 482
loca explicata & emendata. 483 *ſq.*
Horæ *Sinenſes.* 127
Horologiorum *ſolarium facile fundamentum.* 36
uſus. 36
Huetius (*Dan.*) *plagii inſimulatus.* 554
Humberti II *Delphinatus Principis vita.* 495 *ſq.*
Humorum *craſſorum in corpore humano cauſa.* 203
Hydrargyri *calcinatio difficilis.* 545
Hydrocephalus *admirandus.* 418
Hydrops *pectoris curata.* 345
Hyemis *extraordinariæ cauſa.* 350
Hyemalis *frigoris explicatio.* 349
Hypothebæ *quid?* 309

JAcobus I *Angl. R. cur adſtricti gladii conſpectu abhorruerit?* 553
Jacobi *Pol. Principis & matris diſſidium.* 451
Icteri *duo genera.* 220
Idololatria *num poſſit conſiſtere cum agnitione unius ſupremi entis?* 341

Ido-

Idololatria *qualis, ſi creaturæ tribuatur?* 341
Jeſuitæ *defenſi.* 87
Jeſus *in Talmude memoratus an Chriſtus?* 17
Ignis *figura quænam?* 146
Illuminati *quando & ubi orti?* 340
Imaginaria *in calculo utiliter adhibentur.* 167
Imperandi *leges.* 121
Imperator *num poſſit creare Reges?* 305
Imperii *Sinici forma.* 228 *ſq.*
Imperium *Germanicum & Germania differunt.* 376
De Imperio *Orientali adminiſtrando Tractatus varii.* 488
Incendii *præſagium.* 347
Inclytæ *titulus num competat Reip. Poloniæ.* 457
Incolarum *multitudo quid ſalubritati conferat?* 468
Indices *librorum primi Germani ſcripſerunt.* 401
Infantes *novem una in lucem editi.* 147
Infinitum *continuum non eſt quantum.* 168
unum an alio magis eſſe poſſit? 161
Infiniti *notio.* 168
Infinitæ *magnitudinis definitio.* 222
Infinita *ſunt in ratione finitorum.* 223
Infinitorum *diverſi ordines.* 222
Infinite *parvi ratio.* 168
parvæ magnitudinis definitio. 222
parvorum ſymptomata demonſtrata. 221
diverſi ordines. 222
Inflammabilia *in vacuo accendi poſſunt.* 366
Inſtrumenta *ad Geometriam ſubterraneam neceſſaria ubi deſcribantur?* 224
Inſtrumentorum *Geometricorum conſtructio & uſus ubi doceatur?* 223
In Inſtrumentis *Delphinatus Pontificum anni, nec non anni Indictionis notati.* 497
Interregni *in Polonia A.* 1696 *acta.* 452
Inteſtini *coli portio abſciſſa non lethalis.* 345
Johannæ II *Neapolitanæ de Duce Bedfordiæ adoptando conſilia.* 101
Johannes III *R. Pol. quod pacta conventa non ſervaverit, excuſatus.* 453
Johannes XXIII *ex Pontifice Cardinalis.* 101
Johannis III *R. Pol. mors & circa eam ſingularia.* 450
Joſephus *notatus.* 255
redintegratus. 411

Joſephi *Codex Schurzfleiſchianus.* 231
Irenæus *notatus.* 178, 181 *ſeq.*
num Latine an Græce ſcripſerit? 178
Irenæi *editio Anglicana notata.* 174
De Irenæi *vita & ſcriptis diſſertatio.* 177
Iſraelitæ *& Paſtores iidem.* 542
Italica *Novi Teſt. verſio antiqua commendata.* 516 *ſeq.*
Judæorum *commenta & errores.* 15, 160 *ſq.*
in Chriſtum blasphemiæ. 16 *ſq.*
in Chriſtianos convitia. 18
jus civium Romanorum explicatum. 412
Juliana *Periodus a quo inventa?* 554
Juliani *Imp. erga Libanium favor.* 85
Juniperæ *baccæ in calculo repertæ.* 348
Juramentum *per femur explicatur per dextræ carpum.* 191
Jura *qui didicerint fere quadragenarii?* 325
Juris *Publici Germ. Syntagma novum.* 79
Jus belli *num ſtatus Imperii interſe habeant?* 211
Juſtini *locus emendatus.* 282

Kepleriana *lex motus Planetarum demonſtrata.* 424
Kirchius *laudatus.* 78

Labia *ſanguinem ſtillantia ex menſium compreſſione.* 347
Lac *caprinum in pulmonis vulnere probatum.* 419
Lactantius *emendatus.* 282
Lacrymarum *vitrearum phænomenon dubium.* 346
Lacrymas *vitreas frangendi in vacuo ratio.* 365
In Lambecii (*Petri*) *Commentariis de Bibl. Vind. quid probandum vel deſiderandum?* 401
Langermannus (*Lucas*) *notatus.* 554
Lapilli *in felle reperti.* 347
in utero. 348
Leibnitius *vindicatus,* 63
Leges *Salicæ unde dictæ?* 376
Le Mort (*J.*) *notatus.* 543 *ſq.*
Lenticulæ *paluſtris ſemen.* 349, 351
Leupoldus *laudatus.* 365, 367
Lex *Cincia expoſita.* 507 *ſq.*
Lexicon *navale.* 131
Eccleſiaſticum majus promiſſum. 334
Libanii *epiſtolas qui edere promiſerint?* 83
Operum nova editio promiſſa. 431
Libellarum *inventarum numerus ingens.* 34

Libellarum *duarum fabrica.* 34,35
Lignum *cur flexile?* 551
Ligorius. *Vide* Pyrrhus.
Ligula *veteribus quid?* 187
Linearum *tertii ordinis numerus nondum demonſtratus.* 76
Linguæ *pici motꝰ explicatus.* 148
Lipinski. *Vide* Gratianus.
Liquores *ut in vacuo commiſceantur?* 365
Literarum *inventor quis?* 255
uſus. 256
materia, cui impreſſæ olim. 257
prærogativa præ loquela. 256
Lithotomia *calculorum magnorum non eſt adornanda.* 416
Livii *variæ Lectiones editæ.* 406
Lollardi *qui dicti?* 97
Londinenſis *urbis origo & antiquitas.* 114
Longævitas *Romanorum.* 329
Longinus. *Vide* Dlugoſſus.
Longitudines *locorum inveniendi ratio Hugeniana improbata.* 552
Lucanus. *Vide* Ocellus.
Luctus *parentum triennalis apud Sinas.* 225, 227
Lugduni *Galliæ appellatio antiqua.* 278
Lumbi *anatome.* 349
Lunæ *obſcuratæ color.* 129
influxus aſſertus. 549
Lymphæ *compoſitio.* 549
Lymphatica *vaſa hepatis.* 215

MAchina *ad emolliendα oſſa admodum ſimplex.* 366
ad examinandam vim, qua piſa intumeſcunt 366
Melliana commendata. 369
Machinæ *anamorphoticæ.* 274, 367
Machinarum *Theatrum abſolutiſſimum promiſſum.* 366
Macularum *in Sole motus.* 153
Magliabechii *erga Schurzfleiſchium propenſio ſingularis* 553
Majeſtas *num immediate a Deo?* 49
Manethonis *fides ſuſpecta.* 540
Mania *caſtratione curata.* 347
De Maria *Pol. Regina quædam ſingularia.* 451
Marſhamus *notatus.* 538, 539, 542
Martis *limatura cum ſpiritu vitrioli in vacuo citius ebullit.* 348
Martialia *ut operentur?* 73
Maſſel *pagus unde dictus?* 473
Maſſuetus (*Renatus*) *notatus.* 176 *ſq.*
Materiæ *quantitas quid juxta Le Mort?* 544
Mathematici *notati.* 543. *ſeq.*
Mathematum *uſus vindicatus.* 544
cenſores notati. 520

Matheſis *num Rempubl. adminiſtranti utilis?* 520 *ſeq.*
Matricis *læſio non lethalis.* 147
Matrimonium *poſt reſurrectionem cur ceſſet?* 32
Matthæi Weſtmonaſterienſis *Flores a Matth. Parkero vulgati.* 442
Maurus. *Vide* Rabanus.
Mayerus (*Godofr. David*) *notatus.* 348
(*Jo. Frid.*) *laudatus.* 230
Medicamentorum *differentia.* 71
vis in correctione ſangvinis. 71
alterantium a ſpecificis differentia. 72
Medicina *empirica commendata.* 548
Medicinæ *fundamentum certum unde petendum?* 69
ad praxin applicatio. 465
Medico *quid agendum coram ægroto?* 456
Mediolano *ſecundæ Romæ elogium aſſertum.* 475, 477 *ſq.*
Melones *ex cucumerum ſeminibus producti.* 348
Memoriæ *ſingularis exemplum.* 154
Ex Menſium *ſuppresſione labia ſanguinem ſtillant.* 347
De Menſibus *gentium variis liber.* 517 *ſeq.*
Mentis *natura explicata.* 65, 66
cum corpore commercium. 67
Menyngis *duræ glandulæ.* 349
Mercurius *ſublimatus absque ſale communi parari nequit.* 148
num ſit compoſitum quid? 149
Mercurii *forma.* 149
Mercurialibus *quando non utendum?* 549
Metalla *in Sole calcinantur.* 545
Metallorum *principia.* 148
vitrificatio difficilis. 148
Metempſychoſis *a Judæis defenſa.* 169
Methodus *rationum primarum & ultimarum non differt ab infiniteſimali.* 76 *ſeq.*
Metus *effectus in obligationibus.* 210 *ſq.*
Michaelis *Pol. R. fata.* 299
epitaphium. 300
Militiæ *quænam conducant?* 225
Mineralium *venæ Romano agro non nocent.* 469
Miniſtri *regii requiſita.* 226 *ſq.*
Molinæi (*Petri*) *contra Papatum ſcripta recuſa.* 531
Montfauconius (*Bernh.*) *defenſus.* 397 *ſeq.*
refutatus. 415
Moralitatis *fundamentum num ex natura actuum humanorum repetendum?* 40

Monorchis *anorchin generat.* 349
Morbus *quid?* 467
Morbi *ſub certis ſpeciebus tractari nequeunt.* 70
Eudemii Romæ nulli. 329
Morbificæ *cauſæ inveſtigatio ſupervacanea.* 71
Morborum *a vitiis partium differentia.* 217
cauſæ a fluidis ſunt. 70
Le Mort (*J.*) *notatus.* 543 *ſq.*
Mortis *infelicis origo.* 227
præſagium. 348
Morus (*Jo.*) *Ep. Elienſis laudatus.* 56
Motus *Telluris in Italia aſſertus.* 421
Solis mechanice inexplicabilis. 422
vertiginis Planetarum unde? 422
Motus *curvilinei ratio.* 63. *ſq.*
in vacuo producendi ratio. 365
Muſæi (*Jo.*) *mors ſingularis.* 230
Muſica *Principi commendata.* 225
Muſicæ *apud Sinas dignitas.* 127
inventores. 135, 136
abuſus. 136. *ſq.*
hiſtoria. 135. *ſq.*

NApelli *ſuccus ſanguinem coagulat.* 345
petroleum antidotum. 345
Nationes *integræ num dentur, quibus nullus pietatis ſenſus?* 11
Naturalis *hiſtoriæ perfectio unde?* 344
Naturaliſmus *convictus.* 269
Navis *figura optima.* 130
Naumachiæ *Romano aeri non obſunt.* 468
Nazaræorum *&* *Ebionitarum ſecta una.* 285
Neapolitana *hiſtoria nova promiſſa.* 95
Neſſelius (*Dan.*) *notatus.* 402
Neutrales *num ſint, qui hoſti merces advehunt?* 264
Nicænum *concilium ubi habitum?* 331
quando ceptum? 331
quis indixerit? 331
Nicæni *Concilii acta quæ extant?* 331
quæ occaſio? 331
Nicolaitæ *num unquam extiterint?* 179
quem habeant autorem? 179
Nobilitatis *Gallicæ Genealogie.* 529
Nomina *quæ & quando Romani impoſuerint?* 324
Nominum *Roman. & Germanorum diverſa ratio.* 324 *ſeq.*
Noriberga *unde habeat originem?* 376
Noriſius (*Henr.*) *a Jeſuitis Janſeniſmi inſimulatus.* 554

Norri-

Norriſius *notatus.* 65
Novi *Teſtamenti verſio antiqua Italica commendata.* 516 *ſeq.*
Numerus *infinitus non datur.* 168
Numi *aurei in inteſtinis diu asſervati.* 348
Henrici V Angl. R. Rothomagi cuſi. 106
Sileſiæ. 241 *ſq.*
Bohemiæ Regum. 242
Sileſiæ Ducum. 243
Urbium. 251
Hebræorum an dentur genuini? 415
De Numis *Sileſiæ Scriptores* 241
Numiſmatica *hiſtoria Seculi XVIII nova.* 233
Nux *juglans accenſa hæmorrhagiam ſiſtit.* 345

OBedientiæ *vox factionem notat.* 100
Obſeſſio *dæmoniaca ficta.* 346
Obſtructiones *hepatis ſunt vel frigidæ vel calidæ.* 218
Ocellus Lucanus *num autor libri* de univerſo? 10
Oculi *vulnus curatum.* 147
prolapſus admirandus 418
Oculorum *cancrorum generatio.* 147
De Oderbornio (*Paulo*) *judicium.* 232
Odia *hominum ut Evitentur?* 128
Offenſi *ab aliis officium.* 226
Officia *quotidiana.* 127
Old-Caſtelli (*Jo.*) *militis, Wicleſitæ, doctrina & fata* 97 *ſq.*
Olei *particulæ quales?* 550
Ophidii *anatome.* 349
Opium *ut evacuationes quasdam ſiſtat, alias augeat?* 73
Opii *effectus.* 549
Oporinus (*Jo.*) *Paracelſi famulus & amanuenſis.* 134
Orbes *vitreos preſſura aeris frangendi modus.* 365
Ordinis *S. Spiritus Equitum Catalogus.* 530
Orthographiæ *ratio.* 554 *ſq.*
Oſſium *cariei cauſa.* 548
Ovarium *anguillarum deſcriptum.* 350 *ſeq.*
Ovarii *muliebris veſiculæ cur ovula dicendæ?* 148
Ovi *cygnei mira fœcunditas.* 347
Ovula *in teſticulis maris reperta.* 148
Ovidii *locus emendatus.* 283
Ozœna. 520

PApatus *ſtructura expoſita.* 235 *ſq.*
De Paracelſo (*Theophr.*) *ſingularia.* 133 *ſq.*
Parenchyma *quid?* 213
Parentius *notatus.* 551
Parkeri (*Matthæi*) *vita.* 434 *ſq.*
animus in Germanos iniquior. 441
Parreiræ *bravæ deſcriptio.* 357

Partus *novem infantum.* 147
Paſqualigi *(Vincentii) mors.* 47
Paſtores & *Iſraelitæ iidem.* 542
Paſtorum *Regnum confictum.* 542
Pathologia. 416
Paullini *(Chriſt.Franc.) mors & encomium.* 335
Peccati *originalis deſcriptio.* 117
De Peccato *originali variorum ſententiæ confutatæ.* 118 *ſeq.*
Pectoris *hydrops ex abuſu vini & ſpirituum aduſtorum curatus.* 345
Pediculus *pulſatorius.* 348
Penis *magnitudo monſtroſa.* 349
Periodus *Juliana a quo inventa?* 554
Pes *Gallicus, Rhenanus, Romanus cum Anglico comparatus.* 550
Petrolium *contra virus napelli antidotum.* 345
De Pfeiferi *(Jo.Phil.) Antiquitatibus Græcis judicium.* 133
Philoſophus *num munera accipere a Principe debeat?* 225
non niſi invitatus Principem accedere debet. 225
Phrenitis *poſt cranii percuſſionem.* 520
Phyſica *cœleſtis a quibus exculta?*
Pibracii *(Fabricii) caſus ſingularis.* 133
Pici *lingua motus explicatus.* 148
Pinguedo *aquilæ nervina eſt.* 349
pernionibus conducit. 349
Piratarum *jus.* 262
Piraticæ *origo.* 262
Placæi *de peccato originali ſententia confutata.* 118 *ſq.*
Planetæ *habitabiles.* 68
tardius æthere incedunt. 421
ſecundarii cur motu vertiginis carere videantur? 424
pluribus inæqualitatibus obnoxii quam primarii. 426
Planetarum *motus ex tellure obſervati.* 152
magnitudo non pendet a Syſtemate vorticum. 421
orbitæ cur ad eclipticam inclinatæ? 426
ſecundariorum diſtantiæ magis mutantur, quam primariorum. 424
Plantarum *monſtroſarum geneſis.* 150, 155
ſuccus nutritius ut circuletur? 150
Poeſeos *Italicæ hiſtoria.* 43
uſus apud veteres. 136
Poeta *Germanus quis primus?* 195
Poetarum *Provincialium vitæ.* 43
in aulis Principum educatorum exempla. 88
veterum imitationes. 259

Poloniæ *epitaphium ſatyricum.* 299
Reſp.num inclyta *an ſereniſſima dicenda?* 457
Polonica *hiſtoria cur a Germanis frigide tractetur?* 302
Polonorum *hiſtorici in rebus Ruſſicis ſuſpecti.* 232
recenſiti. 306
avaritia. 458
Polybii *hiſtoriæ excerpta ad Lib. XIX ſuperſunt.* 401
Polypus *narium ex earum vellicatione.* 418
Pontanus (*Jo.Iſ.*) *notatus.* 553
Poſitivi *ad privativum*] *ratio imaginaria.* 168
Pouparti *elogium.* 153 *ſeq.*
De Præcedentia *inter Moſchum & Polonum in pace Carolovicenſi controverſia.* 462
Præcipitatio *chymica explicata.* 547
Præda *in bello cujus ſit?* 265
Prædictiones *eventu comprobatæ.* 346
Prætenſionum *illuſtrium Theatrum novum.* 285
Princeps *prior Philoſophum inviſere debet.* 225, 227
Principis *officia quænam?* 224 *ſeq.*
exemplum legibus præſtat. 228
Problema *ſtaticum ſolutum.* 153
Proceſſus *Judiciarius Anglicanus promiſſus.* 528
Promiſſa *Principibus a ſubditis extorta num ſervanda?* 211
Proteſtantium *fides expoſita.* 337
Protheus *& Sethos iidem.* 541
Pudor *naturalis legis inſtar habendus.* 32
Pufendorfius (*Samuel*) *notatus.* 231
Pulſus *naturaliter intermittentis exemplum.* 349
Purgantium *indicans.* 72
Pyramidum *vox quid denotet?* 542
origo. 542
uſus. 542
Pyrrhus Ligorius *impoſtor.* 554

QVadratura *circuli per ſeries.* 420, 427 *ſq.*
Quadraturæ *curvarum methodus.* 75 *ſq.*
Quedlinburgi *in templo Servatii quæ ſerventur rariora?* 381
Quedlinburgenſis *hiſtoria.* 379

RAbanus Maurus *autor Comm. Meibom. MS. in Jobum.* 24
Rachitidis *cauſa.* 417
Radziowsky *Pol. Primas tarditatis inſimulatus.* 457 *ſq.*
avaritiæ & ambitionis accuſatus. 461
Raphſon (*Joſ.*) *notatus.* 28, 29
Ratio-

Rationum *identitatis fundamentum.* 167
Raucedinis *remedia.* 346, 349
cauſa. 418
Regiminis *boni media & fundamentum.* 225 *ſq.*
De Reineſio(*Thomâ*) *judicium.* 553
Religio *contra Atheos vindicata.* 10
Rheumaticæ *epidemiæ hiſtoria.* 471
Romæ *ſitus ſalubris.* 327
morbi eudemii nulli. 329
elogium. 85
Romanæ *aquæ ſalubres.* 328
Romanum *ſolum ſalubre.* 328
Romani *cœli qualitates.* 326, 468
venti ſalubres. 327
Auſtrales num noxii? 469
Romano *aeri non obſunt thermæ?* 468
non obſunt naumachiæ. 468
agro non nocent venæ mineralium. 469
Romanorum *color faciei commendatus.* 328
longævitas. 329
conſuetudines a Germanicis diverſæ. 324 *ſq.*
Romanis *ruſticatio num noxia?* 469
Ronconerii (*Alex.*) *mors & encomium.* 336
Ruſticatio *num noxia Romanis?* 469
Rutupiæ *deſcriptæ.* 185 *ſq.*
SAbellici (*M.Ant.*Coccii) *ſtilus notatus.* 396
Sacharum *in tenebris diſruptum lumen emittit.* 427
Sacræ *hiſtoriæ Scriptores.* 395
Salis *particulæ eſſentiales quales?* 550
Salium *diverſitas unde?* 550
Salicæ *Leges & Conradus Salicus unde dictus?* 376
Salivationis *Mercurialis cauſa.* 74
De Salmaſii *Notis in N. T. ſingularia.* 231
Salutis *in Eccleſia Romana periculum.* 339
Sancti *chimarici.* 236
Sanctii (*Gaſparis*) *Vita.* 20
De Sandero (*Nicolao*) *ſingularia.* 438
Sanguinis *motus inteſtini & circularis uſus.* 70
Sannazarii (*Jac.*) *modeſtia.* 132
Sapientis *officium.* 125
Sapientes *in Regno utiles.* 227
Sapientiæ *ſtudioſi finis.* 118
Sargo *Eſ. XXI, 1 quis?* 541
Satellites *Saturni num plures fint quam quinque?* 422
Satyri *noſtro tempore viſi.* 346

Scabini

Scabini *unde dicti?* 510
Scepticiſmus *convictus.* 267
Schiſmatis *Anglicani ſub Wilhelmo III hiſtoria.* 444
Schrevelius *notatus.* 308
Schurzfleiſchii (*Conr. Sam.*) *de doctis quibusdam Italis judicium.* 553
Latinitas commendata. 552
Scriptura S. *ut ſe ipſam evolvat?* 393
num ex profanis ſcriptoribus illuſtranda? 385
Scripturæ S. *autoritas defenſa* 267 *ſeq.*
Scripturæ S. *loca explicata:*
Gen. II, 1. 27
IV, 12. 13
21. 135
26. 12
VI, 2 12
3. 33
XVIII, 25. 117
XXIV, 2. 191
XXXI, 27. 135
XLVII, 29. 191
Exod. XXXII, 18. 135
Levit. XVII, 11. 109
Num. XIV, 33. 108
XXIV, 17 ſeq. 272
XXXV, 33. 109
1 Reg. VI, 1. 541
XIV, 25. 539
XXII, 24. 335
2 Reg. XVIII, 21 540
3 Reg. I, 21. 108
Hiob. XIX, 23, 24. 255
XXVII, 36. 135
Eſa. VII, 14. 188
XIX, 11. 135
XX, 1. 541
LIII, 4-7 108
11. 108
Jerem. XI, 10. 37
Ezech. I, 1. 196
XVIII. 20. 108
Dan. III, 5. 135
XI, 24 ſeq. 271
Habac. IV, 11. 291
Zach. VI, 12. 37
XI, 10. 37
Mich. V, 1 ſq. 271
Matth. I, 19. 386
II, 16. 513
18. 386
III, 16. 386
V, 13. 513
18. 513. *ſeq.*
19. 514
22, 29 ſq. 387
42. 514
VI, 2. 514
8, 16. 387
19. 515
VIII, 7. 108
IX, 16. 516
38. 516
XII, 13. 388
XVI, 6, 11, 22. 180
15. 13
XVIII, 15 ſeq. 13
XIX. 27. 388

Matth.XX,25 ſeq. 13
XXII, 25. 32
XXIV, 51. 26
XXV, 27. 516
XXVII, 5. 389
XXVIII, 19. 12
Marc. I, 10. 386
V, 41. 389
IX, 22. 389
Luc. II, 29. 389
X, 35. 516
XII, 15. 389
Joh. I, 1. 38
9. 33
16. 389
33. 386
XVI, 8. 33
Act. I, 18. 237
25. 390
III, 21. 237, 388
V, 6. 237
VI, 5. 179
20. 179
XVII, 22. 412
XX, 22, 23. 513
XXV, 19. 412
Rom. I, 17. 390
19 ſeq. 33
V, 7. 390
10. 110
15 ſeq. 33
1 Cor. VII, 26. 390
XI, 10. 390
Gal. V, 7. 283
VI, 12. 176
Eph. IV, 12. 13
V, 2. 110
1. Tim. V, 11. 447
Tit. I, 13. 447
II, 15. 447
III, 10. 447
1 Petr. II, 24. 108
2 Petr. I, 20. 392 ſq.
1 Joh. V, 20. 284
Ebr. I, 3. 110
Apoc. II, 15. 447
III, 9. 180
VII, 4. 179
VIII, 11. 180
IX, 11. 180
XI, 8. 180
XVII. 179
XXI, 12. 179
Scolopendræ *ſunt vivipara.* 148
Scolopendrarum *analyſis chymica.* 148
Scrofularum *cauſa.* 548
Scrofulis *omnes corporis partes corripiuntur.* 548
Secretio *animalis non fit mechanice.* 214
& motui ſanguinis & vaſorum ſtructuræ debetur. 215
Secretionis *animalis neceſſitas.* 212
Secretionum *indoles.* 549
Sedis *in cranio ſpecies.* 510
De Selz *oppido lis antiqua.* 103
Semidiameter *terræ a quibus recentius inveſtigata?* 551

Senſio

Senſio *quid ſit?* 63
Sepulcra *totius familiæ num Germani olim exſtruxerint?* 472
Sereniſſima *num dicenda Reſp. Poloniæ?* 457
Serum *lactis raucedinem fugat.* 346
Sethos *& Proteus iidem.* 541
Sigismundi *Imp. & Henrici V Angl. R. amicitia ſingularis.* 102
Sileſiæ *numi explicati.* 241 *ſq.*
Ducum numi. 243
Urbium numi. 251
inſigne explicatum. 253
De Sileſiæ *numis Scriptores.* 241
Similitudo *corporum Mathematicorum non intellecta.* 544
Simon *Magus cum Simone Gnoſtico confuſus.* 181
De Simonis (*Rich.*) *Hiſtoria Critica Schurzfleiſchii judicium.* 230
Sinenſes *in theoreticis minime verſati.* 125
Sinici *imperii forma ſub familia Cheu.* 228 *ſeq.*
Sobieskii (*Jo.*) *R. Pol. hiſtoria.* 299 *ſeq.*
Societas *Conantium reſtituta.* 288
Sociniani *refutati.* 107
Solida *pars affecta anxie non eſt inveſtiganda.* 467
Solidorum *in ſphæras transmutatio.* 150
Sonus *unde?* 153
in pariete dubius. 348
Sous, *Setho & Sevechus num iidem?* 540
Spanhemii (*Ezechielis*) *Numiſmatum Tomus II promiſſus.* 480
Spatia *plusquam infinita quænam ſint & an dentur?* 155, 221
Spinæ *dorſi fractura mirabilis.* 345
Spinozæ (*Bened.*) *libri quidam combuſti.* 554
Spiritus S. *Equitum Ordinis Catalogus.* 530
De Spiritu S. *errores Judæorum.* 17
Spiritus *vini vis expenſiva.* 346
animalium quid ſint? 549 *ſeq.*
Spirituum *animalium vitia in quo conſiſtant?* 72
vitia unde? 72, 146
ut corrigenda? 73
Stellas *fixas circumſtant mundo noſtro ſimiles.* 427
Stillingfleeti (*Eduardi*) *vita.* 7
Bibliotheca quo venerit? 9
Strumæ *non curandæ diſcutientibus.* 548 *ſeq.*
Strypii (*Jo.*) *Scripta.* 433

De Suareſii (*Joſ. Mar.*) *Praeneſte judicium.* 554
Sublimatio *ut differat a deſtillatione?* 546
Sublimatum *ſine vitriolo parari poteſt.* 148
Succi *nutritii in plantis circulatio impugnata.* 150
Suidæ *loca emendata.* 412
Sulphurum *diverſitas unde?* 550
Summum *bonum in quo conſiſtat?* 228
Superioritas *in Germania quotuplex?* 377
Surdo-mutos *loquelam docendi methodus.* 349, 351
Symbolum *Apoſtolicum num a Patribus Conc. Nicani fabricatum?* 332
De Symbolis *tractatio.* 293
Symbolicæ *artis ſcriptores recenſiti.* 294 *ſq.*
Sympathia *curata febris.* 348

TAciti *locus integritati reſtitutus.* 283
explicatus. 376
Talmud *quando in Hiſpania innotuerit?* 271
Terra *num ſuffectura hominibus in extremo judicio?* 370
Terræ *motus prædicuntur.* 78
figura non eſt ſphæroidica? 370
Terræ *ſemediametrum inveniendi methodus.* 370
figura ovalis a quibus detecta? 550 *ſeq.*
Teſchinenſes *Duces cur ſe Duces Majoris Glogoviæ appellent?* 248
Teſticulus *oſſeus.* 347
Teſticulorum *veſiculæ.* 148
Tetrarchiæ *quid ſignificent?* 384
Theodicea *Leibnitiana commendata.* 336
Theologia *ut apud varias gentes fuerit introducta?* 10 *ſq.*
Theologorum *palinodiæ exempla.* 238
De Theophraſto Paracelſo *ſingularia.* 133 *ſq.*
Therapevtæ *qui?* 415
Thermæ *Romano aeri non obſunt.* 468
Thermometrum *in eclipſi Solari variatum.* 350
Theſaurus (*Emanuel*) *laudatus.* 296
Thorunii *familiæ nobiles, virique clari.* 307
Tiberinæ *inundationis cauſa.* 469
Ticinum *num ſecunda Roma dictum?* 475
num fuerit colonia Romana? 505
Tinea *repulſa prava ſymptomata & mortem infert.* 48

Titii

Titii (*Gerhardi*) *judicium de Eccleſia Græca editum.* 94
Tributi *æſtimatio.* 225
De SS. Trinitate *ſententia Guil. Whiſtoni.* 198 *ſq.*
Tſchirnhauſii *in colligendis libris MStis ſtudium.* 554
De Tſeſch (*J. Theod.*) *autor Conſilii & mandati Ducalis &c. Jo. Chriſtiano Duci Bregenſi vulgo tributi.* 246
Tubingenſis *Jubilæi numus.* 248
Tumorum *cauſa.* 548
Tuſculum *urbs quando condita?* 499
unde dicta? 499
an libera ante Romanorum imperium. 500
Tuſculi *urbis familiæ illuſtres.* 500
A Tuſſi *fractura ſpinæ dorſi* 345
Tyrocinium *Aſtronomicum, Chronologicum & Gnomonicum.* 523

VAgitus *uterinus incendium præſagiens.* 347
Valentinus *ab Ægyptiis ſua dogmata hauſit.* 184
Valentini *hæreſis explicata.* 175 *ſq.*
Venti *Romani ſalubres.* 327
Vera *toleranter quænam ſint?* 168
Veranus (*Cajetanus Felix*) *polygraphus.* 289
Via *ad virtutum media commendata.* 125
Vibius Sequeſter *num autor libri de Fluminibus?* 122
Vibii Sequeſtri *editiones.* 120
ætas. 120
Vignolæ *editiones variæ recenſita?* 428 *ſq.*
Villemotius *refutatus.* 423, 425
Vinarienſis *bibliothecæ hiſtoria.* 403 *ſeq.*
Vindiciarum & *Aſſertionis libertatis pro civitate Hildeſienſi quis Autor?* 90
Vindobonenſi *bibliothecæ quis hodie præſit?* 402
Virgilius *num Oppianum ſit imitatus?* 137
Vis *attractrix rejecta.* 543
Viſu *curata hæmorrhagia.* 346 *ſeq.*
Vitæ *felicis origo.* 227
Vitia *aliena non propalanda.* 226
Vitri *cauſtici phænomena.* 148
Vitrificatio *metallorum carbonibus impoſitorum per vitrum cauſticum cur non ſuccedat?* 148
Ulcerum *cauſa.* 548
Voigtelius *commendatus.* 224
Vomitorium *indicans.* 72
Vortex *Solaris deſcriptus.* 421
æthereus movetur a Sole. 422

Vorticis *circulatio harmonica Leibnitii commendata.* 425
Uratislavienſium *numi.* 252
Urinæ *ponderatio commendata.* 347
Uteri *læſio non lethalis.* 147
Uterinæ *vaginæ prolapſu laborans pro hermaphrodito habita.* 419
Vulnus *per ſe lethale quid?* 356
Vulnerum *lethalium aliorumque ſciagraphia.* 357

WAlliſius (*Jo.*) *notatus.* 168
De Warſevicio (*Chriſtoph.*) *judicium.* 232
Weiſſenburgenſis *Monaſterii hiſtoria.* 524
Weſtphali *eruditi.* 194
Weſtphaliæ *Comites initio fuere Galli.* 193
De Weſtphalis *ſcripta varia.* 194 ſq.
Whiſtonus (*Guil.*) *refutatus.* 196, 201
Wittekindus *num fuerit Saxoniæ Rex?* 377
Wolfii (*Chriſtiani*) *de hieme A. 1709 diſſertatio commendata.* 350

XEres (*Jonah Ben Jacob*) *vita.* 270
Xun *Principis Sinarum virtutes commendatæ.* 226 *ſeq.*
Xyphiæ *piſcis anatome.* 349

ZAluski (*Andr. Chryſoſt.*) *notatus.* 464, 299
Zolmanni (*Phil. Henr.*) *tabula hydrographica commendata.* 377

ERRATA.

Menſe Novembri pag. 515 lin. 21 pro ἐλάττον lege ἐλάττονι & pag. 517 lin. 11 pro *referrem* lege *veterem.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google